

ספר

שיחות מוהר"א"ש

חלק ט'

אשר נשמעו מפי הרב החסיד האמתי וכו', איש האשכולות,
שהכל בו וכו', רא"ש חברתנו חסידי ברסלב,
מחבר ספר שפת הנחל – פרוש ובאור על כל הספר הקדוש
והנורא "לקוטי מוהר"ן", וספרי שו"ת "אשר בנחל",
ועוד ספרים רבים ונכבדים, הפנויים ומיסדים על פי דברי רבנו
הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון, בוצינא קדישא, בוצינא
עילאה, אדונינו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב זכותו יגן עלינו

ועל פי דברי תלמידו, מורנו הנאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אנים ליה,

רבי נתן מברסלב זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תנ"ך ומאמרי חכמינו ז"ל הקדושים מנמרא
ומדרשים, והזהר הקדוש, וכתבי האריז"ל, וספרי תלמידי
הבעל שם טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו,
וספורי צדיקים המקבלים מהור דור.

כל אלה לקטו וסדרו והיו לאחדים בידי הצעיר באלפי
ישר'אלי

הובא לדפוס על ידי קרן "והאמת והשלוש אהבו"
שנת ה'תשפ חסידי ברסלב עיר הקדש ירושלים תובב"א

את ספרי רבי נחמן מברסלב זי"ע ותלמידיו הקדושים בולל
ספרי מוהרא"ש, "הצדיק מיבנאל" ניתן להשיג במקומות
הבאים:

**הפצה ראשית - קרן "והאמת והשלוש אהבו"
חדש!!! אפשרות משלוחים לכל רחבי הארץ והעולם**
055-678-3366

בני ברק: 054-847-1400

פרדס ב"ז: 058-320-4865

אלעד: 055-678-3366

אשקלון: 054-743-4456

נתיבות: 052-735-4403

אשדוד: 052-761-8316

קרית גת: 054-848-2279

רמת השרון: 058-691-3314

שדרות: 055-938-5500

בית אל: 052-786-5978

מזפחה יריחו: 052-786-5978

יד בנימין (מחוז דרום): 050-868-4153

מגדל העמק: 058-477-9804

שבי שומרון: 052-956-7899

**מי שמעוניין להפיץ ספרי
ברסלב ונפרסם את פרטיו
בספרים הבאים
יער אתנו קשר
בפלאפון:
055-678-3366**

יבנאל:

(אפשרות למשלוחים לכל רחבי הארץ)

חנות נצני הקודש: 054-228-7882

קרן גר להצדיק: 058-588-8148

ירושלים:

סנהדריה / פסנת זאב / רמת שלמה / בר
אילן:

053-4158646

גבעת שאול: 058-691-3315

צמת בר אילן חנות "ספר הספרים"

הר נוף: 058-326-0155

רמות: 054-586-3486

מאה שערים: 055-678-3366

חנות ברסלב מתחת ל"שול"

חנות עין יעקב

תל אביב: 053-311-1711

פתח תקוה: 055-678-3366

ביתר עלית:

גבעה א': 052-766-7226

גבעה ב': 053-316-8148

OVADIA YOSSEF

RISHON LEZION

AND PRESIDENT OF TORAH SAGES COUNCIL

עובדיה יוסף

הראשון לציון

ונשיא מועצת חכמי התורה

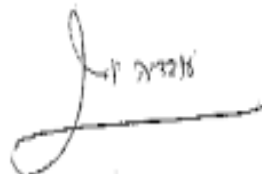
JERUSALEM

ירושלים

הסכמה

הובאו לפני הספרים היקרים "תוך תנח"ל" ו"שיחות מוהרא"ש" ליקוט מדרשותיו של ידידנו היקר רב הפעלים לתורה ולתעודה, אוצר כלי חמדה, יראת ה' היא אוצרו ועליו יציץ נורו, דורש טוב לעמו, זוכה ומזכה את הרבים, חבו ממתקים וכולו מחמדים, תהלתו בקהל חסידים, כש"ת הרב הצדיק האדמו"ר מוהרא"ש שיק שליט"א אשר בדרשותיו הרבים ברחבי הארץ ובערוצי הרדיו התורניים, מקרב רבות את אחינו בני ישראל לאבינו שבשמים, והכל ערוך ומסודר בחכמה ובתבונה, וכטוב טעם ודעת, דבר דבור על אופניו, תפוחי זהב במשכיות כסף, איישר חיליה לאורייתא.

יהו רצון שחפץ ה' בידו יצלח, והיה ה' עמו להמשיך בפעולותיו הבהירות, לקרב רחוקים וללמד קרובים, לחזק ידים רפות ולאמן ברכים כושלות, ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח, בבריאות איתנה ובנהורא מעלייא, לאורך ימים ושנות חיים, שובע שמחות וכל טוב.

לקוט מספרי מוהרא"ש על מעלת ספר שיחות מוהרא"ש

מוהרא"ש ז"ל מזרז על הדפסת ספר "שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק פג מכתב י"ח רכא) וז"ל:
'מה עם המשלוח של הספרים? והאם כבר התחלתם בהדפסת
"שיחות מוהרא"ש"? כי ... גרו יאיר, יש לו כבר מוכן חלק ח'
וחלק ט', וכל מה שירצו לשבור אותי, יותר ספרים יצאו לאור
בעזרתו יתברך, וכן עכשו הוא גומר את "תוך הנחל" ויקרא, עד
כאן לשונו.

השארת דעת מוהרא"ש בעולם על ידי ספר "שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק פו מכתב י"ט קסד) וזה
לשונו: 'וכן כל חלקי "שיחות מוהרא"ש" שהדפסת עד עכשו,
יצאו כל כף יפה, ממש לא יאומן כי יספר, ואני אסיר תודה
לידידי רבי ... גרו יאיר, שלקט וסדר עד עכשו כל אלו החלקים,
דבורים ושיחות וסיפורים יקרים, שאמרתי ודברתי בכל עת
מצוא, אשר אני מקוה להקדוש ברוך הוא, שעל ידי שיחות אלו
יקים אצלי דברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן חלק ב', סימן ז): זהו
עיקר השלמות, שתשאר דעתו בעולם הזה גם בעת ההסתלקות
בשהנשמה עולה למעלה וכו', וכשימלאו ימיו ויגיע זמן
הסתלקותו, אזי יתלבש בזה הדבור שהכנים בחברו, ויהא נחשב
כאלו הוא ממש קים בזה העולם וכו', עין שם; ועל ידי השיחות

האלו יקיים זאת בשלמות, כי סוף כל סוף כף דברתי וכף ספרתי,
עד כאן לשונו.

מוהרא"ש מחנך ללמוד ספר "שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק קלג מכתב לב תקעא) וזה
לשונו: 'נא ונא ראה לדבק את עצמך לאין סוף ברוך הוא, והיום
אשר נמצא כבר בעולם "שיחות מוהרא"ש", אתה כבר לא צריך
את אף אחד, והלואי שפשאני הייתי בחור צעיר, שיהיו לי את
השיחות האלה, אז לא הייתי צריך את אף אחד בעולם, ולכן
תעין בהם, כי זה כתבו כפה תלמידים מה ששמעו ממני, ואף
שעל פי רוב לא יצא לי לעבור עליהם, אבל חזקה שיצא מתחת
ידם דבר נאה, עד כאן לשונו.

צריך לתפל סיפורי צדיקים ב"שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק קח מכתב כה תג) וזה
לשונו: 'מה אומר לך, ידידי היקר! אתה לא יכול לתאר איך אני
מעריך אותך, בזה שאתה מחנך את הילדים באמונה פשוטה בו
יתברך, כי אין עוד מעלה יותר גדולה מזה, שמחנכים ילדים
קטנים לאמונה ברוחה ומזוככת בו יתברך, כי מה ישאר מאתנו,
הנה אנחנו פה והנה אנחנו יוצאים מפה וכו', ואל נא נחיה
באשליות וכו', באילו נחיה לעולם וכו', כי כתוב (בראשית ג,
יט): "כי עפר אתה ואל עפר תשוב", ואת זה צריך להחזיר
בילדים קטנים, באופן שיהיה להם ישוב הדעת.

ומאד מאד אני נהנה שאתה מחזיר בהם יראת שמים, כי סוף
כל סוף רק זה מה שישאר מהם, ורק זה ילוה אותם.

וְלִבְּנֵי רְאֵה לְסֵפֶר לָהֶם סִפּוּרֵי צְדִיקִים, וְזֶה מְאֹד יוֹעִיל לָהֶם לְהִתְקַרְבוֹת אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּי כִּף אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל, שֶׁהַעֲקָר אֵיךְ שֶׁהוּא זָכָה לְהִתְקַרֵּב אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה רַק עַל יְדֵי סִפּוּרֵי צְדִיקִים, וְלִבְּנֵי רְאֵה גַם אֶתְּהָ לְהַחֲדִיר בְּיַלְדֵים סִפּוּרֵי צְדִיקִים, וְתַתְּבַל אוֹתָם עִם הַשִּׁיחוֹת שֶׁדַּבַּרְתִּי בְּמִשְׁךְ הַשָּׁנִים, וְנִדְפְּסוּ כְּכַר י"ב חֻלְקִים "שִׁיחוֹת מוֹהֲרָא" ש", וְאֲנִי מְקַנְהָ לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁעֲכָשׁוּ יַדְפִּיִסוּ סֵפֶר סִפּוּרִים, וְזֶה יוֹעִיל מְאֹד לְיַלְדֵים, כִּי הַעֲקָר לְהַחֲדִיר בְּיַלְדֵים אֲמוּנָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאֲמוּנַת חֲכָמִים, וְכִּף נִצִּיל אֶת יַלְדֵינוּ, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

הַנּוֹד הַבְּנוֹת עַל פִּי הַיְסוּדוֹת שֶׁבְּסֵפֶר "שִׁיחוֹת מוֹהֲרָא" ש"

הִנֵּה כְּתוּב בְּסֵפֶר "אֲשֶׁר בְּנַחֲל" (חֻלְקֵי קִי מִכְּתָב כַּה תִּשְׁפַּב) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: 'נָא וְנָא רְאֵי לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מִיָּנִי אוֹפְנִים שֶׁבְּעוֹלָם לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה, וְשִׂיחָה לְךָ בְּטַחֲוֹן עֲצָמִי, וְאֵל תִּפְתְּרֵי מֵאֵף אֶחָד, כִּי גְדוֹל אֲדוֹנֵנוּ וְרַב לְהוֹשִׁיעַ, וּבְיָדָיו לֹא יַעֲזוּב אוֹתָנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְהִיּוֹת מְאֹד מְאֹד חֲזָקִים בְּכָל פֶּרֶט וּפְרָט בְּחַיִּים, כִּי עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֲתָנוּ עוֹבְרוֹת כָּל כִּף הַרְבֵּה צְרוּת, וְכָל כִּף הַרְבֵּה יִסּוּרִים וּמְרִירוֹת וְהִרְפַּתְקָאוֹת, עַד שֶׁיִּכּוֹלִים לְהִתְפּוֹצֵץ מְרֹב צַעַר, וּמָה יִשְׁאַר מֵאֲתָנוּ? רַק הַדְּבָרֵי הָאֲמוּנָה שֶׁאֲנַחְנוּ מְכַנְיָסִים בְּבְנוֹת, לְהַנּוֹד אוֹתָן עַל טְהַרַת הַקּוֹדֶשׁ, וְאֲמוּנַת חֲכָמִים, כְּפִי שֶׁמוּבָא בְּשִׁיחוֹת מוֹהֲרָא" ש'.

וְכֵן כְּתוּב (שֵׁם מִכְּתָב כַּה תִּשְׁצַח) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: 'מָה אוֹמֵר לְךָ! אֵין עוֹד מַעֲלָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִחַנּוּד הַבְּנוֹת עַל טְהַרַת הַקּוֹדֶשׁ, וּבְצַנִּיעוֹת, וּבְדַרְךְ אֶרֶץ, וְלְהַחֲדִיר בְּהֵן אֲמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֶת תְּמִשִּׁיכֵי לְדַבֵּר אֶתְּן בְּכָל יוֹם, וְלִסְפֵּר לָהֵן סִפּוּרֵי צְדִיקִים, וְלִלְמוֹד אֶתְּן אֶת הַלְמוּדִים שֶׁצְרִיכִים לְלָמוּד – הַלְכוֹת, וְהַל"ט מְלָאכּוֹת, וְשֶׁאֵר לִימוּדֵי קוֹדֶשׁ, וְלִבְנוֹת אוֹתָן בְּבְטַחֲוֹן עֲצָמִי, כִּי הֵן

האמהות העתידות, ואל תסתכלי על שום בריה שבְעוֹלָם, ואל תחליש דעתך כלל, העקר שיהיו דבורים עם ודאות, ואת כל החמר תוציאי מהשיחות שדברתי זה ימים ושנים, וכבר מדפסים בי"ב פרכים "שיחות מוהרא"ש".

ובן כתוב בספר "אוצר חנוך הילדים" (קונטרס "עזר למחנכות" עמוד שיב) וזה לשונו: וכן ספר "שיחות מוהרא"ש" תלוי במורות, אם הן חזקות בזה – אשריהן שתלמדנה את זאת עם התלמידות, השיחות הן החמאה, הלחם צריך להיות: הלכה, תפלה, פרשת השבוע, נביא, מאמרי חכמינו הקדושים, ומלבד זאת ללמוד עמהן ספר המדות ושיחות מוהרא"ש, ולמעשה כל הלמוד צריך להיות מתובל עם שיחות מוהרא"ש, היינו כפי האמור לעיל הכל סובב על קוטב אמונת חכמים, וממילא תקלטנה התלמידות את כל הלמודים עם יסודות של אמונת חכמים ושיחות מוהרא"ש וכו", עד כאן לשונו.

נשות כולל "גם" תלמדנה הרבה ספר "שיחות מוהרא"ש"

הנה כתוב בספר "אשר בנחל" (חלק קמב מכתב לה תיד) וזה לשונו: 'אני רוצה מאד מאד, שכל אשה צעירה שרוצה להכנס לכולל "גם" – שתכנס, ותסדר הוא, שכל יום תגידו ספר תהלים, היינו יש חמשה ימים בשבוע בכולל, ובכל יום תגידו ספר אחר, כי התהלים גם כן נחלק לחמשה ספרים, וכן ביום שני וביום חמישי יבוא הרב ... גרו יאיר, וילמד אתכן הלכות, וכן תלמדו הרבה "שיחות מוהרא"ש", ותלמדו העקר הלכות לשון הרע, לשמור מאד לא לדבר אחת על השנייה, ולהרבות האהבה בין נשי אנשי שלומנו, והעקר תשמחנה ביחד, ותתחזקנה באמונת חכמים, והקדוש ברוך הוא יעזור, ששזכה להמתיק מעלינו את כל הדינים, עד כאן לשונו.

הנה כתוב בשיחות מוהרא"ש (חלק ו עמודים שיא - שיג) וזה לשונו: 'פעם היה אחד יושב וכותב את השיחות הקדושות שזכה לשמוע מפי מוהרא"ש וזכרונו לברכה, ופתאום הגיע מוהרא"ש וזכרונו לברכה, והתחיל להסתכל בחלק מהדפים שכתב, ושבח מאד את מעשה ידיו, וחזק אותו הרבה בענין זה, ואמר לו אז, שעוד יבוא זמן שיעשו השיחות האלו פעולה גדולה מאד בעולם, כי רואים בחוש, שכל מי שיש לו איזו התעוררות ותשוקה לעבודת השם יתברך, הוא מתעורר ומתלהב מאד מכל ספור ושיחה שרק שומע מאנשי שלומנו היקרים שהיו בכל הדורות, ובפרט בני הנעורים בלטה נפשם ורוחם ממש לזה, כידוע למי שבקי קצת בטיב בני הנעורים, ולכן יש בזה זכוי הרבים לדורי דורות, ואין לשער ולתאר כלל את גודל מעלת הענין הזה.

ואז שאל מוהרא"ש וזכרונו לברכה את האיש הנ"ל, אם הוא זוכר את תורת רבנו וזכרונו לברכה בלקוטי מוהר"ן חלק א, סימן ד, ולא הבין האיש את פוננת מוהרא"ש וזכרונו לברכה בענין זה, וחזר ופרש לו מוהרא"ש ז"ל, היינו מה שרבנו ז"ל מזכיר בענין מדת הבטול והענוה, שהאדם צריך לזכות לבטול כל הרגשותיו וחומריותו, עד שלא תבוא לו איזו גדלות והתפארות כשהוא שומע את שבחיו, וכמו שמצינו אצל משה רבנו עליו השלום, שראה כתוב בתורה: "וידבר הוי"ה אל משה לאמר", "ויאמר הוי"ה אל משה לאמר", וכן ישראל קוראים בכל יום בתורה שבחיו של משה, והוא בעצמו מספר להם שבחיו, ולא היתה לו שום התפארות וגדלות מזה, וכמו שכתוב (במדבר יב, ג): "והאיש משה עניו מאד" וכו' (עין שם בדברי רבנו ז"ל), ורמז לו מוהרא"ש ז"ל בזה, שעקר עבודתו של האדם, שיוזכה להגיע

להשגה כזאת של ביטול ישותו וחומריותו, עד שלא יהיה אכפת לו כלל בשפותבים שבחיו וגדלתו וכן שיחותיו ודבוריו, ויהיה נדמה לו כאלו מדברים מאיש אחר לגמרי, כי אין זה עושה עליו שום רושם כלל וכלל.

ובשנים הקודמות, לפני שיצא לאור ספרי "שיחות מוהרא"ש", כשהיו אנשי שלומנו מבקשים ומתחננים לפניו שירשה להם מוהרא"ש ז"ל להדפיס ספר שיחות ממנו, היה מתחמק מהם בענותנותו הגדולה ואומר: 'שהלא האדם צריך לפחד באימת מות פן יגיע לו איזה הרהור של גאווה וישות כשמדברים בשבחו ובגדלתו, ויש בזה סכנה גדולה, ולכן לא רצה אז להסכים לזה, אבל לאחד מאנשי שלומנו המתיק טעמו ונמוקו האמיתי, שאין זה בשביל סבה זו, כי כבר נשבר לבו בקרבו לגמרי מרוב המחלוקת והבזיונות ושפיכות הדמים שיש עליו מבית ומבחוץ כל השנים, רק עיקר טעמו, מחמת שמפחד שיתחילו בני אדם לעקב אחריו ולהסתכל על כל תנועה ותנועה שלו, וזה אינו רוצה כלל, כי עיקר הצלחתו היא בזה שהוא נסתר ונעלם מבני אדם לגמרי, אבל אחר קצת זמן החליט בדעתו שלא לחוש גם לזה, כי הבין שהתועלת והפעלה של השיחות והספורים שמספרים ממנו, היא מרובה הרבה מההפסד שיגיע לו מזה, ולכן לבסוף הרשה לאנשי שלומנו לסדרם לדפוס.

וגם בזה היה ספור מיוחד, כי ספר מוהרא"ש ז"ל, שבא אליו רבנו ז"ל בחלום, ושאל אותו: 'למה אינכם מדפיסים ספר "שיחות מוהרא"ש", הלא הרבה אנשים מחיים את עצמם בזה מאד מאד... ומאז נתעורר מוהרא"ש ז"ל ליתן רשות לסדר השיחות שלו לדפוס, ונעשתה מזה התעוררות גדולה בעולם (ודרך אנב, היה אז ספק בין אנשי שלומנו אם לקרוא לספר "שיחות הרא"ש"

או "שיחות מוהרא"ש", ואמר מוהרא"ש ז"ל, שבחלום הנ"ל דקדק רבנו ז"ל לומר "שיחות מוהרא"ש" וכן נקרא שמו בישראל, עד כאן לשונו.

יש לסמוך על ספרי "שיחות מוהרא"ש" ו"תוך הנחל"

הנה כתוב ב"שאלות ותשובות בתסידות פרסלב" (חלק כא מכתב ב תרפ) וזה לשונו:

שאלה:

מאת טליה: שלום לצדיק. לאחרונה מפרסמים בשמכם דברים שאמרתם על כל מיני אנשים. האם אפשר לסמוך על מי שאומר שהוא שמע את הדבורים בעצמו ולהעביר אותם הלאה?

תשובה:

בעזרת השם יתברך, יום חמישי לסדר עקב, י"ח אב ה'תשע"ג.

שלום רב אל טליה תחיה לנכון קבלתי את מכתבך:

את צריכה לדעת שמה שכותבים בשמי וזה לא מובא בספרי שכתבתי – אין לזה שחר וכו'. אומרים בשמי הרבה דברים שלא היו ולא נבראו וכו', וכותבים בשמי הרבה שקרים וכו', ולכן צריכים מאד מאד להזהר לא לקבל מאף אחד שום דבורים שלא ראו בכתבי היד שלי או בספרי שהדפסתי, מלבד כמה תלמידים שהם כותבים את כל השיחות שלי שמודפסות בספרי "שיחות מוהרא"ש", וכן מה שכותבים את התורות שאני דורש ברבים בשם "תוך הנחל" – על זה יש לסמוך, אבל שאר מודעות וכו' או קטעים שכותבים או מדפיסים בשמי כאילו שאני כתבתי וכאלו שאני אמרתי את זה – הכל שקר וכזב וכו' וכו'.

ובכלל צריכים לדעת, שאני אף פעם לא מדבר מאחרים וזה כלל לא מענין אותי וכו', ולא יכולים לדעת מה שקורה עם הזולת וזה לא צריך לענין אף אחד וכו', אף אחד הוא לא השומר של

הקדוש ברוך הוא וכו', עניננו זה רק לחזור בתשובה ולתקן את מעשינו ולא לדבר מאחרים.
רבנו ז"ל אמר (לקוטי מוהר"ן חלק ב', סימן פג) שזה יצר הרע גדול לומר "צדיק זה נאה, צדיק זה לא נאה" וכו' וכו', ולכן אשרי מי שלא מתערב בעסקים של אחרים וכו' ולא מדבר מאחרים וכו' כי עבור זה יש לנו את הפס"ד-מ"ם הרשע שעוסק לעשות פרודים בנשמות ישראל, כי כל כוח הטומאה שלו זה רק "הפרד ומשל". אנחנו תלמידי רבנו ז"ל צריכים להתזיק את עצמנו ביחד באהבה גדולה מאד, ואיש את רעהו יאמר חזק, ולא יגיד פשטים או סברות על הזולת וכו', אם הוא גדול וכו' או אם הוא קטן וכו', הלואי שנתקן את עצמנו.

המאחל לך ברכה והצלחה מן השמים, עד כאן לשונו.

הַקְדָּמָה

אמר המחבר והמסדר את החבור הנפלא הזה, בספר זה יבארו ויספרו
במה וכמה שיחות קדש וחדושי תורה יקרים, ספורים נוראים ונפלאים,
אותות ומופתים, שזכינו לשמוע ולראות מחיי ראשנו, הרב החסיד
מוהרא"ש, זכר צדיק וקדוש לברכה לחיי העולם הבא,

הממשיך והמגלה והמפרסם בדור הזה את אורו הגנוז והצפון של בוצינא
קדישא, בוצינא עלאה, אדוננו מורנו ורבינו, הגאון, הקדוש, איש
האלקים רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו, וכל המובא בספר זה,
זכיתי בעצמי לראות ולשמע ולחקוק על פני הכתב, למען יעמד ימים
רבים.

ויהיה לזכרון לחברים, אנשי שלומנו הקדושים, חסידי ברסלב,
ובעיניהם יראו, ובלבכם יבינו את חשיבות האוצר הזה, אשר הוא מלא
התעוררות והתחזקות גדולה לכל אדם, בכל זמן, בכל מקום ובכל דרגה
ודרגה, וכולם נובעים מהאי נחלא עמיקא ושמירא, דברי תורתו של
מוהרא"ש וצוקל"ה, אשר שח עמנו, ואשר נארע עמו בכל מיני זמנים
ועתותי רצון, והכל קשר ושלב אל תורת רבנו ז"ל, כדי להכניס בנו עוצם
ערבות, ידידות, נועם, אור, זיו שכינתו יתברך, ולהדריך אותנו בדרך
השם, לחזור אליו יתברך, ולהמשיך עלינו אור אמונתו יתברך,
ולהדביקנו בשורשנו.

וסדרתי את הספר בסדר אל"ף בי"ת כל שיחה וספור ומארג השניף לזה,
ואני בטוח, שכל מי שיסתכל בהם בעין אמתית, ימשיך על עצמו ערבות
ונעם צוף דבש, מתיקות עצומה, כאלו שמעם מפיו הקדוש בעצמו, ויזכה
לאשר אמיתי ונצחי, לאור באור החיים, אור הגנוז והצפון, שעליו
נאמר: עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה (ישעיהו סד, ג), ויזכה לגאולה
ש'למיה אמן ואמן!

הַתְּנִצּוֹת

לְהוֹי יְדוּעַ, כִּי אֵינָהּ דוֹמָה רְאִיָּה לְשִׁמְיָעָה, וְאֵינָהּ דוֹמָה שְׁמִיעָה לְקְרִיאָה, כִּי בְּכָל פֶּעַם יוֹרֶדֶת מְדַרְגָּה, וּבִפְרָטִיּוֹת הַשִּׁיחוֹת וְהַסְּפוּרִים וְהַדְּבוּרִים הַקְּדוּשִׁים הַמוֹכָאִים בְּסֵפֶר זֶה, אֵי אֶפְשָׁר לְשַׁעַר וּלְתַאֵר כָּלֵל אֶת כָּל הַמַּעֲמָד הַנּוֹרָא וְהַנִּפְלָא וְהַסְּפוּרִים שֶׁהָיוּ בְּכָל שִׁיחָה קְדוּשָׁה, כִּי דִרְכוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש ז"ל לְהַאֲרִיךְ הַרְבֵּה בְּדַבְרָיו מְאֹד, וְכָל שִׁיחָה מִתְאַרְכֶּת הַרְבֵּה מְאֹד, עַד שֶׁעַל־פִּי רֹב קָשָׁה וְכִבֵּד עָלַי לְכַתֵּב אֶת כָּל הַשִּׁיחָה, כִּי הִיָּה צָרִיךְ לְהַאֲרִיךְ בָּהּ כַּמָּה וְכַמָּה גְּלִיוֹנוֹת, וּבִפְרָטִיּוֹת הַסְּפוּרִים וְהַסְּבוּבִים שֶׁמֵּהֶם יֵצֵאָה כָּל שִׁיחָה, זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְסַפֵּר וּלְרַשֵּׁם עַל פְּנֵי הַכְּתָב כָּלֵל.

וְכֵן אֵי אֶפְשָׁר לְהַסְבִּיר בְּכַתֵּב אֶת גּוֹדֵל הַדְּבָקוֹת וְהַשְּׁגַת הָאֱלֻקוֹת שֶׁהִרְגִישׁוּ אֲזוּ בְּשַׁעַה שֶׁדָּבַר וְסִפֵּר, כִּי כָּל מֵינֵי חַן שֶׁל אֱמֶת וּדְבָקוֹת וּגְלוּי אֱלֻקוֹת, רָאוּ וְהִרְגִישׁוּ אֶצְלוֹ, וְהָיָה מִמֶּשׁ בְּפוּל הַבְּחִירָה, בְּפוּל הַיִּשּׁוּת לְגַמְרֵי, וְהַרְבֵּה פְּעָמִים שֶׁכִּחְנוּ אִם אֲנַחְנוּ עוֹמְדִים לְגַמְרֵי בְּזֶה הָעוֹלָם, מְרֹב הַחַיּוֹת וְהַנְּעָם וְהַשְּׁבַת הַנֶּפֶשׁ שֶׁהַכְּנִים בָּנוּ עַל־יָדֵי כָּל סְפוּר וְשִׁיחָה, וְרָאוּ אֶצְלוֹ אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים כְּחֵד מְקַמְאֵי, וְהַכָּל בְּתַמִּימוֹת וּבִפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, שֶׁהַסְּתִיר אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל מֵינֵי הַסְּתִירוֹת וּבִפְשִׁטוֹת עֲצוּמָה.

וּבְעֵינַי הַסְּתִירָה בְּהַנְּהִיגָה פְּשׁוּטָה, מוֹהֲרָא"ש ז"ל חֲדוּשׁ נוֹרָא וְנִפְלָא עַד מְאֹד, כִּי מִלְּבַד הַמַּחְלָקָת וְהַהַסְּתִירָה שִׁישׁ עָלָיו, שֶׁזֶה מְכַסֶּה וּמַסְתִּיר אוֹתוֹ, נוֹסֵף לְזוֹת הוּא בְּעֲצָמוֹ מַסְתִּיר וּמְכַסֶּה אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל מֵינֵי כְּפוּיִם וְהַסְּתִירוֹת, וְהַעֲקָר – אֵיךְ יְכוּלִים לְרַאוֹת זֹאת? עַל־יָדֵי תַלְמִידֵי הַרְבִּים, שֶׁקָּרַב אֶל דַּעַת רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁאֲזוּ מִן הַסְּתוּם מְבִינִים עַל הַגְּלוּי, כְּעֵין שֶׁפָּרַשׁ רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּשִׁי מוֹהֲרָ"ן חֶלֶק א', סִימָן ק"ט). אֲשֶׁר מֵהַצְּדִיק בְּעֲצָמוֹ אֵי אֶפְשָׁר לְהַבִּין וּלְהַשְׁכִּיל כָּלֵל, כִּי הוּא כְּמִשְׁלַח הַחוֹתֶם, שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְקְרוֹא בּוֹ כִּי הוּא הַפּוּךְ, רַק עַל־יָדֵי תַלְמִידֵי, שְׂרוּאִים שֶׁהֵם אֲנָשִׁי מַעֲשֵׂה, אֲזוּ יוֹדְעִים מַעֲלַת הַצְּדִיק וְכוּ', עֵין שֵׁם.

כְּמוֹ-כֵן הוּא אֶצֶל מוֹהֲרָא"ש ז"ל, אֲשֶׁר כָּל תַּלְמִיד שֶׁנִּתְקַרַּב עַל יָדוֹ אֶל רַבְּנוּ ז"ל, הוּא בְּעֲצָמוֹ נַעֲשֶׂה חֲדוּשׁ נִפְלָא, בְּקִי נִפְלָא בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל, וְכֵן מִטִּיל בְּכָל חֶלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וּמִתְמִיד בְּתַפְלָה וּבְהַתְּבוּדוֹת, וּמִזֶּה

יכולים להבין מרחוק את מעלת הצדיק בעצמו, והחוש מעיד את גדל עצם גדלת מעלתו, כי רואים את אנשיו ומקרבו שקרב אל דעת רבנו ז"ל, שלקטן ולפחות יש דבורים כאלו באמונה ובגלוי אלקות, אשר מתאימים רק לצדיקים מהימים הקדמונים, כמו תלמידי הפעל-שם טוב הקדוש והמגיד, זכרונם לברכה.

ואף שממנו אין רואים שום דבר, אך מתלמידיו רואים נוראות נפלאות, כי מי שרק שמע בפעל את השיחות הקדושות המובאות בספר זה, נתעורר בל-כך אליו יתברך בתשוקה עצומה, עד שלבו בוער אליו יתברך, ומתמיד בתורה ובתפלה ובתבודדות, ומרבה לדבר דבורי אמונה וגלוי אלקותו יתברך עם כל חבריו וידידיו, כאשר ידוע ומפרסם זאת בעולם.

ועל-כן כל הקורא ומעיין בספר הקדוש הזה, ידון אותי לכף זכות,

אם לא ירדתי לעמק בוננתו הקדושה, כי אפילו זה המעט, היה קשה וכבד עלי לכתוב, וכמה יגיעות וטרחות יגעתי וטרחתי, להביא את כל זאת על פני הכתב, כי בשעה שמוהרא"ש ז"ל מדבר אפילו במילי דעלמא, וכל שכן בעבודת השם יתברך, נדמה כאילו שומעים קול מהשמים מממש, ושכינה מדברת מתוך גרונו, וכל שיחה ודבור יוצא באש מממש, בהתלהבות עצומה ובישוב הדעת נפלא.

אשרי מי שעמד במחיצתו, ואשרי מי ששמע דבורים אלו, ואז יעיד בעצמו, כי לא הגזמתי שום גזמה, אדרבה, כל מה שכתבתי הוא כטיפה מן הים מממש, כפי אריכות וצחנות לשונו, שדבר עמנו.

על-כל-פנים, גם על המעט הזה עלינו לתת תודה והודאה להשם יתברך, שזכיתי להעלותו על הכתב, והשם יתברך יעורר לבנו על-ידי הדבורים והשיחות הקדושות האלו, ונזכה לשוב בתשובה אמיתית אליו יתברך, אשר רק בשביל זה מוהרא"ש הקדוש ז"ל מרבה לדבר כל אלו הדבורים והשיחות היקרות, כדי שנזכה להתעלות באמונה הקדושה, ובגלוי אלקותו יתברך, ונזכה להיות כרצונו יתברך וכרצון צדיקיו הקדושים. וכשם שתדונו אותי לכף זכות, כך ידון אתכם המקום ברוך הוא תמיד לכף זכות.

ספר

שיחות-מוהרא"ש

חלק ט'

אמונה

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁהָאָדָם צָרִיךְ לְהַרְגִיל אֶת עֲצֻמוֹ לְדַבֵּר הַרְבֵּה דְבוּרֵי אֱמוּנָה, הֵן בֵּינוֹ לְבֵין עֲצֻמוֹ, וְהֵן בֵּינוֹ לְבֵין מַפְרִיזוֹ, כִּי עַל-יַדֵי הַדְּבוּר נַחֲקֶקֶת בּוֹ הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, עַד שִׁיִּרְגִישׁ אוֹתוֹ בְּלִבּוֹ מִמֶּשׁ, וְאֶפְלוּ מִי שִׁמְרָגִישׁ שֶׁהוּא רְחוּק מִן הָאֱמוּנָה, יַעֲשֶׂה מְזֵה בְּעֲצֻמוֹ תַּפְלָה, וַיֹּאמֶר: "רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רְאֵה פָּמָה אֲנִי רְחוּק מִמֶּךָ, עַד שִׁישׁ לִי בְּלִבּוֹלִים וּסְפָקוֹת בְּאֱמוּנָה" וְכוּ'. וְעַל-יַדֵי דְבוּרִים אֱלוֹ בְּעֲצָמָם יִחְזֹר אֶל הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, כִּי הַדְּבוּר יֵשׁ לוֹ כַּח גְּדוּל, וְעַל-כֵּן זוֹהִי מְצוּה גְּדוּלָה לְחֹזֵר לְעֲצֻמוֹ תְּמִיד עַל הַמַּלִּים: "מִמְלֵא כָּל עֲלָמִין וְסוֹכֵב כָּל עֲלָמִין, וְאֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֶיךָ כָּלֵל, וּבְכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שָׁם אֱלוֹפּוֹ שֶׁל עוֹלָם". וְכֵן יֹאמֶר תְּמִיד: "רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי מֵאֲמִין בְּךָ בְּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה"; כִּי עַל-יַדֵי שִׁיּוּצֵי דְבוּרִים אֱלוֹ מִפְּיּוֹ, הֵם יִבְיֵאוּ אוֹתוֹ לְהַרְגִישׁ אֶת הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה בְּלִבּוֹ כְּרֵאוֹי (עֵין שיחות-הַר"ן, סִימָן קמב; וּבִלְקוּיטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן מד).

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: אֶף-עַל-פִּי-כֵן צְרִיכִים לְדַעַת, שֶׁתְּמִיד בּוֹחֲנִים וּמְנַסִּים אֶת הָאָדָם, אִם הוּא אוֹחֵז בְּדְבוּרִים אֱלוֹ שֶׁהוּא

מדבר, פי עובר עליו מה שעובר — כל מיני צרות ויסורים שונים, רחמנא לצלן, ומן השמים רוצים לראות אם עדין יחזיק בתמו, וימשיך לומר הדבורים הנ"ל: "ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין" וכו', וכל מי שדעתו יותר גבוהה, עובר עליו יותר צער, בבחינת (קהלת א, יח): "ויוסיף דעת יוסיף מכאוב", ולכן כשרואה אדם שעוברים עליו הרבה צרות ויסורים, יזהר מאד לא לקרא תגר על מדותיו ותברך, לא להוציא שום דבור נגד האמונה, חס ושלום, רק יוסיף לדבר דבורי אמונה יותר ויותר, הן בינו לבין קונו, הן עם אחרים, ואז יראה אף שיתהפך הכל לטובה, ויזכה לגלויים והשגות חדשות באור אלקותו ותברך, "עין לא ראתה אלקים וזלתך יעשה" וכו' (ישעיה סד, ג).

וספר מוהרא"ש נ"י, שלרב הקדוש המגיד ממעזריטש זי"ע, היה תלמיד, שאמרו עליו בשמים, שיש לו נשמה של משיח, והוא היה עני מרוד, וכמעט שלא היתה בביתו פרוסת לחם. פעם באיזו שבת-קדש, נשארו לו רק כמה כזיתים^א לחם, שהיו צריכים להספיק לו ולכל בני ביתו לכל השבת, וכשהגיע לסעדה שלישית, נשאר לו רק כזית אחד בדחק, ואז שקל בדעתו מה לעשות, אם לחלק אותו לכל בני ביתו שגם לא יספיק להם, או לקיים סעדה שלישית בתקונה עם כזית לחם, והחליט בדעתו לקיים מצות סעדה שלישית. בינתיים החלו אשתו ובני ביתו לבכות מרב צער, שלא היה להם מה לאכל, רחמנא לצלן, וכשראה אותם מצטערים כל-כך, גם הוא החל להצטער, והוזיל כמה דמעות מעיניו מרב צער, ואז שמע כרוז משמים, שאבד את בחינת משיח שלו...

ואמר מוהרא"ש נ"י, שלכאורה צריך להבין, מה היה הפגם שלו, הלא מצבו היה באמת דחוק מאד מאד, אלא שהאדם צריך לדעת, שבוהנים אותו מן השמים עם כל מיני נסיונות בחיים, ועקר עבודתו להגיע למדרגה כזאת באמונה, עד שלא יהיה לו צער כלל

(א) תתיכות קטנות בגדל שיעור של "כזית".

מכל מה שעובר עליו, רק ידע שהכל תלוי ברצון העליון, ועליו רק לבקש ולהתחנן מלפניו יתברך שימתקו מעליו כל הדינים, אבל תכף-ומיד שמוריד דמעות בצערו, זהו סימן שנפגמה אצלו מעט האמונה, וממילא 'משיח' כבר אינו יכול להיות, כי עקר למודו של משיח יהיה למודי האמונה, שהם תפלה וסבלנות, שיתפלל אדם על כל מה שצריך בחיים, ואם אינו רואה ישועתו עדין, תהיה לו סבלנות לסבל הכל, ואף פעם לא יקרא תגר על מדותיו יתברך, ולא יוריד דמעות בצערו. ומה שבוכים ומורידים דמעות בשעת התפלה, זהו ענין אחר לגמרי, כי דמעות אלו באות מלב נשבר, והן יקרות וחשובות מאד בעיניו יתברך, כי שערי דמעה לא ננעלו (פרכות ל:), והן עולות ובוקעות כל השערים העליונים.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם ישב מוהרנ"ת ז"ל עם מנין מתלמידיו, ולמד עמהם "לקוטי-מוהר"ן", ודבר דבורים נפלאים כדרךכו, פתאום שמעו קול של אבנים שזרקו המתנגדים על החלונות, ונעשתה בהלה גדולה בין התלמידים, אבל מוהרנ"ת ז"ל לא נתבהל כלל, רק ענה ואמר: "כך גזרה חכמתו יתברך", ואמר מוהרא"ש נ"י, שמוהרנ"ת ז"ל רצה בדבורים אלו להכניס אמונה טהורה בלב כל תלמידיו, שידעו שיש הרבה דברים בעולם, שאי אפשר להבין אותם כלל, ועקר עבודתו של אדם — לקבל כל דבר באהבה, ולא להוציא שום דבור מפיו כנגד האמונה הקדושה, רק אדרבה להצדיק את הדין, ולהזכיר את האמונה הקדושה בפה מלא: "כך גזרה חכמתו יתברך", ואז תקבע האמונה הקדושה בלבו כראוי; אשרי מי שהולך עם אמונה תמיד.

אַמֶּת

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁדַרְכֵּן שֶׁל בְּנֵי־אָדָם לְדַבֵּר מֵעַנְיַן "אַמֶּת", וְהֵם מְדַבְּרִים עַל הָאֱמֶת בְּאִפְסָן וּבְצוּרָה כְּזוֹ, כְּאִלוּ רַק אֲצִלָּם יֵשׁ אַמֶּת וְאֲצִל אַחֲרִים אֵין אַמֶּת, וּבְאֱמֶת אֵין לָהּ שְׁטוּת יוֹתֵר גְּדוּלָה מִזֵּו, כִּי רַק הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, הוּא אַמֶּת, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (יִרְמְיָה י, י): "וְהָ אֱלֹקִים אַמֶּת", כִּי רַק הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא אַמֶּת, וְעַל־כֵּן כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל שְׁמֵאֲמִין בּוֹ יִתְבַּרַךְ, וְלוֹמַד תּוֹרָתוֹ יִתְבַּרַךְ, וּמְקַיֵּם מִצְוֹתָיו יִתְבַּרַךְ, הוּא כְּבָר מִחֲזִיק בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת, וַיֵּמָה שֶׁיֵּךְ לוֹמַר רַק אֲנִי מִחֲזִיק בְּאֱמֶת, וְזוֹלָתִי אֵינּוּ אוֹחִז בְּאֱמֶת, אֵין לָהּ טְעוּת וְשִׁקָּר יוֹתֵר מִזֵּה, וַיֵּמָה שְׁאוּמַר שֶׁרַק אֲצִלוֹ הִיא הָאֱמֶת וְלֹא אֲצִל אַחֵר, זֶה נוֹבֵעַ מִגְּאֻנָה, כִּי בְּאֱמֶת כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל הֵמֵאֲמִין בּוֹ יִתְבַּרַךְ בְּתַמִּימוּת וּבְכַפְשִׁיטוּת, וּמוֹסֵר אֶת גַּפְשׁוֹ בְּחִנּוּף יְלָדִיו, וּמְחַנְכֵם עַל־פִּי הַדֶּרֶךְ שֶׁקִּבְּלֵנוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ וּמֵאֲבוֹת אֲבוֹתֵינוּ, וְכֵן מְקַיֵּם אֶת מִצְוֹתָיו יִתְבַּרַךְ בְּתַמִּימוּת וּבְכַפְשִׁיטוּת, הוּא הוּא מִחֲזִיק בְּאֱמֶת, וְעַל־כֵּן כָּל אֱלוֹ הַמִּתְפָּאֲרִים שֶׁרַק אֲצִלָּם הִיא הָאֱמֶת וְלֹא אֲצִל אַחֲרִים, הֵם הַשִּׁקְרָנִים הַגְּדוּלִים בְּיוֹתֵר.

וְדַבֵּר מוהרא"ש נ"י, שְׁרַבְנוּ ז"ל מְגַלָּה לָנוּ (לְקוּיט־מִוְהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ט'), שֵׁישׁ י"ב [שְׁנַיִם־עֶשְׂרִי] שְׁעָרִים, כְּנֶגֶד י"ב שְׁבִטֵי י"ה, וּכְנֶגֶד אֲדָם יֵשׁ י"ב נִסְחָאוֹת הַתְּפִלָּה, וְכָל שְׁבִט וְשְׁבִט יֵשׁ לוֹ נִסְחָ אַחֵר, וְשֵׁם מְדַבֵּר רַבְנוּ ז"ל מֵעַנְיַן אַמֶּת, שֶׁהָאֱמֶת מְאִירָה מְאֹד לְאָדָם לְצִיאַת מִכָּל הַחֶשֶׁךְ. הֵרִי אֲנַחְנוּ רֹאִים מִזֵּה, שֶׁאֵף שֵׁישׁ י"ב נִסְחָאוֹת הַתְּפִלָּה כְּנֶגֶד י"ב שְׁבִטִים, עִם כָּל זֹאת אוֹמַר רַבְנוּ ז"ל, שֶׁעַל־יְדֵי הָאֱמֶת יְכוּל לְצִיאַת מִכָּל הָרַע שֶׁנִּפְל לְשֵׁם (עִין שֵׁם, סִימָן קיב), וְעַל־כֵּן אֵף שֶׁהֵם מְחַלְקִים בִּי"ב שְׁבִטִים, י"ב שְׁעָרִים, עִם כָּל זֹאת הָאֱמֶת הִיא אַחַת, שֶׁהוּא הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, וְהַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא שֵׁיךְ לְכָל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הַיוֹצְאוֹת מִן הַי"ב שְׁבִטִים, וְלֹא שֵׁיךְ שְׁשִׁבֵט אֶחָד יֹאמַר, שֶׁאֲצִלוֹ מְאִירָה יוֹתֵר הָאֱמֶת, וְזֶה שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹצְאִים, שֶׁעַל הַלֵּב שֶׁל הַכֹּהֵן גְּדוֹל, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַצַּדִּיק, הִיָּה הַחֶשֶׁן, שֶׁהִיָּה כְּלוּל מִי"ב

אָבנים טובות, י"ב צְבָעִים שׁוֹנִים זֶה מִזֶּה, כִּי כָל שֶׁבֶט הֵיטָה לוֹ אָבֶן אַחֲרֵת וְצָבֵעַ אַחֵר, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן הָיוּ כָּלֶם עַל לֵב הַכֹּהֵן גָּדוֹל, רוֹאִים מִזֶּה שְׂאֵף-עַל-פִּי שֶׁהֵם צְבָעִים שׁוֹנִים, עִם כָּל זֹאת כָּלֶם בִּיחָד הָיוּ עַל הַחֶשֶׁן, שׁוֹזוּ בְּחִינַת הָאוּרִים וְתַמִּים, שֶׁמֶשֶׁם נִתְגַּלּוּ לַכֹּהֵן גָּדוֹל, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַצַּדִּיק, כָּל הַגְּלוּיִים, וְאֶף שֶׁהֵם שׁוֹנִים זֶה מִזֶּה, הָרִי לָךְ שֶׁהָאֵמֶת שֵׁיכֶת לְכָל בֵּר יִשְׂרָאֵל, וְזֶה מֵה שְׁאֵנוּ אוֹמְרִים (בְּפֶטוּם הַקְּטָרֶת): "הַקֶּשֶׁט שְׁנַיִם-עֶשֶׂר", שׁוֹזוּ בְּחִינַת (שֶׁבֶט קד.): קוֹשֶׁטָא קְאִי, שֶׁהִיא בְּחִינַת אֵמֶת, שֶׁהָאֵמֶת עוֹמֶדֶת תָּמִיד וְאֵינָה נּוֹפֶלֶת, וְהוּא שְׁנַיִם-עֶשֶׂר, כִּי לְכָל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט מִן הַשְּׁנַיִם-עֶשֶׂר שֶׁבֶטִי י"ה, יֵשׁ הָאֵמֶת לְפִי בְּחִינַתּוֹ, וְכִשְׁמַחֲזִיק אֶת עֲצָמוֹ בִּיחָד עִם כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אֵין לָךְ אֵמֶת גָּדוֹלָה יוֹתֵר מִזֶּה, וְעַל-כֵּן כָּל אֱלוֹי שֶׁמִּתְפָּאֲרִים שָׂרָק הֵם אוֹחֲזִים בְּאֵמֶת, וְכָל הַאֲחֵרִים הֵם בְּשָׂקָר, אֵין לָךְ שָׂקָר יוֹתֵר גָּדוֹל מִזֶּה, כִּי עַקֵּר הָאֵמֶת הוּא בַּק הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְהַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת, וְעַל-כֵּן כְּשִׁיְהוּדֵי מֵאֲמִין בּוֹ יִתְבַּרֵךְ וְלוֹמֵד תּוֹרָה, וְשׁוֹמֵר עַל מְצוּוֹתָיו יִתְבַּרֵךְ, הוּא כְּבָר מִחֲזִיק בְּאֵמֶת, מֵה שְׁאֵין כֵּן מִי שְׁכּוֹפֵר, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְאֵינוֹ מֵאֲמִין בְּתּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם, וְאֵינוֹ מְקַיֵּם אֶת מְצוּוֹתָיו יִתְבַּרֵךְ, הוּא הַשֶּׁקֶרֶן הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר, וְכְשִׁיּוֹדְעִים יִדְעָה זֶה, אִזּוֹ אוֹחֲזִים בְּשְׁלֵמוֹת הָאֵמֶת, וְאַחֲרֵת הוּא הַשֶּׁקֶרֶן הַכִּי גָדוֹל.

וְסִפֵּר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁפֶעַם בָּא אִישׁ אֶחָד לְמוֹהֲרַנְיָתָ ו"ל, וְאָמַר לוֹ, שְׂגַר בְּשִׁכְנוֹתוֹ יְהוּדֵי חִילוּנֵי, וְהוּא הִרוֹקֵחַ שֶׁל הָעִירָה, וְהִזִּה מִתְפָּאֵר תָּמִיד שְׁאֵינוֹ מְדַבֵּר שָׂקָר, כִּי הַחֲזִיק אֶת עֲצָמוֹ לְאִישׁ יִשְׂרָאֵל וְדִקְדָּקוֹן, וְאֲשֶׁר מְלָה שְׁלוֹ הִיא מְלָה, וְהִזִּה מִתְלוֹצֵץ מִשְׂאֵר יְהוּדִים, כְּאֱלוֹי הֵם, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, שֶׁקְרָנִים, וְאֵינָם עוֹמְדִים בְּדַבּוּרָם, וּמִחֲמַת שְׁלֵאִישׁ הַנ"ל הֵיטָה קִטְנוֹת הַמַּחֲזִין, עַל-כֵּן גַּם בּוֹ נִכְנָסוּ סִפְקוֹת אֱלוֹי, וְחָשַׁב כְּאֱלוֹי יֵשׁ מִמֶּשׁ בְּדַבְּרָיו, וּבָא לְהִתְאוּנוֹן לְפָנֵי מוֹהֲרַנְיָתָ ו"ל, שֶׁבְּאֵמֶת קָשָׁה לוֹ, שֶׁהֵלֵא יֵשׁ מִמֶּשׁ בְּדַבְּרֵי הִרוֹקֵחַ, שֶׁמִּתְפָּאֵר עַל עֲצָמוֹ שָׂרָק הוּא אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְדִקְדָּקוֹן, וְשְׂאֵר אֲנָשִׁים הֵם שֶׁקְרָנִים וְדוֹבְרֵי שָׂקָר, עָנָה וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרַנְיָתָ ו"ל: "מֵה, הוּא מִתְפָּאֵר שְׁאֵינוֹ מְדַבֵּר שָׂקָר? הָרִי הוּא 'חֲתִיכֶת' שָׂקָר אֶחָד" ... הָרִי כָּל

כלו הוא שקר, מאחר שאין לו שום אמונה, רחמנא לישזבן, בו יתברך, ואינו מאמין בתורה מן השמים, ואינו מקיים את מצוותיו יתברך, ואין לדך שקר גדול יותר מזה.

ודבר מזה מוהרא"ש נ"י, שרואין על-פירב, שאחד משליך על זולתו את הלכלוך שפאלו רק הוא יודע מאמת, ויחברו הוא שקרן, ואין לדך טעות יותר גדולה מזו, כי למה צריכין לדבר בצורה כזו? הלא כל עם ישראל הם בני הקדוש-ברוך-הוא, כמו שפתוב (דברים יד, א): "בנים אתם להו'ה אלקיכם", כי כל עם ישראל הם בני הקדוש-ברוך-הוא, וכמו שלאב יש בנים רבים, ואין שיך לומר: בן זה הוא בן, ובן זה איננו בן, אלא כלם הם בניו, אם בן רוצים ואם לא רוצים, בן הדבר עם נשמות ישראל, שכלם בני הקדוש-ברוך-הוא הם, וכלם צריכים לחזר אליו יתברך, וכלם אהובים, כלם ברורים וכלם משבחים ויחביבים אצלו יתברך, ומי שמחזיק בדעת זו, הוא אויבו בשלמות האמת, כי ברגע שרק נכנס במחשבתו פאלו רק אני נמצא באמת, וזולתי הוא בשקר, אין לדך שקר גדול מזה, ואינו יודע בכלל מהי אמת, כי אמת הוא רק הקדוש-ברוך-הוא.

ופעם אחת ספרו למוהרא"ש נ"י, שאחד מחשובי אנשי שלומנו מדבר תמיד מאמת, וכל דבוריו הם אמת, וכל דבור שני שלו הוא אמת... אמת... והיה תמיד נדמה מדבריו, פאלו רק הוא מחזיק באמת, ורק הוא יודע מאמת, וכלם נמצאים בשקר. ופעם אחת נכנס אליו אחד מאנשי שלומינו, ודבר עמו מדברי רבנו ז"ל, פנהוג אצל אנשי שלומנו לדבר תמיד מרבנו ז"ל, ובתוך הדבורים נפלט מפיו של הלה מאנשי שלומנו, ואמר לו בזו הלשון: "פאמת" ה'ה צריך להיות פך" וכו', ענה ואמר לו זה מהחשובים פבטול גמור: "מה, אתה גם פכר מדבר מאמת?" (פאומר שרק הוא יודע מאמת, ומלברו אין מי שיודע מאמת...), וה'ה לה הוא מאנשי שלומינו חלישות הדעת גדולה, והלך ממנו, וכשבא אל מוהרא"ש נ"י, וספר לו את כל הספור, ענה ואמר מוהרא"ש נ"י: זוהי הטעות

הגדולה ביותר של הנ"ל, שמחזיק שרק אצלו היא האמת, אשר אין לה שקר יותר גדול מזה, כי רבוי אמת הוא גם-כן שקר, כי מי שמחזיק בעצמו, שרק הוא יודע מאמת ולא אחרים, אין לה שקר יותר גדול מזה, ולא לזה התפון רבנו ז"ל, כי האדם צריך לקשר עצמו עם כלל נשמות ישראל, ובפרט בשעת התפלה, צריך לקבל על עצמו מצות עשה של "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט, יח), ולקשר את עצמו לכלל נשמות ישראל, ועל-ידי-זה אף פעם לא יפל ממדרגתו (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן א'), ומי שמפריד את עצמו מנשמות ישראל, מתלבשת בו קנאת המלאכים, ואין לה שקר יותר גדול מזה. וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (בראשית רבה ח, ה): בשעה שבא הקדוש-ברוך-הוא לברא את אדם הראשון, נעשו מלאכי השרת כתות פתות, אמת אמר: אל יברא, שכלו שקרים, מה עשה הקדוש-ברוך-הוא? נטל אמת והשליכו לארץ, ושאל מוהרנ"ת ז"ל (עין לקוטי-הלכות, רבית, הלכה ה'): איך יזרק הקדוש-ברוך-הוא האמת על הארץ, הלא חותמו של הקדוש-ברוך-הוא אמת (שבת נה), ואיך ישליך את חותמו על הארץ? והשיב: אם האמת אומרת על משהו: אל יברא, אין זו אמת, וצריכין להשליך אמת כזו, כי מדת האמת היא לקרב את כל כלל ישראל, וברגע שרוצים לרחק את משהו, אין זו אמת כלל, ועל-כן כאשר אמרו המלאכים, שאדם לא יברא, כי הוא פלו שקר, נטל הקדוש-ברוך-הוא האמת הזו והשליכה על הארץ, כמו שכתוב (דניאל ח, יב): "ותשליך אמת ארצה", שזרק אמת כזו על הארץ, כי ברגע שאחד רוצה לבטל ולרחק את זולתו, תדע שאין לה שקר יותר גדול מזה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שביותר צריכין לדעת ידיעה זו אנשי שלומנו, כי כל אלו התלמידים שלא שמשו כל צרכם, הם נמצאים בטעות הזו, והם גורמים מה שגורמים, כי אין זו בכלל האמת של רבנו ז"ל. וכמוכא בדברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קעא), על הפסוק (דניאל יב, ב): "ורבים מישגי אדמת עפר יקיצו, אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם", אשר יש שתי פתות, פתה

אחת הם אלו התלמידים ששמשו כל צרכם, והולכים בדרך האמת כמו שקבלו מרפם, וכמה שניה הם התלמידים שלא שמשו כל צרכם, והולכים לבזות את כל העולם, כאלו רק אנוחנו יודעים מאמת וכלכם נמצאים בשקר, אשר אין לה שקר גדול יותר מזה, כי מי שחושב שרק הוא אוהו באמת, אין שקרן יותר ממנו, כי אמת הוא רק הקדוש-ברוך-הוא, וכל עם ישראל הם בני הקדוש-ברוך-הוא, ועל-פני יש לכל בר ישראל נקדת האמת, רק צריכין לגלות הנקדה הזאת. וזו צריכה להיות עבודתנו בזה העולם — לגלות את נקדת האמת שיש בכל בר ישראל.

אכילה

בסעדת ראש חודש אחת הסב מוהרא"ש נ"י בסעדה זו ברכים, ואכל שם, ואחד מאנשי שלומנו חשב, שפים מוהרא"ש נ"י לאכל, ולכן לקח את הצלחת מלפניו, כדי לטל שירים ממאכל מוהרא"ש נ"י, אבל האמת היתה שעדין לא גמר מוהרא"ש נ"י לאכל, ותקף-וימד כשהבחין בכך האיש הנ"ל, החזיר את הצלחת לפני מוהרא"ש נ"י, ובקש ממנו סליחה.

ואזי ענה ואמר מוהרא"ש נ"י, שאתמול בלילה קדם שהלך לישן, קרא ספור מהרב הקדוש מקאצק ז"ל, שפעם בעת שהיה אוכל אכילתו, ועמדו שני אנשים מחסידיו מאחורי כסאו, ותקף-וימד כשנטל הרב הקדוש כף אחת מהמאכל לתוף פיו, חטפו שני החסידים הנ"ל את הצלחת כדי לאכל מהשירים של רבם, וכן עשו כמה פעמים בתוף הסעדה מפמה מיני מאכלים, והנה הרב הקדוש הנ"ל שפידוע היה מאד חריף (שקורין שארף), ענה ואמר אז לאנשיו: הנה עכשו תרץ לי פשט בפסוק (תהלים לו, ז): "אדם ובהמה תושיע ה'", כי לכאורה קשה, אם אדם למה בהמה, ואם בהמה

למה אדם? אלא התרוץ הוא, כי מהו החלוק בין אדם לבהמה? אדם אוכל אכילתו בדבקות לבורא יתברך שמו, אבל בהמה אוכלת כמו בהמה, והנה עכשו נתקים פסוק זה, כי הרי מצלחת אחת אכלו גם שניהם — "אדם ובהמה" ... אבל אף-על-פי-כן "תושיע ה'". וסיים מוהרא"ש נ"י: הרי תראו השגחת השם יתברך, שבדיוק אתמול בלילה, ראיתי את הספור הזה, כי הנה היום גם אצלי קרה כזאת...

וספר עוד מוהרא"ש נ"י, שפעם היה ספור כזה אצל מוהרנ"ת ו"ל, כי בדרך אחת מנסיעותיו, התאכסן במקום מסים, וכבדו אותו האנשים בכבוד גדול מאד, ותכף-ומיד כשהתחיל לאכול, חטפו ממנו שירים, ואמר אז מוהרנ"ת ו"ל, שהוא נותן תודה והודאה להשם יתברך, שזה היה כבר בימי זקנותו, כי אלו היה זה בימי צעירותו, לא היה יכול לסבל זאת כלל, והיה בודאי מקפיד על זה מאד, כי מוהרנ"ת ו"ל היה בורח תמיד מכל מיני מנהיגות של פרסום כידוע.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאצל שלחנו של רבנו ו"ל היה תמיד נהוג דרך ארץ גדול ונפלא מאד, ואצל רבנו ו"ל לא היה ענין של חטיפת שירים וכיוצא, כי התבישו מאד מרבנו ו"ל, ואף אחד לא מלאו לבו לחטף מצלחתו או ממאכלו מרוב בוששה ופחד, אבל לפעמים היה רבנו ו"ל דוחף קצת את צלחתו מלפניו, ואז היו אנשי שלומנו עוברים אחד אחד ונוטלים מעט ממאכלו בדרך ארץ ובכבוד גדול מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכן הדבר נוהג תמיד, פכל שאדם מתבייש מלפני השם יתברך, ויש לו מדת הבושה ויראת שמים אמיתית, כן הוא מתבייש מלפני הצדיק, ומתנהג בדרך ארץ גדול מלפניו, כי כמו שאצל השם יתברך נאמר, שהוא בוחן כליות ולב, ולכן בודאי צריכין להתבייש מאד מלפניו, כמו-כן אצל הצדיק

שפּכּר בּטל עצמו בּתּכּלית הבטול, הוא גּם-כּן יודע מה שפּלב האדם, ולכּן צרכים להתבּיש מאד מלפּניו, ולהתנהג בּדרך ארץ גדול לפּניו.

ואמר אז מוהרא"ש נ"י, שמה שאמרו חכמינו הקדושים (פסחים נד:): שבעה דברים מכסים מבני-אדם: יום המיתה ויום מלחמה וכו', ואין אדם יודע מה בלבו של חברו וכו', כל זה נאמר אצל סתם בני-אדם, אבל הצדיק האמת שפכר המית ובטל עצמו לגמרי מחיי העולם הזה, הוא בודאי יודע נסתרות, ומפיר היטב מה בלבו של חברו, ואי אפשר להטעותו כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה מה שברך רבן יוחנן בן זכאי את תלמידיו לפני הסתלקותו (עין ברכות כח:): יהי רצון שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם, כי במורא בשר ודם בודאי יש לכל אחד השגה, ואם היה האדם יודע, שצדיק או אדם חשוב מסתפל עליו, ויודע מה שבלבו, בודאי היה מתבּיש ממנו מאד מאד, והיה נזהר בתכלית הזהירות בכל דרכיו ועניניו שעושה לפּניו, כמו-כן צריך האדם להתירא ולהתבּיש מלפּני השם יתברך, ולהתנהג בּדרך ארץ גדול בכל מעשיו. ובאמת שני דברים אלו תלויים זה בזה, כי ככל שאדם מתבּיש מלפּני השם יתברך, כמו-כן הוא מתבּיש מלפּני הצדיק, ועל-ידי שאדם מתבּיש מלפּני הצדיק, זה מביאו לידי יראת שמים ולהתבּיש מלפּני השם יתברך, והבן.

ודבר זה ראינו פמה פעמים אצל מוהרא"ש נ"י, שבשעה שראה אחד שרוצה לחטף ממנו שירים או לעשות איזה ענין בבהלה ובפזיזות גדולה, תכף ומיד מנע אותו מקף, והוכיחו באהבה מסתרת, שיראה להתנהג בּדרך ארץ ובשיוב הדעת גדול, ונרפו לומר, שבודאי לאכל משירי מאכל צדיק זה דבר גדול מאד, אבל העקר שיהיה בּדרך ארץ ובשיוב הדעת ולא בּדרך חטיפה

ובפזיזות, כי אז לא יועיל כלל; אשרי מי שזוכה להתנהג בדרך ארץ תמיד.

אורחים

מוהרא"ש נ"י אמר, שעצם מעלת מצות הכנסת אורחים — אין לשער ואין לתאר כלל, כי בזה שאדם מכניס אורחים לתוך ביתו, הוא זוכה לטובה כפולה ומכפלת מאד, כי מלבד המצוה להאכיל ולהשקות אותם בגשמיות, יש גם מצוה גדולה להאכיל ולהשקות אותם ברוחניות, הינו לדבר עמהם דבורי אמונה ויראת שמים, ולפעמים יכולים לדבר על לב האורח דבורים מועטים של אמונה ויראת שמים, שהם יחיו אותו יותר מכל המאכלים והמעדנים שבעולם, וכן להפוך, לפעמים האדם זוכה להכניס אורח הגון כזה בתוך ביתו, עד שנהנה מן האורח הרבה יותר ממה שהאורח נהנה ממנו, כי שומע ממנו דבורים נפלאים כאלו ששונים יותר מכל הון דעלמא, ולכן האדם מרויח על-ידי הכנסת אורחים מכל הבחינות, וכשאדם מוסר נפשו להכניס אורחים לתוך ביתו, אזי תקדוש-ברוך-הוא מזמן לו גם אורחים תלמידי חכמים אמתיים, וזכה לדבר עמהם דברי תורה ויראת שמים, ולשמע לקח מפיהם, ובדרך זו יזכה לדברים גדולים ועליונים מאד, ויהיה נחשב לו כאלו הקריב תמידין בבית-המקדש. וכמאמר חכמינו הקדושים (ברכות י:): כל המכניס תלמידי חכמים בתוך ביתו כאלו הקריב תמידין, ולכן צריכין לדקדק מאד לדבר עם כל אורח דבורי אמונה ויראת שמים, ובדרך זו יקיים מצות הכנסת אורחים בשלמות.

וספר מוהרא"ש נ"י, ש'לרבנו ז"ל היה תלמיד אחד, מכניס אורחים גדול מאד, והיה תמיד מזמין אורחים רבים לשבת-קדש ומאכיל ומשקה אותם, אבל מחמת שהיה מתמיד גדול מאד, והיו

לו שעורים רבים בשעת סעדת שבת-קדש, כגון: אמירת הזוהר וחי' פרקים משניות (מתקוני שבת) וכו' וכו', לכן התנה עם כל אורחיו, שישבו בשקט ולא יבלבלוהו מלמודיו ומשעוריו. ופעם הכניס לתוך ביתו אורח אחד, שהיתה נראית לו צורתו מאד, והיה נדמה לו שהוא אדם גדול ואיש מכבד, ורצה מאד לדבר עמו, אבל בשעת סעדת הלילה היה כל-כך עסוק בלמודיו ובשעוריו, עד שגמר בדיעתו שמחר בבקר ידבר עמו, ובסעדת הבקר היה שוב כן, שרצה מאד לדבר עמו, אבל מחמת גדל התמדתו לא היה יכול להפריד עצמו משעוריו, והחליט בדיעתו שבשעת סעדה שלישית ידבר עמו, אך בשעת סעדה שלישית היה עוד פעם כן, ולא הספיק לדבר עמו, וחשב שבשעת סעדת מלוה-מלכה בודאי ידבר עמו, אבל אחר הבדלה נעלם האיש הנ"ל, ולא ידעה שום ברירה להיכן ברח, והיה אצלו פלא גדול מאד, להיכן נעלם פתאום האיש הנ"ל, וכשפא לרבנו ז"ל וספר לו את כל הספור, ושיש לו צער גדול מאד, שלא זכה לדבר עם האורח הנ"ל, ענה ואמר לו רבנו ז"ל: אם היית מדבר עם כל אורח, אזי הייתה לך זכות לדבר גם עם האורח הזה... ואז הבין שהיה זה אורח מהעולם העליון, שפא אליו מחמת גדל מסירות נפשו על מצות הכנסת אורחים, אבל מחמת שלא הייתה דרכו לדבר עם האורחים, לכן לא זכה לדבר עמו; הרי שעקר העבודה לדבר עם כל אורח דבורי אמונה ויראת שמים, ועל-ידי-זה תצא טובה כפולה ומכפלת, הן לבעל-הבית והן לאורח, כי שניהם יתנו ברוחניות ובגשמיות, ולבסוף בודאי יזכה אותו הקדוש-ברוך-הוא עם אורח גדול והגון כזה, שיביא לביתו שפע גדול ברוחניות ובגשמיות, וירויח מאד בזה ובכא לנצח, אשרי לו ואשרי חלקו.

וידרכו של מוהרא"ש נ"י הייתה תמיד למסר נפשו מאד על מצות הכנסת אורחים, ולפני שהקים את מתיבתא "היכל-הקדש" לבחורי אנשי שלומנו, היה ביתו פתוח לרוחה לאורחים עשרים וארבע שעות ביממה, ותמיד היה להם מה לאכל והיכן לישון, ורק כשהתחילו בחורים לבוא ללמד אצלו, אז ראה והבין שלא יסתדרו

יחדו שני דברים אלו, כי לא יהיה לבחורים מנוחה והשקט ללמד בהתמדה כראוי מבלבול האורחים שנכנסים ויוצאים בכל עת, ומאז הפסיק לקבל אורחים בקביעות, והיה מקבל רק בחורים שרצו ללמד בהתמדה ולהתעלות בעבודת השם יתברך, ובמשך השנים זכו בחורים רבים להשלים את עצמם אצלו בתורה ותפלה ועבודת השם יתברך, ואחר-כך זכו להנשא ולהוליד בנים ולראות דורות ישרים מברכים, ולהקים בתים לשם ולתפארת כל ישראל.

והנה היתה תקופה אחת שנשארו כמעט כל הבחורים שלמדו אצלו, ונשארו אצלו רק תלמידים מועטים, ומחמת זה היה קשה לו לפעמים למצא מנין להתפלל בצבור, והיה למוהרא"ש נ"י צער גדול מזה, והתחיל לחשב מחשבות, אולי יחזור שנית ויקבל אורחים כבימי קדם, וכך לא תהיה לו דאגה להשיג מנין להתפלל בצבור. ופעם ארע מעשה פלא, שבשעה שקם בבקר, נכנס בלבו צער גדול, פן לא יהיה לו מנין בבקר לתפלת שחרית בבית מדרשו, והתחיל לבקש מלפני השם יתברך, שיזמן לו אורחים כבימי קדם, למען לא יצטרך לדאג בכל פעם להשיג מנין להתפלל בצבור, והאריך מאד בתפלה זו, וכשרד לבית המדרש מה מאד היה פלא בעיניו, שמצא שם שני אברכים שהגיעו בבקר מארץ ישראל עם כל מזוודותיהם, ובקשו ממנו להתאכסן אצלו... וראה השגחה עליונה, איך שזמן לו הקדוש-ברוך-הוא אורחים לזכות בהם, וקרב אותם מאד, ונתן להם לאכל ולישן, אבל מחמת שהיה אז שבועות ספורים לפני חג הפסח, דבר על לבם שיזדרזו מאד לגמר כל מה שהם צריכים בחוץ לארץ במהירות האפשרית, למען יוכלו לחזור לבתיהם לחג הפסח, ולשמת לביתם לחג הפסח, ובזמן הקצר ששהו אצל מוהרא"ש נ"י קבלו ממנו שיחות ותורות נפלאות, שיחיו את נפשם לכל החיים. כי כך היתה דרכו של מוהרא"ש נ"י, לדבר עם כל אורח דבורי אמונה ויראת שמים והתחזקות עצומה, עד שכל מי שהיה נכנס לביתו רעב ושבור מאיזה ענין שעבר עליו, היה יוצא ממנו שבע ושמת וכאיש

אחר לגמרי, וכעין שאמרו חכמינו הקדושים (גטין נו.) על פלפא שביע, שפל מי שנוכנס לביתו רעב בפלפ, היה יוצא משם שבע; אשרי הזוכה לקיים מצות הכנסת אורחים פראוי.

אמונת חכמים

מוהרא"ש נ"י אמר, שאמונת חכמים צריך שתהיה עם שכל, וכמוכא בדברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ונה): פשמאמין בצדיק בלי דעת אפשר לו לפל מהאמונה, עין שם; פי בלא דעת ושכל, האדם יעשה לעצמו אליל מאיזה בן אדם, וילך אחריו ויעבד אותו וכו', והוא בחינת עבודה זרה ממש, רחמנא לצלן, פי בתחלה בנדאי צריכין להשליך את השכל, ולהאמין בדברי הצדיק והחכם בלי שום שאלות פלל, פי ראוי לו להבין שעם השכל הפגום שלו, אי אפשר לו להבין דרכי התורה הקדושה פראוי, והוא מכרח לקבל עצות אמתייות והדרכה ישרה מצדיקי האמת שבדור, אבל אחר-כך עליו להבין היטב, שפל תכלית פונת הצדיק הוא רק לקרב אותו להשם יתברך, ולא אל עצמו פלל, ותכף-ומיד כשאדם עושה איזו ישות ומציאות מהצדיק, ושוכח מהשם יתברך, זה נקרא אמונה בלי שכל, ואינה אמונה פלל, פי אסור לעשות איזו ישות ומציאות מאדם, ולומר שרק אדם זה הוא גדול, וצריכין להתקרב רק אליו ולעבד אותו וכו', פי זוהי בחינת עבודה זרה, רחמנא לצלן, העקר לזפור תמיד שהצדיק מעלה ומגביה אותו להשם יתברך, וכל רצונו לעשות צדיקים פמוהו ממש, וזה נקרא אמונה עם שכל, הינו שמבין בשכלו, שפל תכלית האמונה בצדיק, הוא רק להביא אותו לאמונה בהשם יתברך, בבחינת מה שפתיוב (שמות יד, לא): "ויאמינו בה' ובמשה עבדו", שדיקא על-ידי שהאמינו במשה רבנו פאו לאמונה בהשם יתברך בפאמת.

והזכיר מוהרא"ש נ"י את דברי המדרש (בראשית רבה נח, ו) על הפסוק (בראשית כג, ה-ו): "ויצענו בני חת את אברהם וכו' שמענו אדוני וכו', [אמרו לו]: "מלך את עלינו, נשיא את עלינו, אלוה את עלינו", אמר להם [אברהם אבינו]: "אל יחסר העולם מלכו, ואל יחסר העולם אלהו וכו', עין שם; כי אברהם אבינו ראה שבני חת מתחילים לעשות ישות ומציאות ממנו, וקראו לו מלך ונשיא ואלוה וכו', ולכן תכף ומיד אמר להם: אל יחסר העולם מלכו, ואל יחסר העולם אלקיו, כי רצה להכניס בהם אמונה ברורה בהשם יתברך, שבינו שכל פונתו היא רק להביא אותם לאמונה ברורה בהשם יתברך, ושלא יעשו ממנו שום ישות ומציאות כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל זה היה פגם חטא העגל, שמקדם עשו ישות ומציאות ממש רבנו, עליו השלום, ולא האמינו בו בשכל ודעת כראוי, ושכחו שכל עקר פונתו היתה רק להביא אותם אל דבקות השם יתברך באמת, ולכן אחר-כך כשחשבו שמת, ושלט בו מלאך המות, הלכו ועשו אליל גמור מעגל זהב, כי כשאין האמונה עם דעת ושכל כראוי, יש בה שמץ של עבודה זרה ואמונה כוזבת, רתמנא לצלן, והאדם הוא בסכנה גדולה, השם ישמרנו.

ופעם היתה ספור נפלא, שעל ידו גלה מוהרא"ש נ"י לאנשי שלומנו, מה נקראת אמונת חכמים באמת. בחור אחד שאל את מוהרא"ש נ"י, מהי פונת רבנו ו"ל במה שאמר (עין שיחות הר"ן, סימן קסו): "מיט איין זאך איז מיר געראטען"ג... כי לא כתוב שם סיום הדברים, ואמר לו מוהרא"ש נ"י, שיש שתי גרסאות בין אנשי שלומנו, יש אומרים שרבנו ו"ל סים לומר, שבשעה שכל הנשמות הלכו להנות מעץ הדעת טוב ורע (חטא אדם הראשון), נשמתו לא הלכה לשם כלל, ויש אומרים שסים לומר, שהועיל לו מה שאשתו החזיקה עמו מתחלה עד הסוף. וסים מוהרא"ש נ"י: ודע, שמה

שהועיל לי בעבודת השם יתברך, הוא מה שהשליכתי השכל שלי לגמרי, וקימתי כל שיחה ושיחה של רבנו ז"ל פשוטו כמשמעו, ואחר-כך זכיתי להבין, שכל פונת רבנו ז"ל היא רק לקרב אותי להשם יתברך, והיה כל כסופי ורצוני רק להפיל בו יתברך לגמרי, וזו נקראת אמונת חכמים עם שכל, הינו להאמין שכל פונת הצדיק, היא רק לדבק אותי בהשם יתברך, וזה מה שהועיל לי בעבודת השם יתברך.

והנה כשסיים מוהרא"ש נ"י את השיחה הנ"ל, ספר לו אחד מאנשי שלומנו, שבחור אחד שנתפס באיזו פת של עבודה זרה, רחמנא לצלן, נתקרב בזמן האחרון אל איש אחד הקורא עצמו על שם רבנו ז"ל, וצועק ואומר, שעקר דבר רבנו ז"ל הוא רק לומר: ג' נח' נחמ' וכו', ובזה תלוי כל עקר תקון האדם וכו', אשר באמת אין לה עוד שטות וטפשות יותר גדולה מכל זה, והוא דמיון שנדבק בזקן שוטה פתי זה. ענה לו מוהרא"ש נ"י ואמר: הנה זוהי דגמא חיה של אמונה בלי שכל, שמביאה את האדם לעבודה זרה, רחמנא לצלן, כי תראה איך שבחור זה אינו מקים מצוות התורה כלל ומחלל שבת וכו', אבל צועק: ג' נח' וכו', וחושב שזוהי כל היהדות, הרי שלקחו את דבר רבנו ז"ל, ועשו ממנו אליל ומציאות, רחמנא לצלן, ותדעו שגם הסבא של הבחור הזה, היה מקרב אל רבנו ז"ל, והיתה דרכו גם-כן לצעק בכל פעם: "דער רבי", "דער רבי", והיו שומעים שגם בשעה שטבל במקוה היה צועק כנ"ל: "דער רבי, דער רבי, דער הייליגער רבי", ועשה ישות ומציאות מרבנו ז"ל, וזו נקראת אמונה בלי שכל, שאינה אמונה כלל, וראה מה שיצא ממנו, שגכדו הלה אחר העבודה זרה ממש, רחמנא לצלן, וכבר לא נשאר ממנו שום דבר כלל, וכן לא השאיר בן או בת אחת שומרי שבת, ואף שהיו לו עשרה ילדים, כלם יצאו לתרבות רעה, רחמנא לצלן, כי לא רצה להכניסם לאיזו ישיבה או בית-ספר חרדי

שְׁיִלְמְדוּ בוּ תוֹרָה, רַק כָּל הַיּוֹם דִּבֵּר: דַּעַר רַבִּי... דַּעַר רַבִּי... וְשִׁכַח אוֹ לֹא יָדַע כָּלֵל מֵה רַבְּנֵי ז"ל רוֹצֵה, וְזֶה אֲשֶׁר גָּרַם לוֹ שְׁלֹא הֵנִיחַ קַדִּישׁ אֶחָד אַחֲרָיו, וּמָה גַם שְׁשָׁנִים מִנְּכַדְיוֹ נִתְּפָסוּ בְּכַת עֲבוּדָה זָרָה מִמֶּשׁ, וּבָאוּ אֶל מוֹהֶרָא"ש נ"י כְּדֵי לָשׁוּב בְּחִשּׁוּבָה, וְהִזְקֵן מִנֶּעֱ אֹתָם, וְאָמַר לָהֶם שְׁיִתְרַחֲקוּ מִמוֹהֶרָא"ש נ"י, כִּי לֹא מִחֲזִיקִים מִמֶּנּוּ, וּלְבִסּוּף חֲזָרוּ לְסוּרָם אֶל עֲבוּדָה זָרָה, רַחֲמָנָא לְצַלּוּ, (וְדַבֵּר זֶה יָדוּעַ בֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, שֶׁהִכִּירוּ הַיֵּטֵב אֶת הַזְּקֵן וּנְכַדְיוֹ, וּמִי שֶׁהָיָה אֹז בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה יָכוֹל לְהַעֲדִיד עַל זֶה), וְכֹל זֶה בָּא לְזַקֵּן מְרַב אֲמוּנָה כּוֹזֶבֶת שֶׁהִתְיָתָה לוֹ.

וְתוֹף הַדְּבוּרִים הַנ"ל הִלָּךְ מוֹהֶרָא"ש נ"י בְּלוֹיֹת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, לְחַדֵּר הַמְּקוֹה, לְרֹאוֹת אִם מְכוֹנֶת הַפִּילְטֵר פּוֹעֵלֶת כְּרֹאוֹי, וְאִם הַמִּים נַעֲשִׂים זָכִים וְצְלוּלִים (וּכְמוֹ שֶׁהִתְיָתָה דָּרְכוּ לְבַדֵּק אֶת זֶה מְדֵי פַעַם בְּפַעַם). וּפְתָאוּם עָנָה וְאָמַר מוֹהֶרָא"ש נ"י לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ: תִּדְעוּ, שְׁבִנְקִיּוֹן הַמְּקוֹה צָרִיכִין לְזַכֵּר תְּמִיד לְשִׁים בְּתוֹף הַמִּים אֶת חֲמַר הַ"כְּלוּר" לְפָנָי שְׁמְכוֹנֶת הַפִּילְטֵר מִתְּחִילָה לְפַעֵל, כִּי אִם הַפִּילְטֵר יִתְחִיל לְפַעֵל קָדָם, אֲזַי יִשְׁאַרוּ הַמִּים עֲכוּרִים וּמְלַכְלָכִים כְּמִקְדָּם, וְלֹא יוֹעִיל הַ"כְּלוּר" כָּלֵל. וְחֲזָר מוֹהֶרָא"ש נ"י עַל דְּבוּרִים אֵלּוּ כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים, וְהָיָה פְּלֵא גְדוֹל אֲצֵל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, לְמָה מוֹהֶרָא"ש נ"י חֲזָר עַל עֲנִיָּן פְּעוּט לְכַאוּרָה פְּעָמִים רַבּוֹת כְּלִפְנֵי, אֲבָל לֹא שְׁאַלוּ לְכוֹנֶתוֹ, וְיִצְאוּ כָּלָם מִן הַמְּקוֹה. כְּשִׁיצְאוּ מִן הַמְּקוֹה, הִתְחִיל לְפַתֵּעַ מוֹהֶרָא"ש נ"י לְחֲזוֹר לְעֲצָמוֹ עַל הַפְּסוּק (נְחֻמִּיה ט, ו): "וְאֵתָה מְחִיָּה אֶת כָּלָם וְצָבָא הַשְּׁמַיִם לָךְ מִשְׁתַּחֲוִים", בְּהִתְלַבְּבוֹת עֲצוּמָה מְאֹד, וְחֲזָר עַל פְּסוּק זֶה פְּעָמִים אֵין מְסֻפֵּר. וְהָיָה כָּל הָעֲנִיָּן פְּלֵא גְדוֹל בְּעִינָי כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ. וְאֹז הִתְחִיל מוֹהֶרָא"ש נ"י לְדַבֵּר מִעֲנִיָּן אֵלֵיהֶוּ הַנְּבִיא בְּהַר הַפְּרָמֵל עִם נְבִיאֵי הַבַּעַל, וְאָמַר שְׁזֶה הָיָה חֶלֶק מִן הָעֲבוּדָה זָרָה שֶׁל הַבַּעַל, לְעֲשׂוֹת אֵלִיל וְעֲבוּדָה זָרָה מִבְּן אָדָם, וְכַמְבָּאָר בִּילְקוּט (מְלָכִים, רַמְזוֹ רִיד), שְׁשָׁמוּ אִישׁ וְשָׁמוּ חֵיאל, תַּחַת הַמְּזוֹבֶת, וְהָיָה צָרִיף לְהַדְּלִיק אֶת הָאֵשׁ בְּשַׁעַת שְׁעֲשׂוֹ עֲבוּדָתָם, וּבָא נִחַשׁ וְהַפִּישׁוֹ וְמַת, וְלֹא הִצְלִיחוּ מַעֲשֵׂיהֶם כָּלֵל, הָרִי שְׁבִטְחוּ בְּבֶן אָדָם

לְעֹזֵר לָהֶם, וְאִזְ הוֹרִיד אֱלֹהֵיו הַנְּבִיא אֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם, "וַיִּרְא כָּל הָעָם וְכוּ' וַיֹּאמְרוּ הַנְּי"ה הוּא הָאֱלֹקִים, הַנְּי"ה הוּא הָאֱלֹקִים" (מְלָכִים-א יח, ט). וַיֵּשׁ לְהַבִּין, לָמָּה דִּיקָא בָּא הַנְּחֹשׁ וְהַכִּישׁוּ וְלֹא חִיָּה אַחֲרֵת? אָבֵל זֶה הָיָה כָּל עֵקֶר פְּגָם הַנְּחֹשׁ בְּאֲכִילַת עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, שְׂאֵמֵר לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן (בְּרֵאשִׁית ג, ה): "וְהֵייתֶם בְּאֱלֹקִים", שְׂרָצָה לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ לַיְשׁוּת וּמְצִיאוֹת בְּפָנָי עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ הוּא אֱלֹקִים, וְלִכְּנָן גַּם כְּאֵן, הַיּוֹת שְׂרָצוֹ לַעֲשׂוֹת אֱלִיל וְעַבּוּדָה זָרָה מֵאָדָם, בָּא נְחֹשׁ וְהַכִּישׁוּ.

וְהִנֵּה אַחַר שְׂסַפֵּר מוֹהֲרָא"ש נ"י מְעַנֵּן אֱלֹהֵיו הַנְּבִיא וְנְבִיאֵי הַבַּעַל, כְּבָר לֹא יָכְלוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ לְהַתְּאָפֵק, וְשְׂאֵלוֹ אֶת מוֹהֲרָא"ש נ"י: לָמָּה דִּבְרַתֶּם דִּיקָא עֲכָשׁוּ מֵאֱלֹהֵיו הַנְּבִיא וּפְגָם נְבִיאֵי הַבַּעַל, וְאִיזָה קָשֶׁר יֵשׁ לְכַף שְׂחֻזְרַתֶּם קָדָם עַל הַפְּסוּק: "וְאִתָּה מַחֲיָה אֶת כָּלֶם" כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים? עֲנֵה וְאָמֵר מוֹהֲרָא"ש נ"י: וְלָמָּה לֹא תִשְׂאֵלוּ, לָמָּה הַסְּבַרְתִּי לָכֶם עֲכָשׁוּ, שְׂצָרִיכִין לְשִׁים אֶת חֹמֶר הַ"כְּלוֹר" לְתוֹף הַמְּקוֹנָה, לְפָנָי שְׂהַפִּילְטֵר מִתְּחִיל לְפַעַל, וְכֵן אִיזוֹ שְׂיָכוֹת יֵשׁ לְזֶה עִם מַה שְׂדַבְּרַתִּי קָדָם עִם הַבְּחֹר הַנְּי"ל, שְׂמָה שְׂהוֹעִיל לִי בְּעַבּוּדַת הַשָּׁם יִתְבַּרֵּךְ — שְׂהֵיִתָּה לִי אֲמוּנָה עִם דַּעַת, וְגַם מַה הַקָּשֶׁר לָמָּה שְׂסַפְּרוּ לִי אוֹדוֹת הַבְּחֹר שְׂתַעֲבָה אַחַר הָעַבּוּדָה זָרָה, וְגַם עֲכָשׁוּ עוֹשֶׂה יְשׁוּת וּמְצִיאוֹת נִפְרָדַת מְדַבֵּר רַבְּנוּ ו"ל, וְצוּעֵק: ג' נַח' וְכוּ'? אֵלֹא תִדְעוּ שְׂכָל הַדְּבָרִים הַנְּי"ל מְקַשְׂרִים יַחְדָּו, וְהֵם דְּבָר אַחַד מִמֶּשׁ, וְהוּא גְלוּי מִן הַשָּׁמַיִם שְׂנִלְמַד מַה נִּקְרָאת אֲמוּנַת חַכְמִים בְּאַמַּת, וְאִיךְ צָרִיכִין לְצַרֵּף דַּעַת וְשְׂכָל אֶל הָאֲמוּנָה, וְלֹא לְהֵיִוֹת טַפְּשׁ וְסָכֵל בְּעֵלְמָא.

וְהַתְּחִיל מוֹהֲרָא"ש נ"י לְפָרֵשׁ לָנוּ הַמְּשֻׁן וְקָשֶׁר הַדְּבָרִים, עֲנֵה וְאָמֵר: בְּתַחֲלָה דִּבְרַתִּי עִם הַבְּחֹר הַנְּי"ל, וְהַסְּבַרְתִּי לוֹ שְׂעַקֵּר עַבּוּדַת הָאָדָם — לְהַכְנִים בְּדַעַתוֹ אֲמוּנָה פְּשׁוּטָה בְּדַבְּרֵי הַצְּדִיקִים, וְלִקְנִים כָּל דְּבָרֵיהֶם בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוּת גְּמוּרָה, אָבֵל בְּאוֹתָהּ עַת עָלְיוֹ גַּם לְדַעַת, שְׂכָל כְּוִנַּת הַצְּדִיק הִיא רַק לְקַרֵּב אוֹתוֹ אֶל הַשָּׁם יִתְבַּרֵּךְ, וְאִינּוֹ רוּצָה שְׂיַעֲשׂוּ מִמֶּנּוּ שׁוּם יְשׁוּת וּמְצִיאוֹת כָּלָל. וְאַחֲרֵי־כֵן הָרְאוּ לָנוּ מִן

השמים מה נקראות אמונות כוזבות, כי ספרו לי מהבחור שנתפס בטמאת עבודה זרה, רחמנא לצלן, ועכשו הולך וצועק כל היום: נ' נח' נחמ' וכו', כי כשעושין ישות ומציאות מן הצדיק בלי דעת ושכל, אין זו נקראת אמונה כלל רק טפשות וסכלות. ואחר-כך הלכנו למקנה, והסברתי לכם, שצריכין קדם לשפך את חמר ה"כלור" לתוך המים, ואחר-כך להפעיל את הפילטר, והיתה פונתי בזה, כי חמר הנקיון ה"כלור" מרמז על הצדיק, שמנקה את האדם מפל הלכלוך והזהמה שלו הבאים מעוונותיו, וראשית צריך לזרק עצמו על הצדיק, ולהאמין בכל דבריו בתמימות ובפשטות גמורה, ואחר-כך מפעילים את מכונת הפילטר המרמזת על השכל, שמצרפים שכל ודעת אל האמונה, הינו שמתחילים להבין איך שכל פונת הצדיק היא רק לקרב אותו אל השם יתברך, ואז תצא המקנה זכה ונקיה מאד, מה שאין פן אם ישתמש בשכלו לפני האמונה, וירצה להבין כל דבר לפני שמתחיל לקים, אזי ישאר עם כל הלכלוך והזהמה שלו, ולא יטהר מעוונותיו כלל, ולכן העקר הוא אמונה עם דעת, וזהו מה שאמרתי הפסוק: "ואתה מחיה את כלם וצבא השמים לך משתחיים", כי "וצבא השמים לך משתחיים" הוא ראשי תבות: מל"ה פמובא (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן א'), שזה מרמז על הצדיק, שהוא המלוה הגדול שכל צבא השמים באים ללוות ממנו, אבל העקר לדעת, ש"אתה מחיה את כלם", הינו שרק השם יתברך לבד הוא מחיה ומנהיג את כל הבריאה כלה, וכל פונת הצדיק, שהוא המלוה הגדול, היא רק לגלות סוד זה, הינו ללמד לבריות, שכל צבא השמים משתחיים רק אליו יתברך, וכל הבריאה כלה תלויה בו יתברך לבד, ולכן תכף-וימיד אחר-כך ספרתי לכם מאליהו הנביא עם נביאי הפצל, שטעו גם-כן בטעות הנ"ל, ועשו ישות ומציאות מאדם וכו', עד שגלה להם אליהו הנביא אמתת מציאותו יתברך, והכרחו כלם להודות, שהנ"ה הוא האלקים וכו', שרק הוא יתברך לבד אלקים, ואין שום אלקים זולתו יתברך כלל. ולכן כל הענינים הנ"ל מקשרים היטב זה לזה, וכלם מלמדים אותנו למוד באמונת חכמים, איך שהאמונה צריכה להיות עם שכל ודעת.

להבין שכל התכלית היא לבא לאמונה ברוחה ומזפכת בהשם יתברך; אשרי הזוכה להגיע אל אמונה כזו באמת.

(ובענין הזקן השוטה שהמציא לצעק: 'נ' נח' וכו', אמר מוהרא"ש נ"י כמה פעמים, שכל זה דמיון גדול, כי הזקן היה גר בעת נעוריו בעיר טבריה, ואז לא היו גרים שם כי אם חסידי סלונים וחסידי קרלין, והיו לו רדיפות מהם, והיה שבור וכו', ופעם פגשו יהודי אחד שהיה גר אז בטבריה, ושמו ר' יואל אשכנזי, והיה אדם שמת, ומחמת שראה שהאברך הזה מסתובב בעצבות ובמרירות, לכן כשלא ראה, הכניס בתוך ה"לקוטי-מוהר"ן" של הנ"ל פתק בדרך ליצנות וצחוק, וכשעבר זמן מה, ומצא הנ"ל את הפתק, התחיל לשמח מאד מאד שקבל פיתקא מן שמ"א, ואשר רבנו ז"ל כתב לו מכתב... וכשספר זאת לכמה מאנשי שלומנו, אזי כלם שחקו ממנו, ואמרו לו תכף-ומיד שהוא בעל דמיון וכו', ומרב בושא שתק כל השנים, עד שנעשה זקן מפלג, והכניסוהו למושב זקנים ברעננה, ושם היה עד שהתקרבו אליו כמה מטרפים ונתחברו עמו והוציאו אותו משם, ואז הוציא את הפתב שלו "שקבל מרבנו ז"ל... ומאז הם עושים מה שעושים — חרפות ובושות וכו', רחמנא לצלן. ורגיל מוהרא"ש נ"י לשאול: "מדוע אין חולקים עליו בדרך שחולקים עלי?" ועונים לו אנשי שלומנו: "מה הוא? הרי משגע... וס"ם מוהרא"ש נ"י: "דאס איז נאר גיזאגט", אבל למעשה מכבדים את הזקן השוטה הזה, ועלי מדברים כל דבר אסור... ובפרט שלאחרונה כמעט ספן הזקן הטפש הזה את כל ציון רבנו ז"ל, כי פעל כבד לפנות, חס ושלום, את רבנו ז"ל מהעיר אומן ולהביאו לארץ ישראל כמפרסם דבר זה, והיו צריכים אנשי שלומנו לעשות לו מה שהיו צריכין לעשות לו וכו', ולגרשו וכו', ולבסוף עמו אף אחד אינו עושה עסק, אף שכמעט גרם מה שגרם,

ועלי מדברים כל דבר אסור, נו, הרי אתם רואים איך שהסמ"ך-מ"ם מתפחד ממני יותר מכלם" (...).

בית-הכנסת

מוהרא"ש נ"י אמר: למה נקרא שמו בית-הכנסת? כי שם מתכנסים אנשים רבים, ועל-כן הוא מאד מאד חשוב אצלו ותברך בשבאים ומתפללים בבית-הכנסת דיקא, כי חכמינו הקדושים אמרו (תנחומא פנחס י'; ועין ברכות נח.): בשם שאין פרוצופיהן שוים זה לזה, כך אין דעתן שוה; ועל-כן דיקא בבית-הכנסת שמתקבצים רבוי אנשים עם דעות שונות, ומתאחדים יחד ביחוד אחד, זה מאד מאד חשוב אצלו ותברך, כמו שאמר רבנו ז"ל: בשפעלות משנות מתאחדות לאחדות הפשוט, זה מעלה שעשועים גדולים אצלו ותברך (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ב').

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר בשביל זה צריכים לעשות כל מיני מאמצים לבוא בכל יום לבית-הכנסת להתפלל, כי חכמינו הקדושים אמרו (ברכות ו'): כל הרגיל לבוא לבית-הכנסת ולא בא יום אחד, הקדוש-ברוך-הוא שואל עליו; תארו לעצמכם, מי שרגיל לבוא בכל יום לבית-הכנסת, ויום אחד לא בא, הקדוש-ברוך-הוא כבר שואל, היכן האדם הזה שיושב בפנה זו, או בשורה זו, או במקום זה, וכביכול בשקדוש-ברוך-הוא שואל ורואה את הסבה שאדם לא בא — או מחמת חלי, חס ושלום, או מחמת עניות ודחקות, חס ושלום, או מחמת מריבות, חס ושלום, הוא תכף ומיד עוזר לו, ועל-כן בשביל זה בעצמו פדאי לבוא לבית-הכנסת, שהקדוש-ברוך-הוא שואל: היכן האדם הזה.

ואמר מוהרא"ש נ"י: אצל אנשי שלומנו היה עקר גדול לבוא ולהתאסף בבית-הכנסת, והיו מהדרים מאד מאד לנקות את בית-המדרש, ובפולגניה היו מוכרים את זכות נקיון בית-המדרש כמו שמוכרים עליה לתורה, כי היתה זכות גדולה מי שזוכה לנקות את בית-המדרש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאנשי שלומנו היו גוערים באלו המעשנים סיגריות ומריחים טבק בבית-המדרש של רבנו ז"ל, והיו אומרים בצחות את הפסוק (אסתר ז, ח): "הגם לכבוש את המלכה עמי בבית", כי רבנו ז"ל הזהיר אותנו מאד, שלבל געשן סיגריות ולבל גריח טבק, ועל-פן צריכים להזהר מאד לא לעשן בבית-הכנסת שלו, וכשאחד מעשן בבית-הכנסת, צריכים למחות מאד מאד על זה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שאצל אנשי שלומנו לא עשו עקר מתפלה לפני העמוד, ולקבל דוקא עליה לתורה בעת יארצייט, ובפרט במקום שיש מחלקת וכוותים, כי דבר זה גורם לקלוקל גדול יותר ממה שמתקן, האדם רוצה להתפלל לפני העמוד ולעלות לתורה בשביל נשמות אבותיו, ולבסוף הוא גורם מריבות ומחלקת, ועל-ידי-זה יש להם צער במקום מנוחתם, ובמקום לעשות משהו בעבור תקון נשמתם, עוד מקלקלים. וכן היו אנשי שלומנו נוהרים מאד מאד לא לעשות שום סעדה בבית-הכנסת ובבית-המדרש, מחמת קדשת וכבוד המקום ואפלו ביום היארצייט, ואפלו סעדת ברית מילה וסעדת פורים והשתפרות לא קימו בבית-המדרש, רק בבתים פרטיים, ואפלו בלמוד ספורי-מעשיות לא היו נוהגים אנשי שלומנו לערוך את הקדוש בבקר בבית-הכנסת, אלא ערכו קדוש אצל אחד מאנשי שלומנו, ושם למדו ספורי-מעשיות. ועל-פי-רוב היה זה בבית ר' שמשון ז"ל, והרבה פעמים גם אצל ר' נחום שוסטער ז"ל, ושם למדו ספורי-מעשיות, אבל אף פעם לא בקלויז, והכל מחמת כבוד בית-הכנסת שהחזיקו מאד בכבוד את הבית-הכנסת, מלבד

סעדה שלישית של שבת, שאז למדו "לקוטי-מוהר"ן", וזה הנהיגו
ללמד בבית-הכנסת, אבל אם אפשר במקום אחר ולא בבית-הכנסת
— מה טוב ומה נעים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבאמת אצל חסידים אחרים אין
מקפידים על דבר זה, אדרבה משתדלים שיהיה בבית-הכנסת ניקא,
כי שם הוא מקום האספה לכל, כי נקרא בית-הכנסת, שמתכנסים
שם כל מיני טפוסים אנשים להתפלל, וממילא הם כבר נשארים
לסעדה שלישית או מתאספים בליל-שבת, אף-על-פי-כן, סיים
מוהרא"ש נ"י, אם היתה לי אפשרות לתקן שיהיה מקום מיוחד רק
בעבור הסעדות, הייתי מתקן את זה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר כל אלו שאומרים, שהילדים
מבלבלים ומרעישים בבית-הכנסת, ואין צריכים להביא ילדים, זו
טעות תמורה, כי אנחנו רואים, שהיהודים שגרו בגרמניה, שקורין
"יעקעס", הקפידו מאד על סדר, ועל ילדים שלא יבואו לבית-
הכנסת, ולרוץ הנה ונה להבלבל את המתפללים... לבסוף הילדים
פרקו על לגמרי, ורחמנא לישזבן, כפרו בעקר, לא-כן אצל האנשים
החרדיים, הילדים באים לבית-הכנסת, וקופצים ורוקדים וצוהלים,
עם כל זאת ילד קטן קולט מה שקורה בבית-הכנסת, ועל-ידי-זה
כשמתבגר גדל יהודי ירא ושלם, ועל-כן אין להקפיד על ילדים
קטנים כשבאים לבית-הכנסת ומבלבלים, אדרבה צריכים לאספם
יחד, ולתן להם ספריות, ושיענו "אמן יהא שמיה רבא" וקדשה
וברכו, ועל-ידי-זה יגדלו יהודים יקרים.

בלבולים

מוהרא"ש נ"י אָמר, אֲשֶׁר כָּל הַבְּלוּלִים שְׁעוֹבְרִים עַל הָאָדָם, הם רק מחמת רבוי עוונותיו, כי מי שהוא מבלבל מאד, זהו רק מחמת פגם הברית, שחטא ופגם בחטא המגנה הזה ימים ושנים, אחרת לא היה מבהל ומבלבל כלל, ועל-כן מי שמבלבל תמיד, אל ישליך את בלבוליו על זולתו, כאלו הוא אשם בדבר זה, אלא יכיר את מקומו, שעקר בלבולו הוא מחמת עוונותיו המרבים, ובפגמים בפגם הברית, שמבלבל את דעת האדם לגמרי, ועוקרו מן השרש, עד שאינו יכול להתפלל, ואינו יכול ללמד בישוב הדעת, והכל מחמת רב חטאיו ועוונותיו, ולא ישליך את האשמה על שום ברירה שעולם, רק על עצמו, ולכן מי שיש לו בלבולים רבים, ובפגם בעת התפלה, עצתו — ישליך למקום פנוי שאין שם בני-אדם, ויפרש את כל שיחתו אליו יתברך, ויבקש ויתחנן מלפניו יתברך, שיזכה לטהר מחמת-שבתו מכל אלו הבלבולים, ויצעק בקולי קולות, שיחוס השם יתברך וירחם עליו, כי אי אפשר לצאת מבלבולים אלו, כי אם בשצוּעֵקִין ע' קולות פשוטו כמשמעו, כמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימנים: כא, לו): כִּשְׁהַמְחִין בעבור ובצמצום, ומכל שכן שמלאים זהמה של תאות נאוף, ומזה באים לו כל הבלבולים, עליו לצעק בקולי קולות אליו יתברך מדי יום ביומו. ודעת לנכון, שדבר זה צריכין לעשות באיזה מרתף עמק, או באיזה יער חוץ לישוב, רחוק מבני-אדם, כדי שלא יבלבלוהו בני-אדם, ומי שמרגיל את עצמו בעבודה קדושה זו, יזכה להגיע סוף כל סוף לטהרת המחין ולהפטר מכל הבלבולים המבלבלים אותו. וסיים מוהרא"ש נ"י, שאי אפשר בשום פנים ואפן לצאת מבלבולי המחין שמבלבלין אותו, רק על-ידי צעקה אליו יתברך בקולי קולות ימים ושנים, כי אחרת ישאר עם הבלבולים שלו. וגדולי הצדיקים לא זכו להגיע למדרגתם, אלא על-ידי שצעקו הרבה אליו יתברך.

ותמיד מזכיר מוהרא"ש נ"י את פרושו של הרב הקדוש רבי אלימלך מליז'ענסק, זכותו יגן עלינו (עין ספר הקדוש "נעם אלימלך", פרשת וישלח), שפרש את מאמרם ז"ל לגבי הכהן גדול (יומא כ:): וכבר אמר אנא ה' ונשמע קולו וכו', הינו עד שהגיע להיות כהן גדול, להפגס לפני ולפנים, ולעשות את העבודה ביום הקדוש, ולהיות השליח של כלל ישראל, היה צריך לצעק הרבה הרבה אליו יתברך, ולא בא לו דבר זה בקלות כלל, אלא שבכך צעק ימים ושנים: "אנא ה'", עד שהגיע למדרגתו, וכמו-כן הוא אצל כל הצדיקים.

ופעם אחת בא אחד אל מוהרא"ש נ"י, ואמר לו שחבריו מבבללים אותו מאד מאד, והשיב לו מוהרא"ש נ"י, ששמע פעם פרוש מאחד אנשי שלומנו, שפרש את מאמרם ז"ל (ספא נב.): כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו, שפרשוהו באפן כזה: "כל הגדול" — אם אתה רואה שאחד נעשה גדול, תדע שהכל בא "מחברו" — שהתחבר עם חבריו דיקא, ולהפך — "יצרו גדול" — אם הוא רואה שהיצר הרע מתגבר אצלו מאד מאד, ומבבלל אותו בכל מיני בלבולים, אל יתלה את זה בזולתו, אלא ידע שהכל "ממנו" — שזה בא ממנו בעצמו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבני-אדם תולים את בלבוליהם בזולתם, כאלו זולתם אשמים במעשיהם הרעים ובאי הצלחתם בגשמיות או ברוחניות, ובאמת אין לה עוד הבל יותר גדול מזה, כי אדם צריך לתלות את כל בלבוליו רק בעצמו, ולידע שכל הבלבולים הבאים עליו, הם רק מחמת רבוי חטאיו, שחטא ופגם כל-כף הרבה נגדו יתברך, ועל-כן עליו לשוב בתשובה שלמה אליו יתברך, ועל-ידי-זה יתבטל ממנו כל בלבולו.

בטחון

מוהרא"ש נ"י מזהיר אותנו פעמים אין מספר, לא לבטח בשום אדם, ולא לסמוך על אף אחד בשום דבר, אפלו שיהיה הכי קרוב אליך, כי כשרק יבא לאיזו נגיעה עצמית, ותצא לו טובה לבגד בך, הוא יגמל לך כל הרעות שבעולם בלי שום רחמנות כלל.

וספר מוהרא"ש נ"י, אשר בתקופה שלאחר נשואיו כשהלך בעבור צדקה, נכנס פעם אל בית-חרשת אחד, שהכיר את בעל-הבית מכבר, שהיה רגיל לתן לו בעבר נתינה הגונה מאד. והנה הוא שומע מרחוק קולות משנים יוצאים מבית-החרשת, כמו שמשברים ברזלים גדולים, וחשב מוהרא"ש נ"י, אולי מתקנים איזו מכונה. אבל כשנכנס לפנים, וחפש את בעל-הבית, ראה לתדהמתו שעומדין בעלי מלאכה, ושוכרים ומפרקים את המכונות העצומות שהיו שם, ולא הבין כלל מה קורה. אז נגש לאחד מן הפועלים, ושאלו: "היכן הוא בעל-הבית?" והצביע הפועל על איזו פנה, ואמר, ששם יושב בעל-הבית. נגש לשם מוהרא"ש נ"י, ומצא את בעל-הבית שוכב על מטה קטנה בקרן זוית ובוכה בכיות נוראות, ומדבר אל עצמו וצועק: "אבא, אבא, (כמי שמדבר לאביו שנפטר), תקח אותי כבר מזה העולם, איני יכול לסבל יותר..." וכשראה בעל-הבית את מוהרא"ש נ"י, פנה אליו, והתחיל לשפך לפניו את מר לבו, וספר לו: תדעו, שכל בית-החרשת העצום הזה היה שלי, והנחתתי בו כל השנים כסף רב, והנה לפני כמה שנים לקחתי את בן אחי לפועל, כי רחמתי עליו ורציתי לזכותו במעמד פרנסה טוב, ואחר כמה שנים למד את כל האמנות אצלי, ועלה על דעתו להקים לעצמו בית-חרשת כזה, ולקח את כל הקונים שלי, ונשארת ריק מכל וכל, בלי כלום ממש, ועכשו בעלי החובות באים ולוקחים את הברזלים של המכונות שלי, כי אין לי כסף לשלם להם, ומר ומרוד לי מאד..." ונתמלא מוהרא"ש נ"י רחמנות גדולה על האיש הזה, ודבר

על לבו הרבה דברי חזוק ונחמה, והרגיע אותו בלי שעור, עד שחזר לעצמו, ואמר מוהרא"ש נ"י, שאז ראה עד היכן אסור לבטח בשום בן-אדם, אפלו שיהיה הכי קרוב, הנה לקח בעל-הבית את בן אחיו לפועל, ועשה עמו טובה עצומה כזאת, ולבסוף שלם לו רעה כזו, עד ששבר אותו לגמרי, רחמנא לצלן. הרי רואין איך שצריכין להזהר ולהשמר מבני-אדם מאד.

וספר מוהרא"ש נ"י, שראה גם ספור כזה אצל אחד מאנשי שלומנו, שהכניס את חברו הטוב ביותר לתוך העסק שלו, ועשה עמו כמה טובות גדולות, ולבסוף בגד בו חברו, והוריד את כל העסק שלו לטמיון, והלך ופתח עסק לעצמו. הרי שאסור לבטח בשום חבר ובשום קרוב משפחה, אפלו שיהיה הכי קרוב והידיד הטוב ביותר, כי פשיגועו הדברים לנגיעותיו האישיות, ישליך אותה כמו כלב רחמנא לצלן. ומרגלא בפני מוהרא"ש נ"י לומר: עם קרובים וידידים טוב לאכל ביחד פשיטדה (שקורין קוגל) באיזה קדוש, אבל לבטח בהם באיזה עסק וכיוצא בו — אסור אף פעם, כי יבא רק לידי אכזבות גדולות; אשרי הבוטח רק בו יתברך לבד, ואז תמיד יצליח דרכו מאד.

בין המצרים

מוהרא"ש נ"י רגיל לעורר את כל תלמידיו היקרים, שיעסקו באמירת ספר תקוני זהר בשלשת השבועות של בין המצרים, והיה אומר, שזה דבר גדול ונורא מאד לסיים כל ספר התקונים בכ"א [עשרים ואחד] ימים אלו, כי מבאר בהקדמת התקונים, שספר התקונים הוא הקן של השכינה הקדושה שנתגרשה ממקומה, וכמו שכתוב שם: ורשותא אתיהיב לאלין נשמתיך דאתתרכו מאתריהו בתר קדשא בריך הוא ושכינתיה לקננא בהאי חבורא, דאתמר ביה:

כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנְיָה, כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְקוֹמוֹ (משלי כו, ח), וְלִית צִפּוֹר אֶלָּא שְׂכִינְתָא דְאִיהִי מִתְתַּרְכָּא מֵאֲתַרְהֵי וְכוּ', עֵינֵי שָׁם; וְהֵנָּה בְּשִׁלְשֵׁת שָׁבוּעוֹת אֵלּוּ שֶׁל בֵּין הַמְּצָרִים, הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה הִיא בְּגִלוּת בְּיוֹתֵר, כִּי אִזּוּ הָיָה חֲרַבְנֵי-בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, וְלָכֵן הוּא עֲנָנָן נִפְלָא מְאֹד לְתַקֵּן קֵן לְשְׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה עַל-יַדֵּי לַמּוֹד וְאֲמִירַת סֵפֶר הַתְּקוּנִים.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׂמִצְנָה גְדוּלָּה לְהַגִּיד גַּם הַרְבֵּה תְּהֵלִים בְּשִׁלְשֵׁת שָׁבוּעוֹת אֵלּוּ, הֵינּוּ לְסִיִּם לְכָל הַפְּחוֹת בְּכָל שָׁבוּעַ אֶת כָּל סֵפֶר הַתְּהִלִּים, כִּי בְּתֵהֱלִים יֵשׁ ק"ן [מְאֵה וְחֲמִשִּׁים] מִזְמוֹרִים, וְעַל-יַדֵּי אֲמִירַתָם גַּם-כֵּן מִתְקַן קֵן לְשְׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה.

וּפְעַם בְּשָׁבוּעַ שְׁנֵי שָׁל בֵּין הַמְּצָרִים, אָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׂמִבְּאָר בְּדַבְרֵי מוהֲרַנ"ת ו"ל, וְכֵן אֹמְרִים בְּשֵׁם הַרֵב הַקְּדוּשׁ הַחוּזָה מְלוֹבְּלִין, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ, שְׂאֵלוֹ שְׁלִשֵׁת הַשָּׁבוּעוֹת שֶׁל בֵּין הַמְּצָרִים מְכֻנָּיִם כְּנֶגֶד הַשָּׁלֵשׁ רְגָלִים: פֶּסַח, שָׁבוּעוֹת וְסֻכּוֹת. וְהֵנָּה מְבֹאָר בְּכַתְבֵי הָאֲרִיז"ל, שְׂבֹאֵלוֹ שְׁלִשָּׁה שָׁבוּעוֹת מְאִירִים שְׁלִשָּׁה שְׁמוֹת שֶׁל חֲלוּף הַשֵּׁם הַנִּי"ה בְּרוּךְ הוּא, טְדֵה"ד כּוּז"ו מִצַּפ"ץ, כִּי טְדֵה"ד הֵם הָאוֹתִיּוֹת הַקְּדוּמוֹת לְשֵׁם הַנִּי"ה בְּרוּךְ הוּא, וְאוֹתִיּוֹת כּוּז"ו הֵם הָאוֹתִיּוֹת הַבְּאוֹת לְאַחַר הַשֵּׁם הַנִּי"ה בְּרוּךְ הוּא, וּמִצַּפ"ץ הֵם חֲלוּפֵי אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הַנִּי"ה בְּרוּךְ הוּא בִּ"ש, וְהֵנָּה לְפִי זֶה הַשָּׁבוּעַ הַשְּׁנֵי שֶׁל בֵּין הַמְּצָרִים, הוּא מְכֻנֵּן כְּנֶגֶד חֵג הַשָּׁבוּעוֹת, וְזֵמַן מִתֵּן תּוֹרָתָנוּ. וַיֵּשׁ לוֹמַר, שֶׁהוּא גַּם מְכֻנֵּן כְּנֶגֶד הַשֵּׁם הַשְּׁנֵי שֶׁל שְׁלִשֵׁת הַשְּׁמוֹת הַנִּי"ל — הַשֵּׁם כּוּז"ו, כִּי כּוּז"ו בְּגִימְטְרִיָּה ט"ל כְּמוֹבָא, וְזֶה מְרַמֵּז עַל הַט"ל אִוְרוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְכַמְבֹאָר בְּדַבְרֵי רַבְּנּוּ ו"ל (עֵין לְקוּטֵי-מוהֲר"ן, חֶלֶק א', סִימָן יא), שְׁמִי שְׁזוּכָה לְתַקּוּן הַבְּרִית וְלִמְצֵא הַתּוֹרָה וְהַאֲלָקוֹת שֵׁיִשׁ בְּכָל דְּבָר, אִזִּי כָּל מְלֵאכְתּוֹ הִיא בְּבַחֲיִנַת ל"ט מְלֵאכּוֹת הַמִּשְׁכָּן, וּמִמְשִׁיף עַל עֲצָמוֹ ט"ל אִוְרוֹת. וְלָכֵן

(1) רְשׁוֹת נִתְּנָה לְאֵלוֹ הַנְּשֻׁמוֹת שֶׁנִּתְּגַרְשׁוּ מִמְקוֹמָן אַחַר קִרְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתֵיהּ, לְמֵצֵא קֵן בְּזֶה הַחֲבוּר, שְׂנֵאֲמַר עֲלָיו: כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנְיָה, כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְקוֹמוֹ, וְאִין צִפּוֹר אֶלָּא הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהִיא מְגַרֶשֶׁת מִמְקוֹמָהּ.

מצינו שבשבוע שני של בין המצרים, מתחבר חדש תמוז עם חדש אב, כי תמוז הוא ראשי תבות: ז'מן מ'תן ת'ורתנו כמובא (עין שם, סימן ריז), שאז הזמן לתקן שבירת הלוחות על-ידי התחדשות בלמוד התורה הקדושה, וגם חל בו תמיד ראש חדש אב, כי מבאר בתקונים, שהצורף של השם הנו"ה ברוף הוא המאיר בחדש אב, יוצא מראשי תבות הפסוק (דברים כו, ט): "ה' סכת ו'שמע ו'שראל ה'יום הזה נהיית לעם לה' אלקיך" (הנו"ה), כי פסוק זה נאמר על קבלת דברי תורה ודברי הברית, שעל ידם נעשינו העם הנבחר להקדוש-ברוך-הוא, וזהו 'היום' דקא, כי מבאר בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ערב), שבלמוד התורה ועבודת השם יתברך, אסור לשים לפני עיניו רק אותו היום בלבד, בכחינת (תהלים צה, ז): "היום אם בקלו תשמעו", ואז בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים, ותזכה לעשות הרבה מאד בכל יום ויום, וזהו בחינת השם הקדוש הנ"ל כו"ו בגימטריה ט"ל, כי כל המשתמש בט"ל תורה, ט"ל תורה מתינו (לקוט ישעיה כו), כי על-ידי שבירת אל תוף התורה הקדושה, ומבקש לעשות קן לשכינה הקדושה על-ידי למוד התורה, על-ידי-זה זוכה למצא האור הגנוז שיש בתוף ימים אלו, ומתפך אותם מאכל ליום טוב ומגלות לגאלה, והיו עוד הרבה דבורים נפלאים בזה, ולא זכינו לכתב את כלם.

בזיונות

מוהרא"ש נ"י אומר, אשר מלמעלה מספכים עם כל אדם, שיהיו לו בזיונות, והכל לטובתו, כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, והקדוש-ברוך-הוא מדקדק עם צדיקים כחוט השערה, ועל-כן מסבב עם האדם, שיהיו לו בזיונות ושפיכות דמים, ואם היה האדם יודע את מעלת הבזיונות, החרופין והגדופין שהם מנת חלקו, היה שש ושמת עמם, אבל מחמת שבני-אדם אינם יודעים את

מעלת הבזיונות ושפיכות הדמים, על-פן תכף-ומיד כשבא עליהם איזה בזיון, הם נשברים לגמרי, כי אינם יודעים אשר הוא יתברך אב הרחמן, וכונתו יתברך היא רק למען כפרת עוונותיו.

ומוהרא"ש נ"י רגיל לחזר תמיד על דברי ר' אברהם בר' נחמן ז"ל (מחבר הספר "באור הלכותים"): אם היה האדם יודע את מעלת הבזיונות, היה רץ קדם למקנה, בדרך שרצים למקנה לפני קיום מצוה מיחדת שמזדמנת מפעם לפעם, כמו שנוהגים חסידים ואנשי מעשה לרוץ לטבל במקנה קדם הדלקת נר חנכה וקריאת המגלה וכדומה, כי מעלת הבזיונות ושפיכות הדמים עולה על הכל, שמכפרים על כל עוונותיו.

ואמר מוהרא"ש נ"י: עקר הבזיונות הם כדי שיגדל ויצמח האדם, וכמו שגלה לנו רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קסא): המחלקת והבזיונות הם כמו מים שמגביהים את העץ, "כי האדם יען השדה" (דברים כ, יט), והנה יען המנח על הארץ, אי אפשר לו להגביה את עצמו, כי אם על-ידי שבאים עליו מים שוטפים, אזי המים מרימים ונושאים את העץ, כך המחלקת נקראת מים, וכמו שפתיב (תהלים פח, יח): "סבוגי כמים כל היום הקיפו עלי יחד", על-פן כשבאים על האדם בזיונות ושפיכות דמים, וחולקים עליו, עליו לדם ולשתק ולא לענות בשום פנים ואפן למחרפיו ומגדפיו, ואף שפואב לו מאד מאד, "מה ולמה אתה מבזה אותי", עם כל זאת ידע, שבזה ששותק למחרפיו ומבזיו, בזה נתכפרים עוונותיו, והעז פנים הזה שחולק עליו ומחרפו ומבזו, הוא כבר יקבל הענש מלמעלה, ולכן צריכין רק לדם ולשתק, ולא לענות למחרפיו שום דבר.

וספר מוהרא"ש נ"י: שמעתי מר' לוי יצחק ז"ל, שבתחלת התקרבותו אל ר' אברהם בר' נחמן ז"ל, התחיל להבין ולראות את גדלתו, והיה מתבונן בו מאד מאד על כל פרט ופרט איך שמתנהג,

וְרָאָה תַּכְּף־וּמְיָד שְׁעָקֵר גְּדֻלְתּוֹ וְחִדּוּשׁוֹ הִזְהָ בְּזוֹה, שְׂאָף פֶּעַם לֹא עָנָה לְמַחְרָפוֹ וְלַמְבֹּזוֹ, וּבְזוֹ הַלְּשׁוֹן אָמַר לִי ר' לְוִי יִצְחָק ו'ל': "עֲזוּת פְּנִימֵעַר הָאֵט קִיִּין מָאֵל נִישְׁט גֶּעפֶּעלְט אִין בְּרֶסְלֵב" ... וּבְכָל פֶּעַם קָבַל ר' אַבְרָהָם ו'ל דִּקְיָרָה אַחֲרַת, עֲלִבּוֹנוֹת וְשְׁפִיכוֹת דְּמִים מֵעַז פְּנִים אַחַר, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן עָשָׂה אֶת עֲצָמוֹ כְּלֹא, וְרָאָה אִיךָ שְׁפִיו הִתְחִיל לְמַלֵּל שִׁיחוֹת וְהַתְּפִלוֹת אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וּיְכַבֵּר הִזְהָ דְבוּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְלֹא הָטָה אֲזַן קִשְׁבַת כָּלֵל לְמַחְרָפוֹ וְלַמְבֹּזוֹ. וּפֶעַם אַחַת יָשַׁב בְּיַחַד עִם ר' אַבְרָהָם ו'ל בְּסַעֲדָה שְׁלִישִׁית בְּקִלוֹיז, וּכְדִי לְהַכְעִיסוֹ, נִתְּנוּ לְאִיזָה מֵאֵן דְּהוּ לְמַסֵּר אֶת הַשְּׁעוֹר בְּ"לְקוּטֵי־מוֹהֲרָ"ן" בְּמִקּוֹם ר' אַבְרָהָם בְּר' נַחֲמָן, וְלִר' לְוִי יִצְחָק ו'ל חֲרָה הַדְּבָר מְאֹד, כִּי רָאָה שְׁעוֹשִׁין זֹאת לְהַכְעִיס, וְהִתְחִיל לְצַעֵק לְזוֹה שְׁכַבְד אֶת הַמֵּאֵן דְּהוּ: "שְׁיִיגְעִין"^ח, וְתַכְּף־וּמְיָד נִתְּאֲדַמּוּ פְּנֵי ר' אַבְרָהָם ו'ל, וְסִחְבוּ בְּמַעֲלֵלוֹ, וְלַחֲשׁ לוֹ בְּאֲזַנּוֹ: "לֹאז אָפּ, לֹאז אָפּ"^ט, וְהִבִּין תַּכְּף־וּמְיָד אֶת מַעֲלַת וּגְדֻלַּת ר' אַבְרָהָם ו'ל, שְׁלֹא רָצָה שְׁיַעֲשׂוּ אִיזָה עֶסֶק מְזוּהָ. וְכֵן סִפֵּר ר' לְוִי יִצְחָק ו'ל, שְׁפֶעַם דְּחָף מִיִּשְׁהוּ אֶת ר' אַבְרָהָם ו'ל בְּצִיּוֹן רַבְּנּוֹ ו'ל, וְלַחֲשׁ לוֹ מִשְׁהוּ בְּאֲזַנּוֹ, וְר' אַבְרָהָם ו'ל לֹא עָנָה לוֹ שׁוּם דְּבָר רַק חִיָּה, וְתַכְּף־וּמְיָד הִסְתּוֹכֵב עִם פְּנֵיו אֶל הַקִּיר, וְהִתְבּוֹדֵד אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, כְּאִלוֹ לֹא אָרַע דְּבָר. וְאָמַר לִי אָז ר' לְוִי יִצְחָק ו'ל בְּזוֹ הַלְּשׁוֹן: "וּוֹאֵס מִיִּנְסֵט'וֹ הָאֵט עַר אִיהֶם אַרְיִינְגֶּעֶרוּיִמֵט אִין אוֹיעַר... אַ קְלֵלָה מִיֵּט אַ בְּזִיּוֹן"^י... כִּי זֶה הִזְהָ עַז פְּנִים מְפָרְסֵם, וְעַד כְּדִי כֹּף סָבַל ר' אַבְרָהָם ו'ל חֲרוּפִין וּגְדוּפִין אָפְלוּ בְּצִיּוֹן רַבְּנּוֹ ו'ל, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן לֹא עָנָה לוֹ מֵאוּמָה.

וְעוֹד סִפֵּר ר' לְוִי יִצְחָק ו'ל לְמוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁפֶעַם אַחַת הִלְךְ יַחַד עִם חוֹתְנּוֹ ר' אֶהֱרָן קְבִלִיטְשְׁעֵר ו'ל בְּתַקּוּפָה שְׁלֹאֲחַר נְשׁוּאָיו, וְאַחַד חֲרָף וּגְדָף אוֹתוֹ מְאֹד, וְר' לְוִי יִצְחָק ו'ל הִתְחִיל לְצַעֵק עָלָיו:

(ז) מעולם לא חסרו עזי פנים בכרסלב...

(ח) רשע.

(ט) תעוב, תעוב.

(י) מה אפה חושב שהוא לחש לו באזן? — קללה ובזיון...

"שייגען, עצות פנים" וכו' וכו', וכעס עליו חמיו מאד, ואמר לו: "שווייג, אונזער זאך איז נאר צו שווייגען, ער דארף מבזה זיין, און מיר דארפן שווייגען".^ל וסיים ר' לוי יצחק ז"ל, שחמיו היה עליו בכעס שענה וצעק: שייגען ועצות פנים וכו', יותר מזה שחירפו ובוזו, ומאז התחיל להרגיל את עצמו לדם ולשתק למחרפו ולמבזו, ולא לענות לשום עז פנים כלל, כי למד הרבה אצל חותנו ר' אהרן קבליטשער ז"ל, שאריכין לשמע בזיונו ולדם ולשתק, וביותר ראה ולמד אצל ר' אברהם בר' נחמן ז"ל, שענין רבנו ז"ל הוא לחטף בזיונות ושפיכות דמים, ולא להגיב שום דבר.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת היה מדבר עם ר' לוי יצחק ז"ל אחר תפלת ותיקין בבית-המדרש במאה שערים, ולא נשארו שם רק הוא ור' לוי יצחק ז"ל, ועוד שני אנשים שלמדו באיזו פנה, וכן ר' אלחנן ספקטור ז"ל ישב מן הצד, והיה מעטף בטלית ותפלין דרבנו תם, ואמר תהלים, ותוף כדי שהם מדברים ביניהם, נכנס אחד, והחל לצעק על ר' לוי יצחק ז"ל בקולי קולות דברי גנאי, ובנה אותו מאד מאד, ומוהרא"ש נ"י לא היה יכול לשאת זאת, איך אברך צעיר אינו מתבייש לבזות ולחרף יהודי זקן, והתחיל לצעק עליו: "תתבייש לך עז פנים שכמותך" וכו', ותפסו ר' לוי יצחק ז"ל בידו, ורמו לו שיהיה בשקט, ולא יענה לעז פנים שום דבר. כשיצא האברך המחצף, נגש ר' אלחנן ספקטור ז"ל אל שניהם, ואמר: בפולגנה היה המנהג, שהרופאים הממחים היה להם משרד, ששם היו מטפלים בחולים, ובחדר השני, חדר גדול, היה להם כפר בית מרקחת, שאם היה אחד צריך איזו תרופה, כפר נכנס לשם עם המרשם שנתן לו הרופא. וסיים: רבנו ז"ל הוא הרופא הגדול, ונתן לנו מרשם: "עקר התשובה לשמע בזיונו ולדם ולשתק" (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ו'), וגם אצל רבנו ז"ל יש לו במקום

כ) רשע, עז פנים.

ל) שתק, הדבר שלנו הוא רק לשתק, הוא צריך לחרף, ונאנחנו צריכין לשתק...

בית-מרקחת... כְּשֶׁרוֹצִים לַפְדוֹת אֶת הַמְרָשׁ, אֵין צְרִיכִים לְצֵאת לחוץ, אֶלָּא מְקַבְּלִים אוֹתוֹ עוֹד בְּתוֹךְ חֲדָרוֹ... הֵינּוּ שְׂגָם בְּפָנִים יְכוּלִים לַחֲטֹף בְּזִיוֹנוֹת מְאֻנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנו, וְאֵין צְרִיכִין לְצֵאת לחוץ לְקַבֵּל חֲרוּפִין וְגִדּוּפִין מְאַחֲרִים. וּבְזֶה הִרְחִיב אֶת דַּעְתוֹ שֶׁל ר' לוי יצחק ו"ל, וְהִתְחִיל לְשַׁחֹק, וְאָמַר לְמוֹהֲרָא"ש נ"י: "אַתָּה שׁוֹמֵעַ מֵהוּא אוֹמֵר? כֵּן הוּא דֹבֵר רַבְּנוּ ו"ל — לְשִׁמְעַע בְּזִיוֹנוֹ וְלֹדֵם וְלִשְׁתַּק".

וְדֹבֵר עִמָּנוּ מוֹהֲרָא"ש נ"י הִרְבֵּה מְאֹד מַעֲנִין הַבְּזִיוֹנוֹת, וְאָמַר בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "אֵיךְ בֵּין שׁוֹיִן קְלוּגְעֵר פּוֹן זַי"מ, אָנִי בְּכֻלָּל אֵינִי מְסֻתּוֹבֵב בֵּין עֲזֵי הַפָּנִים הָאֵלוּ, וְאֵינִי רוֹצֵה לְהַפִּיר אוֹתָם כָּלֵל, כִּי אֶצְלִי מִי שֶׁהוּא עוֹ פָּנִים, הוּא שִׁיגְעֵץ, וְלִבְטַח הוּא בַעַל עֲבָרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (תַּעֲנִית ז:): כֹּל מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֲזוֹת, בְּיָדוֹעַ שֶׁעֲבַר עֲבָרָה; וְעַל-כֵּן אֵינִי רוֹצֵה לְהַפִּיר אוֹתָם, וְאֵינִי רוֹצֵה לְהִתְפַּלֵּל עִמָּהֶם, וּבְכֻלָּל הֵיכֵן שֶׁאֵנִי רוֹאֶה אֵיזוֹ קְבוּצָה שֶׁל עֲזֵי פָּנִים, אָנִי בּוֹרַח מֵהֶם, וְאֵינִי מְסֻתּוֹבֵב בֵּינֵיהֶם כָּלֵל, כִּי הֵם נִדְמִים בְּעֵינַי כְּכֻלָּבִים מִמָּשׁ, כִּי רַבְּנוּ ו"ל קוֹרֵא לְעֲזֵי הַפָּנִים — כְּלָבִים (לְקוּטֵי מוֹהֲרָ"ן, חֶלֶק א', סִימָן ג'), כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (יִשְׁעִיָּה נו, יא): "וְהַכְּלָבִים עֲזֵי נַפְשׁ", וְדַע שֶׁעֲזֵי פָּנִים שֶׁיֵּשׁ בְּדוֹר הֵן הֵן הַכְּלָבִים, עֵינֵי שָׁם; וְיַעַן שֶׁמוֹהֲרָא"ש נ"י עוֹד מְקַטְנוֹתוֹ מִתְרַחֵק מִכְּלָבִים, וְאֵם רוֹאֶה כְּלָב שֶׁבָּא מוּלוֹ, הוּא עוֹבֵר לְצַד הַשָּׂנִי שֶׁל הַכְּבִישׁ... כֵּן הִיא הַתְּנַהֲגוּתוֹ עִם עֲזֵי הַפָּנִים, הֵיכֵן שֶׁהוּא רַק רוֹאֶה עֲזֵי פָּנִים, הוּא הוֹלֵךְ לְכוּוֹן אַחֵר לְגַמְרִי. וְאָמַר בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "אִם אָנִי צְרִיךְ בְּזִיוֹנוֹת בְּשִׁבִיל חֲטָאֵי הַמְרָבִים, זֶה בָּא לִי בְּתוֹךְ בֵּיתִי, וְאֵינִי צְרִיךְ לְצֵאת בַּחוּץ וְלְהִסְתּוֹבֵב בֵּין עֲזֵי פָּנִים, וְלִקְבֹּל מֵהֶם מְנָה, כִּי זֶה כָּבֵר בָּא לְתוֹךְ בֵּיתִי מִמִּילָא, מֵה לִי עִם עֲזֵי פָּנִים אֵלוּ, שֶׁהֵם בַּעֲלֵי עֲבָרָה גְדוֹלִים, וְאֵינִי רוֹצֵה לְהִתְפַּלֵּל בֵּינֵיהֶם, כִּי מִרְחִיקִים מִצּוֹאת כְּלָבִים... כִּי אֵלוּ עֲזֵי הַפָּנִים הַמְדַבְּרִים עַל יְרֵאֵי ה', הֵם כְּמוֹ כְּלָב הַמְטִיל גִּלְל, שֶׁאֲסוּר לְהִתְפַּלֵּל שָׁם. וְכַעֲזֵן שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים

(ברכות כה.): פי חזיר פצואה עוברת דמי; ולכן אסור להתפלל ביניהם, ואשרי מי שבורח מהם, ואין לו שום עסק עמָהֶם כָּלֵל.

גנבה

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁעֵנִין הַגְּנֵבָה נַעֲשֶׂה קַל כָּל-כָּף אֶצֶל בְּנֵי-אָדָם, עַד שְׂאִינָם מְבִינִים אֶת חֹמֶר הָעוֹן, אֲשֶׁר בְּאֵמֶת הָיוּ צְרִיכִים לְהִתְחִיל לְלַמֵּד אֶת חֹמֶר עוֹן הַגְּנֵבָה כְּכֹר עִם יְלָדִים קְטַנִּים, שְׂאִסוּר לְגַעַת בְּדָבָר שְׂאִינֹ שִׁיף לוֹ, וְזֶהוּ הַיְסוּד בִּיְהוּדוּת, כִּי מִיָּד כְּשֶׁהָאָדָם מוֹרָה הֵתֵר לְעַצְמוֹ לְגַנֵּב אֶת כֶּסֶפוֹ שֶׁל הַשָּׂנִי, הָרִי הוּא מוֹכֵן לְכָל הָעֵבְרוֹת שְׁבַעוֹלָם, כְּמוֹ שְׂאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת גְּנֵבָה, סִימָן א'): מִי שֶׁנִּפְתָּה לְבוֹ לְגִזּוֹל, וְכִיּוֹן שֶׁהִתִּיר לְעַצְמוֹ גִּזְלוֹת חֲבֵרוֹ, הָרִי הוּא מוֹכֵן לְכָל חֲטָא וְעוֹן, וְאִין תִּקְנָה לְהַסִּירוֹ מִדְּרָכּוֹ הַרְעָה. וְאֵת זֶה צְרִיכִים לְהַכְנִיס וּלְהַחֲדִיר עוֹד בְּיְלָדִים קְטַנִּים, לְחַנֵּכֶם לְכָל הַחַיִּים, שְׂיִדְעוּ שְׂאִסוּר לְקַחַת דְּבָרִים שְׂשִׁיכִים לְאַחַר בְּלִי רְשׁוּת, כִּי עוֹן הַגְּנֵבָה נִפְרָץ כָּל-כָּף, עַד שְׂאֶפְלוּ מִשְׁפָּרָא דְשְׁפָרָא גְכָשְׁלִים בְּדָבָר זֶה, וְאֲנָשִׁים רַבִּים מְטַעִים אֶת עַצְמָם וּמְטַעִים אֲחֵרִים, כְּאִלוֹ כֹּל כּוֹנְתָם הִיא רַק לְשֵׁם שְׂמַיִם, אֶךְ אוֹי ל'לְשֵׁם שְׂמַיִם" כְּזֶה, כְּשֶׁדָּבָר זֶה כְּרוּף בְּעוֹן גְּנֵבָה.

מוהרא"ש נ"י אָמר: אֵל יִטְעֶה הָאָדָם אֶת עַצְמוֹ וַיִּחְשַׁב כְּאִלוֹ יֵשׁ אֵיזָה הֵתֵר לְגַנֵּב בְּשִׁבִיל מוֹסְדוֹת תּוֹרָה אוֹ בְּשִׁבִיל דְּבָר שְׂפִקְדָּשָׁה, כִּי הָעֵנִין שֶׁל גְּנֵבָה שְׂנוּי מְאֹד אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעוֹבֵר עַל לְאוֹ שֶׁל 'לא תגנב', וְאִין זֶה מְשֻׁנָּה מֵהַמְּטַרַת הַגְּנֵבָה, כִּי הַקְּדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא אֵינֹ חִפֵּץ תּוֹרָה אוֹ מְצוֹת הַנַּעֲשׂוֹת בְּכֶסֶף גְּנֵבָה. אֶךְ עֵנִין זֶה נַעֲשֶׂה הַפְּקָר, עַד שְׂאֲנָשִׁים מִתִּירִים לְעַצְמָם לְטַל כְּסָפִים הַמְּעַרְבִים בַּגְּנֵבָה. וּבְזִמָּן

האחרון מרבה מוהרא"ש נ"י לדבר על ענין זה מאד, שצריכים להזהר מאד מאד מעון הגנבה, ואיך שאין שום הטר לגנב מאיזו סבה שלא תהיה, והוא מבקש, שכל מי שאינו יכול להחזיק את עצמו, ולשמר על עצמו מגנבה, שילך ממנו, כי הגונב — דוחק רגלי שכונה ומסלקה, כי עושה עין של מעלה כאלו אינה רואה וכאלו אינה שומעת (בבא קמא עט:), ויען שכל ענינו הוא רק לגלות ולפרסם את אמתת מציאותו יתברך והשגחתו הפרטי פרטית, לכן אינו רוצה שיהיה אצלו מי שיש לו שיכות אל גנבות. ואמר בשם מוהרנ"ת ז"ל, שאת כלם הוא יכול לקרב להקדוש-ברוך-הוא, חוץ מגנב, והדבר פלא.

והאריך מוהרא"ש נ"י לדבר, כיצד אי אפשר לסמוך על אנשים, ובפרט בעניני פקדונות כספיים, כי בסופו של דבר הם מכחישים הכל, אשר זוהי גנבה מחלטת. וספר, שפעם בא יהודי עשיר אל העיר פראג בערב-שבת-קדש, והיו בכיסו עשרת אלפים זהובים, וקשש להשאירם עמו באכסניה, כי היה הון עתק, והחליט שיפקידם אצל איזה סוחר גדול שהיה שם עד מוצאי-שבת, והלה לקח את הכסף בחפץ לב... ובמוצאי-שבת פשבקש ממנו את הכסף בחזרה, אמר הלה: "לא היו דברים מעולם... איני יודע מה אפה רוצה ממני... והיהודי החל כמובן לצעק: "הרי נתתי לך עשרת אלפים זהובים, זה כל כספי, תן לי אותם בחזרה, גנב"... והלה צועק בחזרה: "איני יודע מה אפה רוצה, לא דבים ולא יער, לא נתת לי שום דבר"... ורצה לדחפו מחוץ לביתו, והיהודי החל לבכות, ולא ידע מה לעשות, כיצד יקבל בחזרה את כספו. והלה אל רב העיר רבי יחזקאל לנדא ז"ל, בעל ה"גודע ביהודה", ושפף לפניו את מר לבו, וספר לו את כל הספור, וכיצד הפסיד את כל כספו ועשירותו וכו'. ענה ואמר לו הרב: "לך אל החדר השני ותשב שם, וכשתשמע שאני מכה על השלחן תבא ותפנס אל החדר". ובינתיים שלח הרב את שליח-בית-דין אל הסוחר שיבוא אליו, וכשהסוחר שמע שהרב קורא לו, בא מיד, מחמת שתושבי העיר העריכוהו מאד. ומיד

כְּשֶׁנִּכְנַס לַחֲדָר, הוֹרָה לוֹ הָרֵב לְשֶׁבֶת, וְהֵחַל לְשָׂאֵל לְשְׁלוּמוֹ וְלְשְׁלוֹם
 עֲסָקָיו, עָנָה הַסּוֹחֵר, שֶׁהַמַּצָּב קָשָׁה וְהַפְּסִיד הַרְבֵּה כֶּסֶף, וְעַתָּה אֵין
 לוֹ כֶּסֶף וְכוּ', וּבְתוֹךְ הַדְּבָרִים אָמַר הָרֵב: "צְדָקָה גְדוֹלָה הוֹדַמְנָה לְיָדֵי,
 וְאוּלַי אַתָּה יְכוֹל לְהַשְׁתַּתֵּף בָּהּ, אֲנִי זְקוּק לְסָכוּם שֶׁל חֲמֵשׁ מֵאוֹת
 זְהוּבִים, וְתִהְיֶה לְךָ זְכוּת גְּדוֹלָה בַּמַּצּוֹנָה", עָנָה וְאָמַר הַסּוֹחֵר: "הָרִי
 אֲמַרְתִּי לְכַבּוֹד הָרֵב, שְׂאִין לִי כְּרֹגַע כֶּסֶף, וְהַפְּסִדְתִּי סְכוּמִים גְּדוֹלִים"
 וְכוּ'. עָנָה וְאָמַר הָרֵב: "אוּלַי אַתָּה יְכוֹל לָתֵת עַל-כָּל-פָּנִים שְׁלֹשׁ
 מֵאוֹת זְהוּבִים לְצְדָקָה", אָף הַסּוֹחֵר מִמְּשִׁיף וְאוֹמֵר: "אֵין לִי כְּלוּם,
 הַפְּסִדְתִּי אֵת כָּל כֶּסְפִּי". עָנָה וְאָמַר הָרֵב: "אִם כֹּף תֵּן לִי בַּק מֵאָה
 זְהוּבִים, בְּיָדָאֵי יֵשׁ לְךָ סְכוּם קָטָן שֶׁל מֵאָה זְהוּבִים", עָנָה וְאָמַר הֵלֵךְ:
 "רַבִּי, אֵין לִי מֵאוּמָה, וְאֵינִי יְכוֹל לָתֵת לָכֶם כְּלוּם, אֲפֹלוּ לֹא מֵאָה
 זְהוּבִים". מִיָּד דָּפַק הָרֵב בְּיָדוֹ עַל הַשְּׁלֵחַן, וּמֵהַחֲדָר הַשְּׁנַי נִכְנַס
 הָעֶשִׂיר, שֶׁהַפְּקִיד אֵת כֶּסְפוֹ אֲצֵל הֵלֵךְ, וּמִיָּד כִּשְׂרָאָה אֵת הַסּוֹחֵר,
 הִתְחִיל לְצַעֵק: "רַבִּי, הָרִי הוּא גֹנֵב לִי עֲשָׂרַת אֲלָפִים זְהוּבִים, וּמָה
 יִהְיֶה עִם כֶּסְפִּי שֶׁהַפְּקִידִי אֲצֵלוֹ בְּעֶרֶב שֶׁבֶת" וְכוּ' וְכוּ', וְהֵלֵךְ צוֹעֵק
 בַּחֲזָרָה: "אֵינִי יוֹדֵעַ מָה הוּא רוֹצֵה, לֹא הָיוּ דְבָרִים מְעוּלָם" וְכוּ',
 וְתוֹךְ כְּדֵי כֹף הִחֲלָה מְרִיבָה גְּדוֹלָה בֵּין הַתּוֹבֵעַ וְהַנִּתְבָּע. עָנָה וְאָמַר
 הָרֵב אֶל הַסּוֹחֵר: "אֲנִי רוֹאֶה שֶׁעֲשִׂיר זֶה נִטְפֵּל אֵלַיךְ סֵתָם, תֵּן לוֹ
 מֵאָה זְהוּבִים וְתִגְמַר אֵת כָּל הָעֶסֶק", אָף הֵלֵךְ הַשִּׁיב: "רַבִּי, הָרִי
 אֲמַרְתִּי שְׂאִין לִי כֶּסֶף בְּכִיסֵי כָּלֵל", אָף בֵּין כֹּף וּבֵין כֹּף הִתְחִיל הָעֶשִׂיר
 לְצַעֵק: "אֵילוּ מֵאָה זְהוּבִים, הָרִי הַפְּקִידִי אֲצֵלוֹ עֲשָׂרַת אֲלָפִים
 זְהוּבִים, וּמָה יִהְיֶה עִם כֶּסְפִּי" ... עָנָה וְאָמַר הָרֵב לַסּוֹחֵר: "אֵינִי רוֹאֶה
 כָּאֵן עֲצָה אַחֲרֵת, תֵּן לוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת זְהוּבִים, וְתִסִּים אֵת הַפְּרָשָׁה, כִּי
 הוּא נִטְפֵּל אֵלַיךְ סֵתָם" ... וְכִשְׁשָׁמַע הֵלֵךְ כֹּף, הוֹצִיא מִיָּד מְכִיסוֹ שְׁלֹשׁ
 מֵאוֹת זְהוּבִים, וְנָתַן לְעֶשִׂיר, וְאָמַר: "טוֹב, אֲתָן לוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת,
 וְנִגְמַר אֵת הָעֲנָיִן". אָף הָעֶשִׂיר עֲדִין לֹא נִרְגַע, וְצַעֵק: "הָרִי הוּא גֹנֵב,
 וְחִיב לִי עֲשָׂרַת אֲלָפִים זְהוּבִים", וְהִתְחִיל לְצַעֵק: "גֹּנֵב, גּוֹזֵל" וְכוּ'.
 אָמַר הָרֵב לַסּוֹחֵר: "שְׁמַע נָא לְעֲצָתִי, הָרִי לֹא תוּכַל לְהַתְּפִיטַר מִמֶּנּוּ,
 תֵּן לוֹ חֲמֵשׁ מֵאוֹת זְהוּבִים, וְתִתְּפִטַר מִמֶּנּוּ אַחַת וּלְתַמִּיד". אָף הָעֶשִׂיר
 הִמְשִׁיף לְצַעֵק וְלִצְוֹת: "הֵיכֵן עֲשָׂרַת אֲלָפִים הַזְּהוּבִים שְׁלִי, שֶׁהַפְּקִידִי

אצלו, למה שיתן לי רק חמש מאות זהובים?!" מהר הסוחר ושלף חמש מאות זהובים על השלחן, ואמר: "רבי, אצית למה שאמרתי, אף שאני עושה לפנים משורת הדין, ואתן לו חמש מאות זהובים, ובזה נסים את הענין". ואז הפה ה"נודע ביהודה" בידו על השלחן, וצעק: "רשע, פדאי לך להודות מהר שגנבת ממנו את הכסף, הרי אמרת שאין לך פרוטה בכיסך, ועתה הוצאת חמש מאות זהובים, החזר לו מיד את כספו". והלה שגבהל מאד, הוציא מכיסו את כל הכסף, והשיב לעשיר את פקדונו.

וסים מוהרא"ש נ"י, הרי שצריך להזהר מאד מאד, שלא לסמך על אף אחד בעניני כספים, ואף על חברו הטוב ביותר, כי על גנבה מתגבר מאד היצר הרע, ובפרט כשאדם רואה כסף שמגיע אליו בקלות וכו', ויוצא ממנו בקלות וכו', כמו הסוחר הזה, שלצדקה לא הסכים לתת, אף תכף כשהענין היה נוגע לטובתו, הוציא מכיסו את הכסף.

וספר מוהרא"ש נ"י מעשה נורא שארע אצלו. אברך אחד טלפן אליו, ואמר שיש לו בשורה טובה, שרבונו ו"ל נתן לו במתנה חמשת אלפים דולר... ושאלו מוהרא"ש נ"י: "איך נתן לך רבונו ו"ל במתנה סכום כסף כזה?"... ענה הלה בעזות פנים ואמר: "אספר לכם את הספור בפעם אחרת"... לא עבר שבוע, והלה טלפן שנית למוהרא"ש נ"י בכביה גדולה, וספר, שהיה במקוה, ובכיסו היו אלף וחשע מאות דולר, ונגנבו ממנו, ואינו יודע מה לעשות וכו'. ענה לו מוהרא"ש נ"י ואמר: "הלא חכמינו הקדושים אומרים (ברכות ה:): מי חשד קדשא בריה הוא דעביד דינא בלא דינא^פ, בודאי עשית דברמה לא טוב, בא אלי ותספר לי בפרטיות מה קרה". כשבא הלה אל מוהרא"ש נ"י, ספר את הספור בדלהלן: בא אליו יהודי אחד שהוא מכירו, ובקש ממנו, היות ששמע שהוא נוסע לארץ

(ס) האם חשוד הוא הקדוש-ברוך-הוא לבצע משפט ללא משפט.

ישראל, לכן הוא מבקש ממנו שיאיל בטובו למסר סף של עשרים
 אלף דולרים לאחד בארץ ישראל, ומסר לו את הסכום וגם את שמו
 של האיש אליו אמור היה להעביר את הכסף. והלה שהיה רגיל
 לעשות לו טובות גדולות, הסכים להעביר את הכסף. ובשעה שישב
 במטוס, נכנס בו יצר הרע של גנבה, והחליט שיטל לעצמו חמשת
 אלפים דולר, ויאמר שקבל רק חמשה עשר אלף, ויעשה עצמו כאינו
 יודע מה רוצים ממנו, היות שקבל כפיכול רק מה שיש במעטפה
 ולא יותר וכו', ועוד חשב בדעתו, "הלא לה הוא יש הרבה כסף,
 ואין עולה בזה שאקח ממנו רק כמה אלפים" וכו'. כשירד בשדה
 התעופה, המתין לו האדם שאליו היה צריך להעביר את הכסף.
 ושאל אותו, אם יש לו המעטפה בעבורו, ונתן לו את המעטפה
 שהיו חסרים בה חמשת אלפים דולרים, ותכף נעלם במונית. והאדם
 שהעביר לו את המעטפה, הלך לאיזו פנה למנות את הכסף, וראה
 שחסר, אף לא ידע מה לעשות מחמת שהלה נעלם, ועל-כן התקשר
 לארצות-הברית, ואמר שחסר כסף במעטפה, אף האדם בארצות-
 הברית שנתן את הכסף, טען כי היו שם עשרים אלף דולר, ומחמת
 שההוא ידע היכן גר השליח, בא אליו בלוינת כמה בריונים עם
 מקלות וכו'. וכשנכנסו לביתו, קשרוהו בתכלים, ואימו עליו, שאם
 לא ישיב את הכסף, יהרגוהו מיד. פחד ורעדה נפלו על השליח,
 והחזיר את הגזלה תכף ומיד, ועזבו אותו לנפשו. לאחר שבוע
 כשהלך למקוה, ובכיסו היו אלף ותשע מאות דולרים, גנבו ממנו
 את כל הכסף, ולא ידע לשית עצה בנפשו, כי הרי זה היה כל כספו,
 ולכן בא וספר את כל הספור למוהרא"ש נ"י. ענה ואמר לו
 מוהרא"ש נ"י: "הרי חכמינו הקדושים אומרים (ברכות ה): מי חשיד
 קדשא בריה הוא דעביד דינא בלא דינא, הרי בודאי אם היה לך
 בכיסך עשרת אלפים דולר, גם אותם היו גונבים לך, פי גנב צריך
 לשלם כפל, וכדאי לך להיות שמח על כך ששלמת רק אלף ותשע
 מאות דולר". והמשיך מוהרא"ש נ"י לומר לו דברי מוסר ותוכחה:
 "היתכן שיורה התר לעצמו לגנב פשוטו כמשמעו, ואינו מתבייש
 לומר שרבנו ז"ל נתן לו במתנה חמשת אלפים דולר?! ... וכשהלה

החל להצדיק את עצמו, שאינו גנב וכו'... החל מוהרא"ש נ"י לנזף בו קשות: "היתכן, אברך שמניח בכל יום תפלין ושומר שבת וכו' וכו', יתיר לעצמו לגנב?! ... וכשהלה התעקש עדין שאין זו גנבה וכו', גער בו מוהרא"ש נ"י, ואמר, שאינו רוצה שיבוא אליו יותר, כי אם אדם מורה התר לעצמו לגנב, הרי הוא חשוד על כל העברות שבתורה, כי אם נכנס באדם יצר הרע לגנב ואכן גנב, על-כל-פנים יודה שעשה דבר שאיננו פשוטה, אף להתעקש ולומר שלא גנב, ולא עשה מאומה, הרי זה עול בל יכפר.

וספר זאת מוהרא"ש נ"י בשעת הדרשה, וזעק: "שמו שמים, איך התאנה של גנבה גדולה כל-כף, עד שאדם יכול ללכת בכל לילה להתבודד ולומר תקון חצות ולעשות עוד עבודות, ואף-על-פי-כן לא יוכל לעצר את עצמו מלגנב, והיצר הרע יתגבר עליו".

ובקש אז מוהרא"ש נ"י מכל השומעים דרשתו, שאם ישנו אדם ובידו כסף גנבה, שיראה לעשות את כל הפעולות שבעולם להשיב את הכסף, כי אם אין משלמים בטוב משלמים באפן רע, ואז רע ורמ מאד מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאינו יכול להבין כיצד אנשים מורים התר לעצמם להתעסק בכסף שאינו שייך להם, ובלי רחמנות נוטלים כסף מאחרים וגוזלים אותו, ואחר-כך כשבאים לבית-הכנסת מתחזים כאנשים פשרים וכו', ויושבים במזרח, וקונים את העליות היפות ביותר — ששי ומפטיר... בשעה שהכסף שבאמתחתם גנוב, ואינו שלהם כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שיש בעלי תשובה האומרים, שחזרו כבר בתשובה שלמה, וגדלו זקן ופאות, וקנו לעצמם כובע ירושלמי גדול וחליפה ירושלמית 'בפסים', והולכים בגרבים שחורות וכו', ואומרים שהם בעלי תשובה 'למהדרין', ושוכחים שהכובע

והחליפה והגרבים וכו' וכו' — הכל גנוב, פי שלמו בעבורם
 בהמחאות ללא פסוי, וכך קנו את לבושם, וממילא איך יכולים הם
 לומר שהם בעלי תשובה?! אשרי האדם הזוכה לשוב בתשובה
 אמתית אליו יתברך. ועקר התשובה שלא לגעת בחפץ זולתו, ושלא
 יקנה שום דבר בכסף גנבה, ומכל שכן שלא יגנב מהחנות בגדים
 וכדומה, כי עקר מעלת בעל-תשובה נמדדת כפי שאוחז בינו לבין
 חברו, שאינו נוגע בממון זולתו.

גמילות חסד

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר בר ישראל צריך להרגיל את עצמו
 ביותר במדת גמילות חסד, לעזר לזולתו, אשר דבר זה מאד מאד
 חשוב אצלו יתברך — כשישראל גומלים חסד זה עם זה. וכמו
 שאמרו חכמינו הקדושים (ילקוט הושע, רמז תקכב): אמר הקדוש-ברוך-
 הוא, חביב עלי חסד שאתם גומלים זה עם זה מפל הזבח שזבח
 שלמה לפני. כי אצלו יתברך מאד מאד חשוב פשבר ישראל עוזר
 לזולתו, כי בזה מגלה את טהר לבבו, והמדה הזו היא מדת ישראל,
 וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (יבמות עט): שלשה סימנים יש באמה
 זו: רחמנים, בישנים וגומלי חסדים; ובאמת הן תלויות זו בזו,
 כשאדם מתבייש ממנו יתברך, ותמיד מצפה לרחמנותו יתברך, שהוא
 יתברך ירחם עליו ויגמל עמו חסד, כמו-כן ירחם על זולתו ויגמל
 חסד עם זולתו, ובזה שאדם מתבייש תמיד ממנו יתברך, ובא ושוטח
 בפיו אליו יתברך, שיעזר לו בכל עניניו בגשמיות וברוחניות, וירחם
 עליו ויגמל עמו חסד, על-ידי-זה עוזר להקדוש-ברוך-הוא
 ברחמנות, וממשיך עליו חסדים ורחמים גמורים. וכמו-כן כל בר
 ישראל שיש בו מדת הרחמנות, שמרחם על זולתו ומתבייש לעשות
 איזה רע לזולתו, חס ושלום, וגומל עמו רק חסד, הרי זה סימן
 שהוא בנו של הקדוש-ברוך-הוא.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר גמילות חסד שיכת בכל דבר לא רק בכסף, כי אפלו כשמדברים עם אחד איזה דבור טוב, ומחזקים ומאמצים אותו, ומדברים על לבו דבורי נחומים, זו גם-כן גמילות חסד גדולה מאד מאד, ולפעמים הגמילות חסד הזו היא יותר מגמילות חסד של כסף, כי יש הרבה אנשים שהולכים בזה העולם שבורים ורצוצים מרב צרותיהם ויסוריהם שעוברים עליהם בגשמיות וברוחניות, וכשאדם גומל חסד עמהם, ותורם להם מזמנו היקר, ומדבר עמהם ומחזקם ומאמצם, זו גמילות החסד העולה על כל החסדים שבעולם, כי יש לו זמן יקר בידים, שאי אפשר לשלם על הזמן הזה כלל בשום כסף וממון בעולם, והוא נוטל את הזמן הזה ומבזבזו על זולתו, זוהי גמילות החסד הגדולה ביותר שרק יכולים לעשות, ודיקא על-ידי-זה יכולים להאריך ימים ושנים, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (יבמות קה.): רבה דעסק בתורה חי ארבעין שנים, אביי דעסק בתורה ובגמילות חסדים חי שיתין שנים, הרי שמי שעוסק בתורה וגם גומל חסד עם זולתו, הוא זוכה להאריך יותר ימים ושנים, כי גמילות החסד פותחת צנור החסד מלמעלה, ועל-כן אשרי ואשרי מי שזוכה לעשות חסד עם זולתו — בין בממונו, כשרואה שאחד דחוק, שישתדל להלוות לו איזה סכום, בין בדבורים — כשרואה שאדם שבור בתכלית השבירה, ועובר עליו מה שעובר בגשמיות וברוחניות, גמילות חסד גדולה לדבר עם זולתו, ועל-ידי-זה ממשיך על עצמו אור וזיו, חיות ודבקות הבורא יתברך שמו, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (ירושלמי שקלים ה, ד): "ובצל ידי כסיתיך" (ישעיה נא, טו) — זו גמילות חסדים, שכל העוסק בגמילות חסדים, זוכה לישוב בצלו של הקדוש-ברוך-הוא, עין שם.

ואמר מוהרא"ש נ"י: המדה של גמילות חסד ראו הרבה בין אנשי שלומנו, שאחד עזר לחברו במסירות נפש יוצאת מן הכלל, ועל-ידי-זה באמת הצליחו בגשמיות וברוחניות, ובה ראו שהם באמת מקרבים אל רבנו ז"ל, כי כשרואים אהבה, אתנה ורעות בין אנשים, יודעים שהמנהיג שלהם הוא אמתי, לא-כן, חס ושלום,

כְּשֵׁי שֶׁמִּחְלָקוֹת וּמְרִיבוֹת בֵּין אַנְשִׁים, תִּכְף מִתְחִילִים לְהִרְהֵר אַחַר
הַמִּנְהִיג, וְעַל-כֵּן רְאוּי שְׁפָל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו יִשְׁתַּדֵּל
שְׂיִהְיֶה שֵׁם טוֹב עַל רַבְּנוּ וְ"ל, כִּי רַבְּנוּ וְ"ל אָמַר: הָעוֹלָם, רְאוּי
שְׂיִתְמָהוּ עֲצָמָן עַל [גִּדְל] הָאֵהָבָה שְׂתִּהְיֶה בִּינֵינוּ (תִּי-מוֹהֵר"ן, סִימָן רַצַּב),
לְכֵן צְרִיכִין לְהִשְׁתַּדֵּל בְּזֶה בְּכָל מִינֵי אַפְּנִים שְׁבַעֲוֹלָם, לַעֲשׂוֹת חֶסֶד
אֶחָד עִם הַשָּׂנִי, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִצְלִיחוּ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: אֲבָל מִי שֶׁנוֹטֵל אֲצֵל מִישֶׁהוּ גְּמִילוֹת חֶסֶד
שֶׁל כֶּסֶף, עָלָיו לְדַעַת שְׁלֹבְסוֹף צְרִיף לְפָרַע אֵת זֶה, כִּי אִם לֹאוּ, הוּא
בְּכָלֵל "לִנְה רְשַׁע וְלֹא יִשְׁלָם" (תְּהִלִּים לז, כא), רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, וּכְמוֹ-כֵּן
בְּרוּחָנִיּוֹת, אִם אֶחָד גָּמַל עִמָּךְ חֶסֶד, וְדַבֵּר עִמָּךְ, וְעִזֹּר לָךְ, וְהוֹצִיא
אוֹתָךְ מֵהַבּוֹץ שֶׁלָּךְ, וְהִרְחִיב לָךְ בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת, רְאוּי שְׂתִּשְׁלָם
לוֹ בַּחֲזָרָה טוֹבָה תַּחַת טוֹבָה, הוּא עָשָׂה עִמָּךְ גְּמִילוֹת חֶסֶד שְׁבֻזְבוּ
אֵת זְמַנּוֹ הֵיכָר, אֲשֶׁר עִם הַזְּמַן הַזֶּה הָיָה יָכוֹל לְלַמַּד תּוֹרָה וְלַעֲסֹק
בְּמִצְוֹת וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְהִלָּךְ וּמָסַר אֵת נַפְשׁוֹ בְּעַבְדוּרָךְ, רְאוּי לָךְ
לֹא לְהִיּוֹת כְּפוּי טוֹבָה, אֲלֵא לְשַׁלֵּם לוֹ בַּחֲזָרָה טוֹבָה, וְזֶה "פְּרִיעַת
בְּעַל חוּב — מִצָּנָה" (תְּהִלִּים פו.), כְּמוֹ שֶׁבְּגִמִּילוֹת חֶסֶד בְּגִשְׁמִיּוֹת
צְרִיכִין לְשַׁלֵּם בַּחֲזָרָה אֵת הַכֶּסֶף שֶׁהִלָּךְ לָךְ, כְּמוֹ-כֵּן פְּרִיעַת בְּעַל חוּב
בְּרוּחָנִיּוֹת, כְּשֶׁאֶחָד גָּמַל עִמָּךְ חֶסֶד, וּבְזָבַז אֵת הַזְּמַן הֵיכָר בְּשִׁבְלֵךְ
יָמִים וְשָׁבוּעוֹת, חֲדָשִׁים וְשָׁנִים, וְאִפְלוּ אִם מֵאִיזוֹ סָבָה שָׂרַק תִּהְיֶה,
עֲכָשׁוּ אִתָּהּ בְּכַעַס עָלָיו וְכוּ', וַיֵּשׁ לָךְ קִשְׁיוֹת וּסְפָקוֹת עָלָיו וְכוּ',
עַל-כֵּל-פָּנִים אֵל תִּשְׁלָם רְעָה תַּחַת טוֹבָה שֶׁעָשָׂה לָךְ, כִּי גַם זֶה בְּכָלֵל
"לִנְה רְשַׁע וְלֹא יִשְׁלָם", רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן; אֲשֶׁרִי מִי שְׁעוֹסֵק בְּגִמִּילוֹת
חֶסֶד, וְאֲשֶׁרִי וְאֲשֶׁרִי מִי שֶׁמְשַׁלֵּם אֵת הַגְּמִילוֹת חֶסֶד.

גְּאֵלָה

מוֹהֲרָא"ש ג' אָמַר: עֵקֶר הַגְּאֵלָה הוּא רַק עַל-יְדֵי גְלוּי הָאָמוּנָה הַקְדוּשָׁה, לְגִלּוֹת וּלְפָרְסָם לְכָל בֵּר יִשְׂרָאֵל וּלְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ, אֲשֶׁר אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְהוּא יִתְבָּרַךְ מִחַיָּה וּמִהַיָּה וּמִקָּיָם אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, וְדוּמָם, צוּמָח, חַי, מְדַבֵּר, הֵם עֵצִים עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, וְהוּא יִתְבָּרַךְ מִנְהִיג אֶת הָעוֹלָם בְּהַשְׁגָּחָה נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה עַד מְאֹד, דָּבָר גְּדוֹל וְדָבָר קָטָן אֵינוֹ נַעֲשֶׂה מִעֲצָמוֹ כָּלֵל, אֲלֹא הַכֹּל בְּחִשְׁבוֹן צְדָקָה, וְאִף שֵׁישׁ הַרְבֵּה דְבָרִים שֶׁאֵין מְבִינִים, צָרִיךְ לְדַעַת שֶׁקֶצֶר דַּעֲתָנוּ וְקִטְנוֹת מַחֲנוּ וְצִמְצוּם שֶׁכִּלְנוּ לֹא יוּכַל לְתַפֵּס אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, הַגְּנוּז בְּתוֹךְ כָּל פֶּרֶט מִפְּרֻטֵי הַבְּרִיאָה, כְּמוֹ כָּל הָעֵנָן שֶׁל הַשּׁוֹאָה וְכְדוּמָה, דְּבָרִים אֵלוֹ הֵם לְמַעַל מִדַּעֲתָנוּ וְהַשְׁגָּתָנוּ, וְלֹא כָּל דָּבָר אָנוּ מְבִינִים, וְרַק בְּזֶה תְּלוּיָהּ הַגְּאֵלָה — לְהַחֲדִיר בְּעֲצָמוֹ אֲמַתַּת מְצִיאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי עֵקֶר הַגְּלוּת אֵינָה אֲלֹא מַחֲמַת חֲסְרוֹן אָמוּנָה. וְכַמוּבָא בְּדַבְרֵי רַבְנּוּ ו'ל (לְקוּטֵי מוֹהֲרָ"ן, חֵלֶק א', סִימָן ז'), וְעַל-כֵּן צָרִיכָה לְהִיּוֹת עֲבוּדָתָנוּ עַל נִקְדָּה זוֹ — לְגִלּוֹת וּלְפָרְסָם אֲמַתַּת מְצִיאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, וְאִם אֲנַחְנוּ רוֹצִים לְרְאוֹת בְּגֵאֲלָתָן וּבִישׁוּעָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, עָלֵינוּ לְהַחֲדִיר וּלְהַכְנִים אָמוּנָה פְּשוּטָה בְּעַם יִשְׂרָאֵל, וְרַק בְּזֶה תְּלוּיָהּ הַגְּאֵלָה, וְלֹא כְּדַעַת אֵלוֹ הַטּוֹעִים וּמְטָעִים, שֶׁבְּזֶה שִׁפְרָסְמוֹ אֵיזָה אָדָם שֶׁהוּא הַמְּשִׁיחַ, בְּזֶה תָּבֵא הַגְּאֵלָה, זוֹ שְׁטוּת וְהֵבֵל גְּדוֹל, וְכִבֵּר הָיָה בְּעֵבֶר צְרוּת רַבּוֹת לְעַם יִשְׂרָאֵל מְדַבְּרִים כְּאֵלוֹ, שֶׁלְּבַסּוֹף נִתְגַּלָּה שֶׁהַכֹּל הֵבֵל וְרַעוּת רוּחַ, וְקִלְקֵלוֹ יוֹתֵר מִמֶּה שֶׁתִּקְנּוּ, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן. וְעַל-כֵּן הָעֵקֶר רַק לְגִלּוֹת אֶת הַקְדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא שֶׁהוּא נִצְחִי, וְהוּא מִחַיָּה וּמִהַיָּה וּמִקָּיָם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְזוֹ צָרִיכָה לְהִיּוֹת עֲבוּדַת כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל — לְגִלּוֹת וּלְפָרְסָם אֶת אֲמַתַּת מְצִיאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, וְלִמְסַר אֶת נַפְשׁוֹ עַל גְלוּי הָאָמוּנָה הַקְדוּשָׁה לְזוּלָתוֹ, כִּי הַגְּאֵלָה תְּלוּיָהּ רַק בְּזִכּוֹת הָאָמוּנָה הַקְדוּשָׁה, וְכִמוֹ שֶׁכָּתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים ד, ח): "תְּבוֹאֵי תְּשׁוּרֵי מְרֹאֵשׁ אָמְנָה", וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (מְדַרְשׁ תַּנְחוּמָא, פְּרַשְׁת בְּשַׁלַּח, סִימָן י'): אֵין הַגְּלוּיּוֹת עֲתִידוֹת לְהַגְּאֵל אֲלֹא בְּשִׁכְר אָמוּנָה; וְכֵן אָמְרוּ (שַׁבָּת קִיט:): לֹא תְּרַבֵּה יְרוּשָׁלַיִם

אֵלָא בְּשִׁבִיל שְׁפִסְקוּ מִמְּנָה אֲנָשִׁי אֲמָנָה; כִּי עָקַר הַגְּאֹלָה תְּלוּי בְּגִלּוּי
הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וְיִהְיֶינָה הַמְּאֲמִין בּוֹ יִתְבַּרְךָ, אֵין לוֹ לְהַתְּבַיֵּשׁ מִשּׁוּם
בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם, אֵלָא אֲדַרְבֵּה יִלְךְ בְּרִישׁ גְּלִי עִם זָקֵן וְהַפְּאוֹת שְׁלוֹ,
עִם הַצִּיצִית וְהַתְּפִלִּין שְׁלוֹ, וַיִּקְיִם אֶת מִצְוֹתָיו יִתְבַּרְךָ בְּגֵאוֹן, וְלֹא
יִתְבַיֵּשׁ מִשּׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם, וַיִּדְבֵּר תְּמִיד רַק דְּבוּרֵי אֲמוּנָה וְהַשְׁגָּחָה
פְּרָטִית, וַדִּיקָא עַל-יְדֵי-זֶה תָּבֵא הַגְּאֹלָה, וְלֹא עַל-יְדֵי שְׂאֵר מִיְּנֵי
שְׁטִיּוֹת וְהִבְלִים, כִּי עָקַר הַגְּאֹלָה הוּא רַק לְהוֹרִיד אֶת הַשְּׂכִינָה בְּעוֹלָם,
וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל, שְׁמַגְלָה וּמְפָרְסֵם אֶת אֲמַתַּת
מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרְךָ; וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרִי וְאֲשֶׁרִי מִי שְׁעוֹסֵק בְּעִבּוּדָה קְדוּשָׁה
זוֹ, לְגַלוֹת וּלְפָרְסֵם אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרְךָ, וְעוֹסֵק בְּזֶה בְּמַסִּירוֹת
נֶפֶשׁ הַכִּי גְדוּלָה, כִּי עָקַר הַגְּאֹלָה תְּלוּי רַק בְּזִכּוֹת הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה,
וְזוֹ הִיְתָה עִבּוּדַת כָּל הַצְּדִיקִים הָאֲמֵתִים, תְּלִמִּידֵי הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב
הַקְּדוּשׁ, זְכוּתָם תִּגַּן עֲלֵינוּ, שֶׁהַעֲמִידוֹ דוֹרוֹת יִרְאִי הַשֵּׁם רַק עַל-יְדֵי
שְׁגִלוֹ וּפְרָסְמוֹ אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרְךָ בְּכָל הָעוֹלָם כְּלוּ, וְהַמְּשִׁיכוֹ
חֲדוּשִׁים נוֹרָאִים וְנִפְלְאִים, גְּלוּי אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרְךָ בְּעוֹלָם, וְכָל
אֲמִירַת תּוֹרָתָם הִיְתָה עַל קֹטֵב נִקְדָּה זוֹ — לְגַלוֹת וּלְפָרְסֵם אֶת אֲמַתַּת
מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרְךָ, וְעַל-כֵּן לֹא בְּחִנָּם אָמַר מְשִׁיחַ צְדָקְנוּ לַבַּעַל-שֵׁם-
טוֹב הַקְּדוּשׁ, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ, בְּשַׁעֲרָה שְׁעֵשֶׂה עֲלֵיתָ נְשִׁמָּה, וְשָׂאֵל
אוֹתוֹ: "אֵימַתִּי קָאֵתִי מַר?" וְעֵנָה לוֹ: "כְּשִׁפְּצוּ מַעֲיִנוֹתַיִךְ חוּצָה,
וַיּוֹכְלוּ לַעֲשׂוֹת יַחֲוּדִים וְעֲלִיתָ נְשִׁמָּה כְּמוֹךְ, וְאִז תִּכְלִינָה כָּל הַקְּלָפוֹת"
(כְּמוֹבָא כָּל זֶה בְּמַכְתָּב הַיְדוּעַ שֶׁהַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוּשׁ, זְכוּתוֹ יִגַּן
עֲלֵינוּ, כְּתִב לְגִיסוֹ ר' גֵּרְשׁוֹן קֵיטוֹבֵר ו"ל). וְעַל-כֵּן עֲלֵינוּ רַק לְגַלוֹת
וּלְפָרְסֵם תְּמִיד אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרְךָ, וְאֵת הָאֲמוּנָה הַפְּשׁוּטָה
בּוֹ יִתְבַּרְךָ, וַדִּיקָא בְּזֶה תְּלוּיָה הַגְּאֹלָה וְלֹא בְּשׁוּם דְּבַר אַחֵר כְּלָל.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אִם הָיוּ מְכַנְּיָסִים אֶת כָּל עִבּוּדָתָם וּמְרָצֵם
בְּגִלּוּי אֲמוּנָה, גְּלוּי אֲלֻקוֹת בְּעוֹלָם, הָיוּ כְּבָר מְזַמֵּן מְבִיאִים אֶת
הַגְּאֹלָה לְעַם יִשְׂרָאֵל, כִּי בְּמִקּוֹם לְעַסֵּק בְּשְׁטִיּוֹת וְהִבְלִים וְהִבְלֵי
הִבְלִים, יוֹתֵר טוֹב לְגַלוֹת וּלְפָרְסֵם אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרְךָ, וּבְזֶה
הָיוּ כּוֹבְשִׁים מְזַמֵּן אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, כִּי הָאֲמוּנָה בְּבוֹרָא עוֹלָם וְגִלּוּי

אמתת מציאותו יתברך, אפלו גוי מבין, ועל-פן במקום להכניס כל המרץ והכחות והכסף בשטיות ובדמיונות, הנה טוב יותר לגלות ולפרסם את אמתת מציאותו יתברך, ועל-ידי-זה היו מביאים את הגאולה לכל העולם כלו, כי הגאולה תהיה רק על-ידי תקף האמונה בו יתברך, לידע, להודיע ולהודע, אשר הוא יתברך מחיה ומחיה ומקים את כל הבריאה כלה, והכל משגח בהשגחה פרטית, ורק הוא יתברך לבד מנהיג את כל העולם כלו, אשר זהו סוד עלית המלכות בשלמות, "כי לה' המלוכה ומושל בגוים, ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו, והיתה לה' המלוכה".

גמרא

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר אין לתאר ואין לשער את מעלת למוד גמרא, אשר אפלו הגרסא בגמרא יקרה וחסובה מאד מאד, ומזככת את נפש האדם. ואם היו בני-אדם יודעים את מעלת למוד הגמרא אפלו בגרסא, היו עוסקים בכל יום ויום בלמוד גמרא, ואפלו ללמד רק דף אחד ביום עם מפרשים, אין לתאר ואין לשער את מעלת האדם שזוכה לזה, כי דף גמרא מאיר את הנפש באור וזיו וחיות ודבקות הבורא יתברך שמו. וכבר אמרו בעלי נוטריקון, שכתב גמ'ר'א' ראשי תבות: ג'בריא'ל מ'יכאל ר'פאל א'וריאל, שהם ארבעה מלאכי שמירה השומרים את האדם, וכשאדם גורס ולומד ומתעמק בלמוד גמרא, על-ידי-זה ממשיך על עצמו ארבעה מלאכים השומרים את האדם. ועל-פן אשרי מי שחזק מאד בלמוד גמרא בכל יום, ועל-ידי-זה תתבטל ממנו הרוח שטות שגדבקה בו על-ידי עוונותיו, ויזכה לאמונה ברורה ומזככת, כי אין עוד דבר המגרש את הקלפות והכפירות והאפיקורסות מן האדם, כמו למוד דף גמרא, כי הגמרא היא תורה שבכל פה, ובה תלויה האמונה הקדושה, על-פן הסמ"ך-ד"מ"ם אורב מאד מאד על למוד גמרא, כי

יודע שאם האדם יתרושל מלמוד גמרא, אז תהיה לו אחיזה באדם זה, ויחדיר בו כפירות ואפיקורסות, לא-כן מי שיהיה חזק ללמד בכל יום דף גמרא, יגרש ממנו כל מיני רוח שטות ורוח כפירות ואפיקורסות.

וספר מוהרא"ש נ"י, בשם הרב הקדוש רבי אהרן מזיטאמיר, זכותו יגן עלינו, בעל מחבר ספר "תולדות אהרן" על התורה, שהיה תלמידו המובהק של הרב הקדוש מבארדיטשוב, זכותו יגן עלינו, שהיה רגיל לומר: כל איש ישראל שלומד גמרא, דומה כמי שיושב בארץ ישראל, וזוכה להמשיך על עצמו אוירא דארץ ישראל, כי מר בר רב אשי, כשסדר את הש"ס — היה בבבל, וישב בין שני הרים, והיה משביע, ובאו ארבעה עננים והקיפוהו, והשביע שיבוא לשם אוירא דארץ ישראל, וכך סדר את הש"ס. ומזה רואין את מעלת למוד הגמרא, שאפלו אדם היושב בחוץ לארץ, על-ידי ששוקד בלמוד גמרא, ממשיך על עצמו אוירא דארץ ישראל וקדשת ארץ ישראל, ואפלו בארץ ישראל בעצמה, כשאדם זוכה ללמד גמרא, הוא ממשיך על עצמו אור ארץ ישראל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבכל הדורות היו לעם ישראל צרות צרורות מהגזים הנוצרים, ימח שמם וזכרם, שגזרו לשרף את התלמוד ולא להדפיסו, והצליחו, רחמנא לצלן, לשרף אלפים ורבבות ספרי התלמוד, עם כל זאת עזר הקדוש-ברוך-הוא תמיד שהדפיסו את זה וחררו והדפיסו את זה במסירות נפש הכי גדולה, וכבר אמר הקדוש-ברוך-הוא (דברים לא, כא): "כי לא תשכח מפי ורעו", שהתורה הקדושה לא תשתכח מפי עם ישראל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהרב הקדוש רבי פנחס מקוריץ, זכותו יגן עלינו, היה רגיל לומר, שמה שאמרו חכמינו הקדושים (סנהדרין כד.) : "במחשבים הושיבני" (איכה ג, ו) — זה תלמודו של בבל, שזה מרמוז על מחשף הגלות שאנו יושבים בה, שאף-על-פי-כן אנו

מתקיימין בתוך הגלות המרה והארצה הזו, הפל בזכות תלמודו של
בבל, וזה "במחשכים" — שאנו נמצאים בחשך הגלות, ועדין
"הושיבני" — יש לנו ישוב טוב וקיום, זה רק בזכות תלמודו של
בבל, שאנו מחזיקים בלמוד הגמרא הקדושה.

וספר מוהרא"ש נ"י ספור נורא ונפלא מאד מה שקרה בהקשר
לתלמוד בבלי דפוס ראם, שיש עכשו בעולם, הינו דפוס וילנא
ושהדפיסו האלמנה והאחים ראם, ומהדפוס הזה מדפיסים וחוזרים
ומדפיסים זה מאה שנה את הש"ס בבלי. כי מעשה שהיה כך היה:
הרב הקדוש רבי פנחס מקוריץ, זכותו יגן עלינו, עורר מאד את בנו
הצדיק ר' משה, שהיה רב בעיר סלאוויטה, שילמד את חכמת
הדפוס, ויקים שם בית דפוס להדפיס את ספרי התלמוד בהוד והדר,
כי בלבו הנהג והטהור של הרב הקדוש רבי פנחס מקוריץ זי"ע בער
מאד שיתפשטו ספרי התלמוד. וכך עשה, שהקים את הדפוס
המפרסם בעולם, הנקרא דפוס סלאוויטה. ונגש ר' משה להדפיס
את הש"ס בהדור רב בשנת תקע"ז, וקבל הסכמות מרב גאוני הזמן,
וביניהם מרבי עקיבא איגר זי"ע, וכלם כאחד פתבו אסור השגת
גבול, לא להדפיס במשך עשר שנים את התלמוד, עד שיגמרו כל
ספרי התלמוד שהדפיסו בסלאוויטה, וארצה הדפסת התלמוד
שהדפיס ר' משה בן הרב הקדוש רבי פנחס מקוריץ זי"ע חמש
שנים, משנת תקע"ז עד שנת תקפ"ב, ורבו הקופצים והקונים,
ובמשך כמה שנים נמכרו כל הש"סים שהדפיסו ר' משה ושני בניו
הצדיקים: ר' שמואל אבא ור' פנחס, שגם הם נעשו אחר-כך שתפים
לבית-הדפוס בסלאוויטה, והדפיסו שם רק ספרי קדש: תנ"ך,
וסדורים, וספרי הפוסקים והמפרשים, וספרי חסידות. והיתה דרכם
לטבל את האותיות במקנה קדם שהדפיסו איזה ספר קדש, כל-כך
אנשים צדיקים היו. והיו נזהרים מאד מאד לא להדפיס שום ספר
שחבר על-פי רוח ההשפלה הארוגה, ועל זה חרקו המשכילים
שניהם, ורצו תמיד למסור אותם לממשלה הרוסית שהלכה עם
המשכילים הארוגים, ותמיד חפשו איזו עילה לתפס אותם, אבל

העלו חרס בידם. ובין כך הדפיסו ספרי חסידות רבים. ויהי היום וקשבו מחשבות לחזר ולהדפיס שוב את כל הש"ס בבית דפוסם, ונודע להם כי בוויילנא יש יהודי ושמו ר' מנחם מן, אבי משפחת ראם, שהולך להדפיס את הש"ס, ואף שעדין לא מלאו עשר שנים משנגמרה ההדפסה על ידם, על-כן התחילו להתדין ביניהם — ר' מנחם מן מוויילנא עם המדפיסים ר' שמואל אבא ור' פנחס מסלאוויטה, והיו הרבה רבנים וגאונים שנטו אחר דעת ר' שמואל אבא ור' פנחס מסלאוויטה, כי הצדק עמם שעדין לא נסתימו עשר השנים, אף היו הרבה מגדולי הגאונים ובתוכם רבי עקיבא איגר זי"ע, שהחזיקו עם המדפיס ר' מנחם מן מוויילנא, והיה דין תורה גדול מאד, וכל אחד בא עם טענותיו, ולבסוף נצח רבי עקיבא איגר זי"ע, שמאחר שפבר מכרו את כל הש"סים, ואף שעדין הם בתוך העשר שנים, עם כל זאת אחר שמכרו את כל הש"סים, אין כל רשות למדפיסי סלאוויטה לעכב, והרשות נתונה לר' מנחם מן מוויילנא להדפיס מחדש את התלמוד, ובפרט שהדפיס את זה בהדור וביפי שלא קדמו אף אחד. ומאחר שהפסידו ר' שמואל אבא ור' פנחס, בני ר' משה בדין תורה, הפליטו מפייהם נגד קדוש ישראל רבי עקיבא איגר זי"ע, ואמרו, כי הוא כבר זקן בא בימים, ומה שהוא עושה, הוא רק על-פי רצון בנו ר' שלמה, ופרסמו את השמועה הזאת. וכששמע רבי עקיבא איגר זי"ע דבר זה, היה לו צער ועגמת נפש גדולה מאד, ואף שהוא היה ענו גדול עד מאד, וברח תמיד מפל מיני מחלקת, אף כאן פקעה סבלנותו וכאב לו מאד, ואמר מתוך צער ועגמת נפש: "רבוננו של עולם, תורתך אני לומד, והוראותיך אני מורה, אם אני כבר עבר ובטל, תורתך מה תהא עליה, כבודי אני מוחל, אבל את כבוד תורתך אמה לא תמחל". והיה כשגגה היוצאת מפי השליט, שנכוו שני האחים הקדושים מגחלתו של אותו צדיק. ובאחד הימים קרה מקרה לא טוב, כי כורך הספרים של בית-הדפוס סלאוויטה היה גוי ערל, ופעם אחת שתה לשכרה, ותלה את עצמו מתוך שכרות, והיה רעש גדול, ואף שפלם ידעו שהגוי היה שכור ותלה את עצמו, עם כל

זאת המשפילים הארורים, שמוזה זמן רב שרצו להעליל עליה על בית הדפוס שבעיר סלאוויטה, על-כן "מצא בעל חוב לגבות את חובו", והלשינו על שני האחים הקדושים, שהם הרגו את הערל בתליה, ונתקבלו דבריהם. ויצא דבר המלכות לאסרם, והגלום לקיב, ושם נאסרו באזיקים וישבו בבית-האסורים שלש שנים, והיו נחקרים מדי פעם בפעם באכזריות רבה, ואף-על-פי-כן קבלו האחים הקדושים את יסוריהם באהבה. ואחרי שלש שנים של מאסר בענויים קשים, יצא פסק הדין של הממשלה הרוסית הארורה, שגדונו להלקאה, פלומר כל אחד מהם צריך לעבור דרך שתי שורות של חילים מזוינים בשבטים ורצועות, ולקבל מאה מכות, ואם ישארו עוד בחיים, ישלחו אותם לכל ימי חייהם לסביר. כך גזרו במלכות הרשעה של ניקולאי הראשון, קיסר רוסיה. ובערב ראש חדש אלול שנת תקצ"ט בצע פסק דין אכזרי זה. על כפר רחבה עמדו שתי שורות של חילים, שורה מול שורה, וביד כל אחד מהחילים היו שוטים ומקלות, ותכף-ומיד הפשיטו אותם ערמים, וקשרו את ידיהם אחורנית, וגם רגליהם קשרו בשלשלאות של ברזל, שילכו לאט, רק מרב חנינה ובכיה שבכו, בקשו שעל-כל-פנים תשארו עליהם הכפה, כי לא רצו לילך בלי כפה. ותכף-ומיד כשונקרא כתב האשמה ופסק הדין, והחלו לעבר, אזי קבל כל אחד מכות רצח, ור' שמואל אבא עבר, ונשארו בחיים אחר מכות רצח שקבל, שזהו למעלה מדרך הטבע איך היה יכול להחזיק מעמד. וכשר' פנחס עבר, פתאום נפלה ממנו כפתו, ומחמת שידיו היו אסורות אחורנית בחבל, לא יכול היה להרימה, ובגלוי ראש לא רצה לילך, ולכן נעמד, וקבל מכות אכזריות, ושבת אחד מאחד החילים פגע בעינו הימנית, ונעשה עור בעין זאת כל ימי חייו, וכשראה אחד מהחילים שאינו זו משם, רחם עליו והגביה את הכפה והלבישו, וכך המשיך לעבר. ומחמת פאב העין, הכניסוהו לבית החולים. ולבסוף הגלום למוסקבה, כי אחרי השתדליות רבות ותשלום סכומים עצומים מצד אחינו בני ישראל, קבלו האחים הקדושים חנינה מאת ניקולאי האכזר, ובמקום לשלחם לסביר, קבלו מאסר עולם במוסקבה.

וּבַתּוֹךְ כֶּךָ בְּשֵׁנַת ת"ר מֵרַב צַעַר הֵלֵךְ לְעוֹלָמוֹ אַבְיָהֶם ר' מֹשֶׁה. וְכֵן
 עָבְרוּ שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנוֹת מֵאָסֵר בְּמוֹסְקָבָה. וּבְשֵׁנַת תַּרְט"ז אַחֲרֵי מוֹתוֹ
 שֶׁל נִיקוֹלַאי הֶרְשֶׁע, כְּשֶׁאֶלְכֶסְנֵדֶר הַשְּׁנִי עָלָה עַל כֶּסֶף מַלְכוּת רוּסְיָה,
 קָרָא דְרוֹר לְכָל הָאֲסוּרִים וְהוֹצִיאוֹ אֶת הָאֲחִים הַקְּדוּשִׁים, וּכְבָר הָיוּ
 שְׂבוּרִים וְרְצוּצִים, חוֹלִים וְחַלּוּשִׁים בְּגוּפָם, וְחִזְרוּ לְעִירָם סְלֵאוּיֵטָה,
 וְאַחַר שְׁחֻרוֹרָם, חִי ר' שְׁמוּאֵל אַבָּא רַק שְׁמוֹנֶה שָׁנִים, וּבְשֵׁנַת תַּרְכ"ט
 נִפְטַר לְבֵית עוֹלָמוֹ בְּעִיר טַעֲפֵלִיק, אֲשֶׁר שָׁם מְקוֹם מְנוּחָתוֹ. וְאַחֲרָיו
 חִי עוֹד שְׁלֹשׁ שָׁנִים אַחֲרָיו ר' פִּנְחָס, וְנִפְטַר בְּסְלֵאוּיֵטָה בְּשֵׁנַת תַּרל"ב.
 וְתַמִּיד חִזְרוּ לִפְנֵי כָל אֶחָד אֶת מֵאֲמָרָם ו"ל (אָבוֹת ב): "הָיוּ מִתְחַמְּמִים
 כְּנֶגֶד אוֹרֵן שֶׁל חֲכָמִים וְהָיוּ זְהִיר בְּגַחְלָתָן שְׁלֵא תִפְוֶה, שְׁנֹשֵׁיכֶתָן
 נְשִׁיכֶת שׁוּעַל וְעִקִּיצָתָם עִקִּיצַת עֶקְרֵב, וְלַחִישָׁתָן לַחִישַׁת שָׂרָף, וְכָל
 דְּבַרֵיהֶם כְּגַחְלֵי אֵשׁ". וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁבַאֲמַת הַחֲכָמִים
 הָאֲמַתִּיִּים וְגִדּוּלֵי תוֹרָה, הֵם בְּעֶצְמָם תוֹרָה שְׁבַעֲלֶפָה, כְּמוֹ שְׁאוּמֵר
 רַבֵּנוּ ו"ל (לְקוּשְׁרֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן יב), וְעַל-כֵּן אִם פּוֹגְמִים בְּחֲכָמִים
 הָאֲמַתִּיִּים, פּוֹגְמִים בַּתּוֹרָה שְׁבַעֲלֶפָה, וְצָרִיכִין לְהִזָּהֵר וּלְהִשָּׁמֵר מְאֹד
 מְאֹד לֹא לְבִזּוֹת וּלְהַקְלֵל בְּכַבּוֹד תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים אֲמַתִּיִּים הַדְּבוּקִים בּוֹ
 יִתְבָּרֵךְ, וּלְמוֹד גְּמָרָא שֶׁהִיא תוֹרָה שְׁבַעֲלֶפָה עִם כָּל הַמְּפָרְשִׁים, הִיא
 סְגֻלָּה גְּדוּלָּה לִירְאַת שָׁמַיִם, וְצָרִיכִין לְהִזָּהֵר מְאֹד מְאֹד לֹא לִפְגֹּם, חֵס
 וְשְׁלוֹם, בְּשׁוּם אֶחָד מֵהַחֲכָמִים, וְלֹא לְבִזּוֹת שׁוּם בְּרִיָּה שְׁאוּמֵרַת אֵיזָה
 פְּשֻׁט בְּגַמְרָא, פְּרוּשׁ רַש"י, תּוֹסְפוֹת, אֶלָּא לְכַבְּדוֹ וּלְיַקְרוֹ, וְאָסוּר
 לְזַלְזֵל בְּחֲכָמִים כָּלֵל, אֶלָּא צָרִיכִין לְדַעַת שְׁכָל חֲדוּשׁ וְחֲדוּשׁ
 שְׁמַחְדוּשִׁים בְּגַמְרָא, הוּא יָקָר מְאֹד מְאֹד בְּעֵינָיו יִתְבָּרֵךְ, וְאֵף שְׁאִינוֹ
 עוֹלָה יָפָה, עִם כָּל זֹאת אָסוּר לְלַעַג עַל שׁוּם חָכֵם, רַק מְצוּה לְתַרְץ
 אֶת דְּבָרָיו, אוֹ לומר שְׁאִינוֹ מִבֵּין אֶת דְּבָרָיו, אֲבָל לֹא לְהִתְנַהֵג עִמּוֹ
 בְּקַלּוֹת הַדַּעַת.

גאָרה

מוהרא"ש נ"י אָמר, אַשר מִדַּת הַגְּאוּה פֿל־כֶּף מַגְנָה, עַד שְׂרוּאִין בְּנֵי־אָדָם שְׁעוֹשִׁין מַעֲצָמָם יִשׁוּת גְּדוּלָה כִּל־כֶּף, עַד שֶׁהַדְּבָר שְׁנוּי עַד מָאד, כִּי הַגְּאוּתָן הוֹלֵךְ כְּאָדָם הַמְּנַפֵּחַ אֶת עַצְמוֹ, שְׂקוּרִין "עַר בְּלֹאֲטוּ זִיף אֵין", וּבִאֲמַת מָה אַתָּה? הֲלֹא שׁוּם דְּבָר, טָפָה סְרוּתָה, וְלִכֵּן צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁיִּבְטַל מַעֲצָמוֹ אֶת מִדַּת הַגְּאוּה, כִּי רַבְּנוּ ו"ל גְּלָה לָנוּ (לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן נב), שְׂאָדָם צְרִיף לְהַתְּבוּרָד הַרְבֵּה עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ, עַד שִׁיזְכֶּה לְבִטּוֹל אֶת עַצְמוֹ לְגַמְרֵי לְגַמְרֵי, וְיִבְטַל אֶת כָּל מַדּוּתָיו הַרְעוּת, שְׁלֹא תִהְיֶה אֲצִלוֹ שׁוּם מִדָּה רְעָה כָּלֵל, וְאִזּוּ כְּשֶׁאָדָם כָּבֵר זָכָה לְשִׁבְרֵי אֶת כָּל הַמַּדּוּת הַרְעוּת, וְהוּא נָקִי לְגַמְרֵי מִכָּל הַמַּדּוּת וְהַתְּאוּוֹת הַרְעוּת, עַדִּין הוּא צְרִיף לְעַבֵּד עַל הַיִּשׁוּת וְהַגְּאוּת שְׁלוֹ, כְּאוֹמֵר, שְׂאֵף שְׂאָדָם נָקִי מִכָּל מִינֵי מַדּוּת רְעוּת וְתְאוּוֹת רְעוּת, עִם כָּל זֹאת נִשְׁאַרְתְּ אֲצִלוֹ יִשׁוּת וְגְאוּת, וְעַל־כֵּן צְרִיכִין לְעַבֵּד הַרְבֵּה עַל נִקְדַּת הַגְּאוּת, לְעַקֵּר מִלְּבוֹ אֶת כָּל עִנְיָן שֶׁל הַגְּאוּת שְׂקוּרִין "בְּלֹאֲזֵן זִיף", שִׁיְהִיָּה בְּטוֹל וּמִבְטָל בְּעִינֵי עַצְמוֹ לְגַמְרֵי.

וּסְפַר מוֹהַר־א"ש נ"י, שֶׁהַצְּדִיק הַקְּדוֹשׁ רַבִּי פִּיִּיבִישׁ מְקַרְעֵמִינִין זי"ע, הָיָה חוֹתְנֵנוּ שֶׁל הַצְּדִיק הַקְּדוֹשׁ רַבִּי אַבְרָהָם הַמְּלֹאָךְ זי"ע, וְהוּא סָבַל חֲרוּפִין וְגַדּוּפִין מִמַּתְּנַגְּדִים לְמַדְּנִים, אֵף הוּא הָיָה עָנּוּ גְּדוּל, וְלֹא רָצָה בְּשׁוּם אִפֵּן לְהַתְּעַסֵּק עִמָּהֶם, עַד שֶׁפַּעַם אַחַת כְּשֶׁהַתְּפִלָּה בְּבֵית־הַמִּדְרָשׁ, כִּל־כֶּף הִצִּיקוּ לוֹ בְּיַסּוּרִים גְּדוּלִים עַד מָאד, אִזִּי הִתְיַשֵּׁב עַצְמוֹ הֵרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי פִּיִּיבִישׁ מְקַרְעֵמִינִין זי"ע, שֶׁיִּקְרָא לְחַתְּנוֹ הַקְּדוֹשׁ רַבִּי אַבְרָהָם הַמְּלֹאָךְ זי"ע, שֶׁיִּבְאֵה אֵלָיו לְבֵית־הַמִּדְרָשׁ וְיֹאמֵר שֵׁם דְּרָשָׁה, כִּי הוּא הָיָה גְּאוּן בְּגִלְגָּה וּבִנְסֻתָר, וְאוּלַי יִשְׁקִיט עַל־יְדֵי־נָה אֶת הַמַּחְלָקָת. וּבֵא חַתְּנוֹ הַקְּדוֹשׁ רַבִּי אַבְרָהָם הַמְּלֹאָךְ זי"ע, וְשָׁבַת שֵׁם לְשָׁבַת, וּבֵאוּ כָּל הַמַּתְּנַגְּדִים לְשַׁמַּע אֶת הַדְּרָשָׁה, וּבְדַעְתָּם הָיָה לְהַתּוֹכֵחַ וּלְבִטּוֹל אֶת דְּרָשָׁתוֹ, וְעַל־כֵּן הִכִּינוּ אֶת עַצְמָם בְּלְמַדְּנוּת וּבְפִלְפוּלִים כְּדַרְכָּם, כְּדֵי לְבַזּוֹת וּלְהַשְׁפִּיל גַּם אֶת הַחֶתֶן רַבִּי אַבְרָהָם הַמְּלֹאָךְ זי"ע וְגַם אֶת חוֹתְנֵנוּ רַבִּי פִּיִּיבִישׁ מְקַרְעֵמִינִין זי"ע.

והיתה מיעדת שעה קבועה בשבת-קדש לאמירת הדרשה, וכלם הקדימו לבית-המדרש, וישבו שם, ופתאם נכנס רבי אברהם המלאך זי"ע בשעה שהיה צריך לומר הדרשה, ובמקום לעלות לפני ארון הקדש לומר הדרשה פנהוג, נגש אל החלון והסתפל שם, וכל תושבי המקום ובפרט המתנגדים הלומדים, היה להם חדוש גדול, למה אינו עולה לפני ארון הקדש לומר הדרשה? ומה הוא מסתפל דרך החלון? מה רואה שם? והוא עמד כך כשעה ארפה, והסתפל רק מבעד לחלון, וזו היתה כל הדרשה שלו... וכאשר פקעה סבלנותם של המתנגדים, נגשו אליו ושאלו אותו, מה רואה שם דרך החלון? והצביע לעבר החר ממול בית-הכנסת, וענה ואמר להם רבי אברהם המלאך זי"ע בזו הלשון: "איך קינק ווי אביסל ערד קען זיך אויפהייבן אזוי גרויס", ויותר מזה לא אמר, וכלם הבינו את הרמז, שרמז בזה ללומדים: מה אתם מנפחים את עצמכם כל-כך, "וואס בלאזט איר אזוי", אתם לא יותר מטפה סרוחה, עפר ואפר, ומה אתם מתנשאים כל-כך?! וסיים מוהרא"ש נ"י, שבאמת רבנו ז"ל אומר (לקויטי-מוהר"ן, חלק א', סימן יד), שהר הוא בחינת גאונה וגדלות, וצריכין לשבר את זה, וזה הר תבור, הר — לשון גאונה וגדלות, ותבור — לשון שבידה עין שם.

ואכן בכל פעם שמוהרא"ש נ"י עובר במהלך נסיעותיו בכפר תבור, הנמצא למרגלות הר תבור, ורואין משם את הר תבור, אזי חולפת בת שחוק על פניו, ואומר: ראו את הר תבור שפרש רבנו ז"ל על זה פנ"ל, הר — הוא לשון גדלות, ותבור — הוא לשון שבידה, שכל המקום סביב הוא מישור, ופתאום רואים איך חתיכת אדמה, גוש עפר עולה למעלה כמו הר, הרי רואין בחוש שזה ענין של גדלות, שהכל ישר וחלק, ופתאם מתנשאת ומגביה עצמה חתיכת עפר, ונעשה מזה הר, שזה הר תבור, וצריכין לשבר את זה,

אשר זה סובב על גאונה, הינו, כי רואין שם בחוש, איך שהכל מישור, ורק באמצע עולה הר, כמו מי שמגביה את עצמו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאם האדם מתבודד עצמו עמו יתברך בכל יום, ומפרש את שיחתו אליו יתברך, ומספר לפניו את כל לבו, ומתודה על כל עוונותיו בכל יום מה שעובר עליו, על-ידי-זה בעצמו ישבר את גאותו, כי בזה שיזכיר לעצמו את חטאיו המרבים אשר עשה, זה בעצמו ישבר את הגאות והגאונה אשר בו, ומי שיש לו התבודדות בכל יום, ומתרחק ומגדף את עצמו בינו לבין עצמו בכל יום, אין לו כבר שום גאונה והתנשאות להתגאות על זולתו; אשרי מי שמתבודד בכל יום, כי על-ידי-זה יזכה לבטל עצמו לגמרי אליו יתברך.

דבקות

מוהרא"ש נ"י חוזר תמיד ואומר, שעקר רצונו יתברך, שיהיה האדם בתוך העולם, ויהיו לו אשה ובנים, ויהיה מערב בין הבריות וכו', ובאותה העת יהיה דבוק בו יתברך בדבקות אמיתית, ולא יראה משום דבר רק עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך. ולזאת התכלית יכול כל אדם להגיע, וזו נקראת מדרגת הצדיק, שעליו נאמר (דברי הימים-א כט, יא): "כי כל בשמים ובארץ", ותרגומו: דאחיד בשמיא וארעא, הינו שמאחד שמים וארץ, ומקשר גשמיות העולם הזה עם רוחניות העולם הבא, כי בתוך כל אחד ואחד יש נקודת הצדיק. וכמו שכתוב (ישעיה ס, כא): "ועמד כלם צדיקים", ולכן כל אדם יכול להגיע למדרגה זאת. ומוהרא"ש נ"י תמיד מסביר לנו, שמנהגי פרישות אינם נלמדים כלל בחדר של רבנו ז"ל, כי אינם נזכרים בספרי רבנו ז"ל, רק עקר תכלית האדם להיות גבר בין גברים (ברכות לא:), ומערב בין הבריות, ולנהל את ביתו כדרך כל הארץ,

וְאֶף-עַל-פִּי־כֵן יִהְיֶה דְבוּק בּוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּדַבְּרוֹת אֲמִתִּית, וְתִמִּיד יְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, עַד שְׂמַחוֹ יִשׁוּטט בַּיָּם הַחֲכָמָה, וְיִזְכֶּה לִיחַד יַחֲוִידִים קְדוּשִׁים בְּכָל עֵת, אֲשֶׁר דָּבַר זֶה עוֹלָה עַל הַפֶּל; אֲשֶׁרִי הַזּוֹכֶה לְהַגִּיעַ לָזֶה.

וּפְעַם סֵפֶר אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ לְמוֹהֶרָא"ש נ"י, שֶׁתְּכַף-וּמְיָד אַחַר חֲתֻנּוֹתוֹ, בָּא אֵלָיו אִישׁ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ, וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עַל לְבוֹ, שִׁיעוֹזב אֶת בֵּיתוֹ לְשָׁנֵי שְׁבוּעוֹת, וַיֵּשְׁבוּ יַחַד בְּמִירוֹן בְּקִבְר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאי, וַיֵּלְכוּ בְּכָל לַיְלָה לְהִתְבַּוֵּד בַּשָּׂדֶה וְכוּ', וְהָיָה הַתְּחִיל לְהִתְנַצֵּל לְפָנָיו, הֲלֹא זֶה רַק כְּמָה יָמִים אַחַר חֲתֻנּוֹתָ וּמָה תֹאמַר אֲשֶׁתּוֹ וְכוּ', וְהִלָּה דְחָה הַפֶּל בְּמַחֵי יָד, וְאָמַר, שְׂאִינוּ כְּלוּם וְכוּ', כִּי הוּא בְּעֶצְמוֹ הָיָה נוֹהֵג בְּפִרְיִשׁוֹת יִתְרָה, וְנִדְמָה לוֹ שְׁכַל עֲנִין רַבְּנוֹ ו"ל הוּא עֲבוּדוֹת וּפְרִיִשׁוֹת וְכוּ', אֲבָל הָרֵאשׁוֹן לֹא הָיָה יָכוֹל לְפַעַל אֲצֵל עֶצְמוֹ לְעִשׂוֹת כֵּן, וּבְקָשֵׁי נִצַּל מֵעֲצָתוֹ הַמְטָעִית. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר פָּלָה לְדַבֵּר, עָנָה וְאָמַר מוֹהֶרָא"ש נ"י לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ שְׁעַמְדוּ שָׁם: רְאוּ אִיזוֹ טְעוֹת טוֹעִים בְּדַרְכֵי רַבְּנוֹ ו"ל, הֲלֹא אֵין מְנַהֲגִים כְּאַלּוֹ גַלְמָדִים כָּלֵל בְּחֻדְרֵי שֶׁל רַבְּנוֹ ו"ל, אֲדַרְבֵּה הָרֵאוּ לִי אֵיפֹה מוֹבֵאֵת הַנְּהַגָּה כְּזֹאת בְּסִפְרֵי רַבְּנוֹ ו"ל, וְזֶה גַם נִגְדַּר פְּסוּק מִפְרָשׁ (יִשְׁעִיָּה מֵה, יח): "לֹא לְתַהוֹ בְּרָאָה לְשִׁבְתִּי יְצָרָה", וְאֵין זֶה שׁוֹם חֲכָמָה כָּלֵל לְפָרֵשׁ מִהָעוֹלָם הַזֶּה וְלַעֲבֹד כֵּן אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, עַקֵּר הַחֲכָמָה הָאֲמִתִּית הִיא לְהִיּוֹת בְּזֵה הָעוֹלָם, וְלַעֲבֹד עִם הַגְּשָׁמִיּוֹת אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאָמַר בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "אֵין דָּעַם בְּרוּיט טְרַעפֶט מְעַן אוּיף דָּעַם אֵיבְעֶשְׁטֶער, אֵין דָּעַם וּוּאָסֶער טְרַעפֶט מְעַן אוּיף דָּעַם אֵיבְעֶשְׁטֶער, אֵין דָּעַם וּוִיב טְרַעפֶט מְעַן אוּיף דָּעַם אֵיבְעֶשְׁטֶער", כִּי אֵין שׁוֹם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבַּרֵךְ כָּלֵל.

(ב) בְּלָחֵם גַּם-כֵּן מוֹצֵאֵין אֱלֻקוֹת, בְּמִים גַּם-כֵּן מוֹצֵאֵין אֱלֻקוֹת, בְּאִשָּׁה גַּם-כֵּן מוֹצֵאֵין אֱלֻקוֹת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאף-על-פי שראו אצל אנשי שלומנו במשך הדורות עובדי השם שהתנהגו בחמרות ובפרישות וכו', וישבו בשדה כל השבוע וכו', אף-על-פי-כן אין זו תכלית השלמות, כי עקר השלמות הוא להיות בתוך הישוב, ולנהל בית וכו', ובאותה העת להיות מחויב לישוב, כי מחו יתיה דבוק בו יתברך באמת. ומי שזוכה לדבקות כזאת, יכול להיות רבי ומנהיג אמת, ולהעלות את כל הבריות פלן אל דבקות השם יתברך, פי יכול להראות דרך לכלם, איך יעסקו בעסקיהם, וישגיחו היטב על צרכי בתייהם, ובאותה עת יהיו דבקים בו יתברך באמת, מה שאין פן דרך של פרישות וחמרות וכו', אי אפשר ללמד עם אנשי העולם כולל; אשרי הזוכה לדבקות כזאת באמת.

דרך

מוהרא"ש נ"י אמר, שענין נסיעות בדרךכים הוא דבר מסכן מאד, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (ירושלמי ברכות, פרק ד', הלכה ד'): כל הדרךכים בחזקת סכנה, פי מלבד הספנות שיש בגשמיות, מתאונות ומליסטים וכו', ה' ישמרנו, קצמות גם ספנות עצומות ברוחניות, רחמנא לצלן, פי יש מספיק נסיונות לאדם מיצרו הרע כשיושב בביתו, מפל שפן כשהוא בדרך ואין לו שמירה וכו', ולכן אין פדאי לאדם לטלטל עצמו בדרךכים כשאין הדבר מכרח מאד, פי ברוכות בזה ספנות רבות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאדם צריך לעשות כל מיני מאמצים שיהיה עסק פרנסתו קרוב לביתו, ושלא יצטרך להעדר מביתו כל החדש או כל השבוע וכו' בשביל פרנסתו, פי דבר זה אינו טוב לאדם — לא בגשמיות ולא ברוחניות, בגשמיות אינו טוב, פי כשאינו בביתו הבית הפקר, הבנים גדלים כמו פטריות (שקורין

"שוועמליך"), פי אין להם אבא שידבר עמהם ויבחוץ אותם בלמודיהם ויתענגו בצרכיהם, וברוחניות אינו טוב, פי אין לאדם שמירה מעלה חוץ מביתו, ונעשה משעמם, ויצרו מתגבר עליו וכו', ולכן למה לאדם להמשיך על עצמו נסיונות מיתרים, יותר טוב לתפש פרנסה קרובה לביתו, אפלו אם אינה משתלמת כפרנסה המרחקת מביתו, אבל ירויח הרבה דברים אחרים שאין יכולים לשלם עליהם כל הון דעלמא.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרבנו ז"ל היה מאד מקפיד על אלו שיש להם פרנסה מרחקת ממקום מגוריהם. ופעם דבר על המלמדים שמלמדים בעיר אחרת חוץ לביתם, וקרא להם בלשון גנאי גדול, ואמר, שהמלמד שלומד חוץ לביתו דומה אצלו כשפחה כנענית, רחמנא לצלן (עין שיחות-הר"ן, סימן רמ"א).

וספר מוהרא"ש נ"י, שבזמן רבנו ז"ל היה אחד שהיה במקצועו מגיה, והיתה דרכו להסתובב בעירות לבדק ולהגיה ספרי תורה, תפלין ומזוזות, וכשספרו עליו לפני רבנו ז"ל, ענה ואמר רבנו ז"ל: כתיב (במדבר ט, יג): "והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה..." כאומר, שמי שרוצה להיות טהור, שלא יהיה תמיד בדרך, ומי שמסתובב תמיד בדרך, לא יכול להיות איש טהור, ובדקו אחריו, ומצאו שלא היה איש טהור כלל... והפסיקו לתן לו להגיה ספרי תורה, תפלין ומזוזות, פי תכף ומיד פשאדם צריך להסתובב בדרך בקביעות, הוא בסכנה גדולה מאד, וצריך סיעתא דשמיא שלא יאבד דרכו ברוחניות ובגשמיות גם יחד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה שכית מאד אצל שוחטים ומשגיחי פשרות, שנוסעים מביתם לתקופות ארכות בשביל פרנסתם, פי המשחטה או בית-החרשת רחוקים מאד מביתם, וכך השבוע הם גרים לבד או עם שוחטים ומשגיחים אחרים כמותם, ודבר זה מסכן מאד, פי כשאין האדם בבית, הוא נעשה משעמם

ובטל וכו', ועובר עליו מה שעובר, ובעוונותינו הרבים, כבר מצאו הרבה שוחטים ומשגיחים כאלו, שהיו מקלקלים מאד, ואף אחד לא הכיר בהם, מחמת שלא היו בביתם, והכשילו אנשים בנבלות וטרפות, רחמנא לצלן, כי על השוחט או המשגיח מנחת אחריות עצומה מאד, וצריך להיות ירא וחרד לדבר ה', לעשות מלאכתו בכשרות ובנאמנות, וכל זמן שהוא בביתו, ורואים את התנהגותו שמדקדק במצוות ומתפלל בבית-הפנסת ונוהר בטבילת מקוה וכו' וכו', אזי יכולין לסמך עליו במלאכתו, אבל תכף-ומיד שנהפא מעיני הבריות כל השבוע, ואין יודעים כלל טיב מעשיו, איך יכולים לסמך עליו בעניני פשרות ושחיטה וכו', שהם עקרי ויסודות היהדות!?

ואמר מוהרא"ש נ"י, שלהיות משגיח בעניני פשרות, זוהי אחריות גדולה מאד, ואין כדאי לאדם להכניס עצמו בדברים כאלו בשביל פרנסתו, כי כמעט בלתי אפשרי לאדם להשגיח היטב על כל פרט ופרט, ולדעת בדיוק מה טיבם של כל החמרים, שמכניסים בתוך המאכלים, ובפרט במפעלים ובבתי החרשת הגדולים, כמעט ונמנע להשגיח היטב על כל דבר בכל רגע, ולכן למה להכניס עצמו בדברים כאלו, הלא אם יהיה איזה מכשול, חס ושלום, הוא אחראי על אלפים ורבבות אנשים שיאכלו מאכלות אסורים, רחמנא לצלן, אם-כן למה לו הצרה הזאת, יותר טוב לחפש מלאכה נקייה וקלה ולהתפרנס ממנה, מלהכניס עצמו בדברים מסוככים כאלו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שבשנים הראשונות שלאחר נשואיו עברה עליו עניות ודחקות עצומה מאד, עד שלפעמים לא הייתה לו פרוטה אחת בכיסו לקנות לחם וחלב. ופעם נגש אליו רב אחד הממנה על פשרות, ואמר לו, שיש מפעל גדול בעיר, שמיצר חמאת בטנים, והוא נותן על זה הכשר כל השנה, ועכשו לפני פסח מבקשים ממנו גם הכשר מיחד לפסח, הינו לאלו שאינם נוהרים מלאכל קטניות, ולכן הציע למוהרא"ש נ"י להיות שם משגיח, וכל עבודתו תהיה

רק לשמור על הפועלים שלא יכניסו חמץ לחדר המלאכה, ותכף-ומיד כשהם מסיימים את ארוחת הצהרים, יטלו ידיהם ויחליפו בגדיהם וכו', וזה כל מה שעליו לעשות. והציע לו משפחת הגונה מאד לכל יום ויום. והיות שהיה אז קדם הפסח, ולא היה למוהרא"ש נ"י כסף לקנות צרכי החג, אזי ראה השגחה עליונה, שיכול להשתפר מעט בעבור פרנסתו, ועל-פן הסכים לעבודה. למחרת כשהלך לבית-החרשת והשגיח היטב על כל דבר כמו שהתנו ביניהם, פתאום קרא לו בעל-הבית של בית-החרשת, וענה ואמר לו: "הרי אתה המשגיח פאן על המפעל הגדול הזה, תראה ותסתכל על המכונות הענקיות שיש פאן, הלא אם הייתי רוצה הייתי יכול להכניס באחת מן המכונות או הצנורות חמרים בלתי כשרים וכו', ואף פעם לא היה עולה על דעתך..." ותכף-ומיד כששמע מוהרא"ש נ"י את דבריו, נבהל מאד, כי הבין מה רמז לו, וגמר את מלאכת היום, וחזר לרב המכשיר הנ"ל, ואמר לו, שאינו רוצה עוד לעבד במלאכה כזו. ומאז והלאה היה מתרחק מפל מיני ענינים כאלו, וגם דבר על לב אנשים שלא יעסקו בזה כלל, כי זוהי אחריות גדולה מאד, וכמעט בלתי אפשרי לקימה בשלמות. ואמר, שמן השמים סבבו עמו שילך לשם, כדי שילמד לכל החיים איך צריכין להתרחק מזה.

ובשעה שבאו בני-אדם למוהרא"ש נ"י, וספרו לו שהיו מוכרחים לקחת פרנסות כאלו, מחמת שנשותיהם לחצו עליהם מאד להביא פרנסה, ולא היתה להם בררה אחרת, ונסעו רחוק מביתם, ונעשו שוחטים ומשגיחים וכו', אמר להם מוהרא"ש נ"י: הלא אמרו חכמינו הקדושים (שמות רבה ו, א): נח לו לשלמה המלך שיהיה גורף ביבין, ושלא יכתב עליו המקרא הזה (מלכים-א יא, ד): "נשיו הטו את לבבו" וכו', עיין שם; כי לא בכל דבר צריכים לצית לאשתו, וכשאדם יודע שדבר מסים זיק לו לבריאותו — הן ברוחניות והן בגשמיות, אינו צריך להתפחד כלל מהאשה, שמיעצת לו אחרת, רק יעשה מה שטוב לו באמת, ואז בודאי לא יעזב אותו הקדוש-ברוך-

הוא, ויזכה למצא פרנסה טובה בדרך התר ובכבוד, וגם אשתו תשלים עמו ותפיר בטהר לכבו, שפונתו לשמים באמת; אשרי המצית באמת.

דרך ארץ

מוהרא"ש נ"י מזהיר תמיד את כל תלמידיו, שיתנהגו בדרך ארץ גדול בכל עניניהם, הן בדבורם והן בהלכותם והן במלבושם וכו' וכו', ותמיד אומר, שתלמיד רבנו ז"ל יש עליו אחריות מיוחדת להתנהג בדרך ארץ גדול, פי בני-אדם מחפשים תמיד מומים וחסרונות לתלות בדבר רבנו ז"ל, ונדמה להם כאלו יש לחסידי ברסלב הנהגות מוזרות ומשנות וכו', ובאמת זוהי תכלית ההפוך, פי דיקא בחדר של רבנו ז"ל לומדים את הדרך ארץ הגדול ביותר. וכמו שאמר פעם רבנו ז"ל: אלו היו יודעים את הדרך ארץ שאני לומד עם אנשי, היו קיסרים ומלכים שולחים את בניהם אלי... ולכן אם אין תלמיד רבנו ז"ל מתנהג בדרך ארץ גדול, תכף-ומיד תולים את זה ברבנו ז"ל, וגורמים חלול שם רבנו ז"ל, חס ושלום. וכבר אמר רבנו ז"ל (ספר המדות, אות צדיק, סימן ט): מי שאוהב את הצדיק, צריך לשמר את הצדיק, שלא יצא עליו שם רע, ולכן יש אחריות מיוחדת על כל אחד ואחד מאנשי שלומנו להתנהג בדרך ארץ גדול, ועל-ידי-זה יעשה קדוש השם גדול בעולם, פי אז מה הבריות אומרות? אשרי רבו שלמדו תורה וכו' (יומא פו.), ונמצא שם שמים מתקדש על ידו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבשעה שאין אדם מתנהג בדרך ארץ, ומזניח את נקיון גופו ומלבושיו וכו', הוא גורם לעצמו בושות וחרפות גדולות, פי מלבד שמתבזה בעיני הבריות וגורם חלול השם וחלול שם רבנו ז"ל כנ"ל, הוא גם מתבזה בעיני אשתו ומאבד כל

חנו בעיניו, פי בדרך כלל האשה מתפארת בבעלה, ושמה לראותו מסדר בכגדיו ובעניניו, אבל כשהוא מזניח הכל, ומלכלך בגופו ובמלבושיו כילד קטן, הוא מתבזה בעיניה מאד, פי היא צריכה להתנהג עמו כאם לבנה, שזהו בזיון וענש גדול. וכעין דאיתא בזהר הקדוש (משפטים ק:) בענש היבום: אתתיה נעשית אמיה, הינו שאשתו נעשית לו אם, פי המת בלא בנים, רחמנא לצלן, פשאחיו מיבם את אשתו, אזי הוא נולד מהם, ואשתו נעשית לו אם; וכמו-כן הוא זה שאשתו צריכה להזכיר לו לנקות פניו ולסדר מלבושיו וכו', הרי אשתו נעשית לו אם, אשר זהו בזיון וחרפה גדולה מאד, ולכן פשאדם מתנהג בדרך ארץ גדול, ונוהר מאד בנקיון גופו ובגדיו וכו', הוא מציל עצמו מבושות וחרפות רבות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכפי שאדם זוכה להרגיש אמתת מציאותו יתברך החופפת עליו תמיד, בן מתנהג בדרך ארץ גדול, ואף אחד אינו צריך להזכיר לו על זה, כי אפלו אם אין בריה רואה אותו, הלא הקדוש-ברוך-הוא רואה אותו, ומלפניו יתברך בודאי צריכין להתנהג בדרך ארץ גדול, וכמו שאומר הרמ"א בתחלת השלחן ערוך, ארח חיים: אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כשישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול וכו', כל שפן כשישים האדם אל לבו, שהמלך הגדול הקדוש-ברוך-הוא, אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו, ורואה מעשיו וכו', מיד תגיע אליו היראה וכו', עין שם; ולכן אם רואים אדם שמתנהג בדרך ארץ גדול, יכולין להבין שיש לו יראת שמים, מה שאין בן מי שאינו מתנהג בדרך ארץ, זהו סימן מבקק שאין לו יראת שמים כלל.

ופעם אמר מוהרא"ש נ"י, שצדיקים ויראי השם היו מתנהגים בדרך ארץ כזה, עד שאף פעם לא ירקו מפניהם על הקרקע, כי מגדל אימת השכינה שהיתה אצלם בכל מקום הלוחם, לא היו יכולים לירק על הקרקע, רק הבליעו הרוק במטפחתם או בדבר אחר, ולא

בחויץ כָּלָל, וְכֵן גִּזְהָרוּ מְאֹד מְאֹד לֹא לַעֲשׂוֹת שׁוּם דְּבָר שְׂיִהְיֶה מְאוּס בְּעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת. וְכַעֲיֵן שְׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (חֲגִיגָה ה.): הֵרַק בְּפָנָי חִבְרוּ וְנִמְאַס בָּהּ — גִּעְעָשׁ, עֵינַי שָׁם; כִּי מִי שֶׁהוּא יָרָא שָׁמַיִם בְּאַמְתָּ, אִף פַּעַם לֹא יַעֲשֶׂה דְבָר שְׂיִכּוֹל לְגָרֵם הַפֶּסֶד אוֹ הַזֶּקַּק לְאַחֲרֵים כָּלָל; אֲשֶׁרֵי הַזּוֹכָה לְהַתְנַהֵג בְּדַרְךְ אֶרֶץ גְּדוֹל תְּמִיד.

דְּבוּר

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁפַח הַדְּבוּר שֵׁשׁ לְאָדָם, הוּא עָקָר מַעֲלָתוֹ וְחִשְׁבוֹתוֹ, וּבִזְזָה הוּא נִבְדֵּל מִשְׁאָר בְּעֵלֵי חַיִּים, בְּבַחֲיַנַּת מַה שֶּׁכְּתוּב (בְּרַאשִׁית ב, ז): "וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה", וְתַרְגוּמוֹ: לְרוּחַ מְמַלְלָא, הֵינּוּ לְרוּחַ מְדַבְּרָת, וְלִכְּן צָרִיךְ הָאָדָם לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּדְבוּרוֹ בְּשִׁבִיל תְּכַלִּיתוֹ הַנְּצַחִית, הֵינּוּ לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה תְּמִיד, וְכֵן לְקָרֵב כָּל הַבְּרִיּוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי דִיקָא עַל-יַדֵּי דְבוּרוֹ יָכוֹל לְהַגִּיעַ לְשִׁלְמוֹתוֹ, לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְלִגְמַל חֶסֶד וְלַעֲשׂוֹת שְׂאָר כָּל עֲבוּדוֹתָיו, וְדְבוּרֵי פִּיּו יַעֲרוּ לוֹ לְקַדְּשׁ וּלְטַהֵר שְׂאָר כָּל אֵיבָרָיו וְגִידָיו, עַד שְׂיִזְכֶּה לְהַתְדַבֵּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּאַמְתָּ, כִּי הֲלֹא אֵיבָרֵי וְגִידֵי הָאָדָם רַבִּים הֵם, וְקָשָׁה וְכָבֵד מְאֹד לַעֲסֹק בְּתַקוּן כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּפִרְטִיּוֹת, אַבָּל עַל-יַדֵּי שְׁמַקְדֵּשׁ וּמְטַהֵר דְּבוּרֵי פִּיּו, וְעוֹסֵק תְּמִיד בְּתְפִלָּה וְהַתְּבוּדוֹת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְגַם גּוֹמֵל חֶסֶד עִם כָּל הַבְּרִיּוֹת בְּדְבוּרֵי פִּיּו, עַל-יַדֵּי-זוֹכָה לְהַגִּיעַ לְקַדְּשֵׁת שְׂאָר הָאֵיבָרִים וְהַגִּידִים, וְהוּא נִכְלָל בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּאַמְתָּ.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, שֶׁזֶה מְרָמֵז בְּדְבָרֵי רַבְּנוּ ז"ל, בְּעֵנֵין קַדְשֵׁת שְׂבַעַת הַנְּרוֹת שֵׁשׁ בְּמַח הָאָדָם (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן כ"א), כִּי מִבְּאֵר שֵׁם בְּדְבָרֵי רַבְּנוּ ז"ל, שְׁעַל-יַדֵּי שְׁאָדָם מְקַדֵּשׁ אֶת עֵינָיו, אֲזַנָּיו, חֲטָמוֹ וּפִיּו, שֶׁהֵם שְׂבַעַת הַנְּרוֹת שֵׁשׁ לוֹ בְּרֵאשׁוֹ, עַל-יַדֵּי-זוֹכָה מְאִיר מִחוּ בְּאוֹר אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְשִׁלְהֵבֵת לְבוֹ עוֹלָה תְּמִיד מְאִילֶיהָ, עֵינַי שָׁם; וְהִנֵּה בְּשְׂבַעַת קִנְיֵי הַמְּנוֹרָה כְּתִיב (בַּמִּדְבָּר ח, ב): "אֵל מוֹל פָּנָי

המנוחה יאירו שבעת הנרות", ואמרו חכמינו הקדושים (מוכא שם בפרוש רש"י), שכל הששה קנים יהיו פונים אל הקנה האמצעי שנקרא פני המנוחה. והנה כפי המבאר בדברי רבנו ו"ל הנ"ל, פני המנוחה הוא קדשת הפה דיקא (פני המנוחה ראשי תבות: פ"ה), כי כל אחד משאר חושים הנ"ל יש לו בן זוג: שתי עינים, שתי אזנים, ושני נקבי החטם, אבל הפה הוא רק קנה יחידי, ולכן הוא בחינת פני המנוחה ששאר כל הנרות פונים אליו, והרמז בזה, שכל שאר הנרות מקבלים קדשתן על-ידי כח הפה דיקא, כי פשאדם מרבה לדבר אל השם יתברך דבורי תפלה והתבודדות, וכן מרבה לדבר דבורי אמונה ויראת שמים עם כל מפריו ומידעיו, על-ידי זה זוכה ממילא אחר-כך לעינים קדושות ולאזנים קדושות ולחטם קדוש, ושאר כל איברי גופו כלם נעשים מקשרים בו יתברך, ולכן אשרי הזוכה להכניס עקר כוחותיו בדבורי פיו דיקא, כי על ידו יזכה להתעלות מאד בעבודת השם יתברך, ולהגיע אל תכליתו הנצחית.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמבאר בדברי רבנו ו"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ב'), שיש ארבעה חלקי הדבור, הינו דבור של צדקה, דבור של תשובה, דבור של עצירות ודבור של מלכות, עין שם; ובארבעה חלקים אלו כלולים כל הדבורים שבעולם, ועל ידם יזכה אדם להשלים את דבורו באור גדול מאד, עד שתהיה השכינה מדברת מתוך גרונו, כי דבורי צדקה אלו הם דבורי האמונה ויראת שמים שאדם מדבר עם חברו, ומעורר ומחזק אותו לעבודת השם יתברך, כי בני-אדם מסתובבים שבורים ורצוצים מאד, ואין מי שיחזקם ויקים אותם מנפילתם, וכשאדם בא וגומל צדקה וחסד בדבורו, הינו שמדבר על לב חברו כמה דבורי אמונה והתחזקות, הוא יכול להציל את חיי ממש, כי לפעמים מספיק לו לשמע רק דבור קצר אחד, וזה כבר משנה את דעתו ורוחו לגמרי, ולכן צריך כל אחד לקנות לעצמו דבור של צדקה, ולגמל חסד עם הבריות בדבורו, וזוהי הצדקה הגדולה ביותר שאפשר לקיים, כי לפעמים צדקה זו פועלת פי כמה יותר מצדקה של ממון, כי כמה ממון כבר

יכול לתן לחברו? הלא סוף כל סוף הוא מצמצם ומגביל בממונו, אבל עם מלה אחת לפעמים יכול להחיותו ולשנות ימי חייו לגמרי, ואי אפשר לשלם על זה כל הון דעלמא, ולכן אשרי הזוכה לעשות צדקה וחסד עם דבורו תמיד.

ודבור של תשובה, הוא הדבור והשיחה בינו לבין קונו, הנקרא התבודדות, כי על-ידי שאדם תמיד מפרש כל שיחתו לפניו יתברך, ומתודה על כל עוונותיו, ומבקש ממנו יתברך שיקרב אותו לעבודתו, על-ידי-זה זוכה למצא את הדרך התשובה באמת ולהגיע לדבקות נפלאה בו יתברך, בבחינת (הושע יד, ג): "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'", ואמרו חכמינו הקדושים (שמות רבה לח, ד): איני מבקש ממכם אלא דברים, כי רבוי הדברים אל השם יתברך, והשתוקקות והפסופין שמוציא מפיו, הם המביאים אותו לתשובה שלמה ולדבקות אמיתית בו יתברך; אשרי הזוכה לעסק בזה תמיד.

ודבור של עשירות הוא בחינת דבור של שמחה, בבחינת (אבות ד, א): "איזהו עשיר השמח בחלקו", הינו שתמיד יוציא מפיו דבורי שמחה ודבורים של שביעות רצון, שתהלה לאל, הכל טוב ויהיה טוב, וכל מאן דעביד רחמנא לטב עביד וכו' (ברכות ס:), ועל-ידי שידבר תמיד דבורי עשירות כאלו, וידמה בעצמו כאלו הוא העשיר המפלג ביותר ולא חסר לו כלום, על-ידי-זה באמת יהיה כן, כי הכל תלוי כפי הדבור, והדבור קבע הרגשות אלו בלבו, ואז יהיה העשיר הכי גדול באמת.

ודבור של מלכות הוא בחינת דבורי תורה וקריאת שמע ותפלה ושאר המצוות התלויות בדבור, שעל ידן מקבל על עצמו על מלכותו יתברך, כי כל מה שלומד יותר תורה, נודע לו יותר מרצונו יתברך, ואיך לקבל על עצמו מלכותו יתברך, עד שיכול לזכות להפגס כל-כף לתוך הדבור של מלכות, שמלכותו יתברך תתגלה

מתוך דבורו גופא, בבחינת: "שכינה מדברת מתוך גרונו", כי מחמת שהרגיל עצמו כל-כך בדבורים קדושים וטהורים, וכל שיחתו היא רק אליו יתברך וממנו יתברך, על-ידי-זה מלכותו יתברך מתגלה תמיד מתוך דבורו, וכל הזוכה לשמע דבוריו, מתעורר מאד לעבודת השם יתברך, שזוהי מדרגת הצדיקים האמתיים, שכל דבוריהם קשורים אליו יתברך, ויש עליהם כל מיני חן ויפי, ומחמת זה בני-אדם תאבים ומשתוקקים מאד לשמע דבורי פיהם, כי יש להם הדבור של מלכות בשלמות, ומתוך דבוריהם נתגלה עקר מלכות שמים, ולכן אשרי הזוכה להתקרב לצדיקים קדושים כאלו, ואשרי ואשרי מי שזוכה בעצמו לקדש דבורי פיו בכל מיני קדשות, כי אזי יזכה לרב טוב הגנוז והצפון בזה ובכא לנצח.

דגים

פעם שח מוהרא"ש נ"י שיחה נפלאה מענין קדשת הדגים, והסביר למה מוצאים בכמה מקומות, שהצדיקים מכנים בשם דגים, וכן כלל נשמות ישראל נמשלות לדגים, וכמו שכתוב (בראשית מח, טז): "וידגו לרב בקרב הארץ", כי הדגים קדשתם עוד משרשת מתחלת הבריאה, שקבלו ברכה מיחדת לפרות ולרבות במים. וכמו שכתוב (בראשית א, כב): "ויברך אותם אלקים לאמר, פרו ורבו ומלאו את המים בימים", והמים הוא מקום טהרה שאין שולטות שם הקלפות, והם מרמזים על התגלות אלקותו יתברך בראשית הבריאה, שהיה הכל מים במים, וכמו שכתוב (שם, פסוק ב): "ורוח אלקים מרחפת על פני המים", והדגים חיים וגדלים במים אלו, נמצא שהם במקום טהרה תמיד, וכן אחר-כך בדור המבול, לא השחיתו הדגים את דרכם, רק נשארו בקדשתם ודבקו במים, ולכן לא נמחו במימי המבול, וכמו שדרשו חכמינו הקדושים (קדושין יג.) על הפסוק (בראשית ז, כב): "מכל אשר בחרבה מתו", ולא דגים

שְׂבִימִים, וְלִכְּנֵן קִדְשָׁתָם עוֹלָה עַל שָׂאֵר כָּל הַבְּעֲלֵי חַיִּים, וְעָקַר מַעֲלָתָם הוּא, שֶׁתְּמִיד נִמְצָאִים תַּחַת הַמַּיִם בְּמָקוֹם טְהוֹרָה, וְגַם אֵין הָעֵינַן שֶׁל בְּנֵי-אָדָם שׁוֹלְטֵת בָּהֶם כָּלֵל, אֲדִרְבָּה, הָעֵינַיִם שֶׁלָּהֶם פְּתוּחוֹת וּפְקוּחוֹת תְּמִיד לְהִסְתַּכֵּל אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׂזֵה מְרִמּוֹ עַל הָעֵינַן שֶׁל הַשְּׂגָחָה, שֶׁנִּקְרָא הָאֵי עֵינָא פְּקִיחָא דְלֵא נִים תְּדִיר (הָעֵינַן הַפְּקוּחָה שֶׁתְּמִיד אֵינָה יִשְׁנָה), וְלִכְּנֵן הַצְּדִיקִים שֶׁהוֹלְכִים בְּמַדּוֹת אֱלוֹ, שֶׁנִּמְצָאִים תְּמִיד בְּמָקוֹם טְהוֹרָה, וּמְכַסִּים מְאֹד מִבְּנֵי-אָדָם, וְגַם מִסְתַּכְּלִים תְּמִיד אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הֵם מְכַנְיִים בְּשֵׁם דְּגִים, וְאֵין עֵינַן הָרַע שׁוֹלְטֵת בָּהֶם כָּלֵל.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁעוֹד טַעַם שֶׁהַצְּדִיקִים נִמְשָׁלִים לְדָגִים, מִחֲמַת שֶׁהֵם שְׂטִימִים תְּמִיד בֵּינֵם הַחֲכָמָה כְּמוֹ הַדָּגִים שְׂבִימִים, וְכִמּוֹ שֶׁקָּשָׁה מְאֹד לְתַפֵּס הַדָּגִים, שֶׁהָרִי הֵם מְכַסִּים תְּמִיד בְּמַיִם, וְשְׂטִימִים בְּמַהֲרֵיחַ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, כְּמוֹ-כֵן הַצְּדִיקִים תְּמִיד מְכַסִּים בְּמֵימֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְהֵם שְׂטִימִים בְּמַחֵם מַעוֹלָם אֶל עוֹלָם וּמַהֲשָׁגָה אֶל הַשְּׂגָחָה, וְאֵי אֶפְשָׁר לְתַפֵּס אוֹתָם כָּלֵל, כִּי הִנֵּה גִדְמָה לְאָדָם שֶׁכָּבַר תַּפְסֵי אֶת הַצְּדִיק, וְהִבִּין אֶת כָּל עֲגִיגָיו וְדַרְכָּיו וְכוּ', וְהִנֵּה הַצְּדִיק כְּבָר נִמְצָא בְּעוֹלָם וּבַהֲשָׁגָה אַחֲרַת לְגַמְרֵי, וְאֵינּוּ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם כָּלֵל, וְלִכְּנֵן מְכַנְיָה הַצְּדִיק בְּשֵׁם דָּג, כִּי קָשָׁה מְאֹד לְתַפֵּס אוֹתוֹ, וְאֵינּוּ עוֹמֵד עַל מָקוֹם אֶחָד כָּלֵל.

וְגַם עוֹד מְדָה אַחֲרַת יֵשׁ לְדָגִים, שֶׁתְּמִיד שׁוֹתִים מִי הַיָּם בְּהַתְּחַדְּשׁוֹת חֲדָשָׁה, כְּאֵלוֹ לֹא טָעְמוֹ טַעַם מַיִם מַעוֹלָם, וְכֵן הוּא אֶצְלָ כָּל אָדָם, כְּפִי שֶׁמְכַנְיִים עֲצָמוֹ בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּהַתְּחַדְּשׁוֹת חֲדָשָׁה, כֵּן מִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ מִדַּת הַדָּגִים, וְיִכּוֹל לְשׁוֹט יוֹתֵר וְיוֹתֵר עֲמֵק בֵּינֵם הַחֲכָמָה, וְכִמּוֹ שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה צו, א), מַה הַדָּגִים הִלְלוּ גְדֻלַּת בְּמַיִם, כִּינֵן שִׁיּוּרְדַת טְפָה אַחַת מְלַמְעֵלָה, מְקַבְּלִין אוֹתָהּ בְּצִמְאוֹן, כְּמוֹ שֶׁלֹּא טָעְמוֹ טַעַם מַיִם מִימֵיהֶן, כִּי הֵן יִשְׂרָאֵל, גְּדֻלַּת בְּמַיִם בַּתּוֹרָה, כִּינֵן שֶׁהֵם שׁוֹמְעִין דְּבַר חֲדָשׁ מִן הַתּוֹרָה, הֵן מְקַבְּלִין אוֹתוֹ בְּצִמְאוֹן, עֵינַן שָׁם; וְעַל-כֵּן אִם יִחַשׁב אָדָם

שפּכּר לְמַד תּוֹרָה הַרְבֵּה, וְהוּא כְּלִי מְלֵא וְגָדוּשׁ, אֲזַי כָּבֵד לֹא יִפְגֵּס בּוֹ שׁוּם דְּבַר, אֲבָל כְּשֵׁיחֲשֵׁב עֲצָמוֹ לְכִלֵי רֵיק, וּכְאִלוּ לֹא לְמַד כְּלָל מְעוּלָם, אֲזַי תָּמִיד יִקְבַּל דְּבָרֵי תּוֹרָה בְּהִתְחַדְּשׁוֹת חֲדָשָׁה, וַיִּזְכֶּה לְהִפְגֵּס לְתוֹךְ יַם הַחֲכָמָה בְּאַמַּת.

וּפְעַם בְּשִׁבְעֵי שָׁל פֶּסַח הִסְבִּיר מוֹהֲרָא"ש ג"י אֵת מְאָמַר חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (מְדַרְשׁ שׁוֹתֵר טוֹב, מְזֻמּוֹר קִיד), עַל הַפְּסוּק (תְּהִלִּים קִיד, ג): "הֵימָּן רָאָה וַיִּגַּס" — מָה רָאָה? אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף רָאָה, כִּי הִנֵּה זָרְעוֹ שֶׁל יוֹסֵף נִתְּבָרְכוּ בַּמִּיחָד בְּכַרְכַּת הַדְּגִים, כִּי עָלִיהֶם נֹאמַר (בְּרֵאשִׁית מַח, טז): "וַיִּדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאֲרֶזִים", וְלָכֵן לָהֶם יֵשׁ הַפֶּחַ בְּיוֹתֵר לְשׁוֹט בַּיָּם הַחֲכָמָה כְּמוֹ מִדַּת הַדְּגִים, וְהִנֵּה קָרִיעַת יַם סוּף הוּא עֲנִין קָרִיעַת וּבְקִיעַת יַם הַחֲכָמָה, כִּי אֲזַי נִתְּגַלָּה לְנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עֲצָם עֲצָמֵיחוֹת הַתְּגִלוֹת אֱלֹקֵינוֹ יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד הִרְאָה בְּאַצְבָּעוֹ וְאָמַר: "זֶה אֵלַי וְאֲנִי הוּא" (שְׁמוֹת טו, ב), וְאֶפְלוּ שִׁפְחָה עַל הַיָּם רָאֵתָה אֲזַי מָה שֶׁלֹּא רָאָה יִחְזַקְאֵל בֶּן בִּנְיָמִן וְשָׂאֵר כָּל הַנְּבִיאִים, וְלָכֵן קָרִיעַת יַם סוּף הִיְתָה בְּזִכּוֹת אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף דִּיקָא, כִּי לוֹ יֵשׁ הַפֶּחַ בַּמִּיחָד לְשׁוֹט בַּיָּם הַחֲכָמָה כְּמוֹ דָּג, וְכָל הַשְּׁעָרִים הָעֲלִיוֹנִים נִבְקָעוּ מִלְּפָנָיו בְּיוֹתֵר.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ג"י, שְׁגַם עַל-פִּי סוּד מְרַמְזִים הַדְּגִים לְדְבָרִים עֲלִיוֹנִים מְאֹד, כִּי תִבֵּת "דָּג" מְרַמְזֵת עַל כְּלָלִיּוֹת כָּל הַיְחֻדִּים הָעֲלִיוֹנִים, שֶׁהֵם יְחֻדֵי אַרְבַּעַת הָעוֹלָמוֹת, עִם שְׁלֹשָׁה כַּתְּרֵיהֶן, הֵינּוּ עַב (י"ד ה"י וי"ו ה"י) סג (י"ד ה"י ו"א ה"י) מַה (י"ד ה"א ו"א ה"א) בן (י"ד ה"ה ו"ו ה"ה), וְשְׁלֹשַׁת הַכַּתְּרִים שֶׁלָּהֶם, שֶׁהֵם קְסֵא (א"ף ה"י י"ד ה"י), קִמַּג (א"ף ה"א י"ד ה"א) קִנָּא (א"ף ה"ה י"ד ה"ה) וְזֵהוּ אוֹתֵיּוֹת "דָּג", הֵינּוּ ד' וְג', וְהַצְּדִיקִים בְּשַׁעַת אֲכִילָתָם אֵת הַדְּגִים מְכַוְּנִים לְיְחֻדִּים עֲלִיוֹנִים אֵלֶּה, וּמִתְקַנְּיָם בְּזֵה תְּקוּנָתָם גְּדוּלִּים, וּבַפֶּרֶט כְּפִי הַמְּבָאָר בְּכַתְּבֵי הָאֲרִיז"ל (עֵין שַׁעַר הַגְּלוּלִים), שְׁנִשְׁמוֹת שֶׁל צְדִיקִים מְגַלְּגֵלוֹת בְּדָגִים, הֵינּוּ כְּשִׁפְחָתֵיכֶם לְחֹזֵר לְעוֹלָם הַזֶּה לְתַקֵּן דְּבַר מְסִיָּם, מִתְּגַלְּגָלִים בְּדָגִים דִּיקָא, וְלִזְאֵת מְצִינּוֹ שְׁדָּגִים הֵיוּ מְאָכַל חֲשׁוֹב אֲצֵל צְדִיקִים, וְאֶכְלוּ דָּגִים יוֹתֵר מִמֵּינִים אֲחֵרִים, כִּי

הדגים קדושים מאד בשרשם, ואכילתם היא אכילה רוחנית יותר, וכשאוכלים הדגים בכונה גדולה, מתקנים בזה תקונים נוראים מאד, וראוי לכל אדם להתפלל על זה להשם יתברך, שאם יש איזו נשמה מגלגלת בתוך הדג, שתקבל תקונה הראוי, ובזה יפעל דברים גדולים מאד למעלה ולמטה.

וזאת ראינו אצל מוהרא"ש נ"י, שתמיד בשעת אכילתו היה מיחד יחודים עליונים, וכמו שהיה נראה מתנועות אצבעותיו הקדושות בשעת אכילתו, שהיה עוסק אז במחשבתו במה שהיה עוסק, ומי שהיה משים לבו לזה, היה נתעורר מאד, ובפרט כשהיה אוכל דגים, היו יכולים להפיר אצלו עבודה מיחדת. ולפעמים היו שפתותיו מרחשות או בשיחה ותפלה להשם יתברך, והיה מנהגו כשהיו מגישים לפניו ראש של דג, לאכל מן העין של הדג דיקא, והוא על דרך המבאר למעלה, שהעין של דג מורה על העין פקיקא דלעילא דלא נימא תדיר, הינו על המשכת ההשגחה; אשרי הזוכה להתדבק בו יתברך בכל דרכיו וגם בשעת אכילתו.

התחדשות

מוהרא"ש נ"י אמר, שעקר ההצלחה בעבודת השם יתברך, הוא רק במדת ההתחדשות, שהאדם צריך בכל פעם לעשות התחלה חדשה, ואפלו שהוא כבר מתמיד הרבה בלמוד התורה הקדושה, אסור לו לחשב שהוא כבר מתמיד, אלא הוא צריך להתחיל בכל פעם ללמד בהתמדה חדשה, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (פסיקתא זוטא, ואתחנן ו'): בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים, וכאלו נתנה היום בסיני, וכאלו היום נכנסת עמו בברית, שאפלו אם למד האדם הרבה מאד, עם כל זאת צריך לחדש את עצמו ללמד בהתחדשות חדשה, וכדרך איש הצמא מאד, שכל מה שנותנים לו יותר מים

לשמות לריות צמאנו, אין זה מספיק לו, אלא רוצה לשמות עוד, כן האדם צריך להתחדש בכל יום בלמוד התורה הקדושה, ובאפן הזה יזכה להצליח בהתמדת למוד התורה הקדושה, וכן הוא הענין בתפלה, כל תפלה צריכה לבוא בהתחדשות חדשה כאלו מעולם עדין לא התפלל, ואפלו שכבר זכה להתפלל בדבקות, הוא צריך לעשות התחלה חדשה, לידע שאני הולך להתפלל עכשיו שחרית חדשה, שמעולם לא התפללתי שחרית כזו, וכן מנחה, צריך להתחדש בהתחדשות חדשה, ולידע כי מנחה כזו עוד לא התפללתי מעולם, וכן הוא מעריב, להתפלל בהתחדשות חדשה, וכן הוא חצות, לדעת שחצות כזו עוד לא אמרתי מעולם, ואפלו שכבר זכה להתפלל תפלותיו בדבקות גדולה ימים ושנים, עם כל זאת עקר ההצלחה בעבודת השם יתברך הוא לבוא בכל פעם מחדש, ובדרך זו תמיד יצליח, כי רואים שעל-פירב האדם נופל ונתרחק ממנו יתברך, רק מחמת התשנוות, "הלא כבר אמרתי חצות, הלא כבר התפללתי שחרית, הלא כבר התפללתי מעריב", ומתחיל להתרשל, ומתקררת אצלו העבודה, מאחר שכבר רגיל בה, וזה עקר הידידות והנפילות של האדם, שיורד ונופל עד שנגנס ליאוש ועוזב את עצמו, חס ושלום, וכל זה מחמת שאינו מחדש את עצמו, כי אדם צריך לחדש את עצמו בכל פעם, וכן בכל חלקי התפלה של שחרית, חלקי עולם העשיה, הקרבנות, האדם צריך לומר בחיות ובהתחדשות כאלו אף פעם לא אמר את הקרבנות, וכן חלקי היצירה, שהם מזמורי תשבחות דוד המלך, צריך לומר כל מזמור בהתחדשות חדשה ובחיות, וכן חלקי הבריאה, קריאת שמע וברכותיה צריך לאמרם בדבקות ובחיות ובתשוקה עצומה אליו יתברך, ומכל שכן וכל שכן חלקי האצילות, שהם שמונה עשרה הברכות (תפלת העמידה), צריך לומר כל ברכה וברכה בהתחדשות חדשה כאלו אף פעם לא אמר את הברכה הזאת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שלא בתנן אמרו חכמינו הקדושים (ברכות ו:): "לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה, שכן אליהו לא נענה

אֵלָא בְתַפְלַת הַמְנַחָה, כִּי בְדַרְךְ פֻּלַל אַחַר הַצְהָרִים, כְּשֶׁאָדָם כָּבַר מִבְּהֵל וּמִבְּלָבָל מֵעַמָּס הָעֲבוּדָה שְׁעָבְרָה עָלָיו בְּמִשְׁךְ הַיּוֹם בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחַנִיּוֹת, הוּא מְתַרְשֵׁל בְּתַפְלַת הַמְנַחָה, וּמְתַפְּלֵל בְּקִרְיֹת מְרַב עֵיפוֹת, אִזְ צָרִיף לַעֲשׂוֹת הַתְּחַדָּשׁוֹת חֲדָשָׁה וְלַהֲתַפְּלֵל מְנַחָה כְּאֵלּוֹ עֲכָשׁוֹ הוּא עָרַב רֵאשׁ הַשָּׁנָה וְעָרַב יוֹם הַכַּפּוּרִים, שְׂאִז בְּוִדָּאֵי מְתַפְּלֵל תַּפְלַת הַמְנַחָה בְּכּוֹנָה גְדוּלָה מְאֹד מְאֹד, כִּי הֵלֵא זֶה הַמְנַחָה הָאֲחֵרוֹנָה שֶׁל הַשָּׁנָה, וְכֵן הַמְנַחָה שְׁנֹכְנָסִים לְחַג הַקְּדוּשׁ וְהַנּוֹרָא שֶׁל מַחִילַת עֲוֹנוֹת, שְׂאִז עוֹמְדִים וּמְתַפְּלֵלִים בְּאִימָה וּבִירָאָה, בְּרַתַּת וּבִזִיעַ וּבִדְבָקוֹת, כִּף צָרִיף כֹּל הַשָּׁנָה לְחַדָּשׁ אֶת עֲצָמוֹ בְּכֹל תַּפְלַת מְנַחָה לְהַתַּפְּלֵל בְּאִימָה וּבִירָאָה, בְּרַתַּת וּבִזִיעַ, מִי יוֹדֵעַ אִם עוֹד פֶּעַם אֲזָכָה לְהַתַּפְּלֵל מְנַחָה בַּחַיִּי. וְכֵן הוּא בְּתַפְלַת עֲרֻכִית, צָרִיכִין לְבוֹא אֵלָיו יְתַבָּרַךְ בְּהַתְּחַדָּשׁוֹת חֲדָשָׁה, וְלַהֲתַפְּלֵל בְּקוֹל וּבִדְבָקוֹת וּבַחִיּוֹת, וְכֵן הוּא בְּאִמִּירַת תְּקוּן חֲצוֹת, שְׁצָרִיף לְבוֹא בְּכֹל פֶּעַם בְּהַתְּחַדָּשׁוֹת חֲדָשָׁה, וְאִפְלוֹ שֶׁהוּא מִבְּהֵל וּמִבְּלָבָל מְאֹד מְאֹד מִיִּגִיעַת הַיּוֹם, וְאִין לוֹ שׁוֹם יָשׁוּב הַדַּעַת, הוּא צָרִיף לְחַדָּשׁ אֶת עֲצָמוֹ וְלוֹמַר חֲצוֹת בְּהַתְּחַדָּשׁוֹת, וְלַחֲשֹׁב אוֹלֵי זֶה הַחֲצוֹת הָאֲחֵרוֹן שְׁלִי, וּמִי יוֹדֵעַ אִם אֲזָכָה עוֹד לֹמַר אֶת הַסֵּדֶר תְּקוּן חֲצוֹת. וְסִיִּם מוֹהֲרָא"שׁ נ"י: מִי שְׁהוֹלֵךְ בְּדַרְךְ זֶה, אִז אִף פֶּעַם לֹא תִתְיַשֵּׁן אֲצִלוֹ הָעֲבוּדָה, כִּי תִמִּיד יִהְיֶה אֲצִלוֹ דְּבַר זֶה חֲדָשׁ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"שׁ נ"י, שְׁעִנֵּן הַהַתְּחַדָּשׁוֹת צָרִיכִין לֹא רַק בְּרוּחַנִיּוֹת אֲלָא אִפְלוֹ בְּגִשְׁמִיּוֹת, אִם הָאָדָם רוּצָה לְהַצְלִיחַ בְּדַרְכּוֹ, הוּא צָרִיף לְחַדָּשׁ אֶת עֲצָמוֹ בְּכֹל פֶּעַם, וְאִז דִּיקָא יִצְלִיחַ. וְרוֹאִים בְּנֵי-אָדָם שְׁעוֹסְקִים בְּעֵסְקֵי עוֹלָם הַזֶּה וּבְמִשְׂא וּמִתֵּן, עַקֵּר הַצְּלַחְתָּם הוּא, שְׁבְכָל יוֹם הֵם הוֹלְכִים עִם חֶשֶׁק חֲדָשׁ לְפִתּוֹחַ אֶת הַחֲנוּת, וּבְכֹל יוֹם הוֹלְכִים לְעֵסֶק בְּעֲבוּדָתָם, כְּאֵלּוֹ אִף פֶּעַם לֹא הִלְכוּ וְכוּ', אֲנָשִׁים אֵלּוֹ יִצְלִיחוּ, וּמַדּוּעַ? מִפְּנֵי שֶׁהוֹלְכִים בְּהַתְּחַדָּשׁוֹת חֲדָשָׁה, הַפְּתִיחָה שְׁפוֹתָחִים אֶת הַחֲנוּת, וְהַהֲלִיכָה שֶׁהוֹלְכִים לְעֵסְקֵי פְּרִנְסָתָם הִיא בְּהַתְּחַדָּשׁוֹת חֲדָשָׁה, לֹא-כֵן מִי שְׁהוֹלֵךְ בְּכַבְדוֹת וּבִיָּאוּשׁ — "מָה, שׁוּב אֲפִתּוֹחַ אֶת הַחֲנוּת? ... מָה, שׁוּב אֵלָךְ לְעֵסֶק בְּפְרִנְסָתִי?" ... וְהוֹלֵךְ

בכבודות כזו וביאוש ובמרירות כזו, אדם כזה אף פעם לא יצליח, וכל זה מפני שאין בו מדת ההתחדשות. לא-כן מי שיש בו מדת ההתחדשות, אזי מצליח גם בגשמיות, ומכל שכן ומכל שכן ברוחניות, שאי אפשר להגיע אל שום מדרגה, כי אם על-ידי התחדשות. כי באמת על האדם לחדש עצמו בכל פעם, ובפרט מי שעוסק בדבקות הבורא יתברך שמו, הוא צריך לעשות כל מיני פעולות שבעולם להיות תמיד איש חדש, לחדש את עצמו, כי אי אפשר לזכות לדבקות אמיתית בו יתברך, כי אם כשאדם בא בהתחדשות חדשה, ואומר: אני איש חדש ממש.

ואמר מוהרא"ש נ"י: על אחת כמה וכמה באין ערך פלל, בענין תפלה והתבודדות ובענין שמחה, ששני דברים אלו הם היסודות אצל רבנו ז"ל, צריכין לבא בכל פעם בהתחדשות חדשה: "עוד לא הייתי שמח כמו שאני שמח עכשו", "אף פעם לא דברתי עמו יתברך כאשר אני מדבר עכשו". וכשאדם הולך בהתחדשות כזו, אז יצליח דרכו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר רבנו ז"ל היה החדוש הגדול ביותר בענין ההתחדשות. ועל-כן אמר: "חדוש כמוני עדין לא היה בעולם", שזה סובב על מדת ההתחדשות, שזו דרך חדשה לגמרי לגמרי, שעדין לא היה בעולם גלוי כזה של ענין התחדשות. ודבר זה רוצה רבנו ז"ל להתדיר בנו, ועל-כן אמר: חדוש כמוני עדין לא היה בעולם, הינו בענין ההתחדשות — גלוי נורא ונפלא כזה, שיכול האדם לחדש את עצמו בכל פעם מחדש, גלוי כזה עדין לא היה בעולם. וסיים מוהרא"ש נ"י: לכו והסתכלו בכל הספרים שבעולם, ולא תמצאו ספר שיידבר מענין ההתחדשות, שיכולים לחדש את עצמו בכל יום ובכל שעה ובכל רגע, ודבר זה הוא הגלוי של רבנו ז"ל, לחדש את עצמו בכל יום ובכל שעה ובכל רגע, להיות איש חדש לגמרי, ועל-ידי-זה יכולים לחזור בתשובה אמיתית.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר בלי מדת ההתחדשות אי אפשר בשום פנים ואופן לחזור אליו יתברך, כי תמיד עולות לו כל המתשבות של המעשים הרעים והמגנים והמזהמים שעשה, על-פן קשה וכבד לו לצאת מהרע והחשך שנתפס בו, אבל כשאדם לוקח את עצמו בידיו, ועושה בכל פעם התחדשות חדשה לחדש את עצמו בכל פעם מחדש, על-ידי-זה דיקא מצליח דרכו; ועל-פן אשרי מי שזוכה להגיע אל מדת ההתחדשות, שמחדש את עצמו בכל פעם, ואז יזכה להגיע לכל המדרגות שבעולם.

התבודדות

פעם שאל רב אחד את מוהרא"ש נ"י בענין מה שמבאר בלקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן כה, מעלת התפלה וההתבודדות והשיחה בינו לבין קונו וכו', ואיך שטוב להיות לבד בבית ובחדר וכו'. ושאל, שהלא מובא מהרב הקדוש איש האלקים, המגיד ממעזריטש, זכותו יגן עלינו (בספר הקדוש לקוטי אמרים), שכשאדם מתבודד יתנה עמו בחדר עוד אחד, כי אם לאו — הוא בסכנה גדולה וכו', עין שם. וענה לו מוהרא"ש נ"י, שהנה ידוע מספרי קדמונים, שיש כמה בחינות בהתבודדות, וכמו שמובא בהקדמה של שער הקדשה לרבי חיים ויטאל ז"ל, שיש מהנביאים שהיו מתבודדים בחדרם בדמיון הולכי מדבריות וכו', עין שם; וכן מובא בעוד כמה ספרים, שיש בחינה של התבודדות שיושבים בחדר, וסוגרים את העינים לגמרי מהבלי העולם הזה, ומדבקים בדבקות עליונה עמו יתברך, ועל-ידי-זה ממשיכים על עצמם אור וחיות נפלאה ממנו יתברך על-ידי שמות ויחודים הידועים למכונים. ועל דרך זה נתחברו כמה וכמה ספרים בעניני התבודדות, שהוא התפשטות הגשמיות והתדבקות בדבקות עליונה עמו יתברך בדרך מחשבה, ואין זה שיקף לכל אחד ואחד, כי לא כל הרוצה לטל את

השם יבא ויטל וכו', כי צריכים על זה הרבה קדושה וטהרה ופרישות יתרה, ועל זה נתחבר ספר "שער הקדושה" לרבי חיים ויטאל ז"ל, והאריך בזה בספר הברית באריכות, שהוא באור ופרוש על ספר "שער הקדושה". ומלבד זאת ידועים דברי ה"ח"ט" ופרושו, וכן ספר "ברית מנוחה" וכדומה, ועוד הרבה ספרים המדברים מענין ההתבודדות הזו, שמטילים בעולמות העליונים במחשבתם ופותחים שערים, שערי גן-עדן, כפי השמות הידועים למכונים וכו'. וידוע אשר להתנהג בדרך זו צריך להיות מפשט לגמרי מכל הכלי העולם הזה, שלא תהיה לו שום שיכות לעולם הזה כלל, ולעסק בתעניות ובסגופים וכו' וכו', עד שזוכה לזכך את מחשבתו, ומדבק את עצמו בדבקות אמת באין סוף ברוך הוא, וזוכה למה שזוכה, כל אחד כפי מה שיהיין את עצמו. ועל התבודדות כזו מדבר רבנו המגיד ממעזריטש, זכותו יגן עלינו, שהיא סכנה גדולה להיות לבר, ושצריך עוד אחד שיהיה עמו בחדר, ואף-על-פי שהמקבלים הקדמונים אחזו אחרת, ואמרו "בד בבד יהיה קדש", שצריכים להיות לבר, וכמוכא בדברי רבי חיים ויטאל ז"ל, שיהיה אחר חצות לבר בחדרו, אבל לפי דעת המגיד ממעזריטש, זכותו יגן עלינו, היא סכנה גדולה מאד, כי יכול למות, חס ושלום. וכמעשה שארע עם הרב הקדוש רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב, זכותו יגן עלינו, שהיו צריכים לשמרו בסעדה שלישית בעת רעוא דרעוין שלא ישאר לבר, כי אז היתה לו התפשטות הגשמיות. ופעם אחת היתה בתו שומרת, ומשום מה יצאה מהחדר, והתחיל להתלהב, וצעק: "בהאי רעוא אסתלק משה"^צ, וכך יצאה נשמתו. וכן ידוע הספור כשהיה רבנו ז"ל בעיר למברג פעם בסעדה שלישית, נפל בדבקות כזו, עד שפמעט פרתה נשמתו, ומחמת שהיה חשף בחדר, אף אחד לא ראה את זה, וזמן הקדוש-ברוך-הוא אחד עם נר, כי כבר היה אחר יציאת השבת, ותכף-ומיד נתעורר רבנו ז"ל מהדבקות, וחזר אל עצמו, ואמר לזה שהביא את הנר: "החיתני, כי אלמלא הבאת נר, הייתי

(צ) ברצון ההוא נסתלק משה.

מסתלק עכשו מרב דבקות". ורַבְנוּ ו'ל בְּרַכּוּ אֶז בְּכַמָּה בְּרָכוֹת. הָרִי אָנוּ רוֹאִים שֵׁישׁ בַּחֲיִינַת דְּבָקוֹת בְּעַת הַתְּבוּדָדוֹת, שְׁאָדָם מְדַבֵּק אֶת מַח מַחֲשַׁבְתּוֹ בְּאֵין סוּף בְּרוּף הוּא, וּמַתְּבוּדָד עִמּוֹ יִתְּבַרֵךְ, וְנִכְנָס מִמַּחֲשַׁבָּה לְמַחֲשַׁבָּה עַד אֵין סוּף בְּשִׁמוֹת וּבִיחודִים קְדוּשִׁים, וְזֶה, לְפִי דַעַת הַמַּגִּיד מִמְּעוֹרֵיטְשׁ, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ, סַפְּנָה גְדוּלָה יֵשׁ בְּזֶה לְהִיּוֹת לְבַד.

אָבֵל הָעֲנָנִין שֶׁל רַבְנוּ ו'ל שְׁגָלָה לָנוּ אֶת הַשִּׁיחָה בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ, זוֹהִי הַנְּהִיגָה לְהַמּוֹן הָעַם וּלְכָל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְהוּא הַשַּׁעַר וְהַפֶּתַח לְהַכְנִס אֵלָיו יִתְּבַרֵךְ (עֵינִי לְקוּיטִי-מוֹהֲרָ"ן, חֵלֶק ב', סִימָן פד), כִּי נִשְׁמַת רַבְנוּ ו'ל יִרְדֶּה לְזֶה הָעוֹלָם בְּדוֹרוֹתֵינוּ אֵלּוּ בְּעַקְבֶּתָא דְמִשִּׁיחָא, כְּדִי לְהַכִּין כְּלִים לְמִשִּׁיחַ צְדִיקָנוּ, אֲשֶׁר בָּא יָבֵא וַיְגַלֶּה אֶת הָאֵין סוּף בְּרוּף הוּא לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל וּלְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ, "וַיִּדְעוּ אוֹתוֹ יִתְּבַרֵךְ לְמַקְטָנָם וְעַד גְּדוּלָם" (וַיִּמְנֶה לֹא, לג), כִּי "וַיִּמְלֹאֵהָ הָאָרֶץ דַּעַה אֶת הַיְוָ"ה כַּמִּים לַיָּם מְכַסִּים" (יִשְׁעִיָה יא, ט), וְעַל-כֵּן גָּלָה לָנוּ דְרָף חֲדָשָׁה לְגַמְרֵי בְּעֲנָנִין שִׁיחָה בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ, שְׁאָדָם יִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְּבַרֵךְ כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רַעְהוֹ וְהִבֵּן אֶל אָבִיו, וַיִּסְפָּר לְפָנָיו יִתְּבַרֵךְ אֶת כָּל אֲשֶׁר מַעֲיֵק לוֹ בְּרוּחַנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת, וְזֶה דְבַר הַשִּׁיף לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל, וְלְהַבְדִּיל אֶפְלוֹ לְאִמּוֹת הָעוֹלָם, כַּמּוּבָא (עֵינִי לְקוּיטִי-מוֹהֲרָ"ן, חֵלֶק א', סִימָן י'), עַל-פִּי מֵאֲמָרָם ו'ל (פְּסָחִים פח): אַבְרָהָם קָרָא הַר, יִצְחָק קָרָא שְׂדֵה וַיַּעֲקֹב קָרָא בֵּית, עֵינִי שָׁם; וְהַסְּבִיר אֶת זֶה מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי הָיוּ שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת: תְּקוּפַת הַנְּבִיאִים, שְׁהֵם יָצְאוּ לְגַמְרֵי אֶל הָרִים וּגְבָעוֹת, וַיֵּשְׁבוּ שָׁם, וְדַבְּקוּ עֲצָמָם לְגַמְרֵי בְּאֵין סוּף בְּרוּף הוּא, וְלֹא הָיְתָה לָהֶם שׁוּם שִׁיכוֹת אֶל הַמּוֹן הָעַם וְלְזֶה הָעוֹלָם. תְּקוּפַת הַתְּנָאִים וְהָאִמּוֹרָאִים, שְׁהֵם יָצְאוּ לְשָׂדוֹת כַּמּוּבָא הַרְבֵּה בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ, שְׁהָלְכוּ בְּדַרְכֵים וְשָׂדוֹת וַיַּעֲרִים. תְּקוּפַה שְׁלִישִׁית: הַתְּגָלוֹת הַצְּדִיקִים וְהַגְּאוּנִים, שִׁיכוֹלִים לְהִיּוֹת בְּבַחֲיִינַת 'בֵּית', וּמָה שֶׁבְּכַלְלִיּוֹת כֵּן הָיָה בְּפִרְטוּיּוֹת כַּמּוּבָא בְּסִפְרֵי הַגְּרוּשִׁין לְהַרְמ"ק, שְׁגָם בְּיָמָיו הָיוּ גוֹלִים בְּשָׂדוֹת וַיַּעֲרִים, וּמַחֲדָשִׁים חֲדוּשֵׁי תוֹרָה עַל פְּנֵי הַדְּרָכִים, וְכָל הַסִּפְרֵי הַזֶּה בְּנוֹי מִהַחֲדוּשִׁים שְׁחָדָשׁ עִם חֲבָרָיו בְּעַת שְׁעָרָה גְלוֹת שְׁגָלָה

מדעת עצמו, כְּדֵי לְסַיֵּעַ לְהַשְׁכִּינָהּ. וְכֵן הָיָה אֶצֶל תַּלְמִידֵי הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוֹשׁ, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ, כִּידוּעַ סְפוּרִים רַבִּים, וּבַפֶּרֶט מֵהַנִּי תָרִי הָאֲחִים הַקְּדוֹשִׁים: הַרְבֵּי ר' אֱלִימֶלֶךְ זי"ע וְהַרְבֵּי ר' זושא זי"ע. וְהַחֲדוּשׁ שֶׁל רַבְּנֵנוּ ז"ל הוּא, שֶׁנִּשְׁמָתוֹ נִלְקָחָה מִמָּקוֹם שֶׁנִּלְקָחָה עִם הַדְּבוּר וְכוּ' (עֵין בְּהַקְדַּמַת סֵפֶר הַיֵּכַל הַבְּרָכָה מֵהַרֵב הַקְּדוֹשׁ ר' יִצְחָק אֲזִיזִק מִקְּאֵמָאֲרָנָא זי"ע). וְהַעֲנִין הוּא שֶׁרַבְּנֵנוּ ז"ל לָקַח אֶת כָּל חֲכַמַת הַקְּבֵלָה שֶׁבַדְהָר וּבַתְּקוּנִים וּמֵהַמְּקַבְּלִים הָרֵאשׁוֹנִים וְכֵן אֶת כָּל פְּתָבֵי הָאָרֶזׁ"ל וְכָל לְמוֹדֵי הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוֹשׁ זי"ע, וְהַלְבִּישָׁם בְּחֻמָּה עֲלִינוּנָה וְעֲצוּמָה כְּזוֹ, עַד שֶׁהוֹרִיד לָנוּ אוֹרוֹת צְחָצְחוֹת אוֹרוֹת נוֹרָאוֹת וְנִפְלְאוֹת כְּאֵלוֹ, שֶׁנִּכְנָסָה תְּשׁוּבָה בְּבֵר יִשְׂרָאֵל לִפְתַּח אֶת פִּיו וּלְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבַּרְךָ, וְאִפְלוּ שִׁיְהִיָּה הַמְּגַשֵּׁם בְּיוֹתֵר וְהַמְּזוּהָם וְהַרְחוֹק וְהַפְּחוֹת וְהַיְרִיד וְהַנְּפוּל בְּיוֹתֵר וְכוּ' וְכוּ', מְלֵא חֲטָאִים וְעוֹנוֹת וּפְשָׁעִים, עִם כָּל זֹאת אִם יֵלֶךְ לְמָקוֹם מִיְחָד שְׂאִין שֵׁם בְּנִי-אָדָם כְּגוֹן בַּחֲדָר אוּ בַשָּׂדֶה אוּ בַיַּעַר אוּ בְּהַר, וַיְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבַּרְךָ כְּאִשֶּׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רַעְהוּ וְהֵבִין אֶל אָבִיו, וְיִהְיֶה עֲקָשָׁן גְּדוֹל עַל דְּבַר זֶה, וְיִשִּׁיחַ וַיִּסְפַּר אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וְיִבְכֶּה וְיִתְחַנֵּן לִפְנֵי יִתְבַּרְךָ, שְׂיַחֲסוּ וַיִּרְחַם עֲלָיו שְׂיִזְכֶּה לְשׁוֹב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וַיּוֹצִיא מִפִּיו אֶת כָּל הַרְצוֹנוֹת וְהַכְּסוּפִים שִׁישׁ לוֹ אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וַיֵּאָרֶךְ בְּדַבְּרֵי זֶה עַד מְאֹד, וְאִם יִהְיֶה עֲקָשָׁן גְּדוֹל עַל דְּבַר זֶה, אִזּוֹ בְּמִשְׁפַּח הַיָּמִים וְהַשָּׁנִים יִזְכֶּה גַם-כֵּן לְטַהֲרַת וְלִזְכוּת הַמַּחֲיִין וְהַמַּחְשָׁבָה, וְיִזְכֶּה גַם-כֵּן לְהַגִּיעַ אֶל הַמַּדְרָגָה הַנִּי"ל, שֶׁמַּחֲוֹ וּמַחְשָׁבָתוֹ יִהְיוּ קְדוֹשִׁים וְטַהוֹרִים, עַד שִׁיְהִיָּה נַעֲשֶׂה כְּלִי לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ הַשָּׂגוֹת עֲלִינוֹת בְּשִׁמּוֹת וַיְחַוְדִים, וְיִזְכֶּה גַם-כֵּן לְדַבֵּק אֶת עֲצֻמוֹ בְּאֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, וַיּוֹרִיד עַל עֲצֻמוֹ הָאֶרֶץ נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה מְאֹד.

וְלִכֵּן הֵתְבַוְּדוֹת שֶׁל רַבְּנֵנוּ ז"ל הֵיא הַתְּבוּדוֹת הַשְּׂיִכָּת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּלִי יוֹצֵא מִן הַכֵּלֶל, וְאִף אֶחָד לֹא יִכּוֹל לִפְטוֹר אֶת עֲצֻמוֹ מִזֶּה, וְהוּא דְּבַר הַקָּל בְּיוֹתֵר, אֲבָל גַּם הַדְּבַר הַקָּשֶׁה בְּיוֹתֵר, הוּא הַדְּבַר הַקָּל בְּיוֹתֵר, כִּי צְרִיכִים רַק לִפְתַּח אֶת הַפֶּה וּלְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבַּרְךָ, וְלִסְפֹּר לוֹ יִתְבַּרְךָ בְּפֶרְטֵי פֶרְטִיּוֹת כָּל מֵה שֶׁצָּרִיךְ — בֵּין בְּגִשְׁמִיּוֹת

בין ברוחניות, וירגיל את עצמו לדבר עמו יתברך כאשר ידבר איש
 אל רעהו, ולא יעשה שום דבר עד שיתיעץ עמו יתברך, פדרך
 שמתיעצים עם חבר טוב, וכל-כך יהיה רגיל לדבר עמו יתברך, עד
 שלא יוכל לפרש ממנו יתברך כלל. ולכאורה זה דבר קל מאד מאד,
 כי צריכים רק לפתח את הפה, ולדבר עמו יתברך, ועל-ידי-זה כבר
 יהיה נעשה כלי להמשיך על עצמו אור האין סוף ברוך הוא, ואפלו
 שיהיה מנח במקום שמנח, ומלכלך כמו שמלכלך וכו', עם כל זאת
 הלא כתיב (ויקרא טו): "השכן אתם בתוך טמאתם", כי הוא יתברך
 ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ובתוך כל עלמין, ואין שום
 מציאות בלעדיו יתברך כלל, ותכף-ומיד כשפותחים את הפה
 ומדברים עמו יתברך, כבר דבוקים בו יתברך, כי בכל תנועה ותנועה
 שם אלופו של עולם, ולכאורה זה דבר קל מאד כנ"ל. עם כל זאת
 זוהי העבודה הקשה ביותר לאדם, כי הפשע של האדם מכניס
 כפירה לאדם (ספר המדות, אות אמונה, סימן כב), ועל-ידי שאדם חוטא,
 עושה מחיצה כביכול בינו לבין הקדוש-ברוך-הוא, עד שנדמה לו
 שבמקומו שם אין אלקות, חס ושלום, כי במקומו רבו הלבושים
 (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן לג, ובחלק ב', סימן יב), עד שמזה בא חשך
 כפול ומכפל על פני כל אחד ואחד, ונדמה לו כאלו "עוב אלקים
 את הארץ" (עין יחזקאל ח, יב), ובגוי-אדם נופלים בכפירות
 ובאפיקורסות, והפריצות והשחץ עושים פריצות בנשמות ישראל, עד
 שנדמה כאלו רחוקים לגמרי ממנו יתברך, וכאלו הענין של הדבקות
 בו יתברך איננו שייך לדור הזה; כי מרב עוונות וחטאים נעלם ונסתר
 ונתכסה האור לגמרי מהאדם, עד שקשה וכבד לאדם לדבר עמו
 יתברך מרב חלישות הדעת וקטנות המחין שנופלת עליו, והיאוש
 והמרה השחורה מסבבים אותו, עד שנדמה לו כאלו אין מי ששומע
 לו, וכאלו אין מי שיתיחס אליו, ועל-בן מתרשל מתפלה. ולזאת
 אמרו חכמינו הקדושים על ענין התפלה (ברכות ו:), שהיא עומדת
 ברומו של עולם, ובגוי-אדם מזלזלים בה, כי התפלה היא השער
 והפתח והסלם לעלות אליו יתברך, אף מחמת רבוי העוונות, נעלם
 ונתכסה ונסתר הפתח, עד שנתקיים הפסוק (בראשית ט): "ואת

האנשים אשר פתח הבית הכו בסגורים וכו' "וילאו למצא הפתח", וזהו תקף הגלות המרה והארבה הזו, שממנה יוצאים כל מיני דרכים משנות ומפלגות ושטיות וכו', וכל אחד ואחד מדבר רק לשם שמים'... ושרק אצלו יש האמת... ומזה באות כל המחלוקות והמריבות והדרכים המשנות בין אחד לחברו וכו', הכל בא מחמת שאין מתבודדים בתמימות ובפשיטות עמו ותברך, שזוהי ההנהגה והדרך שהנהיג רבנו ז"ל בעולם, ולא עוד אלא עושים כל מיני ליצנות מזה, וזוהי כלליות המחלקת על רבנו ז"ל, כמובא (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן צג), ומי שיש לו שכל ודעת, וזוכה להתקרב אל רבנו ז"ל בתמימות ובפשיטות גמורה בלי שום חכמות והשכלות עצמו כלל, אשר זהו עקר שלמות ההתקרבות — שמשליך את חכמתו המדמית לגמרי (עין שם, חלק א', סימן כנג), הוא זוכה סוף כל סוף גם-כן להגיע אל דרך האמת, ובלבד שיתמיד מאד בתפלה והתבודדות ושיחה בינו לבין קונו.

וסים מוהרא"ש נ"י, שעל-כן מי שאינו רוצה להטעות את עצמו, ומסתפל היטב היטב מה קורה עכשו בזה העולם, ואיך שבעוונותינו הרבים, אין האדם בטוח בחייו אפלו רגע אחד, כי שומעים כל מיני מקרים רעים, רחמנא לישוזבן, איך אנשים צעירים חולים במחלות משנות, או מתים מיתה פתאומית, רחמנא לצלן, והאדם צריך סיעתא דשמיא גדולה מלמעלה להיות נשמר מכל רע, וכשמחדיר היטב בדעתו, שהוא רק אורח בזה העולם, ואינו יודע כרגע מה יהיה עמו, אז כבר אין קשה לו כלל הדרך הזו, אדרבה, מרגיל את עצמו לדבר עמו ותברך, ומשיח ומספר את כל אשר עם לבבו לפניו ותברך, ותמיד עומד לפני מראה עיניו מאמר אליהו הנביא: "לפי שכל המרבה שיחות ותפלות, הן מלוין אותו, עד שמגיע לבית עולמו" (תנא דבי אליהו רבה, פ"ק טו), כי רק דבר זה מלנה את האדם עד הרגע האחרון, כי אין לאדם כל-כך קרוב כמו הקדוש-ברוך-הוא בעצמו, אשר סוף כל סוף הוא צריך לחזור רק אליו ותברך, ועל-כן כדאי וכדאי להתחיל עוד בחיים חיותו, להרגיל

את עצמו לחזור אליו יתברך, על-ידי דבור ושיחה בינו לבין קונו, ואז יאיר לו גם-כן מאמרם ז"ל (אבות ו'): "אין מלוין לו לאדם לא פסך ולא זקב ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא מצוות ומעשים טובים לבד. וכשאדם זוכה לישוב הדעת הזה, אז מרגיש טעם אחר בחייו.

ועל קטב זה סובבת כל "חסידות ברסלב" שגלה לנו רבנו ז"ל, כי כל ענינו של רבנו ז"ל הוא רק, איך לשוב אליו יתברך, ולהחזיר בעצמו אמונה פשוטה באין סוף ברוך הוא, ויראה איך שכל העולם כלו הוא כלי ולבוש לגבי האין סוף ברוך הוא, כי דומם, צומח, חי, מדבר — הם עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, ולכל זה זוכים דיקא על-ידי תפלה והתבודדות, שמקיימים "הנעור בלילה והמהלך בדרך יחידי דיקא", ואז זוכה שתפלל נפשו במחזיב המציאות, ולהפיל בו יתברך לגמרי (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נב); אשרי מי שהולך בדרך הקדושה הזו.

הפּרַת הַטוֹב

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר מדת הפרת הטוב היא המדה היפה ביותר שיש אצל האדם, והיא מגלה את פנימיות לבבו, איך שיש בו נפש צדינה, כי להפוך — אין לה עוד מדה מגנה כמי שמשלים רעה תחת טובה, וחכמינו הקדושים אמרו (בבא קמא צב:): בירא דשתית מיניה לא תשדי ביה קלא^ק; ועל זה צריכים להזהר מאד מאד, אם קבלו פעם טובה מאיזה אדם, אסור לבזותו ולחרפו. וכן אמרו חכמינו הקדושים (מדרש תנחומא, פרשת מטות), שמכות דם

ק) בוד ששתית ממנו מים, אל תשליך בו רגבי עפר (היגו) — דבר הנצרך לה פעם אחת, שוב אל תבזהו — רש"י.

וּצְפָרְדַּע בַּצַּע אַהֲרֵן וְלֹא מֹשֶׁה, יַעַן כִּי מֹשֶׁה נִצַּל בְּנֹהַר הַנִּילוּס, כַּאֲשֶׁר הוּשָׁם בּוֹ עַל-יַדֵי אֱמוּ, וְעַל-כֵּן לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַכּוֹת עַל הַמַּיִם, כִּי קִבַּל מֵהֶם טוֹבָה, וְכֵן כְּשֶׁצִּיָּה הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְנַקֵּם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמַּדְיָנִים, שָׁלַח אֶת אֱלֻעָזָר וּפְנַחָס וְלֹא אֶת מֹשֶׁה, מִשּׁוּם שְׂמֵשֶׁה מִצָּא לוֹ מְקַלֵּט בְּאַרְצָם בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי פָרְעָה. רוֹאִים מְכַאֵן שְׂכַאֲשֶׁר מְקַבְּלִים טוֹבָה בְּאִיזָה מְקוֹם, אֲסוּר לְשַׁלֵּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: לְכֵן כָּל מִי שֶׁקִּבַּל פַּעַם טוֹבָה מִרְבֵּנוּ ז"ל, שְׂעִזְרוּ וְחִזְקוּ וְאִמְצוּ וְהִחְזִירוּ בְּתִשׁוּבָה אֲלֵינוּ יִתְבָּרַךְ, הוּא צְרִיף לְהִחְזִיק לוֹ טוֹבָה גְדוֹלָה, וְאִף פַּעַם לֹא יִדְבַר עֲלָיו, חַס וְשְׁלוֹם, וְאִפְלוּ אִם נִתְרַחַק, חַס וְשְׁלוֹם, צְרִיף לְשִׁתַּק וְלֹא לִפְעוֹר פִּיו, אֲשֶׁר זֶה מְגַלֶּה אֶת מַדּוּתָיו הַמְשֻׁחָתוֹת, כִּי מַדַּת הַכֶּרֶת טוֹבָה — לְהַפְּיֵר טוֹב לְזוּלָתוֹ, מְגַלֶּה טְהַר לְכַבוֹ, וְלִהְפּוֹךְ — הַמְשַׁלֵּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה מְגַלֶּה שְׁחִיתוֹת הַמַּדּוּת. וְהַיּוֹת שֶׁלְהִחְזִיק בְּרַבְּנוּ ז"ל כָּל יְמֵי חַיָּיו, הוּא דְבַר קָשֶׁה מְאֹד מְאֹד, כִּי בְּזֶה הָעוֹלָם עוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵה שְׂעוֹבֵר, וְזַעֲרִיץ אִינוֹן שְׂנֵאָרִים מְקַרְבִּים אֶל רַבְּנוּ ז"ל עַד הַסּוֹף, כִּי אִוֵּר רַבְּנוּ ז"ל הוּא אִוֵּר נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, עַל-כֵּן אִם מְגִיעַ פַּעַם זְמַן, שֶׁהָאָדָם מִתְרַחַק, חַס וְשְׁלוֹם, עַל-כָּל-פְּנִים יִזְהַר בְּעִצְמוֹ, שֶׁלֵּבֵל יִפְעוֹר פִּיו נְגַד רַבְּנוּ ז"ל, אֲלֹא תְּמִיד יִזְכֹּר אֶת הַחֲסֵד שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ רַבְּנוּ ז"ל. וְדַבֵּר זֶה שֶׁיֵּךְ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר עַל כָּל אֵלוֹ הַתְּלַמִּידִים, תְּלַמִּידֵי רַבְּנוּ ז"ל, שְׂעוֹסְקִים לְקַרְבֵּי אֶת אַחֲרֵים, שֶׁצְרִיכִים לְהִשְׁמֵר מְאֹד מְאֹד, אִם קִבַּלְתָּ פַּעַם אִיזוֹ טוֹבָה מִמִּישֶׁהוּ שְׂמַסֵּר אֶת נַפְשׁוֹ בְּעַבְרוֹךְ, אֵל תִּהְיֶה כְּפּוּי טוֹבָה, וְאֵל תִּשְׁלַם לוֹ רָעָה תַּחַת טוֹבָה. וְהַזְּכִיר אֲזוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י אֶת מֵה שֶׁגָּלָה לָנוּ רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲרָ"ן, חֵלֶק א', סִימָן רַפּה), עַל הַפְּסוּק (מִשְׁלֵי לֹא, יז): "טַעֲמָה כִּי טוֹב סִתְּרָה", הֵינּוּ תַכְּף כְּשֶׁטּוֹעֵעִים טַעַם הַתּוֹרָה שֶׁל הַצְּדִיק הָאֱמֵת, שׁוֹב "לֹא יִכְבֶּה בְּלִילָה גִּרָה" (שָׁם), הֵינּוּ בַעַת שֶׁהָאָדָם הָיָה מְקַרְבֵּי אֶל הַצְּדִיק הָאֱמֵת, וְטַעַם אֶת הַטַּעַם

הנפלא של תורתו, ואף שאחר-כך יתרחק ממנו, יראה שלא יחשף
ממנו אור תורתו.

וספר מוהרא"ש נ"י על אחד מאנשי שלומנו, שהיה מלמד
בבית ספר חילוני, ולאט לאט קרב שם את הנער, והחזירם בתשובה
שלמה, ועסק עמם הרבה עד שחתנם, והיו לו יגיעות גדולות
עמם, כי ההורים התנגדו לזה שהוא החזיר אותם בתשובה, כי
טענו ששלחום לבית-ספר חילוני, ופתאם נעשו בעלי תשובה, והיו
לו יסורים גדולים ובזיונות ושפיכות דמים מהמשפחות, עם כל זאת
הוא לא הסתפל על זה, רק מסר את נפשו בפעל ממש, וקרבים אל
הקדוש-ברוך-הוא. ופעם היה כפשע בינו לבין המות, כי באה
משפחה אחת עם נשק להרגו, ובגס נצל מהם. ואחר שחתנם, היו
ביניהם כאלו שעשו מרד נגדו, והחלו לדבר עליו הרבה מאד מאד
כל דבר אסור. ובא למוהרא"ש נ"י לשפף לפניו את שברון לבו:
"הנה מסרתי את נפשי ימים ושנים, והייתי בסכנות גדולות, וסבלתי
עניות ודחקות", כי לבסוף פטרו אותו מעבודתו וכו' וכו'.
ומוהרא"ש נ"י חזקו מאד מאד, וכששמעו אלו שעשו מרד נגדו,
שמוהרא"ש נ"י עומד לצדו, בא ראש המורדים למוהרא"ש נ"י,
והחל לשכנעו, שגם הוא יתנגד לנ"ל, וספר עליו מעשים מגנים עד
מאד. ומוהרא"ש נ"י ישב בסבלנות ושמע את כל מה שהלה דבר,
עד שהלה חשב ששכנע את מוהרא"ש נ"י, שיאחז מהמורדים, ואף
הוא יתחיל לחלק על הנ"ל. כשסים דבריו, ענה ואמר לו מוהרא"ש
נ"י: "האם סימת לדבר"? ענה ואמר: "כן!" והשיב מוהרא"ש נ"י:
"עכשו אני אדבר", ואמר לו בזו הלשון: "בכל יום כשאתה מניח
תפלין, הרי אתה עושה ברכה להניח תפלין, לדעתך, תוסיף עוד
ברכת הודיה להקדוש-ברוך-הוא, שתמל ורחם עליך ומצאת את
האיש הנ"ל, שהוציאך מהבוץ והלכלוך והזבל, שהיית בהם,
והחזירך בתשובה, ואלמלא היית מוצא אותו, היית נשאר עד היום
חילוני". והרבה להוכיחו: "איך אינך מתביש לדבר על זה, שמסר
את נפשו בפעל ממש, וקרבים אותך ואת כל חבריך אליו יתברך,

וּעֲכָשׁוּ אֶתְּהָ מְדַבֵּר עָלָיו כָּל דְּבַר אָסוּר". וְהַחֲלֵה הַלָּה לְהַצְטַדֵּק
וְלְהַשְׁבֵּעַ בְּכָל מִינֵי שְׁבוּעוֹת, שְׁכָל מַה שְׁדַבֵּר, זֹו אֱמַת, וְהַמְשִׁיף לְדַבֵּר
עָלָיו, רַחֲמָנָא לִישׁוֹבָן, מַה שְׁדַבֵּר. וּמוֹהֲרָא"ש נ"י עוֹמֵד בְּשָׁלוֹ:
"יְדִידֵי הַיָּקָר, בְּכָל בְּקָר כְּשֵׁאתָה מְבָרֵךְ עַל הַתְּפִלִּין, תֹּאמֵר עוֹד בְּרָכָה
לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁזָפָה אוֹתָךְ לְמַצֵּא אֶת הָאִישׁ הַנִּל, שְׁהַחְזִיר
אוֹתָךְ בְּתִשׁוּבָה, כִּי לֹוֵלָה הוּא, לֹא הָיָה לָךְ זֶקֶן וּפְאוֹת, וְהָיִיתָ מְחַלֵּל
שֶׁבֶת וְאוֹכֵל טְרֵפוֹת וְנִבְלוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וְלֹא הָיְתָה לָךְ אִשָּׁה
וְיִלְדִים וְכוּ' וְכוּ' וּבֵית דָּתִי, וְעַל-כֵּן אֵל תִּפְעֵר פִּיךָ, וְזָכַר מַה שְׁאָמְרוּ
חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בְּבֵא קָמָא צב:): בִּירָא דְשִׁתִּית מִיֵּנִיה מֵיָא, אֵל תִּשְׁדִּי
בֵּיה קָלָא"; וְלֹא הוֹעִילוֹ הַהַצְטַדֵּקוּת שֶׁהוּא רָצָה לְהַצְטַדֵּק, כִּי
מוֹהֲרָא"ש נ"י עֹמֵד בְּשָׁלוֹ: "אֶתָּה יְכוֹל לֹוֹמֵר עָלָיו מַה שְׁאֶתָּה רוֹצֵה
וְכוּ', אֲנִי לֹא מוֹכֵן לְקַבֵּל לְשׁוֹן-הַרְעָה, וְאָסוּר לִי לְקַבֵּל לְשׁוֹן-הַרְעָה,
אִפְלוּ שְׁאֶתָּה נִשְׁבַּע בְּשְׁבוּעוֹת חֲמוּרוֹת וְכוּ', אֲבָל זֶה לֹא נוֹגֵעַ לָזֶה,
כִּי אֶתָּה צָרִיף לֹוֹמֵר בְּכָל יוֹם בְּרָכָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלִתֵּן תוֹדָה
וְהוֹדָאָה שְׁעַל יְדוֹ הַתְּקַרְבָּת לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא". וְלֹא הוֹעִיל לְאוֹתוֹ
אֶחָד מֵאוּמָה בְּמַה שְׁרָצָה לְשַׁכְנֵעַ אֶת מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁגַם הוּא יַחֲלַק
עָלָיו. וְאָמַר לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י: "אוֹתִי בְּשׁוּם פְּנִים וְאִפֵּן לֹא תוֹכֵל
לְשַׁכְנֵעַ, אִף שִׁיְהִיָּה בְּרוּר כְּשִׁמְשׁ שֶׁהִלָּה כְּמוֹ שְׁאֶתָּה אוֹמֵר, עִם כָּל
זֹאת מֵאֲחֵר שְׁקַבְּלָתָּ מִמֶּנּוּ טוֹבוֹת הַנָּאָה, וּבְפָרֵט שְׁהַחְזִיר אוֹתָךְ
בְּתִשׁוּבָה, אָסוּר לָךְ בְּשׁוּם פְּנִים וְאִפֵּן לְדַבֵּר עָלָיו". וְלִבְסוּף הַלֵּךְ
בְּפָחִי נִפְּשׁ מִמוֹהֲרָא"ש נ"י, וְהִסִּית אֶת כָּל הַפְּנוּפִיָּה שָׁלוֹ, שְׁגַם הֵם
יַחֲלִקוּ עַל מוֹהֲרָא"ש נ"י, וְלִבְסוּף גַּם זֶה מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵינוּ שְׁקַרְבָּם
כְּנִל, גַּם הוּא חֲלַק עַל מוֹהֲרָא"ש נ"י. וְהָיְתָה דְרָכּוֹ שֶׁל מוֹהֲרָא"ש
נ"י לֹוֹמֵר: הֵן אֱמַת שְׁעַמֵּד לְצַד זֶה מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְהִגֵּן עָלָיו, וְגַרְם
עַל-יְדֵי-זֶה לְעַצְמוֹ שׁוֹנְאִים בְּחֻנָּם, כִּי כָל הַמּוֹדֵדִים עַל הַנִּל הַתְּחִילוּ
לְחַלֵּק עָלָיו, וְלִבְסוּף גַּם זֶה מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שְׁקַרְבָּם חֲלַק עָלָיו, עִם
כָּל זֹאת הוּא עוֹמֵד בְּשָׁלוֹ, שְׁאָסוּר לְשַׁלֵּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה, וְאָסוּר
לְהִיּוֹת כְּפוּי טוֹבָה.

התקרבות לצדיקים

מוהרא"ש נ"י אמר, שאדם צריך לבקש הרבה מהשם יתברך, שיזכה להיות מקרב לצדיק אמתי בחיים חיותו, ויזכה לחזר אליו עוד פעם ועוד פעם, ואף פעם לא יתרחק ממנו, כי יש הרבה מאד שמתקרבים, וזוכים לנסע כמה פעמים אל הצדיק, אבל לבסוף נתרחקים מאיזו סבה, ואינם זוכים להשאיר בהתקרבותם, ולכן צריך לבקש הרבה מהשם יתברך על דבר זה, שאם כבר זכה למצא צדיק שמחיה אותו, ומנפח בו חיות חדשה ואמתית בכל עת, שיזכה להשאיר אצלו כל ימי חייו בזה ובכא לנצח, ואף פעם לא יתרחק ממנו כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהעקר לבא בכל פעם אל הצדיק בהתחדשות חדשה, כאלו אף פעם לא היה אצלו, ולא תהיה ההתקרבות שלו דבר ישן כלל, וכמו שאומר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סוף סימן סב), שהעקר הוא ההתחלה, והכל מתנהג כפי ההתחלה, ולכן צריך להתחיל בכל פעם מחדש, ולבוא לצדיק מחדש בכח התלהבות גדולה, ובהתגברות חדשה לעבודת השם יתברך, כדי שתהיה עבודתו כראוי כפי כח ההתחלה, עין שם; ואל דבר זה זוכה כשמפיר את מקומו, וזוכר היטב את כל הטובות שקבל ושמעו יוכל לקבל מהצדיק, ואז בודאי יבא בכל פעם אל הצדיק בהתחדשות חדשה, ואף פעם לא יתרחק ממנו כלל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהיה עשיר גדול, שהיה מקרב אל הרב הקדוש בעל התניא זי"ע, והיה רגיל להפגס אליו בכל פעם, ולדבר עמו מעניניו, ובכל פעם שרצה לנסע לביתו, היה נכנס לקבל ברכת פרוה, והיה מבקש מבעל התניא זי"ע, שיברך אותו, שיזכה לחזר אליו עוד פעם בחיים חיותו בריא ושלם, והיה הרב הקדוש הנ"ל תמיד מברך אותו שיהיה בריא ושלם, ויחזר אליו עוד ויתראו יחד

וכו'. פעם כְּשֶׁנִּכְנַס לְקַבֵּל מִמְנוּ בְּרַכַּת פְּרֻדָּה, וּבִקְשׁ מִמְנוּ כַּנִּל, לֹא עָנָה לוֹ בְּעַל הַתְּנָא זי"ע שׁוּם דְּבַר, וְהֶעֱשִׂיר נִבְהַל מְאֹד, מִדּוּעַ אֵינּוּ מְקַבֵּל בְּרַכַּת רַבּוֹ כְּכֹל פֶּעַם, וְהִתְחִיל לְהַפְצִיר בּוֹ מְאֹד, שְׂיִבְרַךְ אוֹתוֹ כַּנִּל, אָבֵל בְּעַל הַתְּנָא זי"ע לֹא נֶעְנָה לְמִבְקָשׁוֹ. וְהִלָּה הַבֵּין שְׂיִשׁ עָלָיו גִּזְרֵי דִין בְּשָׁמַיִם, וְהִתְעַקֵּשׁ מְאֹד לְפָנָיו רַבּוֹ, שְׂיִבְרַכּוּ בְּבְרָכָה הַנִּל, וְעוֹד יִזְכֶּה לְחֹזֵר אֵלָיו בְּחַיִּים חַיּוּתוֹ וְכוּ'. כְּשֶׁרָאָה הָרַב הַקְּדוֹשׁ שְׂאֵינּוּ יְכוּל לְפָטְרוֹ, כִּי מִתְעַקֵּשׁ הוּא מְאֹד, עָנָה וְאָמַר לוֹ כְּלֹאֲחֵר יָד: "יַעֲזֹר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׂעוֹד תַּחֲזֹר לְכָאן" ... כְּשֶׁשָּׁמַע הָאִישׁ הַנִּל אֶת דְּבָרָיו רַבּוֹ, שָׂמַח מְאֹד שֶׁזָּכָה לְהוֹצִיא הַבְּרָכָה מִפִּיו. וְנִסַּע הַבֵּיתָה בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵב, כְּשֶׁרָק נִסַּע קָצַת לְדַרְכּוֹ, נִזְכַּר פְּתָאם שְׂשִׁכַח הַמִּפְתָּחוֹת שְׁלוֹ עַל שְׁלֶחַן רַבּוֹ, וְתַכְף-וּמִיד חֹזֵר אֵלָיו וּבִקְשׁ מִמְנוּ סְלִיחָה עַל שֶׁהִטְרִיחוֹ לְפִתּוֹחַ בְּשִׁבְלֵוֹ, רַק הִכְרַח לְחֹזֵר מִחַמַּת הַמִּפְתָּחוֹת. וְקַבֵּל הַמִּפְתָּחוֹת וְחֹזֵר הַבֵּיתָה. כְּשֶׁרָק הִגִּיעַ הַבֵּיתָה, עָמַד נִבְהַל וּמִשְׂתוֹמֵם, וְאָמַר לְעַצְמוֹ: "אֵיזָה בְּטָלָן הֵייתִי, הֲלֹא בָּזָה שְׂחֻרְתִּי בְּעִבּוֹר הַמִּפְתָּחוֹת, נִתְקִימָה בְּרַכַּת הָרַב, שְׂעוֹד אֲחֹזֵר אֵלָיו, וְלָמָּה חֻזְרִיתִי וְהִפְסַדְתִּי אֶת הַבְּרָכָה". וְהֶצְטַעַר מְאֹד עַל זֶה, אָבֵל לֹא יָדַע מַה לַּעֲשׂוֹת. וְלֹא עָבַר קָצַת זְמַן וְנִפְּל לְמִשְׁכַּב וְנִפְטַר לְעוֹלָמוֹ. הָרִי רוֹאִים מִסְּפּוֹר זֶה, אֵיךְ שְׂצָרִיךְ אָדָם לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה עַל דְּבַר זֶה, שְׂיִזְכֶּה בְּכֹל פֶּעַם לְחֹזֵר אֶל רַבּוֹ, וְלִהְיוֹת מְקַרֵּב אֵלָיו בְּאַמְתָּ, וְשׁוּם דְּבַר בְּעוֹלָם לֹא יִהְיֶה יְכוּל לְרַחֵק אוֹתוֹ כְּלָל.

וְזֹאת רָאִינוּ פְּעַמִּים אֵין סֶפֶר, כְּשֶׁכִּנִּי-אָדָם בִּקְשׁוּ אֵיזוֹ בְּרָכָה מִמוֹהֲרָא"ש נ"י, מְבָרַךְ אוֹתָם מוֹהֲרָא"ש נ"י: "יַעֲזֹר לָכֶם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׂתִזְכְּרוּ לְחֹזֵר לְכָאן", וּמוֹהֲרָא"ש נ"י מְמַשִּׁיךְ וְאוֹמֵר: "וְאֵנִי חוֹשֵׁב שְׂזוֹהֵי הַבְּרָכָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר, כִּי תִהְיֶה לְאֵל, אֲצַלְנוּ מוֹכְרִים רַק תּוֹרָה וְתַפְלָה וּמִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְאֵיךְ לְהִתְדַבֵּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּאַמְתָּ, וְלֹא שׁוּם דְּבַר אַחֵר כְּלָל, וְאִם זוֹכִים לְהִסְתַּוֵּבֵב בְּיַהֲכֵל-הַקְּדוֹשׁ, זוֹכִים לְהִגִּיעַ לְדְבָרִים יְפִים מְאֹד מְאֹד, אָבֵל הַמְּנִיעוֹת וְהַהִסְתּוֹת בַּחוּץ הֵן גְּדוֹלוֹת וְעֲצוּמוֹת מְאֹד, וְהַסְמִיךְ-מ"ם

בעצמו שומר בפתח, שלא יכנסו אנשים לכאן, ולכן אני חושב, שברכה זו עולה על כל הברכות".

וכמה פעמים כשמגיעים בני-אדם ממדינות אחרות לבית מדרשו של מוהרא"ש נ"י, ושואלים אם צריכים לברך ברפת 'הגומל' כדין יורדי הים, אומר להם מוהרא"ש נ"י בדרך צחות: "ידוע שרוב פוסקים סוברים היום שהטיסה במטוס יש לה דין של יורדי הים, ולכן יש חיוב לברך 'הגומל', אבל מלבד זה, אם עדין חזרת לכאן אלינו, ולא הצליח מעשה-בעל-דבר לרחק אותך, על זה אתה בודאי יכול לברך ברפת 'הגומל'..." אשרי הזוכה להיות מקרב לצדיקים אמתיים תמיד.

הצלחה

פעם בא עני אחד שהיתה דרכו לחזור על הפתחים למוהרא"ש נ"י, והתאונן לפניו במר לבבו, שאין לו הצלחה בחיים, ושאל את מוהרא"ש נ"י, אם יכול לתן לו איזו עצה להצלחה. ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: "עקר הטעם למה אין לאדם הצלחה, מחמת שאין לו אמונה בשלמות, והוא נצרך לבריות ומפחד מבני-אדם ומעשירים וכו', וחושב שאם לא יחנף את העשיר פראוי, לא יתן לו נתינה הגונה וכו', ומחמת זה אין לו הצלחה, פי' איש אמונות רב ברכות' (משלי כח, כ), מי שיש לו אמונה, יש לו ברכה והצלחה בשפע גדול, אבל מי שנצרך לבריות, ותולה בטחונו בבשר ודם, חס ושלום, ונדמה לו שהעשיר יושיעו, לבסוף נוחל אכזבה גדולה, ואין לו שום הצלחה כלל".

ואמר לו מוהרא"ש נ"י: אני אתן לך עצה טובה, כשאתה מחזר על הפתחים, יהיה עקר פונתך לדבר דבורי אמונה עם בני-אדם,

ובכל בית שתכנס, תדבר שם דבורי אמונה והתחזקות, וכשבעל-הבית ישאל אותך: "מה אתה רוצה?" אז תתחיל בלחש עם התבות: "אוי, רבנו של עולם", ותספר את הספור שלך, ותהיה פונתך שאז אתה מתבודד עמו יתברך, ומספר לפניו יתברך את כל מר לבבך, רק בעל-הבית גם-כן שומע, ואם יתן לך איזו נדבה — בודאי טוב, ואם לא — תסיים בקשתך עם התבות: "כי אתה שומע תפלת כל פה, ברוך אתה שומע תפלה", ותלך לדרך לבית אחר, ולא תהיה לך שום התפעלות כלל, ואם תתנהג כך, ותמסר עצמך לגמרי אליו יתברך, ולא תתלה בטחונך בבשר ודם, אני מבטיח לך, שבודאי תהיה לך הצלחה גדולה.

ותמיד אומר בן מוהרא"ש נ"י לכל אלו מאנשי שלומנו תלמידי "היכל-הקדש", שהולכים לצדקה ולהפיץ ספרי רבנו ז"ל, שבכל מקום בוואם ידברו דבורי אמונה עם בני-אדם, וכשיבקשו מן אדם נדבה וצדקה, יהיה עקר פונתם שמבקשים ממנו יתברך, ואז בודאי יצליחו מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י שכל זה מרמז בדרך סוד בתבת "הצלחה", כי הצלחה היא אותיות ה' צלח ה', ה"א ראשונה היא בחינת ה"א ראשונה של השם הו"ה ברוך הוא, המרמזת על ספירת הבינה, שכינתא עלאה בידוע, וה"א שניה מרמזת על ה"א האחרונה של השם הו"ה ברוך הוא, שהיא בחינת מלכות, שכינתא תתאה, ועקר השלמות — שתהינה בינה ומלכות מחברות ביחד, ומיחוד זה באות כל ההשפעות, ולכן כשאדם משים עצמו בתפלתו כעני ואביון העומד בפתח, שהוא בחינת מלכות, שהיא עניה ודלה דלית לה מגרמה כלום, ומבקש כל צרכיו מלפני אמא עלאה, שכינתא עלאה, אז יהיו נמשכים כל צרכיו בשפע גדול, וזה אותיות ה' צלח ה', הינו חבור בין שני ההי"ן הנ"ל, ובאמצע אותיות צלח, פי על-ידי חבורם נמשך שפע גדול, והבן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שאינו שות לבו לזה, ותולה בטחונו
בבשר ודם, חס ושלום, אז כל ההצלחה שלו נהפכת להחלצה
בחנינת חליצת היבמה, שהוא בזיון גדול מאד, רחמנא לצלן (עין
לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כא), ומזה בא עליו לחץ גדול, שגלחצים
ונמתחים העצבים שלו, כי נהפך לו צלח ללחץ, ועל-כן אין עצה
אחרת רק למסר עצמו לגמרי אליו יתברך, ולשום כל בטחונו רק
בו יתברך לבר, ואז בודאי יצליח מאד בכל עניניו.

ואמר מוהרא"ש אז כמה עצות טובות המסגלות להצלחה.

א. מדת השמחה, וכמוכא בספר המדות (אות ממון, סימן מז):
השמחה תמידית מסגלת להצלחה עין שם; כי מי שתמיד שמח,
מגלה את טהר לבבו, שיש לו אמונה חזקה בו יתברך, ולכן תמיד
מצליח בכל עסקיו.

ב. טבילת מקוה מסגלת מאד להצלחה, כי על-ידי שמפשיט
כל מלבושיו, ונכנס לגמרי תחת המים, רואה שאין שום דבר המחיה
אותו רק הוא יתברך לבר, ותכף-ומיד פשידע שאין לו שום חיות
בלתי חיותו יתברך, מצליח מאד מאד בכל עניניו.

ג. אמירת תקון חצות מסגלת להצלחה, כי על זמן חצות נאמר
הפסוק (איכה ב, יט): "שפכי כמים לבך נכח פני ה'", כי אז האדם
נכח פני השם ממש, ובנגל יכול להגיע לידיעה הנ"ל, שאין לו שום
עצה, רק הוא יתברך לבר, ובידיעה זו תלויה כל הצלחתו. וזה היה
עקר הצלחתו של דוד המלך, עליו השלום, שהיה תמיד קם בחצות
לילה, ועוסק בשירות ובתשבחות להשם יתברך, שהוא ענין השמחה
הנ"ל, ועל-ידי-זה היה תמיד מצליח על אפם וחתמתם של כל רודפיו
ושונאיו, ואף אחד לא יכול היה להכניע אותו פלל.

ד. למוד התורה מסגל מאד להצלחה, וכמוכא בספר המדות (אות הצלחה, סימן ז'): עסק התורה הוא סגלה להצלחה, עין שם; ולכן כדאי להיות תמיד עסוק באיזה למוד של התורה הקדושה, כגון: אמירת משניות, או גמרא, או זהר וחקונים וכו', כי על-ידי-זה ימשיך על עצמו תמיד הצלחה גדולה מאד.

יהודי

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר רבנו ו"ל רצה מאד מאד, שאנשי שלומנו יתודו תמיד אליו יתברך, שכל זה הוא ענין ההתבודדות, שהאדם יתודה לפניו יתברך בכל מה שעושה; כי זה עקר התשובה — שהאדם יתודה אליו יתברך, ויצעק לפניו יתברך, כמו שכתב הרמב"ם ו"ל (הלכות תשובה, פרק ב', הלכה ד'): מדרכי התשובה להיות צועק תמיד לפני ה' בתפלה ובתחנונים וכו', עין שם; כי בזה שאדם מתודה, על-ידי-זה זוכה להתבייש ממנו יתברך, כי בכל פעם בפעם שאדם בא אליו יתברך ומתודה ואומר: "רבנו של עולם, כזאת וכזאת עשיתי", על-ידי-זה גמשכת עליו בוש גדולה, שלא יעשה עוד מה שעשה עד עכשו, ועל-כן אשרי ואשרי מי שזוכה להתודות בכל יום. וחקמינו הקדושים אמרו (ירושלמי מכות, פרק ב', הלכה ו'): שאלו להקדוש-ברוך-הוא: חוטא — מה ענשו? אמר: יעשה תשובה ויתודה ויתכפר, שנאמר (הושע יד, ג): "קחי עמכם דברים ושובו אל ה'"; כי עקר התשובה הוא יהודי דברים, להתודות תמיד לפניו יתברך. וכן כתב הסמ"ג בהלכות תשובה (תשובה טז): כיצד מתודה? אומר: אנא השם, חטאתי, עויתי, פשעתי לפניך, ועשיתי כך וכך, והרי נחמתי ובשתי ממעשי, ולעולם איני חוזר לדבר זה. כי בזה שאדם מתודה תמיד לפניו יתברך, ואומר לו יתברך: כזאת וכזאת עשיתי, זה בעצמו מביא אותו אל מדת הבושה. ואמרו חכמינו הקדושים (ברכות יב): העושה דבר עברה ומתבייש בו,

מוחלין על כל עוונותיו. ואיך זוכים להתביש מעוונותיו? על-ידי שמתודה ומספר לפניו יתברך את כל טנוף מעשיו, ועל-ידי-זה הוא באמת מתביש במה שעשה, ואזי מוחל לו הקדוש-ברוך-הוא על כל עוונותיו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר רבנו ז"ל גלה לנו (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ד'), שעוונותיו של האדם תקוקים על עצמותיו, והם הורסים אותו לגמרי, וכמו שכתוב (תהלים לה, כב): "תמותת רשע רעה", פי הרשעות והרעה של הרשע, היא בעצמה ממיתתו והורגתו, ועל-כן רואים בני-אדם ששרויים כל-כף בדכאון, הכל בא להם מחמת שעשו הרבה עברות וחטאים, ונפלו בעמק הרע והחשך, וזה אשר הורס להם את החיים. ואי אפשר להוציא את העברות מעצמות האדם, אלא על-ידי ודוי דברים, שהאדם צריך להתודות תמיד, ולבקש ולהתחנן ממנו יתברך, ועל-ידי-זה זוכה להכלל באין סוף ברוך הוא. ועל-כן אשרי ואשרי מי שמתודה בכל יום אליו יתברך, שאז יזכה להכלל באין סוף ברוך הוא.

ותרן

מוהרא"ש נ"י אומר תמיד, שאדם צריך להיות ותרן גדול בתוך ביתו, ובפרט כלפי אשתו, ולא לקמץ ידו כלפיה כלל וכלל, רק לתן לה כל מה שפכחו לתן, הן בענייני אכילה ושתייה, והן בענייני מלבושים וכיו', וגם להשגיח שתמיד יהיה אכל בשפע גדול בתוך הבית, ובפרט בעבור הילדים. ויזכר את דברי חכמינו הקדושים (במדבר רבה ט, ב): למדה אותך התורה שתהא ותרן בתוך ביתך, נשפך היין — הוי ותרן, "להגחיל אוהבי יש" (משלי ח, כא), וכן שמנה — "ואצרתיהם אמלא" (שם), נקרע פסותך — "ימלא ה' כל משאלותיך" (תהלים כ, ו) וכיו', עיין שם; כי מי שיש לו מדת הוותרנות,

מגלה טהר לבבו, שיש לו אמונה גדולה בהשם יתברך, שבודאי ימלא השם יתברך את כל מה שתסור לו; ולכן אשרי המרגיל עצמו במדה קדושה זו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל זה מדבר בצרכי הבית כל השבוע, מכל שכן בהוצאות שבת ויום טוב, שלהם צריך האדם לפתח את ידו בהרחבה גדולה ולקנות כל מיני מעדנים שבעולם, ולא לקמץ כלל וכלל, כי על צרכי שבת ויום טוב אמרו: "לוו עלוי ואני פורע" (ביצה טו:). וחקמינו הקדושים מספרים (שבת קיט:), שהיה בעל הבית אחד בלודקא, שזכה לעשירות מפלגת, והיו מביאים לפניו שלחן של זהב, משאוי ששה עשר בני-אדם וכו', ועליו כל מיני מאכל וכל מיני מגדים ובשמים וכו', הכל בזכות שהיה מכבד את השבת, וכל בהמה נאה שמצא, אמר: זו תהא לשבת, עין שם; ולכן העקר שתהיה לאדם אמונה, שבודאי לא יחסר לו כלל, והקדוש-ברוך-הוא יפרע את כל הוצאותיו, ובשכר האמונה יזכה לקבל בחזרה כפל כפלים. וכדאיתא במדרש (אגדת בראשית): כל מה שאדם מוציא לכבוד שבת, מקבל כפל כפלים. ומה שמוכא בגמרא (שבת קיח:): עשה שבתך חל ואל תצטרך לבריות, זה נאמר למי שאין אמונתו בשלמות, וחושש שלא יהיה לו מהיכן לשלם, ולכן יותר טוב שלא ילנה ולא יכנס לחובות, אבל מי שיש לו אמונה חזקה בהשם יתברך, יכול ללוות על חשבונו יתברך, ובודאי לא יחסר לו שום דבר כלל.

וזאת ראינו תמיד אצל מוהרא"ש נ"י, שנוהג עם בני ביתו ותלמידיו היקרים בותננות גדולה, הן בעניני אכילה ושתיה והן בעניני מלבושים, ותמיד מקפיד שיהיה אכל ברוח, וכן שיהיו לכל אחד מלבושים טובים, וכשמגיע להוצאות שבת ויום טוב איננו מסתכל על שום דבר, ופותח ידו בהרחבה כזאת, שאי אפשר לשער כלל, אף-על-פי שבאותה עת פרנסתו דחוקה מאד, וכל פרוטה ופרוטה מגיעה לו בנסים גדולים, אף-על-פי-כן בהוצאות שבת ויום

טוב איננו מקמץ כָּלֵל, ואומר, שְׁכַל זֶה הוּא חֲשׁבוֹן אַחַר לְגַמְרֵי, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִכְּטִיחַ לָנוּ בְּעֲצָמוֹ: "לוֹו עָלֵי וְאֲנִי פּוֹרֵעַ", וְלִכְן מִי שֵׁישׁ לוֹ אֲמוּנָה בּוֹ יִתְבַּרֵךְ, אֵינּוּ צָרִיךְ לְפַחַד כָּלֵל.

וְסִפֵּר מוהֲרַא"ש נ"י, שֶׁהִפִּיר אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, שֶׁהָיָה מְנַהֵל אֶת בֵּיתוֹ בְּקִמְצָנוֹת גְּדוֹלָה, עַד שֶׁלְּפַעֲמִים הָיוּ יְלָדָיו מְסֻתּוֹכְבִּים רַעֲבִים וְצִמְאִים מִמֶּשׁ, רַחֲמָנָא לְצַלּוֹ, וְהָיוּ הַשְּׂכָנִים מְרַחֲמִים עָלֵיהֶם וּמְאַכִּילִים אוֹתָם בְּבִתְיָהֶם, וְהָאִישׁ הַזֶּה הָיָה עוֹבֵד הַשֵּׁם גְּדוֹל, אֲךָ לֹא הָיָה לוֹ מִדַּת הַצִּמְצוּם דְּקַדְשָׁה, וְלֹא הָיָה בָקִי בְּשׁוּב, לְהִסְתַּכֵּל וּלְהַשְׁגִּיחַ עַל בְּנֵי בֵיתוֹ לְסַפֵּק לָהֶם כָּל צְרָכָם, וְרַבְּנוּ ז"ל אָמַר, שֶׁהִנְהִיגָה זֹאת שְׁנִקְרָאת אֶצֶל הָעוֹלָם "הַפְּקָרוֹת", אֵין צְרִיכִין כָּלֵל, כִּי יְכוּל לְהִיּוֹת אִישׁ כְּשֶׁר בְּלֵי הַפְּקָרוֹת (עֵין שִׁיחוֹת-הַר"ן, סִימָן נא). וּפְעַם בָּא לְאִישׁ הַנ"ל בְּחֹרֶר צְעִיר שֶׁהָיָה קָצֵת פָּרָא, וְסִפֵּר שֶׁהוּא בְּמַצָּב קָשָׁה מְאֹד, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ הַלְוָאָה, כְּדֵי לְנַסֵּעַ לְאַרְצוֹת-הַבְּרִית לְאַסֵּף שָׁם כֶּסֶף וְכוּ', וְהָאִישׁ הַנ"ל אָסַף לְעֲצָמוֹ פְּרוּטָה לְפְרוּטָה, כְּדֵי שִׁיְהִיָּה לוֹ כֶּסֶף לְנַסֵּעַ לְצִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל, אָבֵל כְּשֶׁשָּׁמַע שֶׁבְּחֹרֶר מִסְכֵּן צְרִיךְ הַלְוָאָה וּגְמִילוֹת חֶסֶד, לְבַשׂ אֶת הַגְּאָרְטֵל שְׁלוֹ, וְאָמַר: "לְשֵׁם יְחִיד, הַרְיָנִי מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְקַיָּים מִצְוֹת גְּמִילוֹת חֶסֶד" וְכוּ', וְנִטַּל הַכֶּסֶף וְהִלְוֶה לוֹ...

וְסִיִּים מוהֲרַא"ש נ"י: הָרִי תִרְאוּ אֵיזוֹ כְּסִילוֹת הֵיא זו, כְּאֵן בְּנֵי בֵיתוֹ רַעֲבִים לְלָחֶם מִמֶּשׁ, רַחֲמָנָא לְצַלּוֹ, וְאֵינּוּ נוֹתֵן לָהֶם מְאוּמָה, וְכֵאֵן הוֹלֵךְ וּמְלוֹה לְבְּחֹרֶר צְעִיר סְכוּם גְּדוֹל שֶׁל כֶּסֶף, בְּשַׁעֲהַ שְׁאֵינּוּ יוֹדֵעַ כָּלֵל מְתֵי יַפְרַע חוֹבוֹ... הָרִי צְרִיךְ לְהִיּוֹת חָכֵם גְּדוֹל בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ, וּמְשַׁכִּיל עַל דְּבַר אֱמֶת, מְתֵי צְרִיךְ לְפַזֵּר כֶּסֶפוֹ וְלְהִיּוֹת וּתְרֵן, וּמְתֵי צְרִיךְ לְקַמֵּץ וְלְהִיּוֹת מְתוּן בְּהוֹצָאת מְמוֹנוֹ, וְצְרִיךְ לְבַקֵּשׁ

הרבה מהשם יתברך, שינחה אותו בדרך האמת בענין זה, ויהיה לו דעת ושכל... אשרי הזוכה לשקל דרכיו תמיד בכל עת.

וכוחים

מוהרא"ש נ"י אמר, שצריכים להתרחק מאד מכל מיני וכוחים, כי אין דבר טוב יוצא מהם, האדם מגיע את עצמו ומוציא כל כחותיו, כדי להוכיח לזולתו שהצדק עמו, ולבסוף הלה הולך ולועג מדבריו, ואם-כן לא פעל בכל וכוחו מאומה. ולכן טוב יותר לשתק, ולברח מכל מיני וכוחים, ולא להפגס בשום טוען ונטען עם בני-אדם כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שווכוח אחד בלבד טוב ומועיל לאדם, וזהו הווכוח שאדם מתוכח עם השם יתברך כבכּוּל, הינו שמצדיק עצמו לפניו יתברך, למה עשה מה שעשה, ולמה בא לידי עברות קשות וחמורות וכו', רחמנא לצלן, הינו שמספר לפניו יתברך שיש לו יצר הרע גדול, ואי אפשר לו להתגבר עליו והיה כבר רוצה להפטר ממנו לגמרי וכו', כי מוכוח כזה יש להקדוש-ברוך-הוא תענוג גדול, בבחינת מה שאמרו חכמינו הקדושים (פסחים ק"ט): "שיר מזמור למנצח" — זמרו למי שמנצחין אותו — ושמת; כי כשמדבר לפני הקדוש-ברוך-הוא, ומפרש שיחתו בטענות ובקשות, ורוצה לנצח את הקדוש-ברוך-הוא כבכּוּל, להשם יתברך יש תענוג מזה, על-כן שולח לו דבורים שיוכל לנצח אותו כבכּוּל, כדי לקבל התענוג (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קכד), וכל מה שאדם מרבה להתוכח בדברים אלו בינו לבין השם יתברך — הרי זה משבח, כי בזה מרצה את השם יתברך, וזוכה שנמחלין לו כל עוונותיו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שְהֵרַב הַחֲסִיד ר' יצחק ברייטער ז"ל, הָיָה מְפָרֵשׁ עַל דְּרָךְ זו אֶת הַפְּסוּק (ישעיה א, יח): "לְכוּ נָא וְנִכְחָה יֹאמֵר ה'", שֶהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ מִבְּקֵשׁ מֵאֵת הָאָדָם שִׁיתּוֹכַח עִמּוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו וְיִרְדּוּתָיו וְנִפְּלוֹתָיו וְכוּ', וְאָזִי "אִם יִהְיוּ חַטָּאִיכֶם כְּשָׁנִים — כְּשֶׁלֶּג יִלְבִּינּוּ" וְגו' (שם), כִּי הֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ אוֹהֵב כְּשֶׁאָדָם מְצַדִּיק אֶת עַצְמוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, וְקוֹבֵל לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ עַל רַב תְּבַעֲרַת יִצְרוֹ, כִּי הֲלֹא עַל שְׁלֹשָׁה דְבָרִים הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִתְחַרֵּט, וְאֶחָד מֵהֶם — עַל שֶׁבָרָא אֶת הַיִּצָּר הָרַע (מִדְרַשׁ הַגְּדוֹל, פֶּרֶשׁת נח), וְכֵן כְּתִיב (מִיכָה ד, ו): "אֲשֶׁר הִרְעוֹתִי", הֵינּוּ אֲנִי גֵרְמָתִי לָהֶם שֶׁבָרָאתִי יִצָּר הָרַע (עֵין בְּרוּכּוֹת, רִישׁ דף לב. וּבִפְרוּשׁ רַש"י שם), וְלִכֵּן כְּשֶׁאָדָם מִתְנַצֵּל לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, וְאֹמֵר שֶׁבּוֹדָאִי לֹא הָיָה רוּצָה כָּלֵל לְחַטָּא נִגְדוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְרַב תְּבַעֲרַת יִצְרוֹ הִבִּיאָה אוֹתוֹ לְכָל זֶה, עַל-יְדֵי-זֶה פּוֹטֵר מֵעַצְמוֹ כָּל מִינֵי עֲנָשִׁים קָשִׁים וְמָרִים, וְנִמְחָלִין לוֹ כָּל עֲוֹנוֹתָיו; אֲשֶׁרֵי הַזּוֹכָה לְעֶסֶק בּוֹכּוּחִים קְדוֹשִׁים כְּאֵלוֹ.

וְתִיקִין

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שֶׁתְּפִלַּת הַוְּתִיקִין הִיא הַכְּנָה לְכָל הַיּוֹם כְּלוּ, כִּי כְּשֶׁאָדָם זוֹכֵה לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם תְּפִלַּת הַוְּתִיקִין, אָזִי יֵשׁ לוֹ יוֹם אֶרֶךְ מְאֹד, לֹא-כֵן כְּשֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל מְאֹחֵר, אָזִי עַד שֶׁמְסִיִּם תְּפִלָּתוֹ כְּבָר עֶבֶר הַיּוֹם, וְעַל-כֵּן בְּשֶׁבִיל זֶה בְּעַצְמוֹ כְּדָאִי לְהִתְפַּלֵּל בְּוְתִיקִין בְּכָל יוֹם, כְּדִי שִׁיְהִי לוֹ יוֹם אֶרֶךְ מְאֹד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שֶׁרַש"י מְפָרֵשׁ "וְתִיקִין", אֲנָשִׁים עֲנוּיִם וּמְחַבְּבִים מְצוּה (בְּרוּכּוֹת ט:), וְהִפְרוּשׁ הוּא, שֶׁדִּיקָא מִי שֶׁהוּא אִישׁ עָנוּ מְאֹד, וְאִינוּ עוֹשֶׂה מֵעַצְמוֹ שׁוֹם דְּבָר, הוּא מִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת הַוְּתִיקִין. וְסִפֵּר שֶׁהֵרַב הַחֲסִיד ר' הִרְצֵן ז"ל (אָבִיו שֶׁל הָרַב הַחֲסִיד ר' אַבְרָהָם שְׁטְרִינְהֵרִץ ז"ל) הָיָה סוֹפֵר, וְדָרְכוּ הֵיחָה לְקוּם בְּחִצּוֹת לִילָה וְלוֹמַר

סדר תקוין חצות, ואחר-כך למד שעוריו עד קדם אור היום, והלך למקוה, ומשם הלך להתפלל תפלת ותיקין. ובדרך כלל מי שמתפלל תפלת ותיקין, מסיים את התפלה בשעה מקדמת, ובפרט בקיץ, שאז גץ החמה מקדם מאד, בשעה חמש לערך ועוד קדם לזה, ועל-פני פעמים רבות אלו שמתפללים ותיקין, מסיימים את התפלה לפני שבני-אדם קמים. והיה בעירו עוד סופר, שהיה מפת המתנגדים, והוא התפלל בדרך כלל מאד מאחר בדרך חסידים... והיה הולך עם המגבת בשעה אחת-עשרה קדם הצהרים למקוה, והלך עם בגד משי ומגפים... וכשעבר ברחוב היו הנשים מתלחשות ביניהן: "הנה זהו סופר ירא שמים גדול, הולך עכשו למקוה, ואחר-כך מתפלל באריכות, לא כמו הירצ'לע ה'ברסל'בר סופר, שהוא זולל וסובא, קם קדם אור היום ומתפלל מהר, כדי שיוכל אחר-כך לאכל ולשתות"... ואמרו זאת בלשון זלזול. וסיים מוהרא"ש נ"י, שכל-כך מזולזלת תפלת הויתיקין אצל בני-אדם, עד שחושבים שמי שמתפלל תפלת ותיקין, הוא, רחמנא לצלן, זולל וסובא, ואינם יודעים מפרושו של רש"י הקדוש, שפרש: "ויתיקין" — אנשים ענוים ומחבבים מצוה.

ופעם פרש מוהרא"ש נ"י את הפסוק (בראשית כב, ג): "וישכם אברהם בבקר", שצריך לקום בבקר מקדם ולהתפלל תפלתו, כמו שדרשו חכמינו הקדושים (ברכות כו:): מכאן, שתקן אברהם אבינו תפלת שחרית, כי צריך להתפלל תפלת שחרית בהשקמה דיקא, ועל-ידי-זה "ויחבש את חמורו" — זוכה לחבש את החמוריות שלו, כי בכל שאדם קם מקדם יותר, על-ידי-זה הוא זוכה לחבש את החמוריות שלו, ולא עוד אלא "ויקח את שני נעריו אתו" — שלוקח את שנות נעוריו אתו, כי על-ידי שאדם קם בכל יום בבקר מקדם, על-ידי-זה זוכה לאריכות ימים, שמאריך כל יום ויום בטוב אמתי ונצחי, ולוקח את שני נעריו עמו, הינו את שנות נעוריו, כי כשאדם קם מקדם, אזי יש לו ימים ארבים, "ואת יצחק בנו" — על-ידי-זה הוא תמיד צוחק מפל מה שעובר עליו, כי יצחק על שם הצחוק,

כמו שפיתוב (בראשית כא, ו): "כל השומע יצחק לי", כי מי שקם מקדם בכל יום, ויש לו יום ארץ, וממלא אותו בטוב אמת, על-ידי-זה הוא צוחק מהכל, ושום דבר בעולם לא יוכל לשבר אותו, והוא ממלא כל יום בטוב אמת ונצחי, ועל-ידי-זה "ויבקע עצי עולה" — "עצי עלה" עולה כמספר "רעה", הינו על-ידי צחוק ושמחה, שזוכה למלא כל היום בטוב אמת ונצחי, על-ידי-זה זוכה לבקע את הרעה שעוברת עליו, וזוכה להגיע אל תכלית המדרגה העליונה, "ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלקים" — שהוא קם והולך אל מקומו של עולם, שהוא הקדוש-ברוך-הוא, שמלא כל הארץ כבודו, כי הוא יתברך מקומו של עולם ואין העולם מקומו, הינו שמוצא את הקדוש-ברוך-הוא בתוך "הטבע", שעולה כמספר "אלהים", כי מי שזוכה לכל זה, הוא מוצא את הקדוש-ברוך-הוא בכל "מקום", כי יודע ועד שאין בלעדיו יתברך כלל, ובכל תנועה ותנועה שם אלופו של עולם, ואפלו בתקף הדינים הנקראים "אלהים" שהוא ה"טבע", גם שם מקומו של עולם נמצא, וזה "ויקם וילך אל המקום" — כשהוא קם בבקר מקדם, אזי כל מקום שהולך, מוצא את הקדוש-ברוך-הוא, "אשר אמר לו האלקים", שגם במדת הדין והטבע מוצא את הקדוש-ברוך-הוא.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהטעם שהוא אינו מתפלל ותיקין, כי הרגיל את עצמו עוד מימי נעוריו לא לילך לישן, רק עוסק בתורה כל הלילה, ועד שאינו נרדם על הספר, אינו הולך לישן, וכן אחר-כך, כשכבר נתפרסם, אזי באו אליו בכל יום בני הנעורים לדבר עמהם מענין רבנו ז"ל, והיה לו ההכרח לשבת אתם עד שעה מאחרת מאד מאד, כי בדרך כלל בני הנעורים חששו לבא ביום, שלא יתפסם המשגיח וראש הישיבה... ועל-כן דרפם היטה לבא בלילה בשעה מאחרת, כשכל הבחורים כבר ישנו, ודבר זה נשנה על עצמו בכל לילה, שבאו מישיבות אחרות בחורים שונים, והצריך לבלות עמהם עד השעות הקטנות של הלילה, וכן יותר מאחר, כשהחלו לבא אליו אנשים וזוגות לעשות שלום-בית, גם-כן עכבוהו

עד שעה מאחרת בלילה, וההכרח היה לבלות עמָהֶם שעות רבות, אשר מטעם זה היתה דרכו לילך לישון מאחר מאד, ועל־כֵּן לא היה יכול להתפלל תפלת ותיקין. עם כל זאת הזהירנו מאד לבל נחקה אותו בזה, אלא להשתדל להתפלל בכל יום תפלת ותיקין, ואחר־כֵּן נזכה ליום אָרֶךְ עד מאד.

וכמה פעמים קבל מוהרא"ש נ"י ואמר: הלא בליתי לילות שלמים עם בחורים פגומים, והוצאתי אותם מהבוץ שנפלו לשם, וכבר זכו ללמד הרבה ולהתפלל הרבה, ונשתנו לגמרי לטובה, ולבסוף בועטים בי ומדברים עלי כל דבר אסור, מצד אחד אני מאד מאד מצטער, חבל היה לי על כל הלילות הארפים שהייתי יכול ללמד בהם, ובטלתי את זמני היקר להבל ולריק, כי הרי מדברים עלי כל דבר אסור, אף מצד השני אני מחיה את עצמי, כי תהלה לאל, הורדתי את עצמי אליהם, והגבתי אותם, ודברתי על לבם, וחתקתי אותם, עד שהבאתים למה שהם היום.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהיו כמה בחורים, שהיתה להם קביעות לבא אליו מאחר בלילה והוא דבר עמָהֶם, כי היו פגומים מאד מאד בפגם הברית, והיו משקעים מאד מאד בנאוף, רחמנא לצלן, והוא הבין את מצבם העגום, ועל־כֵּן מסר את נפשו פשוטו כמשמעו בעבורם, כי היה יכול בשעות אלו ללמד, כפי שידוע גדל התמדתו, אף על הכל העביר בעבורם, ולבסוף דיקא אלו מדברים עליו כל דבר אסור, ושונאים אותו בתכלית השנאה. והזכיר לפנינו אז שני שמות, ועל אחד אמר: "איני מוחל לו, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא (אשר אף פעם אינו אומר דבר כזה על שום בר ישראל), כי זה האחד היה פגום מאד מאד, ודרכו היתה לבא דוקא מאחר מאד בשעה שמים או שלש בלילה, ובטל אותי מתורה ותפלה בשעות היקרות ביותר, ואף־על־פִּי־כֵּן מסרתי את נפשי בפעל ממש, כי השלכתי הכל כדי לדבר עמו ולהוציאו מן הבוץ והלכלוך שנפל

אליהם, ולבסוף אינו מתבייש עמה ללכת בצביעות גדולה ולהסית ולהדיח אנשים נגדיי".

נדאות

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁצָרִיכִין לְדַבֵּר תָּמִיד עִם זולתו דבורי רבנו ו"ל בְּנֵי בְּרִיּוֹת, בְּלִי שׁוּם סִפְקוֹת כָּלֵל, אֲלֵא "כֶּף אָמַר רַבְּנוּ ו"ל"..." וְכֶף אָמַר רַבְּנוּ ו"ל"..." וְלִגְלוֹת וְלִפְרָסִם לְכֻלָּם אֵת דַּעַת רַבְּנוּ ו"ל בְּתַמִּימוֹת וּבִפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, וְכֶף מִי שְׂרוּצָה לְשׁוֹב בְּתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֲלֵיו יִתְבַּרֵךְ, וְלִתְקַן אֵת כָּל הָעֵבֶר שְׁלוֹ, יִרְבֶּה בְּשִׂיחָה — זֶה תִּפְלָה, אֲלֵיו יִתְבַּרֵךְ, וְיִרְגִיל אֵת עֲצָמוֹ לְלֶכֶת לְמָקוֹם פְּנוּי שְׂאִין שֵׁם בְּנֵי-אָדָם, וַיִּפְרַשׁ אֵת שִׂיחָתוֹ אֲלֵיו יִתְבַּרֵךְ בְּלִשׁוֹן שְׂרָגִיל בָּהּ, אֲשֶׁר זֶה נִקְרָא אֲצֵל רַבְּנוּ ו"ל "הַתְּבוּדוֹת", וְכֹל מֵה שְׂיִרְבֶּה בְּעִבּוּדָה קְדוּשָׁה זֶה, כְּמוֹ-כֵן יִזְכֶּה לְזַכָּךְ וּלְטַהַר אֵת נַפְשׁוֹ מִכָּל מִינֵי חֲלוּדָה וְזִהְמָה שְׁנֹדְבָקוֹ בְּהַ מַחֲמַת עֲוֹנוֹתָיו הַמְרַבִּים, וְיִרְבֶּה לְדַבֵּר וְלִגְלוֹת דְּבָר זֶה לְכָל אֶחָד, וַיְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן נְדָאוֹת: כֶּף אָמַר רַבְּנוּ ו"ל"..." וְלֵא יִכְנַס כָּלֵל בְּכּוֹחֵים עִם זולתו, שְׁהֵלָה יִשְׁאַל כָּל מִינֵי קִשְׁיוֹת וְסִפְקוֹת, וְיִבִּיא כָּל מִינֵי רְאִיּוֹת מִסְפָּר זֶה... אוֹ זֶה... כְּאֵלוֹ אֵין צְרִיכִים עֲכָשׁוֹ עִבּוּדָה זֶה, לֵא כְּדֵאי לְהַתּוֹפֵחַ עִמּוֹ כָּלֵל, רַק לֹאמַר בְּנְדָאוֹת: זֶהוּ זֶה. וְכֵן בְּעִנְיַן סֵדֶר דְּרֶךְ הַלְמוּד שֶׁל רַבְּנוּ ו"ל, שְׁהַזְהִירָנוּ מֵאֵד מֵאֵד לְלַמֵּד כְּסִדְרָן, לְהִיּוֹת וּלְטִיֵּל בְּכָל חֲלָקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה (עִין שִׂיחוֹת-הַר"ן, סִימָן עו), וְהַעֲקֹר בַּלְמוּד הוּא — לֹאמַר הִרְבֵּה בְּתַמִּימוֹת וּבִפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה: מִקְרָא, מִשְׁנָה, גְּמָרָא, מְדֻרָשׁ, זֶהר וְתַקּוּנִים, רַמְבַּ"ם, טוֹר וְשִׁלְחָן עֲרוּךְ וְכוּ' וְכוּ', וְלְהַתְמִיד בְּיֹתֵר בְּזֶה, וְלֵא לְהַסְתַּפֵּל אַחֲרֵינִית כָּלֵל, רַק לְהַתְקַדֵּם עוֹד פֶּרֶק וְעוֹד פֶּרֶק, עוֹד דִּף וְעוֹד דִּף, עוֹד סִימָן וְעוֹד סִימָן, וְכִשְׁיִזְכֶּה לְסִים אֵת הַסְפָּר יִתְחִיל עוֹד פַּעַם מִחֲדָשׁ, וְכֶף יִתְנַהֵג כָּל יְמֵי חַיָּו, וְעַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא יִזְכֶּה לְסִים וּלְעֵבֶר וּלְהִיּוֹת בְּכָל חֲלָקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה. וְדָבָר זֶה צְרִיכִין לְדַבֵּר בְּנְדָאוֹת: "כֶּף אָמַר רַבְּנוּ

ו"ל... ולא כדאי כלל להפנס בוכוחים ובפטפוטי דברים בטלים, שהלה יביא לך ראיות מספר זה... או מספר זה... או ממשגיח פלוני... או מראש ישיבה אלמוני... שאומר אחרת, אין צריכין להפנס בדבורים יתרים כלל, רק לומר: "איני יודע כלום, כך צנה אותנו רבנו ו"ל... וזהו זה"... וכשהולכין בדרך זו, אזי מצליחין משגי הפוונים, פוון אחד — אצלו, פי ברגע שהוא חזק בנדאות שפך הוא זה, וכך צנה רבנו ו"ל, אז כבר שום ברנה שבעולם לא תוכל לבטלו ולבלבלו ולהרחיקו מעבודה קדושה זו — ללמד ולהתפלל בדרך שצנה והנהיג אותנו רבנו ו"ל. וכיון שני, שדבר זה בעצמו יעשה רשם אצל זולתו, פי הלה גם-כן יתעורר מדבוריו, פי יראה שהוא מדבר בלשון ודאות, ואינו רוצה להפנס בוכוחים, על-ידי-זה יתעורר גם חברו ממנו, ואף הוא יתחיל להתבודד עמו יתברך ולהתמיד בלמוד התורה הקדושה, ועל-כל-פנים אם חברו לא ירצה לקבל את דבריו, ילך לו לחיים ולשלום, פי יראה שאותו אי אפשר להטות מדרך האמת. וזו כל המעלה של ודאות, שאדם צריך להיות ודאי וחזק בנקדתו, בלי שום ספקות כלל, ולא יירא ולא יפחד משום ברנה שבעולם, הוא צריך לצית את רבנו ו"ל ולקיים את כל אשר יאמר פי הוא זה. ואז כשהולך בדרך זו — תמיד יצליח; אשרי מי שחזק בדעתו תמיד, ואינו מתבלבל משום ברנה שבעולם, אלא הולך בדרכו בודאות.

זכות

מוהרא"ש נ"י אמר, שצריך אדם להרגיל את עצמו מאד מאד במדת למוד זכות, לדון את כל בר ישראל לכף זכות. וזאת צריך הוא להתחיל בביתו, לדון לכף זכות את אשתו ואת בניו ובנותיו, את חתניו וכלותיו, את השכנים, הקרובים והרחוקים, פי ענין של למוד זכות עולה על הכל, פי על-פירב עובר על כל אחד ואחד

מה שעובר — כל מיני קטנות וירידות וחסרונות הנדעת ולכל אֶחָד יש הצרות של עצמו, ואף אֶחָד אינו חושב להזיק לשני, ומאין אם־כֵּן באות מריבות? כִּשְׂאִין דְּנִים אֶת הַזּוּלָת לְכַף זְכוּת, וְנִכְנָסִים בְּדַעְתּוֹ דְּמִיוֹנוֹת כְּאִלוֹ זוּלָתוֹ כִּי לַעֲשׂוֹת לוֹ אֶת הַרְעָ בְּכּוֹנֵה, וְאִז יוֹצֵא לְרִיב עִמּוֹ, וּבְאֵמֶת הַכֹּל דְּמִיּוֹן גְּדוּל כִּי הִלָּה לֹא הִתְכַּוֵּן לַעֲשׂוֹת לוֹ מְאוּמָה, אֲלָא מְרַב צְרוּתֵיּוֹ וְיִסוּרֵיּוֹ יֵצֵא כֶּה, אֲבָל לֹא הֵיטָה לוֹ כּוֹנֵה לְהַרְעָ לוֹ, וְאִז כְּשִׂמְכָנִים בְּדַעְתּוֹ יִדְעוֹת אֵלָיו, מְצַלִּיחַ מְאֹד מְאֹד בַּחַיִּים, כִּי רַב הַמְּרִיבוֹת קוֹרוֹת בְּמִשְׁפָּחָה, רַק כְּשִׂדְּנִים אֶת הַזּוּלָת לְכַף חוֹב, וְתַחֲכָף־וּמִיד מִתְרַעְמִים עָלָיו כְּאִלוֹ הֵיטָה כּוֹנֵנוֹ לְהַרְעָ לוֹ, וּבְאֵמֶת הַכֹּל דְּמִיּוֹן, וְכִלְל לֹא חָשַׁב עַל כֶּה; וְעַל־כֵּן צָרִיךְ לְהַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לִילֵךְ בְּמִדַּת לְמוֹד זְכוּת, לְלַמֵּד זְכוּת עַל אִשְׁתּוֹ, עַל הַיְלָדִים וְעַל כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ, וְעַל כָּל הַמִּשְׁפָּחָה, וְכִלְל זֶה צָרִיךְ לְהַכְנִים בְּעַצְמוֹ: שׁוּם בְּרִיָּה אֵינָה מִתְכַּוֵּנָה לְהַרְעָ לָהּ, וּמָה שְׂנִכְנַס בְּדַעְתָּךְ שֶׁכֵּן הִיא הָאֵמֶת, שְׂרוּצָה לְהַרְעָ לָהּ, הַכֹּל דְּמִיּוֹן, כִּי לוֹ הִיָּה הָאֵדָם יוֹדֵעַ מַה קוֹרֵה בְּכָל בֵּית וּבֵית, הִיָּה מִתְפַּלֵּא מְרַב הַצְּרוּת וְהַיִּסוּרִים וְהַקְּטָנוֹת וְחַלְשׁוֹת הַדַּעְתָּ שְׂעוּבָרִים בְּעוֹלָם, וְעַל־כֵּן אֵף אֶחָד אֵינוֹ חוֹשֵׁב מִמֶּךָ, וְאֵף אֶחָד אֵינוֹ רוּצָה לְהַרְעָ לָהּ, זֶהוּ רַק דְּמִיּוֹן שְׂנִכְנַס כֶּה, שְׂאֵתָה דָן אֶת כָּלֵם לְכַף חוֹב, וּמִזֶּה חֲדָר אֲצִלְךָ דְּמִיּוֹן אַחֵר דְּמִיּוֹן, עַד שְׂאֵתָה מְדַמָּה בְּדַעְתָּךְ כְּאִלוֹ אֵדָם זֶה רָצָה לְהַרְעָ לָהּ, וּמִזֶּה נוֹבֵעַ שְׂאֵתָה הוֹלֵךְ לְרִיב עִמּוֹ; וְעַל־כֵּן מָה וְלָמָּה לְבֹא בְּמְרִיבוֹת, אֲשֶׁר לֹא יָבִיאוּ אֶל שׁוּם דְּבָר, רַק לְהִרְסַת הַכֹּחַ וְהַמַּח, וְגוֹרְמִים פְּרוּדִים וְחַלְשׁוֹת הַדַּעְתָּ וּמַחְלָקַת וּמְרִיבוֹת עֲצוּמוֹת, כְּדָאֵי לְהַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לְדוֹן לְכַף זְכוּת אֶת כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל, וּבִפְרָט אֶת אִשְׁתּוֹ וְיִלְדֵיּוֹ, וְאִפְלוּ שְׂרוּאִים בְּחוּשׁ שְׁהֵם עוֹשִׂים נְגַד רְצוֹנוֹ, צָרִיךְ תְּמִיד לְלַמֵּד עֲלֵיהֶם זְכוּת, שְׂלֵא כּוֹנֵנוֹ לְרַע.

וְסִיִּם מוֹהֲרָא"ש נ"י: וּמִי שְׂמַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לִילֵךְ בְּדַרְךָ זוֹ, לְדוֹן אֶת כָּל אֶחָד לְכַף זְכוּת, הוּא חַי חַיִּים אֲמִתִּיִּם וְנִצְחִיִּים, חַיִּים אֲרַכִּים,

וצוחק מפל העולם, כי אף אחד לא יכול לנגע בו, אשרי מי שמרגיל את עצמו לילך בדרך זו לדון את כל אחד לכף זכות.

זמן

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר עקר ההצלחה בגשמיות וברוחניות היא כפי שמירת הזמן, כי כשאדם שומר על זמנו הוא יכול להצליח בין בגשמי ובין ברוחני, כי עקר הכשלון של האדם בין בגשמי ובין ברוחני הוא רק מחמת שיש לו בטול זמן, והזמן לא חשוב בעיניו כלל, והולך ומסתובב שעה אחר שעה ויום אחר יום בלי פלוג, רק בדברים בטלים לשון-הרע ורכילות, שדבר זה אינו מביאו לשום דבר, כי בטול זמן הוא העברה הגדולה ביותר, ואי אפשר להצליח בזה העולם, אלא על-ידי שמירת הזמן, ועל-כן כל אלו שזוכים לשמר את הזמן, הם מצליחים ביותר בחייהם — בין בגשמי ובין ברוחני.

ואמר מוהרא"ש נ"י: ורואים בגשמיות — מי מצליח? פועל שעמל היטב, פועל חרוץ, פועל שאינו מבטל את זמנו כרגע, אלא שוקד על עבודתו, וכשגומר עבודה אחת נוטל על עצמו עבודה שניה, וכשגומר עבודה שניה, נוטל על עצמו עבודה שלישית וכו' וכו', זה פועל טוב, ומצליח מאוד מאוד, וכן אין לו זמן לבטל ולפספט דברים בטלים, ולספור חדשות מה שקורה בעולם, כי יודע שחבל על הזמן, ועם הזמן הזה יכולים להרויח כסף... ומזה ראוי ללמד גם ברוחניות, שחבל על הזמן, ובכל שעה ובכל רגע יכולים להצליח מאוד מאוד, העקר לשמר את הזמן היקר, וכשזוכים לשמר על הזמן, מצליחים מאוד מאוד בין בגשמיות ובין ברוחניות, ובפרט מאחר שזכינו להקדמותיו הקדושות של רבנו ז"ל, שגלה לנו את הענין הנורא והנפלא של תפלה והתבודדות, לדבר לשיח ולספור את

כֵּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, בְּזוֹה רְאוּי לְשִׁמּוֹחַ מְאֹד מְאֹד, כִּי עַל-יְדֵי-זוֹה אֵף פָּעַם לֹא יִבְטַל אֶת הַזְּמַן, כִּי הֵיכֵן שָׂרַק יֵלֶךְ יְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, הֵן כְּשִׁיּוֹצֵא מִבֵּיתוֹ לְלַכֵּת לְמַקְנָה, וְהֵן כְּשִׁיּוֹצֵא מִהַמְּקָנָה לְלַכֵּת לְבֵית-הַפְּנֹסֶת לְהַתְּפַלֵּל, וְהֵן כְּשִׁיּוֹצֵא מִבֵּית-הַפְּנֹסֶת וְהוֹלֵךְ לְעִבּוּדָתוֹ, וְהֵן כְּשֶׁהוֹלֵךְ לַחֲנוּת וּבַחֲזָרָה וְכוּ' וְכוּ', הוּא מְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, אִז כֹּל רָגַע וְרָגַע שֶׁמְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, נַעֲשֶׂה כְּלִי לְהַמְשִׁיף בּוֹ שְׂכִינַת עֲזוֹ יִתְבַּרֵּךְ, כִּי הַדְּבוּר וְהַשִּׁיחָה שְׁאָדָם מְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, עוֹשֶׂה אוֹתוֹ כְּלִי לְהַמְשִׁיף אֶת שְׂכִינַת עֲזוֹ יִתְבַּרֵּךְ אֲצִלוֹ, וּבְזוֹה אֵף פָּעַם אֵין הָאָדָם מְבַטֵּל אֶת זְמָנוֹ.

וְסִפֵּר מוֹהֲרָא"ש ג"י, שֶׁשָּׁמַע מֵהַרְבֵּ הַחֲסִיד ר' אֱלִיהוּ חַיִּים רוֹזִין ז"ל (שֶׁהָיָה תַלְמִידוֹ שֶׁל ר' אַבְרָהָם בֵּר' נַחֲמָן ז"ל), שֶׁבִשְׁנַת תַּרע"ז בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, הָיָה ר' אַבְרָהָם ז"ל חָלוּשׁ מְאֹד, וְהָיָה קָשָׁה לוֹ מְאֹד לְהַסְתַּפֵּל בַּתּוֹף הַמְּחֻזָּר, כִּי מֵרַב בְּכִי שֶׁבָּכָה כָּל יְמֵי חַיָּיו לְפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ, הָיוּ עֵינָיו נְפוּחוֹת עַד מְאֹד, וְלֹא יָכוֹל הָיָה לְהַסְתַּפֵּל בַּתּוֹף הַמְּחֻזָּר, וְעַל-כֵּן בִּקֵּשׁ מֵר' אֱלִיהוּ חַיִּים, שֶׁהוּא יֹאמֵר לְפָנָיו אֶת הַפִּיּוּטִים וְהוּא יַחֲזֹר אַחֲרָיו, וְכֵן עָשָׂה. וּמַחֲמַת שָׂר' אַבְרָהָם הָיָה זְקָן, (שָׁנָה לְפָנָיו הִסְתַּלְקוֹתוֹ), נִרְדָּם בְּאֲמֻצַּע הַפִּיּוּט, וְאִז הִפְסִיק ר' אֱלִיהוּ חַיִּים ז"ל מְלוֹמֵר, כִּי רָאָה שֶׁהוּא נִרְדָּם, וְתַכְּף-וּמְיָד כְּשֶׁהִפְסִיק, נִתְעוֹרָר ר' אַבְרָהָם ז"ל, וְאָמַר לוֹ בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: מֵאָדָּה מֵיט דְּעַר לִיפֵן, מֵאָדָּה מֵיט דְּעַר לִיפֵן, אֲמוּיִל אִיז אַזוּי וּוִי א מִיִּל, כָּל זְמַן עִם מְאֵלֵט דִּי וַיִּיץ, גִּיט עִם אַרוּיס גִּיטְעַ מְעַהֵל, אַז עִם הָעֵרֶט אוּיף צוּ מְאֵלְעֵן, גִּיט עִם גִּיטְט אַרוּיס קִיִּין מְעַהֵל^ח, בֵּן הַדְּבָר עִם הַדְּבוּר שֶׁל הָאָדָם, כָּל זְמַן שְׁאָדָם מְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, עַל-יְדֵי-זוֹה מְמַשִּׁיף עַל עֲצָמוֹ רוּחַ קְדוּשָׁה וְטַהֲרָה, אֲבָל כְּשֶׁשָּׂרַק מִפְּסִיק, אִזוּי נִפְסָקוֹת מִמֶּנּוּ כָּל הַהִשְׁפָּעוֹת הַטּוֹבוֹת; עַל-כֵּן צָרִיךְ כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וּלְנַצֵּל כָּל

(ת) הִפָּה שֶׁל הָאָדָם הוּא כְּמוֹ טַחֲנַת קֶמַח, כָּל זְמַן שֶׁטּוֹחֲנֵת הַחֲטִיִּים, מוֹצִיָּאָה קֶמַח יָפָה, וּכְשֶׁמִּפְּסָקֶת לְטַחֵן — מִפְּסָקֶת לְהוֹצִיאָה קֶמַח.

דקה שיש לו בזה העולם, ולדבר בה עמו יתברך, וזו שלמות שמירת הזמן.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י, שביותר הנה חוזר תמיד הרב החסיד ר' לוי יצחק ו"ל על שמירת הזמן, והנה תמיד שגור בפיו: כשזוכים לשמר את הזמן, זוכים להכל, וכשאין שומרים את הזמן, אין זוכים לשום דבר, כי הכל תלוי בשמירת הזמן. ופעם אחת ספר לו ר' לוי יצחק ו"ל ספור, שאלקסנדר מוקדון סבב בכל העולם. פעם הגיע ליצר אחד, ומצא שם יהודי וקן שיושב באיזו בקתה (הייזילע) קטנה ולומד בהתמדה רבה, והנה פלא בעיניו, מה עושה כאן יהודי וקן באמצע היצר, אשר בנה לעצמו בקתה קטנה, ויושב וגוחן על ספרים. ומאד מצא חן בעיניו הענין, ועל-כן שאל את הזקן: "מי הביאך לכאן? ותאמר לי מה אתן לך?" ענה ואמר לו הזקן בתמימות ובפשטות: "איני צריך שום דבר רק לשמר את הזמן, ועל-כן דבר אחד יש לי לבקש ממך, אל תקח ממני את הזמן..." וחזר ללמודו. ונשא מאד חן הדבר בעיני אלקסנדר מוקדון, והשאיר לו שי כסף רב. וסיים מוהרא"ש נ"י: רואים מכאן, איך שאדם זוכה לשמר את הזמן, עד שהזמן יקר אצלו, ואזי אינו חפץ בשום דבר, אלא דבר אחד — שלא יטלו ממנו את הזמן, כי אין לך עוד גנבה גדולה יותר מזו שגונבים מאדם את הזמן.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי האדם צריך להיות חכם גדול מאד מאד איך לנצל את הזמן היקר, ולא לבטלו בשטיות והבלים, ועל-פירוב היצר הרע נמשך מאד מאד אחר בטול זמן, וצריך רחמים רבים לא לבטל את הזמן, ולהיות חכם גדול כשלמה המלך, לנצל את הזמן היקר ולכלי להעבירו בהבל וריק; אשרי מי שזוכה לשמר את הזמן, ואז יצליח בין בגשמיות ובין ברוחניות.

זריזות

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר כל דבר רבנו ז"ל הוא זריזות נפלאה מאד מאד, אשר האדם צריך לזכות להגיע אל ישוב הדעת כזה, לידע אשר אין שום זמן בזה העולם כלל, וצריכים לעשות כל דבר בזריזות עצומה ביותר, הן דבר גשמי והן דבר רוחני, כי אם ידחה את הדבר ליום אחר או לשבוע אחר וכו', וכו', כבר אף פעם לא יעשהו. ועל-כן צריך לזרז את עצמו לעשות את כל ענינו בזריזות נפלאה מאד מאד, עוד ביום הזה ובשעה הזו, ועל-ידי-זה יצליח.

וספר מוהרא"ש נ"י, אשר רבנו ז"ל אמר, שאת כל הדברים הגשמיים, שההכרח לו לעשותם, הוא עושה אותם תכף-ומיד, כדי שלא יתבלבל אחר-כך, ויהיה לו זמן פנוי לעבודת השם יתברך, כי בדרך כלל כשיש לאדם איזה דבר גשמי לעשות, ודוחה אותו, אזי נתבלבלת גם עבודתו שעושה ברוחניות, כי תמיד חושב על ענינו ועל עסקו שצריך לעשות ולגמר, אף בזה שמזרז את עצמו לעשות את ענינו, תכף-ומיד על-ידי-זה נעשה בן חורין.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר אנשי שלומנו היו אומרים על מוהרנ"ת ז"ל, שהוא קיים בשלמות דבור זה מרבנו ז"ל, כי היה זריז נפלא מאד מאד, ורבנו ז"ל בעצמו הפליג מאד במעלת הזריזות שהיתה אצל מוהרנ"ת ז"ל, ואמר לו: "אתה בודאי עוד תהיה מנהיג ישראל". כי הזריזות של מוהרנ"ת ז"ל היתה משהו נפלא מאד מאד, כי כל דבר עשה בזריזות גדולה, אפילו כשהלך בדרך הלך בזריזות גדולה מאד, ולא היה דבר שלקח על עצמו מוהרנ"ת ז"ל, שלא עשאו בזריזות גדולה עד מאד, ועל-ידי-זה דיקא זכה להצלחה, וזכה להדפיס את כל ספרי רבנו ז"ל, ולחבר חבורים רבים מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אם האדם מרגיל את עצמו במדת הזריזות, אזי טוב לו בגשמיות, ומכל שכן ברוחניות, כי בדרך כלל רואים פשאדם הוא עצלן, אזי חולף לו הזמן היקר, ואינו עושה מאומה — בין בגשמיות ובין ברוחניות, ועל-כן צריך האדם להרגיל את עצמו ביותר במדת הזריזות, ועל-ידי-זה יצליח דרכו בין בגשמי ובין ברוחני.

ודבר עמנו מוהרא"ש נ"י הרבה מאד על מדת הזריזות, אשר אין לתאר ואין לשער את גדל ההצלחה של האדם, כשמרגיל את עצמו ללכת במדת הזריזות, כי רואים בני-אדם ששורפים את זמנם רק על-ידי עצלות, ועד שהולכים לישן עוברות כמה שעות, ואחר-כך אינם יכולים לקום בבקר מרב עצלות, והכל מפני שאינם מרגילים את עצמם במדת הזריזות, כי אם היו מרגילים עצמם במדת הזריזות, היו תכף-ומיד הולכים לישן בזמן וקמים בזמן, והיו חוטפים הרבה מאד טוב אמתי ונצחי, ומצליחים גם בגשמיות, כי גם בגשמיות בפרנסה, מי שזריז מאד ועושה כל עניניו בזריזות גדולה — הוא מצליח, לא-כן העצלן, הנה מסתובב והנה ישן, הנה עומד והנה מדבר, הנה מטיל וכו' וכו', ועושה כל מיני פעולות שבעולם לבטל את זמנו היקר, ועל-ידי-זה אינו עושה שום דבר; ועל-כן אשרי ואשרי מי שזוכה להגיע אל מדת הזריזות.

וספר מוהרא"ש נ"י, שמוהרנ"ת ז"ל היה ישן מעט, ושאלו אותו אנשי שלומנו: איך מצליח לישן כל-כך מעט? ענה ואמר: "כל-כך הרגלתי את עצמי במדת הזריזות, עד שאפלו לישן אני ישן בזריזות... ובאמת זו היתה מדתו — מדת הזריזות, ועל-ידי-זה זכה לחבר כל-כך הרבה ספרים, וזכה בתוך הצרות והיסורים והמחלקת שלו להוציא מהכח אל הפעל את דבר רבנו ז"ל בעולם, ועד היום אלפים ורבות אנשים מחזקים את עצמם בדבר רבנו ז"ל, רק הודות זריזותו הנפלאה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר מדת הזריזות היא ממש ברכה, כשאדם צריך לעשות איזה עסק בפרנסה או ללכת לחנות לקנות איזה דבר, אם עושה זאת בזריזות, בתכלית הזריזות, כן יודע שיגמר את הענין, ועל-ידי-זה יצליח, ומכל שפן וכל שפן ברוחניות צריך לקבץ לעצמו שעורים כסדרן, וללמד בזריזות, ולא להיות בטלן, ולהכניס את עצמו בתוך תוכו של הענין, ולא יתפעל משום בריה שבעולם, ואז באמת יצליח דרכו; אשרי מי שמחזיק במדת הזריזות.

זכרון

מוהרא"ש נ"י אמר, שהאדם צריך לשמר מאד מאד את הזכרון, לזכר תמיד בעלמא דאתי, באשר הזהירנו רבנו ז"ל על דבר זה מאד מאד (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נד), וצריכים לזכר בכל יום את התכלית הנצחית, שיבוא היום ויצטרף להסתלק מזה העולם, ולא יועיל לו שום דבר, ואל ידמה בעצמו שהוא ישאר בחיים, פי כן גזרה חכמתו יתברך, שהאדם צריך להסתלק מזה העולם, והגוף לקבורות יובל, והנשמה תעלה בחזרה אל שרשה, למקום שנחצבה משם. את הזכרון הזה צריכים לזכר בכל יום ובכל שעה ובכל רגע ממש, ואז כשאדם זוכה לזכר את הזכרון הזה, כל חיו כבר משתנים לגמרי, פי חי בצורה אחרת לחלוטין, פי מי שחושב שישאר בזה העולם לעד, אזי הוא דוחה בכל יום ויום ואומר: מחר אלמד, מחר אתפלל, מחר אקים את מצוותי יתברך, מאחר שיש לו מחר, וכך עובר עליו יום אחר יום, שבוע אחר שבוע, חדש אחר חדש, שנה אחר שנה, עד שמוצא את עצמו זקן, וכבר אינו יכול לעשות שום דבר, ועל-כן אשרי ואשרי מי שזוכה לזכר תמיד בעלמא דאתי, שבא יבוא היום והשעה והרגע שיצטרף ליצאת מזה העולם, וכשזוכה לזכרון כזה, אז כל חיו משתנים לגמרי, פי זוכה לחטף

בכל יום טוב אמתִי ונצחִי, וכן אין לו שום מחלקת ופוכחים עם אף אחד בעולם, כי יודע אשר לא לעולם ישאר כָּאן, ועל־ידי־זה יצליח דרכו, כי על־ידי שאדם זוכה לזכר תמיד ממנו יתברך ומהתכלית הנצחית, על־ידי־זה זוכה להצלחה מרבה, כי אי אפשר לו לאדם להצליח בין בגשמיות ובין ברוחניות, אלא כשזוכר תמיד בעלמא דאתי, וזוכר שִׁבּוּא היום שִׁיֶּצְטָרֵךְ לְצֵאת מִזֶּה הָעוֹלָם, אִז מְצַלִּיחַ בְּגִשְׁמִיּוֹת — כִּי שׁוֹמֵר אֶת עֲצָמוֹ מִחֻבּוֹת, וְשׁוֹמֵר אֶת עֲצָמוֹ מִגְּנָבָה וּגְזֵלָה, לְבַל יִסְתַּבֵּךְ עִם שׁוֹמֵר אָדָם, וְשׁוֹמֵר אֶת עֲצָמוֹ מִכָּל מִינֵי עֲבֻרוֹת וְחֻטָּאִים, כִּי יוֹדֵעַ שִׁבּוּא הַיּוֹם וְיִצְטָרֵךְ לְתַן דִּין וְחֻשְׁבוֹן לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ, וְכֵן זֹכֶה לְחֻטֵּף בְּכָל יוֹם תּוֹרָה שְׁעוּרִין כְּסֻדְרָן, וְזֹכֶה לְטִיֵּל בְּכָל חֻלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה: מְקַרָּא, מְשָׁנָה, גְּמָרָא, מְדַרְשׁ, הַלְכוֹת וְאַגְדוֹת, בְּרִייתוֹת וְתוֹסֵפְתוֹת, וְזֹכֶה לְקַיֵּם אֶת מְצוּוֹתָיו יִתְבַּרֵךְ, וְלִדְבֹק אֶת עֲצָמוֹ תָּמִיד בּוֹ יִתְבַּרֵךְ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר אֶת הַזְכָּרוֹן הַזֶּה בְּעֲצָמוֹ צְרִיךְ לְהַזְכִּיר לְעֲצָמוֹ, הֵינּוּ בְּדֶרֶךְ כָּלֵל נּוֹפְלֹת עַל הָאָדָם שְׂכַחָה כְּזוֹ, שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ שֶׁהוּא שׁוֹכַח, כֵּן הַדְּבָר בְּעֵינֵי הַזְכָּרוֹן, הָאָדָם צְרִיךְ לְחַדֵּשׁ אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל יוֹם בְּזְכָרוֹן הַזֶּה, כְּדֵי שְׂיַעֲלֶה לְזְכָרוֹן עֲלִיוֹן יוֹתֵר גְּדוֹל, כִּי הַזְכָּרוֹן הַזֶּה הוּא אֵין סוּף, וְתָמִיד צְרִיךְ לְזַכֵּר בְּזְכָרוֹן לְמַעַלָּה מִזְכָּרוֹן, לְזַכֵּר בְּעַלְמָא דְאֵתִי, וְלְזַכֵּר שְׂצָרִיכִים לְצֵאת מִזֶּה הָעוֹלָם.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר שָׁמַע אֶת אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ מְתַפְּלְלִים הֶרְבֵּה עַל צִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל: "רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, זַכְּנֵי שְׂאֲזֹכָה לִידַע שְׂיֵישׁ עוֹד עוֹלָם". וּפְעַם שָׁמַע מוֹהֲרָא"ש נ"י, אִיךְ אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, שְׂצוּעֵק עַל צִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל: "רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, הַעֲלֵף מִיר אִז אִיךְ זָאל ווִיסֵן אִז עֵס אִיז פֶּאָרְהֶאָנְעֵן נֶאָךְ אַ וועלט", וּבָכָה הֶרְבֵּה: "אִיךְ זָאל זִיךְ גִּישֵׁט לְאֶזֶן נֶאָרְן נֶאָר אִיךְ זָאל ווִיסֵן אִז עֵס אִיז דָּא נֶאָךְ אַ וועג

אז איך וועל מוזן אנוועק גיין פון די וועלט². וְהָאֲרִיף בְּתַפְלָה זו
מָאד מָאד, וְנִתְעוֹרֵר מוֹהֲרָא"ש נ"י מָאד מָאד מִתְפַּלְתּוּ, וְרָאָה אֶת
גְּדֹל הַתְּמִימוֹת שֵׁישׁ אֶצֶל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, אֲשֶׁר מִתְפַּלְלִים בְּתִמְיֻמוֹת
וּבְפְשִׁיטוֹת, שֵׁיזְכוּ לְזִכְרוֹן אֲמִתִּי וְנִצְחֵי זֶה, לְזִכֵּר תְּמִיד בְּעֶלְמָא דְאַתִּי,
וְלְזִכֵּר שְׁצָרִיכִים לְצֵאת מִזֶּה הָעוֹלָם וְשֵׁלָא יִשְׁאָרוּ כָּאֵן כָּלְל; אֲשֶׁרִי
מִי שְׁמַכְנִיס אֶת עֲצָמוֹ בְּזִכְרוֹן הַזֶּה, וְאִז יִזְכֶּה לְחַטֵּף הַרְבֵּה טוֹב אֲמִתִּי
וְנִצְחֵי.

זֶהָר

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׂאִין לְשַׁעַר וְאִין לְתַאֵר כָּלְל אֶת גְּדֹל מַעְלַת
לְמוֹד הַזֶּהָר, וּמִי שְׁלוֹמְד זֶהָר, סִימֵן שֶׁהֵמַח שְׁלוֹ עַר, כִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן
בַּר יוֹחָאי נִקְרָא: "עִיר וְקַדִּישׁ מִן שְׁמֵיָא בְּיַחַת" (דְּנִינְאֵל ד, י), רַאשֵׁי
תְּבוֹת: שְׁמֵי עִיר (פּוּבָא בְּהַקְדַּמַת הַלְקוּטֵי מוֹהֲרָא"ן, חֲלַק א'), וְעִיר הוּא
עַל שֵׁם הַתְּעוֹרְרוֹת הַשְּׁנָה, כִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי מְעוֹרֵר נְשֻׁמוֹת
יִשְׂרָאֵל מִן הַשְּׁנָה, וּכְמוֹ שֶׁהֵתְבַטָּא פַּעַם רַבְּנֵי ו'ל: "דְּעַר וּוּאֲכַעְדִּיגְעַר
רַבִּי שְׁמַעוֹן" (רַבִּי שְׁמַעוֹן הָעַר), כִּי הִלְשׁוֹנוֹת שֶׁל הַתְּעוֹרְרוֹת שֵׁישׁ
בְּסֵפֶר הַזֶּהָר, יֵשׁ בָּהֶן כַּח מִיחַד לְעוֹרֵר אֶת הָאָדָם, וְלְהַקְיִצּוֹ מִשְׁנַתוֹ
הָעֵמֶקָה, וְלִכְּן מוּבָא בְּסֵפֶרִים הַקְּדוּשִׁים (עֵין בְּסֵפֶר הַקְּדוּשׁ "סוּר מַרְע וְעֵשָׂה
טוֹב", לְהַרְבֵּה הַקְּדוּשׁ רַבִּי צְבִי מוֹדִיטְשׁוֹב זי"ע), שְׁמִי שְׁלוֹמְד זֶהָר, אֵינִי צָרִיף
סֵפֶר מוּסָר אַחַר, כִּי סֵפֶר הַזֶּהָר הוּא סֵפֶר הַמוּסָר הַגְּדוֹל בְּיֹתֵר, וּמִי
שְׁמַרְגִיל עֲצָמוֹ בּוֹ, יֵשׁ לוֹ מַח וְהַתְּעוֹרְרוֹת אַחֲרַת לְגַמְרִי.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁמִי שֶׁהוֹגָה בְּסֵפֶר הַזֶּהָר בְּכָל יוֹם, כְּבָר
מִסְתַּכֵּל עַל הָעוֹלָם בְּעֵינַיִם אַחֲרוֹת לְגַמְרִי, וּכְבָר אֵינִי לְהוּט כָּל-כֶּף
אַחַר תְּאוֹוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה וְתַעֲנוּגָיו הַגְּשָׁמִיִּים, כִּי סֵפֶר הַזֶּהָר מְעוֹרֵר

(ב) שְׂאִינִי לֹא אֵנִיחַ שְׁיַטְעוּ אוֹתִי, רַק אֲרַע שֵׁישׁ עוֹד דְּרָף, וְאֶהְיֶה מְכַרְח לְצֵאת מִזֶּה הָעוֹלָם.

את האדם לחשב מתכליתו הנצחית לעולם הבא, שלא ידמה בדעתו, שיש רק עולם אחד, וכל דף של הזהר מזכיר לאדם איך העולם הזה מקשר לעולם הבא, וכל תנועה ותנועה של האדם למטה, עושה פעולה ורשם גדול למעלה. ולכן כל מה שזוכים להגות בספר הזהר, כן נקבע זכרון זה בלבנו, עד שאינו נשכח ממנו כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרבי שמעון בר יוחאי אמר את מאמרי הזהר והתקונים בקדשה גדולה כזו, עד שפל מי שקורא בהם נמשכת עליו הארה עצומה מקדשתו, כי רבי שמעון בר יוחאי התחבא במערה שלש-עשרה שנה עם רבי אליעזר בנו, ושם היו מפשטים מכל מיני גשמיות לגמרי, ואכלו רק חרובין ושתו מים, וכך חברו את ספר הזהר והתקונים, בהתפשטות הגשמיות מכל וכל. ולכן כל מי שעוסק בספר הזהר והתקונים לשם שמים, נמשכת עליו הארה גדולה מקדשתם הנוראה, ויש לו התעוררות אחרת לגמרי.

ופעם בליל חמשה-עשר בשבט, שחל בשבת-קדש, ישב מוהרא"ש נ"י ליד השלחן עם אנשי שלומנו, והגישו לשלחן כל מיני פרות לכבוד חמשה-עשר בשבט כנהוג, והיו בין הפרות חרובין, והפירו אנשי שלומנו, שמוהרא"ש נ"י הקפיד לאכל כמה חרובין, ושטה עמם כמה כוסות מים. ופתאם ענה ואמר מוהרא"ש נ"י: הלא בשרבי שמעון בר יוחאי היה מחבא במערה עם בנו, נעשה להם גס, וצמח בתוף המערה אילן חרובין, וגם נכרא מעין של מים סמוך לו. ולמה היקא שני דברים אלו? אלא כנראה, מי שמאכלו הוא מאכל פשוט של חרובין (והראה בידו על החרובין), ושתינתו היא משקה פשוט של מים (והראה בידו על הכוס מים), יכול לחבר ספר הזהר והתקונים, אבל עם כרס מלאה אי אפשר לחבר ספרים קדושים ונוראים כאלו.

והמשיך מוהרא"ש נ"י ואמר: הנה מבאר בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן יח), שחרובין היא מדת האמונה הקדושה,

בבחינת (ברכות יז): חנינא בני, די לו בקב חרובין, מערב שבת לערב שבת; ומים מרמזים על התורה הקדושה, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (בבא קמא יז): אין מים אלא תורה; ולכן פשאדם זוכה להפשיט עצמו מכל מיני גשמיות, וכל עבודתו היא רק לגלות את האמונה והתורה הקדושה בעולם, הוא יכול להשיג סודות הזהר והתקונים, והלמוד בספר הזהר יכניס בו התעוררות עצומה לקדש עצמו בקדשה עלאה, ולהפשיט עצמו מכל תענוגי העולם הזה, שכל זה היתה דרכו של התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי. (והתחיל מוהרא"ש נ"י לומר את הנגון הידוע "בר יוחאי" בדבקות גדולה, וכמנהגו בכל ליל-שבת-קדש בשלחן).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שראוי לכל אחד ואחד לעשות לעצמו שעור בספר הזהר והתקונים בכל יום, הן רב הן מעט, ובספר התקונים בודאי ראוי ללמד כסדרן, מתחילתו עד סופו, אבל בספר הזהר יכול לקבץ לעצמו שעור כסדרן מפרשת בראשית עד הסוף, או ללמד בכל יום מפרשת השבוע, ולצין לעצמו עד היכן למד בשנה זו, ובשנה האחרת להמשיך מהמקום שפסק, וכדרך זו במשך שנים או שלש שנים יוכל בנקל לסיים את כל ספר הזהר; אשרי מי שלומד זהר בכל יום.

ואמר מוהרא"ש נ"י: מי שמרגיל עצמו לומר בבקר כשקם דף זהר כסדרן, ולפני השנה אומר דף תקונים כסדרן, אז יהיה בטוח, שיהיה שמור מכל מיני מזיקים ומשחיתים, כי השקידה בזהר ובתקונים היא שמירה לנפש.

חתימה

מוהרא"ש נ"י אמר פעם ברבים, שכל מי שחתם נגדו, עתיד לתן את הדין, ולא יועיל לו שום דבר, אף אם הוא למדן או מקבל וכו', יקבל על זה ענש גדול מן השמים, ולא יועילו לו שום הצטרפויות, ו"שלים ישלם המבציר את הבצרה", כי כל אלו שחתמו, הם אשר הציטו את אש המחלקת, רחמנא לצלן, וגרמו מה שגרמו, והכשילו את מי שהכשילו, ובפרט אשר חלק מהחותמים הם פגומים מאד בפגם הברית, וריח עברות נודף מהם, וכמה מהם אף נולדו בפסול...

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרואים בני-אדם הדוחפים עצמם כדי לחתם על זולתם, ואינם שמים על לב, אשר בו ברגע שאדם חותם על חברו, בו ברגע הוא חותם את גורל עצמו, ומאמלל את עצמו לגמרי, ואין על זה מחילה עולמית.

והזהיר מוהרא"ש נ"י את כל תלמידיו, שאף פעם בחייהם לא תמצא חתימתם על כתב שהוא נגד זולתם, ואפלו יבואו ויאמרו שזה פקוח נפש... או שינסו לפתותו לחתם על אחד מאחר שהוא רשע גמור וכו', עם כל זאת אמר, שאסור לחתם על זולתו בשום פנים ואפן. ואפלו בשעה שקם ביבנאל נגד מוהרא"ש נ"י אינה רשע ובליעל, משחת וגנב מפרסם, ומסר את אנשי שלומנו השפם והערב, אשר מבאר בפרוש דינו בשלחן ערוך (חשן משפט, סימן שמח), כי עון המוסר הוא חמור מאד מאד, והיו יכולים לעשות מה שצריכים לעשות וכו', עם כל זאת לא הסכים מוהרא"ש נ"י, ואמר, שאין זה ענינו, אסור לחתם אפלו על רשע גמור, יבוא בעל הפרם ויכלה את הקוצים מהפרם, וסופו יהיה כסופם של כל המוסרים, אבל לא מאתנו יצא הדבר.

ומוהרא"ש נ"י תקיף מאד מאד בדבר זה, לא לחתם על שום בר ישראל יהיה מי שיהיה, פי הוא עון חמור מאד מאד.

ופעם ישבו אנשי שלומנו ביחד בסעדת מלוה-מלכה, והזכיר אחד מהבחורים שם של פלוני הנחשב מהחשובים שבין אנשי שלומנו. ענה ואמר מוהרא"ש נ"י: הנה אנחנו יושבים בצותא, ואני אומר את זה ברבים, אתה יכול לומר להלה, שישלם מחיר יקר על החתימה שחתם עלי, ולא תועיל לו כל חכמת הקבלה שלומד ברבים, כי כשחותמים על זולתו, משלמים מחיר יקר עד מאד. (והאריך אז בחמר העון המר הנה של חתימה לחתם על זולתו).

חוב

פעם אחת בא אחד אל מוהרא"ש נ"י, ואמר: "יש לי קשה גדולה עליכם... ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: "נו, נו, תשאל כל מה שקשה לך... והתחיל הלה להקשות כל מיני קשיות וספקות שהיו לו על מוהרא"ש נ"י, וכשסים והוא מחפה לתשובה, שאלו מוהרא"ש נ"י: "הגד לי, יש לך פנקס שבו אתה רושם כל החובות שחייבים לך?" והלה עמד משתומם, מה שיכות זה לזה, ומוהרא"ש נ"י שאלו שנית שאלה זו: "האם יש לך פנקס, שבו אתה רושם את כל החובות שחייבים לך?" והשיב הלה: "כן". ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: "תרושם בפנקס, שאני חייב לך תשובה על כל הקשיות שלך... ובזה התחמק ממנו מוהרא"ש נ"י. ואחר-כך פנה אלינו מוהרא"ש נ"י, ואמר: "בנימים עברו הייתי נוהג לענות על כל מיני קשיות שהקשו ושאלו, ולבסוף ראיתי פי 'הקץ לדברי רוח' (איוב טז), זה ספור בלי סוף, ומגיעים אחר-כך לופוחים ולסכסוכים, ועל-כן טוב יותר שאשאר חייב לו תשובה, והוא ירושם את זה בפנקסו... מאשר אתופח ואריב עמו". ומאז מוהרא"ש נ"י מלמדנו

את הדרך הזו, כשאחד מקשה קשיה על מנת לקנטר, יש לומר לו: "תכתב זאת בפנקס החובות שלך, שאני חייב לך תשובה..." וכזה להתחמק ממנו, כי אין זו דרך להתנפח עם בני-אדם כלל, יהיה איך שיהיה, כי הוכוחים מביאים לידי דבורי לשון-הרע, רכילות וליצנות, ומרבים במחלקת, וכל הצרות באות ונובעות מדברים כאלו, ועל-כן חבל מאד מאד להתנפח עם זולתו, יותר טוב שישאר חייב לו תשובה; אשרי מי שאינו מתנפח עם אף אחד, כי ממילא זה לא יעזר, כי מי שרוצה את האמת, לא יקשה עליך קשיות, ומי שמקשה עליך קשיות, אינו רוצה את האמת, על-כן טוב יותר להשאיר חייב לו תשובה...

חֵתָן

פעם לנה בחור אחד מאנשי שלומנו ביום התנאים שלו את מוהרא"ש נ"י, בדרךכו ללכת לאיזו חנות, ובדרך הלויכם שאל הבחור את מוהרא"ש נ"י פרוש הפסוק (תהלים יט): "והוא כחתן יוצא מחפתו", וענה לו מוהרא"ש נ"י כמה ענינים נפלאים בנוגע לחתן ביום חפתו, והלביש את כלם בתוך הפסוק הנ"ל. כי הנה מוכא בכתבי האריז"ל, שביום חתנתו של אדם, הוא מקבל מלמעלה מחין דאבא שהיו מכסין ממנו עד עכשו, כי עד שזוכה להכנס לחפה ולהיות משפיע לזולת, יש לו רק מחין דאמא, שהוא בחינת מקבל, אבל כשזוכה להתחתן עם בת זוגו בקדשה ובטהרה, אזי מקבל מחין חדשים לגמרי, מחין דאבא, ונעשה בבחינת משפיע, ויכול לזכות להשגות חדשות לגמרי בעבודת השם יתברך, אם רק יכין את עצמו כראוי. וכמו שמספר על רבנו ז"ל ביום חפתו, שתכף אחר יציאתו מהחפה, היה משתוקק ומתגעגע מאד להשם יתברך וכו' (עין חיי-מוהר"ן, סימן קה), וזהו "והוא כחתן יוצא מחפתו", ו'הוא כחתן ראשי תבות: כ"ו, כמספר שם הני"ה ברוב הוא, יוצא

מ'חפתו ראשי תבות: מ"י, שהוא בחינת אמא עלאה הנקראת "מ"י" כידוע, הינו שעולה ממחין דאמא למחין דאבא, ויוצאין מחין דאבא מחפתו, הינו ממה שהיו מכסין ממנו עד עתה תחת מחין דאמא, וזוהי למחין חדשים לגמרי, וזהו ו'הוא פ'חתן, ראשי תבות: כ"ו, כמנין שם הו"ה ברוך הוא, הינו המחין החדשים, יוצא מ'חפתו, ראשי תבות: מ"י, שיוצאין מן החפה וההסתרה שהיתה להם עד עכשו תחת מחין דאמא, והבן.

עוד אמר לו מוהרא"ש נ"י בפסוק הנ"ל, כי הנה איתא בדברי חכמינו הקדושים (בבא בתרא עה.): כל אחד ואחד נכנה מחפתו של חברו, והנה בכלליות זה טוב והולך על המדרגות וההשגות שזוכה האדם בגן-עדן, וכמבאר שם בגמרא, אבל יש לומר שבפרטיות זה טוב והולך על בחור שעדין לא זכה למצא את בת זוגו, שתמיד נכנה מחפתו של חברו, כשרואה שחבריו ובני גילו מתחתנים ושומחים בחפתם, והוא נכנה מאד ומלא צער ויסורין, למה עדין לא זכה למצא את בת זוגו כמותם, אבל כשהשם יתברך עוזר לו גם-כן למצא בת זוגו, אזי יוצא מבחינה זו שהיה נכנה מחפתו של חברו, וגם הוא זוכה לשמח בישועות השם ובחסדו הגדול שגמל עמו, וזהו "והוא כחתן יוצא מחפתו", הינו שיוצא מבחינה זו שהיה נכנה מחפתו של חברו, וכבר אין לו קנאה ועין צרה על חברו כלל, והבן.

גם אמר לו מוהרא"ש נ"י, שיש לרמוז בפסוק הנ"ל, כי הנה הצער של בחור מבגר, שעדין לא זכה למצא זוגו, אין לתאר ולשער כלל, כי הוא מסתובב נע ונד בארץ, ומלא בושה וכלימה תמיד מבני-אדם ששואלים עליו מי הוא זה וכו', ותמיד רוצה לברח מהם ולכסות ולחפות עצמו באיזה כסוי וחפה שלא יראו אותו כלל, אבל כשזוכה למצא את בת זוגו, אזי יוצא מן החפוי וההסתרה שלו, ונעשה בן חורין ממש, וזהו "והוא כחתן יוצא מחפתו", הינו כמו חתן שיוצא מן החפוי וההסתרה שלו, שכבר אינו מפחד מבני-אדם כלל. ובדבורים אלו החיה מוהרא"ש נ"י מאד את החתן הנ"ל, כי

הרגיש שכל הפרושים הנ"ל היו שיכים אליו, ונתעורר מאד לעבודת
השם יתברך.

ופעם הנה ספור, שבחור אחד קצת מבגור, הנה מסתובב בבית
מדרשו של מוהרא"ש נ"י מלא צער ומרירות, והנה קובל לעצמו
לפני השם יתברך, ואומר מתוך צערו: "רבוננו של עולם, הלא עלי
נאמר: 'תפח עצמותי'", רחמנא לצלן (על דרך שאמרו חכמינו
הקדושים [קדושין כט:]: עד עשרים שנה יושב הקדוש-ברוך-הוא
ומצפה לאדם, מתי ישא אשה, כיון שהגיע עשרים ולא נשא, אומר:
תפח עצמותי). ובדיוק באותה שעה עבר מוהרא"ש נ"י בסמוך
אליו, ושמע את דבריו, אזי ענה ואמר לו בדרך נחום וחזוק: "למה
תגיד כן על עצמך, הלא אתה מוכן להתחתן בכל יום, ואין המניעה
מצדך כלל, היית צריך לומר כן על הבעל-דבר — תפח עצמותי,
כי הוא המפיל אותך לתוך יאוש ומרירות כזו כאלו אף פעם לא
תזכה למצא בת זוגך, ושאין זו אמת כלל, אבל על עצמך אסור אף
פעם לומר כן, וזה מרמז בפסוק (תהלים לב): 'על זאת יתפלל אליך
כל חסיד לעת מצוא', ודרשו חכמינו הקדושים (ברכות ח.): לעת
מצוא — זו אשה, וזהו ל'עית' ראשי תבות: ל'א תפח עצמותי,
כי כשאין המניעה מצד האדם כלל, והוא מוכן להתחתן בכל עת,
אין שיה לומר עליו הענין הנ"ל, כי 'תפח עצמותי' וכו' אמרו רק
על מי שאינו רוצה להתחתן מצד עצמו, אבל מי שבאמת רוצה
להתחתן, אף אינו מוצא שדוף, עליו לא שיה לומר 'תפח עצמותי'
וכו', רק על הבעל-דבר נאמר כן". ובאלו הדבורים נחם מאד את
הבחור הנ"ל, ושנה את מצב רוחו לגמרי.

חֶשֶׁק

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁבַעבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ וּבְלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה הָעֶקֶר הוּא הַחֶשֶׁק, הַיְנוּ שִׁיחָה לְאָדָם חֶשֶׁק גָּדוֹל לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבַּרַךְ, וְלִהְיוֹת בְּכָל מְקוֹמוֹת הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה, כִּי כְּשֵׁישׁ לְאָדָם חֶשֶׁק אֲמִתִּי, אֲפִלוּ אִם לַעֲת עֵתָה אֵינּוּ זוֹכָה לְהוֹצִיא אֶת חֶשֶׁקוֹ וּרְצוֹנוֹ מִהַכַּח אֶל הַפֶּעַל, אָבֵל בְּמִשְׁךְ הַזְּמַן כְּשֵׁימְשִׁיךְ עִם חֶשֶׁקוֹ וּרְצוֹנוֹ וְתָמִיד יִפְרֹשׁ שִׁיחָתוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ שְׁחַפֵּץ לְזָכוֹת לָזֶה, בְּוֹדָאֵי יְזָכָה לְבִסּוּף, וּבְלִבְדּוֹ שְׁלֵא יִנִּיחַ חֶשֶׁקוֹ אִף פַּעַם. וְעַקֵּר עֲצַת הַבַּעַל-דְּבָר הוּא — לְהַחֲלִישׁ אֶת הַרְצוֹן וְהַחֶשֶׁק שֶׁל הָאָדָם, וְלוֹמַר לוֹ, שְׁזֵהוּ דְבָר קָשָׁה מְאֹד, וְאִף פַּעַם לֹא תִזְכָּה לְהַגִּיעַ אֵלָיו. וְתַכְף-וּמִיד כְּשֶׁנֶּחֱלַשׁ חֶשֶׁק הָאָדָם, בְּוֹדָאֵי לֹא יְזָכָה לְשׁוּם דְּבָר כָּלֵל, כִּי בְּלִי חֶשֶׁק וְכִסּוּפִין אֵי אֶפְשָׁר לְהַגִּיעַ לְשׁוּם מַדְרָגָה וְהַשְׁגָּה בְּעַבְדוּת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁקָשָׁה לְהַסְבִּיר לְבְנֵי-אָדָם מַה נִּקְרָא רְצוֹן וְחֶשֶׁק לְהַפְלִיל בֵּיהֶם יִתְבַּרַךְ וְלִהְיוֹת בְּכָל מְקוֹמוֹת הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה, כִּי רַב בְּנֵי-אָדָם עֲסוּקִים בְּכָל מִינֵי דְמִיוֹנוֹת שֶׁל הַבַּל, עַד שֶׁאֵין לָהֶם זְמַן כָּלֵל לְעוֹרֵר חֶשְׁקָם וּרְצוֹנָם לְעַבְדוּת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, אָבֵל כְּשֶׁאָדָם מֵיֵשֵׁב עֲצָמוֹ בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ, וּמִתְבּוֹדֵד עִמּוֹ יִתְבַּרַךְ, אִזּוֹ יִתְחִיל לְהַבִּין מַה נִּקְרָא חֶשֶׁק וְרְצוֹן אֲמִתִּי לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבַּרַךְ, כִּי יִתְעוֹרְרוּ בְּקִרְבּוֹ רְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִין גְּדוֹלִים לְהִיוֹת אִישׁ כְּשֵׁר, וְלְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבַּרַךְ בְּאֲמִת, וְיִתְחִיל לְרִאוֹת שֶׁאֵין שׁוּם תְּכֵלֶת אַחֲרֵת בְּעוֹלָם, רַק לְהַפְלִיל בּוֹ יִתְבַּרַךְ, וְלִהְיוֹת דְּבוּק בְּתוֹרָתוֹ יִתְבַּרַךְ בְּאֲמִת.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁזֵהוּ עֲצָם הַחֶסֶד חֲנֻם שְׁעָשָׂה עִמּוֹ הַקְדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא בְּהִתְקַרְבוֹתָנוּ אֶל רַבְּנוּ ז"ל, כִּי רַבְּנוּ ז"ל מְכַנֵּס בְּנוֹ חֶשֶׁק וְרְצוֹן נִפְלָא שְׁלֵא הָיָה בְּתוֹכָנוּ מְעוֹלָם, וְרוֹאִים שְׁמִי שְׁזוֹכָה לְהִתְקַרֵּב אֶל רַבְּנוּ ז"ל, מִתְחִיל לְבַעַר בְּרְצוֹנוֹת וּבְכִסּוּפִין אַחֲרִים לְגַמְרִי, וְאִף שְׁכָל הַצְּדִיקִים בְּוֹדָאֵי מְעוֹרְרִים אֶת הָאָדָם לְעַבְדוּת הַשֵּׁם

יתברך, אבל רבנו ז"ל הוא בחינת רעוא דרעוין, רצון שברצונות, עד שאפלו אם יהיה האדם רחוק בתכלית הרחוק, ולא יהיה בו שום חשק ורצון כלל, רבנו ז"ל יכול לנפח בו חשק ורצון חדש שלא ידע ממנו מעולם. וזה נכלל בתוך שיחת רבנו ז"ל, שפעם אמר: כל הצדיקים עד כאן, (והראה בידי הקדושות על פתפיו), ואני... (והראה בידי הקדושות למעלה למעלה). כי ענין רבנו ז"ל הוא בחינת רעוא דרעוין, שמעלה ומגביה את האדם עד ספירת הפתח לרצון שברצונות, ותכף-ומיד כשיש לאדם רצונות וכסופין אמתיים, אין שום דרגה בעולם, שלא יכול להגיע אליה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכאשר יש לאדם חשק ורצון אמתי, אזי יזכה לחטף הרבה נקודות מיהדותו בכל יום ויום, כי תכף-ומיד כשיהיה לו איזה רגע פנוי, ימלא אותו עם דבר טוב, כגון למוד כלשהו, או דבור להשם יתברך, או איו מצוה וכו', ובדרך זו ילקט לעצמו אוצרות גדושים של עבודת השם יתברך. מה שאין כן, כשאין לאדם חשק ורצון, אזי הולך לו לאבוד כל היום, ואינו חש כלל להיכן נעלם, כי אין לו רצונות וכסופין כלל, ואינו יודע כלל מה לעשות בזמנו.

ופעם אמר מוהרא"ש נ"י לאיש אחד, שהכיר בו שלא היה שומר על זמנו פראוי, והיה הולך בטל רב היום והלילה: "תדע, שאם היה לי הזמן שלך, והיה לך החשק שלי, אזי שנינו היינו מצליחים מאד מאד..." כי בנדאי העקר הוא החשק והרצון, אבל אפלו כשיש לאדם רצונות וכסופין גדולים להשם יתברך, הוא צריך התחזקות גדולה, שלא לפל בדעתו, כשרואה שאין לו הזמן או האפשרות להוציא כל רצונותיו וכסופיו מהפח אל הפעל, וכשיהיה לו חשק ורצון חזק תמיד, אזי בנדאי יעזר לו השם יתברך להגיע

אֵל כָּל מַה שֶּׁצָּרִיךְ לְהַגִּיעַ, וַיִּמְלֵא הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ כָּל מַשְׁאֵלוֹת לְבוֹ
לְטוֹבָה; אֲשֶׁרֵי הַזֹּכָה לְחֶשֶׁק וּלְרִצּוֹן אֲמִתִּיִּים תִּמְיֵד.

חולָה

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁאָדָם צָרִיךְ לְשַׁמֵּר מְאֹד מְאֹד עַל בְּרִיאֹת
גּוּפוֹ, שְׁלֹא יָבִיא עֲצָמוֹ לַיָּדֵי חֲלִי אוֹ גִזְק אַחַר, חֵס וְשְׁלוֹם, כִּי זֶה
מִצְוֹת עֲשֵׂה דְאוֹרֵי־תָא, וְכִמּוֹ שְׁכַתּוֹב (דְּבָרִים ד, ט): "הִשְׁמַר לָךְ וְשַׁמַּר
נַפְשֶׁךָ מְאֹד" וְכוּ', וְכֵן (שָׁם ד, טו): "וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לְנַפְשׁוֹתֵיכֶם", וְכֵן
מוֹבָא בְּרַמְבַּ"ם (הַלְכוֹת רוֹצֵחַ וְשִׁמְיַת הַנֶּפֶשׁ, פָּרָק יא), וְנִפְסַק בְּשִׁלְחַן עֲרוּךְ
(חֲשׁוֹן מִשְׁפָּט, סִימָן תכז, סְעִיף ח'), וְלֹא נִגְרַעַה מִצְוֹת עֲשֵׂה זֶה מִמִּצְוֹת עֲשֵׂה
אַחֲרוֹת, וְכִמּוֹ שְׁמִדְקָדְקִים לְקַיֵּם שְׁאֵר מִצְוֹת הַתּוֹרָה בְּתַכְלִית הַהֲדוּר,
כְּמוֹ-כֵן צָרִיכִין לְקַיֵּם מִצְוָה זֶה שֶׁל שְׁמִיַת הַנֶּפֶשׁ בְּתַכְלִית הַהֲדוּר
וְהִיפֵי, וְלִהְיוֹת בְּכָל מִינֵי זְהִירוֹת, שְׁלֹא יָבִיא עֲצָמוֹ לַיָּדֵי חֲלִי וְנִזְקֵי
הַגּוּף. וַיֵּשׁ בְּגֵי-אָדָם שְׁאֵינָם שְׁתִּים לָבָם לְזֶה כָּלֵל, וְאוֹכְלִים כָּל מַה
שֶׁתֵּאָנֶה לְעֵינַיִם, וְכֵן מִתְרַשְׁלִים בְּשִׁמְיַת שְׁאֵר חֲלָקֵי גּוּפָם, וּמִתְרַצִּים
עֲצָמָם בְּכָף, שֶׁהֵם בֵּין כָּף תְּלוּיִים בְּיַד הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמֵה כָּבֵר
יְכוּל לְהִזְיֵק לָהֶם, וּבִינְתַיִם אֵינָם מְבִינִים, שְׁמִבְטָלִים מִצְוֹת עֲשֵׂה
הַנ"ל, וְגוֹרְמִים לְעֲצָמָם רְעוֹת רַבּוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, כִּי אִם אֵין אָדָם
מְדַקְדָּק בְּמֵה שְׁאוּכַל, וְאוּכַל מְאָכְלִים שְׁאֵינָם טְרִיִּים אוֹ מְאָכְלִים
חֲרִיפִים בְּיוֹתֵר וְכוּ' וְכוּ', הוּא מְקַלְקֵל בְּזֶה אֶת מַעֲיוֹ, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן,
עַד שֶׁנִּחַלָּה כָּל גּוּפוֹ, ה' יִשְׁמְרֵנוּ, וְכֵן כְּשֶׁאֵינּוּ שׁוֹמְרֵי אֶת עֲצָמוֹ
לְהַתְּלַבֵּשׁ פְּרָאוּי בְּמִקּוֹם קָרִיר וְכִיּוֹצֵא בּוֹ, אֲזִי מְצַטְטֵן גּוּפוֹ וְנוֹפֵל
לְמִשְׁפָּב, וְאֲזִי אֵינּוּ יְכוּל לְתַפְקֵד פְּהֵלְכָה, וְכִבֵּר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוֹשִׁים (פְּתוּבוֹת ל.): הַכֹּל בַּיָּדֵי שָׁמַיִם חוּץ מִצְּנִיִּים וּפְחִים, הֵינּוּ קָר
וְחֵם, שְׁאָדָם צָרִיךְ לְהִשְׁמַר מֵהֶם מְאֹד, וְלֹא לְהַעֲמִיד עֲצָמוֹ בְּמִקּוֹם
סִפְנָה, וְאַחֲרֵי-כֵן לִוְמַר שֶׁיַּעֲשׂוּ לוֹ גַם. וְכֵן אָמְרוּ (תַּעֲנִית כ:): לְעוֹלָם
אֵל יַעֲמַד אָדָם בְּמִקּוֹם סִפְנָה, וַיֹּאמֶר: עוֹשִׂין לִי גַם, כִּי שְׁמָא אֵין

עוֹשִׁין לוֹ גַם, וְאִם תִּמְצָא עוֹשִׁין לוֹ גַם, מְנַפֵּין לוֹ מִזְכֵּי־תִיבוֹ, עֵינֵי שָׁם; וְאִם יֵאמֶר אָדָם, הֲלֹא זֶהוּ רַק גּוֹפִי, הִעֲקָר שְׂתֵהִיָּה נִשְׁמַתִּי בְּרִיאָה וְשִׁלְמָה, כִּכְּר אָמַר הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְדוֹשׁ זִי"ע: "א קְלִינֵנָע לְאַף אֵין גּוֹף, אִיזוּ אַ גְּרוֹיִסֶע לְאַף אֵין דִּי נִשְׁמָה"¹, וְכֵן אָמַר רַבְּנוּ ז"ל (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת תְּשׁוּבָה, סִימָן פֶּד): תִּקּוּן הַגּוֹף קִדְּם תִּקּוּן הַנַּפֶּשׁ, כִּי כִּשְׂאָדָם נִחְלָה, חֵס וְשִׁלּוּם, אֲפִלּוּ בַּהֲצַטְנָנוּת בַּעֲלָמָא, כִּכְּר קָשָׁה לוֹ מְאֹד לְלַמֵּד וּלְהִתְפַּלֵּל, וְהַפְסִיד הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר בְּרִיאוֹת גּוֹפּוֹ לְבַד, וּבִפְרָט אִם, חֵס וְשִׁלּוּם, נוֹפֵל לְמִשְׁכָּב, אִזִּי כִכְר אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שׁוּם דְּבָר כָּלָל, וְצָרִיף רַחֲמִים רַבִּים שְׂיָקוּם מִחֲלִיו, וְיִזְכֶּה לְשׁוּב לַעֲבוּדָתוֹ פְּרָאוּי. וְלָכֵן הִחֲכַם אֲשֶׁר עֵינָיו בְּרֵאשׁוֹ, יִשְׁמַר מְאֹד שְׁלֹא יָבִיא עֲצָמוֹ לְיַדֵּי חֲלִי, וְיִבְקֶשׁ הַרְבֵּה רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים מִלְּפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ, שְׂיִהְיֶה בְּרִיא וְשִׁלָּם, וְיִהְיֶה נִשְׁמַר מִכָּל מִינֵי מַחֲלוֹת וְתַחֲלוּאִים רָעִים שְׂיִישׁ בְּעוֹלָם, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, כִּי בּוֹדָאֵי עַל כָּל זֶה צָרִיכִין שְׂמִירָה עֲלוֹנָה מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ, מִלְּבַד מֵהַ שְׂצָרִיף לְשִׁמּוֹר עֲצָמוֹ, וְכִשְׂאָדָם עוֹשֶׂה אֶת שְׁלוֹ, וְגַם מִבְּקֶשׁ עֲזָר וְסִיוֵעַ מֵהַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, בּוֹדָאֵי יִזְכֶּה לְהִיֹּת נִשְׁמַר מִכָּל רַע תָּמִיד.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁגַם מִי שְׂכָכְר נִחְלָה וְנִפְּל לְמִשְׁכָּב, חֵס וְשִׁלּוּם, עֲלָיו לְדַעַת, שְׂעַכְשׁוֹ צָרִיף לְשִׁמּוֹר יוֹתֵר עַל בְּרִיאוֹת גּוֹפּוֹ, וְלֹא יַעֲשֶׂה דְבָרִים פְּרָאִיִּים שְׂיִקְלָקְלוּ בְּרִיאוֹתָיו עוֹד יוֹתֵר, אוֹ יִמְנְעוּ אֶת רַפּוּאָתוֹ, כִּי בְּדַרְךָ כָּלָל קָשָׁה לְאָדָם מְאֹד לְשַׁכֵּב בַּמַּטָּה וּלְנוּחַ יוֹתֵר מִהַרְגִּלוֹ, וְכִכְר רוּצָה לְקוּם מִהַמַּטָּה וּלְהִסְתַּוֵּבב כְּאִישׁ בְּרִיא וְשִׁלָּם, וּבִפְרָט מִי שְׁלָבוֹ בּוֹעֵר לַעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, קָשָׁה לוֹ מְאֹד לְשַׁכֵּב בַּמַּטָּה, וְרוּצָה לְשׁוּב לַעֲבוּדָתוֹ עֲבוּדַת הַקְדוֹשׁ, וְנִחְלָשֶׁת דַּעַתוֹ עַל שְׂאֵינוֹ יָכוֹל לְהַשְׁלִים אֶת שְׁעוּרָיו וְעֲבוּדוֹתָיו וְכוּ', אָבָל אִם יִהְיֶה 'חֲכָם' יֹתֵר עַל הַמַּדָּה, וְלֹא יִנּוּחַ פְּרָאוּי, יִגְרַם שְׂיִוִּירַע מַצְבוֹ, וְיִסְתַּבֵּף בְּחֲלִי יוֹתֵר קָשָׁה, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן; וְלָכֵן עֲלָיו לְזַכֵּר אֶת שִׁיחַת רַבְּנוּ ז"ל: "וְעַן מָעַן אִיזוּ גְּעוּזוֹנָד, דְּאֶרְף מָעַן טוּהֵן אֹנוּ טוּהֵן אֵין עֲבוּדַת

(ג) חוֹר קֶטֶן בַּגּוֹף הוּא חוֹר גְּדוֹל בַּנְּשִׁמָּה.

השם יתברך, אבער אז מ'ווערט קראנק, דארף מען אוועק לייגן
 שער און איין און זיך אפרוהען".^ד ואם יהיה מתון בדעתו, בודאי
 ימצא דברים רבים שיוכל לעסק בהם אפלו בשעה ששוכב במטה,
 כגון: למוד ענינים קלים וקריאת ספורי צדיקים וכו', וזה יגרם לו
 לחזק רוחו, ולשוב אל בריאותו במהירות.

ופעם היה אברך אחד שגחלה מאד, לא עלינו, והצריך לשכב
 בבית-חולים, ואמר לו הרופא, שלמעשה, היה ראוי לו להשאר שם
 כמה ימים, אבל מחמת שאין אפשרות להגיש לו עזרה, על-כן יכול
 לחזור לביתו ולשכב שם. וחזר לביתו. וביום השני כבר חש עצמו
 טוב יותר, ויצא מהבית, ובא לבית מדרשו של מוהר"א ש"נ,^י
 וכשראה אותו מוהר"א ש"נ,^י הקפיד עליו מאד מאד, ואמר לו:
 "איך אתה מאבד בריאות גופך בידיים?! אם, תהלה לאל, הוטב
 מצדך, היה עליך לנוח לכל הפחות עוד יום או יומים, ולמה יצאת
 מהבית? הלא בזה שתשמר על בריאות גופך, תקים מצות עשה של
 "ונשמרתם מאד לנפשותיכם", ואין זו חכמה כלל לשחק עם
 בריאות הגוף..."

ואמר מוהר"א ש"נ,^י שיש גם טבע רע אצל מקצת בני-אדם,
 שאפלו כשמרגישים עצמם חלשים, לא יחדלו מעבודתם ומעסקם
 עד שיפלו חלשות בלי כח כלל, וזוהי כסילות גדולה מאד, כי אלו
 היה אדם הולך לנוח במטה תכף-ומיד כשהרגיש עצמו חלוש, היה
 שוב לכחותיו בזמן מועט מאד, אבל כשממתין עד שאוּזל כחו
 לגמרי, אז אורך זמן רב עד ששב לאיתנו, ולא הרויח שום דבר
 כלל.

ד) כשאדם בריא, צריך לעשות ולעשות בעבודת השם יתברך, אבל כשנעשה חולה, צריך
 לעזוב את כלי המחרשה ולנוח.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שפּכּר נחלה, חס ושלום, יזהר מאד מאד בַּמָּה שְׁאוּכַל, ויצוּת לעצת הבקיאים בְּזוֹה, מֵה מִתָּר לוֹ לֶאֱכַל וּמֵה אֲסוּר לוֹ לֶאֱכַל, כִּי כְּשֶׁאֲדָם חֵלֵשׁ מְאֹד, בּוֹדֵאי אֵינּוּ יְכוּל לֶאֱכַל מֵאֲכַל בְּרִיאִים, וְאִם יִתְעַקֵּשׁ לֶאֱכַל מֵה שְׂרָגִיל לֶאֱכַל תְּמִיד, אָזֵי יוֹרֵעַ מִצְבוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם, וְלָכֵן עָלָיו לִשְׁמֹר מְאֹד מֵה שְׁאוּכַל, וְאִם יִזְהַר בְּזוֹה כְּרֵאוּי, יֵשׁוּב לְאַיְתָנוּ בְּמַהְרָה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, עצה טובה למי שנפל למשכב, חס ושלום, שילמד תורה ג' בלקוטי-מוהר"ן, חלק ב', ויאמר אחר-כך התפלה עליה מלקוטי-תפלות, ואם יכול לתן או לשלח בעבור פדיון לצדיק, מה טוב ומה נעים, כי ניקא אחר הפדיון יש כח לרופא לרפאות, וכמוכא בתורה הנ"ל.

וכן טוב לומר שיר השירים, וכדברי רבנו ו"ל, שכל הרפואות בעולם כלולות בשיר השירים. ופעם צנה רבנו ו"ל לאחד שהיה חולה בביתו, שיקום קדם אור היום, ויאמר שיר השירים כלו, וכן עשה. ותכף חל שנוי במצב החולה, ושכ לאיתנו (עין שיחות-הר"ן, סימן רמג).

וכן אמירת תהלים מסגלת מאד לרפואת החולה, כי זה מעורר אותו לבטחון בהשם יתברך, שעל-ידי אמירת תהלים יושיעו ה', והבטחון הוא בחינת משענת, כמו שאדם נשען על המטה, כן הוא נשען על הבטחון, שבוטח שיושיעו השם, כמו שאמר דוד (תהלים ית, יט): "וייהי ה' למשען לי", ועל-כך על-ידי-זה נתרפא החולה. וכמו שכתוב (שמות כא, יט): "אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו, ונקה המכה" וכו' (עין שיחות-הר"ן, סימן צח).

ועל כלם — להתבודד הרבה עמו יתברך כפי יכולתו, ולבקש רחמים מלפניו יתברך, שיזכה לשוב לבריאותו מהר, כי כבר אמרו חכמינו הקדושים (בראשית רבה נג, יט): יפה תפלת החולה לעצמו יותר

מן הכל, ולכן מדי פעם בפעם יפרש פל שיחתו לפניו יתברך כפי יכלתו, ויבקש ממנו רפואה שלמה ומהירה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שפדאי גם לזכר דברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סה), שעל-ידי חדושי תורה מקלין היסורין ומתנחמין עליהם, כי על-ידי היסורין, בא לבטול, וכששב מהבטול, על-ידי הרשימו שגשאר מהבטול, נעשה חדושי תורה, וזה סימן שפעל על-ידי היסורין וקבלם כראוי — פשוטה אחר-כך לחדושי דאורייתא, עין שם; ולכן מי שהוא בר הכי, פדאי להכניס דעתו בחדושי תורה כפי יכלתו, ועל-ידי-זה יקל היסורין מעליו, ויזכה לשוב לאיתנו במהרה.

ולאחר שארעה למוהרא"ש נ"י תאנת הדרכים, שבה נפצעה רגלו, לא עלינו, והכרח לשכב במטה, הן בבית חולים והן בבית, גם בתוך עצם יסוריו ומכאוביו, רחמנא לצלן, המשיך לכתב ספריו הקדושים, ולא עזב את עצמו כלל. ופעם באתי אליו לבית-החולים לבקרו, ומצאתיו פותב פרושו הנפלא "להבות אש" על תקוני-הזהר, ובידו האחת אחז את העט, ובידו השניה היה מחבר לאינפוזיה, רחמנא לצלן, ואמר לי, שזוהי כל חיותו והתחזקותו, שיכול להמשיך בכתיבת חדושי תורה שהם זכות הרבים לדורות, ורבנו ז"ל אומר שדיקא על-ידי חדושי תורה מקלין היסורין ומתנחמין עליהם וכו'. והיו יכולים לראות בחוש, שזו היתה כל חיותו והתחזקותו, וגם בזמן הארץ שהצריך לשכב ולנוח בביתו עד שנתרפאה רגלו, המשיך לכתב מכתבים וחדושי תורה שעות ארפות בכל יום, ולא בלב את עצמו כלל גם בתוך תקף יסוריו ומכאוביו, ובני-אדם שבאו לבקרו, התפעלו מאד איך המשיך כל הזמן בעבודתו בקדש, וגם שמר מאד להבריא את גופו ורגלו, ולא היתה סתירה אצלו

כָּלֵל; הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ יֵאָרֶיךָ יָמֵינוּ וְשָׁנוֹתָיו בְּטוֹב וּבְבִנְיָמִים וּבְכַרְיָאוֹת
הַשְּׁלָמָה.

טְבֵרְיָה

מוהרא"ש נ"י דבר פעם מעצם קדשת העיר טבריה, ואמר, שְׂבֻדְבְּרֵי חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים מוּבָאִים עֲנִינִים נוֹרָאִים וְנִפְלְאִים מְאֹד עַל הָעִיר טְבֵרְיָה, וְאָמְרוּ (מגלה ו): לָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ טְבֵרְיָה? מִפְּנֵי שְׂטוּבָה רְאִיתָהּ, וְאָמְרוּ (שבת קיח:): יְהִי חֶלְקִי מִמְּכַנְיָסֵי שַׁבָּת בְּטְבֵרְיָה, וְכָל הַגְּאֻלָּה הַעֲתִידָה תִּצְמַח מִטְבֵרְיָה. וְכִמוֹ שְׂאָמְרוּ (ראש השנה לא:): סְנֵהֲדַרְיִן גְּלָתָהּ מִצְפּוֹרֵי לְטְבֵרְיָה וּטְבֵרְיָה עֲמָקָה מִכְּלָן, וּמִשָּׁם עֲתִידִין לְהַגְּאֹל; וְכֵן מוּבָא בְּיַלְקוּט (יחי רמז קסא): טְבֵרְיָה הִיא מְשֻׁלְמַת לְמִשִּׁיחַ וְכוּ', עֵינֵי שָׁם; וְכֵן מְבֹאֵר בַּזֶּהר הַקְּדוּשׁ (ויקהל רכ.), שְׁמִשִּׁיחַ יִתְגַּלֶּה בְּאֶרֶץ הַגְּלִיל, וְכֹתֵב הַחֵיד"א בְּהַגְהוֹת נְצוּצֵי אוֹרוֹת שָׁם עַל הַזֶּהר, שֶׁהַפְּנִנָה הִיא עַל הָעִיר טְבֵרְיָה, שְׁשָׁם הִיְתָה הַגְּלוּת הַאֲחֻרּוֹנָה וּמִשָּׁם עֲתִידִין לְהַגְּאֹל, עֵינֵי שָׁם; וְכֵן מְצִינּוּ אֶצֶל הַרְבֵּה צְדִיקִים, שֶׁבְּחֻרוֹ דּוֹקָא בְּעִיר טְבֵרְיָה, כְּגוֹן תַּלְמִידֵי הַרֵב הַקְּדוּשׁ הַמְּגִיד מִמְּעוֹרֵיטְשׁ זי"ע, כְּשֶׁבָאוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הִתְיַשְׁבוּ דּוֹקָא בְּעִיר טְבֵרְיָה, וְכֵן רַבְּנֵינוּ ז"ל כְּשֶׁהָיָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עָקַר הָאֲכַסְנִיָּה שְׁלוֹ הִיְתָה בְּעִיר טְבֵרְיָה, וְשָׁם בְּעִיר טְבֵרְיָה הוּא מְקוֹם מְנוּחַת הַתַּנָּא הָאֱלֹקִי רַבִּי עֲקִיבָא, וְהַתַּנָּא הָאֱלֹקִי רַבִּי מֵאִיר בְּעַל הַנֶּס, וְכֵן עוֹד צְדִיקִים קְדוּשִׁים רַבִּים קְבוּרִים בְּעִיר טְבֵרְיָה, וְכָל זֶה הוּא מִחֲמַת עֶצֶם קְדֻשַׁת הַמְּקוֹם, שֶׁהִיא עִיר קְדוּשָׁה מְאֹד. וְאֶף-עַל-פִּי שְׂרוּאִים הַיּוֹם, שֶׁהָעִיר טְבֵרְיָה מְשַׁפֵּלֶת עַד שְׂאוֹל תַּחְתֵּיהָ, וְהָעֶרְב־רֵב בָּאוּ וַחֲלָלוּ אוֹתָהּ בְּכָל מִינֵי תוֹעֵבוֹת רְעוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלָן, אָבֵל גַּם זֶה מִחֲמַת עֶצֶם קְדֻשַׁתָּהּ, כִּי כָל הַמְּקַדְּשׁ מִחְבְּרוּ חֵרֵב מִחְבְּרוּ, אָבֵל בְּאֲמַת קְדֻשַׁת הָעִיר עֲלָתָהּ וְנִשְׁגָּבָה מְאֹד מְאֹד.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפשעלה הרב הקדוש רבי מענדל מוויטעבסק זי"ע לארץ ישראל, וקבע דירתו בעיר טבריה, היתה דרכו בכל ערב-שבת-קדש בשעת תפלת המנחה לעמד ליד החלון בבית-הפנסת שלו, שהיה פונה לים כנרת, והיה מסתפל לשם הרבה מאד. ופעם שאלו אותו תלמידיו, מהו הענין הזה שהוא מסתפל כל-כף בכל ערב-שבת-קדש בשעת תפלת המנחה לכוון ים כנרת. ענה ואמר להם הרב הקדוש הנ"ל: "תדעו שכל התפלות שעם ישראל מתפללים בחוץ לארץ, כלן מִכְרַחוֹת לבוא לארץ ישראל, ולעלות לשער השמים אצל הכתל המערבי, וככל ערב-שבת-קדש מגיעות כל התפלות מחוץ לארץ לארץ ישראל, וכלן באות לכאן דרך ים כנרת, ומפאן הולכות לירושלים לשער השמים, ולכן אני מסתפל ורואה תמיד איך כל התפלות הקדושות באות ומגיעות לכאן..."

והמשיך מוהרא"ש נ"י ואמר: ותדעו, שהעיר יבנאל כלולה בקדשת העיר טבריה, כי בתלמוד ירושלמי (מגלה פרק א', הלכה א', דף ב:) מצינו, שיבנאל נקראת כפר ימה, והיא אחת מן העירות של חלק נפתלי, והיא מן הסמוכות לספר ולגבול, וכמו שכתוב (יהושע יט, לג): "ויהי גבולם מחלף וכו', ויבנאל עד לקום" וכו', "וחמת רקת (היא טבריה) וכנרת" וכו' (שם, פסוק לה), "זאת נחלת מטה בני נפתלי" וכו' (שם, פסוק לט), ואיתא במפרשים שיבנאל נחשבת מן השדות של העיר טבריה, ולכן כל הקדושות שנקראות בה נאמרות גם על העיר יבנאל, וקדשה עליזנה מאד גנוזה בתוכה, והיה מוהרא"ש נ"י תמיד מפליג מאד בקדשות העיר יבנאל, והיה אומר שהיא עיר שמשם עתיד לצאת אורו של רבנו ו"ל לכל העולם פלו, ומעורר ומעורר כל מי שסר למשמעתו, שילך לגור בעיר יבנאל, כי עתיד גדול יש לעיר הזאת, ותהיה עירו של רבנו ו"ל, ותקרא "עיר ברסלב"; אשרי מי שזוכה לגור בתוכה.

טובות

מוהרא"ש נ"י אמר, שְהָאָדָם צָרִיךְ לְדַעַת, שְעַל כָּל טוֹבָה שִׁיעֲשֶׂה לְזוּלָתוֹ יִקְבַּל בַּחֲזָרָה רָעָה, וְזֶה דְבַר בְּרוּר, וְאִךְ שְאִין בְּזֶה הַגִּיזוֹן, לָמָּה יִהְיֶה כֵּן, שְאֲנִי עוֹשֶׂה לָּךְ טוֹבָה, וּתְשַׁלַּם לִי רָעָה, אִךְ כֵּן הִיא הַמְצִיאוֹת, וְעַל-כֵּן כָּל מִי שְרוּצָה לַעֲשׂוֹת טוֹבוֹת לְזוּלָתוֹ, יִהְיֶה מוֹכֵן וּמְזַמֵּן לְקַבֵּל בַּחֲזָרָה רָעָה, וְעַם כָּל זֹאת יַעֲשֶׂה לְזוּלָתוֹ טוֹבָה, כִּי אֲצִלוֹ יִתְבַּרְךָ מְאֹד מְאֹד חָשׁוּב כְּשֶׁבֶר יִשְׂרָאֵל הוּא אִישׁ טוֹב, וְעוֹשֶׂה צְדָקָה וְחֶסֶד עִם זוּלָתוֹ, וְאִךְ שְבִנְי-אָדָם יִשְׁלְמוּ לוֹ בַּחֲזָרָה רָעָה, אֵל יִסְתַּפֵּל עַל זֶה כָּלֵל, כִּי הוּא יִתְבַּרְךָ כְּבָר יִשְׁלַם לוֹ בַּחֲזָרָה רַק טוֹב, וְעַל-כֵּן צָרִיךְ לְהַרְגִיל אֶת עַצְמוֹ לַעֲשׂוֹת טוֹבוֹת לְבִנְי-אָדָם, שְׁלֹא עַל מְנַת לְקַבֵּל פָּרֶס, וְאִזּוּ בְאֻמַּת יִהְיֶה נַעֲשֶׂה צְנוּר הַטוֹב, וְיִשְׁפַע עָלָיו טוֹב הַגָּנוּז מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ.

וְאָמַר מוהֲרָא"ש נ"י, שְמִי שְחוּגֵר מְתַנְיוֹ לַעֲסֵק בְּעֵסֵק הַרְבִּים, בּוֹדְאִי כָּל מְגַמְתוֹ צְרִיכָה לְהִיזוֹת אִיךְ לַעֲזוֹר לְבִנְי-אָדָם וְלַעֲשׂוֹת לָהֶם טוֹבוֹת, עִם כָּל זֹאת עָלָיו לְדַעַת, שְתִהְיֶה עָלָיו בַּקֶּרֶת כְּלִי יוֹצֵא מִן הַכָּלֵל, כִּי לְכָל אֶחָד תִּהְיֶינָה טְעֵנוֹת עָלָיו, "לֹא עֲשִׂיתָ כֵּן", "לֹא עֲשִׂיתָ דְבַר זֶה" וְכוּמָה, לְכָל אֶחָד תִּהְיֶינָה טְעֵנוֹת אַחֲרוֹת, וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרִי מִי שְאִינוֹ מְבַלְבֵּל אֶת עַצְמוֹ מִשּׁוֹם דְּבַר, רַק עוֹשֶׂה טוֹבוֹת לְזוּלָתוֹ, וְאִזּוּ יַעֲזוֹר לוֹ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּכָל הָעֲנִינִים; וְעַל-כֵּן צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְמַסֵּר אֶת נַפְשׁוֹ לַעֲשׂוֹת רַק טוֹבוֹת לְזוּלָתוֹ, וּכְשִׁיחֶה חֶזֶק בְּדַבַּר זֶה — יְצַלִּיחַ מְאֹד מְאֹד, כִּי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְשַׁלֵּם בַּחֲזָרָה טוֹב לְמִי שְעוֹשֶׂה טוֹבוֹת, וְאִין צְרִיכִים לְהִסְתַּפֵּל עַל בֶּשֶׁר וְדָם כָּלֵל, אֲשֶׁר בְּדַרְךָ כָּלֵל הוּא מְשַׁלֵּם רָעָה תַּחַת טוֹבָה, אֲלֵא יֵשׁ לַעֲשׂוֹת אֶת הַטוֹב, וְלֶאֱחֹז רַק בְּמִדְתּוֹ יִתְבַּרְךָ שֶׁהוּא טוֹב לְכָל; אֲשֶׁרִי מִי שְמַרְגִּיל אֶת עַצְמוֹ לַעֲשׂוֹת טוֹבוֹת לְזוּלָתוֹ, וְאִזּוּ טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים.

טַרְפָּה

מוהרא"ש נ"י אמר, אֲשֶׁר כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל צָרִיף לְשָׁמֵר אֶת עֲצֻמוֹ
מְאֹד מְאֹד לֹא לְהַפְשִׁיל, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, בְּאַכִּילַת טְרָפוֹת וּנְבִלוֹת, כִּי
בְּעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, עֲכָשׁוּ הַדּוֹר פְּרוּץ מְאֹד, וּבִנְקָל לְהַפְשִׁיל בְּנְבִלוֹת
וּטְרָפוֹת, כִּי הַשּׁוֹחֲטִים בְּעֵתִים הַלְלוּ קָלִים וְרִיקִים וּפּוֹחֲזִים גְּדוֹלִים,
וְלֹא דֵי בְּכָף שֵׁישׁ הַכָּשֵׁר עַל הַבֶּשֶׂר, אֲלֵא כְּדַאי וְרֵאוּי לְהַפִּיר בְּעֲצֻמוֹ
אֶת הַשּׁוֹחֵט וְאִפֵּן הַתְּנַהֲגוֹתוֹ, וְהֵאֵם הוּא חָרַד לְדַבֵּר ה', וְהֵאֵם הוֹלֵךְ
לְמִקְוֵה בְּכָל יוֹם וְכוּ', כִּי הַסֵּמֶךְ-מ"ם הַלְבִּישׁ עֲצֻמוֹ בְּשׁוֹחֲטִים שְׂאִינָם
מִהַגָּנִים, הַמְכַשִּׁילִים אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּאַכִּילַת נְבִלוֹת וּטְרָפוֹת,
רַחֲמָנָא לְצַלָּן.

וְאָמַר מוהרא"ש נ"י, בְּדַבְרֵים אֵלוֹ אָסוּר לְהִיּוֹת חֶכֶם, וְלוֹמַר
"אֲנִי כָּבֵד סוּמָךְ עַל הָרַב הַמְכַשִּׁיר", כִּי כְּשֶׁאָדָם אוֹכֵל נְבִלוֹת וּטְרָפוֹת,
רַחֲמָנָא לְצַלָּן, כָּל גּוֹפוֹ מְשַׁקָּץ, וְאַחֲר־כֵּן אֵינוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל רוּחַ חַיִּיּוֹת.
וְמֵה שְׂאֵנוֹ רוֹאִים אֲשֶׁר קוֹרֵה בְּדוֹר הַזֶּה, שְׁפַל-כֶּף הַרְבֵּה נַעֲרֵי יִשְׂרָאֵל
פוֹרְקִים עַל, רַחֲמָנָא לִישׁוֹבָן, זֶהוּ רַק מַחֲמַת שְׁנַת־פֶּטֶם בְּאַכִּילַת
נְבִלוֹת וּטְרָפוֹת, וְאֵף מִבְּתֵי הַחֲרָדִים יוֹצֵא לְעֵתִים, לֹא עָלִינוּ, בֵּין סוֹרֵר
וּמוֹרֵה, וְהַהוֹרִים מְצַטְעָרִים עַד מְאֹד, אִיךָ הִגִּיעַ לָהֶם דְּבַר כְּזֶה, שֶׁהֵבֵן
שֶׁהַשְּׁקִיעוֹ בּוֹ כָּל-כֶּף הַרְבֵּה, יֵצֵא וַיִּפְרַק עַל תּוֹרָה וְעַל יְרֵאת שָׁמַיִם
לְגַמְרֵי, וְאֵינָם יוֹדְעִים שְׁנַת־פֶּטֶם בְּנְבִלוֹת וּטְרָפוֹת בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא
יודְעִים; וְעַל-כֵּן אָסוּר לְהִיּוֹת חֶכֶם בְּעֵתִים הַלְלוּ, אֲלֵא לְהַשְׁמֵר מְאֹד
מֵה שְׂאוּכְלִים, וְלֹא לְהַתְּפֹטֵם בְּנְבִלוֹת וּטְרָפוֹת; כִּי בְּעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים,
יֵשׁ בְּדוֹר הַזֶּה הַרְבֵּה קָלִים וְרִיקִים, הַנִּקְרָאִים וְקוֹרְאִים לְעֲצָמָם רַבָּנִים,
אֲשֶׁר לְאַמְתּוֹ שֶׁל דְּבַר הֵם מְשַׁחֲתִים, כְּמוֹ שְׂרָאֵינוּ בַּחוּשׁ, וְאֵף שְׁזֵה
כּוֹאֵב מְאֹד, עִם כָּל זֹאת זֶה הַמְצִיאוֹת, וְצָרִיכִין לְשָׁמֵר מְאֹד מְאֹד לֹא
לְהַגְעֵל בְּאַכִּילַת נְבִלוֹת וּטְרָפוֹת, וְאָסוּר לְסַמֵּךְ עַל אֵף אֶחָד בְּעוֹלָם,
רַק לְהַפִּיר בְּעֲצֻמוֹ אֶת הַשּׁוֹחֵט, וַיִּרְאֶה אֶת הַתְּנַהֲגוֹתוֹ וּבְנֵי בֵיתוֹ,

ויבדק הוא בעצמו בבדיקה אחר בדיקה מי השוחט ומי הרב המכשיר וכיצד נראה, כי אחרת בודאי יפשל באכילת נבלות וטרפות, ובעוונותינו הרבים, מי שנכשל באכילת טרפה, ומפטם עצמו בכל מיני מאכלים אסורים, על-ידי-זה מאבד את האמונה הקדושה בו יתברך, רחמנא לישזבן, ומתקררות אצלו נקדות היהדות, כי מי שמגעיל עצמו ומפטם את עצמו בנבלות וטרפות, הוא יוצא מסטרא דקדושה, ונכנס אל הסטרא אחרא, וכבר קשה לו לקבל את נקדת האמונה, כי האמונה הקדושה שורה רק אצל אדם ששומר את עצמו לא להגעל באכילת נבלות וטרפות, ועל-כן צריך להיות זהיר מאד מאד היכן קונה בשר, ומי השוחט, ויטרח בעצמו לנסע לראות את השוחט, וכן לשאול בני-אדם, האם מכירים בעצמם את השוחט? ומה התנהגותו? וכן כל הפירוטים, ולא יסמך במה שאומרים לו שזה בשר, אלא יתיגע בעצמו לראות ולהיות על קנקנו של השוחט, וגם אז צריכין רחמים רבים לבקש ממנו יתברך, שלא יתפטם באכילת נבלות וטרפות. אבל בזה שאינו מכיר בכלל את השוחט, אלא אוכל מפני שפלוני אומר לו שהוא בשר וכו', ואלמוני אומר לו שהוא בשר וכו', בנקל הוא עלול להכשל בנבלות וטרפות, ואז תהיה זו אבדה, שקשה מאד כבר לתקן, ובפרט עם הילדים; אשרי מי ששומר את עצמו בעתים הללו במה שאוכל, ואינו מפטם את עצמו באכילת נבלות וטרפות.

טהרה

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר האדם צריך להזהר מאד מאד לטהר את עצמו בכל יום על-ידי טבילת מקוה, כי טבילת מקוה מטהרת את הגוף והנפש גם יחד, ובשעה שאדם טובל את גופו הגשמי במקוה דלתתא, בו ברגע נטבילת נשמתו במקוה דלעילא, ועל-כן צריך להזהר מאד מאד להיות טהור תמיד, ואף-על-פי שבטלוהו

לְטָבִילַת עֶזְרָא, עִם כָּל זֹאת הַזְהִיר הָאֲרִיז"ל מְאֹד מְאֹד שִׁישְׁתַּדֵּל
הָאָדָם לִהְיוֹת תָּמִיד טָהוֹר, וְזֶה זֹכִים עַל-יְדֵי טָבִילַת מְקוּהָ. וְכִשְׁאָדָם
זָהִיר לִהְיוֹת טָהוֹר, עַל-יְדֵי טָבִילַת מְקוּהָ, אֲזִי זֹכֶה גַם לְטָהֳרַת הַמַּחַ
וְהַמְחֻשְׁבָּה, כִּי כִשְׁהַגוּף מְזוּהָם, גַּם מַחְשְׁבוֹתָיו פְּגוּמוֹת וּמְזוּהוֹת,
וְעַל-כֵּן צָרִיכִים לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שֶׁבְעוֹלָם לִהְיוֹת טָהוֹר תָּמִיד,
וְעַל-יְדֵי-זֶה תִּהְיֶינָה מַחְשְׁבוֹתָיו טָהוֹרוֹת.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: כָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לְזַכּוֹת לְהַגִּיעַ לְאִיזוֹ מַדְרָגָה
בְּזֶה הָעוֹלָם, עָלָיו לְמַסֵּר נַפְשׁוֹ עַל מַדַּת הַטְּהָרָה לִהְיוֹת טָהוֹר בְּכָל
עֵת, וְאִם צָרִיף לִילֵף לְמַקְוֵה טְהָרָה, תִּכְף-וּמְיָד יִנְרֹז עֲצָמוֹ לְטָבֵל
בַּמְקוּהָ, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה טָהוֹר תָּמִיד; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁנִּזְהָר מְאֹד שֶׁגוּפוֹ
יִהְיֶה טָהוֹר, וְעַל-יְדֵי-זֶה גַם נִשְׁמָתוֹ תִּהְיֶה טָהוֹרָה, וְיִזְכֶּה לְמַחְשְׁבוֹת
קְדוֹשׁוֹת וְטָהוֹרוֹת; אֲשֶׁרֵי לוֹ.

טָבַע וְהַשְׁגָּחָה

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שֶׁכָּל אָדָם צָרִיף לַעֲבֹד עַל עֲצָמוֹ לְקַדֵּשׁ אֶת
מָחוֹ וּמַחְשְׁבוֹתָיו, עַד שִׁיזְכֶּה לְמַצֵּא אֶת הַקְּדוּשָׁ-בְרוּךְ-הוּא בְּתוֹךְ הַטָּבַע
מִמֶּשׁ, הֵינּוּ שֵׁיכִיר שֶׁבְּאֵמֶת אֵין שׁוֹם טָבַע כָּלֵל, וְהַכֵּל מִתְנַהֵג
בְּהַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ הַפְּרָטִי פְּרָטִית, כִּי אֶף-עַל-פִּי שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא
בְּטָבַע, וְכִשְׁזוֹרְעִין זָרַע בְּאֲדָמָה הוּא צוֹמַח, וְכִשְׁאֵין זוֹרְעִין — אֵין
צוֹמַח וְכוּ', אֶף-עַל-פִּי-כֵן צָרִיכִים לְהֶאֱמִין בְּאֵמוּנָה שְׁלֵמָה,
שֶׁהַקְּדוּשָׁ-בְרוּךְ-הוּא מְנַהֵג אֶת כָּל הַטָּבַע, וְגַם הַטָּבַע הוּא הַשְׁגָּחָתוֹ
יִתְבָּרַךְ. וּבְאֵמֶת מִי שֶׁמִּתְבּוֹנֵן בְּתוֹךְ הַטָּבַע, יִרְאֶה שֶׁכָּל הַטָּבַע הוּא נִס
אֶחָד גְּדוֹל, כִּי גוּף הַדָּבָר שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ עוֹלָה מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ, זֶהוּ בְּעֲצָמוֹ
נִס נִרְאֶה וְנִפְלֵא מְאֹד, רַק שֶׁהוּא נִקְרָא טָבַע, מִחֲמַת שֶׁהוּא דָּבָר רָגִיל
אֲצִלָּנוּ, וְחֹזֵר עַל עֲצָמוֹ כָּל יוֹם וְיוֹם, אֲבָל בְּאֵמֶת, וְכִי יֵשׁ הַשְׁגָּחָה
נִרְאֶה וְנִפְלֵא יוֹתֵר גְּדוֹלָה מְזוֹ, שֶׁכָּל הַבְּרִיאָה מִתְנַהֵגַת עַל-פִּי דְרָךְ

טבע כִּזְהוּת חֲמִשָּׁת אֲלָפִים וְשֶׁבַע מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים וְשָׁלֹשׁ שָׁנָה וְכוּ',
 וְאֵינוֹ מִשְׁתַּנֵּה אֶף פַּעַם? הֲלֹא זֶה בְּעֵצְמוֹ מוֹרָה עַל עֵצִים גְּדֻלּוֹתָיו
 יִתְבָּרֵךְ, שֶׁכָּל דְּבַר מִתְנַהֵג בְּסִדְרֵי יֶשֶׁר וְנִפְלֵא מְאֹד, וְאֵין שׁוֹם פֶּרֶט שֶׁל
 הַבְּרִיאָה סוֹתֵר אֶת חֲבָרוֹ; נִמְצָא שֶׁהַטֵּבַע מְגַלֵּה עֵצִים גְּדֻלּוֹתָיו
 וְרוֹמְמוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ, רַק מִי שֶׁאֵינוֹ זוֹכֵה לְאַמוּנָה בְּרוּרָה כְּרֵאוּי, הוּא
 נִטְבַּע בְּתוֹךְ הַחֲקִירוֹת שֶׁל הַכָּל שֶׁל חֲכָמֵי הַטֵּבַע, וְנִדְמָה לוֹ כְּאִלוֹ
 הַטֵּבַע יֵשׁ לוֹ אֵיזָה כַּח מַצַּד עֵצְמוֹ. וּמִזֶּה בָּאָה כָּל הַמְרִירוֹת וְהַעֲצָבוֹת
 שֶׁלוֹ, כִּי נִדְמָה לוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִדָּה וְטֵבַע רַע, וְאֵי אֲפֹשֶׁר לוֹ לְשַׁנוֹת אֶת
 זֶה, אֲבָל הַמֵּאֲמִין בְּאַמֶּת, שֶׁאֵין שׁוֹם טֵבַע כָּלָל, הוּא תָּמִיד שׁוֹרֵה
 בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וְאֵינוֹ מִתְבַּלְבֵּל מִשׁוֹם דְּבַר כָּלָל, כִּי יוֹדֵעַ שֶׁכָּל פֶּרֶט
 וּפְרָט מִתְנַהֵג בְּהַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרֵךְ הַפְּרָטִי הַפְּרָטִית, וְאִם-כֵּן לָמָּה לוֹ
 לְהִצְטַעַר עַל עוֹלָם שֶׁאֵינוֹ שֶׁלוֹ, הֲלֹא מִמִּילָא יִהְיֶה כְּמוֹ שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ
 רוֹצֵה, אִם-כֵּן יוֹתֵר טוֹב לְמַסֵּר אֶת עֵצְמוֹ לְגַמְרֵי בְּיָדוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאִז
 יִהְיֶה טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהַצְּדִיקִים הַגְּדוֹלִים שְׂזוּכִים לְרֵאוֹת
 הַהַשְׁגָּחָה שֶׁבְּכָל פֶּרֶט וּפְרָט, וְיוֹדְעִים בִּיְדִיעָה בְּרוּרָה שֶׁאֵין שׁוֹם טֵבַע
 כָּלָל, אֲצֵלֶם זֶה דְּבַר פְּשוּט לְשַׁנוֹת הַטֵּבַע שֶׁל אֵיזָה דְּבַר, וְאֵין זֶה
 שׁוֹם חֲדוּשׁ אֲצֵלֶם כָּלָל, כִּי כָּל הַטֵּבַע אֲצֵלֶם כְּמוֹ נֶס אֶחָד גְּדוֹל, וְהַשֵּׁם
 יִתְבָּרֵךְ שֶׁעוֹשֶׂה אֶת הַנֶּס שֶׁל הַטֵּבַע, גַּם-כֵּן יָכוֹל לְשַׁנוֹת אֶת הַטֵּבַע
 וּלְהַצִּיל אֶת הָאָדָם מֵאִיזוֹ צָרָה שֶׁיִּמְצָא בָּהּ, וְלִכֵּן תָּמִיד רָאוּ אֲצֵל
 הַצְּדִיקִים אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים נוֹרָאִים, וְשִׁנוּי הַטֵּבַע מִמֶּשׁ, וְאַנְשֵׁים רַבִּים
 נוֹשְׁעוּ עַל יָדָם לְמַעַלָּה מִדֶּרֶךְ הַטֵּבַע לְגַמְרֵי, וְהַכֵּל מַחֲמַת שְׁצַדִּיקִים
 אִלוֹ הַסִּתְּפוּלוֹ תָּמִיד לְמַעַלָּה מִן הַטֵּבַע, וְלֹא הֵיחָה אֲצֵלֶם שׁוֹם פְּלִיאָה,
 שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יָכוֹל לְשַׁנוֹת הַטֵּבַע, וְהֵיחָה אֲצֵלֶם עֲנִיָּן זֶה לְדַבֵּר פְּשוּט
 מְאֹד, וְאֶף שֶׁאֲצֵל אַחֲרֵים הֵיחָה הַדְּבַר לְגַם גְּלוּי וּפְלִיאָה נִשְׁגָּבָה, אֲבָל
 אֲצֵל הַצְּדִיקִים הֵיחָה לְדַבֵּר פְּשוּט מְאֹד, וְיִדְעוּ תָּמִיד שֶׁהַכֵּל תְּלוּי רַק
 בְּיָדוֹ יִתְבָּרֵךְ לְבַד, וְשֶׁצְּרִיכִים רַק לְבַקֵּשׁ וּלְהַתְחַנֵּן מִלְּפָנָיו יִתְבָּרֵךְ
 שִׁיְהִי הַטֵּבַע מְסוּר בְּיָדָם לְטוֹבַת יִשְׂרָאֵל, וּבְדֶרֶךְ זוֹ פְּעֻלוֹ נִסִּים
 גְּדוֹלִים תָּמִיד.

וספר מוהרא"ש נ"י, שבעיר אחת ה'יה יהודי שהכין חבית גדולה של זין-שרף כשר לפסח, כדי למכר אותה, ובה תכנן להרויח כסף לצרכי הפסח לעצמו ולבני ביתו. ויהי בשעת נסיעתו בדרך, הצרף לעבר דרך הגבול בין מדינה למדינה, ותפסוהו שם שומרי הגבול, ולקחו ממנו את החבית, כי היה אסור על-פי החק לסחר בזין-שרף בלי רשיון מיוחד. והיות שהיהודי שמע את שמעו של הרב הקדוש רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע, תכף-ומיד נסע אליו, ובכה מאד לפניו על עצם צערו, שנטלו ממנו את כל סחורתו, וכבר אין לו במה להכין צרכי הפסח. אזי ענה ואמר לו הרבי ר' אלימלך זי"ע בלאחר יד ובדרך פשוטה מאד: "לך אל שומרי הגבול, ותאמר להם שיטעמו מן החבית, ויראו שאין זה זין-שרף אלא מים בעלמא..." והלך היהודי תכף-ומיד באמונה פשוטה בדברי הצדיק, ואמר בן לשומרי הגבול, והלכו וטעמו מהחבית, וראו שיש בה רק מים בעלמא. והחזירו לו את החבית, ונתנו לו לעבר את הגבול. ואז תכף-ומיד חזר היהודי לרבי ר' אלימלך זי"ע, ושוב בכה לפניו, שהרי נתהפך המשקה בחבית למים, ושוב אין לו במה להכין את צרכי החג. אזי ענה לו הרבי זי"ע שוב בדרך פשוטה מאד: "לך תטעם מן החבית ותראה שהיא מלאה זין שרף". וכן היה, שהחבית שבה להיות זין שרף, והיו ליהודי צרכי הפסח בהרחבה גדולה. וסיים מוהרא"ש נ"י, שפן הוא אצל הצדיקים, שהם יכולים לפעל שנוי הטבע באפן פזה, ולא יהיה אצלם שום חדוש כלל, מחמת שהם יודעים שכל טבע הבריאה הוא גם-כן נס אחד גדול, לכן הוא דבר פשוט אצלם להביא שנוי בטבע, ולפעל נסים לטובת ישראל; אשרי הזוכה לבוא להשגה פזאת.

יום

מוהרא"ש נ"י אמר, אֲשֶׁר כָּל יוֹם הוּא אוֹצֵר גְּדוּל, וְאִם הִנֵּה
הָאָדָם יוֹדֵעַ אֵיךָ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאוֹצֵר הַזֶּה, הִנֵּה נַעֲשֶׂה עֲשִׂיר גְּדוּל, אִךְ
רַב בְּנֵי אָדָם אֵין לָהֶם שְׂכָל, וְעַל-כֵּן הֵם מְבֻזְבִּזִים אֶת הָאוֹצֵר הַגְּדוּל
וְהַנֶּפֶלָא הַזֶּה, שְׁהִיוּ יְכוּלִים לְהִתְעַשֵּׂר עַל יְדוּ בֵּין בְּגִשְׁמִיּוֹת בֵּין
בְּרוּחָנִיּוֹת. וְהָאוֹצֵר הַזֶּה הוּא ה"יּוֹם", כִּי כָל יוֹם שְׁנוֹתָן הַקְּדוּשָׁ-
בְּרוּךְ-הוּא מִתְּנֶה לְאָדָם, הוּא אוֹצֵר נוֹרָא וְנֶפֶלָא מְאֹד מְאֹד, וְאִם הִנֵּה
שׁוֹמֵר עַל הָאוֹצֵר הַזֶּה, הִנֵּה מִתְעַשֵּׂר בְּעֲשִׂירוֹת מִפְּלָגָת; וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרִי
מִי שְׁסוּפֵר אֶת הַיָּמִים, וְיוֹדֵעַ הֵיטֵב הַדָּק, הַדָּק הֵיטֵב, כִּי כָל יוֹם הוּא
אוֹצֵר הַמְּנֻצָר; אֲשֶׁרִי מִי שְׁשׁוֹמֵר אֶת יָמָיו.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׂכָל אֱלוֹ מֵאֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנו, שְׁהַצְּלִיחוּ
בְּחַיֵּיהֶם, הִנֵּה בְּזִכּוֹת שְׁשֹׁמְרֵי אֶת הַיָּמִים, כִּי כָף הַחֲדִיר בְּנוֹ מוהֲרַנ"ת
ו"ל, לְשֹׁמֵר מְאֹד עַל כָּל יוֹם וְיוֹם. וְאָמַר, שְׂכָל יוֹם וְיוֹם אֲפָשָׁר
לְהַצְּלִיחַ בּוֹ הַרְבֵּה מְאֹד, וְהוּא בְּעֲצָמוֹ לֹא זָכָה לְהַגִּיעַ אֶל מְדַרְגָּתוֹ,
אֶלָּא עַל-יְדֵי שְׁשֹׁמֵר אֶת הַיּוֹם, כִּי תִכְףּ-וּמְיָד כְּשִׁשְׁמַע מְרַבְּנוּ ו"ל אֶת
הַתּוֹרָה (לְקוּטֵי-מוהֲרַנ"ן, חֶלֶק א', סִימָן רַעֲב) עַל הַפְּסוּק (תְּהִלִּים צה, ז):
"הַיּוֹם אִם בְּקוּלוֹ תִשְׁמָעוּ", שְׁאֵין לְאָדָם רַק הַיּוֹם הַזֶּה, וְלֹא יִדְחַק
מִיּוֹם אֶל חֶבְרוֹ, מֵאֲזוּ נִחְקַק בְּדַעְתּוֹ לְשֹׁמֵר עַל הַיּוֹם, וְכָל יוֹם שְׂבָא,
יָדַע שְׁאֵין לוֹ רַק הַיּוֹם הַזֶּה, וְעַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא הַצְּלִיחַ. וְגַם אֶת כָּל
חֲדוּשֵׁי הַתּוֹרָה שְׂכַתְבַּב, הִנֵּה רְגִיל לֹמֵר לְתַלְמִידוֹ ר' נַחֲמָן טוֹלְטְשִׁינֵר
ו"ל: "אִם אֵינִי כוֹתֵב תִּכְףּ-וּמְיָד, יַעֲבֹר הַזְּמַן וְאֲשַׁפַּח לְגַמְרִי". וְעַל-כֵּן
הִנֵּה מְזַרְזוּ אֶת עֲצָמוֹ לְכַתֵּב בְּכָל יוֹם אֶת הַחֲדוּשִׁים שְׁנַתְּחַדְּשׁוּ לוֹ
בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, וְתַמִּיד הִנֵּה מוהֲרַנ"ת ו"ל רְגִיל לְדַבֵּר עִם אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו
מִמַּעֲלַת הַיּוֹם, שְׁהָאָדָם יָדַע שְׁאֵין לוֹ רַק הַיּוֹם הַזֶּה, וְעַל-יְדֵי-זֶה
יַצְּלִיחַ דְּרַכּוֹ; אֲשֶׁרִי מִי שְׁשׁוֹמֵר אֶת הַיּוֹם.

וּסְפֵר מוהֲרַנ"ת ו"ל, שְׂרָאָה אֶצֶל אָבִיו, אִךְ שְׁהִיָּה אִישׁ עֲסָקִים
וְסוּחַר, אִךְ-עַל-פִּי-כֵן לֹא הִחֲסִיר יוֹם מִבְּלִי לְמוֹד גְּמָרָא, וְזֶה הִנֵּה

אָצלו חק ולא יַעבר, ללמד בְּכָל יום גְּמְרָא, וְכֵן הָיָה אָצְלו חק ולא יַעבר לְסִיִּים בְּכָל שְׁבוּעַ אֶת הַמְדָּרְשׁ רַבָּה מִפְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ, וְהָיָה מוֹהֲרַנְ"ת ו"ל מִפְּלִיג מְאֹד בְּשִׁבְחַ אָבִיו בְּדָבָר זֶה, אִיךָ שְׁבָכָל בְּלִבּוֹלִיו שְׁהִיּוּ לוֹ מִמְסָחֲרוֹ, עִם כָּל זֹאת קָבַע לַעֲצֹמוֹ בְּכָל יוֹם שְׁעוֹר קָבוּעַ בַּגְּמְרָא וּבַמְדָּרְשׁ חק ולא יַעבר. וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש נ"י: אִם אֲנַחְנוּ נִכְנִיִּים בְּעֲצֹמֵנוּ, שְׂאִין לָנוּ רַק הַיּוֹם הַזֶּה, אִזּוּ נִצְלִיחַ דְּרַכְּנוּ, וְנִזְכָּה גַם-כֵּן לַחֲטָף בְּכָל יוֹם טוֹב אֲמַתִּי וְנִצְחִי.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: אִין לָךְ עוֹד סְגָלָה לְהַתְמַדָּה, כְּמִי שְׁשׁוֹמֵר אֶת הַיּוֹם, כִּי עַל-פִּי-רַב בְּנֵי-אָדָם דוֹחִים אֶת לַמּוֹדֵם מִיּוֹם לַחֲבָרוֹ, וְאִינִם מְבִינִים שְׁהֵנָּה יוֹם וְהֵנָּה לִילָה, הֵנָּה שְׁבוּעַ וְהֵנָּה חֲדָשׁ וְהֵנָּה כְּבָר סוּף הַשָּׁנָה, וְכֵךְ עוֹבְרַת שָׁנָה אַחַר שָׁנָה, וּמְאֹמָה אִין בִּינָדָם, מַה שְׂאִין כֵּן כְּשֶׁאָדָם קוֹבַע לַעֲצֹמוֹ קְבִיעוֹת חֲזָקָה, וּבְכָל יוֹם הוּא לּוֹמֵד דָּף גְּמְרָא וְסִימָן שְׁלַחַן עֲרוּךְ וְכַמָּה דְּפִי זֶה, אִזִּי בְּמִשְׁךְ הַשָּׁנָה יִזְכָּה לְסִיִּים אֶת כָּל הַשָּׁ"ס וְאַרְבַּעַת חֲלָקֵי שְׁלַחַן עֲרוּךְ וְאֶת כָּל סִפְרֵי הַזֵּהָר, וְכַמּוֹ-כֵן בַּמְדָּרְשׁ רַבָּה וּבַמְדָּרְשׁ מְנַחוּמָא וּבְמִשְׁנֵיּוֹת, וְהַכֵּל מְלוּי בִּיּוֹם הַזֶּה, שְׂאָדָם יֵדַע שְׂאִין לוֹ רַק הַיּוֹם הַזֶּה, וְאִם הָאָדָם יִהְיֶה חֲזָק בְּעִבּוּדָה הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה, אִזּוּ יִצְלִיחַ דְּרַכּוֹ מְאֹד מְאֹד; אֲשֶׁרִי מִי שְׁשׁוֹמֵר עַל יָמָיו.

יְהוּדִי

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר כָּל יְהוּדִי וְיְהוּדִי יִקָּר מְאֹד מְאֹד בְּעֵינָיו יִתְבָּרַךְ, וְעַל-כֵּן צְרִיךְ לְכַבֵּד וּלְיַקָּר אֶת כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל. וְרַבְּנוּ ו"ל מְגַלָּה לָנוּ (לְקוּטִי-מוֹהֲרָ"ן, חֶלֶק א', סִימָן י"ז), אֲשֶׁר הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְקַבֵּל שִׁבְחַ מְכָל בֵּר יִשְׂרָאֵל, כִּי כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל מַעֲלָה שְׁעִשׂוּעִים גְּדוֹלִים לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְצְרִיךְ לְהַשְׁתַּדֵּל לְמַצָּא רַק אֶת הַטוֹב אָצְל כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל, וּלְכַבְּדוֹ וּלְיַקָּרוֹ מְאֹד מְאֹד, כִּי זֶה רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ.

וספר מוהרא"ש נ"י, כי מוהרנ"ת ז"ל התבטא פעם, שהוא יכול לומר פשט הכי קשה אפלו במהר"ם שיף, אבל ביהודי הוא אינו יכול לומר שום פשט, פי כתיב (תהלים נא, יט): "לב נשבר ונדכא אלקים לא תבזה", ומי יודע מיהו בעל הלב נשבר האמתי, הנה אני רואה אותו פך, והנה כבר נשבר לבו, והוא בורח אליו יתברך, ועל-פן צריך לכבד ולקבד את כל בר ישראל, ודיקא על-ידי-זה יכול להחזיר את כל בר ישראל בתשובה, פי אם מיקר ומכבד את כל בר ישראל, על-ידי-זה בנקל מחזירן למוטב, וכמו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א, סימן רפב), שעל-ידי שדנים את כל בר ישראל לכף זכות, יכולין להעלות אותו מהמקום שהוא נפל וירד לשם אל למעלה מן המקום, ולהחזירו אליו יתברך, שזה הפרוש (תהלים לו, י): "ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו", על-ידי ה"עוד מעט" טוב שאני מוצא בו, ששם אינו רשע, על-ידי-זה אני כבר מעלהו לתכלית העליה, "ועוד מעט ואין רשע" — הוא כבר אינו רשע, ולא עוד אלא "והתבוננת על מקומו" הראשון שהיה, "ואיננו" — הוא כבר לא נמצא שם, כי כבר העליתי אותו והחזרתי אותו בתשובה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר מי שהולך בדרך זו לכבד ולקבד את כל בר ישראל, אזי יכול להחזיר את כל נשמות ישראל בתשובה. וספר שפעם אחת נסע מוהרנ"ת ז"ל עם תלמידו ר' נחמן טולטשינער ז"ל בדרך, ובמהלך הנסיעה חזר מוהרנ"ת ז"ל על התורה הנוראה והנפלאה הזאת (לקוטי-מוהר"ן, חלק א, סימן רפב), שרבנו ז"ל מגלה, שצריכין לדון את כל בר ישראל לכף זכות, ואפלו שהוא רשע גמור, צריכין לחפש ולבקש ולמצא בו נקדה טובה, ששם אינו רשע, ועל-ידי-זה יכולין להחזיר אותו בתשובה. והתלהב מוהרנ"ת ז"ל מאד מאד בעת חזרת התורה הזו, ותלמידו ר' נחמן טולטשינער ז"ל אמר אחריו בשקט את כל התורה כפי שאמרה מוהרנ"ת ז"ל. פתאם הפסיק מוהרנ"ת ז"ל ואמר לו: "מה אתה חושב, ר' נחמן, שזהו דבר קל? תאמין לי שזה הדבר הקשה ביותר,

כי אם היינו באמת דנים את כל אחד לכף זכות, היינו כבר מחזירים את כל העולם כלו למוטב". כל-כך החשיב מוהרנ"ת ז"ל את התורה הזאת, שמדבר בה רבנו ז"ל, שצריכין לדון את כל יהודי לכף זכות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, רואים על-פירב מי שיש לו אמונה ברורה ומזככת בו יתברך, ויודע אשר אין בלעדיו יתברך כלל, על-ידי-זה אוהב את כל בר ישראל; כי באמת אצל כל בר ישראל שורה גפש דקדשה, חלק אלוק ממעל ממש, אשר הוא יתברך נפח בתוכו, ועל-פן כל ישראל נקראים יהודים, כי שמו יתברך משתף בשמם, וכל בר ישראל שיש לו אמונה, ומיוחד שמו יתברך על אחרים, גם-כן נקרא יהודי. כמו שאמרו חכמינו הקדושים (אסתר וכה ו): למה נקרא שמו יהודי, והלא ימיני הוא? לפי שיוחד שמו של הקדוש-ברוך-הוא הוא נקרא יהודי, לומר יהודי — יחידי, הרי לך שכל מי שמיוחד שמו יתברך על אחרים, וכן מיוחד שמו של הקדוש-ברוך-הוא עליו, על-ידי-זה נקרא יהודי. ועל-פן צריכין למצא הטוב אצל כל בר ישראל, כי לא חשודות נשמות ישראל לעבד עבודה זרה, חס ושלום, אלא כל אחד נפל למקום שנפל, על-ידי יצרו הרע שבוער בו ולא יותר. וחכמינו הקדושים אמרו (מגלה יג:): כל הכופר בעבודה זרה נקרא יהודי, ואמאי קרי לה לאסתר יהודיה? על שם שפפרה בעבודה זרה; הרי שכל בר ישראל נקרא יהודי, על שם שהוא כופר בעבודה זרה, ונשמות ישראל אינן נחשדות, חס ושלום, לעבד עבודה זרה, ועל-פן צריך לכבד וליקר את כל יהודי יהיה איך שיהיה ויהיה מה שיהיה, ועל-ידי-זה יכולים להחזיר אותו באמת בתשובה שלמה.

וספר מוהרא"ש נ"י, כי הרב הקדוש רבי אהרן מבעלז זי"ע, היה רגיל לומר בעת שדברו לפניו רע על איזה יהודי: "איני מבין, על רמב"ם מקשה מתיגעים כל-כך עד שמפרשים דבריו, והיתכן שעל יהודי קשה אין מתיגעים למצא עליו תרוץ?!" כאומר, על

קטע רמב"ם לא מובן מתנגעים שעות על גבי שעות להבין תרוץ, ומשתדלים בכל מיני אפנים שבעולם לתרץ את הרמב"ם המקשה, ואלו פשיש רק איזו קשיה על יהודי, כבר פוסלים אותו ומדברים עליו כל דבר רע, ונפסק דינו לרע, שקורין "אפגעפאסקינט" לגמרי, מדוע לא יתנגעו למצא תרוץ על יהודי?!

וספר מוהרא"ש נ"י, כי פעם אחת היה הרב הקדוש רבי ישראל מויז'ניץ זי"ע (בעל מחבר ספר "אהבת ישראל") באיזו עיר, ובאו לקבל פניו מאות ואלפי חסידים, וכלם דחקו עצמם לתת שלום לרבי, ובתוכם היה איש גס ומגושם מאד, וכן היה בעל בשר יוצא מן הכלל וכו', לבוש היה בבגדים מכתמים ומרפטים, עד אשר כל האנשים שהיו סביבו סטו לצדדין מחמת הריח הרע שנדרף ממנו וכו', וכשראה הרב הקדוש רבי ישראל מויז'ניץ זי"ע, שכלם זזים הצדה מיהודי זה, אזי רץ לקראתו והחל לחבקו, והיכן שנגע בו, אמר בזה הלשון: "אה, נאף א שטיק איד, אה נאף א שטיק איד", כי היה בעל בשר עצום, ועל-פן בכל מקום שחבקו, השתבח ואמר: "אה נאף א שטיק איד, נאף א שטיק איד". ואז ראו את גדלת הצדיק, איך מחבב את כל בר ישראל, ואפלו אחד שמצוי במצב גשמי גרוע ולקוי מאד עד שכלם נדחים ממנו, הוא נגש וחבקו מאד. וסיים מוהרא"ש נ"י, שדיקא מי שיכול לאהב את כל בר ישראל ולדונו לכף זכות, הוא נקרא יהודי טוב וצדיק; אשרי הזוכה להגיע למדרגה זו.

יגיעה

מוהרא"ש נ"י אמר: רואים בנני-אדם שכל-כף עמלים ויגיעים בהבלי עולם הזה, ולבסוף מאומה אין בידם, ואם היה להם קצת ישוב הדעת לא היו עמלים ויגיעים כלל. פי באמת עקר החכמה בזה העולם, לברח רק אליו ותברך, ולשקד על דלתות התורה, פי להתנגע ולעמל, כדאי רק על למוד התורה הקדושה, ועל עבודת השם ותברך בתפלה והתבודדות, אשר דבר זה בא לאדם קשה מאד מאד, פי האדם הוא חמר גס, והרגיל את עצמו בגשמיות העולם הזה, ועל-כן בשעה שרוצה ללמוד תורה, הוא צריך להתנגע מאד מאד לנתק את עצמו מזה העולם, ועל-כן בא לו למוד התורה ביגיעה ובמעמל רב, ומכל שפן וכל שפן לדבר אליו ותברך בשיתה בינו לבין קונו, זה בא לאדם ביגיעות ובכבדות גדולה מאד מאד; ועל-כן אשרי ואשרי מי שמתנגע ועמל בתורה ובתפלה, שאז יראה שחר בעמלו, לא-כן פשאדם עמל ויגע בהבלי העולם הזה, ולבסוף מאבד את כל מה שקבל, אוי לו בזה ואוי לו בבא; ועל-כן אמר התנא הקדוש (ברכות כח:): אני עמל והם עמלים, אני עמל ומקבל שחר, והם עמלים ואינם מקבלים שחר; ועל-כן אשרי ואשרי מי שמתנגע רק על רוחניות, שהגיעה בעצמה שהוא מתנגע ברוחניות, גם על זה מקבל שחר, לא-כן היגיעה שמתנגע בגשמיות, על זה לא יקבל שום שחר.

ואמר מוהרא"ש נ"י, רואים בנני-אדם אשר ממש מפקירים את עצמם ברוחניות ובגשמיות, ומאבדים את העולם הבא והעולם הזה גם יחד, והם יגיעים לריק ולבסוף מאומה אין בידם, לא-כן החכם עושה כל מיני פעולות העקר שלא יתנגע ולא יעמל כל-כף בהבלי העולם הזה, פי ממילא הפרנסה באה מהקדוש-ברוך-הוא, ועל-כן אשרי ואשרי מי שיש לו חכמה ושכל ודעת למעט ביגיעה ובמעמל של הבלי העולם הזה, ומתנגע בלמוד התורה הקדושה ובתפלה והתבודדות. ותכמינו הקדושים אמרו (ירושלמי ברכות, פ"ק ב', הלכה

ט': צריך ליגע בתורה בכל יום, פי רק על תורה עליו להתנגע בכל יום, אבל לא על דברי הכל של הכלי עולם הזה, אשר מיגעים את האדם בחנם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שרגיל להתבודד עמו יתברך, וכא לו הדבר ביגיעה רבה ובקמל קשה, עליו לדעת, שעל כל יגיעה ויגיעה שמתנגע, הוא מוצא קדשות רבות, אף שעדין אינו רואה. וזה מה שאמרו חכמינו הקדושים (מגלה ו): אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי — אל תאמין, לא יגעתי ומצאתי — אל תאמין, יגעתי ומצאתי — תאמין. ופרש מוהרנ"ת ז"ל, מהו לשון 'אמונה', הלא יכול לראות אם מצא או לא מצא, אלא זה סובב על רוחניות, פי לפעמים האדם מתנגע ימים ושנים בתפלה ובהתבודדות, וצועק ומבקש ומתחנן אליו יתברך, שיחוס וירחם עליו, ואינו רואה שום שנוי בעצמו, ויש לו חלישות הדעת, בחשבו כי לריק יגיעו, לזה הזהירונו חכמינו הקדושים ואמרו: יגעתי, הינו אם יגעתי בעבודת השם יתברך — תאמין שמצאת, ואף שאתה לא רואה עדין שום דבר, אבל תאמין שמצאת, פי על-ידי כל יגיעה ויגיעה שאדם מתנגע בתפלה ובהתבודדות ושיחה בינו לבין קונו, הוא עוקר את עצמו מהרע והחשך שגפול בהם, ומנתק את עצמו מפל החשך שנמצא בו, ורץ ובורח אליו יתברך, על-ידי כל יגיעה ויגיעה שמתנגע, הוא מוצא קדשות גדולות, אורות צחצחות, אורות רוחניים, ואף שעדין אינו רואה את זה, אבל הוא צריך להאמין שפבר מצא הרבה מקדשות, ואם יהיה חזק ואמיץ בעבודה הקדושה הזו, אז לבסוף יזכה להכנס אל תוך הקדשה, וזהו יגעתי — תאמין שמצאתי, פי אפלו שאני לא רואה, אני צריך להאמין שפבר מצאתי הרבה, אבל אם לא יגעתי — אל תאמין שמצאתי, פי בלי יגיעה בתפלה ובהתבודדות ולברח תמיד אליו יתברך, אין מוצאים שום דבר; על-פן מי שרוצה להכנס אל תוך הקדשה, ירגיל את עצמו להתבודד הרבה עמו יתברך, ויתנגע בתורה ובתפלה בכל יום ויום, ואז דיקא יזכה לטוב אמתי ונצחי, ואסור להחלש כלל מפל מה שעובר עליו.

ויכמו שאמרו חכמינו הקדושים (ילקוט קהלת, רמז תתקעב): הנפש הזו
 יודעת שכל מה שהיא יגעה, לעצמה היא יגעה, כי בזה שאדם יגע
 ועמל בלמוד התורה הקדושה מדי יום ביומו, וכן מתבודד אליו
 יתברך, ובא לו הדבר מאד קשה, ואף-על-פי-כן מוסר את נפשו על
 תפלה והתבודדות מדי יום ביומו, סוף כל סוף מה שיגע — לעצמו
 יגע, ועל-כן אין עליו להסתכל על שום ברעה, אדרבה ראוי לו
 לשמח שהוא יגע ביגיעה ועמל בעמלה של רוחניות, לא-כן מי
 שפוטר את ימיו ושנותיו ביגיעות וטרחות של הבל וריק, מאומה
 לא ישאר בידו, על-כן המשכיל על דבר אמת, צריך להבין ולידע
 כי לא ישאר ממנו רק מה שיתגע ויעמל ברוחניות; אשרי מי
 שמכניס דבורים אלו בלבו, ומישב עצמו היטב לבל יגע לריק,
 אדרבה צריך שכל היגיעות והטרחות שלו תהיינה רק על דברים
 רוחניים, ואפלו פשצריך לעבד ולעסק בעסקי העולם הזה, תמיד
 יבחר במקצוע כזה, שיש בו גם-כן שיכות אל רוחניות, כגון: מלמד
 או סופר או שוחט או חזן, או כל דבר שהוא רק עושה, אפלו נגר
 וחזט וסנדלר, שישתדל בעת שמתגע בעבודתו, שיכון שהוא עושה
 זאת לשם שמים, לשם הקדוש-ברוך-הוא, ותוף כדי עבודה יתבודד
 עמו יתברך, ואז יגיעתו לא תהיה לריק, כגון: סנדלר — בשעה
 שהוא מתקן נעלים, שיתבודד אליו יתברך, ש"מי שילך עם הנעלים
 האלו, שאף פעם לא ילך למקומות של עברות, חס ושלום, רק תמיד
 יוליכוהו רגליו אל בית-המדרש", וכן החזט שתופר בגד לבר
 ישראל, יתבודד בשעת תפירת הבגד: "רבונו של עולם, ראה שמי
 שילבש את הבגד הזה, שיהיה לו הרהור תשובה, ותמיד פשילבש
 את הבגד הזה יכנס בו הרהור תשובה לחזר אליך יתברך", וכן בכל
 יגיעה ויגיעה שאדם מתגע בגשמיות, הוא יכול להפכה לרוחניות
 אם רק יש לו שכל, לא-כן מי שמתגע בהבל וריק, אזי לבסוף
 מאומה לא ישא בעמלו, עמל ויגע לריק, והנה כבר מוליכין אותו
 אל בית החיים ושוכב שם מספן לבר... לא-כן אדם המתגע
 ברוחניות, מלוין אותו אלפי אלפים ורבי רבבות וכו' וכו'
 מלאכי השרת, שנבראו על-ידי הדבורים והפסופים שדבר ונכסף

אחריו יתברך, ועל-ידי היגיעות שגגע בשבילו יתברך, כי על-ידי כל יגיעה ויגיעה שבר ישראל מתיגע בשבילו יתברך, הוא בורא מלאכים המשמרים אותו.

יום המיתה

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר זכירת יום המיתה צריך להכניס תקנה טובה באדם, לעורר אותו מאד לעבודת השם יתברך, ולא להכניסו באיזו עצבות או יאוש, חס ושלום, כי רב בני-אדם אינם רוצים לחשב ולדבר מיום המיתה כלל, כי מפחדים ממנו מאד, ואינם רוצים להזכר מהמיתה כלל, אבל באמת זו טעות גדולה מאד, כי זהו סוף כל אדם, ולמה יטעה את עצמו כאלו יחיה לנצח, וביגתים יעברו ימיו ושנותיו בהבל נריק, יותר טוב להזכיר לעצמו, שבודאי יצטרך לצאת מזה העולם ולחזור לביתו הנצחי, ושם חשוב רק תורה ותפלה, מצוות ומעשים טובים; נמצא, שיום המיתה לא יעציב אותו כלל, רק יכניס בו שמחה עצומה להתחיל להעריך את עצם מעלת וחיבת עבודת השם יתברך, ושזו תהיה לו לקרן נפלאה לנצח.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמוהרנ"ת ז"ל מפרש על-פי זה את דברי חכמינו הקדושים (ברכות ה.): לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, אם נצחו — מוטב, ואם לאו — יעסק בתורה, אם נצחו — מוטב, ואם לאו — יקרא קריאת שמע, נצחו — מוטב, ואם לאו — יזכר לו יום המיתה. ושואל מוהרנ"ת ז"ל, אם זכירת יום המיתה היא העצה הטובה ביותר, למה אינו משתמש בה מעקרא, וכן הלא רואין בחוש שהרבה רשעים מדברים מיום המיתה ואין זה מעורר אותם כלל, ואדרבה יש בני אדם שנופלים ביאוש גדול על-ידי זכירת יום המיתה, ואין זה מועיל להם כלל לעבודת השם יתברך, ואם-כן מהי העצה של זכירת יום המיתה? מסביר מוהרנ"ת ז"ל,

שְׁפַל שֶׁלשׁ הַעֲצוֹת הַנִּלְהוֹלְכוֹת בְּיַחַד, שְׂאֵם עֶסֶק הָאָדָם בַּתּוֹרָה וְגַם קָרָא קְרִיאַת שְׁמַע, וְאִי-עַל-פִּי-כֵן לֹא עָלָה בְּיָדוֹ לְנַצַּח אֶת הַיִּצָּר הַרַע שֶׁמִּתְגַּבֵּר עָלָיו, כִּי הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה אֵינָם חֲשׂוּבִים כְּלַכּוֹף בְּעֵינָיו לְהִבִּין גְּדֹל הַכַּחַשׁ שֶׁלָּהֶם, אֲזַי יִזְכֹּר לוֹ יוֹם הַמִּיתָה, הֵינּוּ שְׂיִזְכִּיר לַעֲצֹמוֹ, שְׁלִימוֹ הָאֲחֵרוֹן לֹא יִשָּׂאֵר לוֹ שׂוֹם דְּבָר, רַק אֵלּוֹ דְבוּרֵי הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה שְׂזָכָה לְסַגֵּל לַעֲצֹמוֹ, וְכֵן אֵלּוֹ הַמְצׁוּוֹת וְהַמַּעֲשִׂים טוֹבִים שְׂזָכָה לַעֲשׂוֹת, וְהֵם הֵם אֲשֶׁר יְלוּוּ אוֹתוֹ עַד שְׂיִכַּנְס לְבֵית עוֹלָמוֹ; וְאִם-כֵּן לָמָּה לוֹ לִפְלִי בְּדַעְתּוֹ כְּלַכּוֹף מֵיִצְרוֹ הַמִּתְגַּבֵּר עָלָיו, הֲלֹא כִּנְגִידוֹ יְכוּל לְסַגֵּל לַעֲצֹמוֹ הַרְבֵּה נִקְדוּת טוֹבוֹת שֶׁל תּוֹרָה וְתְפִלָּה, מְצׁוּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, וְזֶה יִהְיֶה לוֹ לְקַרְןֵן נִפְלְאָה לְעַד וּלְנִצָּח נִצְחִים.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֵׁישׁ רִמְזוּ נִפְלְאָה לַעֲנִין הַנִּלְבָּר בְּפִרְשֵׁת "וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שְׁבַע" וְכו' (בְּרֵאשִׁית כח, יא), וְשָׂמָּה מְצִינּוֹ רִמְזוּ לְכָל שְׁלֹשׁ הַעֲצוֹת הַנִּלְבָּר, כִּי אִזּוֹ הַכְּרַח יַעֲקֹב אָבִינוּ לְצִאת מִבֵּית-הַמִּדְבָּר שֶׁל שָׁם וַעֲבָר, וְלִבְרַח אֶל לָבֵן הָאֲרָמִי, וְחָשַׁב הַיִּצָּר הַרַע שְׂאִזּוֹ הַזְּמַן הַמְּסֻגָּל לַחֲטוֹף אוֹתוֹ בְּרִשְׁתּוֹ, וְלִהְפִּיל עָלָיו שְׁנָה לְהַשְׁכִּיחַ מִמֶּנּוּ יוֹמוֹ הָאֲחֵרוֹן וְתַכְלִיתוֹ הַנִּצְחִית, חַס וְשְׁלוֹם, אֲבָל יַעֲקֹב אָבִינוּ הַתְּגַבֵּר עָלָיו בְּכָל שְׁלֹשׁ הַעֲצוֹת הַנִּלְבָּר, שֶׁהֵם לְמַעֲשֵׂה עֲצָה אַחַת, וְלָכֵן כְּתִיב שָׁם: "וַיִּקַּץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ", וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרֵאשִׁית רבָּה טו, ה) — מִמִּשְׁנָתוֹ, הֵינּוּ מַעֲסֹק תּוֹרָתוֹ, כִּי קָיָם הַעֲצָה הַרְאשׁוֹנָה הַנִּלְבָּר שֶׁל "יַעֲסֹק בַּתּוֹרָה", וְכֵן כְּתִיב: "וַיִּפְגַּע בְּמִקּוֹם", וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרֵאשׁוֹת כו:): — מִלְּמַד שֶׁתִּקַּן יַעֲקֹב תְּפִלַּת עֲרֵבִית, וְזֶה כּוֹלֵל מְצׁוּוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, בְּחִינַת הַעֲצָה הַשְּׁנֵיָה הַנִּלְבָּר שֶׁל "יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע", וְאֲחֵר-כֵּן כְּתִיב: "וַיִּקַּח אֶת הָאָבֶן אֲשֶׁר שָׁם מִרְאשׁוֹתָיו וַיִּשֶׂם אוֹתָהּ מִצְבָּה", הֵינּוּ עֲנִין הַעֲמַדַת מִצְבָּה שְׂשָׂמִים עַל קֶבֶר הָאָדָם אַחַר מִיתָתוֹ, הֵינּוּ שְׂדֵמָה בְּעֲצֹמוֹ כְּאֵלּוֹ כְּבָר שׂוֹכֵב בְּקִבְרוֹ, וּמִנַּחַת עָלָיו מִצְבָּה וְכו', שְׂזוֹהֵי הַעֲצָה הַשְּׁלִישִׁית הַנִּלְבָּר שֶׁל "יִזְכֹּר לוֹ יוֹם הַמִּיתָה", וְעַל-יְדֵי כָּל זֶה "וַיִּשָּׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו" וְכו', שְׂנַעֲשׂוּ רַגְלָיו קְלוֹת לְלַכֵּת לַעֲסֹק בְּעִבוּדַת הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, כִּי כְּשֶׁאָדָם מִזְכִּיר

לעצמו, שלא ישאר לו כלום, רק הנקדות הטובות שזוכה לחטף בזה העולם, מזה בא אל השמחה הכי גדולה, ונעשה כאיש אחר לגמרי.

וספר מוהרא"ש נ"י ספור נפלא מהשר והנדיב הגדול ר' שמעון וואלף רוטשילד ז"ל, שהיה איש תם וישר וירא ה', והיה מפרסם בעולם לעשיר ולנדיב גדול, והיה גם מכבד מאד בעיני הגוים ואנשי הממשלה, כי ישרותו בכל עסקיו היו עד להפליא, ונהל כל חשבונותיו, ושלם כל מסיו בחשבון צדק ומדק עד הפרוטה האחרונה, אבל כמובן היו לו גם שונאים שקנאו בו מאד עקב הצלחתו, ותמיד חפשו איזה פגם להעליל עליו. ויהי היום והלכו שונאיו אל לשפת המס והעלילו עליו שיש לו אוצר רב של כסף וזהב סגור בחדר מיוחד בביתו, ואינו נותן לאף אחד רשות להכנס בתוך החדר הזה, כי רק לו לבד יש המפתח לחדר הזה, ומעולם לא נכנס אפלו אחד מעבדיו ומשרתיו אל החדר הזה, כי שם הוא מחביא את כל עקר עשירותו, ומתחמק מן הממשלה, כדי לא לשלם מסים. ונכנסו דבריהם באזני אנשי הממשלה, ותכף ומיד שלחו שוטרים לבדק אם אמת הדבר שיש לו חדר כזה, שאף ברזה אינה רשאית להכנס לתוכו. וכשבאו אל ר' שמעון וואלף הנ"ל, ושאלו אותו על כך, ענה ואמר להם, שנכון הדבר שיש לו חדר כזה בתוך ביתו, שאף אחד אינו רשאי להכנס לשם, אבל אינו מחביא שם עשירות וכסף וזהב וכו', רק זהו ענין פרטי שלו, ואינו יכול לדבר יותר מזה. אזי ענו לו השוטרים, שהוא מכרח לפתח להם את החדר להראות להם מה חבוי בפנים. ענה ואמר להם ר' שמעון וואלף: "כמה כסף אתם משערים שיכול להיות בחדר הזה?" ונקב להם סכום עתק מאד, ואמר: "אני מוכן לתת לכם מס את הסף הנ"ל, ובלבד שתותרו לי מלפתח את החדר, כי זהו ענין פרטי שלי". אבל לא רצו לקבל דבריו, ואמרו, שהוא מכרח לפתח את החדר. אזי ענה ואמר להם: "מה יכול להיות הסכום הגדול ביותר שאפשר לכם לציר בדעתכם, אלו היה כל החדר מלא וגדוש בכסף וזהב", ונקב סכום ענקי כל-כך שזעזע אותם לגמרי, "אני מוכן לשלם מס בסכום

כִּזְהָ, אֲשֶׁר הַמַּס לְבַד הוּא הוֹן תּוֹעֲפּוֹת, וַיִּכְנַס עֲשִׂירוֹת גְּדוּלָה לְאוֹצַר הַמְּדִינָה, עַל זֶה כָּבַד לֹא יָכְלוּ הַשּׁוֹטְרִים לְעַנּוֹת, וְאָמְרוּ לוֹ, שֶׁהֵם מְכַרְחִים לְחֹזֵר אֶל הַמְּמַנָּה שְׁלֵהֶם, וְלִטְכַּס עִמּוֹ עֲצָה מֵהַלְעֲשׂוֹת. וּבְאוֹתוֹ הַיּוֹם חָזְרוּ אֵלָיו, וְאָמְרוּ לוֹ, שֶׁהַשֵּׁר הַגְּדוֹל הִחְלִיט, שֶׁבְּשׂוּם פָּנִים אֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְהִתְחַמֵּק מִזֶּה, וְהוּא מְכַרַח לְפִתּוֹ אֶת הַחֶדֶר, וְלְהִרְאוֹת לָהֶם מֵהַיֵּשׁ בַּפְּנִים. וּבְלִית בְּרָרָה נִטַּל אֶת מִפְתַּח הַחֶדֶר וּפִתַח לָהֶם. וּמֵה מְאֹד נִבְהָלוּ וַנִּשְׁתּוֹמְמוּ לַרְאוֹת, שֶׁכָּל הַחֶדֶר רֵיק, רַק בְּאִמְצַע הַחֶדֶר הִיָּתָה מִצְבַּת אֶבֶן, וְעָלָיו כְּתוּב: "פֶּה נִטְמָן שְׁמֵעוֹן וְוֹאֵלֶף בֶּן ר' קְלוּנִימוֹס". וְלֹא הִבִּינוּ הַשּׁוֹטְרִים מֵהַ פְּרוֹשׁ הַעֲנָן. וְהִסְבִּיר לָהֶם ר' שְׁמֵעוֹן וְוֹאֵלֶף: "תִּדְעוּ, שְׂאֲנִי תָמִיד עֲסוּק מְאֹד בְּכָל עֶסְקִי בְּמִסְתָּר וּבְכִסְפִּים גְּדוּלִים וְכוּ', וְאֲנִי זוֹכֵה גַם לְחַלֵּק כִּסְפִים רַבִּים לְצַדִּיקָה, וְלְהַצִּיל נַפְשׁוֹת אֲבִיוֹנִים וְאִמְלָלִים וְכוּ', וְאֲנִי מִפְּחַד תָּמִיד, שְׂמָא יִכְנַס בְּלִבִּי אֵיזָה צַד שֶׁל גְּאוֹת וְרַמּוֹת רוּחַ, כְּאִלוֹ אֲנִי טוֹב יוֹתֵר מֵהֶם, וְלִכֵּן יֵשׁ לִי קִבְעוֹת בְּכָל יוֹם לְהִכָּנַס לְחֶדֶר זֶה, וְלְהִסְתַּפֵּל עַל הַמִּצְבָּה שְׁלִי, וְלְהַזְכִּיר לְעֲצָמֵי שְׂיָכָא הַיּוֹם שְׂאֲצֻטְרֹף לִילָף מִזֶּה הָעוֹלָם, וְלֹא יִשְׂאֵר לִי רַק הַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים שְׂזָכִיתִי לְרַכֵּשׁ לְעֲצָמֵי, וְזֶה הִנֵּה סוּד כְּמוֹס עֲמָדִי עַד הַיּוֹם, כִּי אִף בְּרִיָּה לֹא יִדְעָה מִזֶּה, אֲבָל מִחֲמַת שֶׁהִכְרַחֵם אוֹתִי לְהִרְאוֹת לָכֶם מֵהַיֵּשׁ בְּחֶדֶר, פִּתַּחְתִּי לָכֶם, וְאֶקְוֶה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁלֹא יִזְיַק לִי מֵהַ שְׁנוּדָע עֲנָן זֶה לְבְרִיּוֹת..."

וְסִיִּם מוֹהֲרָא"ש נ"י: אֲשֶׁרֵי מִי שְׂזוֹכָה, שְׂיֻם מִיתָתוֹ אֵינּוּ מִשׁ מִגְּד עֵינָיו, וְתָמִיד מְדַמֶּה לְעֲצָמוֹ כְּאִלוֹ מִצְבָּה מִנַּחַת כָּבֵד עַל קִבְרוֹ, כִּי אִזּוֹ יַעֲבְרוּ יָמֵי חַיָּיו בְּצוּרָה אַחֲרַת לְגַמְרֵי, וְיִזְכֶּה לְרַכֵּשׁ לְעֲצָמוֹ הַרְבֵּה טוֹב אִמְתִּי וְנִצְחֵי בְּזֶה וּבְכָא לְנִצַּח.

יחוד

מוהרא"ש נ"י אמר: האדם צריך להכניס את עצמו מאד ביחוד הבורא יתברך שמו, ולידע שאין לו אף אחד בזה העולם רק הקדוש-ברוך-הוא, ורגיל לומר ברבים: "אני אין לי אף אחד בעולם, אלא את הקדוש-ברוך-הוא". (ובאמת מתפעלים איה הוא יכול להחזיק מעמד אחר כל-כך הרבה מחלקת ומריבות וכו' וכו', והוצאות רבות, הן בעסק הדפסה והן בעסק הבניה, והן בעניני המוסדות וכו', אשר הכל עולה הון תועפות, וכסף מגלן?...), כי אין לו רק הקדוש-ברוך-הוא בעצמו, כי אם היה בוטח בכני-אדם, היה מזמן אבוד לגמרי, חס ושלום.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי כן צריך כל בר ישראל להחזיר בעצמו, שידע שאין לו רק הקדוש-ברוך-הוא וכפי שאדם מכניס בעצמו ידיעה זו, אשר אין לו רק הקדוש-ברוך-הוא, אז יצליח מאד מאד בין בגשמי ובין ברוחני. אבל צריך להיות בטל ומבטל לגמרי אל הקדוש-ברוך-הוא, לידע שאמנם אין לו אף אחד בזה העולם, כי ברגע שיחשב שיש לו מי שיעזר לו, אזי הוא אבוד, וזו מעלת הבטחון, שממשיך עליו ישועה גדולה מן השמים, הוא רק כששם עיניו ובוטח רק בו יתברך, שאז נשפע עליו שפע גדול מלמעלה, אבל בו ברגע שמסיח דעת ממנו יתברך, ונדמה לו כאלו אדם זה או אחר יעזרו לו וכו', תכף-ומיד געלמות ונסתרות ממנו כל ההשפעות, והוא אבוד לגמרי; ועל-כן מי שרוצה להצליח בחייו, עליו לדעת שאין לו רק הקדוש-ברוך-הוא, וזה עקר שלמות יחוד הבורא יתברך שמו, שייחד לעצמו את הקדוש-ברוך-הוא, וידע שרק הוא יכול לעזר, ואז תהיה לו הצלחה מרבה — בין בגשמי ובין ברוחני.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזה מה שגלה לנו רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן עו) על הפסוק (תהלים קמה, טו): "עיני כל אליך ישברו

ואתה נותן להם את אכלם בעתו", אם האדם מבטל את עצמו לגמרי אליו יתברך, ומסתכל בעיניו רק אליו יתברך, על-ידי-זה הקדוש-ברוך-הוא נותן לו את אכלו בעתו ובזמנו דיקא, בו בזמן שהוא צריך, ומשגיח עליו בהשגחה נוראה ונפלאה מאד. פי בזה תלוייה עקר הצלחת האדם — כפי שמבטל את עצמו לגמרי אל אין סוף ברוך הוא. וככל שמבטל את עצמו יותר אליו יתברך, כמובן נשפע עליו שפע גדול יותר; אשרי מי שזוכה להגיע אל יחוד אמתי, ליחוד לעצמו שאין בלעדו יתברך כלל, ועל-ידי-זה תשפעה עליו תמיד השפעות מרבות.

כסופין

פעם אחת אחר ראש השנה, כשחזר מוהרא"ש נ"י עם כל תלמידיו מציון רבנו ז"ל, נגש אחד מתלמידיו, שלא זכה להצטרף לנסיעה לראש השנה, ואמר בכאב לב גדול מאד: "לא יכלתי בשום פנים ואפן לנסע, מה יהיה עמי?" והחל מוהרא"ש נ"י לחזקו בכל מיני חזוק, ואמר לו: "כשאדם משתוקק כל השנה ברצונות ובכסופין עצומים לבא אל ציון רבנו ז"ל לראש השנה, ומוציא את הרצונות והכסופין שלו מפיו, על-ידי-זה עושה פלי, וזוכה להוציא מהפח אל הפעל כסופיו בנקל, ובא לציון רבנו ז"ל בלי מניעות ועפובים, על-פן עצתי, שתתחיל מעכשו לכסף ולהשתוקק להיות בראש השנה הבא עלינו לטובה על ציון רבנו ז"ל בעיר אומן, ותבקש על זה בכל יום ויום, ואז תראה שתזכה להוציא מהפח אל הפעל לבא שם".

ואמר מוהרא"ש נ"י, שפן הדבר הוא לגבי שבת-קדש, שצריכים להשתוקק בכל יום ויום מימות השבוע בכסופין וברצונות חזקים אחר קדשת שבת, וכפי שפוספים ומשתוקקים לזכות לקדשת

שבת-קדש, ומוציא מפיו בכל פעם: "רבנו של עולם, תופני שיאייר עלי אור השבת", אז זוכה כשפאה שבת-קדש, מרגיש טעם אחר לגמרי. וכל זה על-ידי רבוי הכסופין וההשתוקקות שמשתוקק לקדשת שבת.

וכן הוא לגבי כסופין ורצונות שהאדם צריך לכסף אחריו יתברך, ותמיד יוציא מפיו כסופין והשתוקקות אליו יתברך, ויאמר בפה מלא: "רבנו של עולם, אני מתגעגע להכלל בך ולהעשות כלי להמשיך את השכינה בעולם, ולהיות מרובה לגבי גלוי האין סוף ברוך הוא", וכפי הכסופין והרצונות וההשתוקקות שיהיו לו, כמזכר יזכה שתשרה בו שכינת עזו יתברך, כי העקר תלוי בכסופין וברצונות, איך שאדם משתוקק אחריו יתברך, כי הכסופין והרצונות הם עקרים גדולים בדת רבנו ז"ל (פמבאר בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימנים: לא, סו; ובלקוטי-הלכות, אומנין, הלכה ד'), ששם מרבה לדבר ממעלת הזוכה להוציא מפיו את הכסופין והרצונות החזקים שיש לו אליו יתברך; אשרי מי שזוכה לקיים זאת, ואז יזכה להגיע אל מה שכוסף ומשתוקק.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהרצונות והכסופין זה עולם החרות, כי בכל דבר יכולים הסמ"ך-מ"ם והיצר הרע למנע ולעכב, אבל הרצון והכסופין הם עולם החרות, כי "אפלו אם אני מלכלך בכל מיני חטאים ורצונות, על-כּל-פנים יש לי רצונות וכסופין והשתוקקות עצומה להכלל בך יתברך, ולקיים את כל מצוותיך, וללמד ולטייל ולהיות בכל התורה הקדושה", ודבר זה אין אף אחד בעולם יכול למנע ולעכב ממנו; על-כן אשרי ואשרי מי שזוכה לחזק את עצמו בכסופין וברצונות חזקים אליו יתברך, ומשתוקק הרבה אחריו יתברך, שאז הרצונות והכסופין וההשתוקקות בעצמם, יטהרוהו ויזככהו מכל מיני זממות שגדבקו בו על-ידי עוונותיו; על-כן אשרי

ואשרי מי שחזק בעבודה הקדושה הזו של רצונות וכסופין, ובפרט
כשזוכה להוציא מפיו את הרצונות והכסופין אחריו יתברך.

כפירות

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר רואים בדור הזה עין בעין רוח קדשו של רבנו ז"ל, שגלה לנו אשר קדם ביאת המשיח תפתחנה ארבות השמים, ותתרבינה הכפירות והאפיקורסות בעולם, והכל כדי לנסות את עם ישראל (שיחות הר"ן, סימן רכ). ובאמת רואים בחוש, אשר לא היה עוד דור מלא כפירות ואפיקורסות גלויים נגדו יתברך כמו הדור הזה, אף שבכל הדורות לא חסרו כופרים ואפיקורסים, מינים, קראים, צדוקים וביתוסים וכל מיני מרעין בישין, שאכלו ושרפו נשמות ישראל על-ידי כפירותם ואפיקורסותם, עם כל זאת הדור הזה עולה על כל הדורות בכפירות ואפיקורסות, שקמו הערב-רב, רשעי אמות העולם, שנתערבו בין עם ישראל, ופרקו על לגמרי, ומפיצים כפירות ואפיקורסות מדי יום ביומו ומדי שעה בשעה ומדי רגע ברגע, רחמנא לישזבן, ואינם מתבישים לדבר כנגדו יתברך, ולכפר בכל הקדוש לעם ישראל, ומדברים נגדו יתברך בגלוי, אשר דבר זה גם בין אמות העולם נחשב כגזעל גפוש, והרשעים הללו והערב-רב אינם מתבישים כלל, ועל-כן 'זה לעמת זה' עלינו לגלות ולפרסם את אמתת מציאותו יתברך בריש גלי, ולא להתפעל משום ברירה בעולם, כמו שרשעים אלו אינם מתבישים בכלי התקשרת שלהם, והעתונים הרעים, המזהמים והמטנפים למלא את כל העולם בכפירות ואפיקורסות, ומדברים בגלוי נגדו יתברך, ועושים ליצנות מכל הקדוש לעם ישראל, 'זה לעמת זה' עלינו לחסם בהם בהפצת מעינות החכמה חוצה, לגלות ולפרסם את דעת רבנו ז"ל בעולם במסירות נפש הכי גדולה, ולגלות לכלם אשר אין מלבדו, ואין שום תכלית בזה העולם, רק לדבר עמו יתברך ולחזר אליו יתברך, ואף

שֵׁשׁ עַל זֶה מְתוֹצְצִים וּמוֹנְעִים וּמְעַכְבִּים, צְרִיכִים לְלַעַג לָהֶם וְלֹא לְהִתְיַחֵס אֲלֵיהֶם, וְלִשְׁאֹל: אִם לְרָשָׁעִים הָאֵלוּ — הָעֶרֶב רַב, הַמְפִּיצִים רַעַל וְאָרֶס, כְּפִירוֹת וְאֶפִּיקוֹרְסוֹת בֵּין נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אֵין שׁוּם בּוֹשָׁה, מְדוּעַ אִם-כֵּן זֶה לְעַמַּת זֶה לֹא נִגְלָה וּנְפָרְסָם אֶת אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּכֹל הָעוֹלָם כְּלוּ בְּלִי בּוֹשָׁה?! וּבְאֲמַת אֵל לָנוּ לְהִתְבַּיֵּשׁ, וּמִי שְׁחֹלֵק עַל זֶה, בְּוֹדָאֵי גַם אֲצִלוּ נִכְנַס רַעַל וְאָרֶס זֶה שֶׁל הַכְּפִירוֹת, כִּי לֹא יִהְיֶה אֶחָד שִׁיתְנַגֵּד לְהַפְצַת הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה בְּעוֹלָם, אֲלֹא אִם כֵּן נִכְנַס גַּם בּוֹ אֵיזֶה שְׂמִיךְ שֶׁל מִינּוֹת; וְעַל-כֵּן צְרִיכִים לְגַלוֹת וּלְפָרְסָם אֶת אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּרִישׁ גְּלִי, וְלֹא לְהִתְפַּעֵל מִשׁוּם בְּרִיָּה בְּעוֹלָם, וּ"מַעַט מִן הָאוֹר דּוֹחָה הַרְבֵּה מִן הַחֹשֶׁךְ".

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֵף שֶׁהַכּוֹפְרִים וְהַזְדִּים, הַמוֹסְרִים, הַמֵּינִים וְהָאֶפִּיקוֹרְסִים, הָרָשָׁעִים וְהָעֶרֶב רַב שׁוֹנֵתְעָרְבוּ בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל הַגְּבִירוֹ כְּבָר כָּל-כַּף אֶת הַחֹשֶׁךְ, עַד שְׂמַחְנֻכִּים מְלִיוֹנֵי יְלָדֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַרְכֵי כְּפִירוֹת, וְנִדְמָה כְּאִלוּ אֶבֶד מְנוּס וְתַקְנָה, חַס וְשְׁלוֹם, עַם כָּל זֹאת רוֹאִים בְּחוּשׁ, אֲשֶׁר "מַעַט מִן הָאוֹר דּוֹחָה הַרְבֵּה מִן הַחֹשֶׁךְ". כִּי תִהְלֶה לְאֵל, הַשְּׂרִידִים וְהַתְרַדִּים לְדַבֵּר הַשֵּׁם הַקִּימוֹ תִּלְמוּדֵי תוֹרָה וּבְתִי-סֵפֶר לְבָנוֹת וּיְשִׁיבוֹת לְבַחֲוִירִים וְכוֹלָלִים לְאַבְרָכִים, וְנִתְרַבֶּה הַקְּבוּצָה שֶׁל יְהוּדִים תְּרַדִּים, לוּמְדֵי תוֹרָה וּמְקִימֵי מְצוּוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ, וְזֶה אֲשֶׁר מְצִיל אֶת כָּלל יִשְׂרָאֵל; וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרִי וְאֲשֶׁרִי מִי שְׂזוּכָה לְהַקִּים תִּלְמוּדֵי-תוֹרָה וּבְתִי-סֵפֶר תְּרַדִּים, וְכוֹלָלִים לְאַבְרָכִים וְשַׁעוּרִים לְבַעֲלֵי בָתִּים בְּבִתֵּי-כְנַסְיּוֹת וּבְבִתֵּי-מִדְרָשׁוֹת, וּבְאִפְּן זֶה לְהַחֲדִיר אֶת הַתּוֹרָה וְהָאֲמוּנָה בְּעַם יִשְׂרָאֵל. וְאֵין צְרִיכִים לְהִתְבַּיֵּשׁ כְּלָל מֵאֵלוּ הָרָשָׁעִים וְהָעֶרֶב רַב, שׁוֹנֵתְעָרְבוּ בֵּינֵינוּ, אֲדַרְבָּה כְּכֹל שֶׁהֵם מְחַצִּיפִים אֶת פְּנֵיהֶם הַמְתַּעְבוֹת וְהַמְזוּהָמוֹת, וּפּוֹלְטִים מִפִּיהֶם הַטְּמֵא לְחָה טְמֵאָה שֶׁל דְּבוּרֵי כְּפִירוֹת וְאֶפִּיקוֹרְסוֹת, זֶה לְעַמַּת זֶה צְרִיכִים לְגַלוֹת וּלְפָרְסָם אֶת אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּרִישׁ גְּלִי, וְלֹא לְהִתְפַּעֵל מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם, וְכֵן לְלַמֵּד אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּרַבִּים, וְעַל-יְדֵי-זֶה סוּף כָּל סוּף יִתְבַטֵּל כְּחֵם שֶׁל אֵלוּ הַכּוֹפְרִים וְהָאֶפִּיקוֹרְסִים. וְדַבֵּר זֶה

צריכים לדעת ביותר אנשי שלומנו היקרים, שהחוב מטל עליהם לגלות את דעת רבנו ז"ל בעולם, ולא להתפעל משום ברקה, אפלו מאלו המסתובבים בין אנשי שלומנו, ומונעים ומעכבים ומתלווצצים מהפצת מעינות החכמה חוצה, גם מהם צריכים להשמר מאד, ולידע שגם הם בכלל ערב-רב. כי גם בחדרו של רבנו ז"ל ראו כל מיני טפוסים, שמחשיבים עצמם להוגי דעות, ואומרים שאין צריכים לגלות ולפרסם את דעת רבנו ז"ל בעולם, וזה גורם חלול השם... וצריך לידע, שגם הם מהערב-רב הזה, כי מי שחולק על הפצת מעינות החכמה חוצה, סימן שיש אצלו איזה פגם, וזה בדוק ומנסה, ואפלו שיעמדו אלף אנשים ויאמרו אחרת, צריך לידע, אשר מי שמתעקש נגד הפצת מעינות החכמה חוצה, גם בו נכנס שמץ כפירות, רחמנא לישזבן. כי אם רואים אש בוערת, אין שואלים שאלות, אלא מביאים מים ושופכים על האש לכבותה, כמו-כן אם רואים אש הכפירות והאפיקורסות בעולם, צריכים לשפך אמונה פשוטה בו: תברך, ועל-ידי-זה נכבה את אש הכפירות והאפיקורסות; אשרי מי שעוסק בעסק הקדוש הזה — לגלות ולפרסם את אמתת מציאותו: תברך, ולהפיץ את אור רבנו ז"ל בעולם, אשר על-ידי-זה תהיה הגאלה, ויתבטלו מהעולם לגמרי הכפירות והאפיקורסות, הרע והשקר מהעולם.

כבוד

מוהרא"ש נ"י אמר, שפדאי תמיד לזכר את דברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קצד): מי שרוצה כבוד — הוא שוטה; כי יש בני-אדם שנעשים חולים ממש מתאות הכבוד, ואם אין מקבלין את הכבוד שנדמה שמגיע להם, הם יוצאים מדעתם ממש. כגון: שלא קבלו את "אמירת הברכה" שרצו תחת החפה, או הכבוד שרצו בברית מילה, או מקום ישיבה נכבד בראש השלחן, או שלא

שָׁבְחוּ אוֹתָם כְּרְאוּי בְּפִי אֵיזָה דְרָשׁן וְכְדוּמָה, וְאֵזִי הֵם נֶעֱשִׂים חוֹלִים מִמֶּשׁ, וְכִבֵּר אֵין הֵם שְׁמַחִים בְּשִׂמְחַת הַחֲתָנָה אוֹ הַבְּרִית מִלָּה, אוֹ הַשְּׁבֵת וְהַיּוֹם-טוֹב וְכוּ'. וּמִי שְׁמַתְבוֹנֵן מֵהַצַּד, וְאֵין לוֹ תַּאֲוָה וְרִצּוֹן לָזֶה, מִבֵּין הַיֵּטֵב אֶת דְּבָרֵי רַבְּנוּ ז"ל הַנ"ל פֶּשׁוּטוֹ כְּמִשְׁמַעוֹ, שְׁמִי שְׂרוּצָה כְּבוֹד — הוּא שׁוּטָה, כִּי הַרוּצָה כְּבוֹד, מִתְּנַהֵג כְּשׁוּטָה וּפְתִי מִמֶּשׁ, וְכִבֵּר אֵין שׁוּיִם לוֹ כֹּל חַיָּיו לְגַמְרֵי, כִּי מִי שֵׁישׁ לוֹ קִצְת שְׁכָל וַיִּשׁוּב הַדַּעַת, אוֹמֵר לְעֲצָמוֹ: לָמָּה לִי כֹל הַכְּבוֹד הַזֶּה לְעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת, אֲשֶׁר מִמִּילָא לֹא יוֹעִיל לִי כָּלֵל, הֲלֹא טוֹב יוֹתֵר לֵישֵׁב מֵהַצַּד, וּלְהִתְעַנֵּג עַל נֵעֵם זֵיו הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה, שְׁזֵהוּ הַכְּבוֹד הַגְּדוֹל בְּיוֹתֵר שְׁשִׁיךְ בְּעוֹלָם. וְאַף אַחַד אֵינוֹ צָרִיךְ לְדַעַת מְזֵה כָּלֵל, בְּבַחֲיִנַת (מִשְׁלֵי כה, ב): "כְּבוֹד אֱלֹקִים הִסְתֵּר דְּבָר", וְלָמָּה לְבַזוֹת אֶת עַצְמִי בְּכְבוֹד בְּנֵי-אָדָם, שְׁאֵינוֹ שׁוּה מְאוּמָה. וְרַבְּנוּ ז"ל נוֹתֵן מְשָׁל נִפְלָא עַל זֶה (בְּלֻקוּשֵׁי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ג', סִימָן קצד), לְשׁר גְּדוֹל שְׁשַׁלַּח אֵיזָה פְּקִיד לְאַחַת מֵעִירוֹתָיו הַרְחוֹקוֹת, וְהַפְּקִיד נָטַל לְעֲצָמוֹ אֶת כְּבוֹד הַשֵּׁר, כִּי הֵעֲרִילִים לֹא יָדְעוּ שֶׁהוּא עֶבֶד הַשֵּׁר, וְסָבְרוּ שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ הַשֵּׁר. וּכְשֶׁהָיוּ צָרִיכִים לְטוֹבָה מִמֶּנּוּ, הָיוּ נוֹפְלִים לְרַגְלָיו, וְנוֹתְנִים לוֹ כֹּל הַכְּבוֹד, וְהָיוּ קוֹרְאִים לוֹ בְּכָל כְּנוּיֵי הַכְּבוֹד הַשְּׂיִכִּים לְשֵׁר. בְּיוֹם מִן הַיָּמִים בָּא הַשֵּׁר בְּעַצְמוֹ לְאוֹתָהּ עֵירָה, וּבָא הַפְּקִיד לְפָנָיו, וּשְׁאַלוֹ עַל עִסְקֵי הַמְּדִינָה, וּמְדוּעַ אֵלוֹ הֵעֲרִילִים אֵינָם עוֹבְדִים עֲבוֹדָתָם. וְקָרָא הַשֵּׁר לְאַחַד הַשׁוֹטְרִים, וּשְׁאַל אוֹתוֹ עַל עִסְקֵי הָעִיר, וְהַשׁוֹטֵר שְׁלַא הַכִּיר אֶת הַשֵּׁר, רַק אֶת הַפְּקִיד, נִפְּל תַּכְּף לְרַגְלֵי הַפְּקִיד, וְחֵלֶק לוֹ כֹּל הַכְּבוֹד הַרְאוּי לְשֵׁר, וְהַשֵּׁיב לוֹ עַל עִסְקֵי שְׁאַלְתּוֹ. אֵזִי נִתְּהַפְּכוּ פָּנָיו הַפְּקִיד כְּשׁוּלֵי הַקְּדוּרָה, וְנִתְּבַיֵּשׁ מְאֹד, כִּי אֵין בְּזִיוֹן גְּדוֹל מְזֵה, שְׁבַעֲיָנֵי הַשֵּׁר נוֹתְנִים לוֹ כְּבוֹד כְּזֵה. וְכֵן הוּא אֲצֵל כֹּל אָדָם, שְׁצָרִיךְ לְחַשֵּׁב תְּמִיד, שֶׁהוּא רַק כְּפָקִיד בְּהֵיכַל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאִם-כֵּן מַה שִׁיךְ לְחֵלֶק לוֹ כְּבוֹד בְּהֵיכַל-הַמֶּלֶךְ, הֲלֹא אֵין בְּזִיוֹן גְּדוֹל מְזֵה. אֵף דָּא עֵקָא, שְׁכַפְּאֵשׁ אָדָם עוֹשֶׂה יִשׁוּת וּמְצִיאוֹת מֵעַצְמוֹ, הוּא שׁוֹכַח לְגַמְרֵי שֶׁהוּא נִמְצָא בְּהֵיכַל-הַמֶּלֶךְ, וְאֵזִי מִבְּקֵשׁ וּמִחַפֵּשׁ כְּבוֹד לְעַצְמוֹ, וּבִבְאֻמַּת הוּא נִרְאָה כְּשׁוּטָה בְּעֵלְמָא, וְאֵין בְּזִיוֹן גְּדוֹל מְזֵה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שקשה מאד להסביר לבני-אדם ענין זה, כי אנשים רבים מכנסים כל-כף בתוך עצמם, ואוחזים את עצמם לאיזו ישות ומציאות, עד שבשעה שמדברים בגנות הכבוד, ושיש לברח ממנו וכו', זה כמו שמדברים נגד אמונתם, רחמנא לצלן. וכמו שספר רבנו ז"ל בספורי מעשיות (מעשה יא, מהבעל תפלה), שהיתה פת אחת שעשתה אמונה שלמה מן הכבוד, וחפשו אנשיה ובקשו איזה איש מכבד שימלך עליהם, עד שמצאו זקן ציגינער, שהיה עור ועקם ואלם, והלכו אחריו חמש מאות איש, כלם ציגינערס, ונשאו אותו. והוא הקפיד מאד על כבודו, כי היה פעסן גדול, וכעס עליהם בכל פעם בקפידות גדולות, וצנה בכל פעם שישאו אותו אנשים אחרים, וכעס עליהם בכל פעם, נמצא שהוא בעל כבוד גדול, והמליכו אותו עליהם; עין שם; הרי עד פדי-כף נכנסו בקלפה זו של כבוד, עד שכבדו ציגינער עור, עקם ואלם, אשר באמת זוהי תכלית התרפה והבזיון. ולכן צריכין לבקש הרבה ממנו יתברך, שלא יתפס בקלפה ובשגעון זה, ולא תהיה לו שום תאוה לכבוד מבני-אדם, רק לכבוד אלקים פנ"ל, ואז יהיה חיים טובים ונצחיים באמת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבני-אדם אינם חשים כלל, כיצד הם לצחוק בעיני הבריות, שעה שמבקשים כבוד לעצמם, כי הם חיים בעולם הדמיון ממש. וספר, שפעם אחת עבר באיזה רחוב, וקראו לו מבית-מדרש אחד, שיכנס להשלים המנין לתפלת מנחה, ונענה להם מוהרא"ש נ"י ונכנס לשם. ורב בית-המדרש דשם, דמה את עצמו לרבי גדול ומפרסם עם מאות ואלפי חסידים, ובשעה שאמר את סדר הקרבנות לפני תפלת מנחה, הסתובב אנה ואנה בבית-המדרש, ועשה תנועות בידי ש"ל ירחפוהו כל האנשים שהיו שם (עשרה במספר!). וצעק: "נו, נו", כאומר שיתנו לו מקום יותר

(1) צועני.

(2) צוענים.

מרוח... והיה ללעג ולקלס ממש. ואמר מוהרא"ש נ"י, שפך נראה מי שמבקש ומחפש אחר הכבוד, כי מי שגונס בזה, אינו מבחין, שנראה כפחוק בעיני הבריות, וצריכין רחמים מרבים להנצל מזה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת בקר ביהר המנוחות בציון של הרב הקדוש רבי אהרן מבעלז זי"ע, ובשעה שהיה שם, ראה רב זקן מסתובב בין הקברים עם בנו. והיה וכוף ביניהם, הבן אמר לאביו: "אבא, נראה לי, שכאן מקום מכבד לשכב". ואביו ענה לו: "לא, בני, לי נדמה, שכאן מקום מכבד יותר" וכו'. ומוהרא"ש נ"י שמע כל זאת מרחוק, וענה ואמר לאנשים שהיו עמו: "ראו עד היכן מגיעה התאנה והשטות של כבוד, עד שגם לאחר הפטירה מחפשיין "איווען אהן" (מושב ראשון) ומקום מכבד בתוך האדמה..."

וסיים מוהרא"ש נ"י: אשרי מי שאינו מחפש כבוד מבני-אדם, וכל כבודו הוא רק להיות דבוק בו יתברך בדבקות אמיתית, ולהכיר כבודו יתברך אשר "מלא כל הארץ כבודו", כי אז יחיה חיים טובים ואמתיים לעד ולנצח נצחים.

פּעס

מוהרא"ש נ"י אמר, שאדם צריך לשמר עצמו מאד מאד ממדת הפעס, כי על-ידי הפעס הוא עלול לבוא לידי כל העברות שבועולם, רחמנא לצלן, כי באמת כל אחד מישראל הוא חלק אלוך ממעל ממש, ואין ראוי לו שום חטא ועון כלל, רק כשבא לידי פעס הוא מגרש מעצמו את השכינה הקדושה. וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (נדרים כב:): כל הפועס אפלו שכינה אינה חשובה כנגדו, ואז הוא כבר עלול לבוא לכל העוונות שבועולם, רחמנא לצלן. ולכן צריך

לשמר את עצמו מאד ממדת הפעם, ואפלו אם בני-אדם מצערים אותו מאד, לא יכעס ולא יתרגז עליהם, רק ישמע בזיונו וידם וישתק, כי עליו לדעת שהכל בהשגחה עליונה מאת הבורא יתברך שמו, ובלתי רשותו יתברך, לא היו יכולים לצער אותו כלל, ולכן עליו לשוב עד מכהו, ולעשות תשובה שלמה על כל עוונותיו, ולא יכעס על אחרים כלל, ואזי סוף כל סוף יפלו כל מצעריו ואויביו לפניו לגמרי, ויזכה לראות בישועת ה' באמת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזהו מה שאמר אליהו לרב יהודה (ברכות כט:): לא תרתח ולא תחטי (לא תכעס ולא תחטא); כי כל העוונות תלויין במדת הפעם, ואם לא יכעס אדם, לא יבוא לידי שום חטא ועון, כי בשעה שהאדם חוטא, חס ושלום, הוא מראה כאלו הוא בכעס וברגז על השם יתברך, חס ושלום, ואין מצוותיו יתברך חשובות כנגדו, אבל פשישמו עצמו ממדת הפעם, שלא תהיינה לו טענות על שום ברירה שבפעולם, ומכל שכן לא על השם יתברך, אז יהיה נשמר תמיד מכל רע, ויחיה חיים טובים תמיד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבשעה שאדם נעשה בכעס, חס ושלום, הוא מדליק בעצמו אש הגיהנום ממש, וזה שורף אותו לגמרי, רחמנא לצלן, עד שהאריז"ל אומר, שהפעם טורף את נשמת האדם לגמרי, רחמנא לישזבן, בסוד (איוב יח, ב): "טורף נפשו באפו"; כי כל חטא ועון עושה פתם על הנשמה, ועל-ידי תשובה כראוי מכבס ומוחק את הפתם, אבל הפעם טורף נשמתו לגמרי, רחמנא לצלן, וצריך רמזים רבים ורפוי תשובות ותקונים להחזיר את נשמתו כראוי, ולכן כשאדם בא לידי פעם, ידע שהוא בסכנה גדולה שלא יאבד את העולם הזה והעולם הבא גם יחד, חס ושלום, כי יהיה לו גיהנום בעולם הזה וגיהנום בעולם הבא, רחמנא לצלן; כי יש בני-אדם שחושבים שאף-על-פי שאין להם נחת ושמחה בעולם הזה מרב הפעם הנוצר בקרבם, בבחינת מה שאמרו חכמינו הקדושים (פסחים ק"ג:): הרתחנין — חיייהן אינם חיים, אבל על-פל-פנים יהיה

להם עולם הבא, ובפרט מי שפועס תמיד בביתו על אשתו, ומוציא עליה כל עצבנותו, חושב שבנדאי יהיה לו עולם הבא, כי הלא אמרו חכמינו הקדושים (ערוכין מא): מי שיש לו אשה רעה אינו רואה פני גיהנום; אבל כל זה טעות גדולה מאד, כי כל זה נאמר על מי שמקבל את הבא עליו באהבה, ואינו עונה למבזי ומחרפי נפשו שום דבר. וכדאיתא שם בגמרא בפרוש: נפקא מיניה לקבולי באהבה, כי אזי הוא נקלל בו יתברך, על ידי מדת השתיקה, ובנדאי לא יראה פני גיהנום, אבל מי שנופל בכל פעם בכעס וברציחה, ומתקוטט תמיד עם אשתו ועם חבריו וכו', לא די שיש לו גיהנום בעולם הזה, אלא גם יהיה לו גיהנום בעולם הבא, רחמנא לצלן. וזה מה שאמר רבא לרבנן (יומא עב): במטותא מינייכו לא תירתון תרתי גיהנום, הינו שלא תירשוו שתי פעמים גיהנום — גיהנום בעולם הזה וגיהנום בעולם הבא. כי דבר זה נאמר בעקר על מדת הכעס, בבחינת מה שאמרו חכמינו הקדושים (גדרים כב): כל הפועס כל מיני גיהנום שולטין בו, כי האדם מכלה ימיו ושנותיו בעולם הזה במדת הכעס, שהיא אש הגיהנום ממש, רחמנא לצלן, ואחר-כך אין בידו שום דבר לעולם הבא; ולכן אשרי מי ששומר עצמו מאד ממדת הכעס, ושולט ברוחו לא להתרגז על שום בריה שבעולם.

וספר מוהרא"ש ג"י, שהיה צדיק גדול שסבל כל ימיו עניות ודחקות עצומה מאד, עד שלפעמים לא היה לו מה לאכול בביתו, והנה בידו היו התפלין הקדושים שירש מאביו, שהיה גם-כן צדיק גדול עליון ונורא מאד, ולא רצה למכרם בשום מחיר שבעולם כלל, אף-על-פי שהציעו לו אנשים הון רב תמורתם, והיה יכול להתפרנס מהכסף הזה ברוח, אבל לא רצה בשום פנים ואפן למכרם. פעם לפני חג הסוכות לא היו מצויים אתרוגים במדינה כלל, וככל פחדו שלא יוכלו לקיים את המצוה של נטילת לילב ואתרוג בחג הסוכות, ופתאם בערב סכות הגיע איש אחד עם אתרוג יפה ומדהדר, ואמר שהוא מוכן למכר את זה, אבל בקש סכום עתק, הון תועפות ממש. ואמר לו הצדיק, שאין בידו סך כסף כזה, אבל יש בידו התפלין

הקדושים של אביו, והוא מוכן למכרם, כדי לקיים את המצוה הגדולה של אתרוג בהדור כראוי, אזי מכר לו האתרוג, וקבל מידו את התפלין הקדושים והלך לו. והנה כשבאה אשתו, וראתה את האתרוג היפה שהשיג לכבוד החג, תכף-ומיד שאלה היכן היה לו הכסף לקנות אתרוג כזה, ענה ואמר לה הצדיק הקדוש, שמכר את התפלין של אביו, כדי לקיים המצוה הגדולה הזו. נכנסה אשתו בכעס גדול מאד, וצעקה: "בשביל פרנסת אשתך וילדיך אף פעם לא מכרת את התפלין של אביך, אבל בשביל מצות אתרוג מכרת אותם?! הנה גם את זה לא יהיה לך". ותפסה האתרוג בכעס, ושברה את הפטם ופסלה אותו. אזי החזיק עצמו הצדיק הקדוש בכל כחותיו לא לפל בכעס, וענה ואמר להשם יתברך: "רבוננו של עולם, הרי נסית אותי קדם בנסיון המזון, אם אמכר כל מה שיש לי לקיים מצות אתרוג, וקנימתי את זה בחפץ לב, והרי עכשו אתה מנסה אותי בנסיון הפעס, לראות אם אפל בכעס, חס ושלום, על שנפסל האתרוג שלי, ואז אאבד את העולם הזה והעולם הבא גם יחד, אינני מוסר את עצמי ביד הבעל-דבר"... והחזיק את עצמו מלפל בכעס, והמשיך בעבודתו כאלו לא קרה דבר כלל.

וסיים מוהרא"ש נ"י, שזוהי תכלית ההתגברות על מדת הכעס, שלא יכעס אדם על שום דבר, אפלו כשמגיע לו בלבול גדול בעבודת השם יתברך, כי בזה הוא מגלה טהר לבו, שיודע באמת שהכל משגח בהשגחה פרטית מאת השם יתברך, והוא מוסר נפשו אליו יתברך באמת, ועל-ידי-זה יזכה למדרגות והשגות גדולות בעבודת השם יתברך; אשרי הזוכה להגיע להשגה כזאת באמת.

כָּסֶף

מוהרא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר לְפִי דְבָרֵי רַבְנוּ ז"ל בְּמַעֲשֵׂה הַנוֹרָא וְהַנִּפְלָא מֵהַבְּעַל תְּפִלָּה (סְפִירַי־מַעֲשִׂיּוֹת, מַעֲשֵׂה יֵא) יוֹצֵא, שְׁעִנְיָן הַכֶּסֶף וְהַמָּמוֹן הוּא מְגַנֵּה מְאֹד מְאֹד וְאָסוּר לַחֲשֹׁב מִזֶּה כָּלֵל, וְאֵף שְׂבָאָמַת הָאָדָם צָרִיף לְכֶסֶף, שְׁהָרִי רַב הַמְצוּוֹת נִצְרָכִים בְּהֵן לְמָמוֹן בְּעִבּוּר קִיּוּמָז, הֵן לְצָרְכֵי שְׂבֵת, וְלִשְׂכַר לְמוֹד לְבָנָיו וְלִבְנוֹתָיו וְכוּ', אֲשֶׁר הֵהָכֵרַח שִׁיְהִיָּה לְאָדָם כֶּסֶף, עִם כָּל זֹאת אָסוּר לַעֲשׂוֹת עֵקֶר מִכֶּסֶף, כִּי הַכֶּסֶף וְהַמָּמוֹן מְגַנֵּה מְאֹד, הֵינּוּ אִם מְגַשְׂמִים אֶת זֶה, וְעוֹשִׂים מִזֶּה מְצִיאוֹת. כִּי כָל הַצְּרוֹת וְהַעֲצָבוֹת הַבָּאִים לְאָדָם הֵן כְּשִׁעוּשָׁה מְצִיאוֹת מִכֶּסֶף וְזֶהְבּ. וְכִמוּ שְׂכָתוֹב (תְּהֵלִים קטו, ד): "עֲצִיבֵיהֶם כֶּסֶף וְזֶהְבּ מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם", הֵינּוּ כָּל הַעֲצָבוֹת בָּאָה לְאָדָם רַק עַל־יְדֵי שְׁעוּשָׁה מְצִיאוֹת מִכֶּסֶף וְזֶהְבּ, וְכֵאלוּ זֶה תְּלוּי בִּיְדֵי מַעֲשֵׂה הָאָדָם, אֲבָל תִּכְף־וּמִיד כְּשִׁאָדָם מוֹסֵר אֶת עֲצָמוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְכָל מַחֲשַׁבְתּוֹ הִיא רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וַיֵּשׁ לוֹ כְּסוּפִין רַק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אֲזִי מִמִּילָא יָבֵא לוֹ שְׁפַע גְּדוֹל. כִּי בְּאָמַת כָּל דְּבָר יֵשׁ לוֹ שְׂרֵשׁ לְמַעֲלָה, וְגַם הַכֶּסֶף יֵשׁ לוֹ שְׂרֵשׁ לְמַעֲלָה, כִּי לְמַעֲלָה בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים הֵם אִוּרוֹת צַחֲצַחוֹת, אִוּרוֹת עֲלִיּוֹנִים כְּמוֹבָא בְּדְבָרֵי רַבְנוּ ז"ל (לְקוּשֵׁי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָנִים: כה, סט), רַק כְּשִׁיּוֹרְדִים לְזֶה הָעוֹלָם נִתְגַּשְׂמִים בְּכֶסֶף וְזֶהְבּ, וְלִכֵּן נִקְרָא הַמָּמוֹן וְהַמַּעֲוֹת בְּלִשׁוֹן 'כֶּסֶף' דִּיקָא, הֵינּוּ 'כְּסוּפִין', כִּי אָדָם צָרִיף לְכֶסֶף תָּמִיד רַק אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, וְכָל מֵה שְׁחָסֵר לוֹ הוּא מַחֲמַת שְׁתַּקְדוּשׁ בְּרוּךְ־הוּא רוֹצֵה שִׁיכְסֵף אֵלָיו, וַיִּבְקֶשׁ וַיִּתְפַּלֵּל וַיִּתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וַיִּסְפֹּר לוֹ כָּל מֵה שְׁצָרִיף, שְׂזֵה עֲנִין הַכְּסוּפִין, שְׂאָדָם כּוֹסֵף מְאֹד מְאֹד אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר זוּהִי הַמְּדֻרְגָּה הַגְּבוּהָה בְּיוֹתֵר בְּעוֹלָם, שְׂאָדָם יִכְסֵף תָּמִיד אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ. וְכִשְׂאִין לְאָדָם שְׂכָל לְהַגִּיעַ אֶל זֶה, אֲזִי הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְסַבֵּב עִמוּ סְבוּבִים כְּאֵלוּ בְּאָמַת יַחֲסֵר לוֹ אִיזָה דְּבָר גְּשָׁמִי, שְׂצָרִיכִין לְקַנּוּתוֹ בְּכֶסֶף דִּיקָא, וְעַל־יְדֵי־זֶה בְּעֲצָמוֹ הוּא מִתְחִיל לְכֶסֶף אַחֲרָיו יִתְבָּרַךְ. כִּי אַחֲרֵת לֹא הִיָּה כּוֹסֵף וּמִשְׁתוֹקֵק אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, עַל־כֵּן בְּשִׁבִיל זֶה בְּעֲצָמוֹ נִקְרָא כֶּסֶף, כִּי הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְסַבֵּב עִם אָדָם שִׁיפֵל בְּחֻבוֹת אוֹ שִׁיִּצְטָרֵף לְקַנּוּת לְצָרְכֵי שְׂבֵת,

וּלְשֵׁלֶם שְׂכַר דִּירָה וּשְׂכַר לַמּוֹד לְבָנָיו וּלְבָנוֹתָיו, אוּ לְקָנוֹת לְעֲצָמוֹ מִלְבוּשׁ וּכְדוּמָה, וּכְשֶׁאָדָם צָרִיךְ אֶת הַדְּבָר, אֲזַי מִתְחִיל לְכַסֵּף. וְאִם יֵשׁ לוֹ שְׂכָל וְדַעַת, אֲזַי הוּא בּוֹרַח רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְנִתְהַפֵּף מִהַכֶּסֶף לְכִסּוּפִין, שְׂכּוֹסֵף רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה בְּאַתְעָרוּתָא דְלִתְתָּא אֲתַעַר מִלְעִילָא, שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מוֹרִיד עָלָיו שְׁפַע רוּחְנִי וְשְׁפַע גְּשָׁמִי, וְנִשְׁפָּעוֹת עָלָיו מְעוֹת. לֹא-כֵן מִי שְׂרוּצָה רַק אֶת הַכֶּסֶף הַגְּשָׁמִי וְהַחֲמָרִי, וְתָמִיד רַק רֵץ לְהַשִּׁיג כֶּסֶף, עַל זֶה אָמַר הַחֲכָם מְכַל אָדָם (קִהְלַת ה'): "אוֹהֵב כֶּסֶף לֹא יִשְׁבַּע כֶּסֶף", כִּי אִם הוּא אוֹהֵב אֶת הַגְּשָׁמִיּוֹת וְהַמְּעוֹת, אִף פַּעַם לֹא יִהְיֶה שֹׁבֵעַ, וְתָמִיד יִרְצֶה עוֹד כֶּסֶף וְעוֹד כֶּסֶף, כִּי בְדָבָר גְּשָׁמִי אֵין שׁוּם שְׂבִיעָה כָּלֵל, מֵאַחַר שֶׁמִּפְרִיד אוֹתוֹ מֵהָאֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, לֹא-כֵן מִי שֶׁתָּמִיד כּוֹסֵף אַחֲרָיו יִתְבָּרֵךְ, וְכָל רְצוֹנוֹ וּמַחְשַׁבְתּוֹ הֵם לְהַשִּׁיג אֶת הָאוֹר אֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, וְלִרְאוֹת בְּכָל דְּבָר אֶת הָאוֹר אֵין סוֹף בְּרוּךְ-הוּא הַמְּחִיָּה וְהַמְּהִיָּה וּמְקַיֵּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כָּלֵה, עָלָיו נִשְׁפָּע שְׁפַע גְּדוּל שֶׁל מְמוֹן, וְאֵין חֶסֶר לוֹ מְאוּמָה, וְעַל-כֵּן הַצְּדִיקִים הַדְּבוּקִים תָּמִיד בּוֹ יִתְבָּרֵךְ וְכָל מְגַמְתָּם, הִיא לְהַשִּׁיג אֶת הָאוֹר אֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, וְתָמִיד מַחְפְּשִׁים וּמְבַקְּשִׁים אֶת הַפְּנִימִיּוֹת בְּכָל דְּבָר, לְהַשִּׁיג הָאוֹר אֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, עַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁךְ לָהֶם שְׁפַע כְּפוּל, מְמוֹן וְכֶסֶף גְּשָׁמִי, וְאֵין חֶסֶר לָהֶם שׁוּם דְּבָר כָּלֵל; אֲשֶׁרֵי מִי שְׂכּוֹסֵף תָּמִיד אַחֲרָיו יִתְבָּרֵךְ, כִּי אֲזַי יִשְׁפָּע עָלָיו שְׁפַע רוּחְנִי וְשְׁפַע גְּשָׁמִי.

למוד

מוהרא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר אֵין אָנוּ יְכוּלִים לְשַׁעַר וּלְתַאֵר לְעֲצָמָנוּ כָּלֵל אֶת גְּדֹל הַחֶסֶד חַנּוּם שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, שֶׁהִנְחִיל לָנוּ אֶת סֵדֶר-דְּרָגָת-הַלְמוּד שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל, כִּי עַל יְדוֹ אָנוּ יְכוּלִים לְטַיֵּל וּלְהִיּוֹת בְּכָל הַתּוֹרָה כָּלֵה מִמַּשׁ פְּשׁוּטוֹ כְּמִשְׁמָעוֹ, אֲשֶׁר אֲנָשִׁים אַחֲרֵים אֵינָם מְעִלִים עַל דַּעְתָּם דְּבָר זֶה כָּלֵל, וְחוֹשְׁבִים שֶׁלְהִיּוֹת בְּכָל מְקוֹמוֹת

התורה, זוהי מדרגה שהיתה שיכת רק לגאונים ולמדנים שהיו בדורות הקודמים, אבל לנו אין זה שיך פלל, ומחמת זה מתרשלים מאד מן הלמוד. ואפלו אלו שלומדים, מצמצמים את עצמם רק לכמה מסכתות שלומדים בישיבות, שנקראים "ישיב'שע מסכתות", ואפלו אלו שפכר זוכים לעבר על כל הש"ס על-ידי למוד דף היומי בכל יום וכדומה, שזהו באמת דבר נפלא מאד, אבל מלמודים אחרים, כגון: תנ"ך ומשניות, ירושלמי ותוספתא וכל המדרשים וכל ספרי הזהר וכתבי האר"ל וספרי הפוסקים וכו' וכו', מכל זה אינם חושבים פלל, ונדמה להם פהר גדול, שאי אפשר לטפס ולעלות עליו פלל. אבל על-פי הדרך הנכון והקל שגלה לנו רבנו ז"ל, האדם יכול לזכות לכל זה ויותר, כי כשיעשה לעצמו שעור קטן בכל מקומות התורה הקדושה, ויתמיד בה בכל יום ויום, הינו שלא יעבר לו יום בלי להמשיך קצת הלאה בלמודו, אזי במשך הזמן, יזכה להיות בכל ספרי התורה ממש, ויוכל להתפאר למעלה, שהיה בכל מקום. וכדרך השרים שמתפארים שהיו בכל מדינות המלך, וכמו שאמר רבנו ז"ל (שיחות הר"ן, סימן כח), שראוי לאדם להיות בעולם הזה בכל המקומות הקדושים של התורה, כדי שיוכל להתפאר למעלה בעולם הבא שהיה בכל מקום. ולעתיד בעולם הבא מזכירים לו כל מה שלמד בעולם הזה, עין שם.

וכשפעם הזכיר אחד לפני מוהרא"ש נ"י את דברי השל"ה הקדוש בהקדמת ספרו (בית אחרון בהגהה), שיש סגלה גדולה להגיד השמות של כל ספרי התורה הקדושה, כגון: בראשית, שמות, ויקרא וכו', וספרי הנביאים והכתובים: יהושע שופטים, וכן כל השמות של מסכתות הש"ס, ושמות המדרשים וכו', והוא מועיל למי שאינו יכול ללמד וכו', עין שם. ענה ואמר על זה מוהרא"ש נ"י: אצלנו תהלה לאל, אין אנו צריכין להזכיר את השמות של כל ספרי התורה הקדושה, כי אצלנו לומדים את כל זה בפעל ממש, כי על-פי סדר

דָּרָךְ הַלְמוּד שֶׁל רַבְנֵנוּ ז"ל, אָנוּ זֹכִינ׳ן לְהִיּוֹת וּלְטִיֵּל בְּכָל מְקוֹמוֹת
הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה פְּשוּטוֹ כַּמְשֻׁמְעוֹ, וְאִין אָנוּ מְסַתְּפָקִים בְּהַזְכָּרַת
הַשְּׂמוֹת לְבַד.

וְאָמַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׁמָה שְׂמֻקְצַת בְּנֵי-אָדָם אוֹמְרִים, שְׂגַמְרָא
זוּ מְבַלְבֵּלַת אוֹתָם, אוּ סִפְר וְלִמּוּד זֶה מְבַלְבֵּל אוֹתָם וְכוּ', עַד שֵׁישׁ
כְּאֵלוֹ שְׂאוֹמְרִים, שְׂפָרְשָׁה זֶה שְׂבַח־מֶשׁ מְבַלְבֵּלַת אוֹתָם וְכוּ', כֹּל זֶה
טְפָשׁוֹת גְּדוּלָה, כִּי אֵין הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה מְבַלְבֵּלַת כָּלֵל, רַק מְאִירָה
אֶת מַח הָאָדָם בְּאוּרוֹ יִתְבָּרֵךְ הָאֵין סוּף, אֲלֵא הַעֲוֹנוֹת שֶׁל אָדָם הֵם
הַמְבַלְבְּלִים אוֹתוֹ, וּמִי שְׁלוּמֵד כְּסֻדְרָן עַל-פִּי סֻדְרֵי-דָרָךְ-הַלְמוּד שֶׁל
רַבְנֵנוּ ז"ל, אֵינוֹ צָרִיךְ לְפַחַד מְזֶה כָּלֵל, רַק יְכוּל לְלַמֵּד כְּסֻדְרָן
בְּפִשְׁיטוֹת גְּמוּרָה, וְלִגְמַר אֶת כָּל הַסִּפְר כְּרִצוֹנוֹ. וְכִבָּר אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוּשִׁים (פְּתִיחַתָּא אֵיכָה רַבָּה ב'): הַלֵּוֹאִי אוֹתִי עֲזָבוּ וְתוֹרָתִי שְׂמְרוּ,
מֵתוּף שֶׁהָיוּ מֵתַעֲסָקִין בָּהּ, הַמְּאוּר שְׂבָה מִחֻזְרֵן לְמוּטָב; כִּי הַתּוֹרָה
הַקְּדוּשָׁה כָּלֵה אוֹר, וְאֵינָה מְבַלְבֵּלַת אֶת הָאָדָם כָּלֵל, הַעֲוֹנוֹת שֶׁל
אָדָם הֵם אֵלוֹ שְׂמַבְלְבִין אוֹתוֹ, וְכִשְׂיֵהִיהָ חֻזַּק מְאֹד בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה,
וְיִזְכֶּה לְטִיֵּל בְּכָל מְקוֹמוֹת הַתּוֹרָה מִמֶּשׁ, אֲזִי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה תוֹצִיאֵנוּ
מִמְדַּרְגָּתוֹ הַפְּחוּתָהּ, וְתַגְבִּיֵה אוֹתוֹ לְדִבְקוֹת הַבוּרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, וְאֲזִי
יִרְאֶה וְיִבִּין, שְׂאִין שׁוּם דְּבָר מְבַלְבֵּל אוֹתוֹ כָּלֵל. וְכִמָּה פְּעָמִים שְׂאֵלוֹ
אֶת מוהֲרַא"ש נ"י, אִם לְדַלֵּג כְּמָה עֲנִינִים בְּגַמְרָא אוּ בְּשִׁלְחֵן עֲרוּף,
הַמְדַּבְּרִים מְעַנִּינֵי נְשִׁים וְכוּ', וְלֹא הִיָּתָה דַּעַת מוהֲרַא"ש נ"י נִיחָא
מְזֶה כָּלֵל, וְאָמַר לָהֶם שְׂיִמְשִׁיכוּ בְּלִמּוּדָם כְּסֻדְרָן, וְלֹא יַעֲשׂוּ מְזֶה עֶסֶק
כָּלֵל.

וּסְפַר מוהֲרַא"ש נ"י, שְׂפַעֲם אַחַת שְׂמַע כִּיצַד אֶחָד (שֶׁהִיא)
מִתְנַגֵּד גְּדוּל עֲלִיו כָּל יָמָיו, עַל לֹא דְבָר) מוּסַר שְׁעוֹר בְּרַבִּים
בְּ"לְקוּטֵי-מוהֲרַא"ש הַקְּדוּשׁ, וּבִהֲגִיעוֹ לְנוֹשָׂא שֶׁל קְדֻשַׁת הַמַּחְשְׁבָה,
עֲנָה וְאָמַר, שְׂיֵישׁ מְקוֹמוֹת בַּתּוֹרָה שְׂמַבְלְבְּלִים אוֹתוֹ, כְּגוֹן: פְּרָשַׁת
אַחֲרֵי מוֹת (הֵינּוּ פְּרָשַׁת הָעֲרִיּוֹת) וְכוּ'. וְהִיָּתָה פְּלִיאָה גְּדוּלָה אֲצֵל
מוהֲרַא"ש נ"י, אִיךָ הִלָּה יְכוּל לֹמַר דְּבָר כְּזֶה לְפָנָי "לְקוּטֵי-מוהֲרַא"ש"

פתוח, שפסוקי התורה מבלבלים אותו, כי לפי דבריו המטעים אס-פן לא יקראו דברי תורה בצבור. וכן הלא רואין שדיקא ביום הכפורים, בשעת תפלת מנחה קורין בפרשת העריות, ומי שצריך לבוש ולשוב, שיעשה תשובה על מעשיו. והיה כל הענין פליאה אצלו מאד. אבל אחר-כך נתודע לו מיהו האיש הזה, שהיה פגום מאד, רחמנא לצלן, שאשתו באה וצעקה בבית-המדרש, שבא עליה בעת נדתה, רחמנא לישזבן, ולכן היה יכול לומר דבר כזה.

וסיים מוהרא"ש נ"י: עכשו אני מבין היטב, למה מבלבלת אותו פרשת עריות... ולא בחנם הוא יצא נגד סדר-הדרג-הלמוד של רבנו ו"ל, כי הוא פגום מאד מאד, רחמנא לצלן. אבל כשזוכים לצית את רבנו ו"ל, וללמד בסדרן בכל מקומות התורה הקדושה אין צריכין לפחד מזה כלל, ואדרבה התורה תשפיע עליו קדשה גדולה, ותטהר את מחו לגמרי.

ותהלה לאל, זכה מוהרא"ש נ"י להעמיד תלמידים רבים שהלכו בדרך הקלה והנעימה של רבנו ו"ל, וזכו לטייל בכל מקומות התורה הקדושה פשוטו כמשמעו, ואף שסבל מוהרא"ש נ"י מזה צרות ויסורין רבים, כי כדי להעמיד אפלו תלמיד אחד שילך בדרך התורה באמת, זהו סבל רב, מפל שפן להעמיד כל-כך הרבה תלמידים כאלו. אבל על נקדה זו מסר מוהרא"ש נ"י נפשו כל ימי חייו — לגלות ולפרסם סדר-הדרג-הלמוד של רבנו ו"ל בכל העולם כלו. וחפץ השם בידו הצליח, שזכה המון גשמות ישראל עם אוצרות מלאים כאלו, שאי אפשר לשער ולתאר כלל; אשרי הזוכה להיות גמנה בין תלמידיו היקרים.

וספר מוהרא"ש נ"י, שלמד אצלו בחור אחד, שהיה חדוש שבחדושים בענין סדר-הדרג-הלמוד של רבנו ו"ל, כי היה מתמיד עצום יוצא מן הפלל, וטייל בכל מקומות התורה הקדושה ממש, הינו בכל ספרי חכמינו הקדושים ובכל ספרי הפוסקים ראשונים

ואחרונים וכו', בהתמדה יוצאת מן הכלל, אבל הבחור לא היה בעל מדות הגונות, וסבל ממנו מוהרא"ש נ"י צער ועגמת נפש בלי שעור, כי לא היה יכול להסתדר עם אף אחד, וגרם גם בזיונות רבים למוהרא"ש נ"י. וכמה פעמים יעצו כמה מאנשי שלומנו למוהרא"ש נ"י, שיגרש את הבחור הנ"ל מתיבתא "היכל-הקדש", כי לא היה לפי כבודו של מוהרא"ש נ"י להחזיק אותו, מחמת שצער אותו כל-כף. והיה מוהרא"ש נ"י אומר להם, שאי אפשר לו לגרש הבחור הנ"ל מישבתו, "כי הוא ההוכחה שלי נגד כל מתנגדי, שהסדר-דרך-הלמוד של רבנו ז"ל הוא אמת ונכון, ועל ידו יכולים לגמר את כל התורה כלה כמה וכמה פעמים בלי שום גזמא כלל, ואף-על-פי שגם אני בעצמי עשיתי כן, ויתהלה לאל, לא הטעיתי את עצמי כלל, רק צייתי את רבנו ז"ל בסדר-דרך-הלמוד שלו, עד שזכיתי להיות בכל מקומות התורה הקדושה, אבל בני-אדם אמרו לי תמיד, שזה דמיון וחלום וכו', ועל-ידי הבחור הנ"ל אני יכול להוכיח לכלם, שזהו אמת ונכון, ואני מחזיק אותו ביישיבה פדגמט צנצנת הפן, שצוה השם יתברך לגנו לדורות, להראות לכלם שאכלו אבותינו מן במדבר. וכן אני מראה לכלם על-ידי הבחור הזה שכנים ואמתיים הם דברי רבנו ז"ל". אבל לבסוף הכרח מוהרא"ש נ"י לגרש אותו, מחמת סבה מיחדת, וגם אז היה לו צער גדול מאד, כי אהבו מאד מחמת עצם התמדתו.

ופעם שמע מוהרא"ש נ"י בחור אחד מאנשי שלומנו שבקש מבחור אחר, שיקנה לו כמה דברים במפלת, וכתב לו רשימה מכמה מיני מאכלים שונים. ושאל מוהרא"ש נ"י את הבחור הנ"ל, אם כבר למד היום את השעורים הקבועים שלו, הינו: מקרא, משנה, גמרא, מדרש, זהר הקדוש ותקונים וכו', ענה לו הבחור הנ"ל, שברוף השם, כבר למד את כלם. אזי ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: "אם-כן אתה יכול להזמין מהמפלת, ולאכל כל המעדנים שבעולם..." כי מוהרא"ש נ"י רצה להחדיר בתלמידיו דעת דקדושה שלא יטעו את עצמם כלל. כי בגשמיות בודאי אין אף אחד מטעה את עצמו, וקונה

כָּל מִינֵי מַעֲדוּנִים שֶׁנִּפְשׁוּ חֲפָצָה בָּהֶם, אֲבָל כְּשֶׁמִּגִּיעַ לְרוּחָנִיּוֹת, כָּבֵר מְסִתֶּפֶק בְּמַעַט, וּמְטַעֵה אֶת עַצְמוֹ מְאֹד. וְלִכֵּן כְּשֶׁשָּׁמַע מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁלֵמֵד כָּל הַשְּׁעוּרִים שָׁלוּ, אָז אָמַר לוֹ שְׁמַתָּר לוֹ לְקִנּוּת הַכֹּל; אֲשֶׁרִי מִי שְׂאִינוּ מְטַעֵה אֶת עַצְמוֹ כָּלֵל, וְזוֹכֵה לְהִיּוֹת בְּכָל חֻלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּכָל יוֹם יוֹם.

לְמוֹד זְכוּת

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לְמַסֵּר אֶת נַפְשׁוֹ לְדוֹן אֶת כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל לְכַף זְכוּת, כִּי בְּזֶה שֶׁדָּן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת, הוּא בְּאֵמֶת מִטְהוֹ לְכַף זְכוּת, וְיָכוֹל לְהַצִּיל אֶת נַפְשׁוֹ מִנֵּי שַׁחַת וּלְהַחְזִירוֹ בְּתִשׁוּבָה, כִּי בְּזֶה שֶׁדָּנִים אֶת הָאָדָם לְכַף זְכוּת, מְעוֹרְרִים עָלָיו זְכוּת גַּם בְּשָׁמַיִם, וְסוֹתְמִים פִּי הַמְּקַטְרְגִים עָלָיו, וְעַל-יְדֵי-זֶה יְכוּלִין לְהַחְזִירוֹ בְּתִשׁוּבָה. וְעַל-פִּי-רַב בְּנֵי-אָדָם חוֹשְׁבִים, שֶׁלְדוֹן אֶת חֲבֵרָם לְכַף זְכוּת הוּא מְלִי דְחִסְדוֹת וְעִנְיָן שֶׁל לְפָנִים מְשׁוֹרֵת הַדִּין, וְאֵינָם שָׁמַיִם עַל לֵב, שֶׁהוּא עֵקֶר גְּדוֹל בְּחַיֵּי הָאָדָם, וְהוּא הַסּוֹד וְהַמְּפֹתַח שֶׁעַל יְדוֹ יְכוּלִים לְהַחְזִיר כָּל נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּתִשׁוּבָה, וְאֲשֶׁרִי מִי שֶׁמְכַנִּים עַצְמוֹ בְּדָבָר זֶה בְּאֵמֶת.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁעַל-פִּי דְבָרֵי רַבְּנֵי ז"ל (לְקוּשֵׁי-מוֹהֲרָא"ש, חֵלֶק א', סִימָן רַעֲד) יוֹצֵא, שֶׁלְמוֹד זְכוּת יְכוּלִין לְמַצֵּא עַל כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל יְהִיָּה מִי שִׁיְהִיָּה, וְהִיא הַזְכוּת שֶׁל נְקֻדַת הָאֱמוּנָה, הֵינּוּ שֶׁיְכוּלִין לְמַצֵּא עַל כָּל יְהוּדִי, שִׁיְהִיָּה אִיךְ שִׁיְהִיָּה טְמוּנָה בְּלִבּוֹ אִיזוֹ נְקֻדָּה שֶׁל אֱמוּנָה, כִּי רַבְּנֵי ז"ל אוֹמְרֵי שֵׁם, שֵׁישׁ רְשָׁעִים, שֶׁיִּגְעִים כָּל יְמֵיהֶם לְעַקֵּר עַצְמָן מִהַשֵּׁם יְתִבְרַךְ וּמִתּוֹרָתוֹ לְגַמְרֵי, אֲבָל נְקֻדַת הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה הַמְּשַׁרְשֶׁת בְּתוֹכָם תָּמִיד, בָּאָה וּמְבַלְבֶּלֶת אוֹתָם, וּמְבִיאָה בָּהֶם הַרְהוּרֵי תִשׁוּבָה וְיִרְאָה מְאִימַת הַדִּין הַגְּדוֹל, וְלִכֵּן אִי אֶפְשָׁר לָהֶם לְבֹא לִיְדֵי כְּפִירָה גְמוּרָה, וּמֵהֶם שֶׁמִּגִּיעִין וּבֹאִין לְמָה שֶׁהִתְאַוּוּ, הֵינּוּ לְכַפִּירָה

גמורה, חס ושלום, אזי תקף-ומיד הם מתים מן העולם, ואז רואים האמת, עין שם; נמצא, שכל זמן שהרשע חי, מכרחין לומר שנקדת האמונה והיהדות עדין מרשרשת בתוכו, כי אם לא — הנה מת מיד, אם-כן הרי יש עליו למוד זכות, שעדין נקדת האמונה תמיד באה ועולה על לבו, וגורמת לו כמה הרהורי תשובה. וכשסתכלין על יהודי בצורה כזאת, שבודאי באיזה מקום טמונה בו נקדת האמונה, על-די-יזה יכולין לקרבו ולדבר עמו, וסוף כל סוף גם להחזירו בתשובה שלמה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהרב הקדוש רבי אהרן מבעלז זי"ע, הנה תמיד משתדל בכל מיני אפנים לדון את כל יהודי לכף זכות. וכשפעם קבל אחד לפניו, שתברו לזה ממנו כסף וגונב אותו, כי אינו פורע לו וכו'. ענה ואמר לו הרב הקדוש: "אל תאמר עליו שגנב ממך, רק תאמר שלנה ממך לארץ זמן" ... וכן פעם כששמעו מחלונות ביתו בעיר תל-אביב, שאיזו מכונית נוסעת בשבת בקול רעש גדול, ואחד בטא את חרון אפו על גדל חלול השבת רחמנא לצלן, ענה ואמר הרב הקדוש הנ"ל: "מסתמא לא הגיע במסכת שבת עד פרק כלל גדול, ששם מדברים חכמינו הקדושים מהשוכח עקר שבת וכו', ולכן אינו יודע שהיום שבת" ... כל-כף הנה משרש אצלו לדון את כל יהודי לכף זכות.

וסיים מוהרא"ש נ"י, שמי שזוכה לילך בדרך כזו, למצא איזו זכות בכל בר ישראל, הוא חי חיים טובים באמת, כי רואה לפניו עולם מלא אור, עולם מלא טוב, ונעשה סגור גדול בעד נשמות ישראל למעלה, ושכרו כפול ומכפל מאת הקדוש-ברוך-הוא, שחפץ תמיד להצדיק בריותיו ולא לחיבן, חס ושלום; אשרי מי שהולך בדרך זו תמיד.

לקוטי-מוהר"ן

מוהרא"ש נ"י אמר, שהספר "לקוטי-מוהר"ן" הקדוש, שהוריש רבנו ז"ל, הוא מתנה נוראה ונפלאה מאד, שאי אפשר לנו לתאר ולשער כלל. כי רבנו ז"ל אמר בפרוש, שיכולין להעשות בעל מח גדול על-ידי ספרו, כי יש בו שכל גדול ועמקות נפלאה מאד על-פי פשוטן של דברים, ואף אם נתמידו בספריו, יכולין לזכות להעשות איש כשר באמת, ואז יזכה לראות הפנימיות שיש בספריו הקדושים, כי יש בהם פנימיות הרבה, מה שאין נראה על-פי פשוטו כלל (עין חיי-מוהר"ן, סימן שמו). ורב בני-אדם חושבים שהספר הקדוש "לקוטי-מוהר"ן" הוא ספר חסידות כמו ספרי חסידות אחרים, אבל באמת הוא ענין אחר לגמרי, כי הספר הקדוש "לקוטי-מוהר"ן", הוא הקדמות נוראות להבין בהן כל התורה כלה — נגלה ונסתר, הלכה ואגדה. וכמו שאמר רבנו ז"ל בפרוש (שיחות-הר"ן, סימנים: ה, ר, רא): התורה שלי היא כלה הקדמות, ועם כל תורה ומאמר יכולין לילך ולעבר בו כל התורה, נביאים וכתובים ותורה שב-על-פה, עין שם; עמד, ראה והתבונן בדבורים אלו של רבנו ז"ל, איך שגלה לנו, שספרו הקדוש הוא הקדמות נוראות, להבין על ידן את כל התורה כלה. ורואין בחוש שכל מי שמכניס עצמו בספרי רבנו ז"ל, יש לו הבנה אחרת לגמרי בכל חלקי התורה, ותכף-ומיד יודע איך לקשר כל למודיו, הן בהלכה והן באגדה, לזרכי עבודת השם יתברך, ולהוציא מכל למוד ולמוד משפטי הנהגות ישרות, איך לנהג ימי חייו, אשר כל זה הוא עקר תכלית הלמוד. ורבנו ז"ל פתח לנו דרך להבין את כל דברי התורה הקדושה, כי גלה לנו את שרשי התורה, הינו המקום שמשם נמשכת כל התורה. וכמו שאמר בפרוש, שידוע שרשי התורה, ממקום שהתורה הקדושה באה, כי יש שרשי התורה, שהוא למעלה מהתורה, שמשם נמשכת כל התורה, ואינו יכול להתלבש כלל בתוך התורה וכו' (עין חיי-מוהר"ן, סימן רפז). וכל זה

גלה לנו בתוך ספרו הקדוש, ולכן כל הזוכה להגות בו באמת, נפתח מחו לגמרי, ויש לו הבנה אחרת בכל התורה הקדושה.

ופעמים רבות באו לומדים ליטאיים למוהרא"ש נ"י, ושאלו אותו על ענין ספרי רבנו ז"ל, אם הם ספרים כשאר ספרי החסידות הנדפסים, כי אין להם הרגשה בספרי חסידות, ואינם רגילים לעין בהם. ואמר להם מוהרא"ש נ"י, שספרי רבנו ז"ל הם ענין אחר לגמרי, ודיקא למדן גדול יכול להרגיש בהם טעם נפלא, כי יש בהם עמקות ולמדנות נפלאה, וככל שמעמיקים בהם, מוצאים בהם יותר טעם ומתיקות. וכמו שאמר פעם רבנו ז"ל למוהרנ"ת ז"ל: התורות שלי הם כמי שנוכנס לפלטין, שיש בו היכלות וחדרים ואכסדראות ופשפושין נאים ונפלאים ונוראים מאד, ועליות על גבי עליות שונות בדרכי חדושים נוראים, ותכף כשנוכנסין לחדר אחד, ומתחילין להסתפל בו, ולהתפלא על נפלאות החדושים אשר בו, בתוך כף רואין שנפתח לו פתח נפלא לחדר אחר, וכן מחדר זה לעוד חדר, וכן מחדר לחדר ומחדר לעליה וכו', מכלם פתוחים מזה לזה פתחים וחלונות, ומקשרים ומשלבים זה בזה בסדר נפלא ובחכמה עמקה ובתכלית היפי והגוי וכו' (עין חיי-מוהר"ן, סימן תקצד), ולכן דיקא למדן שיש לו טעם והרגשה בעמקות ובמדנות, ורגיש טעם ומתיקות נפלאה בכל תורות רבנו ז"ל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבאמת בתוך תורות רבנו ז"ל כלול הכל, ועל-ידי שבקייאם בספרי רבנו ז"ל, זוכין להבין גם בשלחן ערוך את פסקי הדינים איך להתנהג להלכה, כי רבנו ז"ל פותח את מח האדם בהבנה מיחדת, ויודע איך ללמד שלחן ערוך ופוסקים, ולהתנהג כל ימי חייו. וכמו שאמר פעם רבנו ז"ל, שהיה לו רצון כמה פעמים לעשות הלכות פסוקות על השלחן ערוך, לבאר כל דין ודין בהלכה פסוקה, או להציג הלכה כדברי מי מהפוסקים אצל כל דין ודין, אף עכשו שיצא ה"לקוטי-מוהר"ן" לעולם, לא יהיה ענין זה (עין חיי-מוהר"ן, סימן שמג). ולכאורה מה שיך ענין אחד לשני,

שְׁעֵתָה הָיִיתָ שֵׁישׁ הַ"לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן", כָּבֵר לֹא יִהְיֶה עֲנִין זֶה? אָבֵל בְּאֵמֶת עַל-פִּי הַהֶקְדָּמוֹת הַנִּפְלְאוֹת בְּסִפְרֵי רַבְנֵי ו"ל, הָאָדָם יְכוֹל לְזִכּוֹת לְמַח מְבָרֵר וּמְזַכֵּךְ כְּזֶה, עַד שֶׁמִּמֶּלֶא כָּבֵר יָדַע אֵיךְ לְלַמֵּד שְׁלַחַן עֲרוּף וּפּוֹסְקִים, וְלִהְיוֹצִיא מִכָּל דֵּין פֶּסֶק וְהַלְכָה בְּרוּרָה לְעִבְדָּה וּלְמַעֲשֵׂה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁפֶּאֶשֶׁר הוֹגִים הַרְבֵּה בְּסִפְרֵי רַבְנֵי ו"ל, אֲזִי יֵשׁ חֵן אַחַר לְכָל חֲדוּשֵׁי הַתּוֹרָה שֶׁמְחַדָּשִׁין, וְהֵם מְאִירִים בְּאֶפְסָן אַחַר לְגַמְרֵי, וְאֶפְלוּ כְּשֶׁאוֹמֵר אֵיזָה חֲדוּשׁ בַּגְּמָרָא וּבַהֲלָכָה, יֵשׁ לְזֶה חֵן אַחַר לְגַמְרֵי, וּמִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁמְחַדָּשׁ בְּדְרוּשׁ וּבְאֲגָדָה וּבְסוּדוֹת הַתּוֹרָה. וּבְאֵמֶת כָּבֵר אָמַר רַבְנֵי ו"ל (תִּי-מוֹהַר"ן, סִימָן שִׁמְג), שֶׁחֲדוּשֵׁים שֶׁל הַגְּמָרָא וּפְרוּשׁ רַש"י וְתוֹסְפוֹת הֵם קָלִים בְּיוֹתֵר, וְאֵין אֶחָד מֵהֶם יוֹדֵעַ הַדְרָךְ כָּלֵל שֶׁל אוֹתָן הַחֲדוּשֵׁים, וּמִי שֶׁיֹּדֵעַ הֵם קָלִים מְאֹד, וְצָרִיךְ לִהְיוֹת בָּקִי בְּשֵׁלשׁ-עֶשְׂרֵה מֵדוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרָשֶׁת בָּהֶן, עֵינַי שָׁם; וְלִכֵּן כְּשֶׁהוֹגִים הַרְבֵּה בְּסִפְרֵי רַבְנֵי ו"ל, וּמְקַבְּלִין מִרַבְנֵי ו"ל אֶת הַהֶקְדָּמוֹת הַנִּפְלְאוֹת שֶׁהוֹרִישׁ לָנוּ בָּהֶן, עַל-יְדֵי-זֶה חֲדוּשֵׁי הַתּוֹרָה שָׁלוּ יוֹצֵאִין בָּחֵן וּבְמַתִּיקוֹת מִיְחָדָת, וּמְאִירִים עֵינֵי כָל הַמְסַתְּפֵל בָּהֶם; אֲשֶׁרֵי הַזִּכָּה לַהֲגוֹת בְּסִפְרֵי רַבְנֵי ו"ל בְּאֵמֶת.

לְקוּטֵי-תַפְלוֹת

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, מִי שֶׁמְרַגֵּיל אֶת עַצְמוֹ לֹמֵר בְּכָל יוֹם "לְקוּטֵי-תַפְלוֹת", מְרַגֵּישׁ טַעַם אַחַר בְּחַיֵּיו, כִּי הַתַּפְלוֹת שֶׁל מוֹהַר"נ תִּי ו"ל נֶאֱמָרוּ בְּרוּחַ-הַקֹּדֶשׁ גָּדוֹל מְאֹד. וְכַמְסַפֵּר בֵּין אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו, שֶׁפַּעַם אַחַת הָיָה מוֹהַר"נ תִּי ו"ל בְּצִיּוֹן רַבְנֵי ו"ל, וְשִׁפְףָה שִׁיחוֹ בְּתַפְלוֹתוֹ שָׁם מִהַתַּפְלוֹת הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁחִבֵּר בְּבִכּוּת עֲצוּמוֹת וּבַהֲתַעַוְרוֹת גְּדוֹלָה, וּכְשֶׁסִּיִּים עָנָה וְאָמַר לְכֻמָּה מְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנו שֶׁעַמְדוֹ שָׁם בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "הֵם (הַמְתַּנַּגְּדִים) אוֹמְרִים, שֶׁאֲסוּר לֹמֵר תַּפְלוֹת רַק מֵה

שנתחבר ברוח-הקדש, ואני אומר לכם שהתפלות האלו הן למעלה מרוח-הקדש, כי הן באות משער הנו"ן".

ואמר מוהרא"ש נ"י, אם מוהרנ"ת ז"ל התבטא פעם ואמר, שעתידים לתן את הדין על כל יום ויום שאין אומרים "לקוטי-תפלות", איך יכול 'ברסלבר חסיד' שיעבר לו יום בלי אמירת "לקוטי-תפלות"? ועל-כן טוב לבחר לעצמו כמה תפלות ב"לקוטי-תפלות" אפלו תפלות קטנות, שעל-פלפנים יהיה רגיל בהן בכל יום, מאחר שהתבטא מוהרנ"ת ז"ל בכטוי חזק כזה, שעתידים לתן דין וחשבון על כל יום ויום שאין אומרים אותם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהוא רגיל לומר קדם תפלת שחרית תפלה קל"ה מה"לקוטי-תפלות", המיסדת על תורה רי"ב, שתפלה זו היא פצין הקנה לתפלת שחרית, וכן רגיל לומר עוד הרבה תפלות קטנות המדברות ממדות טובות, תמימות ואמונה, צדקה וגמילות חסדים, מלבד השעור הקבוע שלו ב"לקוטי-תפלות", שאומר על כל תורה שלומד ב"לקוטי-מוהר"ן".

וספר מוהרא"ש נ"י, שהיו מאנשי שלומנו שהיו שופכים דמעות כמים, בעת אמירתם "לקוטי-תפלות", עד שהספר "לקוטי-תפלות" שלהם היה רטב מדמעות.

ופעם אחת ספר לו בחור אחד, שהתאכסן עם אחד מאנשי שלומנו באכסניה אחת, ובלילה אחר אמירת חצות הוציא האחד מאנשי שלומנו ספר מתרמילו, ואמר ובכה ואמר ובכה. במשך שעתים, והבחור הזה עדין לא ידע דבר מרבנו ז"ל ומאנשי שלומנו, והיתה פליאה גדולה אצלו, מה אומר האדם הזה, ובאיזה ספר הוא מתפלל כל-כף הרבה ובוכה? וכשהלך הלה מאנשי שלומנו, נגש הבחור, ובדק בתרמילו לראות איזה ספר הוא זה, וראה שזהו ספר "לקוטי-תפלות" ממוהרנ"ת ז"ל. והיה פלא בעיניו, כי אף פעם לא

רָאָה סֵפֶר כְּזֶה הַמְּלֵא תְּפִלוֹת, וְנִתְעוֹרֵר לְשָׁאֵל אוֹתוֹ אַחֲר־כֵּן, מַהוּ הַסֵּפֶר הַזֶּה? וְהַסְּבִיר לוֹ אֵת כָּל עֲנִיָּן רַבְּנוּ ז"ל, וּמַחֲמַת שְׁהֵלָה מֵאֲנָשִׁי שְׁלוּמֵנוּ הִזָּה נוֹהֵג תָּמִיד לִילָךְ עִם תְּרַמְלִיּוֹ מְלֵא בְּסִפְרֵי רַבְּנוּ ז"ל, מִכֵּר לוֹ סֵפֶר "לְקוּטֵי־תְּפִלוֹת", וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְקָרַב הַבְּחוּר אֶל דְּרָכֵי רַבְּנוּ ז"ל.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, מִי שֶׁרָגִיל לֵאמֹר בְּכָל יוֹם "לְקוּטֵי־תְּפִלוֹת" כְּבָר קָשָׁה לוֹ לְהִתְנַשֵּׂא אוֹ שֶׁתִּפְנֹס אֶצְלוֹ גְּאוֹת וַיִּשׁוּת, כִּי מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל בְּתְּפִלוֹתָיו הִקְדוּשׁוֹת יִרְחֹץ וַיִּשְׁטֹף אוֹתוֹ, עַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה אֶצְלוֹ שׁוּם רְצוֹן וְתַאֲוָה לְהִתְנַשֵּׂאוֹת, כִּי הַתְּפִלוֹת הִקְדוּשׁוֹת שֶׁל מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל שׁוֹכְרוֹת אֶת הַלֵּב וּמְגַלּוֹת לְאָדָם מִי הוּא, וּבְאִילוֹ פָּנִים הוּא נִרְאֶה.

וּסְיָם מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי בְּלִי אֲמִירַת "לְקוּטֵי־תְּפִלוֹת", הָאָדָם יְכוּל לְהִטְעוֹת עַצְמוֹ וּלְחַשֵּׁב שֶׁהוּא צָדִיק וְאִישׁ כָּשֵׁר, אֲבָל כְּשִׁיחֶיָּהּ רָגִיל לֵאמֹר "לְקוּטֵי־תְּפִלוֹת", אָז יוּכַל לְמַצֵּא אֶת עַצְמוֹ שָׁם, וַיִּכְיֶן וַיִּשְׁפִּיל בְּאֵלוֹ פָּנִים הוּא נִרְאֶה. וְעַל־כֵּן מִי שֶׁרָגִיל לֵאמֹר בְּכָל יוֹם "לְקוּטֵי־תְּפִלוֹת", בְּנִדְאֵי לֹא יָמוּת בְּלִי תְּשׁוּבָה. וְכָבֵר אָמַר מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, שֶׁהִרְבֵּה אֲנָשִׁים יוֹשְׁבִים בְּגֵן־עֵדֶן עַל־יְדֵי הַתְּפִלוֹת שֶׁלוֹ.

וּסֵפֶר מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּשֵׁם ר' אַבְרָהָם בֶּר' נַחֲמָן ז"ל, שֶׁדָּבַר פַּעַם מִגְּדֻלַּת הַ"לְקוּטֵי־תְּפִלוֹת" שֶׁל מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, וְאָמַר: מִילָא, אֲמִירַת תּוֹרָה וְחִדּוּשֵׁי דְאִוְרִיתָא צְרִיכִין לְהַכִּין אֶת עַצְמוֹ לְזֶה, וְצְרִיכִין לְחַשֵּׁב הִרְבֵּה עַד שִׁיּוּצֵי־אֵי הַחִדּוּשׁ לְאוֹר, אֲבָל אֲמִירַת הַתְּפִלוֹת כְּתָבָם מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל בְּעֵת שֶׁאֲמָרָם, וְעַל־כֵּן יֵשׁ בָּהֶם הַתְּעוֹרוּרוֹת גְּדוֹלָה, וּמוֹשְׁכוֹת אֶת הַלֵּב אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ.

וּסֵפֶר, שֶׁפַּעַם אַחַת בָּא אָבִיו ר' נַחֲמָן טוֹלְטְשִׁינְעֵר אֶל מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, וְרָאָה שֶׁכּוֹתֵב וּבוֹכָה הִרְבֵּה מְאֹד, וְעַל־כֵּן לֹא רָצָה לְהַפְרִיעוֹ, וְהֵלֵךְ לוֹ, וּכְשֶׁחָזַר נִכְנַס לְחִדְרוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, וְרָאָה עַל הַשֻּׁלְחָן

את התפלה בלקוטי-תפלות, תפלה נ"ו, המתחלת "למה פניך תסתיר", והיו העמודים רטבים מדמעות, והבין שאז חברו מוהרנ"ת ז"ל.

וספר מוהרא"ש נ"י, ששמע מאנשי שלומנו, שלמוהרנ"ת ז"ל היו מוכנות תפלות על כל התורות, אך מחמת רעש המחלקת נאבדו ונעלמו עד היום, ולכן קבל על עצמו מוהרא"ש נ"י שכל התורות שאין עליהן תפלות ממוהרנ"ת ז"ל, הוא ישלים את כל התפלות, וכשידפיס את ה"לקוטי-מוהרנ"ת" עם פרושו "שפת הנחל", ידפיס על כל תורה את התפלה מ"לקוטי-תפלות", ומה שחסר מ"לקוטי-תפלות" ידפיס את התפלות שחברן.

וספר מוהרא"ש נ"י, שבצעת המחלקת על מוהרנ"ת ז"ל, רצו המתנגדים העקר לחסל ולשרף את התפלות שלו, כי כפי הנראה הסמ"ך-מ"ם מפחד מאד מאד מהתפלות האלו, כי אם רבנו ז"ל אמר (לקוטי-מוהרנ"ת, חלק ב', סימן כה, ובשיחות-הר"ן, סימנים: קמה, קצו), שכשעושים מהתורות תפלות, נעשים מזה שעשועים גדולים למעלה, שלא עלו לפניו יתברך שעשועים כאלו מימות עולם, ויש בהם מוסר גדול ונורא מאד המשבר את הלב, על-כן לא בחנם הסמ"ך-מ"ם אורב על דבר זה מאד מאד, שלא יאמרו "לקוטי-תפלות", ויעבר יום אחר יום ושבוע אחר שבוע וחדש אחר חדש שלא יפתחו את הספר "לקוטי-תפלות", ולא בכדי רצו המתנגדים לחסל את ה"לקוטי-תפלות" של מוהרנ"ת ז"ל, כי חרה להם מאד מאד על דבר זה. והסיתו את הממשלה כאלו הספר הזה מדבר נגד המלכות, ומסית בני-אדם לא לעבד... אשר זה היה עון חמור ברוסיה. עד כדי כך העזו המתנגדים למסר ולהלשין על מוהרנ"ת ז"ל. ובצעת שהדפיס בביתו חלק אחד מתפלותיו הקדושות, ונתנדע למתנגדים דבר זה, הלוכו והלשינו לממשלה, ויצא צו ופקודה מהמשטרה, שלמחרת בבקר יבאו חוקרים לחקר האם זו אמת, ואף שהמתנגדים שחדו את המשטרה שתבא תכף-ומיד לביתו, ויחרימו

את הספרים, אף הקדוש-ברוך-הוא שכל את עצתם, ונרחו את זאת עד למחרת, ואף-על-פי-כן לא נתקרו המתנגדים הרשעים ברשעותם, אלא העמידו שומרים סביב ביתו של מוהרנ"ת ז"ל, שלא יוכלו אנשי שלומנו להוציא את הספרים משם, ולהעלימם מאנשי המשטרה, והתבודד מוהרנ"ת ז"ל, ובקש מהקדוש-ברוך-הוא שיתן לו עצה מה לעשות, ועלה ברעיונו, שיזו את כל הספרים ליד הקיר, וכסו את הספרים בנרות, ויצפו אותן בשכבת סיד, ויהיה נראה כקיר, וכן עשו אנשי שלומנו תכף-ומיד, ועבדו שעות רבות. ומחמת שאורך זמן עד שמתגבש הסיד, ופחדו שהמשטרה תחוש בדבר, על-כן הרתיחו כל הלילה מים חמים ליד הקיר, ואדי המים יבשו את הסיד. וכשבאו השוטרים בבקר, חפשו בכל הבית, ולא מצאו אפלו ספר אחד... אף שעברו כמה פעמים ליד הקיר הזה, לא חשו במאומה, ולא תארו לעצמם מה נמצא מאחורי הקיר... כל-כך התגברה רשעות המתנגדים, ואף-על-פי-כן לא הועיל להם שום דבר, כי רבנו ז"ל אמר: נצחתי ואנצח, והאש שלי תוקד עד ביאת המשיח. ורואים איך שמהמתנגדים לא נשאר שריד ופליט, וה"לקוטי-תפלות" חיים וקיימים, ונדפסו כבר עשרות פעמים, ונתפשטו בכל העולם כלו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהספור הזה שמע פעם בעשרה בטבת בתחלת התקרבותו מאחד מתלמידי ר' אברהם בר' נחמן ז"ל, ואז היה בחור צעיר, וקבל על עצמו בנדר, שאם יזכהו הקדוש-ברוך-הוא הוא ויתחמן, ידפיס את הספר "לקוטי-תפלות" ויפיצו בכל העולם כלו ממש בפרוטות, וכן היה, שאחר הרבה שנים כשכבר הדפיס את כל ספרי רבנו ז"ל כמה פעמים, נתעורר בשנת תשל"ח, והדפיס אז את ספר "לקוטי-תפלות" בתמשת אלפים עתקים, והפיצם בכל העולם כלו ממש בפרוטות, כי הוא שלם על הדפסת ספר אחד פתמשה דולרים, ומכרו בעבור רבע דולר וכדומה, כי רצה לקיים את נדרו שנדר בעת שהיה בחור צעיר. ואף שעברו עליו הרבה צרות בעבור זה, שחפרוהו וגדפוהו — היתכן שמפיץ ספר זה בזול

כל-כף?! והיה אחד מאנשי שלומנו, שקללו בקללות נמרצות —
 "היתכן שתדפיס את הספר 'לקוטי-תפלות' מנקד, הלא הזכיות
 שמורות רק לי"... ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: "מילא מהקללות
 שלך איני מתפעל כלל, ואדרבה הקללות תפלנה על ראשך, כי בר
 ישראל שמקלל את זולתו בחנם, הקללה נופלת עליו, אבל אני
 מברך אותך, שעוד תראה שידפיסו אחרים מאנשי שלומנו את
 ה'לקוטי-תפלות' בכמה מהדורות עם נקוד ובהדור רב ובפאר וביפי
 ובכמה פורמטים גדולים וקטנים, וגם יהיה אחד שידפיס את
 ה'לקוטי-תפלות' בשלוב הוי"ה אדנ"י, ובזאת יבחן אם עשיתי
 משהו רע", ויותר לא דבר עמו מוהרא"ש נ"י.

(ולבסוף נתקימו בשלמות דבריו הקדושים, כי האיש הזה הזה
 מקלל, רחמנא לצלן, מרב צרות שעברו עליו, צרות על גבי צרות
 ועניות ודחקות, וכן אשתו נפטרה בדמי ימיה, וראו בחוש איך
 הקללות נפלו בחזרה על ראשו, רחמנא לישזבן. וכן אחר כמה שנים
 דבר אחד מדבריו הקדושים לא חזר ריקם, כי הדפיסו את
 ה'לקוטי-תפלות' בכמה מהדורות, בסדור אותיות חדש ובפורמטים
 גדולים וקטנים, וכן אחד מאנשי שלומנו הדפיס את ה'לקוטי-
 תפלות' בשלוב הוי"ה אדנ"י).

לשון-הרע

מוהרא"ש נ"י אמר, שענין לשון-הרע הוא למוד עמק עמק,
 וצריכין לדעת בדיוק מהו לשון הרע. פי לצערינו הרב, יש מציאות
 כזאת, שאדם גורם נזקים לחברו, גונב וגוזל ממנו, ועושה לו עול
 לעיני כל, וכשחברו רוצה להגן על עצמו, ומגלה שאדרבה פלוני
 מעליל עליו שקרים וכזבים, ועושה לו צרות ויסוריין ומפסיד לו
 ממון וכיו, ומתחיל לברר את האמת, אז כלם צועקים: "איננו רוצים

לשמע לשון-הרע" ... אל הרשע שגנב וגזל ועשה כל מיני עולות ושחיתות, וספר כל מיני רע על האיש הפשוט, לו הם מטרים אוניהם... ואינם אומרים לו: "הפסק לדבר לשון-הרע", אבל פשוט הנהגון להגן על עצמו מפני הרשע, ומספר את האמת לאמתה, את עולות הרשע, אז צועקים: "איננו חפצים לשון-הרע"...

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה ארע לו כמה פעמים, שהעלילו עליו מה שהעלילו כאלו עשה דבר מה... וכשהגן על עצמו, והחל לספר את האמת לאשורה, זעקו: "אין אנו מוכנים לשמע לשון-הרע" ... ותמיד רגיל לשאל פלא על גבי פלא, כשמדברים עלי כל דבר אסור, שומעים בשתי אונים... וכשאני רוצה להבהיר את הצד שלי, את הגרסה שלי, אז צועקים: "איננו חפצים לשמע לשון-הרע" ... ועל-כן נספם בדעתו שיפסיס את אשר יש לו לומר, וכך יגלה את פרצופם הטמא של כל אלו שדברו עליו, ויעברו הימים והשנים ויקום דור חדש, והם ישפטו את אשר לפניהם. כי השקר והשחיתות כל-כך גדולים, עד שבני-אדם מוכנים לקבל כל מיני לשון-הרע ורכילות וליצנות, וכשרוצים להגן על האמת, אזי צועקים שאינם מוכנים לשמע לשון-הרע על יראים וכשרים... על 'רב' בישראל... וסיים מוהרא"ש נ"י: אשרי ואשרי ר' אברהם בר' נחמן ז"ל, שכתב את הספר "ימי התלאות", כי כך לפחות אחר מאה שנים ממוהרנ"ת ז"ל רואים את האמת, מה קרה לאשורו בעת המתחלקת הגדולה שהיתה על מוהרנ"ת ז"ל, כי שומעים את דברי המתנגדים את השקרים והכזבים שלהם, ואחר-כך כשקוראים את הספר "ימי התלאות", הקורא בעצמו דן ורואה היכן האמת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה מאד מאד נצרך להרבה ענינים, כי רואים משחתיים ומתעבים ומזהמים, שעושים כל מיני עול ורע, וכשהם מדברים כלם מאזינים לדבריהם ומקבלים אותם כאמת, וכשרוצים הפשרים להגן על עצמם מפני הרשעים, אזי כלם צועקים: "אין אנו מוכנים לשמע לשון-הרע". וכן נארע אצלו מספר

פְּעָמִים, שְׁקָמוּ עָלָיו אֲנָשִׁי בְּלִיעַל וּמִשְׁחָתִים, וְכֻלָּם קָבְלוּ אֶת דְּבָרֵיהֶם כְּאִלוֹ כֶּף הָוָה, וּכְשֶׁרָצָה לְהִגָּן עַל עֲצָמוֹ, אָמְרוּ: "זֶהוּ לְשׁוֹן-הָרַע, אֵינְנוּ חֹפְצִים לְשִׁמְעָ" ... וְכֵן נֶאֱרַע גַּם בַּעַת שְׁהַדְפִּים אֶת כָּל סִפְרֵי רַבְּנוּ ז"ל, שְׁקָמוּ עָלָיו תְּרַבּוּת אֲנָשִׁים חֲטָאִים וְחָלְקוּ עָלָיו, הַכֹּל מִחֲמַת סָבָה פְּרֻטִית, שֶׁהוּא שָׁבַר אֶת הַשּׁוּק, שֶׁלֹּא יוֹכְלוּ לְקַחַת תְּמוּנַת כָּל סֵפֶר מִסִּפְרֵי רַבְּנוּ ז"ל סְכוּם גְּדוֹל, כִּי הוּא הוֹרִיד אֶת הַמוֹנוֹפּוֹל וְהַזְכִּיּוֹת שֶׁהָיוּ כָּל הַשָּׁנִים, וְהַדְפִּים אֶת כָּל סִפְרֵי רַבְּנוּ ז"ל, וּמְכָרֵם בְּפְרוּטוֹת מִמֶּשׁ, אֶפְלוּ כְּחֲצֵי וּכְרַבְעֵי מִמַּחִיר הַקֶּרֶן, וְכֻלָּם הִצְדִּיקוּ אֶת הַמַּתְנַגְדִּים, וְלֹא רָצוּ לְשִׁמְעָ אֶת צִדּוֹ. וְכֵן נֶאֱרַע בְּהַדְפַּסַּת הַ"לְקוּטֵי-תַפְלוֹת", שֶׁעוֹרְרוּ עָלָיו מִחֲלַקַּת גְּדוֹלָה עַד מָאֵד, וְאַף אֶחָד לֹא רָצָה לְשִׁמְעָ אֶת הַצַּד שֶׁלוֹ, בְּטַעֲנָם שֶׁזֶהוּ לְשׁוֹן-הָרַע... וְכֵן הָוָה כָּל פַּעַם, כְּשֶׁשָּׂרַק נִתְעוֹרְרָה עָלָיו מִחֲלַקַּת וְדָבְרוּ כָּל דְּבַר רַע, כָּלֵם שְׁמָעוּ אֶת הַלְשׁוֹן-הָרַע עָלָיו בְּשָׂתֵי אֲזַנָּיִים... אִי גִישְׁמָאק שְׁטִיקַל לְשׁוֹן-הָרַע... אֲבָל כְּשֶׁהוּא רָצָה לְהִגָּן בְּעַדוֹ, וְסִפֵּר אֶת הַצַּד שֶׁלוֹ, אִי אֶחָד לֹא רָצָה לְשִׁמְעָ, כִּי זֶהוּ לְשׁוֹן-הָרַע... וְכֵן נֶאֱרַע עִמּוֹ פְּעָמִים רַבּוֹת, עַד שֶׁנִּסְכַּם בְּדַעַתוֹ שֶׁלֹּא כִּדָּאִי כָּלֵל לְהַתְעַפֵּק עִם מְצַרְעִים, אֲלֵא הוּא יַעֲסֵק בְּעַסְקוֹ, שֶׁיִּגְלֶה וַיִּפְרָסֵם אֶת דַּעַת רַבְּנוּ ז"ל בְּכָל הָעוֹלָם, וַיִּמְלֵא אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ עִם אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וַיַּעֲשׂוּ הַחֹלְקִים עָלָיו מַה שְׁרוּצִים, הוּא אֵינוֹ שֵׁם לֵב אֲלֵיהֶם, אֵינוֹ מִסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ בִּינֵיהֶם. וְאַף גַּם אֲנָשִׁים שֶׁהִסְתּוֹבְבוּ אֲצִלוֹ שֶׁהָיוּ מִתְחַלְּהֵי בְּנִקְבָא דְתַהוּמָא רַבָּא וּבִשְׂאוֹל תַּחֲתִיּוֹת וּמִתַּחֲתִיּוֹ, מְלֵאִים עוֹנוֹת וּפְשָׁעִים וְכוּ' וְכוּ', וְהוּא עֲזָרָם לְצַאת מִהַמְקוֹמוֹת הַמְטַנְפִּים שְׁלָהֶם, אַחֲרֵי-כֵן גַּם הֵם הִתְחִילוּ לְדַבֵּר עָלָיו לְשׁוֹן הָרַע וּרְכִילוֹת וְלִצְנוּת, וּכְשֶׁתִּלְמִידִים אַחֲרֵים הוֹכִיחוּ אוֹתָם: "אִיךָ לֹא תִתְבַּיְשׁוּ לְדַבֵּר עַל מוֹהֲרָא"ש ג"י, הֲלֹא עִמָּנוּ הֵייתֶם, וְאַנְחֵנוּ עֲדִים בְּאֵילוֹ פָּנִים וּבְאֵינָה מִצָּב הֵייתֶם לְפָנַי שֶׁהִתְקַרְבַּתֶּם, וְרַק הוּא הוֹצִיא אֶתְכֶם מִהַשְׂאוֹל תַּחֲתִיּוֹת וּמִתַּחֲתִיּוֹ, וְאִיךָ לֹא תִכְלְמוּ לְדַבֵּר עָלָיו", וְעַל זֶה הִשְׁבִּיבוּ: "אֵינְנוּ רוּצִים לְשִׁמְעָ לְשׁוֹן-הָרַע"...

ולפני שנים רבות ארע מעשה, שנתקרב אל מוהרא"ש נ"י
 אברך אחד שנתדדרר עד נקבא דתהומא רבה, ואף שבבחרותו ה"ה
 בחור עלוי, אף אחר חתנתו נפל בחובות גדולים עד שנדדרר מאד,
 ופרק על לגמרי, ולא למד ולא התפלל כלל, ובקשי הניח תפלין
 וכו', והכניס טלויזיה בבית, והיה יושב שעות רבות וצופה במכשיר
 השמא, וכן בלה רב זמנו בתקון מכוניות, היות שעסק לפרנסתו
 במכונאי רכב. והיתה דרכו כדרך התקנים לשכב תחת המכוניות
 ולתקנן. ועברו עליו ימים ושבעות ללא מנחה ומעריב, אף שהיה
 בימי בחרותו עלוי גדול, עם כל זאת החובות גרמו לו להדדררות
 כזו. והנה ביום מן הימים מצא ספר "שמירת הזמן", שחברו
 מוהרא"ש נ"י, ועל ידו נתעורר כל-כף, עד שבא אל מוהרא"ש נ"י,
 שבחכמתו העצומה בלה עמו שעות על שעות, ימים על ימים,
 שבעות על שבעות, חדשים על חדשים, עד שהחזירו למוטב.
 וישב בבית מדרשו של מוהרא"ש נ"י והחל ללמד, ומחמת שהיה
 לו ראש טוב וכשרונות מצוינים, זכה לסיים חצי ש"ס בבית מדרשו
 בעיון רב, והיה תמיד מתפאר בגדלת מוהרא"ש נ"י שהחזירו
 למוטב, אשר אף אחד בעולם לא היה מסגל לזה, וכל הנסיונות
 שנסו אחרים להשיבו בתשובה עלו בתינו. ותמיד שבח את
 מוהרא"ש נ"י בפני כלם, והיה אומר: "אני יכול להעיד שהוא בעל
 מופת... שאם החזיר אותי לקדמותי ביתר שאת וביתר עז, זהו
 המופת הגדול ביותר". ולבסוף לאחר שנים, נתהפף הלה, והחל
 לדבר על מוהרא"ש נ"י כל דבר רע, וכלם קבלו את דבריו, מאחר
 שהיה כבר מפרסם לאברך חשוב...

וכן ארעו מקרים רבים כאלו, שבאו אליו בני הנעורים,
 מלכלכים בתאוותיהם ובמדותיהם הרעות, ומוהרא"ש נ"י עזרם
 וסייע בידם מאד, ולבסוף נתהפכו נגדו, ודברו עליו כל דבר אסור,
 וכלם קבלו את דבריהם, כי הלא הם היו אצלו... וכשתשאלם, איך
 אתם מקבלים לשון-הרע? ... על זה עונים: "לא, זו מצוה לשמע את
 הדברים, ואין זה בכלל לשון-הרע" ... וספורים כאלו יכולים תלמידי

"היכל-הקדש" החיים עמנו היום לספר מה שראו ונכחו ונדעו מי התקרב אל מוהרא"ש נ"י, ובאיזה לכלוף וזהמה היה קדם לכן, ועל ידו התקרבו, וממש כבסם והלבישם לבושים יקרים בגשמיות וברוחניות, ועשה מהם בני-אדם במלא מובן המלה, עד שנתחננו והולידו בנים, ולבסוף נתהפכו ודברו כל מיני לשון-הרע ורכילות וליצנות על מוהרא"ש נ"י.

ופעם אחת התקרב אליו בחור צעיר שהגיע ממשפחה הרוסה, כי אמו הייתה חולה וכו', ומוהרא"ש נ"י מסר נפשו בעבורו פשוטו כמשמעו, ונחנכו בדרך התורה, עד שהבחור הצעיר התחיל להתמיד מאד מאד בלמוד גמרא, וסיים מסכת אחר מסכת, למד בהתמדה ובשקידה רבה עד שסיים אצלו כל הש"ס (עדין זכור לנו הנגזן שנגזן בעת למודו...), ואף שמוהרא"ש נ"י סבל ממנו צרות צרורות, עד שהצריך לגרשו כמה פעמים, עם כל זאת חמל ורחם עליו, ועסק עמו הרבה, כי נפל רחמנא לישזבן, במעשים מתעבים, שקוץ, תעוב וזהו, ומצאו אצלו כל מיני חוברות של זבל ונאוף וכו', ועד כדי כך הדרדר, עד שהתרועע עם נכריות, רחמנא לישזבן, עם כל זאת מוהרא"ש נ"י מסר את נפשו פשוטו כמשמעו בעבור הבחור הזה עד שהחזירו למוטב, ואף השתדל במאמצים מרבים להשיאו. ואחר החתונה עמדו הוא ואשתו כל כמה שבועות כמעט לפני גרושין, כי לא הסתדרו ביניהם, ובלה מוהרא"ש נ"י עמהם שעות רבות, ותמיד עשה ביניהם שלום-בית, ודבר זה חזר על עצמו ממש מדי פעם בפעם, והיו באים אל מוהרא"ש אפלו בשעות הקטנות של הלילה בצעקות ובמריבות, והוא ישב עמהם בסבלנות גדולה שעות על גבי שעות, עד שידעו כבר אנשי שלומנו, שבשעה שהזוג הזה בא, בודאי יש איזה סכסוך ומריבה ביניהם... (והיו אנשי שלומנו תמהים, מה יהיה הפעם... בחלקם חשבו שבודאי יהיה גט, היות ששמעו את האברך צועק: "איני יכול לסבל יותר", וקלל את אשתו בקללות נמרצות, השם ישמרנו וכו' וכו', ובחלקם היו סמוכים ובטוחים, שגם הפעם יצליח מוהרא"ש נ"י לעשות שלום ביניהם...

וכך הִזָּה כַּמָּה פְּעָמִים. וּתְלַמִּידֵי "הַיְכָל-הַקֹּדֶשׁ" עָדִים לָזֶה). וּלְבִסּוֹף
 נִתְהַפֵּף הָאֲבֵרָה הַזֶּה עַל-יְדֵי אִשְׁתּוֹ דִּיקָא, שֶׁהִסִּיתָה אוֹתָהּ אִיזוֹ 'זֶרֶשׁ'
 מִיְבִנְאֵל, וְהִיא הִסִּיתָה אֶת בַּעֲלָהּ נֶגְדַּ מוֹהֲרָא"ש נ"י, עַד שֶׁיֵּצְאוּ
 שְׁנֵיהֶם בְּכָל מִינֵי נִכְלֵי מֶרְמָה וְלִכְלוּף וְלִשְׁוֹן-הֶרַע וּשְׁקָרִים עַל
 מוֹהֲרָא"ש נ"י, עַד שֶׁכָּלֶם הֶאֱמִינוּ לוֹ, וּבִפְרָט הָאֲבֵרָה הָרֵאשׁוֹן הַנּוֹלֵךְ
 הַ"עֲלוּי"... הוּא קָנָה אֶת הַלִּשְׁוֹן-הֶרַע בְּרַעֲבֻתָנוֹת... וּפְרָסָם אֶת כָּל
 זְהֻמַּת הַכּוֹזְבִים לְכָלֶם, וּבְיַדָּאֵי קִבְלוּ אֶת דְּבָרָיו, כִּי בְרִית כְּרוּתָה
 לְלִשְׁוֹן-הֶרַע שֶׁתִּקְבֵּל... וְהִשְׁנִי עִם אִשְׁתּוֹ הִמְשִׁיכוּ לְדַבֵּר כָּל דְּבַר
 אֲסוּר עַל מוֹהֲרָא"ש נ"י, וְנִסּוּ לְהִסִּית אֶת אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ נֶגְדַּ
 מוֹהֲרָא"ש נ"י, וְכִשְׁהוֹכִיחוּ אוֹתָם: "הֵיִתְכֵן שֶׁתְּדַבְּרוּ כָּל דְּבַר אֲסוּר
 עַל מוֹהֲרָא"ש נ"י, בְּשַׁעַה שֶׁמָּסַר אֶת נַפְשׁוֹ בְּעַבְדוּרְכֶם, וְעָשָׂה בֵּינֵיכֶם
 שְׁלוֹם-בֵּית פְּעָמִים אֵין סֶפֶר". וְכֵן כַּמָּה נְשִׁים נִסּוּ לְהוֹכִיחַ אֶת הָאִשָּׁה,
 וְלְהַעֲמִידָה עַל מְקוֹמָהּ: "הֲלֹא רַק בְּזָכוֹת מוֹהֲרָא"ש נ"י יֵשׁ לָךְ כָּל
 טוֹב, וְלֹא חֶסֶר לָךְ דְּבַר מַחוּט וְעַד שְׁרוּף נַעֲל" (כִּי דָּרְכוּ שֶׁל
 מוֹהֲרָא"ש נ"י הֵיִתָּה לֹאמַר לְאֲבֵרָה, שִׁיקְנָה לְאִשְׁתּוֹ הַכֹּל, אֶת
 הַמוֹצְרִים הַיְקָרְתִּים וְהַטּוֹבִים בְּיוֹתֵר, עַל מְנַת לְהַקֵּל עֲלֶיהָ אֶת
 עֲבוּדוֹת הַבַּיִת וְהַנְקִיּוֹן, וְכֵן שִׁירְכֵשׁ לְעַצְמוֹ רֶכֶב וְכַדּוּמָה), וְאִיךְ אִתָּךְ
 מַחֲצִיפָה פְּנִיךְ לְדַבֵּר סָרָה וְלְהַעֲלִיל כָּל דְּבַר אֲסוּר עַל מוֹהֲרָא"ש
 נ"י". וְהִטִּיפוּ לָהּ מוֹסֵר בְּפָנֶיהָ. וְהִשִּׁיבָהּ: "אֲנַחְנוּ לֹא רוֹצִים לְדַבֵּר
 לִשְׁוֹן-הֶרַע... וּמֵהִיּוֹם וְהִלָּאָה אָנוּ מְדַפְּסִים סִפְרֵי הַחֲפֵץ חַיִּים, לֹא
 לְדַבֵּר לִשְׁוֹן-הֶרַע" ... בְּחֻשְׁבֵּם שֶׁבָּזָה יִתְכַפֵּר מֵעֲלֵיהֶם כָּל הַלִּשְׁוֹן-הֶרַע
 שֶׁדַּבְּרוּ עַל מוֹהֲרָא"ש נ"י... וְהוֹלֵךְ הָאֲבֵרָה הַזֶּה לְגִבּוֹת כְּסָפִים
 לְאֵלָפִים, וְהַכֹּל נִכְנָס לְכֶסֶף... מִמֶּשׁ גּוֹזֵל וְחוֹמֵס מְאֻנְשִׁים תְּמִימִים,
 וּמְדַבֵּר כָּל דְּבַר רַע עַל מוֹהֲרָא"ש נ"י, וּלְבִסּוֹף צוֹעֲקִים הוּא וְאִשְׁתּוֹ:
 "אֵין אָנוּ מְדַבְּרִים לִשְׁוֹן-הֶרַע" ... וּכְאֵלוֹ יֵשׁ לָהֶם הַתֵּר עַל זֶה
 מִהַ"חֲפֵץ חַיִּים" וְ"ל, חֵס וְשְׁלוֹם, לְגַב וְלְגֹזֵל כְּסָפֵי צְדָקָה, רַחֲמָנָא
 לְצַלֵּן, מְאֻנְשִׁים תְּמִימִים... וְסִיִּם מוֹהֲרָא"ש נ"י: "הֵאֵם אֵין מְגַחֵךְ כָּל
 הַמַּעֲשָׂה?... אֲבָל כֶּךָ מִתְנַהֵג הָעוֹלָם בְּשָׂבִיל הַבְּחִירָה וְהַנְּסִיּוֹן".

וכן הראו פעם למוהרא"ש נ"י מכתב שכתב ר' לוי יצחק ז"ל נגדו, והדפיסו את זה שלש שנים אחר שנפטר. ענה ואמר מוהרא"ש נ"י: חדוש ופלא? ! חכמינו הקדושים אמרו (עין רא"ש שביעות, פרק ו', סימן יג): הרוצה לשקר ירחיק עדותו, אם היה להם מכתב כזה, מדוע לא הדפיסוהו בחייו, וחכו כמה שנים אחר שנסתלק?! ... אלא מה, כך היא דרכו של היצר הרע והסטרא אחרא, לשון-הרע נתקבל תכף-ומיד, וכשאתה רוצה להגן בעדך, אזי אומרים: "הוי נורא, אתה מדבר לשון-הרע, אין אנו מענינים לשמע ולקבל דבוריך..."

וספר אז מוהרא"ש נ"י, כשבאו המתנגדים אל נכדי הרב הקדוש רבי פנחס מקוריץ ז"ע, שהיה להם בית דפוס בסלאוויטא, והביאו להם העתקה ממכתב שכתב הזקן הידוע נגד רבנו ז"ל, ואמרו להם: "אל תדפיסו את ה'לקוטי-מוהר"ן, כי הרי יש מכתב מהזקן". ענו ואמרו נכדי הרב הקדוש רבי פנחס ז"ע למתנגדים בזו הלשון: "הלא את המכתב אין לכם, פי אם העתקה, ואולי גם ההעתקה היא העתק מההעתקה... ועכשו העתקה שהעתקה מההעתקה... אתם מעמידים כנגד ספר קדוש ונורא כ'לקוטי-מוהר"ן?! אין אנו שומעים לכם". וסיים מוהרא"ש נ"י, ששמע מאנשי שלומנו, שרואים את גדל הכח של השקר והלשון-הרע, שבאמת לבסוף לא הדפיסו את ה'לקוטי-מוהר"ן, פי כן נכנס בהם הלשון-הרע של העתק המכתב מהזקן, וזה עשה עליהם רשם, עד שמחמת ההעתק הזה לא הדפיסו את ה'לקוטי-מוהר"ן, עד שהתבטא מוהרנ"ת ז"ל, שעוד יקבלו את עונשם בעבור קבלת לשון-הרע. וכן נתקיים לבסוף פידוע הספור שארע עמם.

וכן אביו של ההוא שהדפיס את המכתב על מוהרא"ש נ"י (שהוא הוא זה שהצית בהתחלה את אש המחלוקת עליו נ"י), מת במיתה משנה, רחמנא לצלן, ובדיוק כתם השלשים שלו, בא פלב גדול ומאים לבית מדרשו של מוהרא"ש נ"י, ושכב על קפסאות הספרים, ולקק בלשונו את הקפסאות, וכל הפעלות שעשו אנשי

שְׁלוֹמֵנוּ עַל מִנַּת לְגַרְשׁוֹ עָלוּ בַּתְּהוֹ, נִסּוּ בְּמַקַּל וּבְמִיָּם וְלֹא עָלָה בְּיָדָם, עַד שֶׁיָּרַד מוֹהֲרָא"ש נ"י עִם מַקַּל, וְצָעַק עַל הַכֶּלֶב: "אֵינִי מוֹחֵל לָךְ, צֵא מִכָּאן". וְתַכְף בָּרַח מִשָּׁם. וְהָיָה הַדְּבָר לְפָלֵא. (וַיֵּשׁ עַל זֶה יַעֲדִים גְּאֻמָּנִים שֶׁרְאוּ אֶת כָּל הַסַּפּוֹר, וַיִּתְבָּאֵר בְּמַקּוֹם אַחַר בְּאֵרֵיכּוֹת).

וְכֵן הוּא בְּיַבְנָאֵל, שֶׁמָּאזְ שֶׁנִּכְנַס מוֹהֲרָא"ש נ"י עִם אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ לְגוֹר שָׁם, קָם עֲלֵיהֶם אִיזָה בֶן-בְּלִיעֵל וּמִשְׁחָת, מִסִּית וּמְדִיחַ, וְעוֹשֶׂה כָּל מִינֵי עוֹלוֹת גָּדַר כָּל הַקְּדוֹשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל. בַּתְּחִלָּה כָּשֶׁהַנְּשִׁים רָצוּ לִילָף לְטַבֵּל, אָמַר: "אֲצַלְנוּ נוֹהֲגִים לְטַבֵּל בַּיּוֹם... וְכִשְׁעָשׂוּ רַעַשׁ וַיִּצְעָקָה גְדוֹלָה: "מָה זֹאת, כֶּף מִתְּנַהֵג 'רַב', בְּאִיזוֹ תוֹרָה מְצֵאתְ דְּבָר כִּזֶּה?"... עַד שֶׁגִּמְגַם, שָׁאִין לוֹ בְּלִנִּית... וְכִשְׁנִשְׁוֹת אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אָמְרוּ, שֶׁהֵן תַּעֲשִׂינָה תוֹרְנוֹת בְּלִילָה בְּמַקְוֶה, עָנָה וְאָמַר בְּלִשׁוֹן עֲלֻגָּת: "אֲמַנָּם יֵשׁ לִי אִיזוֹ אִשָּׁה שֶׁהִיא בְּלִנִּית, אֲבָל אֵין הִיא חֲפָצָה לְבוֹא בְּלִילָה"... וְכִשְׁנִעֲשֶׂה רַעַשׁ וְהַמוֹלָה עַל זֹאת, וְהוּא חָשַׁשׁ מְאֹד שֶׁמָּא יִתְפָּרֵס הַדְּבָר, עָשָׂה כָּל מִינֵי מַאֲמָצִים שֶׁהָאִשָּׁה הִנְ"ל תִּלְף בְּלִילָה. וְהִיָּתָה שָׁם רַק שְׁעָה אַחַת, וְדָבָר זֶה לֹא סֵדֵר כִּהְלָכָה כָּלֵל, וּבְפָרֵט שֶׁהַבְּלִנִּית הִלְכָה שְׁלֵא בְּצַנִּיעוֹת כִּבְתַּת יִשְׂרָאֵל כְּשָׂרָה, לְלֹא גְרַבִּים, לְלֹא פְסוּי רֹאשׁ וְכוּ' וְכוּ'. וְכִשְׁהִתְחִילוּ לְהִתְלוֹנֵן, אָזִי הִתְחַמַּק תְּמִיד בְּכָל מִינֵי הִתְחַמְקוֹת וְכוּ'. וּפְעָמִים רַבּוֹת סָגַר אֶת הַמַּקְוֶה, בְּטַעֲנָה שְׁצָרִיכִים לְתַקְנָה... עַד שֶׁלְּבִסוּף הִלְף אַחַד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וְהִסְתַּכֵּל בְּאוֹצַר שֶׁל מִי הַגְּשָׁמִים, וּמָה מְאֹד נִבְהַל כְּשִׁרְאָה שֶׁהַבוֹר רִיק מִמֵּי גְשָׁמִים, רַחֲמָנָא לִישׁוֹבָן. וְכִשְׁבָּאוּ אֶל אוֹתוֹ 'רַב', הִתְחִיל לְהִתְחַצֵּף: "מִי גָתַן לָכֶם רְשׁוֹת לְגַעַת בְּאוֹצַר? אֲנִי כָּאן 'רַב', וּפְשׁוּטוֹ כְּמִשְׁמַעוֹ הַכְּשִׁיל אֶת כָּלֶם בְּאִסּוּר פְּרִיתוֹת, רַחֲמָנָא לִישׁוֹבָן. וְכִשְׁצָעֲקוּ אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וַיִּצְעֲקוּ מְרָה, וּגְלוּ אֲזַנֵּיהֶם שֶׁל אַחֲרִים, אָזִי בְּמַקּוֹם שְׁרַבָּנִים אַחֲרִים יִקְבְּלוּ אֶת דְּבָרֵינוּ, אָמְרוּ: "אֵין אָנוּ רוֹצִים לְשִׁמַּע לְשׁוֹן-הָרַע... עַל 'רַב' בְּיִשְׂרָאֵל".

וְכֵן הָיוּ עוֹד שְׁחִיתוּיֹת רַבּוֹת הֵן בַּחֲנוּף, שֶׁשָּׁם אוֹתוֹ בְּלִיעֵל רָגַל, שְׁלֹא יִהְיֶה חֲנוּף חֲרָדִי, וְהֵן בְּעִנְיַן כְּשָׂרוֹת, שֶׁמְכָרוּ מֵאֲכָלֵי טְרֵפוֹת

ונבלות בהכשרו... וכן בענין הערוב, שהכשיל את הרבים באסורי חלול שבת, וכשרצו לתקן את הערוב, הביא משטרה בעלילה, שאנשי שלומנו קורעים את הערוב... וכשהלכו אל רבנים לספר מה קורה כאן, ענו בזו הלשון: "אין אנו רוצים לשמע לשון-הרע... על 'רב' בישראל"...

וגדל השחיתות בעניני יהדות מה שקורה כאן ביבנאל, תסמנה שערות ראש על הקלות וההפקרות שהשתוללו כאן בכל ענין הקשור ליהדות, לא יאמן כי יספר, וכשרק מספרים את זה לאיזה רב או לאיזה בית-דין, ומבררים את זה בראיות נכונות ובעדים, תכף-ומיד כלם פה אחד עונים ואומרים: "אין אנו רוצים לשמע לשון-הרע"...

עכשו יראה הקהל וישפט מה נקרא לשון-הרע, לגלות לך שחור על גבי לבן, איך מכשילים את בני-אדם באסורי פרישות וחלול שבת ואכילת נבלות וטרפות, האם זה נקרא לשון-הרע?! הרי זה דומה למי שאוכל מאכל בשר, ובא איזה משחת ושופף עליו חלב בלי ראית האוכל, וכשמעירים לו: "אל תאכל מהמאכל, כי פלוני שפף בו חלב", הוא עונה: "איני רוצה לשמע לשון-הרע"...

וסים מוהרא"ש נ"י, שלזאת צריכים ללמד הרבה מהו גדר לשון-הרע. (ובענין יבנאל ומה שקרה שם — שחיתות ביהדות וזלזול בעקרי תורה, עוד נדבר באריכות במקום אחר).

מקנה

מוהרא"ש נ"י אמר, שמי שיש עליו דינים, או שיש לו שונאים, יהיה רגיל בטבילת מקנה, כי טבילת מקנה מסגלת לבטל את הדינים

ואת השונאים, וכמוכא בדברי רבנו ז"ל (ספר המדות, אות המתקת דין, סימן נד), שעל-ידי ישיבה במקנה תחת המים, עד שלא יוכל להחזיק בעצמו הרוח והנשימה — נמתק הדין. ומבאר בדברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן יד), שעקר השונאים שיש לאדם פאן למטה בגשמיות, הוא מחמת השונאים שיש לו למעלה ברוחניות, הינו הדינים שיש עליו, ולכן על-ידי טבילת מקנה מתבטלין הדינים, ומתבטלין כל השונאים ברוחניות ובגשמיות, כי פשאדם טובל, מכניס עצמו פלו תחת המים, ובאותה עת הוא נכלל לגמרי בו יתברך, וכל הקלפות והרוחות הרעות בורחות מעליו לגמרי, והוא מתקדש אז בקדשותו של יוסף הצדיק, שנתברך מפי יעקב אבינו (בראשית מח, טז): "וידגו לרב בקרב הארץ". ואמרו חכמינו הקדושים (ברכות כ.): מה דגים שבבים, המים מכסין עליהם, ואין עין הרע שולטת בהם, אף זרעו של יוסף וכו', וכן הוא האיש הטובל במי המקנה, שהוא אז פדגמת הדגים שבבים, שהמים מכסים עליו, ואין עין הרע שולטת בו, ויכול לבטל מעצמו כל מיני עין הרע שיש עליו ברוחניות ובגשמיות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שידוע ומפרסם מכמה וכמה צדיקים, שלפני שרצו לפעל איזו ישועה — הן לעצמם והן לאחרים, הלכו קדם-לכן לטבל במקנה, ועל-ידי-זה פעלו מה שרצו לפעל, כי טבילת מקנה מסגלת מאד לפעל כל מיני ישועות לאדם — הן ברוחניות והן בגשמיות, ואשרי מי שרגיל לטבל במקנה בכל עת.

וספר מוהרא"ש נ"י, שגדל הזהירות של אנשי שלומנו בטבילת מקנה, זה ידוע ומפרסם לכל, כי מסרו נפשם לטבל במקנה בכל יום, וקימו בזה את דברי מוהרנ"ת ז"ל, שפעם אמר, שמי שיהיה נזהר בטבילת מקנה בכל יום לשם הקדוש-ברוך-הוא, בנדאי תהיה לו תקנה טובה לתקן כל אשר ענת בימי חייו. ואחדים מאנשי שלומנו היו נוהגים ללכת למקנה כמה פעמים ביום: לפני שחרית, לפני מנחה, לפני ערבית ולפני חצות, ותמיד היו ברשותם המפתחות

של המקואות שבעירם, כי הבלנים כבר ידעו מגדל זהירותם בטבילת מקוה, ומחמת זה סמכו עליהם במסירת המפתחות. וכך יכולים היו לטבל בכל עת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שיש ספורים רבים מאנשי שלומנו, מגדל מסירות הנפש שלהם בענין טבילת מקוה. וספר לנו על ר' געציל ו"ל מאומן, שהיה נזהר מאד בטבילת מקוה, וגם בימי החורף הקשים, שהיתה שכבה של קרח על פני המים, היה שובר את הקרח וטובל במים, ואף שנעשו על ידיו פצעים גדולים מכך, לא הסתפל על זה כלל, והיה טובל במסירות נפש ממש.

ופעם הלך לטבל במקוה, ולא רצה הבלן לתן לו להפנס, עד שישלם לו סכום הגון של כסף. ור' געציל ו"ל היה עני מרוד כידוע, ולא היתה הפרוטה מצויה בכסו, אף בדיוק אז באותה העת נשא עמו סכום של שלשה רבל, שהיה חוסף כדי לחתן את בניו, ואף אחד לא ידע מזה. וכשראה שהבלן מתעקש וצועק שיש לו כסף וכו', נטל רבל אחד ונתן לו, והבלן לא היה מרצה בזה, ואמר לו: "יש לך עוד כסף" וכו', ונתן לו ר' געציל עוד רבל, והבלן המשיך להתעקש: "לא, לא, יש לך עוד כסף", והכרח למסור לו הרבל השלישי שנשא. ויותר מזה לא בקש ממנו. ונתן לו רשות להפנס למקוה. וראה ר' געציל ו"ל, שנה היה נסיון מן השמים, לראות כמה ימסר נפשו ומאדו, כי הבלן לא ידע כלל כמה כסף יש לו, וכשנתן לו כל השלשה רבל, כבר לא בקש ממנו עוד. והבין שהכל היה נסיון מן השמים, ושמח מאד על שזכה למסור כל ממונו בעבור טבילת מקוה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעקר גדול בטבילת מקוה הוא, שיהיה האדם זריז גדול, ולא יעשה מזה עסק רב, רק יפשיט בגדיו בזריזות, ויטבל ויתלבש בזריזות. כי עקר המניעה של רב בגיאותם מלטבל במקוה, הוא מחמת שחושבים את זה לעסק גדול, שיש בזה טרחה

גדולה ואורך זמן רב וכו', ומחמת זה אינם הולכים למקנה כלל, רק בערבי שבתות או בערבי חגים, אבל אם היה אדם יודע, שהכל אורך דקות ספורות בלבד, היה חוטף טבילת מקנה בכל עת, והיה ממשיך על עצמו טהרה עלאה.

וספר, שפעם שאלו צדיק אחד, מהי עקר פונת המקנה, ואמר להם: להפשיט ולהלביש... ואמר מוהרא"ש נ"י, שבדבור זה יש עמקות גדולה, כי מלבד הפשטות שבו, שהוא ענין הזריזות הנ"ל, להפשיט ולהלביש עצמו מהר, גם מרמז בו סוד טבילת מקנה, שהוא להפשיט עצמו מכל הבגדים הצואים של האדם ברוחניות, שנעשו על-ידי עוונותיו, חס ושלום, ולהלביש עצמו בגדים קדושים עליונים של הקדשה, כי זוהי סגלת טבילת מקנה — להמשיך על האדם רוח של טהרה, ולחדש אותו כברייה חדשה ממש.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמגנה מאד דרכם של מקצת בני-אדם, ששוהין זמן רב בתוך המים, ומדברין ומפטפטין אז כל מיני לשון-הרע ורכילות ופוליטיקה וכו', כי זה בבחינת: "טובל ושרץ בידו", כי הנה בא לטהר עצמו במימי המקנה הקדושים, והנה מטמא את עצמו בכל מיני דבורים רעים ואסורים, רחמנא לצלן, ולכן העקר להיות זריז גדול בטבילת מקנה, הן בהפשטת והלבשת מלבושיו, והן בעצם הטבילה, שיטבל בזריזות כפי הפונות והענינים שלו, ויצא בזריזות, ואזי ימשיך על עצמו בכל עת טהרה עלאה.

מפרסם של שקר

מוהרא"ש נ"י אמר, שיש טעות גדולה בין בני-אדם, ובפרט בין אנשי שלומנו, בהגדרת "מפרסם של שקר", כי חושבים שכל מי שהוא מפרסם, ויש לו שם בעולם, הוא כבר "מפרסם של שקר",

וזו טעות גדולה מאד, כי מפרסם של שקר נקרא מי שמוליך את אנשיו שולל, ומדריך אותם בדרךים שהם פנגד התורה הקדושה, כגון אלו ה"רע-בנים", המכנים בשם "רבנים", שמוליכין את אנשי קהלתם בדרךים גבוכות, עד שמכשילין אותם באסורים חמורים, רחמנא לצלן, כי האנשים הכפופים למרותם של אלו, מצפים לקבל מהם הדרךה ישרה בדרך התורה והמצוות, וסומכים על הכשרם בכל ענין, הן בכשרות המאכלים, הן בכשרות המקואות, וכן בתקוני ערובין וכו', וכשהרב והמנהיג הוא איש קל, ולא אכפת לו מה אנשיו עושין, הוא מכשיל אותם באסורים חמורים, רחמנא לצלן, והקולר תלוי על צוארו, כי רב האנשים הם תמימים מאד, ואם היה הרב אומר להם שאסור לעשות דבר זה או אחר, בודאי היו נשמעין לו, אבל כשהרב הוא קל, ומסתפל מן הצד, ואינו מתערב בצרכי קהלתו ברוחניות, אזי הוא ערב בעבור כלם, וזה נקרא מנהיג ומפרסם של שקר. מה שאין בן מנהיג שמכניס חיות והתעוררות בתוך אנשיו, ומעורר אותם בכל עת לקיים התורה והמצוות, אסור לקרא לו בשם מפרסם של שקר, כי הלא המון נשמות ישראל מקבלות חיות על ידו, ולמה יזלזלו בו ויפגמו בכבודו! ?

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזהו טבע רע של אנשים, שכל מנהיג ומפרסם שאינו מתנהג כפי דעתם ושיטתם, הם קוראים לו בשם מפרסם של שקר, ומזלזלים בו בכל מיני זלזול. וזוהי פסילות גדולה מאד, כי איך אפשר שכל נשמות ישראל תהיינה כפופות לרב אחד, הלא כל אחד ואחד נמשך אחר השרש שלו כפי שרש נשמתו, וכל אחד יש לו גטיות ותכונות נפש אחרות, ולכן מחפש אחר רבי ומנהיג שיעורר אותו לנקדתו, ובודאי יש מקום לכלם, ואסור לזלזל אחד בשני, כי זה גורם מחלוקות ופרודים בין עם ישראל, וזהו עקר עכוב הגאולה; כי הגאולה תלויה בשלום ואחדות בין הבריות, ועקר השלום והאחדות הוא, שאפלו אם יש לבני-אדם דעות ושיטות שונות לגמרי, אף-על-פי-כן יחיו יחד בשלום ובאהבה, ולא יזלזלו אחד בשני (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן פ').

ואמר מוהרא"ש נ"י, שנתפשטה קלפה כזאת מאד בין אנשי שלומנו, עד שכל אחד צועק, שכל מי שיש לו שם מפרסם בעולם, הוא כבר מפרסם של שקר, כאלו ברור לו כל-כף, שהוא עצמו יודע מן האמת. ובאמת זה נגד תורה מפרשת שגלה רבנו ז"ל (עין לקויטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קעא) על הפסוק (דניאל יב, ב): "ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו, אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם; שפשתעורר שכל חדש בעבודת השם יתברך, אשר לא היה נודע עד עתה, אזי יש כאלה שהולכים ועובדין עם זה השכל את השם יתברך, בבחינת "אלה לחיי עולם", אבל יש כאלה שאינם עובדין בזה את השם יתברך, אלא הולכין ומבזין ומחרפין את העולם, על שהם יודעין מזה השכל החדש, והעולם אינם יודעים מזה, בבחינת "אלה לחרפות לדראון עולם", עין שם; נמצא שכל אלו הקריינים על שם רבנו ז"ל, ועסוקין תמיד לגלות שכלם בשקר, ורק הם באמת וכו', הם בעצמם בשקר הכי גדול, ועדין לא התחילו להבין מהו עמק הלמוד של רבנו ז"ל; כי רבנו ז"ל רוצה להחדיר בנו אמת מציאותו יתברך, עד שכל אחד ואחד יעסק בעבודת השם יתברך יומם ולילה, ולא יהיה לו עסק עם אחרים כלל, ותכף-וימיד כשאדם עסוק לגלות איה שזה נמצא בשקר, וזה נקרא מפרסם של שקר וכו' וכו', זה סימן שעדין לא התחיל כלל לקבל את המודי רבנו ז"ל, והוא עדין רחוק מן האמת מאד מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרבים ככלם של המחלוקות וההתנגדות שסבלו אנשי שלומנו בכל הדורות, הכל היה מחמת כסילים כאלו, שהיו תמיד עסוקים לגלות איה כל המפרסמים הם בשקר ובטעות וכו', ורק הם נמצאים באמת, וזה עורר קנאה ושנאה גדולה בין אנשי העולם, עד שהתחילו לרדף ולבזות את המקרבים לרבנו ז"ל, בחשבם שכל אנשי שלומנו רגילים בבטויים כאלו, וכלם מבטלים את צדיקי הדור וכו', וסבלו מזה אנשי שלומנו מה שסבלו. ואלו היו נשואים בשקט, ועובדים את השם יתברך על-פי הלמוידים הנפלאים שקבלנו מרבנו ז"ל, לא היה שיהי שותהיה עליהם מחלקת,

כי כלם היו רואים, שהם אנשים תמימים וכשרים, ולא היה מה לחלק עליהם כלל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שדבר עמו ר' לוי יצחק ז"ל בענין עזי פנים שמסתובבים בין אנשי שלומנו, והם אשר גורמים מחלקת הן בינינו והן בעולם, וספר, שפעם בעיר ווארשא, התבודד בחור אחד מאנשי שלומנו, בבית-הכנסת שנקרא על שם רבנו ז"ל, וכשגמר התבודדותו ויצא מבית-הכנסת, עבר שם בדיוק הרב הקדוש בעל ה"אמרי אמת" מגור זצ"ל עם הגבאי שלו. פנה אליהם הבחור וצעק בקול: "אם אתם רוצים לדעת מן האמת, תפנסו לבית-הכנסת הזה... והנה הבחור הזה עם העזות שלו, גרם על אנשי שלומנו מחלקת גדולה ועצומה מאד, כי איך העז פניו לצעק דבור כזה לרבי גדול ומפרסם, מנהיג של מאות ואלפי חסידים, הלא זוהי טפשות בעלמא, וזהו סימן, שכל התבודדותו היתה התבודדות שאינה כראוי, כי התבודדות צריכה להביא את האדם לבטול כזה, עד שלא יראה לפני עיניו רק אמתת מציאותו יתברך, ולא יהיה לו עסק עם אחרים כלל. ולכן אשרי מי שמכניס ידיעות אלו בקרבו, ומבין היטב, שכל יהודי חשוב ונקר בעיניו יתברך מאד, וכל אחד יש לו שרש ונקדה אחרת שהוא נמשך אחריו, ויש מקום לכל אחד ואחד אצלו יתברך, ואינו מתקוטט ומוציא שם רע, רק באלו המפרסמים שמטעים את הבריות מדרכי התורה הקדושה, חס ושלום, כי אלו הם המפרסמים של שקר, שצריכין להתרחק מהם בתכלית הרחוק; אשרי המבין כל זאת כראוי.

מדות

מוהרא"ש נ"י אמר, שעקר עבודת האדם בזה העולם, שיזכה לקנות בעצמו מדות טובות, ועם המדות שלו יעבד את הקדוש-

ברוך-הוא, ועקר מדות אלו מקבלין מן התורה הקדושה, שהיא כתובה באפן של מדות וצמצומים, שהם אותיות וכתבות ופסוקים וכו', המגלים את רצונו יתברך, וכן כל מצוות התורה הן בבחינת מדות, כי השם יתברך שער בדעתו שעל-ידי המדה של מצוה זאת נוכל להשיג אותו, כגון במצות תפלין, שער בדעתו שהמצוה צריכה להיות במדה כזו, הינו ארבע פרשיות וארבע בתיים ורצועות של עור וכו' (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן לג), וכל זה מלמד אותנו שאי אפשר להשיג השגות אלקותו יתברך, ולקיים את מצוות התורה באמת, כי אם על-ידי מדות, שתהיינה לאדם מדות טובות וצמצומים, ולא יהיה פרא אדם בלי גבולות וצמצומים כלל, חס ושלום. כי יש בני-אדם שחושבים שהעקר הוא ללמד תורה ולקיים המצוות וכו', ואין צריכין להשגיח על המדות כלל, ואפלו אם מזיקים לאחרים על-ידי התורה והמצוות, אין בזה שום חסרון. ובאמת זוהי טעות גדולה מאד, וזהו סימן שעדין לא השיג האדם את אור התורה הקדושה כלל, כי התורה צריכה להכניס באדם מדות טובות וצמצומים, שיעדע שעליו להתנהג בדרך ארץ גדולה, ולהסתדר בטוב ובלישר עם כל הבריות, ולקדש שם שמים על-ידי למוד התורה שלו. והנה כפי שאדם זוכה לקיים את מצוות התורה כמו שהן כתובות, במדותיהן ובדקדוקיהן, כן ממשיך על כל רמ"ח [מאתיים ארבעים ושמונה] איבריו ושס"ה [שלש-מאות ששים וחמשה] גידיו אור אלקותו יתברך, וזוכה להשלים עצמו במדות טובות באמת, כי הרמ"ח מצוות עשה מכונות כנגד הרמ"ח איברים, והשס"ה לא תעשה כנגד השס"ה גידים כמובא, בבחינת (פראשית א, כו): "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו", שהאדם נעשה בדגמא של מעלה, ולכן כפי שמחפש למצא את מדות וצמצומי התורה, ולקיים אותם בשלמות, כן ממשיך על עצמו מדות טובות, וזוכה להפיר את הקדוש-ברוך-הוא מתוך כל מדותיו, בבחינת מה שאמרו חכמינו הקדושים (סנהדרין צא): כל מדותיו של הקדוש-ברוך-הוא מדה כנגד מדה, וכן אמרו (מגלה יב): במדה שאדם מודד — בה מודדין לו; כי כפי שהאדם מחפש להדבק במדותיו של הקדוש-ברוך-הוא, שהן

התורה והמצוות, בן נמשכת עליו סיעתא דשמיא מלמעלה, לתקן כל מדותיו, ונעשה אדם השלם באמת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שצריכין לדעת, שתורה בלי מדות אינו שנה פלום, כי האדם יכול להיות מתמיד גדול בתורה, אבל בתחום של המדות בין אדם לחברו או בינו לבין אשתו, יכול להיות פרא אדם ממש, ולעבר על כל מיני לאוין ואסורים, ויחשב שהוא אדם גדול וחשוב מאד, בשעה שאין תורתו שנה מאומה. וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (יומא עכ:): לא זכה — נעשה לו סם המות. כי אדם שלמד תורה ולא תקן מדותיו מתוך התורה, זה סימן שכל למודו לא הנה פראוי, ועדין לא השיג שום השגה כלל, מה שאין בן מי שיש לו מדות טובות, יש לו הכל, כי המדות תקנינה לו כלים וצמצומים לקבל בתוכם הארת אלקותו יתברך, וכודאי זכה להשגה גדולה מאד בעבודת השם יתברך.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהיה יהודי אחד, שהיתה לו בת משפלת מאד, והגיעה לפרקה, והלך אביה למשגיח של איזו ישיבה חשובה בבני-ברק, ואמר לו שהוא רוצה את הבחור הטוב ביותר בישיבה בעבור בתו. והיה בישיבה בחור אחד שהיה למדן נפלא, וככלם פה אחד הפליאו בעצם גאונותו וכשרונותיו וכו'. והחליט האיש הנ"ל לקחת אותו לחתן לבתו. ברגע האחרון טרם נגמר השדוף, הלך אל הגאון הקדוש הסטייפלר זצ"ל, בעל ה"קהלות יעקב", לשאל את פיו בענין השדוף. וכתב על פתק את בקשתו, (כי הגאון הקדוש הנ"ל היה קשה שמיצה פידוע). ותשובתו של הגאון הקדוש הנ"ל היתה בדרך שאלה: "ומה עם מדות?"... והיתה פליאה גדולה אצל האיש הזה, שהשיב לו הגאון הקדוש פן, וגם התביש מאד, כי לא עלה על דעתו אפלו לשאל על המדות של הבחור הנ"ל, מאחר שכלם פה אחד הפליאו בגאונותו ובלמדנותו וכו'. והלך תכף-ומיד לחקר אצל חבריו בענין מדותיו, ואף אחד לא רצה לומר עליו רע ממש, רק ענו בדרך התחמקות: "ישנם בחורים בעלי מדות טובות

יותר... ואז הלך גם אל המשגיח, ושאלו בענין מדותיו, ומה מאד נבהל פשגם המשגיח התחמק ממנו, ואמר לו: "מה אמר לך, יש בחורים בעלי מדות טובות יותר ממנו"... ואז הבין מה לפניו, שאין בחור זה מתאים בעבור בתו. והפסיקו לדבר מהשדוף ונתבטל.

והנה לאיש הנ"ל היה שכן, שגם-כן עסק בפרשת השדוכים בעבור בתו. וביום מן הימים נתפרסם שנשפתה עם הבחור הנ"ל. וכל תושבי השכונה קנאו בו מאד, על שקבל חתן נפלא כזה, וגם בתו של הלה הצטערה מאד, על שהפסידה שדוף הגון כזה, בעוד שכנתה זכתה בו. ונחמה אביה, שהלא שאלו פי צדיק, הגאון הקדוש הנ"ל, והשיב, לבדק במדותיו, וכנכור אף אחד מחבריו לא ענה בחיוב על הנדון, ולכן בודאי הכל לטובה. והתחתנו בני הזוג הנ"ל, ולא עברה חצי שנה, ונתגרשו בבושות גדולות, רחמנא לצלן. והיות שהוא היה שכנו פנ"ל, לכן נכנס אליו ושאלו: הגד נא לי, מה קרה עם בתך, ולמה נתגרשו, כי דברו שדוף זה גם בעבור בתי, אבל לבסוף לא נגמר, ולכן אני מענין מאד לדעת מה קרה". וענה ואמר לו שכנו: "אינך יודע עד כמה עליך להודות לה' על שנצלת מפח יקוש כזה, כי הבחור הזה היה פרא אדם ממש, והיה מכה את בתי מכות רצח, והחזיקה כשפחה כנענית, רחמנא לצלן, ונצלת מצרה שאין כמוה... והלך הנ"ל לביתו, וספר חסדי ה', שנצלו מצרה גדולה. הרי העקר הוא מדות טובות, ותורה בלי מדות אין היא שנה מאומה פלל. ולכן אשרי מי שזוכה לקנות בעצמו מדות טובות, כי אזי יצליח מאד ברוחניות ובגשמיות, ויזכה להיות דבוק בו יתברך באמת.

מחשבות זרות

מוהרא"ש נ"י אמר, שכל דבר חיצוני שאדם חושב בעת התפלתו — נקרא מחשבות זרות, כי ברגע שמסיח הדעת מתבות התפלה ממנו יתברך, הרי זה כבר נקרא מחשבה זרה, ואפלו שחושב מחשבות קדושות, ועורך תכניות בקדושה, שהיום ילמד כך וכך, וכן בכל מזמור ובכל ברכה הוא חושב, שהיום ילמד כל-כך הרבה, והיום יקיים כל-כך הרבה מצוות, והיום ילך ויחזק בני-אדם, אף שבאמת אלו מחשבות טובות, אבל מאחר שהן באות בתוך התפלה, עליו לידע שהם מחשבות זרות, כי בעת התפלה אסור לחשב פי אם ממנו יתברך, ולדבר אליו יתברך בלשון נוכח: "אתה חונן לאדם דעת" וכו', "השיבנו אבינו לתורתך" וכו', "סלח לנו אבינו" וכו', בתמימות ובפשיטות, וכן כל ברכה וברכה: "ברוך אתה הו"ה" וכו'. וכשמדבר תבות התפלה, עליו לחשב רק עליו יתברך, וזה נקרא שלמות התפלה. ואפלו אלו שזוכים לכוון פגנות בעת התפלה, עקר הפגנה היא להמשיך את האור אין סוף עליו בעת התפלה, ולהיות מחבר ומשלב ודבוק באין סוף ברוך הוא, וזה עקר שלמות פגנת התפלה, להמשיך עליו אורות צחצחות מלמעלה, שירגיש את אמתת מציאותו יתברך, וידבר בלשון נוכח כאשר ידבר איש אל רעהו, אשר זה עקר שלמות הבטול, שאדם בא ומבטל את עצמו לגמרי אל האין סוף ברוך הוא. מה שאין כן, כשאדם חושב מחשבות זרות בעת התפלה, ואפלו שהן מחשבות קדושות, זה כבר נקרא מחשבות זרות, כי כל דבר שאינו שייך לתפלה, זה כבר נקרא מחשבות זרות.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת דברו אנשי שלומנו עם ר' אברהם בר' נחמן ז"ל (בעל מחבר הספר "באור הלקוטים", פרוש על ה"לקוטי מוהר"ן"), בענין פגנת התפלה — מהי, ענה ואמר בלשון תמימה: "מהי פגנת התפלה?" ושם ידו על מצחו, ופניו חרשו קמטים, ונכנס לדבקות גדולה, ואמר: "פגנת התפלה היא בשעה

שאומרים את מזמורי התפלה, ראוי לדעת שמדברים אז עמו יתברך". ואמר בנגון המעורר: "ווען די ראָווענסט רעדסטו צו גאט", פֿאָמר זֶה עקר פֿונת התפלה, שאָדס צרִיף להתפלל בלשון נוכח, שמדבר רק עמו יתברך, שזוהי שלמות התפלה.

ואמר מוהרא"ש נ"י: מי שמרגיל את עצמו להתפלל רק מתוך הסדור, על-ידי-זה סוף כל סוף יגיע אל מחשבות קדושות בעת התפלה, שיכוון בכל תבות התפלה, אבל אם מתפלל בעל-פה בלי סדור, על-פירוב מחשבותיו תשוטטנה פה ושם. על-פן ראוי להתפלל בסדור דיקא, ואז מצליחים מאד.

מחלקת

מוהרא"ש נ"י אמר: בכל מקום שרואים איזו מחלקת, צריכים לברך משם כמו שבורחים מאש, כי לא ימלט שלא יפנה האדם בשעה שמשחק באש. ומחלקת היא אש, ולא ימלט שלא ימשך גם הוא אל תוך המחלקת. ועל-פן בכל מקום שרואים מחלקת, צריכים לברך משם, ולידע שאין לו שום עסק שם.

ופעם הלכו כמה אברכים מאנשי שלומינו להפיץ ספרי רבנו ז"ל במקום שהיתה מחלקת בין שתי חסידיות, והיתה מריבה גדולה ביניהן עד כדי הפאה ממש, רחמנא לישזבן, ואברכי אנשי שלומנו הפיצו את ספרי רבנו ז"ל לשני המחנות. ומבין שני המחנות הרבים והניצים והחלוקים ביניהם, נטלו האנשים את הספרים. כשחזרו אנשי שלומנו, וספרו למוהרא"ש נ"י מה עשו, ואשר באו למקום שהיה שם ריב ומחלקת גדולה עד הפאה ממש בין שתי כתות

(י) כשאמה מתפלל, אמה מדבר אל האלקים.

חסידים, ואף-על-פי-כן באמצע הריב והמחלוקת משני הצדדים, נטלו האנשים את הספרים בשמחה. ענה ואמר מוהרא"ש נ"י: לא טוב עשיתם, כי במקום מחלוקת אסור ללכת, וצריכים לברח משם, ותוכלו לפגש אותם האנשים במקומות אחרים, ולהפיץ להם הספרים הקדושים, אבל אין לילך למקום מחלוקת ומריבות. ואחר-כך סיים בדרך צחות: בזה שאתם אומרים, שבין ההפאות והמריבות לקחו שתי פתות החסידים את הספרים, מה אתם חושבים, היצר הרע אינו בוער אפלו בתוך ההפאות והמריבות והמחלוקת?! ... זה דבר אחד — הינו לריב ולהכות זה את זה... והיצר הרע בוער אצל כל אחד ואחד — זה דבר אחר... כאומר שהיצר הרע אינו חדל מעבודתו אצל בני-אדם, כי עובר עליהם מה שעובר, ועל-כן ספרי רבנו ז"ל הם אצלם פמים קרים על נפש עיפה, ועל-כן כלם חפצים בהם ונוטלים אותם, ואף-על-פי-כן לא הצרכתם ללכת לשם, כי ממקום מחלוקת צריכים לברח כמו שבורחים מאש.

וספר מוהרא"ש נ"י, שמוהרנ"ת ז"ל אמר, שהוא אינו יכול לראות בשום מחלוקת כלל בין עם ישראל, ואפלו פשוואה שני סבלים ברחוב, המתקוטטים ומתנפחים ביניהם, דוקר לו הדבר בלב. ובזו הלשון אמר: "ווען איך זעה צווי טרעגעערס שלאגן זיך און קריגען זיך אויף די גאס שטעכט דאס מיר אין הארצן". כל-כך אהב מוהרנ"ת ז"ל את כל בר ישראל, עד שהכאיבו לו מחלוקת ומריבות וחלוקי דעות בין עם ישראל.

ואמר מוהרא"ש נ"י: באמת המחלוקת היא קללה, כי אם לא היתה מחלוקת, היינו מזמן נגאלים, ובפרט המחלוקת שבין אנשי שלומנו, זה מצד הסמ"ד-מ"ם בעצמו, שעושה כל מיני פעולות בעולם, שתהיינה מריבות בין אנשי שלומנו. ועל-כן צריכים לברח

מכל מיני מחלקת, והיכן שרואים מחלקת, צריכים לברח משם כמו שבורחים מאש, ואז דקא יצליחו.

נסיונות

מוהרא"ש נ"י אָמר, אֲשֶׁר הַנְּסִיוֹנוֹת בְּדוֹר הַזֶּה, הַעוֹבְרִים עַל בְּנֵי-הָאָדָם, גְּרוּעִים יוֹתֵר מִנְּסִיוֹנוֹת הַדּוֹרוֹת שֶׁלִּפְנֵינוּ, כִּי בְּעֵבֶר הֵיטָה עִיר גְּדוֹלָה וְעִירוֹת קְטַנוֹת וּכְפָרִים קְטַנִּים, וְכָל אֶחָד גָּר בְּמָקוֹם אַחֵר, זֶה בְּכֶפֶר, זֶה בְּעִירָה וְזֶה בְּעִיר גְּדוֹלָה, וְאָף אֶחָד לֹא הִתְעַרַב בְּעִנְיַי הַשָּׁנִי, וְלֹא יָדַע מִהַנְּעֻשָׂה אֲצִלוֹ, וְעַל-כֵּן דֵּי הִיָּה לוֹ בְּצִרוֹת וּבְנְסִיוֹנוֹת שֶׁהָיוּ בְּכֶפֶרוֹ אוֹ בְּעִירָתוֹ הַקְּטַנָּה אוֹ בְּעִיר הַגְּדוֹלָה כִּי הִתְגּוֹרַר, וְכֵן גַּם אַמוֹת הָעוֹלָם לֹא הָיוּ כָּל-כָּף פְּרוּצִים בְּגִלּוּי בְּעִרְיוֹת וּבְנֵאוֹף כְּבִדּוֹר הַזֶּה, וְדַבֵּר זֶה בְּרוּר לְמִי שֶׁבָּקִי בַּהִסְטוֹרִיָּה. וְאָף שֶׁהַגּוֹיִים תָּמִיד הָיוּ מוֹזְהֵמִים בְּנֵאוֹף בְּתַכְלִית הַזְּהֵמָה, כֹּאֲשֶׁר יָדוּעַ בֵּין קוֹרְאֵי הַדּוֹרוֹת, וּבְפֶרֶט עַל הַמְּלָכוֹת הַרְשָׁעָה רְמִי, שֶׁחִפְרוּ עִירוֹת שֶׁשָּׁקְעוּ תַּחַת אֲדָמָה עוֹד לִפְנֵי אֲלֵפִים שָׁנָה, וּמִצָּאוּ שֵׁם כָּל מִינֵי נֵאוֹף וְתַעֲוֹב וְזוּהוּם, עִם כָּל זֹאת הִיָּה זֶה רַק בְּעִירָם וּבְמִדְיָנָתָם. לֹא-כֵן בְּדוֹר הַזֶּה, שֶׁנְּעֻשָׂה הַכֹּל פְּתוּחַ, וְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ נַעֲשֶׂה כְּבֵית פְּרָטִי, עַל-יְדֵי כָּלִי הַתְּקַשְׁרֵת הַטְּמָאִים — הַטְּלוּיָזִיָּה הָאֲרוּרָה וְהַיִּדִיאוֹ, שְׁגוּי טְמָא וּמְלַכְלָךְ עוֹשֶׂה מַעֲשִׂים מְתַעֲבִים בְּסוּף הָעוֹלָם, וּכְבָר יָכוֹל הָאָדָם לְרִאוֹת אֵת זֶה בְּבֵיתוֹ בְּחֻדְרֵי חֻדְרִים עַל שֶׁלְּחַנּוֹ חֻדַּר בְּחוּף חֻדַּר, וְאָף אֶחָד אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֲפֹלוּ בְּמָה הוּא צוֹפֶה וּמַבִּיט, רַחֲמָנָא לִישְׁכּוֹן, כָּל-כָּף הַתְּגַבְּרוּ הַנְּסִיוֹנוֹת בְּדוֹר הַזֶּה, שֶׁנִּתְמַלֵּא כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ עִם נֵאוֹף, תַּעֲוֹב וְזוּהוּם, וּמוֹכְרִים כָּל מִינֵי פּוֹרְנוֹגְרַפְיָה וְתַמּוּנוֹת תּוֹעֵבָה, רַחֲמָנָא לִישְׁכּוֹן, וְצוֹפִים וּמַבִּיטִים בְּטְלוּיָזִיָּה הָאֲרוּרָה, שֶׁשֵּׁם רוֹאִים בְּחוּשׁ דְּבָרִים מְתַעֲבִים, וּבְפֶרֶט כְּפִירוֹת וְאֶפִיקוֹרְסוֹת, שֶׁמְדַבְּרִים נְגִדוֹ יִתְבָּרַךְ, וּמְתַלּוֹצְצִים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. וְכֵן הַיִּדִיאוֹ הָאֲרוּרָה, שֶׁיָּכוֹלִים לְרִאוֹת כָּל מִינֵי תּוֹעֲבוֹת רְעוֹת בְּחֻדְרֵי חֻדְרִים, וּמֵה שֶׁקוֹרָה בְּכָל

העולם, ואף אחד אינו יכול לדעת זאת. ועל-כּן הנסיונות בדור הזה קשים יותר מכל הנסיונות שבדורות הקודמים. ובפרט בארצנו הקדושה, שנתפשטה שם מלכות הרשעה, מלכות הערב-רב, שבאו כל מיני שקצים ומתעבים, ומחדירים בפירות ואפיקורסות בין תושבי המקום, ומעבירים את נשמות ישראל על דתן, ומתלווצצים בגלוי ממנו יתברך, ומדברים נגדו יתברך בלי שום בוש וחרפה כלל, בידוע דבר זה, ועוד מתפארים, חס ושלום, שיעקרו את כל האמונה מעם ישראל, (היה לא תהיה), ואומרים זאת בפרוש. הם כופרים בעקר יותר מאמות העולם, כי אמות העולם מתחסיים ברגשי קדש אליו יתברך, כי אצלם זהו פבוד לדבר ממנו יתברך, לא-כן אלו הערב-רב הציבו לעצמם מטרה בחייהם — לעקר את נקדת האמונה מבין נשמות ישראל. אשר על דבר זה צוחו בכרוכיא כל הצדיקים, שזה מה שיהיה קדם ביאת המשיח, ואמרו (סנהדרין צח:): ייתי ולא איחמינה^כ. וכן רבנו ז"ל צעק מרה מה שיהיה נעשה לפני ביאת המשיח, שיתגברו בעולם בפירות ואפיקורסות, וידברו בגלוי נגדו יתברך, ויתלווצצו ממנו יתברך, אשר דבר זה לא תאר לעצמו אף אחד, כיצד עלול לקרות דבר כזה. ולבסוף אנו רואים, שהרשעים הללו, הערב-רב, מצליחים לעקר את נשמות ישראל ממנו יתברך, עד שכמה מליוני יהודים הם העבירו על דעתם ועל דעת קונם ופקרו לגמרי, רחמנא לישזבן, ובפרט מעדות המזרח, שהיו כל הדורות יהודים תמימים, יהודים אהובים, יהודים אמתיים, דבוקים בו יתברך, עד שבאו אלו הערב-רב, ועקרו מהם את האמונה הקדושה, וממלאים את כל הרחובות בשחץ ובנאוף, בכפירות ובאפיקורסות, בזהוים ובתעוב וכו' וכו'; ועל-כּן בודאי הנסיונות בדור הזה קשים מאד מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבאמת על-ידי הפח של רבנו ז"ל, היו יכולים להציל את כל עם ישראל, אף מה לעשות, שעל זה בעצמו

(כ) יבוא ולא אראהו, הינו מגדל צער חבלי משיח הקשים, מוטב לי לא להיות או.

התפשט הסמ"ך-מ"ם לְאָרְכוֹ וּלְרַחְבוֹ, לְמַנַּע וּלְעַכֵּב, שְׁנֵיהֶם כָּלֵל
המחלקת והליצנות שיש על דבר רבנו ז"ל. ומה גם שבתוך אנשי
שלומנו, יש גם-כן לצים ופוחזים. ורגיל מוהרא"ש נ"י תמיד לומר
מה שאמר מוהרנ"ת ז"ל, שִׁיכוֹל לְכַתֵּב לַמּוֹד זְכוּת עַל הַרְשָׁעִים, עַד
שְׁלֵמוֹד הַזְכוּת יִגִּיעַ לְכֻמָּה גְּלִיוֹנוֹת, אֲבָל אֲנִי יְכוֹל לְכַתֵּב לַמּוֹד זְכוּת,
שִׁיגִיעַ לְכֻמָּה פְּרָכִים, כִּי בָּאִים אֵלַי מֵאוֹת בַּחוּרִים וְאַבְרָכִים וְכוּ' וְכוּ',
וְכֻלָּם מִסְפָּרִים לִי מֵה שְׁעוֹבֵר עֲלֵיהֶם בְּפִרְטֵי פִרְטֵיּוֹת, וְכֵן אֲנִי מְקַבֵּל
אֵלַי מִכְּתָבִים בְּלִי שׁוּם גְּזֻמָּה, אֲשֶׁר כָּל אֶחָד שׁוֹפֵף אֶת נַפְשׁוֹ בְּפִרְטֵי
פִרְטֵיּוֹת מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, וְאֲנִי רוֹאֶה בַּחוּשׁ מֵה שְׁקוֹרָה בְּדוֹר הַזֶּה,
וְעַל-כֵּן יֵשׁ בְּכַחַי לְכַתֵּב כֻּמָּה סְפָרִים עָבִי כָּרֵס בְּלֵמוֹד זְכוּת, לְלַמֵּד
זְכוּת עַל כָּל גְּשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּבְפִרְט עַל בְּנֵי הַנְּעוּרִים, מֵה שְׁעוֹבֵר
עֲלֵיהֶם יְרִידוֹת וּנְפִילוֹת, כָּל אֶחָד כְּפִי בַּחֲיִנְתּוֹ, כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת גְּדֻלַּת
קִשְׁי הַנְּסִיוֹנוֹת שִׁישׁ בְּדוֹר הַזֶּה. אִךְ מֵה לַעֲשׂוֹת שְׁגָם מִבְּפָנִים הַתְּחִילוֹ
לְחַלֵּק עָלַי, וְעוֹקְרִים אֶת גְּשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר בּוֹדֵאֵי
"שֵׁלֵם יִשְׁלֵם הַמְּבַעִיר אֶת הַבְּעֵרָה", וְיִפְרַת סוּף כָּל סוּף בְּמִיתָה
מִשְׁנֵה, בְּמִיתָה חֲטוּפָה. וְדָבָר זֶה בְּרוּר וּמְבָרָךְ; כִּי אִם הָיוּ יוֹדְעִים
מֵה שְׁעוֹבֵר עַל גְּשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּדוֹר הַזֶּה, כָּל-כֶּף הַרְבֵּה נְסִיוֹנוֹת
קִשְׁיִם וּמְרִים, וְנִכְשָׁלִים בְּמָה שְׁנִכְשָׁלִים, וְעוֹד זֹאת יֵשׁ כְּאֵלוֹ
שְׁחוּלְקִים עַל הַסְּפָרִים הַקְּדוּשִׁים הָאֵלוֹ, אֲשֶׁר יְכוֹלִים הָיוּ לְהַצִּילָם,
בּוֹדֵאֵי יִשְׁלָמוּ מַחִיר כָּבֵד מְאֹד.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, רוֹאִים שְׁנִשְׁמוֹת
יִשְׂרָאֵל גְּשֻׁטָּפוֹת בְּעַמְק הַרַע וְהַזְּהֵמָה, וְאִין לֹאֵל יָדָם לְצִאת מִזֶּה, כִּי
אִם עַל-יְדֵי סְפָרֵי רַבְּנוֹ ז"ל, וְהַסְּפָרִים הַחֲדָשִׁים שֶׁנִּכְתְּבִי לְחִבְר, אֲשֶׁר
הֵם בְּעֵצְמָם כְּבֵר קָרְבוֹ כֻּמָּה אֵלַי אֲנָשִׁים לְרַבְּנוֹ ז"ל, כְּאֲשֶׁר יַעֲיֵד
כָּל אֶחָד וְאֶחָד, כִּי צַד הוּא הַתְּקָרֵב לְרַבְּנוֹ ז"ל, אִם לֹא עַל-יְדֵי אֵיזָה
קוֹנְטְרָס אוֹ סֵפֶר מֵהַסְּפָרִים הַחֲדָשִׁים, וּלְבִסוּף יֵשׁ רְשָׁעִים כְּאֵלוֹ,
הַמְּדַבְּרִים נֶגְדַת אֵלוֹ הַסְּפָרִים, וְעַל-יְדֵי-זֶה הֵם גּוֹרְמִים קְרוּר וְהַתְּרַחֲקוֹת
אֲצֵל אֵלוֹ הַנְּשָׁמוֹת שֶׁזָּכוּ לְהַתְּקָרֵב אֶל רַבְּנוֹ ז"ל עַל-יְדֵי הַסְּפָרִים
הָאֵלוֹ.

וסיים מוהרא"ש נ"י, שְׁזֶה בְּעֵצְמוֹ חֵלֶק מֵהַנְּסִיוֹנוֹת, מְצַד אֶחָד יֵשׁ בַּחוּץ נְסִיוֹנוֹת קָשִׁים וּמְרִים שֶׁל תְּאוֹת רְעוֹת, זֶהְמָה שֶׁל כָּל מִינֵי תְּמוּנוֹת תּוֹעֵבָה, שְׁקוּץ, תְּעוּב, זְהוּם, עַל-יְדֵי כְּלֵי הַתְּקַשְׁרֶת הַטְּמְאִים, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, וְנוֹפְלִים בְּעִבְרוֹת חֲמוּרוֹת, עַד שִׁישׁ שְׁנִכְשְׁלוּ בְּנִשְׁגִּיז מִמֶּשׁ, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְעָבְרוּ עַל עִבְרוֹת שֶׁל כֶּרֶת חֲמוּרוֹת מְאֹד מְאֹד, וּמְצַד שְׁנֵי יֵשׁ סְפָרִים כְּאֵלוֹ, אֲשֶׁר מְגַלִּים וּמְפָרְסְמִים אֶת אַמְתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַּרְךָ, וּמְחִדִּירִים תְּקִנָּה בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אִיךָ גַם הֵן יְכוּלוֹת לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וְנוֹתְנִים עֲצוֹת נוֹרָאוֹת וְנִפְלְאוֹת אִיךָ לְהַחְזִיק מְעַמָּד. וּלְבִסּוֹף חוֹלְקִים גַּם עַל סְפָרִים אֵלוֹ וּמִתְלוֹצְצִים מֵהֶם, וּמְרַחֲקִים בְּגִי-אָדָם מְקַרֵּשׁ הַצֵּלָה יְחִיד זֶה, בְּיַדָּי הַנְּסִיוֹנוֹת קָשִׁים מְאֹד מְאֹד.

וְאָמַר מוהֲרָא"ש נ"י: אַף-עַל-פִּי-כֵן סוּף כָּל סוּף דְּבַר רַבְּנוּ ז"ל יִנְצַח וְיִכְבֹּשׁ אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, וְלֹא יוֹעִיל לְסַמ"ךְ-מ"ם כְּבָר שׁוּם דְּבַר, עַל אֵף כָּל הַמְּנִיעוֹת וְהַעֲכוּבִים וְהַלִּיצָנוֹת וְלִשׁוֹן-הָרַע שְׁמִתְלוֹצֵץ וּמְדַבֵּר עַל סְפָרִים אֵלוֹ, כְּבָר לֹא יוֹעִיל לוֹ מְאוּמָה, כִּי הַסְּפָרִים הִלְלוּ יִלְכוּ מִסּוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ וּיִקְרְבוּ כָּל נְשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמָה גַם שֶׁהֵם יִתְרַגְּמוּ בְּכָל הַשְּׁפוֹת, וְיִכְבְּשׁוּ אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, אֲפֹלוֹ אֲמוֹת הָעוֹלָם. וְזֶהוּ הַדְּבָר שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁאָמַר פַּעַם: לֹא מִבְּעֵיִא שְׂאֵת עַם יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְכוּל לְהַחְזִיר בְּתִשׁוּבָה, אֲלֵא אֲפֹלוֹ אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, אֲלֵא דִּי לְעֵבֵד לְהִיּוֹת כְּרַבּוֹ, וְדו"ק.

נאוף

מוהֲרָא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר בְּדוֹר הַזֶּה הִתְפַּשְׁטָה תְּאַוַּת נְאוּף מְאֹד מְאֹד בְּעוֹלָם, בְּאִפְּן כְּזֶה שֶׁלֹּא הָיָה מִימֹת עוֹלָם, הַרְבֵּה יוֹתֵר מְדוֹר הַמְּבוּל; כִּי בְּדוֹר הַמְּבוּל, אֵף שֶׁהָיוּ מְשַׁקְּצִים וּמִתְעַבִּים בְּנְאוּף, עַם כָּל זֹאת כָּל אֶחָד מֵאֲמוֹת הָעוֹלָם הָיָה גֵר בְּעִירוֹ וּבְכִפְרוֹ, וְלֹא יָדְעוּ

זו מזה, אבל היום כל העולם פלו כבית אחד על-ידי כלי התקשרות המתעבים — השליזיה והידיאו, שמראים שם כל מיני שקוץ, תעוב, זהום ושחץ של כל אמות העולם, רחמנא לישזבן, ועל-פן הנסיונות של תאות נאוף בדור הזה הם נוראים עד מאד, ומי שנופל בתאנה זו, הוא ממש יוצא מדעתו, רחמנא לישזבן, ומה יעשה הבן שלא יחטא, כשכל הרחובות מלאים בפריצות ותמונות תועבה רעות, ומוכרים כל מיני עתונים וכתבי עת, המראים שם כל מיני שחץ, אשר דבר זה מעורר את תאות נאוף באדם, ואין עצה אחרת רק לצעק הרבה אליו ותברך.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר רבנו ז"ל אומר (לקויטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רמב), שנאוף הוא אבי אבות הטמאה, טמאת מת ממש, ובעוונותינו הרבים בטמאה זו נכשלים רב בני הנעורים, כי מה יעשו כשכל הרחובות מלאים שחץ וזהמה, וצריכים רחמים רבים ממנו יתברך, להנצל מתאנה זו, כי זוהי תאנה הכלולה מכל התאוות, ואין עצה אחרת, רק לילך למקום פנוי, שאין שם בני-אדם, ולצעק בקולי קולות ע' קלין, כמובא בדברי רבנו ז"ל (שם, סימן לו), כי התאנה הזו מעבירה את האדם על דעתו. ומי שנתפס בתאות נאוף, רחמנא לצלן, נעשה משגע ממש. הנה רואים בני-אדם שנכנסו כל-כף בתאות נאוף ובהסתכליות רעות עד שאינם יכולים לצאת מזה, וזה ממש שגעון שנדבק באדם, כי הנאוף הוא שגעון ודמיון גדול כמובא בדברי רבנו ז"ל (שם, סימן עב). כי מי שיודע מגדלת אדונינו הבורא יתברך שמו, אצלו אין שום נסיון בנאוף, אף מחמת קלקול דעתו, נדמית לו התאנה הזו כתאנה, ועל-ידי-זה בא למה שבא, רחמנא לישזבן, עד שיש בני-אדם שנלכדו בשגעון זה, רחמנא לצלן, ואינם יכולים לצאת מהפח היקוש הזה ומהקלפה הזאת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל האדם לדעת היטב, אשר מנאוף אי אפשר להנצל, כי אם על-ידי רבוי תפלה והתבודדות, וככל שאדם מרבה בתפלה והתבודדות וממשיך על עצמו אמונה פשוטה בו

יתברך, כמו-כן הוא מקרר את שבעים מדורי הגיהנם, כי תאות נאוף כלולה מכל התאות של כל אמות העולם, והיא מדורים של שבעים אמות, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן יט): אי אפשר לקרר את המדורים האלו שבוערים בו, רק על-ידי רבוי תפלה וצעקה אליו יתברך, שעל-ידי-זה יזדכך מחו, עד שיגיע לאמונה ברורה ומזככת, ואז ינצל מתאוה זו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שבכל פעם באים אצלו בני הנעורים ומספרים לו את צרתם, מה שעובר עליהם בתאות נאוף, וממש רחמנות גדולה לשמע את בעיותיהם וירידותיהם, איך שנפלו ונתלכלכו בתאות נאוף, עד שהם כל-כף שקועים בזה, שקשה וכבד להם לצאת מתאוה זו. ובעבור זה הוא תמיד מעורר את ההורים, שיחתנו את ילדיהם בגיל צעיר, שעל-ידי-זה יהיו טהורים מתאות נאוף, כי ככל שמתחננים בגיל צעיר יותר, כמו-כן זוכים להנצל מתאות נאוף, כי כשבחור מתבגר, וכבר נכנס בזה העולם, ונכנס בתוך תאוה, חס ושלום, קשה וכבד לו מאד לצאת ממנה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שספר לו ר' לוי יצחק ז"ל, שפעם אחת בראש השנה בא אל ציון רבנו ז"ל בחור אחד, ושמו היה משה אליהו, וראה אותו שופך דמעות רבות על הצינן, עד שהיה המקום רטב מרב דמעות, וכן בעת התפלה בקלויז שפך דמעות כמים, וכך המתחזר נעשה רטב. והיה לפלא בעיני ר' לוי יצחק ז"ל, מי הבחור הזה, שכל-כף בוכה על ציון רבנו ז"ל ובקלויז?! ועל-כן לקחו לאורח לראש השנה. וכשהתחיל לדבר עמו, שפך הבחור את מר לבו לפניו, ואמר לו: "מה אמר לכם, אני שקוע מאד בתאות נאוף, ממש שבעים אנפין דקלפה שמזכיר רבנו ז"ל, אריך אנפין דקלפה, ובווערת בי מאד מאד תאות נאוף, ולכן כשאני בא אל ציון רבנו ז"ל אני בוכה מאד, שאזכה כבר לצאת מזה". ואמר ר' לוי יצחק ז"ל, שהיתה לו רחמנות גדולה על הבחור, כי ראה איך שבאמת רצה לצאת מהפח היקוש הזה, ובוכה על ציון רבנו ז"ל בבכיות

עצומות, עד שהקרקע נרטבה בלי שום גזמה, וכן בקלויז בעת התפלה הנה המחזור רטב. עם כל זאת התגברה עליו התאוה כל-כף, וכשהלך ברחובות באומן היו עיניו פגומות, רחמנא לישזבן. ונגש אליו אחד מאנשי שלומנו, ואמר לו: "מי בקש ממך לבוא אל רבנו ו"ל, אתה גורם לנו בזיון, במה שאתה מסתפל" וכו'. ועל-כן לא חזר יותר אל ר' לוי יצחק ו"ל לאכל, אלא נעלם לבסוף לגמרי. וסיים ר' לוי יצחק ו"ל, שהיתה לו הקפדה גדולה על כף שבוזוהו, כי אדרבה אם רואים נשמה שרוצה כל-כף לצאת מתאות נאוף ולהתקרב אל הקדשה, אף אינה יכולה להתגבר, האם צריכים לרחק אותה? אדרבה צריכים לעזור ולסייע לה, ובפרט שבודאי אצל רבנו ו"ל כל אחד יכול לתקן את מעשיו הרעים והמגנים. ועל-כן לא טוב עשה זה שגרשו ורחקו. וסיים מוהרא"ש נ"י, אשר באמת מי שלומד ספרי רבנו ו"ל, רואה בחוש, שדרך רבנו ו"ל היתה רק לקרב ולא לרחק, אפלו את הכי גרועים, כי מובא בדברי רבנו ו"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן יג): פויק חזי גבורתא דמך, שהוא החכם, ראה כמה כחו גדול, שאפלו כמלא נימא דחלא לית דעבר, אפלו כמלא רחב החוט לא יכלתי לצאת חוץ מן החל, את שואלת שמא שבקתי מדה בעולם שעדין לא תקנתי אותה, תדע חברתי, שעדין אני משקע בכל התאות, ועדין לא יצאתי מחל אל הקדש אפלו כמלא חוט, ובודאי מי שבמדרגה כזאת, בודאי רחמנות גדולה עליו, אף-על-פי-כן פויק חזי גבורתא דמך, הינו כח החכם, שכל-כף חזק כחו שאפלו הנפש שלי בעבור, כח הצדיק כל-כף גדול, שאפלו מי שנפל בתאות נאוף, הצדיק יכול להוציאנו. אבל לפני זה כתוב, שעל-ידי הפלליות נתוסף בהם אהבה זה לזה, ואז מעוררים אלו לאלו, ואומרים זה לזה, ומזכירים זה לזה, אחי, שמא שבקת איזו מדה בעולם הזה, שעדין מושלת עליך, ואין אתה יכול להתגבר עליה, שרואים שאחד מי שמקרב באמת אל רבנו ו"ל, רוצה לעזר לזולתו, ואף-על-פי-כן חברו עונה לו, אני כבר לא צריך אותך, כי כח הגדול של הצדיק יכול לעלות גם הנפש שלי, הינו שבאמת התלמידים של רבנו ו"ל צריכים לעזור זה לזה, ולהשתדל לשאת בעל עם חברו,

ולהוציאנו מהחשך שנפל ולא לגרשו, אף-על-פי-כן הוא עונה לו, שאף שאמה רוצה לעזור לי, אבל הפח של הצדיק גדול כל-כף, שיכול להוציא את זה, ולכן צריכים לגלות ולפרסם את דעת רבנו ז"ל בעולם, ורבנו ז"ל כבר יעשה את שלו, כי בזה שמפרסמים את דעת רבנו ז"ל בעולם, שהוא אור האמונה הקדושה, עצות התפלה וההתבודדות, התחזקות ושמחה וכו' וכו', על-ידי-זה מי שנפל בתאות נאוף, גם הוא סוף כל סוף יצא משם; אשרי מי שעוסק לגלות ולפרסם את דעת רבנו ז"ל בעולם.

נצחון

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר עקר הנצחון הוא בקדושה, שהאדם צריך למסר את נפשו מאד מאד לנצח במלחמה, וזה נקרא נצחון — כשזוכה לנצח במלחמה, כי בזה העולם אנו נמצאים במלחמה תדירה, במלחמת היצר, כי היצר בוער באדם בכל מיני תאוות רעות ומדות רעות, והאדם צריך לנצח אותו ולא לפל בדעתו, אשר זה עקר הנצחון — לא להשאיר בנוקבא דתהומא רבא. כי בדרך כלל כשיש מחלוקת בין בני-אדם אחד רוצה לנצח את זולתו, ובאמת אינו יודע שאין הוא מנצח את חברו, כי אם את עצמו, כי כל אלו שהולכים במדת הנצחון, אינם מגיעים לשום דבר. למשל: כאשר יהודי מתפלל בכונה גדולה, ולומד בהתמדה, ומקרב אל רבנו ז"ל, ורוצים להפילו, אוי מתחילים לחלק עליו, וחושבים שבזה יוכלו להכניע אותו ולנצחו, ובאמת אין לה עוד טפשות גדולה יותר מזו, כי אין זה נקרא נצחון כלל, אדרבה האדם מנצח את עצמו, ולא את האיש הנפש, כי הוא בורח אליו יתברך, הוא לומד ומתפלל ועושה הרבה טוב, וזה שעומד וחולק עליו, אינו יכול לעשות שום דבר, כי ההוא מתפלל אליו יתברך ולומד את התורה הקדושה, ומתחבא אצלו יתברך, שנה ענין נצחי, וענין נצחי לא יכולים לנצח

אף פעם, ועל-פן מי שחולק על איש פֶּשֶׁר, אין הוא מְנַצֵּחַ אותו, אֶלָּא אֵת עֲצָמוֹ הוּא מְנַצֵּחַ, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן. וְאִי שְׂנֵדָמָה שְׂכַבְר נְתַק אֵת הָאִישׁ הַפֶּשֶׁר מִרְבְּנוּ ו"ל, אִין זֶה נִצְחוֹן כָּלֵל, אֶלָּא נִצְחָתָ, רַחֲמָנָא לְצַלָן, אֵת גִּשְׁמַתָּךְ, וְהַכְּנֵסְתָּ אוֹתָהּ בְּתוֹךְ הַשְּׂאוּל תַּחְתִּית וּמִתַּחְתִּיו, כִּי אֵת זֶה הָאִישׁ הַפֶּשֶׁר אֲשֶׁר בּוֹרַח אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, אִי פֶּעַם אִין יְכוּלִים לְנַצֵּחַ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂצָרִיכִים תְּמִיד לְזַכֵּר אֵת אֲשֶׁר רַבְנוּ ז"ל אוֹמַר (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קכב) עַל פְּסוּק (שְׂמוּאֵל א, טו): "וְגַם נִצַּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר", אֲשֶׁר מֵדַת הַנִּצְחוֹן אֵינָה סוֹבֶלֶת הָאֱמֶת, כִּי אִי אִם יִרְאֶה לְעֵינָיִם דְּבַר אֱמֶת, יִדְחֶה אוֹתוֹ מִחֲמַת הַנִּצְחוֹן. וְרוֹאִים בְּנֵי-אָדָם שֶׁתְּגַלֶּה לָהֶם אֵת הָאֱמֶת, וּבִשְׂוֹם פָּנִים וְאִפְּן לֹא יִרְצוּ לְקַבְּלָהּ, מִחֲמַת מֵדַת הַנִּצְחוֹן, אִי אִין זֶה נִצְחוֹן כָּלֵל, כִּי אִם שְׂקַר, אֲבָל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶפְלוּ בְּנִצְחוֹן הוּא אֱמֶת וְאֵינוּ מִשְׁקַר, חַס וְשְׁלוֹם, וְזֶה "וְגַם נִצַּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר", כִּי אֶצְלוּ יִתְבַּרֵךְ לֹא שִׁיף עֵינָן שֶׁל נִצְחוֹן, אֲדַרְבֵּה אֶצְלוּ יִתְבַּרֵךְ מְאֹד חָשׁוּב כְּשֶׁאָדָם מְנַצֵּחַ אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (פְּסָחִים קיט): "שִׁיר מְזֻמֹּר לְמִנְצֵחַ" — זְמָרוּ לְמִי שֶׁמְנַצְחִים אוֹתוֹ וְשִׂמַּח; כִּי כְּשֶׁמְדַבֵּר לְפָנָי הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּמְפָרֵשׁ שִׂיחְתוֹ בְּטַעֲנוֹת וּבִקְשׁוֹת, רוֹצֶה לְנַצֵּחַ אֵת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּבִיכּוֹל, וְהַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ יֵשׁ לוֹ תַעֲנוּג מְזֵה, וְעַל-פֶּן שׁוֹלַח לוֹ דְּבוּרִים שִׁיכֵל לְנַצֵּחַ אוֹתוֹ כְּבִיכּוֹל, כְּדִי לְקַבֵּל הַתַּעֲנוּג, כִּי בְּלֹא זֶה, בּוֹדָאֵי אֵי אֶפְשָׁר לְבָשֶׁר וְדָם לְנַצֵּחַ אֵת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אִי הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ בְּעֲצָמוֹ שׁוֹלַח לוֹ וּמְזַמֵּן לוֹ דְּבוּרִים וְטַעֲנוֹת לְנַצֵּחַ אוֹתוֹ (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קכד), כִּי זֶה רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ, שִׁינְצִחוּ אוֹתוֹ עַל-יְדֵי שִׁיבְרֵי אֵלָיו, כִּי אֶצְלוּ יִתְבַּרֵךְ מְאֹד מְאֹד חָשׁוּב הַנִּצְחוֹן שֶׁאָדָם מְנַצֵּחַ בְּקִדְשָׁה, לֹא-כֵן כְּשֶׁבָשֶׁר וְדָם רוֹצֶה לְבַטֵּל אֵת זוּלָתוֹ, זֶה כְּבָר אֵינוֹ נִקְרָא נִצְחוֹן, אֶלָּא מְנַצֵּחַ אֵת עֲצָמוֹ.

וּסְפַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי הֵרֵב מְפוֹנִיכּוֹ זְצ"ל עוֹד בְּהִיוֹתוֹ אֲבָרָךְ צְעִיר, עֶסֶק כְּבָר בְּצָרְכֵי צְבוּר, וְהֵקִים יְשיבָה לְבְנֵי הַנְּעוּרִים, וְהָיוּ

בְּעִירוֹ יְהוּדִים רַבִּים שְׂאֵינָם שׁוֹמְרֵי תוֹרָה וּמִצְוֹת, וּמְסֵרוֹ אוֹתוֹ לְמַלְכוּת, כְּדֵי לְהַכְנִיסוֹ לְצָבָא, עַל מְנַת שְׁתַּתְּבַטֵּל הַיְשִׁיבָה, וּמֵרֵב חֲלִישׁוֹת הַדַּעַת רָצָה כְּבָר לְהַפְסִיק לְעַסֵּק בְּצָרְכֵי צְבוּר וּלְהַקִּים יְשִׁיבוֹת, כִּי מָרְרוּ אֶת חַיָּו, לְכֵן הִחְלִיט לְנַסֵּעַ לְעִיר רַאדִין, וְהַתִּיעֵץ עִם הַ"חֲפֵץ חַיִּים" וְצ"ל כְּדַת מַה לַּעֲשׂוֹת. עָנָה וְאָמַר לוֹ בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: עַל-פִּי-רַב כְּשֵׁיִשׁ בְּחִירוֹת בְּזַה הָעוֹלָם, לְמִי בּוֹחֲרִים, יֵשׁ שְׁתֵּי מַפְלְגוֹת, וְאֵין יוֹדְעִים לְמִי לְבַחֵר, אֲזִי הָאָדָם בּוֹחֵר לְמַפְלְגָה הַחֲזָקָה. וְיֵשׁ בְּזַה שְׁתֵּי מַעְלֹת, אִם הֵצֵד הַחֲזָק יִנְצַח, בּוֹדָאֵי יֵיטִיב עִמּוֹ, וְאִם לֹא, אֲזִי הוּא לֹא יִנְקָם בִּי. לֹא-כֵן כְּשֶׁהוֹלְכִים אֶל הֵצֵד הַחֲלָשׁ, אֲשֶׁר בּוֹדָאֵי אֵין לוֹ סְכוּיִים לְנִצָּח, אֲזִי מִמֶּה נִפְשָׁךְ אֶפְסִיד, הֵן שְׁהוּא לֹא יִנְצַח וְהֵן שְׁיִנְקָם בִּי, וְעַל-כֵּן כְּדָאֵי לְלַכֵּת תְּמִיד לְמִנְצָח. וְסִיָּם: כְּמוֹ-כֵן בְּזַה הָעוֹלָם יֵשׁ שְׁתֵּי מַפְלְגוֹת, אַחַת חֲזָקָה וְאַחֲרֵת חֲלָשָׁה, הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הוּא הַמַּפְלְגָה הַחֲזָקָה, לְגַלּוֹת, לְפָרְסָם וּלְלַמֵּד תוֹרָה עִם עִם יִשְׂרָאֵל, זֶה הַמַּפְלְגָה הַחֲזָקָה, וְהַקְּלָפוֹת וְהַסְטָרָא אַחֲרָא וְהַרְשָׁעִים הֵם הַמַּפְלְגָה הַחֲלָשָׁה, וְעַל-כֵּן טוֹב לְהַחֲזִיק בַּמַּפְלְגָה הַחֲזָקָה, שְׁהוּא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּבּוֹדָאֵי מִי שְׁיַחֲזִיק בְּהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא — יִנְצַח, וְלִכֵּן בְּכָל מָצָב, מִי שְׁרוּצָה לְנִצָּח בַּמַּלְחָמָה, צָרִיךְ לַעֲמֹד לְצַדוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאֲזִי בּוֹדָאֵי יִנְצַח, כִּי דָבָר רִוּחָנִי בּוֹדָאֵי יִנְצַח סוּף כָּל סוּף. וְזֶה מַה שְׁהַתְּבַטָּא רַבְּנוּ ו"ל וְאָמַר: "נִצָּחְתִּי וְאִנְצַח" כִּי מִדְּתוֹ נִצַּח, וְשְׁמוֹ הַקְּדוּשׁ בְּגִימְטְרִיָּה נִצַּח. וּבּוֹדָאֵי דָבָר רַבְּנוּ ו"ל יִנְצַח אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ; וְעַל-כֵּן כָּל מִי שְׁעוֹזֵר בְּהַפְצַת מַעֲיֵנוֹת הַחֲכָמָה חוּצָה, וּמוֹסֵר אֶת נַפְשׁוֹ בְּאַמַּת בְּעִבוּר הַפְּצַת אוֹר וְדַעַת רַבְּנוּ ו"ל בְּעוֹלָם — הוּא יִנְצַח.

נפילה

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁצָרִיכִים לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, שְׁלֹא יִפֹּל, כִּי יֵשׁ הַרְבֵּה שְׁמַתְחִילִים לְהַכְנִס בְּעַבְדוּת הַשֵּׁם

יתברך ומקבלים על עצמם עבודות גדולות, ולבסוף הם נופלים, ועל-פן צריכים לבקש בכל יום ממנו יתברך, אם התחיל במשהו — שיסיים, פי ההכרח לפל, כמו שכתוב (משלי כד, טו): "פי שבע יפל צדיק וקם", הצדיק צריף לפל, אבל עקר גדלתו היא "וקם", פשוטה להחזיק מעמד, וזה פל השבע מימות שעוברות על פל מי שרוצה להפנס אל הקדשה, שזה בחינת: "שבע יפל צדיק", הינו השבע מימות עוברות עליו, אבל העקר הוא "וקם" — שיחזיק מעמד; ועל-פן צריכים הרבה לבקש ממנו יתברך שלא יפל וישאר בנפילה, אלא יוכל לקום. ורבנו ז"ל אמר (ספר המדות, אות נפילה, סימן א'): לפעמים אדם נופל ממדרגתו לעת זקנתו. וספר מוהרא"ש נ"י, שהיו הרבה מאנשי שלומנו, שבימי נעוריהם היו עובדי השם גדולים מאד, וכן בהיותם אברכים היו ממש שרפים, שבערו מאד בעבודת השם יתברך, אבל לבסוף נפלו ונתקרו לגמרי. ויש הרבה שלקחו על עצמם עבודה למעלה מכוחיהם, ולבסוף נפלו בנפילה כזו שלא יכלו לקום. וכן יש הרבה שנפלו לעת זקנתם; ועל-פן צריכים לבקש הרבה מהקדוש-ברוך-הוא, שלא יפל. ובאמת פל הירדות והנפילות שעוברות על האדם, הן רק מחמת שהתקרבותו לא היתה עם אמת, פי אם היתה עם אמת, אף פעם לא היה נופל. וכמו שאמר רבנו ז"ל (שם, סימן ט): מי שנפל מיראתו, בידוע שיראתו לא היתה טהורה. ובפרט אלו שהיו מקרבים אל הצדיק, ולבסוף נפלו ונתרחקו ממנו, סימן שפל התקרבותם לא היתה עם אמת, פי אם לא כן, אף פעם לא היו מתרחקים, כמו שאמר רבנו ז"ל (שם, סימן יג): מי שלבו נופל מההתלהבות הוא מחמת ששונא את הצדיק, וכן (שם, סימן טו): על-ידי התקשרות לצדיקים לא יפל ממדרגתו. וכל הנפילות שיש לאדם הן רק מחמת גאות וגדלות, פי באמת מי שמבטל את עצמו לגמרי אליו יתברך, לעולם לא יפל ולא יתרחק מהצדיק. ופעם אחת פגש מוהרנ"ת ז"ל את אחד מאנשי שלומנו, שהיה מאד מקרב אל רבנו ז"ל, ואחר-כך התרחק, ושאל אותו: "היתכן שתתרחק מרבי פזה?" ענה הלה ואמר: "מה אעשה, רבנו ז"ל בזה אותי ברבים, והיתה לי חלישות

הדעת ונפלת בדעת, ומחמת זה נתרקתני". ענה ואמר לו מוהרנ"ת ו"ל: "אותי אפלו אם יגרש רבנו ו"ל בנתיבות קרש עבה ברבים, לא אברח ממנו". ובזו הלשון אמר: "מיר, אפלו דער רבי וואלט מיך פארטריבען מיט א דראנג וואלט איך אויך נישט אנוועק גיגאנגען". כי מי יודע מה המתיק ממך רבנו ו"ל על-ידי הבושה שביש אותך. וחזקו מוהרנ"ת ו"ל הרבה מאד, עד שחזר בו. והכלל הוא, שאדם צריך לבקש הרבה ממנו יתברך, שאף פעם לא יתרחק ממנו, וכן לא יתרחק מהצדיק, ועל זה צריכים התחזקות עצומה מאד מאד; אשרי מי שמחזיק מעמד.

נשים

מוהרא"ש נ"י אמר, שהנשים צריכות לדעת, שיש להן כח גדול לעזור לבעליהן בעבודת השם יתברך, ואחריות גדולה מאד מטלת עליהן, כי כל עקר הצלחת בעליהן ברוחניות ובגשמיות תלוי בהן. ויש נשים שמחפשות כל מיני עבודות להתעלות ברוחניות וכו', ובינתיים אינן יודעות, שזוהי העבודה הגדולה ביותר, לעזור לבעליהן ללמד תורה, ולעסק בעבודת השם יתברך, וכפי שהוא מתעלה בן היא מתעלית. והיא מתחלקת עמו שנה בשנה בכל עניניו, כי בלעדיה לא היה זוכה לשום דבר. וכמבאר בכמה מקומות בזהר הקדוש, שאיש בלי אשה הוא פלג גופאל, ואינו נקרא בשם אדם, ולא שריא ביה^מ ברכה כלל (עין זהר הקדוש ונקרא ה. בהר קט: ועוד), ודיקא כשהיא עוזרת לבעלה, היא גורמת לשכינה הקדושה שתשרה בתוך הבית. וכדאיתא בזהר הקדוש (בראשית נ.): שכינתא לא אתעדי מן ביתא בגין דביתהו'. וכבר אמר רבנו ו"ל, שבימי אברהם, היתה

(ל) תצי גוף.

(מ) שרויה בו.

(ג) השכינה אינה סרה מהבית בשביל האשה.

השכינה נקראת בשם שרה, ובימי יצחק בשם רבקה, ובימי יעקב בשם רחל ולאה (עין תי-מוהר"ן, סימן תקסג). וכן הוא אצל כל אחד ואחד, שהשכינה הקדושה שורה בביתו בזכות אשתו. וכשהיא יודעת זאת, ועוזרת לבעלה במה שיכולה, אזי השכינה הקדושה שורה ביניהם ממש.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהרב הקדוש השר שלום מבעלו זי"ע הפליג פעם במעלת אשתו הצדקת מרת מלכה, עליה השלום, ואמר בדרך צחות על הפסוק (בראשית יד, יח): "ומלכי צדק מלך שלם", אם יש לאדם אשה צדקת כמו מלכה, אזי מלך שלם — שלום יכול להיות מלך (פי שמו היה שלום); כאומר, שלכל מדרגותיו זכה בזכות אשתו הצדקת. וידוע, שבהיותו עוסק בעבודתו בקדש, להיות ער אלף לילות רצופים וכו', עזרה לו אשתו כל לילה, ואחזה לו את הגר, ושמרה עליו שלא יפל בשנה. ולכן אמר בענותנותו, שאם יש לאדם צדקת כזאת לאשה, בנדאי יכול להיות צדיק גדול, וכן הוא אצל כל אחד ואחד, שפפי שאשתו עוזרת לו בעניניו, כל אחת כפי בחינתה, בן יכול להיות צדיק גדול ולהגיע לשלמות אמתית.

וכשהספיד מוהרא"ש נ"י את אמו הצדקת מרת מלכה, עליה השלום, גם אמר עליה הפסוק הנ"ל: "ומלכי צדק מלך שלם", שמחמת שהיתה אמו מרת מלכה, עליה השלום, צדקת כזאת, לכן זכה אביו שליט"א להקדיש כל ימיו ושנותיו ללמוד התורה הקדושה, ולהיות נמנה בין גאוני ארץ, פי אמו שמרה עליו מאד, ולא הניחה לו לעשות דבר מעסקי הבית, והיה כל רצונה וכסופה לראותו עוסק בתורה יומם ולילה, ולכן זכה להתעלות בתורה כפי שזכה. וזהו פרוש יתר דברי הפסוק הנ"ל: "ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין", לחם ויין מרמזים על דברי תורה, כמו שפיתוב (משלי ט, ו): "לכו לחמו בלחמי ושתו ביינ מסכתי", ואמרו חכמינו הקדושים (תגינה יד), שנה סובב והולך על דברי תורה, פי בזכות צדקת אשתו, זכה לחבר הרבה חדושי תורה, שהם בחינת לחם ויין,

"והוא כהן לאל עליון", וזכה לעסק בתפלה ובעבודת השם יתברך, שהיא בחינת עבודת הכהנים בבית-המקדש. וכשהאשה יודעת זאת היטב, ומבינה איזו אחריות גדולה מטלת עליה, אזי תסתכל על כל החיים בצורה אחרת לגמרי, ויבדאי תשתדל לעזור לבעלה במה שרק תוכל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמקבל בין אנשי שלומנו, שגם רבנו ז"ל אמר שיחה כזאת אודות אשתו הצדקת מרת סאסיע, עליה השלום, כי בשיחות-הר"ן (סימן קסו), מוכא שרבנו ז"ל אמר: "מיט איין זאך איז מיר געראטן"^ס, ולא כתוב שם מהו הדבר, ויש בזה שתי דעות בין אנשי שלומנו, דעה אחת, שבשעה שרצו כל הנשמות ליהנות מעץ הדעת טוב ורע, נשמתו של רבנו ז"ל לא הלכה לשם כלל, ודעה אחרת, שאשתו אחזה עמו בכל עניניו ועבודותיו מתחלה עד הסוף, ולא מנעה ועכבה אותו בשום דבר, ואף ברבוי תעניותיו וסגופיו וכו' לא הפריעה לו כלל, וזה מה שהועיל לו ביותר. הרי שכל עקר מדרגות הצדיקים וכו' להן דיקא מחמת שהיתה להם אשת חיל, לסייע בכל עניניהם. ולכן ראוי לכל אשה לדעת זאת, ולהיות לעזר אמתית לבעלה להתעלות בעבודת השם יתברך, ואזי תזכה לחלק עמו שוה בשוה, וליהנות מכל המדרגות וההשגות שיוזכה להשיג בעבודת השם יתברך, ויהיה טוב לשניהם לנצח.

סבלנות

מוהרא"ש נ"י אמר, שאדם צריך להרגיל את עצמו מאד במדת הסבלנות, כי אין עוד דבר נחוץ בחיי האדם כמו מדת הסבלנות, כי עוברים על כל אדם בזה העולם בכל יום כל מיני צרות ויסורים

(ס) בדבר אחר הצלחתי.

וּעֲגַמַת נַפֶּשׁ, מְרִירוֹת וְהִרְפָּתָקָאוֹת, הֵן מַעֲצָמוֹ וְהֵן מְאַחֲרִים, הֵן מִהֶקְרוֹבִים וְהֵן מִהֶרְחֻקִים, וְאֵי אֶפְשָׁר לְעֹבֵר אֶת זֶה הָעוֹלָם בְּלִי סִבְלָנוֹת, וְזוֹ הַתְּרוּפָה הַיְקָרָה בְּיוֹתֵר לְאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם, לִהְיוֹת סִבְלָן עַל כָּל הַבָּא עָלָיו, וְלֹא לְצֵאת לְרִיב עִם אֶף אֶחָד. וּמִי שְׂזוּכָה לְהַגִּיעַ אֶל מִדַּת הַסִּבְלָנוֹת, הוּא זוֹכֵה לְחַיִּים נְצִחִים, חַיִּים אַרְפִּים עוֹד בְּזֶה הָעוֹלָם, לֹא-כֵן מִי שֶׁעֲצָבָנִי, וְכָל דְּבַר קָטָן מְרַגֵּז אוֹתוֹ וּמְכַנִּים בּוֹ מִתְחִים, הוּא סוֹבֵל חַיִּי גִיְהוּם עוֹד בְּזֶה הָעוֹלָם; וְעַל-כֵּן אֲשַׁרִּי מִי שְׂזוּכָה לְעֹבֵד עַל מִדַּת הַסִּבְלָנוֹת, כִּי כְּשֵׁי שׁ לוֹ מִדַּת הַסִּבְלָנוֹת — יֵשׁ לוֹ הַכֵּל, וּכְשֵׁאִין לוֹ מִדַּת הַסִּבְלָנוֹת — אֵין לוֹ כְּלוּם. וּכְמֵאֹמֵר הַחֶכֶם: "הַסִּבְלָנוֹת הִיא תַּחְבוּלָה לְמִי שֶׁאֵין לוֹ תַּחְבוּלָה". וְרוֹאִים בְּחֹשׁ, שְׂבִנֵי-אָדָם מִסִּתְבָּכִים בְּצָרוֹת גְּדוּלוֹת דִּיקָא עַל-יְדֵי שְׁהִתְמוּטָטוֹ עֲצִבְיָהֶם, וְנִכְנָסִים בְּכַעַס וּרְצִיחָה עַל זוּלָתָם, וְעַל-יְדֵי-זֶה הֵם סוֹבְלִים יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְאִם הָיוּ שׁוֹתְקִים וְסוֹבְלִים כָּל אֲשֶׁר עוֹבֵר עֲלֵיהֶם, הָיוּ נִצְלִים מִכָּל מִינֵי צָרוֹת וְהַזְקִים, וְאִדְרָבָה הִנֵּה הָרַע נוֹפֵל עַל מַצְעָרֵיהֶם.

וּסְפַר מוֹהֲרָא"ש נ"י סְפוּר נִפְלָא, שְׂיָדוּעַ שֶׁהֲגַרְף פּוֹטוּצְקֵי הִנֵּה גַר צָדֵק, וְנִתְגַּיֵר לְשֵׁם שְׁמַיִם, כִּי הַכִּיר אֶת הָאֱמֶת, וּמָסַר אֶת נַפְשׁוֹ עַל גְּרוֹתוֹ. וְהַכְּנָסִיָּה הַקְּתוּלִית חִפְשָׁה אַחֲרָיו מְאֹד, כִּי רָצְתָה לְהַרְגוֹ, אֲבָל יַעַן שֶׁבָרַח וְהִחְלִיף אֶת מִלְבוּשׁוֹ, וְהִצְמִיחַ זָקֵן וּפְאוֹת, לֹא הִפְרִיחוּהוּ, אֶף שֶׁחִפְשׁוּהוּ בְּכָל עִיר וְעִיר וּבְכָל עֵינָהּ וּכְפָר נִדַּח, וְלֹא יָכְלוּ לְמַצֵּא אוֹתוֹ, כִּי לֹא הִפִּירוּ אוֹתוֹ. וְהוּא הִנֵּה יוֹשֵׁב בְּעִיר אֵילִיָּה, וְלָמַד בְּבֵית-הַמְּדֻרָשׁ שֶׁל הָעִיר בְּהַתְּמַדָּה רַבָּה עַד מְאֹד, וְאֶף שְׂיָדְעוּ תוֹשְׁבֵי הַמְּקוֹם שֶׁמְחַפְשִׁים אוֹתוֹ, עִם כָּל זֹאת לֹא הִינּוּ לְמַסְרוֹ, חַס וְשְׁלוֹם, כִּי יָשַׁב כָּל הַיּוֹם וּלְרֵבּוֹת הַלַּילוֹת רַק בְּבֵית-הַמְּדֻרָשׁ, וְלָמַד בְּהַתְּמַדָּה יוֹצֵאת מִן הַכֵּלָל. וַיְהִי הַיּוֹם, הִנֵּה שָׁם נֶעַר פּוֹחַז וְחִצּוּף, שְׂיָרַד לְחַיָּיו, וְתָמִיד נִכְנָס לְבֵית-הַכְּנָסֶת בְּשַׁעַת שֶׁאֵין אֶף אֶחָד, וְהִצִּיק לְגַר צָדֵק מְאֹד מְאֹד, וְעָשָׂה רַעַשׁ וְהִמּוּלָה גְּדוּלָה, וְלֹא הִנִּיחַ לוֹ לְלָמַד, וְעַל אֶף שֶׁהֲגַר צָדֵק בְּקִשׁוֹ מְאֹד מְאֹד: "תַּנִּיחַ לִי לְנַפְשִׁי, וְאֵל תְּבַלְבְּלֵנִי בְּלִמּוּדֵי". עִם כָּל זֹאת לֹא הוֹעִיל כָּלָל, כִּי הִנֵּעַר הַבְּלִיעַל

יָרַד מִמֶּשׁ לְחַיִּיו, וְהִצִּיק לוֹ עַד מְאֹד. וּפְעַם אַחַת בְּשֶׁהֲגִדִישׁ אֶת הַסָּאָה וְהוֹצִיאוֹ מִפְּלִי, קָרָא לוֹ הַגֵּר צֶדֶק בְּחֻמּוֹ: "מִמְזוֹר". וְרַץ הַנּוֹעַר הַבִּיתָה, וְסִפֵּר לְאָבִיו, מָה אָמַר לוֹ הַיְהוּדִי בְּבֵית-הַמְדָּרֶשׁ. וְתִכְף-וּמִיד רַץ אָבִיו בְּכַעַס גָּדוֹל לְבֵית-הַמְדָּרֶשׁ, וְחָרַף וּגְדַף אֶת הַגֵּר צֶדֶק, וְלֹא חָדַל מִלְקַלְלוֹ וּלְחַרְפוֹ וּלְבֹזוֹ. וְהַגֵּר צֶדֶק עָמַד עַל נַפְשׁוֹ, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ סְלִיחָה וּמַחִילָה עַל הַבְּטוּי שֶׁהִתְבַּטָּא, וְהַתְנַצֵּל שֶׁנִּפְלַט מִפּוֹ מֵרֶב הַצַּעַר וְהִיסוּרִים וְעִגְמַת הַנֶּפֶשׁ שֶׁהֵבִין גּוֹרֵם לוֹ זֶה כַּמָּה שְׁבוּעוֹת רְצוּפִים, מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ בְּלֹא הַפְּסֵק. וְאָבִי הַנּוֹעַר הָיָה אָדָם רַע מְאֹד, וְלֹא רָצָה לְקַבֵּל הַתְנַצְלוֹתוֹ וְתַרְוִצוֹ, אֲלֵא קָלְלוֹ בְּקַלְלוֹת גְּמֻרָצוֹת, וְחָרְפוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַד שֶׁלֹּא יָכוֹל הָיָה לְהַבְלִיג עַל כַּעְסוֹ, וְנִחַפְּזוֹ לְמִשְׁטָרָה, וְהִלְשִׁין כִּי בְּבֵית-הַמְדָּרֶשׁ הַמְקוּמִי נִמְצָא הַגֵּרֶף פּוֹטוּצְקִי, שֶׁהִפְנִסְיָה מִחֻפְּשֵׁת אַחֲרָיו. וְתִכְף נַעֲשֶׂה רַעַשׁ גָּדוֹל בֵּין הַשְּׁלִטוֹנוֹת, שֶׁמְצָאוּ אֶת הַגֵּר צֶדֶק שֶׁמִּחֻפְּשִׁים אַחֲרָיו זְמַן רַב. וּכְאוּ שׁוֹטְרִים וְאַסְרוּהוּ בְּבֵית-הַפֶּלֶא שְׁבוּיֵלְנָא, וְהָיָה שֵׁם זְמַן רַב, וְעָנּוּ אוֹתוֹ בְּכָל מִינֵי עֲנוּיִים וְיִסוּרִים, וּפְתוּ אוֹתוֹ שִׁיחֹזֵר לְנִצְרוּת, וְהוּא הִתְעַקֵּשׁ וְלֹא רָצָה בְּשׁוּם אִפְּן, עַד שֶׁדָּנּוּ אוֹתוֹ לְשַׂרְפָּה בְּאֵשׁ בְּיוֹם שְׁנֵי שָׁל חַג הַשְּׁבוּעוֹת בְּשַׁנַּת תַּק"ט, וְסָבַל יְסוּרֵי תַּפְתּ מֵרֶב הָעֲנוּיִים שֶׁעָנּוּהוּ. וְכִף אָמַר קִדְּם שֶׁשָּׂרְפוּ אוֹתוֹ: "אוֹדוֹת הָאָדָם שֶׁמִּסֵּר אוֹתִי לְשִׁלְטוֹן הַקְּתוּלִי, וְעַל יְדוֹ אֲנִי הוֹלֵךְ עִכְשָׁו לְהַשְׂרֵף עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם, אִם יִהְיֶה לִי אִיזָה חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, לֹא אֲנוּחַ שֵׁם וְלֹא אֶשְׁקֹט, עַד שֶׁיַּעֲלֶה בְּיָדִי לְהַבִּיאוֹ לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהָרִי הוּא זְפַנִּי בְּאֶשֶׁר גָּדוֹל כְּזֶה, לְהַשְׂרֵף עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם". וְנִשְׂרַף לְעֵינֵי הַמּוֹן גּוֹיִים פְּרוּעִים, לְאַחַר עֲנוּיִים קָשִׁים וּמְרִים.

וְסִיִּים מוהרא"ש נ"י: רואים מכאן אֵל מַה מֵדַת הַסְּבָלָנוֹת יְכוּלָה לְהַבִּיא אֶת הָאָדָם, אִם הָיָה סוֹבֵל אֶת הַחַרוּפִּין וְהַגְּדוּפִין וְהַצַּעַר וְעִגְמַת הַנֶּפֶשׁ, שֶׁהַנּוֹעַר הַפּוֹחַז חָרְפוֹ וּגְדַפּוֹ וְצַעְרוֹ, וְלֹא הָיָה מִתְבַּטָּא נִגְדוֹ בְּבְטוּי כְּזֶה, אִף פְּעַם לֹא הָיוּ תּוֹפְסִים אוֹתוֹ, וְלֹא הָיָה בָּא לְיָדֵי יְסוּרִים כְּאֵלוֹ, אִף שֶׁבְּאִמַּת זְכָה לְהַשְׂרֵף עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם, עִם כָּל זֹאת הָיָה יְכוּל לְמַנֵּעַ מִמֶּנּוּ אֶת הַצַּעַר וְהִיסוּרִים וְהַמְכַאוּבִים שֶׁעָבְרוּ עָלָיו,

אם הִיָּה סוֹבֵל אֶת כָּל אֲשֶׁר בָּא עָלָיו. וּמִי יוֹדֵעַ אִם לֹא עַל-יְדֵי הַחֲרוּפִין וְהַגְדוּפִין וְהַצָּרוֹת שֶׁגָּרַם לוֹ הַנַּעַר הַפּוֹחַז הַזֶּה, הִיָּה מִתְמַרְק כָּל עֲבָרוֹ. וְעַל כֵּן כְּשֶׁאֶחָד סוֹבֵל חֲרוּפִין וְגְדוּפִין, עָלָיו לְסַבֵּל אֶת כָּל הַבָּא עָלָיו, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִנָּצַל מֵעֲנָשִׁים קָשִׁים וּמְרִים הַעֲלוּלִים לְבוֹא עָלָיו מִחֲמַת מַעֲשָׂיו. כִּי בְּאֵמַת הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אָב הַרְחֵמֶן, וּמְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתָיו, וּכְשֶׁאֶדָם זוֹכֵה לַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, הִיָּה צָרִיף לְהַתְעַנּוֹת תַּעֲנִיּוֹת עַל כָּל הָעֶבֶר שְׁלוֹ, שְׁחָטָא וּפְגַם נִגְדוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מַחְלִיף לוֹ בְּזֶה שְׁשׁוּלַח אֵלָיו אֵיזָה קַל וְרִיק וּפּוֹחַז, הַמְחַרֵף וּמַגְדֵף וּמְדַבֵּר עָלָיו כָּל דְּבַר אָסוּר, וּכְשׁוֹזֵכָה לְדוּם וְלִשְׁתַּק, וְלְסַבֵּל כָּל הָעוֹבֵר עָלָיו, עַל-יְדֵי-זֶה מִתְכַּפְּרִים לוֹ כָּל עוֹנוֹתָיו.

סְתָרֵי תוֹרָה

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁצָרִיף לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְלַמֵּד סְתָרֵי תוֹרָה, הֵינּוּ סֵפֶר הַזֶּהָר וְהַתְקוּנִים, כְּתָבֵי הָאֲרִיז"ל, וְסִפְרֵי תַלְמִידֵי הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְדוּשׁ, זְכוּתָם תִּגַּן עָלֵינוּ, שְׁכַל אֱלוֹהִים בְּכָלל סְתָרֵי תוֹרָה. וּבִפְרָטִיּוֹת סִפְרֵי רַבְּנוֹ ז"ל, שֶׁהֵם כְּלוּלִים מֵהַכֹּל; כִּי רַבְּנוֹ ז"ל הִלְבִּישׁ אֶת חֲכַמַת הַזֶּהָר וְחֲכַמַת הַקַּבְלָה וְאֶת כָּל הַגְּלוּיִים שֶׁל הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְדוּשׁ זי"ע וְתַלְמִידָיו הַקְדוּשִׁים, בְּאֶפֶן וּבְצוּרָה כְּזוֹ, שְׁאֵפְלוּ הַיְרֻדִים וְהַנְּפוּלִים וְהַמְשַׁלְכִים בְּמַדוּתֵיהֶם וּבַתְּאוּתֵיהֶם הַרְעוֹת, גַּם-כֵּן יִזְכּוּ לְהָאִיר עַל נַפְשָׁם אֹר וְזִיו וְחַיּוֹת וּדְבָקוֹת הַבּוֹרָא יִתְבַּרֵךְ שְׁמוֹ. וְעַל כֵּן אֲשֶׁרֵי וְאֲשֶׁרֵי מִי שְׁמַתְמִיד בְּסִפְרֵי רַבְּנוֹ ז"ל, שֶׁהֵם הֵם סְתָרֵי תוֹרָה, וְכֵן קוֹבֵעַ לְעֲצָמוֹ שְׁעוֹר בְּכָל יוֹם בְּזֶהָר וּבַתְּקוּנִים וּבְכְתָבֵי הָאֲרִיז"ל, בְּעֵץ חַיִּים וּבִפְרֵי עֵץ חַיִּים, וּבְכָל סִפְרֵי תַלְמִידֵי הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְדוּשׁ, זְכוּתָם יִגַּן עָלֵינוּ, כִּי עַל-יְדֵי כָּל זֶה יִזְכֶּה, שְׁיֵאִיר לוֹ מַחוּ בְּאוֹר גְּדוֹל מְאֹד, וְיִפְתָּחוּ לוֹ מַחִין תְּדָשִׁים לְגַמְרֵי, אֲשֶׁר לֹא יָדַע כָּלָל עַד עַכְשָׁו. וּבִפְרָט בְּדוֹרוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי,

שֶׁהַכְּפִירוֹת וְהָאֲפִיקוֹרְסוֹת מְתַגַּבְרוֹת וּמְתַפְשָׁטוֹת מְאֹד בְּעוֹלָם, רְאוּי לְכַל בַּר יִשְׂרָאֵל לְעֵסֶק בְּסִתְרֵי תוֹרָה. וְאֵין עוֹד סְגֵלָה וְהַצְלָחָה לְהַנְצִיל מִהַכְּפִירוֹת וְהָאֲפִיקוֹרְסוֹת שְׁנִתְפָּשְׁטוּ בְּעוֹלָם עַל-יְדֵי הָעַרְב־רַב שְׁנִתְעַרַב בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ הַלְמוּד שֶׁל סִתְרֵי תוֹרָה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂדִיקָא עַל-יְדֵי שְׂאָדָם לוֹמַד סִתְרֵי תוֹרָה, זוֹכֵה לְהַבְדִּיל מִדְרָכֵי הַגּוֹיִים, וּכְבָר אֵינוֹ יְכוֹל לְסַבֵּל אֶת אַמּוֹת הָעוֹלָם כָּלֵל, כִּי דִיקָא מִי שְׁלוּמַד סִתְרֵי תוֹרָה, הוּא דְבוּק בְּחֵי הַחַיִּים בּו יִתְבַרֵךְ, וְרוּאָה וּמְבִין וּמְבִיט בְּמַעֲלַת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אֵיךְ הֵם בְּנִים לְמָקוֹם בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ, וְכִמוֹ שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִים יד, א): "בְּנִים אַתֶּם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם". וְלִהְיוֹת, אַמּוֹת הָעוֹלָם הֵם הַזֹּהֶמָה שֶׁל הָעוֹלָם וְהַחֲמָרִיוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, וְכֹל מֵה שְׂאָדָם לוֹמַד יוֹתֵר סִתְרֵי תוֹרָה, הוּא אוֹהֵב יוֹתֵר אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאֵינוֹ יְכוֹל לְסַבֵּל אֶת אַמּוֹת הָעוֹלָם וְהַגּוֹיִים. וְכִמוֹ שֶׁמְצִינוּ בְּגִמְרָא (שָׁבַת לג.), שְׂדִיבְר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי בְּגִנוֹת מְלָכוֹת רוּמִי, מְלָכוֹת הִרְשָׁעָה, וְאָמַר: כֹּל מֵה שְׁעָשׂוּ לֹא עָשׂוּ אֶלָּא בְּשִׁבְלִים, בְּשִׁבְלִי כְּבוֹדָם וּבְשִׁבְלִי כְּסָפָם, עָשׂוּ מְרַחֲצָאוֹת וּגְשָׁרִים הַכֹּל בְּשִׁבְלִים. וְכֵן אָמַר (סְפָרִי בַּהֲעֲלוֹתָךְ ט): הִלְכָה בְּיָדוֹעַ שְׁעָשׂוּ שׁוֹנָא לִיעֶקֶב; כִּי דִיקָא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, שֶׁהוּא גֵלָה סִתְרֵי תוֹרָה יוֹתֵר מִכָּל הַתַּנְאִים, עַל-כֵּן הוּא דִיקָא לֹא הָיָה יְכוֹל לְסַבֵּל אֶת הַגּוֹיִים וְאַמּוֹת הָעוֹלָם, וְהַתְּבַטָּא כְּלַפֵּיהֶם כְּפִי שֶׁהַתְּבַטָּא, וְכִמוֹ-כֵן כֹּל מִי שְׁלוּמַד יוֹתֵר סִתְרֵי תוֹרָה, הוּא אֵינוֹ יְכוֹל לְסַבֵּל אֶת הַגּוֹיִים כָּלֵל. וּבַפֶּרֶט כְּשֶׁאֵנוּ מְתַבּוֹנְנִים בְּמֵה שְׁעָבַר עַל עַם יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁךְ אֲלָפִים שְׁנוֹת גְּלוּתָנוּ, שֶׁהִרְגוּ וְרָצְחוּ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בְּמִיתוֹת מְשֻׁנוֹת וְאַכְזָרִיוֹת מְאֹד, בְּהִרְגוּ וּבְחָנְקוּ, בְּשִׁרְפָה וּבְסִקִּילָה וְכו', וְאֵין שׁוּם מִיתָה אַכְזָרִית בְּעוֹלָם, שְׁלֹא בְּצַעֲוֵי הַגּוֹיִם, יִמַח שְׁמֵם וְזָכְרָם, בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל. וּמִי שְׂבָקִי בְּסִדֵּר הַדּוֹרוֹת, יוֹדַע אֵיךְ עַם יִשְׂרָאֵל סָבַל תְּמִיד מִהַנּוֹצְרִים, יִמַח שְׁמֵם וְזָכְרָם, וּמֵהִישָׁמְעָאֲלִים, יִמַח שְׁמֵם וְזָכְרָם, שֶׁהִרְגוּ וְרָצְחוּ, חָמְסוּ וּגְזְלוּ אֶת יִשְׂרָאֵל, וּבְכָל מִינֵי תַחְבּוּלוֹת בָּאוּ עֲלֵיהֶם, עַד שֶׁאֵין אַרְבַּע אַמּוֹת בְּעוֹלָם, שְׁלֹא יִהְיֶה רוּוִי בְּהֵן דָּם יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁךְ אֲלָפִים שְׁנוֹת גְּלוּתָנוּ. וְאִם-כֵּן פִּיצַד יְכוֹלִים לְאַהֵב אֶת

הגויים, וללמד עמָהם תורה?! ואפלו המצוות השייכות להם אין ראוי ללמד עמָהם כָּלל, רק צריכין תמיד לקטרג עליהם, כי אין שום מחילה על כל מה שעשו לעם ישראל. וזו טעות חמורה, שהולכים ללמד עמָהם מצוות, יהיה ממי שיהיה, זוהי טעות גמורה, וכל גדולי ישראל לא עסקו בזה, ואין אנו מוצאים אצל אף אחד מהראשונים ובעלי התוספות וכל המקבלים וכל תלמידי הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע, שיעלה על דעתו רעיון בזה, אין זו אלא טעות חמורה מאד, כי על הגויים צריכין רק לקטרג ולידע את האמת, שהרגו וטבחו, חנקו וחסו את נשמות ישראל. וכדאי לעין היטב בתולדות ימי עמנו, מה שסבלו — הן מהנוצרים והן מהישמעאלים, שהם קלפות עשו וישמעאל המתגברות תמיד על נשמות ישראל. ולכן דיקא כל מי שלומד יותר סתרי תורה, הוא אינו יכול לסבל אותם, אדרבה, הוא רואה את מעלת גדלת נשמות ישראל, ולהפוך — אינו יכול לסבל את טמאת וזהמת הגויים. וככל שאדם מכניס את עצמו יותר בסתרי תורה, הוא רואה איך שנשמות ישראל הן רוחניות חיות אלקות, ולהבדיל אלף אלפי הבדלות, אמות העולם הן תכלית גשמיות וחמריות העולם; אשרי מי שמכניס את עצמו בלמוד סתרי תורה, שעל-ידי-זה ינצל מדעות פוזבות, וכן ינצל ויבדל מלילה בדרך הגויים ובהמתם, ולא יהיה לו שום חלק ונחלה עמָהם כָּלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמי שמכניס את עצמו בלמוד סתרי תורה, הן זהר ותקונים, והן כתבי האריז"ל: עץ חיים, פרי עץ חיים ושמונה שְׁעָרִים, והן ספרי תלמידי הבעל-שם-טוב הקדוש, ובפרט ספרי רבנו ז"ל, אז חיינו חיים אחרים לגמרי, כי תמיד מרגיש על עצמו ערבות, נעימות, ידידות, זיו חיות אלקותו יתברך, כי הלמוד בסתרי תורה פותח את המוח בדבקות הפורא יתברך שמו, וזוכה שיהיה לו ישוב הדעת אחר לגמרי, כי כבר מבין היטב את רזי וסתרי הבריאה, ועל-פן טוב מאד להתמיד בכל יום בסתרי תורה, וזו תועלת גם לנגלות התורה, שאז רואה שגם נגלות התורה וההלכות שלומדים, גם-כן קשורות בסתרי נסתרות, כי אין דבר בעולם שלא

יהיה קשור בסתרי נסתרות התורה הקדושה, ואפלו המצוות שזוכים לקיים בדרך קבלת על, יש בזה טעמים על-פי סתרי תורה, כי כל מצוה ומצוה יש לה היחודים שלה, שעל-ידי קיום המצוות שמקיימים בתמימות ובפשטות, ועל-ידי פונת המצוות שמכוננים בשעת קיום המצוות, ממשיכין על עצמו אור, זיו, חיות ודבקות הבורא יתברך שמו; ועל-פן כדאי ללמד בכל יום סתרי תורה, שאז יפתחו עיני שכלו לגמרי.

ספר תורה

מוהרא"ש נ"י אמר, שמצות כתיבת ספר תורה, היא המצוה האחרונה מתנ"ג [שלש מאות ושלש עשרה] מצוות, והיא מצוה הפוללת שאר כל המצוות, וצריכים לבקש תמיד ממנו יתברך, שיזכה לקיים מצות כתיבת ספר תורה, כי בזה שזוכים לקיים מצות כתיבת ספר תורה, ממשיכין את הקדוש-ברוך-הוא בזה העולם, כי התורה הקדושה היא חכמתו יתברך, ועל-פן פשוטים לכתב ספר תורה, ממשיכים את חכמתו יתברך בעולם, והיא המתקת הדינים מעם ישראל.

ושבח מוהרא"ש נ"י מאד את המנהג הטוב, שהתפשט בשנים האחרונות בכל תפוצות ישראל, שכל בר יכלת כותב ספר תורה, והוא ענין נורא ונפלא מאד, מאחר שהגרמנים הרשעים, ימח שמם וזכרם, שרפו כל-כף הרבה ספרי תורה בעת מלחמת העולם השנייה, ואבדו אלפים ורבות ספרי תורה, רחמנא לישזבן, על-ידי שזוכים לכתב ספרי תורה חדשים, בזה ממשיכין ישועות רבות לעם ישראל. ועל-פן מי שזוכה לכתב ספר תורה, ראוי לו לשמח מאד מאד, על נעם חלקו, כי יש לו חלק בהמתקת הדינים בעולם, כי על-ידי כתיבת ספר תורה נמתקים הדינים מעם ישראל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שְׁבֹזָה שְׁנוֹתַיִם בְּסֵף לְסוֹפֵר שְׁיִכְתֹּב
 בְּעִבּוּרוֹ סֵפֶר תּוֹרָה, זֶה מִמֶּשׁ כְּמוֹ שֶׁהוּא כּוֹתֵב בְּעִצְמוֹ, וְכֵן בְּשֶׁאֶחָד
 קוֹנֶה סֵפֶר תּוֹרָה חֲדָשׁ, שְׂזֵה עֲתָה נִסְתַּיְמָה כְּתִיבְתוּ, זֶה גַם-כֵּן בְּכָל־
 מִצְוֹת כְּתִיבַת סֵפֶר תּוֹרָה. וְאָמַר, שֶׁהִשְׁתַּוְּקַק מְאֹד מְאֹד בְּמָה שְׁנַיִם
 לְכַתֵּב סֵפֶר תּוֹרָה, וְזָכְרוּ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אַחֲרֵי תַפְלוּת וּבִקְשׁוֹת
 רַבּוֹת שֶׁבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ, שֶׁמִּצָּא סוֹפֵר יֵרָא שְׁמַיִם גְּדוֹל, וְכַתֵּב אֲצִלוֹ
 שְׁנַיִ סֵפְרֵי תּוֹרָה, הָאֶחָד לְזִכְרוֹתוֹ נ"י, וְהַשְּׁנַיִ לְזִכְרוֹת זִוְגָתוֹ הַרְבֵּינִית
 שֶׁתַּחֲיָהּ, וְאֵת שְׁנַיִ סֵפְרֵי הַתּוֹרָה הָאֵלוֹ כְּתַבְּכֶם הַסּוֹפֵר לְשִׁמוֹ, הֵינּוּ
 מִהִתְחַלֵּה עַד הַסּוֹף כְּתַבְּכֶם בְּשִׁבְלֹו. וּפְעַם אָמַר לָנוּ: "אֵת גְּדֹל
 הַשְּׁמִימָה שֶׁהִיָּה לִי בְּעַת שְׁפִיִים לְכַתֵּב לִי אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַרְאִשׁוֹן,
 אֵינִי לְתַאֵר וְאֵינִי לְשַׁעַר כָּל־ל, עַד שֶׁבּוֹ בְּמִקּוֹם נִסְכַּם בְּדַעְתִּי לְכַתֵּב עוֹד
 סֵפֶר תּוֹרָה. וְכֵן זְכִיתִי לְכַתֵּב שְׁנַיִ סֵפְרֵי תּוֹרָה". וְאַחֲרֵי-כֵן לָקַח אֵת
 שְׁנַיִ סֵפְרֵי הַתּוֹרָה לְאוּמָן לְקָרָא בָּהֶם בְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה, וּמְאֹד מְאֹד שְׂמַח,
 שְׂאֲחֵר שְׁנַיִם רַבּוֹת כָּל-כֵּף, שֶׁבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ שִׁיִּזְכֶּה לְכַתֵּב סֵפֶר
 תּוֹרָה בְּעִבּוּרוֹ וּבְעִבּוּר זִוְגָתוֹ, הִבִּיאֵם גַּם לְאוּמָן לְקָרָא בָּהֶם בְּרֵאשׁ
 הַשְּׁנָה. וְאַחֲרֵי-כֵן כְּשֶׁהִיָּה חֶסֶר לְאִנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ סֵפֶר תּוֹרָה בְּיַבְנָאֵל,
 בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד, שִׁיִּחּוּס וִירְחֹם עָלָיו, וַיִּזְמַן לוֹ סֵפֶר
 תּוֹרָה מוֹכֵן, כִּי לֹא הִיָּה לְאִנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שׁוּם סֵפֶר תּוֹרָה לְקָרָא בוֹ,
 וְהָיוּ שְׂרוּיִים בְּצַעַר גְּדוֹל, וּמִחֲמַת דַּחַק הַשְּׁעָה לֹא הִיָּה בְּכַדִּי שִׁיעֲשֵׂה
 לְהִתְחַיֵּל לְכַתֵּב וּלְסַיֵּם, שְׂזֵה אוֹרֶךְ כְּשִׁנְתַיִם וְכוּ', וְלִכֵּן בִּקֵּשׁ אֲזַ מִמֶּנּוּ
 יִתְבַּרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד, שִׁיִּזְמַן לוֹ סוֹפֵר יֵרָא שְׁמַיִם גְּדוֹל, שֶׁכַּתֵּב כָּבֵד
 סֵפֶר תּוֹרָה, וְאֵינּוּ מוֹצֵא קוֹנֶה. וְתַכְף-וּמְיָד כְּשִׁפְסִיִם לְהִתְפַּלֵּל זְמַן לוֹ
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא סוֹפֵר יֵרָא שְׁמַיִם, וְקִנְהָ אֲצִלוֹ סֵפֶר תּוֹרָה חֲדָשׁ,
 שְׂאֵף עֲתָה סַיִם לְכַתְּבוֹ, וְיִנְדְרוּ לְעֵלוּי גִשְׁמַת אָמוֹ ע"ה. וּמֵאֲז הוּא
 שְׂמַח מְאֹד מְאֹד, שְׂזָכָה לְקַיֵּם מִצְוֹת כְּתִיבַת סֵפֶר תּוֹרָה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאם היו אנשים יודעים מעלת ספר תורה,
 היו מכבדים את הספר תורה מאד מאד. ודרךפול של האריז"ל היתה
 בעת פתיחת הארון, שהיה מלהב מאד מאד, והלך ללוות את הספר
 תורה מארון הקדש עד הבימה, ולא חזר אל מושבו, עד שגמרו את

הגבּהת התורה. (כי מנהג הספרדים וכן המנהג בירושלים לעשות הגבּהת קדם קריאת התורה). וכשסיימו את ההגבּהת, והניחו את הספר תורה על התבּה, אז חזר אל מושבו, ותמיד היה מלווה את הספר תורה בשמחה עצומה. ואמר, שבעת שפותחים את ספר התורה, נפתחים אז כל העולמות, ועל-פּן צריכין לשמר מאד מאד לא לדבר בעת שספר התורה פתוח. ואמר מוהרא"ש נ"י, כי מה שמתפארים אנשים, שיש להם ספר תורה מהבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע, אינו יודע אם זו אמת, כי כמה ספרי תורה כבר היו לבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע... (ואמר, שגם באומן אמרו אנשי שלומנו, שספר התורה דשם מיחס אל הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע, וקראו בזה רק בימים טובים, ואחר-כך נעלם ואין יודעים להיכן נעלם).

ספורי מעשיות

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר אמירת ספר "ספורי מעשיות" של רבנו ז"ל, בפרט בלשון אידיש, מעוררת מאד מאד את האדם, וממשכת את לבבו אליו יתברך. ובאמת רבנו ז"ל רצה שידפס גם בלשון אידיש, בלשון בו ספרה, כי הלשון בעצמה של "ספורי-מעשיות", מעוררת מאד מאד את לב האדם, ומעוררת אותו מן השנה. ובשביל זה ספר לנו רבנו ז"ל את המעשיות והספורים האלו, כדי לעורר אותנו מן השנה. וכמוכא בלקוטי-מוהר"ן (חלק א', סימן ס'), כי אז בעת שהתחיל רבנו ז"ל לספר ספורי-מעשיות, אמר: אני רואה, שתורות ושיחות כבר אינן מועילות לכם, על-פּן אתחיל לספר לכם ספורי-מעשיות משנים קדמוניות. ורואים בחוש, אשר מלבשים בספורים סודות נוראים ונפלאים עד מאד, כי הלשונות בעצמן בכל קטע וקטע מהספורים, אלו ענינים נוראים ונפלאים מאד, אשר מעוררים את האדם אפלו בגשמיות, ונותנים

לו עצות נכונות איך להתקרב אליו יתברך, ועל-כן מה טוב ומה נעים, אם ירגיל את עצמו בכל יום ויום לומר כמה דפים מ"ספורי-מעשיות", אשר דבר זה מעורר מאד מן השנה.

וספר לנו מוהרא"ש נ"י, שהיו הרבה מאנשי שלומנו היקרים, הבקיאים ב"ספורי-מעשיות" בעל-פה, ישר והפוך. ובכל פעם שהיו משוחחים ביניהם, היו מצטטים קטעים שונים מ"ספורי-מעשיות", והיה בזה חן נפלא מאד, באשר מי שבקי בספורי-מעשיות, כששומע איזה קטע מספורי-מעשיות, יש על זה כל מיני חן.

וספר מוהרא"ש נ"י, ששמע מהרב החסיד ר' לוי יצחק ז"ל, שדרכם של כמה מאנשי שלומנו היתה לומר בכל יום על הציור הקדוש של רבנו ז"ל "ספורי-מעשיות" כשעה או שעתים, והיו עיניהם זולגות דמעות מרב ההתעוררות והתשוקה אליו יתברך, והיה תענוג לשמע איך שהם אומרים "ספורי-מעשיות" בתמימות כזו ובתשוקה כזו ובהתעוררות נפלאה כזו, ממש עד פלות הנפש. ומי שעמד אז שם, נתעורר גם-כן מהלשון שלהם ומהנגון שלהם.

וספר מוהרא"ש נ"י, שיש לו כמה מהדורות של פרושים על ה"ספורי-מעשיות" באפן פשוט מאד, כדי לעורר את הלב אליו יתברך, יעזר הקדוש-ברוך-הוא שנוצה להדפיסם, יראו עינינו וישמח לבנו ותגל נפשנו בישועתו יתברך.

סוד

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר כל העולם הזה הוא סוד אחד גדול עד מאד, כי אין אדם יודע מי הוא ומה הוא ולמה קורה לו כך, כי הכל סוד געלם ונסתר מאד מאד מעיני האדם, כי כך הקדוש-ברוך-

הוא מנהיג, רואים בחוש, שיש צדיקים גדולים עד מאד, ועוברים עליהם ענשים קשים ומרים, דינים וכו', ויש רשעים גדולים מאד, ויש להם מכל טוב ולא חסר להם שום דבר וכו', וכן רואין שהשקר כל-כף מצליח ומתפרסם בעולם, ולהפוך — האמת כל-כל נעלמת ונסתרת מן העולם וכו', עד שבדיוק ההפוך נעשה, השקר מצליח והאמת אינה מצליחה. וכל זה הוא מסתרי נסתרות הבורא יתברך שמו, אשר על זה אמר שלמה המלך (קהלת ת, יד): "יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים אמרתי שגם זה הבל", כי הכל סוד געלם ונסתר. מאד מה שקורה בזה העולם. ורבנו ז"ל אמר (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן יג), שעל-ידי ההבל הזה רבים נתפקרו, שרואים צדיק ורע לו, רשע וטוב לו, אף הצדיק יכול לתרץ את כל הקשיות, ועל-פני אשרי ואשרי מי שזוכה להיות מקרב אל הצדיק, כי הצדיק מגלה כל-כף את אמתת מציאותו יתברך, עד שנעשה בחינת צל של הקדוש-ברוך-הוא, ועל-ידי-זה נתפשט מעקמומיות, כי עד עכשו היה מלא עקמומיות, שראה שהרשעים מצליחים בדין, והצדיקים אינם מצליחים בדין, אבל על-ידי שמכסים את עצמם בצל הצדיק, שהצדיק מגלה את אמתת מציאותו יתברך, ככר לא קשה לו שום קשיות (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נה). ועקר ההתקבצות אל הצדיק ומה שמקבל ממנו, הוא מה שפותח את העינים והמח, ומעורר אותו מן השנה, לראות תמיד את אמתת מציאותו יתברך, ועל-ידי-זה זוכים לדבר עמו יתברך. כי הצדיק מעורר מן השנה, ואזי מתחילים לדבר עמו יתברך, כי אמרו חכמינו הקדושים (תרומו' א, ב): סתם חרש — אינו שומע ואינו מדבר, כי מי שאינו שומע את ההתעוררות של החכם, אינו מדבר אל הקדוש-ברוך-הוא (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ס'), ועל-פני בזה שזוכים להתקרב אל הצדיק האמת המעורר מן השנה, על-ידי-זה נפתחות העינים לראות מכל דבר את אמתת מציאותו יתברך, ועל-ידי-זה ככר לא קשה לו שום דבר, כי נכנס בסוד העולם. כי בזה שאדם עוסק בתפלה והתבודדות, ובורח תמיד רק אליו יתברך

מִפֶּל מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, עַל-יְדֵי-זֶה מִתְרַץ אֶת כָּל הַקְּשִׁיּוֹת שְׁלוֹ, כִּי הַתְּפִלָּה וְהַתְּבוּדוֹת מְגַלּוֹת לְכָל אָדָם אֶת סוּד הַבְּרִיאָה, וּבְלִי תְּפִלָּה וְהַתְּבוּדוֹת, הָאָדָם בְּסִפְנֵה גְדוּלָּה, כִּי יָכוֹל לִפְל בְּנוֹקְבָא דְתֵהוּמָא רַבָּא, וְרַב בְּנֵי-אָדָם מִחֲלִיקִים וְנוֹפְלִים רַק עַל-יְדֵי-זֶה, שְׂאִינָם יְכוּלִים לְהַשִּׁיג אֶת סוּד הַבְּרִיאָה, כִּי רוֹאִים בְּחוּשׁ לְהַפּוּף מִמֶּה שְׂצָרִיף לְהִיּוֹת, כִּי אֱלוֹ הַרְשָׁעִים וְקִלֵי הָעוֹלָם מְצַלִּיחִים וְעוֹשִׂים חֵיל, וְאֱלוֹ הַכְּשָׁרִים וְהִירָאִים, עוֹבְרֵת עֲלֵיהֶם עֲנִיּוֹת וְדַחְקוֹת, וְזֶה קֶשֶׁה וְכַבֵּד לָהֶם מְאֹד מְאֹד, כִּי רוֹאִים בְּחוּשׁ שֶׁהַשֶּׁקֶר מְצַלִּיחַ עַד מְאֹד. הִנֵּה יָכוֹל לְהִיּוֹת רַב שְׂמֵכְשִׁיל אֶת הַרְבִּים בְּאֶסְוִרֵי כְּרִיתוֹת, בְּאֶסְוִר סְקִילָה, וּמְאָכִיל גְּבֻלוֹת וְטִרְפוֹת בְּלִי שׁוּם גְּזֻמָּא, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וְכֵלָם אוֹחֲזִים מִמֶּנּוּ וּמְסִיעִים בְּיָדוֹ, וּכְשִׂמְאִירִים וּמְגַלִּים אֶת הָאֲמֶת, אֲזִי עוֹד מְשַׁלְּיכִים אֶת הָאֲשָׁמָה עַל אַנְשִׁים כְּשָׁרִים, וְתוֹלִים אֶת הַקּוֹלֵר בְּצוֹאֲרָם... הֲלֹא הַפֶּל לִיְצַנּוֹת אַחַת גְּדוּלָּה; הִינּוּ כִּיְצַד יָכוֹל לְהִיּוֹת שְׂאֲנָשִׁים יְרָאִים וְכְשָׁרִים, הַרוֹאִים בְּמוֹ עֵינֵיהֶם, אִיף מְכַשִׁילִים אַנְשִׁים בְּאֶסְוִרֵי גְדָה וְכִרְיִתוֹת בְּכַף שְׂאִין הַמְּקוֹה כְּשֶׁרָה כְּהֻלְכָה, וְכִיְצַד מְזַלְזֵלִים בְּכְשָׁרוֹת הָעָרוֹב וְעַל-יְדֵי-זֶה מְכַשִׁילִים אַנְשִׁים בְּאֶסְוִרֵי הוֹצָאת חֶפֶץ מִרְשׁוֹת לְרְשׁוֹת, וְהַעֲבָרָה אַרְבַּע אַמּוֹת בְּרְשׁוֹת הַרְבִּים בְּיוֹם הַשֶּׁבֶת, שְׂאֱלוֹ הֵם אֶסְוִרֵי סְקִילָה, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וּכְמוֹ-כֵן מְאֲשָׁרִים כְּשָׁרוֹת הַבֶּשֶׁר כְּאֲשֶׁר הוּא בְּגֵדֵר גְּבֻלוֹת וְטִרְפוֹת מִמֶּשׁ, ה' יִשְׁמְרֵנוּ, וְעַם כָּל זֶה כָּלֵם מִחֲזִיקִים מְאֹדִים זֶה. וְלַעֲמַתּוֹ אֱלוֹ הַמְּאִירִים בְּאוֹר נְכוֹן וּמְעִירִים עַל זֶה, סוֹכְלִים אַחַר-כֵּף חֲרוּפִין וְגִדּוּפִין. (וְנִתַּן מוֹהֲרָא"ש נ"י רַק דְּגֻמָּא אַחַד עַל דְּבַר זֶה, אִף הוֹסִיף, שְׂיֵשׁ עוֹד דְּגֻמָּאוֹת רַבּוֹת בְּעִנְיָן מֵה שְׂנַעֲשָׂה בְּעוֹלָם, שְׂרוֹאִים בְּדִיוֹק הַהַפּוּף, וְכָל זֶה הוּא סוּד הַבְּרִיאָה שְׂכֻלָּה סוּד, שְׂרוֹאִים אִיף שֶׁהַשֶּׁקֶר מְצַלִּיחַ וְהַחֲשֵׁף מִתְגַּבֵּר, וְלַהַפּוּף — הָאֲמֶת וְהָאוֹר גַּעֲלָם וְנִסְתָּר לְגַמְרִי).

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר סוּד הַבְּרִיאָה אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג בְּשׁוּם פְּנִים וְאֶפֶן, אֶלָּא עַל-יְדֵי רַבּוֹי תְּפִלָּה וְהַתְּבוּדוֹת, שְׂאֲזוֹ רוֹאִים שְׂאִין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וּכְפִי שְׂאָדָם מִתְבוּדָד עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ עַל-יְדֵי-זֶה מְצַלִּיחַ יוֹתֵר וְיוֹתֵר לְצֵאת מִכָּל הַמְּבוּכוֹת וְהַסְּפָקוֹת

והחלישות הדעת שיש לו, ואין לו שום קשיה כָּלֵל בְּזֶה הָעוֹלָם, ויודע שְׁפָךְ מְנַהֵג הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, שְׂיִהְיֶה כָּךְ מֵה שְׁנֵרָאָה לְעֵינַיִם, הַהֶפֶךְ הַגָּמוּר, וְעַם כָּל זֹאת "צָדִיק וְיֵשֶׁר הוּא".

וספר מוהרא"ש נ"י, שר' אברהם בר' נחמן ז"ל (מחבר ספר "באור הלקוטים", פרוש על ה"לקוטי-מוהר"ן"), היתה דרכו לומר: רבנו ז"ל אסר לנו להביט וללמד בספרי חקירות, ובפרט בספר "מורה נבוכים", כדי שלא יפגשו באדם ספקות ובלבולים וחלישות הדעת מהנהגת העולם, ושלא יעלו עליו קשיות וספקות עליו יתברך, אף אדם שאינו מקיים את עצת רבנו ז"ל בענין התבודדות, הינו שאינו מצית לרבנו ז"ל בהנהגה הקדושה הזו של תפלה והתבודדות — להתבודד עמו יתברך בכל יום ויום, אזי יצרו הרע לומד עמו ספרי חקירות ומורה נבוכים בעל-פה, כי מכניס בו כפירות ואפיקורסות וכל מיני ספקות — "היש' ה' בקרבנו אם אין" (שמות יז, ז) וכו', ומדוע מתנהג הקדוש-ברוך-הוא כך וכו' וכדומה כל מיני קשיות וספקות, כי מי שאינו מתבודד עמו יתברך, ואינו רגיל בשיחה בינו לבין קונו, אזי היצר הרע לומד עמו ספרי החקירות בעל-פה. וסיים מוהרא"ש נ"י, שעל-פני מי שרוצה לזכות אל סוד הבריאה, עליו להתבודד מדי יום ביומו אליו יתברך בתמימות ובפשטות, ויבקש ויתחנן ממנו יתברך שיחוס וירחם עליו, ועל-ידי-זה יזכה לראות שכל מה שמתנהל ממנו יתברך הוא ישר, וכמו כתוב (דברים לב, ד): "הצור תמים פָּעֵלוֹ, כִּי כָּל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט, אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עוֹל צָדִיק וְיֵשֶׁר הוּא", כִּי כָּל מֵה שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה, וְאֵיךְ שֶׁמְנַהֵג אֶת הַבְּרִיאָה בְּסוּד נֶעֱלָם וְנִסְתָּר כְּזֶה, הַכֹּל מֵלֵא רַחֲמָנוֹת; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁאֵינוֹ מְטַעֵה אֶת עַצְמוֹ כָּלֵל, רַק עוֹסֵק בְּתַפְלָה וְהַתְּבוּדוֹת וְשִׁיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנוֹ בְּכָל יוֹם וְיוֹם, וְכָל מֵה שֶׁמַּעִיק לוֹ, הוּא מִסְפָּר לוֹ יתברך, כִּי עַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה

להגיע אל סוד העולם, ולא יהיו לו טענות וספקות על מה שקורה
בזה העולם, יהיה מה שיהיה ויהיה איך שיהיה.

עצות

מוהרא"ש נ"י אמר, שהאדם צריך להרגיל את עצמו לשאל
עצה מצדיקי וחכמי הדור בכל מה שצריך — הן ברוחניות והן
בגשמיות, כי על-פירב מח האדם קטן ומצמצם מאד, ואי אפשר
לו להבין ולהשפיל עצה נכונה בעצמו בכל צרכיו, ובפרט כשנופל
לאיזו עת צרה וצוקה ברוחניות או בגשמיות, חס ושלום, כשסומך
על שכלו, יכול לטל לעצמו עצה כזו, שתהיה פי כמה וכמה גרועה
מן הצרה בעצמה. כי מהצרה בעצמה היה יכול בנקל לצאת, אם
היה מקבל עצה נכונה מפי בר דעת דקדושה, אבל עכשו שהיה חכם
בעיניו, וסמוך על שכלו המטעה, סבך את עצמו בצרה כזו, שקשה
מאד לצאת ממנה. ולכן בכל פעם שהאדם צריך לעצה באיזה ענין,
כדאי לו תמיד לשאל את פי צדיקי האמת שבדור, ולקיים דברי
עצתם בתמימות ובפשיטות, כי הם בודאי ירחיבו לו בדעתם
הרחבה, ויוציאו אותו ממחין דקטנות למחין דגדלות, ויזכה לקבל
מהם עצה טובה באמת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמלבד הסיעתא דשמיא ורוח-הקדש
שיש בעצות של צדיקי וחכמי הדור, גם על-פי השכל מובן למה
כדאי לשאל בעצתם, כי מחמת שהם מנהיגים של רבים, ועיניהם
של אנשים רבים תלויות אליהם להדרכה והנהגה בכל עניניהם, לכן
כבר יש להם שנים רבות של נסיון בדברים רבים רוחניים וגשמיים,
ויודעים עצות טובות על כל פרט ופרט, כי כבר שמעו מאנשים
אחרים בעיות וצרות כאלו, רחמנא לצלן, וכבר נתנו להם עצות
להועיל להם, ולכן עכשו גם אתה יכול לקבל מהם עצה טובה,

ואפלו בדברים גשמיים, כגון: בעניני רפואות ורופאים, הם כבר שמעו כל-כך הרבה מקרים כאלו, ואיך רופאים שונים טפלו במצבים כגון דא, עד שיכולים לתת עצות טובות אל מי ראוי לפנות במצב כזה, חס ושלום. וזה מרמז בפסוק (משלי יא, יד): "תשועה ברב יועץ", הינו האדם יכול לקבל תשועה מצדיק כזה שרבים תלויים בו, וכבר מנסה ברבוי עצות והדרכות, כי מרב נסיונו בדברים אלו, בודאי יודע עצה לכל דבר.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שפששואלים עצה מפי צדיק וחכם אמתי, צריכין לספר לו כל הענין כמו שהוא, ולא לכסות ממנו שום פרט, כי אין לדנין אלא מה שעיניו רואות (בבא בתרא קלא:), ואם אינו מספר לצדיק הכל, אזי מטעה רק את עצמו, כי בודאי הצדיק נותן עצות כפי מה ששומע מפי האדם, ואם אינו מספר לו כל הענין כמו שהוא, יכול להביא על עצמו משפט מעקל, ואחר-כך רק הוא עלול לסבל מזה. ולכן בפשואלים עצה, צריכין לשאל עם אמת ובתמימות, ואז בודאי יזכה לקבל עצה טובה וישרה כראוי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שצריכים גם לזכר את דברי רבנו ז"ל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קמג), שמי שמקבל עצה מצדיק הדור, אף שאחר-כך לא עלתה לו יפה מעצתו, אזי יודע שהיה רק מהשם יתברך, אף אם לא היה מקבל עצת הצדיק, היה אפשר שתגיע לו רעה בלי גזר דין שלמעלה, רק הוא בעצמו משף על עצמו, כמו שכתוב (משלי יט, ג): "אולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו", אף אם קבל עצת הצדיק, יודע שהוא רק על-פי משפט שלמעלה, עין שם; כי פשאדם שואל עצה מפי חכמי הדור, עליו לדעת שהצדיק מאיר לו עצה טובה לפי שרש נשמתו, והנה אפלו אם אחר-כך לא עולה לו יפה מעצתו, הינו שהתוצאות הן הפך מרצונו, אף-על-פי-כן הוא יודע שהכל מחמת משפט שלמעלה, הינו שלמעלה רצו שיהיה כן, ואין לו שאלות וקשיות על הנהגותיו יתברך, כי הצדיק כבר האיר בו גדלות המחין, לדעת שהכל בהשגחה פרטית מהשם

יתברך, ולכן הוא כבר מוכן לקבל כל הבא עליו באהבה, מה שאין כן כשאין האדם שואל עצמו מצדיקי וחכמי הדור, אני כשלא יעלה לו יפה מהעצה שהשיא לעצמו, יהיה מלא קשיות ועקמומיות — למה ארע לו כן, ולמה ענתו עליו את הדין וכו', כי עדין שרוי בדינים ובקטנות המחין, ואינו זוכה להפיר את השם יתברך ממה שעובר עליו. ולכן אשרי מי שזוכה תמיד להתיעץ עם צדיק וחכם אמתי בכל מה שצריך לעשות בחיים, כי אני יצליח הרבה מאד בכל ענין, ויזכה לראות נפלאות השם יתברך שיעשה עמו בכל פרט ופרט.

עננה

מוהרא"ש נ"י אמר, ששלמות העננה היא כשאין נפרת אצל האדם שום תנועה של ישות וגדלות, ושום תנועה של עננה ושפלות, כי תכף-ומיד כשאדם מתחיל לעשות תנועות זרות ומשנות, כגון: שמכופף את עצמו, ויושב בקצה וכו', כדי שבני-אדם יאמרו שהוא ענו ואינו חפץ בכבוד וכו', זה בעצמו תכלית הישות והגאות, כי הרי הוא רוצה שישתפלו עליו, ויאמרו שהוא בעיניו בכלום וכו', ואין זו עננה אלא חנפה (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן כב), כי מי שמבטל עצמו אליו יתברך בבטול גמור, אינו צריך לעשות שום תנועות כלל להראות שפלותו, ולא אכפת לו כלל אם נותנים לו כבוד או לא, כי הפל שנה אצלו, ואין חלוק אצלו בין אם מושיבים אותו בראש השלחן ומכבדים אותו בכל מיני כבוד, או אם מושיבים אותו בסוף השלחן ואין מסתכלים עליו כלל, כי הוא דבוק תמיד באור האין סוף ברוך הוא, ואינו צריך לבני-אדם כלל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפך היה מנהגם של כל הצדיקים הגדולים, שלא ידעו כלל מענין הכבוד, והיתה תמיהה גדולה אצלם

למה בני-אדם מכבדים אותם. ומספרים על הגאון הקדוש רבי עקיבא איגר ו"ל, שפעם נסע לעיר למברג לסדר ענין מסים, ויצאו כל בני העיר לקבל פניו כראוי לגאון וקדוש כמהו. וכשחזר הביתה, ענה ואמר לאשתו הרבנית בגדל שפלותו וענותנותו: "איני מבין כלל, למה באו כל-כף הרבה בני-אדם לקבל פני, וכי אף פעם לא ראו איש זקן עם גבנת (שקורין הויקער)?" ... (כי לעת זקנותו היתה לו גבנת). הינו היה כל-כף בטל בעיני עצמו, עד שלא הבין כלל למה בני-אדם יוצאים לקראתו לראותו.

גם מספרים על גאון קדוש זה, שבשעה שהציע שדכן אחד שדוף לכתו, את הגאון הקדוש בעל החת"ם סופר ו"ל, אזי ענה ואמר: "ואיך ירצה גאון וקדוש כמו החת"ם סופר להתחתן עם איש בור וריק כמני", (כי זה היה כבר זוג שני אצל החת"ם סופר ו"ל, וכבר היה מפרסם בעולם). וכן כשבאו לחת"ם סופר לדבר אודות השדוף, ענה גם-כן ברוב ענותנותו, שבודאי לא יסכים גאון וקדוש כמו רבי עקיבא איגר ו"ל, לקחת עם הארץ כמהו לחתן. ואזי אמר השדכן: "אם-כן בודאי זה שדוף מתאים מאד, כי שניהם מחזיקים עצמם לכלום" ... כי זוהי תכלית הענוה, שהאדם לא ידע מעצמו כלל, ולא יעשה שום עסק ומציאות מעצמו; אשרי הזוכה להגיע לענוה כזו. ורק זה נקרא ענוה, שהוא בטל ומבטל בעיני עצמו לגמרי, ואינו חפץ שום דבר, רק את אמתת מציאותו יתברך.

עצלות

מוהרא"ש נ"י אמר אשר טבעו של האדם להמשיך אל עצלות, ובפרט בני הנעורים נמשכים מאד מאד אל המדה הרעה והמגנה ששמה עצלות, פי העצלות הורסת את האדם לגמרי, העצל אינו עושה דבר — אינו לומד, אינו מתפלל ואינו עוסק בעסקי העולם

הנה, ומבלה את זמנו היקר בהבל וריק. ועל-פן צריך האדם לעבד על עצמו מאד מאד, שלא יהיה עצלן, אלא תמיד יזדרז בכל עניניו, הן בקימה, שתכף ומיד כשנתעורר משנתו, יקום בלי עצלות, הן בהליכה למקנה, שיהיה זריז מאד מאד, לא לבטל את הזמן, והן בענין התפלה, תכף ומיד להניח טלית ותפלין ולהתפלל, ולא להסתובב בעצלות, ואף שנדמה לו, שיש לו אילו פנוות או אילו מחשבות וכו' וכו', הכל הבל ורעות רוח, כי צריך להניח הטלית והתפלין בזריזות גדולה, ולהתחיל להתפלל את סדר התפלה, ולקשר את המחשבה אל הדבור. וכמו-כן בענין האכל, אסור להיות עצלן כלל, רק לזרו עצמו בכל מה שיוכל, ואז יצליח בכל עניניו. וכן מי שעוסק באיזה עסק לפונסתו, ראוי לו לעשות את הדבר בזריזות גדולה ולא להתעצל, כי העצלות הורסת את האדם לגמרי, ורב רבם של בני-אדם שנופלים במקום שנופלים, זה בא רק מחמת עצלות, וצריכים לזרו את עצמם מאד מאד.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזו היתה מעלתו של מוהרנ"ת ז"ל, שהיה זריז באפן יוצא מן הכלל, ומדת העצלות לא אחזה בו כלל, ועל-פן זכה לחבר כל-כף הרבה ספרים, כי תמיד היה זריז ולא דחה מיום אל יום כלל, רק בכל יום ויום זרו את עצמו לעשות כל מה ששיקף ליום הזה, ועל-ידי-זה באמת זכה להצליח דרכו. ולכן צריכים ללמד ממנו את מדת הזריזות, ולברח ממת העצלות, אשר הורסת את האדם.

וספר מוהרא"ש נ"י, כי רואים שאפלו לילה לישן האדם מתעצל, אף שהוא עיף ויגע מאד מאד, יסתובב לכאן או לכאן, ויחטף שיחה עם זה או עם זה, ואף שעניניו נעצמות כבר מרב עיפותו, עם כל זאת העצלות מתגברת עליו, שלא ילך לישן, והכל עצת היצר הרע, פדי שישרף ויבטל עוד כמה שעות, וכך לא יוכל לישן כל צרכו, ולמתרת יכרח לקום בזמן, ואז כל היום שלו

מתבלבל, והכל מחמת העצלות. אבל מי שמרגיל את עצמו במדת הזריזות — יצליח תמיד.

וספר מוהרא"ש נ"י, כי מוהרנ"ת ז"ל היה ישן מעט מאד, וזה הספיק לו. ופעם שאלו אותו אנשי שלומנו: "איך יתכן שמספיק לכם לישן מעט?" ענה ואמר: "קבלתי על עצמי מדת הזריזות, עד שגם את השנה אני עושה בזריזות... ואני ישן בזריזות"... ובאמת בזה תלויה כל ההצלחה של האדם, אם הוא מרגיש את עצמו עיף, אזי תכף-ומיד ילך לישן, אם הוא רעב, אזי תכף-ומיד ילך לאכל, אם עליו לעשות איזה עסק, תכף-ומיד יגמר את העסק. וכן בענין הלמוד, אם קבע לעצמו קביעות בתורה, תכף-ומיד ילמד, ואל ידחק מיום אל יום ומשעה לשעה, ואז יצליח דרכו. ואסור להתבלבל בשום פנים ואפן משום דבר. ומי שמרגיל את עצמו לילך בדרך זו, אזי יצליח דרכו, כי העצלות הורגת את האדם לגמרי, ורב רבם של בני-אדם שאינם מצליחים — לא בגשמיות ולא ברוחניות, זהו רק מחמת מדת העצלות; ואשרי מי ששובר מדה זו, וזוכה להגיע אל מדת הזריזות, ואז יזכה לכל טוב אמתי ונצחי.

עשיר

מוהרא"ש נ"י אמר: רואים בדרך כלל, מי שהוא איש עשיר גדול מאד, ויש לו רגש לזולתו, הוא נותן צדקה ביד רחבה, וככל שיש לו עשירות גדולה יותר והרגשה יותר גדולה לזולתו, מפזר יותר לצדקה; וכמו-כן צריך להיות עם השמחה, כל מי ששמח ביותר והוא עשיר במדת השמחה, ויש לו רגש לזולתו, עליו למסור את נפשו בעבור זולתו, ולחזקו ולאמצו ולשמחו עד מאד, וכל מי שיש לו יותר שמחה והוא עשיר בשמחה, ראוי לו לשמח את זולתו. וזוהי מצוה הכי גדולה, לשמח את כל בר ישראל. ובפרט אלו

הירודים והנפולים מחמת עוונותיהם, מצנה גדולה לשמחם ולחזקם ולעודדם, וזה סימן שהוא באמת עשיר בשמחה, וכמו-כן מי שהוא עשיר בתורה, והוא למדן מפלג, ויודע ללמד, וקנה חכמה רבה בלמוד התורה הקדושה, עקר עשירותו היא, כשזוכה ללמד על מנת ללמד, הינו כדגמת העשיר הזה שיש לו הון תועפות, ויש לו רגש לזולתו, שאז נותן ומשפיע ממונו לזולתו, כמו-כן צריך להיות הלמדן, שיהיה לו רגש לזולתו, וילמד עם אחרים את התורה הקדושה. וזה סימן אמתי של עשיר, כי מי שהוא עשיר אמתי, הוא מתחלק בעשירותו עם זולתו, כי אינו חושש שאחד יקח מה ששקף לו, אדרבה הוא עשיר גדול כל-כף, עד שיכול לתת לאחרים, ואף-על-פי-כן לא יחסר לו דבר, וזהו עשיר מפלג מאד מאד. בן הדבר צריך להיות לגבי שמחה, שאדם יהיה איש שמח כל-כף, עד שיכול להשפיע לזולתו, ולא יחסר משמחתו כי הוא זה. וכמו-כן בענין למדנותו, שאדם צריך להיות למדן גדול כל-כף, ללמד לאחרים תורה, עד שלא יחסר לו שום דבר, וזו נקראת שלמות העשירות, שהוא זוכה להתחלק בעשירותו עם אחרים. כי על-פירב אנו רואים שעשירים מקמצים ידיהם, וזה סימן שאין להם עשירות כלל, והם בכלל עניים, ואף שיש להם ממון הרבה מאד, אבל עשירותם היא בבחינת "עשר שמור לבעליו לרעתו" (קהלת ה, יב), והוא מקמץ ומצמצם לעצמו, ואינו רוצה לתן לזולתו, פן ואולי יחסר לו. אדם כזה אינו נקרא עשיר אלא קמצן, כי מי נקרא באמת עשיר? מי שזוכה לתן הרבה צדקה לזולתו, וכן משמח את זולתו, והוא לומד עם זולתו, זהו העשיר הגדול ביותר; ועל-פן אשרי ואשרי מי שזוכה להמשיך אצלו עשירות נוראה ונפלאה מאד במדת השמחה, עד שיכול לשמח ולחזק ולאמץ את כל הירודים והשבורים והנפולים, ולהעלותם ולהגביהם, שאז יזכה לעשירות מפלגת אין סופית. וכמו-כן בלמוד התורה הקדושה צריך ללמד כל-כף הרבה תורה, עד שיהיה עשיר גדול בידיעות התורה, שיהיו לו רצונות וכסופים להתחלק בידיעות התורה עם זולתו, אשר זו נקראת שלמות העשירות; אשרי מי שזוכה לעשירות כזו.

ואמר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אותו הדבר בענין רבנו ז"ל, מאין אני יודעים שאדם קבל באמת מרבנו ז"ל, והוא 'ברסלבר חסיד' אמת? אם הולך לו בחייו שגם זולתו ידע מרבנו ז"ל, וגם זולתו ירצה לקבל ספרי רבנו ז"ל, זה סימן שהוא 'ברסלבר אמת', ושם רבנו ז"ל חשוב בעיניו. ולהפוך, מי שאינו רוצה להשפיע מחכמת רבנו ז"ל לזולתו, מסתמא גם הוא אין לו שום הרגש אמת בדבר רבנו ז"ל. (ודבר מענין הפצת אור רבנו ז"ל בעולם, כל מי שבאמת דבר רבנו ז"ל יקר בעיניו, הוא יגלה ויפרסם את דעת רבנו ז"ל בעולם).

עזות

מוֹהֲרָא"ש נ"י אמר: בשם שעזות היא מדה מגנה מאד מאד, עד שאמרו חכמינו הקדושים (אבות ה, ב): "עו פנים לגיהנום", והוא סובל את ענש הגיהנום עוד בזה העולם; כי מי שהוא עו פנים, הוא מתחיל עם כל אחד ואחד, ולבסוף כלם רבים עמו, והוא מרגיש טעם גיהנום עוד בזה העולם, וזוהי עזות פנים, שהיא מדה מגנה מאד מאד. עם כל זאת יכולים להשתמש במדת העזות בקדושה, הינו צריך לידע, אשר אי אפשר להתקרב אל הקדושה, כי אם על-ידי עזות דקדושה, לא להתפעל משום בריה שבועולם. וכמו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוֹהֲרָא"ן, חלק א', סימן כב), שהאדם צריך שתהיה לו עזות דקדושה כנגד חמר הגוף וכן נגד המתנגדים המכסים ומעלימים ומסתירים את האמת, ולא יתפעל מהם בשום פנים ואפן יהיה אידו שיהיה ויהיה מה שיהיה, הוא יעשה את שלו, אי אפשר להתקרב אל הקדושה, כי אם על-ידי עזות דקדושה. כי צריכים לדעת, אשר כפי רבוי החטאים והעוונות שתטאו ובפרט בפגם הברית וחטאת געורים וכו' וכו', שכל זה מעלים ומסתיר את האמת, ומגביר את השקר בעולם, אי אפשר בשום פנים ואפן להכנס אל תוך הקדושה,

כי אם כשמתאזר במדת העזות, שלא יתפעל משום ברירה שבעולם, רק יעשה את שלו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אף שצריכים עזות דקדושה גדולה מאד מאד, כדי להכנס אל הקדושה, עם כל זאת תמיד ישתדל להתחמק מכל מיני מחלקת ופוחחים, שאף פעם לא יתוכח ולא יחלק על שום ברירה שבעולם, רק שיהיה חכם ויתחמק מכל מיני מריבות, ופוחחים, מחלקת וסכסוכים עם בני-אדם. ועקר העזות הוא, שיהיה עז לעצמו, לא לפחד משום ברירה שבעולם. אף צריכים לזה חכמה אמיתית, כי עזות היא מדה שיכולה לעקר את האדם משני עולמות, ועל-פן צריכים חכמה גדולה, איך לילך בעזות דקדושה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר גדולי אנשי שלומנו עובדי ה' האמתיים, שעסקו הרבה בתורה ובתפלה, אף פעם לא שמעו מהם לדבר נגד זולתם, ואפלו כשחלקו החולקים על דעת רבנו ז"ל וכו' וכו', לא שמעו מפייהם להגיב שום דבר, והיו רגילים לומר בשם מוהרנ"ת ז"ל, שאמר בעת המחלקת הגדולה עליו בזו הלשון: "די אלע וואס האבן גערעדט האבן זיך ניט דער האלטן", פי לבסוף נתרחקו, כי עזות היא מלכותא בלא תגא (סנהדרין קה.), תתקף ומיד כשאדם עז פנים, לבסוף הוא נעקר משני העולמות. ועל-פן צריכים להזהר מאד מאד לא להיות עז פנים ולא לענות ולא להגיב לשום בעל מחלקת, רק לברח אליו יתברך, ועל-ידי-זה יצליח דרכו כל ימי חייו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שדבר זה צריכים להחדיר בבני הנעורים. כי טבעם של בני הנעורים, שיש להם דם חם וכו', ותתקף ומיד כשהמתנגדים פוערים פיהם על רבנו ז"ל או על מוהרנ"ת ז"ל וכו' וכו', הם כבד מתפרצים ומקללים ורבים, ומעזים פניהם, וכל זה

(ע) כל אלו שדברו בעת המחלקת, לא התזיקו מעמד.

גורם אחר-כך לַצרות ויטורים רבים, ולא יוצא מזה מאומה, רק עגמת נפש גדולה.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת היה אחד מאנשי שלומנו בבית-הפנסות, והיה שם איזה מתנגד גדול על דבר רבנו ז"ל, והתפרץ מאד מאד על הלה מאנשי שלומנו, ודבר הרבה נגד רבנו ז"ל וכו', והלה שתק ולא ענה דבר. והיה שם עוד אדם אחד לץ גדול, ורצה שיהיה 'שמח' בבית-הפנסות, על-כן נגש אל ההוא מאנשי שלומנו, ואמר לו: "אם היה מדבר על הרבי שלי, הייתי סוטר לו על לחיו, ואיך אתה שותק כשהוא מדבר על הרבי שלך, ומדוע אינך משיב לו כגמולו?" ענה ואמר לו: "את הרבי שלך אין מפירים בשמים, וממילא אם אתה לא תחוס על כבודו, ותגיב בחמרה, מי יסיע לרבי שלך, אבל, תהלה לאל, הרבי שלי מפירים אותו בכל העולמות, ועל-כן נכון לבי ובטוח, שמן השמים יקבל כפר מנה אחת אפיים". והלך לו.

וסיים מוהרא"ש נ"י, כי זוהי האמת, אין צריכים כלל להתיחס כשרואים איזה עו פנים המדבר על רבנו ז"ל, רק צריכים לברח משם, כי לא כדאיים כל הוכיחים והעזות, ומי שאומר אחרת, צריכים לבדק אחריו, כי באמת עזות דיסטרא אחרא באה מפגם הברית, רחמנא לישזבן, ולא תמצא אדם שמעו פניו אלא אם-כן חטא בפגם הברית. וכמו שגלו לנו חכמינו הקדושים (מעניית ז): כל אדם שיש לו עזות פנים, בידוע שנקשל בעברה; ועל-כן אם רואים עו פנים, צריכים לידע שהוא בעל עברה, וצריכים לברח ממנו. וחכמינו הקדושים ספרו לנו, שפעם עבר אחד בעזות גדולה לפני חכמינו הקדושים, ענה ואמר ר' אלעזר: "ממזר הוא זה". וענה על זה רבי יהושע: "בן הנדה הוא זה". ענה רבי עקיבא על זה ואמר: "ממזר וכן הנדה הוא", כי כיון דמעו פניו — נקרא רשע, וכודאי יש בו אלו שני הפגמים (עין מסכת פלה רבתי, פ"ק ב.). וסיים מוהרא"ש

נ"י: מפל זה רואים את גנות העזות, ואיך שיש לברח ממדה מגנה זו.

ואמר מוהרא"ש נ"י: ביותר צריכים לדעת דבר זה תלמידי "היכל-הקדש", שבעוונותינו הרבים, גם בפנים החלו לאחרונה העזי פנים לדבר כל דבר אסור, וצריכים להתחמק מהם, ולא להשיב להם, ולהניח אותם בחצפתם. וספר, ששמע מר' לוי יצחק ז"ל, שהלה פעם עם חותנו ר' אהרן קובליטשער ז"ל, ואחד בזה אותו מאד בחצפה גדולה ובעזות נוראה, ור' לוי יצחק ז"ל לא היה יכול לשאת זאת, שמחרפים ומבזים את חותנו, ורצה לילך ולריב עם העז פנים. ענה ואמר לו חותנו ר' אהרן קובליטשער ז"ל בזו הלשון: "שווייג דאס איז דאך אונזער זאך יענער דארף שרייען און איך דארף שווייגען"^פ, פי כף למד אותנו רבנו ז"ל — לשמע בזיונו ולדם ולשתק (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א, סימן ו'). ולא עברו ימים מועטים, והעז פנים הנ"ל חלה במחלה קשה ואימה, שנפלו איבריו איברים איברים, ואף אחד לא נכנס אליו לבקרו, והיה מנח ביסורים קשים. וכששמע זאת ר' אהרן קובליטשער ז"ל, שלח את בנותיו לעזר לו בצרכי הבית, והיה אומר להם החולה בכאב ובצער גדול: "אני יודע שכל מה שאני סובל, הוא רק מפני שבישתי והתחצפתי נגד אביכם, ופלא גדול שאתן באות ועזרות לי". וסיים מוהרא"ש נ"י: אשרי מי שיכול להחזיק במדרגה זו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהצער הקשה ביותר שלו, שהוא נאלץ ומכרח להשתיק כל מחצף, מאחר שהוא עוסק לפרסם את דעת רבנו ז"ל בכלליות ואת ענין ההתבודדות בפרטיות ואת סדר-דרגת-הלמוד של רבנו ז"ל בפרטי פרטיות, וקמים עליו בכל פעם עזי פנים גם מבפנים, ומסיתים ומדיחים נגדו, עד שעל-ידי-זה מתקררים מקרבים חדשים שפבר התחילו ללמד ולהתפלל ולעסק בעבודת השם

(ב) שתק, הלא זה ענינו, הוא צריך לצעק, ואני צריך לשתק.

יתברך, ותכף-ומיד כשרק שומעים לדבר נגד הספרים החדשים הם מתקררים וכו', ונופלים וחוזרים חזרה, כי זה עקר נסיונם, מאחר שחטאו ופגמו כל-כף, על-פני ההכרח להם לשמע כל דבר אסור כדי שיהיה להם בחירה ונסיון (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ה'), ולכן כשהוא רואה שבני-אדם מתחילים להתרחק מהקדושה מחמת אלו העושי פנים הרשעים, הוא מכרח להגן בעדו, ולגלות את פרצופם הטמא, וזה נדמה אצלו ממש כאדם הטובע בים, ואחד משליה לו חבל וצועק: "אחי, ידידי היקר, רק תפס בחבל ואציל אותך". וכשהלה אויזו בחבל, ומתחיל המציל להוציאו, בא פתאם רשע מרשע וחותר את החבל, בודאי המציל יצעק על זה שחתך את החבל: "הוי, רשע בן רשע בן בנו של גמרוד הרשע, איך אינך רוצה להצילו, ולא עוד אלא אתה מונע אחרים מלהצילו". כמו-כן, סיים מוהרא"ש נ"י, כל הענין אצלו, כי הוא מצדו אינו שות לבו לאף אחד, ואין לו שום התפעלות מכלם, הוא בורח ומתחבא רק אצלו יתברך, ואינו צריך שום בריה שבעולם, אף כשרואה אנשים רבים החפצים להתקרב אל רבנו ז"ל, על-ידי הספרים החדשים שמצילים נשמות ישראל, ובאים רשעים ארורים ומונעים אותם, ההכרח לו לצעק. אף באמת כואב לו מה ולמה הוא צריך אפלו להתעסק עם גבזים כאלו, כי לו בעצמו אין הדבר נוגע, אף ההכרח לו להשיב כדי להשתיק פיות רשעים וכו', ויש לו צער גדול שצריך להגיע לכל זה.

פרסום שם רבנו ז"ל

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר כל ענינו בזה העולם הוא רק לפרסם את דעת רבנו ז"ל בעולם, ומאז שהיה בחור צעיר כבן שש-עשרה שנה, שזכה אז להתקרב אל רבנו ז"ל, כבר נכנסה בו תשוקה עצומה וחזקה לגלות ולפרסם דעת רבנו ז"ל בכל העולם כלו, כי ראה וטעם

את האור הגדול הזה, ורבנו ז"ל עשה אצלו שנוי חזק מאד, עד שאמר לנפשו, ויהי מה, אני אמסר את נפשי כל ימי חיי לגלות ולפרסם את דעת רבנו ז"ל, וככל שהתמיד יותר בימי בחרותו בלמוד ספרי רבנו ז"ל, יותר טעם את האור כי טוב, עד שנספם בדעתו, אשר את האור הזה צריכין לגלות ולפרסם לכל העולם כלו. ומאז התחיל לבקש הרבה בתפלה והתבודדות, שיזכה להוציא מהכח אל הפעל רצונו וחשקו וכסופו, לגלות ולפרסם דעת רבנו ז"ל בעולם, ובכל יום ויום התבודד על דבר זה. וכשעזרו הקדוש-ברוך-הוא והתמתן, אז התחיל להוציא מהכח אל הפעל את מה שקבל על עצמו בימי בחרותו, והדפיס את כל ספרי רבנו ז"ל בשנה אחת, הינו את ה"לקוטי-מוהר"ן", "ספורי-מעשיות", "ספר המדות", "קצור-לקוטי-מוהר"ן", "שיחות-הר"ן", "חיי-מוהר"ן" וכל ספרי ר' אלתר טעפליקער, "משיבת נפש" ו"השתפכות הנפש" ו"מלי דאבות" ו"אמונת עתיך" וכו' וכו', ובשנה אחת הדפיס שמונים וחמשה אלף ספרים, שדבר זה הוא בלתי אפשרי ממש, כמו שאומרים לאדם עלה לרקיע, כי היה צדין אברך צעיר בלי נסיון בחיים, ובלי אגורה לפרטה, ועשה "א ווילדע זאך"^צ, כמו שמוכא אצל הבערנגער (בספורי-מעשיות, מעשה י), שהלך להוציא את אשת העני, ועשה "א ווילדע זאך", כמו-כן עשה הוא. וכמה פעמים אמר לנו מוהרא"ש נ"י, שיהיה הרבה לספר מההדפסה ההיא שזכה לה בשנת תשכ"ה, שזה עשה מהפכה בעולם כלו, כי עד אז לא ידעו בכלל מרבנו ז"ל, בודאי היו בודדים פה ושם, אבל שיתפשטו הספרים בקצב כזה, להפיץ בכל הבתים והרחובות ובתי-הכנסיות ובתי-המדרשות ובכל הישיבות, דבר זה עוד לא היה אצל אנשי שלומנו. ואף שבפולגיה הדפיס ר' אהרן לייב ציגעלמאן ז"ל את כל ספרי רבנו ז"ל, ועם כל זאת לקח לו עשרים שנה, עד שהגיע למספר הזה. ואמר מוהרא"ש נ"י: ואם ישאלו — מה הפלא? הרי שררה אז עניות גדולה, וכל אנשי שלומנו היו עניים מרודים, אבל

צ) מעשה פזיו ופראי.

על זה יעיד הקדוש-ברוך-הוא, אם הִיָּה עוד עֲנִי כְּמִנִּי וְכוּ' וְכוּ', שלא הִיָּה לי מִמָּשׁ מַה לְתַן לְאֹכַל לְאִשְׁתִּי וְלִילְדִי, וְאִף אֶחָד לֹא רָצָה לְעֹזֵר לִי וְכוּ' וְכוּ', וְאִף-עַל-פִּי-כֵן הוֹצֵאתִי מִהַכַּח אֶל הַפְּעַל אֶת כָּל עֲנֻנִי, וְהִשְׁפַּרְתִּי אֶת עֲצָמֵי לְמַדְפִּיס וְכוּ' וְכוּ'. וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, כִּי יִהְיֶה עוֹד הַרְבֵּה הַרְבֵּה לְסַפֵּר מִזֶּה, בִּיצַד יְחִיד, אִם הוּא בְּאֵמֶת רוֹצֵה, יְכוּל לְהוֹצִיא מִהַכַּח אֶל הַפְּעַל דְּבָרִים נוֹרְאִים וְנִפְלְאִים מְאֹד, הַעֲקָר תְּלוּי בְּרִצּוֹן וּבְכַסּוּפִין, אִם הָאָדָם חֲזַק בְּרִצּוֹנוֹת וּבְכַסּוּפִין חֲזַקִּים, הוּא יְכוּל לְהִרְאוֹת נוֹרְאוֹת נִפְלְאוֹת.

וְסֵפֶר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׁאֲנֹשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מְסַפְּרִים בְּשֵׁם מוֹהֲרֵנוּ ת"ו ז"ל, שֶׁהָיָה רְגִיל לֹמַר: "אֵת הַקְּלוּזֵי בְּנֵיתִי לֹא מִהַכֶּסֶף שֶׁל הַעֲשִׂירִים, אֲלֹא מִהַרְצוֹנוֹת שֶׁל הָעֲנִיִּים"... וְזֶה בְּדִיוֹק מַה שֶּׁקָּרָה אֶצְלוֹ, כִּי אִף אֶחָד לֹא עוֹר לּוֹ, אֲדַרְבֵּה, אִימּוֹ עֲלִיו בְּכָל מִינֵי אִימִים, וְהִזְמִינוּ אוֹתוֹ לְדִין תּוֹרָה, וְצָרוֹת וְיִסּוּרֵין רַבִּים גָּרְמוּ לוֹ, וְאִף-עַל-פִּי-כֵן הַרְצוֹנוֹת וְהַכַּסּוּפִין שֶׁלוֹ הָיוּ כָּל-כָּף חֲזַקִּים, שְׁשׁוּם דְּבָר בְּעוֹלָם לֹא הָיָה יְכוּל לְשַׁכְּרוֹ, וְזֶה אֲשֶׁר עָלָה בְּיָדוֹ. וְגַם אַחֲר־כֵּן, כָּל הַשָּׁנִים מִשְׁנַת תַּש"ח, שְׁנֹכַס בְּעִבּוּדַת הַכָּלֵל, הַדְּפִיס וְשׁוֹב הַדְּפִיס וְחֹזֵר וְהַדְּפִיס אֶת כָּל סְפָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים, וְהִפְיָצָם בְּכָל הָעוֹלָם כְּלוּ, וּמָה גַם שֶׁהָקִים תְּלִמִּידִים שְׁגַם הֵם יַדְפִּיסוּ, כִּי אֵלּוֹ שֶׁהַדְּפִיסוֹ אֶת סְפָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל אַחֲר־כֵּן, גַּם הֵם הָיוּ תְּלִמִּידָיו, וְכֵן נוֹהֵג עַד הַיּוֹם.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, כָּל עֲנֻנֵי הוּא רַק לְהַפְיֵן וּלְגַלוֹת וּלְפָרְסָם אֶת דַּעַת רַבֵּנוּ ז"ל בְּעוֹלָם, וְשׁוּם בְּרִיָּה בְּעוֹלָם אֵינָה יְכוּלָה לְעַצֵּר בְּעַדִּי, וְנִשְׁמַתִּי יִרְדֶּה לְזֶה הָעוֹלָם רַק עַל קֶטֶב זֶה, לְגַלוֹת וּלְפָרְסָם אֶת דַּעַת רַבֵּנוּ ז"ל בְּעוֹלָם. וְאִף שְׁאֲנִי יוֹדֵעַ, שֶׁהַסֵּמ"ך-מ"ם בְּעֲצָמוֹ יֵצֵא כְּנִגְדֵי כָּל הַשָּׁנִים, עִם כָּל זֹאת אֲנִי יוֹדֵעַ מְעַט מְגִדְלַת רַבֵּנוּ ז"ל, וְעַל-כֵּן כָּבֵר שׁוּם בְּרִיָּה בְּעוֹלָם לֹא תוּכַל לְמַנֵּעַ וּלְעַכֵּב אוֹתִי, וְאִף שָׂרֵב רַבִּים שֶׁל אֲנֹשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ גַם-כֵּן חוֹלְקִים עָלַי — מַה בְּכֵן? אֲנִי אֶת שְׁלֵי צָרִיף לְהוֹצִיא מִהַכַּח אֶל הַפְּעַל, לְגַלוֹת וּלְפָרְסָם אֶת דַּעַת רַבֵּנוּ ז"ל, וְהָאֵמֶת עֲדָה לְעֲצָמָה, כִּי סוּף כָּל סוּף תְּתַגַּלֶּה הָאֵמֶת, מִי

הִיָּה בְּאֵמֶת לִיצֵן גָּדוֹל, וְעָשָׂה מִמֶּנִּי כָּל מִיָּנִי לִיצְנוּת, כְּאִלּוּ אֲנִי רוֹצֵה לְהִיּוֹת אֲדָמוּ"ר... אוּ מְנַהֵיג וְכוּ'... אוּ אִם כְּוֹנְתִי בְּאֵמֶת לְגִלּוֹת וּלְפָרֶסֶם דַּעַת רַבְּנּוּ ו"ל. זֶה הֵימִים יְדַבְּרוּ. וְכֵן הַדְּבָר בְּעֵנֵן רֹאשׁ הַשָּׁנָה, רוֹאִים שְׁבִלֵי עֵינַי הַרְעָה, הַקְּבוּץ הַקְּדוּשׁ שֶׁלָּנוּ מִסְתּוֹפֵף בְּאוֹמֵן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמֵאוֹת וְלֶאֱלָפִים, וְרַק הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֵצְמוֹ יַעֲיֵד מִי הֵבִיא אֶת הַהֶמוֹן הַזֶּה אֶל צִיּוֹן רַבְּנּוּ ו"ל, אִם הַסְּפָרִים שֶׁהִפְצִיטִי בְּכָל הָעוֹלָם כְּלוּ, אוּ הַקֶּמֶץ הַקָּטָן שֶׁמִּתְחַבֵּא זַעִיר פֹּה זַעִיר שָׁם...

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י: אֲנִי לֹא אָנוּחַ וְלֹא אֶשְׁקֵט כָּל יְמֵי חַיֵּי, עַד שְׂאֻזְכָּה לְתַרְגָּם אֶת כָּל סְפָרֵי רַבְּנּוּ ו"ל בְּכָל הַשָּׁפוֹת, וְלִהְפִיצֵם בְּכָל הָעוֹלָם כְּלוּ, כִּי דִיְקָא אֹדֶר רַבְּנּוּ ו"ל יְכוּל לְעֻזֹר לְכָל גִּשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, כִּי בְּעוֹנֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, עוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵה שְׁעוֹבֵר, כָּל מִיָּנִי צְרוּת וְיִסּוּרִין, עֲגַמַת נַפְשׁ וְחִלְשׁוֹת הַדַּעַת, עֲנִיּוּת, דַּחְקוֹת וּמְרִירוֹת, וְאִין לָךְ בֵּית שְׁלֵא תִהְיֶה שָׁם אִיזוֹ צָרָה אוּ אִיזָה מִשְׁבֵּר, וְדִיְקָא סְפָרֵי רַבְּנּוּ ו"ל יְכוּלִים לְעֻזֹר, כִּי רַבְּנּוּ ו"ל נִשְׁלַח לְזֶה הָעוֹלָם לְעֻזֹר לְעַם יִשְׂרָאֵל וְלִהְגַּבִּיהֶם אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאִף שְׁבִין כָּף וּבִין כָּף הַסֵּמ"ךְ-מ"ם עוֹשֶׂה אֶת שְׁלוֹ, לְהַעֲלִים וְלִהְסָתִיר וְלִכְסוֹת אֶת דְּבַר רַבְּנּוּ ו"ל, אֲכַל כִּבֵּר לֹא יוֹעִיל לוֹ שׁוּם דְּבָר, וְכָל זְמַן שְׂאֵהִיָּה בְּזָה בְּעוֹלָם, לֹא אָנוּחַ וְלֹא אֶשְׁקֵט, אֲלֵא אֶקִּים תְּלַמִּידִים כְּאִלּוּ, שְׁגַם הֵם יִלְכוּ וְיִפְיִצוּ וְיִגְלוּ אֶת אֹדֶר רַבְּנּוּ ו"ל בְּעוֹלָם, וְאִנְחֵנוּ צְרִיכִין לְתַן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל הַחֶסֶד חַנּוּם שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ, שְׂוֹכְנוּ לְהַתְּוֹדֵעַ מִרַבְּנּוּ ו"ל. וְאִם אִנְחֵנוּ יוֹדְעִים מִרַבְּנּוּ ו"ל, עֲלֵינוּ גַם לְגִלּוֹת אֶת רַבְּנּוּ ו"ל לְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר לְדַעַתוֹ כָּל אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ רְאוּי לוֹ שְׂיִהְיוּ בְּבֵיתוֹ כָּל מִיָּנִי סְפָרִים מִסְפָּרֵי רַבְּנּוּ ו"ל, וְכִשְׂיִפְנוֹס אֵלָיו אִיזָה אֹרַח אוּ קְרוֹב מִשְׁפָּחָה, שְׂיִדְבֵר עִמּוֹ מִרַבְּנּוּ ו"ל בְּלֵי בּוֹשָׁה, וְיִצְיַע לוֹ אֶת סְפָרָיו הַקְּדוּשִׁים, כִּי מֵה יֵשׁ לָנוּ לְהַתְּבַיֵּשׁ, אֲדַרְבָּה, עֲלֵינוּ לְלַכֵּת בְּגֹאוֹן עִם דְּבַר רַבְּנּוּ ו"ל, וְלִהְפִיץ סְפָרֵי רַבְּנּוּ ו"ל, וְדִיְקָא עַל-יְדֵי-זֶה נְצִלִית.

ואמר מוהרא"ש נ"י: אצלי הנה תמיד פלא, למה אנשי שלומנו מתבזים עם דבר רבנו ו"ל? תהלה לאל, מאז שנכנסתי בעבודת הכלל, הוצאתי את רבנו ו"ל "החוצה", והראיתי דרך, שאין מה להתבזש עם רבנו ו"ל, אדרבה, רבנו ו"ל הוא הרבי שיכול להציל את כל העולם כלו, להחזירם ולהשיבם אליו יתברך, ועל-כן עלינו להיות תלמידיו האמתיים, ולעשות כל מיני פעולות שבעולם לגלות ולפרסם את דעת רבנו ו"ל בעולם; אשרי מי שימתן יד ושכם לעזר לזה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהוא לא ינוח ולא ישקט, עד שימלא את כל העולם בלו עם ספרי רבנו ו"ל, ויפרסם את דעת רבנו ו"ל, אשר אין שום יאוש בעולם כלל, ואין שום תכלית אחרת בזה העולם, רק לחזור אליו יתברך, ויגלה להם את דעתו הפשוטה של רבנו ו"ל של תפלה והתבודדות, אשר כל מי שצריך איזו ישועה או איזה דבר, ילך ויבקש ממנו יתברך, ולא יבטח בשום בשר ודם רק בו יתברך, ויחזק את עצמו להיות בשמחה, ולא יתיאש בשום פנים ואופן, כי אין לאדם בזה העולם רק הקדוש-ברוך-הוא, וזהו כל למודו שמלמד לכלם. ואף שעוברות על מוהרא"ש נ"י כל-כף הרבה צרות, שמדברים עליו כל דבר אסור, ומסיתים ומדיחים נגדו, הוא אינו מסתפל על זה כלל, ומפקיר את עצמו לגמרי, העקר שיתפרסם אור ודעת רבנו ו"ל בעולם, ואף שיש גם בין "אנשי שלומנו" לצים, העושים כל מיני ליצנות, ומוציאים עליו כל מיני שם רע, הוא אינו מסתפל על כל זה כלל, אדרבה, הוא אומר: "כל מה שיחלקו עלי יותר, יתנו בי יותר כחות לגלות ולפרסם את דעת רבנו ו"ל, ואדרבה, אני חפץ שיזכרו עלי כל דבר אסור, כי בפרוש גלה לנו רבנו ו"ל, אשר על-ידי מחלקת שבאה על האדם הוא מצליח. ועל-כן אם הם רוצים שאצליח בדרךפי — שיזכרו עלי מה שיותר".

(ויבננין השיחות שאני כותב, אמר לי כמה פעמים: "כתב, כתב, שרייב, שרייב, כדי שישאר לדורות הבאים, שידעו מי הם

החולקים שהיו עלי, ואיני מתבייש כלל במה שאמרתי, ואדרבה, שיתנדע לדורות הבאים, איך יחיד מסר את נפשו לגלות ולפרסם את דעת רבנו ז"ל, ואיך זכה לקרב כל-כך הרבה אנשים לדעת רבנו ז"ל". ואף-על-פי-כן יצאו וחקקו עליו, ועשו ממנו כל מיני ליצי ליצנות, וחרפוהו וגדפוהו, והוא לא התפעל מאף אחד, אלא הדפיס את הספרים והפיצם בכל העולם בלו פשוטו כמשמעו, וזכה לתרגום בכמה שפות. ורצונו לתרגום בשבעים לשונות, כדי לגלות ולפרסם את דעת רבנו ז"ל בכל הלשונות שבועולם, שאפלו יהודי מסוף העולם, גם-כן ידע מרבנו ז"ל ומלמודיו הקדושים. "וכל מה שכתבתי והתבטאתי כדאי שיידעו, כי בעוונותינו הרבים, יש כל מיני פסולים ו"זנבות" וכו' ועזי פנים, שהיו צריכין להתבייש ממצעשיהם ומיחוסם... ולא זו בלבד שאינם מתבישים כלל, אלא מעזים עוד פניהם לדבר כל דבר אסור, וגרמו מה שגרמו, ועל-כן אדרבה, כתב, כתב כל מה שאמרתי, כי לכל מה שדברתי יש פסוי". וכמה פעמים באו אלי בטענה, למה כתבתי שיחה זו או אחרת המתבטאת בחריפותה כלפי החולקים וכו' וכו', ובאתי ושאלתי את מוהרא"ש נ"י, האם אתיחס למה שאומרים לי? ואמר לי מוהרא"ש נ"י: "אל תשים לב לזאת ואל תחשש, אלא כתב מה שיותר, וכל מה שאתה שומע ממני אתה רשאי לכתב, כי תהלה לאל, איני מתבייש במה שאני אומר, וכדאי שיידעו את האמת, אשר לא כל זב ומצורע וטמא לגנפש יהיה הוגה דעות בדבר רבנו ז"ל, אדרבה, מי שלומד יותר את ספרי רבנו ז"ל, הוא יותר מקרב אל רבנו ז"ל, כי ענין רבנו ז"ל אינו תלוי בעזות, ורחמנא לישזבן, אלא מי שלומד יותר את ספרי רבנו ז"ל ומתנהג על-פי דרכי רבנו ז"ל, הוא מקרב אל רבנו ז"ל". וספר, שר' נחמן טולטשינער ז"ל התאונן פעם לפני מוהרנ"ת ז"ל, מדוע לא נולד במה שנים קדם, ואז היה מכיר את רבנו ז"ל. ענה ואמר לו מוהרנ"ת ז"ל בקפידה קצת: "ואתה אינך מכיר את רבנו ז"ל? אלא מי מכיר את רבנו ז"ל, האם יוסל פארונטשיק מכיר את רבנו ז"ל?..." [יוסל פארונטשיק היה מוליך ספינה קטנה בעין רפסודה מחצי העיר ברסלב לחצי האחר, כי את עיר ברסלב חצה

הנהר בוג, וכשרצו לעבר מחלק זה של העיר לחלק השני, היטה כעין רפסודה קטנה, ובה הוליכו את התושבים, והיו משלמים על זה כמה פרוטות. ויוסל פארונטשיק הזה התפאר אחר הסתלקות רבנו ז"ל שהוא הכיר את רבנו ז"ל, כי פעם הוליכו מקצה העיר הזה אל קצה העיר הזה, ובכך היה מתפאר תמיד, שהוא 'הכיר' את רבנו ז"ל, ועל זה השיב מוהרנ"ת ז"ל בשאלה: "האם יוסל פארונטשיק הכיר את רבנו ז"ל? ... האם בזה שמוליכים את האדם פעם אחת, כבר מפירים אותו?" (...)

"אתה מפיר את רבנו ז"ל, על-ידי שאתה לומד את ספריו הקדושים". וסיים מוהרא"ש נ"י: בן הוא בדרכי רבנו ז"ל, מי יכול להקרא 'ברסלבר חסיד' אמתי? מי שבקי ב"לקוטי מוהר"ן" ישר והפוף בעל-פה, וכל זמן שאינו בקי בספרי רבנו ז"ל, עדין הוא רחוק לגמרי, וחי בעולם הדמיון. ודבר רבנו ז"ל אינו כבשאר החסידיות, שבפעם היותי קרוי על שם חוג מסים, בזה מסתים הכל, ואני שבע רצון, אלא עלי להשקיע בברסלבר חסידות, להתמיד ב"לקוטי מוהר"ן", להתמיד ב"ספורי מעשיות", להתמיד ב"ספר המדות", ולהתמיד בשיחותיו הקדושות, עד שתהינה שגורות על פי, ואקים את כל הנאמר בהן, ואז אני יכול להקרא 'ברסלבר חסיד', אבל לא כמו שנוהג עכשו, שכל זב ומצורע וטמא לנפש, כבר הוגה דעות בדעת רבנו ז"ל, עד שרחמנא לישזבן, קרה מה שקרה, שכבר רצו להוציא את רבנו ז"ל מאומן ולהביאו לארצנו הקדושה, עד כדי כך גדולה חצפתם. ועל-כך אמר לי מוהרא"ש נ"י: כתב, כתב, אל תירא ואל תחת, כי כל מה שאני אומר יכולים לכתב, ואני חזק בכל הדבורים שאמרתי, ויש על זה כסוי. ובאמת ראינו ואנו עדים חיים, שכל מה שונכתב, זהו אמת לאמתה. רבם של הספורים שכתבתי, יש עליהם צלום והסרטה, ומי שחפץ יכול לראותם, ואין אלו ספורים בעלמא שהמציאו או דמינו, אין אלו גזמאות או פנטזיות, אלא על כל שיחה ומעשה יש פילם וסרט, ועל-פירב השיחות והספורים שכתבתי, עדין חיים אתנו

ביום תלמידי "היכל הקדוש", אשר הם עדים להם, שנכחו בשעת מעשה בעת הספורים, ועל הכל יעידו חברי שהיו באותו מעמד).

פחד

מוהרא"ש נ"י אמר: כשאדם מדבק את עצמו בו יתברך, אין לו מה לפחד משום ברירה שבעולם, כי עקר הפחד שאדם מפחד, הוא רק כשעוקר את עצמו מהאמונה הקדושה, אבל תכף-ומיד כשאדם חזק באמונה ברורה ומזככת בו יתברך, אין לו מה להתפחד כלל, כי הוא יתברך מלא כל הארץ כבודו. ועל-כן כל מי שמרגיל את עצמו להתבודד בכל יום עמו יתברך, ומפרש כל שיחתו אליו יתברך, על-ידי-זה מוריד מעצמו כל מיני פחדים של הבל, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן טו), אשר הפחד שבא לאדם הוא רק מחמת שאינו מתבודד ואינו שופט את עצמו מכל מה שעובר עליו, ואז מדת היראה מתלבשת בדברים אלו שיוכלו להפחיד אותו, אבל תכף-ומיד כשאדם חזק בתפלה והתבודדות ושופט את עצמו, אזי מוריד מעצמו כל מיני יראות חיצוניות, ואינו מתירא ומתפחד משום ברירה שבעולם, ורק מתקדוש-ברוך-הוא בעצמו.

וספר מוהרא"ש נ"י, אשר זו הייתה דרכם של כל אנשי שלומנו האמתיים, שזכו להתקרב באמת אל רבנו ז"ל, וציתו לרבנו ז"ל בלי שום חכמות, ובכל יום התבודדו עמו יתברך שעות על גבי שעות, דיקא הם זכו להגיע אל מדרגה נוראה ונפלאה מאד בדכיות הבורא יתברך שמו, עד שלא התפחדו ולא התיראו משום ברירה שבעולם. וספר, שר' שמעון ז"ל, תלמיד רבנו ז"ל, היה הראשון שזכה להפיר את רבנו ז"ל, והתקרב אליו תכף-ומיד ביום חתנתו, והוא קבל בשלמות מרבנו ז"ל את ענין התפלה וההתבודדות, ועל-כן היה

מתבודד גדול כל ימי חייו, ואנשי שלומנו מספרים נוראות נפלאות על גדל ההתבודדות שלו, שבכל פעם היכן שהתישב לגור, בחר לעצמו בית בסוף העיירה, כדי שיוכל לצאת בין ביום ובין בלילה אל תוך היער הסמוך לעיירה, והיה יוצא חוץ לישוב וישוב שם, ומתבודד עמו יתברך ימים שלמים. ואף בארץ ישראל, כשזכה לעלות לגור בה, בחר את העיר צפת למקום מגוריו, וקנה בית בסוף העיר, כדי שיוכל לצאת אימתי שירצה חוץ לישוב, וכן קיים, והתבודד בין הרים וגבעות ימים ולילות. כי הוא קבל מרבנו ז"ל בשלמות את הענין של תפלה והתבודדות. פעם אחת בעת התבודדותו בעמק היער, בא כנגדו לפתע דב, אבל מחמת רבוי ההתבודדות שזכה, לא נתירא ולא נתפחד כלל, אף שהדב היה מאים מאד, גבהו היה פי כמה מבן-אדם. ודרך הדב קדם שטורף את קרבנו, שמתישב על שתי רגליו האחוריות, ומסתפל הנה והנה ופותח את פיו, אשר דבר זה בעצמו מפחיד עד מאד, ור' שמעון לא התפעל כלל, אלא תכף-ומיד הוריד ממנו את בגד הפרנה שהיה עליו, והיה בכיסו ספין, וכרך את בגד הפרנה על ידו, וכשהחל הדב להתקרב, הושיט את היד שהיתה מכוונת עם הפרנה ובכפה ספין, והחל לחתוך את הדב בגרונו, ואף שהדב החל לנשוף את ידו, אף מחמת שהיתה מגנת עם מעיל הפרנה העבה, לא עלה לו, ותכף-ומיד חתך את בית הבליעה שלו, ונפל פגר מת. וכך זה מרבוי התבודדות, שזכה לאמץ לב חזק מאד. כי מי שחזק בתפלה והתבודדות ימים ושנים, ומצית את רבנו ז"ל, ואינו מטעה את עצמו כלל, רק בכל יום ובכל לילה הוא בא אליו יתברך בתפלה ובקשה, הוא מקבל אמץ לב כזה, ובטחון עצמי כזה, עד שאינו מתירא ומתפחד משום בריה שבעולם.

וספר מוהרא"ש נ"י, אשר ר' אברהם בר' נחמן ז"ל בחר לעצמו יער במקום מצנע, שלא ידע ממנו איש, ושם בעמק היער בלה ימים ושנים בתפלה והתבודדות ובשקיפה רבה בתורה ובתפלה, ועל-ידי-זה זכה לזכוף המחין בקרשה ובטהרה, וזכה

למדרגות רבות פידוע בין אנשי שלומנו, ואף-על-פי-כן כל ימי חייו לא היה נפר מבחויץ כלל; כי זו מעלת התפלה וההתבודדות, שאדם יכול להגיע לבטול כזה, עד שיהיה בטל ומבטל בעיני עצמו לגמרי ואף אחד לא יפיר עליו מבחויץ.

וספר ר' אברהם בר' נחמן ז"ל לאנשי שלומנו בעת למודו פעם ברבים את התורה בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן טו, שמדברת ממדת היראה המתלבשת בדומם, צומח, חי, מדבר, להפחיד את האדם, אבל תכף-ומיד כשמעלה את מדת היראה לשרשה, ואינו ירא פי אם ממנו יתברך, וממשיך בעצמו ידיעתו יתברך, אזי נתבטלים כל מיני יראות ופחדים חיצוניים. וספר אז לאנשי שלומנו, שפעם התבודד עמו יתברך, ופתאום הרגיש שמשהו מתחבר ברגליו, וכשפקח את עיניו, ראה שזהו דב, אבל מרב דבקות בו יתברך, שעסק אז באמצע התבודדות, לא נבהל כלל אלא מסר את עצמו לגמרי אליו יתברך, והנה קם הדב והלך לו.

וספר מוהרא"ש נ"י, אשר גם אצלו קרה ספור כזה, שהלך פעם לתוף יער עמק להתבודד, פי היה לו מקום קבוע ללכת להתבודד בתוף היער, ותוף כדי שהתבודד, ראה מרחוק דבר-מה מתקרב במהירות לעברו, ומחמת המרחק לא ידע מהו, והתחיל לבקש ממנו יתברך שיצילו מהחיה הרעה שרצה כנגדו. וכשהמשיך להסתפל לאותו כוון, נתגלה לעיניו כולב משנה בגדל של חמור, ומאחוריו ראה ששה ערלים מאימים באים בריצה קלה. בתחלה עלה במחשבתו לרוץ לכוון היציאה מהיער, אף הנלב רץ במהירות כזו שלא היה שנה אפלו לברח, והיה עדין רחוק ממנו כרבע קילומטר, וכשראה שפלתה אליו הרעה, פי אין לו שום עצה, אז החל להתבודד ביתר שאת וביתר עז, ובטל את עצמו לגמרי אליו יתברך, ויחשב, יהיה מה שיהיה אני כבר לא בורח, אני עומד במקום זה ויעשה הקדוש-ברוך-הוא מה שירצה. והחל להתודות אליו יתברך, ודבק את עצמו בו יתברך, ואמר: "רבונו של עולם, אני רוצה

להפיל לגמרי בך, ולא אכפת לי שום דבר מה שיקרה", והחל לומר בדבקות את הנגון הקדוש שלו: "אט איז ער דא, אט איז ער דארט, אט איז ער אויף דער גאנצער וועלט", וְחָזַר עַל זֶה פְּעָמִים רַבּוֹת. וּבְתוֹךְ כֵּךְ שֶׁהִתְבוֹדַד, וְדָבַק בּוֹ יִתְבַּרְךָ, רָאָה לְפָתַע שֶׁהַכֶּלֶב הִגִּיעַ סְמוּךְ מְאֹד אֵלָיו, וְנָטָה דְרָכּוֹ וּבְרַח הִצָּדָה כְּאִלוֹ הַבַּחֲיִין בְּמַשָּׁהוּ מִן הַצַּד, וְרָץ לְצַד אַחֵר, וְאָז כָּבַר הִיָּתָה לוֹ חֲצִי יְשׁוּעָה, שֶׁהַכֶּלֶב בָּרַח לְכוּוֹן אַחֵר, אֲבָל רָאָה שֶׁשֵּׁשֶׁת הָעֲרָלִים הַמְּאִימִים רָצִים בְּרִיצָה קָלָה, וְאָז דָּבַק אֶת עֲצָמוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, כִּי יָדַע שֶׁהֲלֵא הֵם בְּעָלֵי בַחֲרָה, וְיִכּוּלִים, חֵס וְשָׁלוֹם, לַעֲשׂוֹת מַה שְּׂיִכּוּלִים, וְתוֹךְ כֵּדִי כֵּךְ שֶׁהִתְבוֹדַד בְּעֵינָיִם עֲצוּמוֹת, וְהִנֵּה שֵׁשֶׁת הָעֲרָלִים רָצִים וְעוֹכְרִים לִידוֹ, וְכֻלָּם בְּנִגּוֹן אֶחָד אוֹמְרִים לוֹ בְּאַנְגְּלִית: "שָׁלוֹם, רַבִּי, מַה נִּשְׁמַע", וְהִצְדִּיעוּ לַעֲבֹרוֹ וְהִמְשִׁיכוּ בְּרִיצָתָם. וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁבְּרָגְעִים הָלְלוּ חֶשֶׁב לְבַטַח שֶׁהַכֶּלֶב יִטְרַף אוֹתוֹ, חֵס וְשָׁלוֹם, כִּי הִיָּה כֶּלֶב מְאִים מְאֹד בְּצוּרָתוֹ וּבְגִדְלוֹ, וְכֵן הִשָּׁה עֲרָלִים הָיוּ מְאִימִים כְּרוֹצְחִים, וּבִטַל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֵלָיו יִתְבַּרְךָ. וּבְאוֹתָם רָגְעִים הִרְגִישׁ אֶת הַטַּעַם שֶׁל תְּפִלָּה וְהִתְבוֹדְדוּת שְׂרוּצָה רַבָּנוּ ז"ל מֵאַתְּנֹו, כְּמוֹבָא בְּלִקוּטֵי-מוֹהֲר"ן (חֶלֶק א', סִימָן נב) עַל פִּי מִשְׁנַת "הַנְּעוּר בְּלִילָה", שְׁאָדָם צָרִיךְ לְבֹא לְבִטּוֹל כְּזֶה, עַד שִׁיְהִיָּה גִכְלָל בְּמַחְיָב הַמְּצִיאוֹת לְגַמְרֵי.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שְׂמִי שְׂמַרְגִּיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, וּמְבִטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי תְּמִיד אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, הוּא אֵינוֹ מִפְּחַד מְשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם, וְלֹא אֲכַפֵּת לוֹ מַה יְהִיָּה, וּבְזֶה גִמְדֻדַת הַהִתְקַרְבוּת שֶׁלוֹ לְרַבָּנוּ ז"ל, כִּי כָּל שְׁאָדָם מְחֻזַּק אֶת עֲצָמוֹ בְּתְפִלָּה וְהִתְבוֹדְדוּת וּבּוֹרַח אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, כֵּן הִיא הַתְּקַרְבוּתוֹ אֶל רַבָּנוּ ז"ל, כִּי כָּל הָעֹנֵן שֶׁל רַבָּנוּ ז"ל הוּא תְּפִלָּה וּבְקִשָּׁה, וְעַל-כֵּן מִי שְׂאֵינוֹ מְתְבוֹדַד כְּכֹל יוֹם אֵלָיו יִתְבַּרְךָ, אֵין הוּא יָכוֹל לְהִקְרֹא עַל שֵׁם רַבָּנוּ ז"ל, כִּי עֲנִין רַבָּנוּ ז"ל תְּלוּי רַק כְּפִי הַתְּפִלָּה וְהִתְבוֹדְדוּת שְׁאָדָם

מבקש ומתפלל אליו יתברך; אשרי מי שאינו מטעה את עצמו, ומתבודד בכל יום אליו יתברך, ואז טוב לו כל הימים.

פלא

מוהרא"ש נ"י אמר, שעד היום יש אצלו פלא, פלאי פלאות, שאינו מבין, כיצד אדם שעושים לו כל-כך הרבה טובות ועוזרים לו בגשמיות וברוחניות, ומפקירים את עצמו בשבילו, ובמקום להיות אסיר תודה, הוא משלם רעה תחת טובה, ואמר שכל דבר הוא יכול להבין רק דבר זה איננו מבין, אם קבלת ממישהו טובה, ומסר את נפשו בעבורך, אפלו אם נראה לך שזהו לא יצא ידי חובתו כלפיך בדייק כפי דעתך, עם כל זאת היית במצב כזה, שאף אחד לא רצה להסתפל עליך, ואף אחד לא רצה להתעסק איתך, ואף אחד לא הבין אותך, ורק זה מסר את נפשו בעבורך, והיה יכול בזמן הזה ללמד ולהתפלל ולעסוק במצוות, והפקיר את הכל, הינו כל הרוחניות שלו הפקיר בשבילך, וכן בגשמיות היה צריך להתעסק עם ילדיו ועם אשתו, ואף-על-פי-כן הפקיר את הכל, ומסר את נפשו בעבורך, ואיך תשלם לו אחר-כך רעה תחת טובה, ותדבר עליו כל דבר אסור?! ענין זה אצלו פלאי פלאות שאינו יכול להבינו.

ופעם אחת נתקרב אליו עורך-דין אחד מארץ ישראל ששהה בחו"ל, ונכנסה אהבתו בלב מוהרא"ש נ"י, וקרבו בהתקרבות יוצאת מן הכלל, וכל התלמידים התפלאו מאוד, מה יש למוהרא"ש נ"י עם עורך-הדין הזה, אף-על-פי-כן מוהרא"ש נ"י קרבו כל-כך, והוא התפלל עם מוהרא"ש נ"י בראש השנה ובעשרת ימי תשובה דבר עמו הרבה מאוד, וכן קרבו בכל מיני התקרבות, ואחר-כך בארצנו הקדושה בכל פעם שבא למוהרא"ש נ"י — קרבו מאד ודבר עמו שעות על גבי שעות, ובפרט בשעות הברית, דבר עמו

לפעמים רב היום, ולא חדל מלחבבו, וראינו בעינינו איך מוהרא"ש נ"י ממש מוסר את נפשו בעבורו (עד שגם קרוב משפחה של הלא לא היה לו שלום-בית וכו', ועמדו להתגרש, רחמנא לצלן, ומוהרא"ש נ"י הכניס את עצמו בעבי הקורה, ולא נח ולא שקט עד שעשה שלום אמתי בין הזוג הזה, והכל הסתדר, והקדוש-ברוך-הוא עזר להם, ונולדו להם עוד ילדים). ולבסוף בא איזה לץ וקשרו לגמרי, עד שנתרחק ממוהרא"ש נ"י, והיה לכל התלמידים פלא גדול, איך יכול להיות כדבר הזה, ואזי שאלו את מוהרא"ש נ"י על זה, וענה ואמר להם: "אצלכם זה פלא? אצלי זה פלאי פלאות... פלא על גבי פלא, ראו איך מסרתי את נפשי, הימים הטובים ביותר שלי, עשרת ימי תשובה, שבני-אדם עוסקים אז בתפלה ובלמוד התורה הקדושה, והפקרתי הכל בשביל האדם הזה, וכמה שעות על גבי שעות דברתי עמו, וכמה עזרתי לו מה שכלכם אינכם יודעים, ולבסוף נתקרר". וסיים מוהרא"ש: "דבר זה אצלי תמיד פלא על גבי פלא, שאיני יכול להבין, כי אצלי אם אדם רק נתן לי 'שלום עליכם' אחד בחייו, הוא כבר קנה אותי, "האט ער מיר אפגעקויפט", וכבר איני יכול אף פעם לריב אתו, מפל שכן אדם שעשה לי טובה, איני שוכח זאת אף פעם". (ודבר זה ראינו אצלו תמיד, ממי שקבל פעם טובה, אינו שוכחו, ותמיד מזכירו לטוב).

ופעמים דבר מוהרא"ש נ"י מזה, שדבר זה נחשב אצלו כפלא על גבי פלא, שאדם שעשו לו טובה, לבסוף מבעט בזה שעשה לו טובה.

וכמה פעמים באו אברכים מחצרות אחרים, ודברו על רבם פל דבר אסור, והיה מוהרא"ש נ"י מוכיחם בתוכחה מגלה ואתהה מסתרת, "הלא זה היה רבך שגדלך כל-כף הרבה, ומסר את נפשו בעבורך, ולבסוף תדבר עליו פל דבר אסור?! " וארע פעם דבר כזה עם אברך אחד, שהיה מקרב אל אחד האדמו"רים המפרסמים, ומחמת שהסיתוהו נגד רבו, הלך ממנו, ולבסוף בא אל מוהרא"ש

נ"י, ודבר על רבו כל דבר אסור, ואז הפסיקו מוהרא"ש נ"י תכף-ומיד ואמר לו: "תתבייש לך, איך תעז לדבר על רבך שמסר את נפשו בעבורך, והאכילך והשקך ולמד אותך תורה, כיצד תדבר עליו כל דבר אסור, בוש והכלם". ואחר-כך דבר עמנו מוהרא"ש נ"י הרבה בענין זה, איך חסידים ותלמידים שהיו אצל רבי אחד שקרבם וחקקם כל השנים, לבסוף הם מתהפכים ומדברים נגדו, ומתהפכים את הקערה על פיה, אין זה אלא רע המדות שיש בבני-אדם אלו. וכן קרה פעם, שבא אחד אל מוהרא"ש נ"י, ודבר על האדמו"ר מבאבוב, ותכף-ומיד הפסיקו מוהרא"ש נ"י, ואמר לו: "מסתמא קבלת ממנו טובה שאתה מדבר עליו כל דבר אסור, כי אם לא כן לא היית מדבר עליו". ולא עבר זמן רב, ונתברר שלמד שם כמה שנים, ואז ראו עין בעין מה שמוהרא"ש נ"י אומר תמיד, שככל שאתה עושה טובה למישהו, כן משלם לך רעה תחת טובה.

ובענין שנתפרסמו לאחרונה כל מיני מקבלים ואדמו"רי"ם חדשים מפקרים, אשר אתמול היו בנזקבא דתהומא רבא, ועכשו הם כבר אדמו"רי"ם... גם מזה דבר מוהרא"ש הרבה מאד, שזהו פלא על גבי פלא. רואים היום, שיש אצלנו יהודים טובים שנקראים "גוטער יודין", ובלשון חסידים "אדמו"רי"ם", שיודעים מי הם מגיל קטנותם, ואיך התנהגו, וכן הכירו את אבותיהם ושמעו מאבות אבותיהם מדור דור, ולבסוף עוזבים אותם ורצים אל אלה האדמו"רי"ם הפיקטיביים, בעלי התשובה, שאתמול היו בנזקבא דתהומא רבא, והיום הם כבר מפרסמים על עצמם שהם בעלי מופת ומקבלים, וכך הולכים אחריהם אברכים חסידיים מחצרות אחרים, ומטעים את עצמם ואת אחרים, ועל-ידי-זה הם גורמים מה שגורמים, שהתלמידים של הצדיקים היכן שהאברכים מסתובבים כבר מתחילים לדבר על רבם. ואמר מוהרא"ש נ"י על זה, שזהו חצפה גדולה מאד מאד, להחליף 'גוטער יודין', עובדי ה', בשטיות כאלו. (ועוד הרבה מאד לדבר מזה, איך שזהו פלא על גבי פלא,

ששועלים קטנים מחבלי כרמים, אינם מתבישים לדבר על אנשים
כשרים).

פרנסה

מוהרא"ש נ"י אמר, כי פרנסתו של האדם תלויה רק בידי
הקדוש-ברוך-הוא, ואף שזה דבר פשוט, כי מהו זה שאינו יודע,
שפרנסה היא מאת הקדוש-ברוך-הוא, עם כל זאת צריך להזכיר
לעצמו בכל יום ויום, אשר פרנסתו היא רק מאתו יתברך, כי רואים
על-פירוב שבני-אדם הולכים בקטנות ובחלישות הדעת פזו, עד
שנדמה להם כאלו פרנסתם תלויה בידי אדם, ומחניפים לבני-אדם
ומשתחווים לפניהם ממש, צאלו כל הפרנסה באה מהם, וזה ממש
מעורר סלידה.

ותמיד רגיל מוהרא"ש נ"י לומר, שאנו אומרים בקריאת שמע
ערב ובקר: "השמרו לכם פן יפתח לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים
אחרים והשתחוויתם להם" (דברים יא, טז), היעלה על הדעת שעם
ישראל, שהוא עם נבון וחקם מכל עם, יעבדו אלהים אחרים
וישתחוו להם, הלא יהודי יש לו שכל רב יותר? אלא זה סובב על
בני-אדם שתולים בטחונם ופרנסתם בידי בשר ודם, ומשתחווים
להם, ומחניפים להם, אשר זוהי עבודה זרה ממש, כי באמת
הפרנסה היא רק בידי הקדוש-ברוך-הוא, ולא בידי בשר ודם כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר דבר זה רוצה רבנו ז"ל להחדיר בנו,
לידע אשר פרנסה היא רק בידי הקדוש-ברוך-הוא, וצריכים
להשתדל לבקש רק ממנו יתברך, ודיקא על-ידי-זה תהיה לו פרנסה,
כי ככל שאדם מבטל את עצמו אל האין סוף ברוך הוא, ומשתוקק
רק אחריו יתברך, ויודע אשר פרנסתו תלויה רק בידו יתברך,

על-ידי-זה נמשכת עליו פרנסתו בעתו ובזמנו, וכמו שגלה לנו רבנו
 ז"ל בפרוש (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סעיף עו) על הפסוק (תהלים קמה, טו):
 "עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו", אם האדם
 תולה את עיניו רק אליו יתברך, על-ידי-זה הקדוש-ברוך-הוא
 ממשיך לו פרנסתו בעתו ובזמנו. וכעין שאמרו חכמינו הקדושים
 (פתיחות 20): מלמד שלכל אחד ואחד נותן הקדוש-ברוך-הוא פרנסתו
 בעתו, פי הקדוש-ברוך-הוא נותן לכל אחד ואחד פרנסתו בעתו
 ובזמנו, על-כן צריכים לפנות רק אליו יתברך, ומי שצריך פרנסה,
 יברח רק אליו יתברך, ויעסק בתורה, ועל-ידי-זה יצליח. וכמאמרם
 ז"ל (מדרש תנחומא פרשת פי תשא): כל העוסק בתורה פרנסתו מן
 התורה, ומתעשר ומצליח.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת בא בעל עגלה אל ה"חפץ
 חיים" ז"ל, ובכה לפניו בבכי תמרורים: "רבי, במשך זמן קצר נפלו
 ומתו לי שלשת סוסי נותני לחמי, ועכשו אין לי פרנסה, פי הם
 הביאו לי את הפרנסה, ועתה מתו". הפסיקו ה"חפץ חיים" ז"ל
 בנעימה של רחמנות וחמלה לבבית, ואמר לו: חלילה וחס, מה
 תדבר? הסוסים הם נותני לחמך? שכחת שהקדוש-ברוך-הוא זן
 ומפרנס לכל ולא הסוסים... קם והתהלך ה"חפץ חיים" ז"ל ושח
 לעצמו: "במקום השם יתברך רואה העגלון את סוסו כמפרנסו,
 והנגר חושב את העץ כמפרנסו, והחזיט מדמה לעצמו, שמחט היא
 הנותנת לחמו, אילו שוטים בני-אדם, ששוכחים שהפרנסה היא רק
 מהקדוש-ברוך-הוא, פי הוא הזן ומפרנס לכל". וסיים מוהרא"ש נ"י
 כשאדם מכניס בעצמו ידיעה זו, אזי הולך לו הפל בנקל; ועל-כן
 אשרי ואשרי מי שבוטח רק בו יתברך, ותהיה לו פרנסתו
 מהקדוש-ברוך-הוא בעצמו.

פֶּאֶה נְכָרִית

מוהרא"ש נ"י אָמַר, שְׁהִזְהַר הַקְדוּשׁ מִקְפִּיד מְאֹד מְאֹד עַל אִשָּׁה שֶׁנִּרְאוֹת שְׁעֵרוֹתֶיהָ בַּחוּץ, וְעַל-כֵּן תָּמִיד כְּשֶׁבָּאִים לְשָׂאֵל אוֹתוֹ בְּעִנְיַן פֶּאֶה נְכָרִית, הוּא מְזַכֵּיר אֶת הַזְהָר הַזֶּה (פְּרַשְׁת נִשְׂא קַח): תוֹנֵבָא לִיתִי עַל הַהוּא בַר נִשׁ דְּשִׁבְק לְאַנְתְּתִיָּה דְתַתְּחִזִּי מִשְׁעָרָא דְרִישָׁה לְבַר וְדָא הוּא חַד מְאִינוּן צְנִיעוּתָא דְבֵיתָא, וְאַתְמָא דְאַפִּיקַת מִשְׁעָרָא דְרִישָׁה לְבַר אֶתְמַקְנָא בֵּיה גָרִים מְסַכְנוּתָא לְבֵיתָא וְגָרִים לְכַנְאָה דְלֵא יִתְחַשְׁבוּן בְּדָרָא וְגָרִים מְלָה אַחְרָא דְשַׂרְיָא בְּבֵיתָא, מָאן גָרִים דָּא, הַהוּא שְׁעָרָא דְאַתְחִזִּי מִרִישָׁה לְבַר, וּמָה בְּבֵיתָא הַאי, כָּל שְׂפָן בְּשׂוּקָא^ר, עֵין שָׁם; שְׁהִיא קָלְלָה שְׁהִזְהַר הַקְדוּשׁ מִקְלָל אֶת הָאִשָּׁה שֶׁנִּרְאָה שְׁעָרָה בַּחוּץ. וְעַל-כֵּן יֵשׁ הַרְבֵּה מִהַנְּשִׁים הָאֲשֶׁכְּנוּזִיּוֹת הַנוֹהֲגוֹת לְגַלּוּחַ אֶת רֹאשָׁן לְגַמְרִי, וְעַל-יְדֵי-זֶה אִף פַּעַם אֵינָן בְּאוֹת לְיַדֵּי קָלְלָה זֹו, אָבֵל אֵלוֹ הַנְּשִׁים שֶׁהוֹלְכוֹת בְּשְׁעֵרוֹתֵיהֶן, לֹא דִי שִׂישׁ לְהֵן מְטַפַּחַת, כִּי רוֹאִים בְּחוּשׁ אֲשֶׁר דְרָכָה שֶׁל הַמְטַפַּחַת לְזוֹז מִמְקוּמָהּ, וּבְכַךְ נִרְאוֹת שְׁעֵרוֹת רֵאשָׁה בַּחוּץ. וְעַל-כֵּן טוֹב מְאֹד לְחַבֵּשׁ פֶּאֶה נְכָרִית, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה לְכָל הַפְּחוֹת תְּהֵינָה מְכַסּוֹת הַשְׁעֵרוֹת, וְאִף שִׂישׁ מִהַנְּשִׁים הַסְּפָרְדִּיּוֹת הַנוֹהֲגוֹת שְׁלֵא לְלַבֵּשׁ פֶּאֶה נְכָרִית מִשׁוּם פְּרִיצוּתָא, עִם כָּל זֹאת מִי שְׂרוּצָה לְהַסְתַּמֵּל בְּעֵין אֲמַת וּלְהַבִּין אֶת הָאֲמַת, הַהִכְרַח לֹו לְהוֹדוֹת, אֲשֶׁר אֵי אֶפְשֶׁר בְּשׁוּם פְּנִים וְאִפְּן לְכַסּוֹת אֶת הַשְׁעֵרוֹת בְּמְטַפַּחַת בְּלִבָּד, כִּי הִיא נוֹטָה הַצְּדָה, וְאִז נִרְאוֹת הַשְׁעֵרוֹת בַּחוּץ, וְיֵשׁ עַל זֶה קָלְלָה מִהַזְהָר הַקְדוּשׁ, עַד כְּדִי כָּךְ שְׂאוּמֵר הַזְהָר, שְׁכָל הָעֲנִיּוֹת וְהַדַּחְקוֹת שֶׁהָאָדָם סוֹבֵל, הִיא רַק מִחַמַּת שְׁהָאִשָּׁה הוֹלְכַת בְּגִלּוּי שְׁעֵרוֹתֶיהָ בְּבֵיתָהּ, וּמְכָל שְׂפָן בַּחוּץ, וְעַל-כֵּן בְּזֶה שְׁהָאִשָּׁה חוֹבֶשֶׁת פֶּאֶה נְכָרִית (וּכְמוֹבֵן פֶּאֶה צְנוּעָה כְּתַקְנוֹת הַרַבָּנִים) הֵרִי זֶה כְּמוֹ שְׁמַתְלַבֶּשֶׁת בְּאִיזָה כּוֹבַע, כִּי סוּף כָּל סוּף אֵין

ר) קָלְלָה וְעַנֵּשׁ יְבֹאוּ עַל הָאָדָם הַזֶּה שְׂמַרְשָׁה לְאַשְׁמוּ שִׁיתְרָאָה מִשְׁעַר רֵאשָׁה חוּצָה, וְזֶה אֶחָד מִעֲנִיּוֹת צְנִיעוּת שֶׁל הַבֵּית, וְאִשָּׁה שְׂמוּצִיאָה מִשְׁעַר רֵאשָׁה חוּצָה לְהַפְקֵן בְּזֶה, גוֹרְמַת עֲנִיּוֹת לְבֵית, וְגוֹרְמַת לְכַנִּיָּה שְׁלֵא יִהְיוּ חֲשׁוּבִים בְּדוּר, וְגוֹרְמַת שֶׁדְּכַר הָאֵחָר יִשְׁרָה בְּבֵית, מָה גוֹרֵם כָּל זֹאת? הַשְׁעַר הַהוּא שֶׁנִּרְאָה מִרֵּאשָׁה חוּצָה, וּמָה אִם כָּל זֶה מְדַבֵּר בְּבֵית, כָּל שְׂפָן בְּרַחוּב וְכוּ'.

זה השער שְׁלֵה, כי אם כמו כובע על השער, אשר זה טוב יותר, ובזה היא מכסה את כל שערותיה שאין רואים אותן בחוץ. ואף שיש הרבה שחולקים על דבר זה, ואומרים שיש בזה משום פריצותא, עם כל זאת מי רוצה להכנס בזה חמור בזה, שמחמיר כל-כף ומקלל את האשה שמתגלות שערותיה?! ועל-כן אם תלך האשה בפאה נכרית (צנועה בתכלית הצניעות), כף לכל הפחות שערותיה תהיינה מכסות לגמרי ולא יראו אותן. ואף שיש חולקים על דבר זה, עם כל זאת אם יש זהר בזה, מה שיך לתלק, הרי עדיף ללכת בפאה נכרית ושערות הראש תהיינה מכסות לגמרי, מאשר תתגלינה השערות. (והאריך מוהרא"ש נ"י בדבר זה מאד, ואמר, שיש הרבה מהנשים האשכנזיות המקפידות לגלח את השערות, וכדי שלא תתגלינה על בעליהן, הן הולכות בפאה נכרית, ומי מביניהן שיכולה ללכת רק במטפחת — אשרי לה).

צדקה

מוהרא"ש נ"י אמר, שצריכין להזהר מאד לא לגרם לעני, שיפסיד את הצדקות שמקבל מאחרים, כגון: להוציא עליו שם רע שאינו ראוי לקבל כסף, או לעשות איזו תקנה בעיר שלא יתנו לו יותר מסכום מסים, ובלי זה היו נוהגין לו הרבה יותר, כי יש על כל זה ענש חמור מאד, ובשמים מקפידים מאד על מי שגורם לעני להפסיד את פרנסתו.

ופעם ספר אחד מאנשי שלומנו למוהרא"ש נ"י, שהלך בעיר אחת בעבור צדקה להדפסת ספרי רבנו ז"ל. ושם המנהג, שכל משלח מכרח קדם ללכת אל רב העיר, ולהציע לפניו את ענין הצדקה שלו, ואחר-כך הרב שוקל בחשיבות הענין, ומוסר לו כתב המלצה לאנשי העיר כמה יתנו לו על-פי שקול דעתו והחלטתו,

היגו נתינה חשובה, או נתינה פשוטה, או נתינה קטנה וכו', ובלי כתב זה אי אפשר לו לאסף צדקה שם. ומאד לא היה נראה כל הענין בעיני מוה"רא"ש נ"י, כי איך אדם יכול לקבל על עצמו אחריות כזו להחליט מהי צדקה חשובה ומהי צדקה שאינה חשובה, בשלמא אם רוצה להחליט כן לעצמו, הבחינה בידו, אבל שיגרום לכל אנשי העיר שיוסיפו או יגרעו לאיזה אדם את כסף פרנסתו, זוהי סכנה גדולה מאד, ובשמים מקפידים מאד על זה.

וספר מוה"רא"ש נ"י, שפעם בדקו ראשי הקהלה של עיר את החשבונות שלהם, ומצאו שההכנסות אינן מספיקות להם, והחליטו שהם מכרחים למעט ולהפסיק כמה מהצדקות שלהם. והיה בעיר עני אחד, שהיה מקבל מהקהלה סכום הגון של צדקה בכל שבוע, והחליטו למעט מהסכום שלו, וכן עשו. וכשראו שקיים גרעון בקפת הקהלה, מעטו עוד מהסכום שלו, וכן בכל פעם, עד שנשארו בלי פרנסה ממש. והנה עקר ההחלטה היתה על-ידי רב אחד שהיה ממנה על ענין הצדקות בעיר, ולכן נעשה עליו קטרוג גדול בשמים, שיעגש בעגש חמור על שהחסיר הפרנסה של האיש העני, ולא עברו ימים מועטים, והחלו לחדר בדעת הרב הנ"ל מחשבות של כפירות ואפיקורסות, רחמנא לצלן, עד שנסבם בדעתו להשתמד, רחמנא לצלן, והלך במוצאי-שבת קדש אל הכמר שהיה גר בקצה העיר, ובקש ממנו עצה איך להשתמד, ה' ישמרנו, כי כל זה בא לו מעצם הקטרוג שהיה עליו בשמים, על שמנע פרנסת העני. ובעיני הכמר היה כל זה מוזר מאד, כי איך לפתע יבא אליו רב גדול ורחש לבקש ממנו עצה להשתמד, וחסש שיש בזה איזו ערמה של אנשי העיר ללכדו בעסק ביש, ולא מהר למלא רצון הרב בבקשתו, רק כבד אותו לישוב עמו בסעדה לאכל ולשתות ולדבר ביחד, ובינתיים הוציא לו יין-שרף חזק, ונתן לו לשות קצת, ואחר-כך עוד קצת ועוד קצת, עד שנעשה שכור, ונפל על הארץ מרב שכרותו, והתחיל להקיא וכו', ונותר שוכב על הארץ זמן רב.

והנהגה כל אותו הזמן היתה הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע יושב
 עדין עם תלמידיו בסעודה שלישית בעיר מעז'יבוז, וצפה ברוח קדשו
 כל הנעשה שם עם הרב הנ"ל, ופתאום צוה לאחד מן התלמידים,
 שתכף-וימיד יברך ברפת-המזון, ונעשה הבדלה, ורתם סוסיו ויסע
 לעיר והיא לבית הכפר. ונתן לו הבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע פרוסת
 חלה שנשארה מסעודה שלישית, ואמר לו: "כשתגיע לשם, כבר
 תבין מה עליך לעשות". והתלמיד זרו עצמו לקיים רצון רבו, והגיע
 במהירות לעיר ולבית הכפר, ופתח את הדלת וראה את הרב שוכב
 שכור על הארץ. פתאום נתעורר הרב משכרותו, וקש רעבון גדול,
 ובקש שיתנו לו לאכל, ורצה הכפר לתת לו אחד ממאכליו, אבל
 תכף-וימיד הבין התלמיד מה לפגיו, ועכב בעד הכפר, ונטל הפרוסת
 לחם שהיתה בידו מהבעל-שם-טוב הקדוש זי"ע, ונתן לרב, ועזר
 לו לטל ידיו ולברך ברפת 'המוציא', והשיב את נפשו. תכף-וימיד
 כשסיים לאכל את הלחם, נכנס בו הרהור תשובה אמתי על כל מה
 שעשה, ובוש בעצמו מאד על שהגיע למצב שפל כזה, וברח מבית
 הכפר, ועסק בתשובה שלמה כל ימיו.

וסיים מוהרא"ש נ"י, שמלבד מה שרואים מספור זה את עצם
 מעלת הענין לאכל מהשירים של הצדיק, יותר מזה לומדים איך
 צריך להזהר מאד מאד לא להחסיר פרוסת חבירו על-ידי מעוט
 צדקה או פיוצא כזה, כי יש על זה דין גדול בשמים, ושומר נפשו
 ירחק מזה מאד.

צדיק

פעם דבר מוהרא"ש נ"י מהמוכא בדרך רבנו ז"ל (לקוטי-
 מוהר"ן, חלק א', סימן ז), שיראה ואהבה אי אפשר לקבל כי אם על-ידי
 הצדיק, כי הצדיק הוא מגלה היראה והאהבה, עין שם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעקר האהבה של הצדיק הוא, שמוכן ומזמן בכל עת ורגע לצאת ממיצר גופו, ולהכליל לגמרי בו יתברך מרב אהבה, והיראה שלו היא, שאפלו לאחר שאוחז במדרגה גבוהה כזו, הוא שופט עצמו בכל עת, בהתבודדות ובשיחה בינו לבין קונו, אולי עדין לא יצא ידי חובתו, ואולי עדין לא התחיל להתקרב אליו יתברך כלל, ואף-על-פי ששני דברים אלו נראים כשני הפכים ממש, כי כאן אוחז הצדיק במדרגה גבוהה כזו שמוכן ומזמן בכל עת למסור נפשו אליו יתברך, ומצד שני תמיד מוצא בעצמו מומים וחסרונות. אבל זהו עקר מעלת הצדיק, שיכול לחבר שני הפכים ביחד, ואין שום סתירה ביניהם כלל, כי הצדיק כל-כך בטל ומבטל בעיני עצמו, עד שאינו יודע מעצמו כלל, ולכן אף-על-פי שמוסר נפשו אליו יתברך בכל עת, אין זה נחשב אצלו לשום מעלה כלל, כי אינו חושב מעצמו, רק תמיד מחפש בעצמו אולי לא יצא עדין ידי חובתו, ועושה תשובה על תשובה, הינו שעושה תשובה על מה שהגשים רוממותו וגדלתו יתברך, כי לפי מה שמשגיג רוממותו וגדלתו יתברך היום, היתה ההשגה של אתמול בבחינת גשמיות, ועושה תשובה על זה (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רי), ועל-ידי-זה הוא בא למדרגה יותר גבוהה, אבל הכל בשפלות ובענוה יתרה, כי אינו יודע מעצמו כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזוהי דרכם של הצדיקים — לשפט את עצמם בכל עת, ואם מגיע להם צער ויסורין מסימים, תכף-ומיד הם עושין חשבון הנפש בעצמם למה הגיע להם הצער הזה, ואינם נותנים לדעתם מנוח כלל, עד שמוצאים טעם וסבה למה קרה להם פזאת, ועושים תכף-ומיד תשובה על זה, וזוהי שלמות היראה באמת.

וספר מוהרא"ש נ"י, שדרכו של הרב הקדוש רבי ברוך ממעוניבו זי"ע היתה להתפלל תפלת שחרית באריכות גדולה מאד, כמה שעות ממש, והיתה דרכו של משמשו להכין לו בכל יום קצת

מזונות ונין שרף להחיות נפשו תכף-ומיד אחר התפלה, פי הנה לבו חלש מאד אחר התפלה מעצם יגיעתו. פעם אחת הנה המשמש טרוד מאד בבקר, ושכח להכין המזונות והנין שרף פדרכו בכל יום, והלך לעסקיו. ובינתיים סיים הרבי ר' ברוך זי"ע את התפלה, ולא מצא משהו לטעם, והחל לבכות מאד מאד. ופתאום נזכר המשמש באמצע עסקיו שלא הכין האכל לרבו, ורץ תכף-ומיד בכל כחו לבית רבו ומצאו בוכה מאד. ושאל את רבו הקדוש: "למה הרבי בוכה?" ענה לו הרבי: "על שלא מצאתי אכל אחר התפלה", חזר ושאל המשמש: "וכי אם אין מוצאים אכל צריכין לבכות כל-כף?" ענה ואמר לו הרבי: "לא על האכל אני בוכה, רק אני מבין מזה, שאם אין לי אכל, בודאי פגמתי באיזה פגם, פי אחרת לא היו מגיעים לי יסורים כאלו, פי נחלש לבי מאד אחר התפלה כשלא מצאתי אכל, וזהו בודאי סימן מלמעלה שפגמתי באיזה פגם..."

וסיים מוהרא"ש נ"י, שבן היא דרך הצדיקים תמיד, לשפט את עצמם על כל דבר, ואם מגיע להם איזה צער או יסורים פלשהם, מחפשים ומבקשים היטב בנפשם, למה הגיע להם כזאת, ובדרך זו תמיד אוחזים במדת התשובה, ותמיד מחברים ביחד את מדת האהבה עם מדת היראה; אשרי מי שיש לו שכיכות לצדיקים כאלו, פי אזי יהיה נמשך עליו גם כן ממדת האהבה והיראה באמת.

צביעות

מוהרא"ש נ"י אמר, שעקר מעלת האדם, כשמראה את עצמו כמו שהוא, בלי שום צביעות וחנופה כלל, ואפלו אם אינו בעל מדרגה או חכם גדול, אבל כשמראה את עצמו כמו שהוא, בלי שום צביעות, אזי יש עליו חן מיחד, פי נקדת האמת ממשיכה עליו חן מיחד, מה שאין כן כשמראה את עצמו כצבוע, הינו כבעל מדרגה

וחכם גדול, ועושה כל מיני עבודות ותנועות משנות, כדי לשאת חן בעיני הבריות, אזי מאבד את כל החן שלו לגמרי, ואין בו שום טעם וריח כלל.

ונתן מוהרא"ש נ"י דגמא אחת, כגון: בענין האכילה, לפעמים אדם מרגיש בעצמו שהוא רעב, ואוכל כל צרכו אפלו בפני בני-אדם, והנה כשאוכל ביראת שמים ובדרך ארץ גדול, אפלו שאכל סעדה גדולה מאד, כסעדת שלמה בשעתו, נשאר עליו חן ואינו מתבזה כלל בעיני הבריות, מה שאין כן כשרוצה להראות צדקתו ומעשיו לעיני הבריות, אזי אפלו שהוא רעב מאד, יאכל רק מעט מזעיר בפניהם, כדי שיאמרו עליו שהוא בעל עבודה ובעל סגופים וכו', ואז הוא מאבד כל החן שבו, ואין בו שום טעם וריח כלל, כי כבר אין שורה אצלו נקדת האמת, ובלי אמת אין לאדם שום חן כלל.

ונתן מוהרא"ש נ"י דגמא נוספת בענין דבור עם אנשים, אם האדם מדבר בפשטות כמו שהוא אוהו בלי שום התפארות של שקר ודמיונות, יש עליו חן מיוחד, מה שאין כן כאשר בעת דבורו עושה תנועות מוזרות בעיניו וכו', כבר רואים שמשהו אינו בשורה פאן, אלא הפל צביעות, ובפרט היום שיש כל מיני שקרנים וצבועים, אתמול היה פלוני בעל עברה גדול, ועשה כל מיני תועבות רעות, והיום הוא כבר בעל תשובה, ולמחר הוא כבר צדיק, פועל ישועות ובעל רוח-הקדוש...

ואמר מוהרא"ש נ"י, ששמע ספור מהרב החסיד ר' לוי יצחק ז"ל, שבהיותו ילד קטן, בא השר הגדול של מדינת פולין לעיר גראדזיסק מקום הולדתו, וכל אנשי העיר הכינו עצמם לקראתו לקבל פניו בכבוד גדול כראוי לשר כמוהו, ואת בית-הכנסת עטרו בכמה מיני קשופים שהיו להם, ונאספו שם כל היהודים לקבל פניו. ובהגיעו, הכניסוהו לבית-הכנסת והחלה מקהלה של ילדים לשיר

לְכַבֹּדוֹ, וְאַחַר-כֵּן נִשָּׂא הָרַב, (שֶׁהִיא אִישׁ תָּם וִירָא אֱלֹקִים, אִף הִתְנַהֵג בְּפִשְׁטוּת גְּדוֹלָה) הִרְשָׁה לְכַבֹּדוֹ, וּבִרְךָ עָלָיו הַבְּרָכָה: "בְּרוּךְ שֶׁחֲלַק מִכְבוֹדוֹ לְבִשְׂרׁ וְנֶדָם", וְהִסְבִּיר לוֹ דֶּרֶךְ מִתְרַגְּמָן כָּל הַעֲגִיז שֶׁחֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים מְחַיִּיבִים אוֹתָנוּ לְבָרֵךְ בְּשֵׁרוֹאִים שׁוֹר וּמְלֶךְ גְּדוֹל וְכוּ', וְנִהְיֶה הַשֵּׁר מְאֹד מְאֹד מִדְּרָשָׁתוֹ, אִף בְּאֲמֻצֵּעַ הַדְּרָשָׁה הַצָּרִף הָרַב לְקַנֵּחַ אֶת הָאִף, וְלֹא הִיָּתָה לוֹ מְטַפְחַת, וְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּקִצָּה שְׁרוּלוֹ... וְכָל הָאֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ בְּבֵית-הַכְּנֶסֶת הַתְּבִישׁוֹ מְאֹד, וְחָשְׁבוּ שֶׁבּוֹדָאֵי עֲכָשׁוּ יִגִּיעַ אֲלֵיהֶם חֲרוֹן אַפּוֹ שֶׁל הַשֵּׁר עַל שֶׁהֶעֱמִידוּ אִישׁ כְּזֶה לְדַרְשׁ בְּפָנָיו, שָׂאִין לוֹ נִמוּס וְדֶרֶךְ אֶרֶץ. אָבֵל הַשֵּׁר לֹא אָמַר דְּבָר, רַק נָסַע מִשָּׁם, וְהֵלֵךְ לְבַקֵּר אֶצְלֵי הַתַּפְּלָה (כְּנֶסֶיָה) שֶׁל הָעִיר, שְׁגַם-כֵּן הִזְמִינֵהוּ לְבֹא אֲלֵיהֶם, וְשָׁם עָטְרוּ אֶת הַבְּנִין בְּכָל מִינֵי כֶּסֶף וְזָהָב הַיְקָרִים שֶׁהָיוּ לָהֶם, וְהִכִּינוּ סֻעֵדָה גְּדוֹלָה בְּעִבּוּרוֹ, וְכָל הַכְּמָרִים נִשְׂאוּ דְרָשׁוֹת אֲרָכוֹת מְלֵאוֹת שְׂבַח וְחֲנֻפָּה כְּדָרְכָם לְכַבֹּדוֹ. וּכְשֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁל הַשֵּׁר לְעֹזֵב אֶת הָעִיר, עָנָה וְאָמַר לְתוֹשְׁבֵי הָעִיר: "יָפָה הִיא בּוֹדָאֵי יוֹתֵר אֶצְלֵי הַכְּמָרִים, אָבֵל אֲמַת הִיָּתָה יוֹתֵר אֶצְלֵי הַיְהוּדִים"... כִּי אֶפְלוּ גוֹי כְּמָהוּ הַרְגִישׁ שֶׁכָּל הַכְּבוֹד שֶׁקִּבֵּל אֶצְלֵי הַכְּמָרִים הִיא רַק צְבִיעוֹת וְחֲנֻפָּה, מָה שָׂאִין כֵּן הַיְהוּדִים הִרְאוּ אֶת עֲצָמָם כְּמוֹ שֶׁהֵם, בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוּת גְּמוּרָה, וְאֶפְלוּ הָרַב עִם מְטַפְחָתוֹ...

וְסִיִּם מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁכֵּן הוּא בְּכָל דְּבָר, עֵקֶר הַחֲשִׁיבוֹת הוּא תְּמִיד נִקְדַּת הָאֲמַת בְּלֵי שׁוּם צְבִיעוֹת וְחֲנֻפָּה כָּלֵל, הֵינּוּ שִׁיעֲשֵׂה הָאָדָם אֶת עֲבוֹדָתוֹ בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוּת גְּמוּרָה לְפִי הַשְּׁגָתוֹ וּמְדַרְגָּתוֹ, וְלֹא יַעֲשֶׂה דְבָרִים כְּדִי לְשֵׂאת חֵן בְּעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת, וְאִם הוּא רָעֵב לְמִשְׁלָל, יֹאכַל כָּל צְרוּכּוֹ בְּלֵי בּוֹשָׁה כָּלֵל. וּכְשֶׁהוֹלֵךְ עִם נִקְדַּת הָאֲמַת בְּלֵי שׁוּם צְבִיעוֹת כָּלֵל, יִהְיֶה עָלָיו חֵן מִיַּחַד, וּבּוֹדָאֵי יֵשׂא חֵן בְּעֵינֵי כָּל רוֹאֵיו.

צָרָה

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁבִשְׁעָה שֵׁישׁ לְאָדָם אֵיזוֹ צָרָה, חֵס וְשָׁלוֹם, עָלָיו לְדַעַת שְׁהַצְעַר הַזֶּה יֵשׁ גַּם אֶצֶל הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה, בְּבַחֲנֵינָת (יִשְׁעִיָּה סג): "בְּכָל צָרְתֶם לֹא צָר", וְכֵן כְּתִיב (תְּהִלִּים צא): "עֲמוּ אֲנֹכִי בַצָּרָה", כִּי כָל מֵה שֶׁחָסַר לְאָדָם הֵן בְּרוּחָנִי וְהֵן בְּגִשְׁמִי, הַחֲסָרוֹן הוּא כְּבִיכּוֹל בַּשְּׂכִינָה, וּמֵהַחֲסָרוֹן הַזֶּה נִשְׁתַּלְשֵׁל הַחֲסָרוֹן לְמַטָּה גַם אֶצֶלוֹ, כִּי כָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הוּא חֵלֶק אֶלּוֹק מִמַּעַל, וְהוּא חֵלֶק מִן הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה מִמַּשׁ, וְלָכֵן כְּשֵׁישׁ לוֹ אֵיזָה צָעַר, עָלָיו לְדַעַת שְׁהַצְעַר הַזֶּה הוּא גַם אֶצֶל הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה. וְהֵנָּה כְּשֵׁיִדַע אָדָם דְּבָר זֶה, בְּוֹדָאֵי יִגִּיעַ אֵלָיו צָעַר גְּדוֹל יוֹתֵר, כִּי גַם הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה מְצַטְעֶרֶת בַּצָּרָתוֹ, אֲבָל כְּבָר גְּלָה לָנוּ רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּשֵׁי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן פט), שְׂיִכּוֹלִין לְהַפְּךָ אֶת כָּל הַצָּעַר הַזֶּה לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, כִּי צָרִיף לְהֵשִׁיב לְעַצְמוֹ, מָה אֲנִי וּמָה חַיִּי, שְׁהַמְלִיךָ בְּעַצְמוֹ מְסַפֵּר לִי הַחֲסָרוֹן שְׁלוֹ, כִּי אִם יֵשׁ לִי הַצָּעַר הַזֶּה, זֶה סִימָן שֶׁהַקְּדוּשָׁה-בְּרוּחָהּ-הוּא רוֹצֵה לְסַפֵּר לִי צָעֲרוֹ כְּבִיכּוֹל, וְשִׂאֲתַפְּלֵל עַל זֶה, וְכִי יֵשׁ כְּבוֹד גְּדוֹל מְזֵה שְׁהַמְלִיךָ בְּעַצְמוֹ יִסְפֵּר לְאָדָם הַצָּעַר שְׁלוֹ? ! וְעַל-יָדַי שְׂיִחְשֹׁב כֵּן, יָבוֹא לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה וְיִתְחַדְּשׁוּ הַמַּחֲזִין שְׁלוֹ, וְרַבְּנוּ ז"ל מְלַבִּישׁ אֶת זֶה בְּתוֹךְ הַפְּסוּק (תְּהִלִּים ח, ו): "וַיִּתְחַסְּרֵהוּ מַעַט מֵאַלְקִים", שְׂאִם יֵשׁ אֵיזָה חֲסָרוֹן לְאָדָם, עָלָיו לְדַעַת שֶׁהוּא מַעַט מֵאַלְקִים, הֵינּוּ שֶׁהַחֲסָרוֹן הוּא כְּבִיכּוֹל אֶצֶל הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה, וְכְשֵׁיִחְשֹׁב כֵּן בְּוֹדָאֵי יִהְיֶה לוֹ צָעַר גְּדוֹל וְעַצְבוֹת, וְלֹא יוּכַל לְעַבֵּד אֶת ה' בְּשִׂמְחָה, אֲבָל כְּשֵׁיִשִׁיב אֶל לְבוֹ שֶׁהִיא זֶהוּ כְּבוֹד גְּדוֹל, שְׁהַמְלִיךָ בְּעַצְמוֹ מְסַפֵּר לוֹ הַחֲסָרוֹן שְׁלוֹ, אֲזַי יִקְבַּל מַחֲזִין חֲדָשִׁים, וְזֶהוּ "וְכָבוֹד וְהָדָר תַּעֲטֶרְהוּ", הֵינּוּ עַל-יָדַי כְּבוֹד וְהָדָר שֵׁישׁ לוֹ, שְׁהַמְלִיךָ מְסַפֵּר לוֹ חֲסָרוֹנוֹ, תַּעֲטֶרְהוּ בְּמַחֲזִין חֲדָשִׁים, נִמְצָא, שְׁזוּהִי עֲצָה נִפְלְאָה מְאֹד מְאֹד אֵיף לְהַפְּךָ אֶת כָּל הַצָּרוֹת וְהִיסוּרִים לְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה, הֵינּוּ שֶׁהָאָדָם יַחֲשֵׁב בְּדַעַתוֹ, שֶׁכָּל מֵה שֶׁהוּא סוֹבֵל, הוּא סוֹבֵל בְּיַחַד עִם הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה, וְהַקְּדוּשָׁה-בְּרוּחָהּ-הוּא בְּעַצְמוֹ מְסַפֵּר לוֹ הַחֲסָרוֹן שְׁלוֹ כְּבִיכּוֹל, וְאִם כֵּן זֶה סִימָן

שהוא ראוי והגון להתפלל על זה, ועל-ידי-זה יכול לבוא לשמחה ולמחין חדשים לגמרי.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזוהי מדרגת הצדיקים, שאינם נופלים בדעתם מפני שום דבר שעובר עליהם, ואינם מתרחקים ממנו יתברך מפני שום ירידה או נפילה שבועולם, כי הם יודעים היטב שבכל מה שעובר עליהם, יש גם השכינה הקדושה שמשתתפת בצרתו, ולכן מה שיך לומר שנפלו ממדרגתם או נתרחקו ממנו יתברך, הלא השכינה הקדושה עמם וסמוכה אליהם גם בנפילתם וירידתם ולא נתרחקו ממנה כלל, והוא שקול דק ועדין מאד, אבל זוהי עצה נוראה ונפלאה למי שזוכה להבינה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שאצל הצדיקים הגדולים אין שיכת ירידה כלל, כי בכל מקום שהם יורדים, השכינה הקדושה יורדת עמם, בבחינת מה שאמר הקדוש-ברוך-הוא ליעקב אבינו (בראשית מו, ד): "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה". ולכן אין נופלין בדעתם מפני שום דבר שבועולם, אפלו אם בא לידם איזה פגם וחס ושלום, וכמו שאמר פעם רבנו ז"ל: כמו שאתם רואים אותי, רצוני לומר שבנדאי אתם מחזיקים אותי לצדיק גמור, אף-על-פי-כן, אם הייתי עובר, חס ושלום, עברה גדולה ביותר, אף-על-פי-כן לא הייתה העברה משלכת אותי כלל, רק הייתי אחר העברה איש פשוט כמו קדם, רק אחר-כך הייתי עושה תשובה (עין חיי-מוהר"ן, סימן תנג), כי הצדיק אינו מפריד עצמו ממנו יתברך אף לרגע אחד, אפלו אם נפל ושגה באיזה חטא, חס ושלום; נמצא שלא שיך משג של ירידה כלל אצל הצדיקים, כי הם יורדים ביחד עם השכינה הקדושה, ואינם נפרדים ממנה כלל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם הצריך הרב הקדוש רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע ללכת לשוק בעבור איזה דבר, ולקח עמו אחד מתלמידיו, והיה השוק מלכלך ומגשם מאד פדרך כל השוקים,

וּפְתָאוֹם הַחַל הָרַב הַקְדוֹשׁ מְבַרְדִּיטְשׁוֹב זי"ע לְבָכוֹת מְאֹד, וּכְשֶׁשָּׂאֵל אוֹתוֹ תַלְמִידוֹ: "רַבִּי, לָמָּה אַתֶּם בּוֹכִים?" הֵשִׁיב לוֹ: "אֲנִי בּוֹכָה מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׂכִינָה הַקְדוּשָׁה צְרִיכָה לָרֶדֶת לְמָקוֹם מְטוּנָף כָּזֶה... כִּי הָרַב הַקְדוֹשׁ הַנ"ל הִרְגִישׁ בְּכָל מָקוֹם הַלוֹכוֹ, שֶׁהוּא הוֹלֵךְ בְּיַחַד עִם הַשְּׂכִינָה הַקְדוּשָׁה, וְלָכֵן כָּשֶׁהֲצַרְךָ לֵהִיּוֹת בְּמָקוֹם מְגֻשָּׁם כָּזֶה, הִצְטַעַר בְּצַעַר הַשְּׂכִינָה הַקְדוּשָׁה, שֶׁצְרִיכָה לֵהִיּוֹת בְּמָקוֹם פְּחוּת וְיָרוּד כָּזֶה.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁזוֹ צְרִיכָה לֵהִיּוֹת עַבּוּדַת הָאָדָם בְּעַת חֲצוֹת לַיְלָה, לומר תְּקוּן חֲצוֹת, וְלֵהֲשַׁתֵּף בְּצַעַר הַשְּׂכִינָה הַקְדוּשָׁה, שֶׁהִיא בְּגִלוּת כְּזֹאת, עַד שֶׁכָּל-כָּף הַרְבֵּה נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵינָן זוֹכוֹת לְהַכִּיר אֶת אֲבִיהֶן שְׁבַשְׁמִים, וּמִתְגַּלְגְּלוֹת בְּכָל מִינֵי צָרוֹת וְיִסּוּרִין וְכוּ', וְהַשְּׂכִינָה הַקְדוּשָׁה בְּעֶצְמָהּ מְצַטְעֶרֶת בְּכָל זֶה, וּמִי שֶׁזוֹכָה לְהִרְגִישׁ צַעַר זֶה וְלֵהֲשַׁתֵּף עִמָּה יַחַד בְּצַרְתָּהּ, אֲזִי נִמְשָׁכִים עָלָיו מַחֲזִין חֲדָשִׁים לְגַמְרִי. וְכַמְבָּאֵר בְּכַתְבֵי הָאַרִיז"ל, שֶׁעַל-יְדֵי שְׂקָמִים בְּחֲצוֹת לַיְלָה וְאוֹמְרִים תְּקוּן חֲצוֹת, בְּהִגִּיעַ אוֹר בִּקְרַם מְקַבְּלִין מַחֲזִין חֲדָשִׁים (עֵין פְּרִי עֵץ חַיִּים, שַׁעַר תְּקוּן חֲצוֹת), כִּי כְּשֶׁאָדָם מִתְחִיל לְחַשֵּׁב, הֲלֹא הִמְלִיךְ בְּעֶצְמוֹ מִסְפֵּר לִי הַחֲסָרוֹן שְׁלוֹ, וְרוֹצֵה שֶׁאֲתַפְּלֵל שִׁיתְמַלֵּא הַחֲסָרוֹן שְׁלוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁכֶת עָלָיו שְׂמִחָה וּמַחֲזִין חֲדָשִׁים, וּמִהֶפֶךְ כֹּל הַצַּעַר שְׁלוֹ לְדַבְּקוֹת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ; אֲשֶׁרִי הַזּוֹכָה לְהִשְׁגֶּה כְּזֹאת בְּאַמֶּת.

צִיּוֹן מוֹהֲרַנ"ת ז"ל

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שֶׁבְּשׂוּם מָקוֹם בְּעוֹלָם אֵינּוּ מְרַגֵּשׁ עֲרֻבוֹת וְנַעֲיֻמוֹת וְהָאֲרָה גְדוּלָּה כְּמוֹ בְּצִיּוֹן מוֹהֲרַנ"ת ז"ל, כִּי בְּכָל פַּעַם שֶׁבָּא לְשֵׁם, הוּא מְרַגֵּשׁ טַעַם אַחֵר לְגַמְרִי, וְאֵינּוּ יוֹדֵעַ לָמָּה, אֵךְ אָמַר: "יְכוֹל לֵהִיּוֹת שָׂזָה מַחֲמַת שְׁבִתְחִלַּת הַתְּקַרְבוּתִי אֶל רַבְּנוּ ז"ל שֶׁקִּדְמִי וְהִתְמַדְתִּי מְאֹד מְאֹד בְּסִפְרֵי "לְקוּטֵי-הַלְכוֹת", עַד שֶׁהִיָּתָה תְּקוּפָה

אַרְכָּה שְׁזִכִּיתִי לְסִיּוֹם בְּכָל חֹדֶשׁ אֶת כָּל סִפְרֵי "לְקוּטֵי-הַלְכוֹת", וְכֵן סִימָתִים שְׁלֹשִׁים פְּעָמִים רְצוּפוֹת חֹדֶשׁ אַחַר חֹדֶשׁ בְּלִי שׁוּם הַפְּסֵק. וּמִלְבַּד זֹאת עֲבַרְתִּי עַל כָּל הַ"לְקוּטֵי-הַלְכוֹת" לְפִי סֵדֵר כָּל הַתּוֹרוֹת שֶׁבְּ"לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן", וְעוֹד פְּעָמִים רַבּוֹת הִתְחַלְתִּי מֵהִתְחַלְתָּה עַד הַסּוּף, וּמֵהַסּוּף עַד הִתְחַלְתָּה, וּמֵהָאֲמֻצָּע עַד הַסּוּף, וּמֵהָאֲמֻצָּע עַד הִתְחַלְתָּה וְכוּ', וְשִׁקְדָתִי בְּזֶה שָׁנִים עַל גְּבֵי שָׁנִים, אֲשֶׁר דִּיקָא הוֹדוֹת לְמוֹהַרנ"ת ז"ל נִכְנָסָה בִּי תְּשׁוּקָה עֲצוּמָה לְהִבִּין וּלְהַשְׁכִּיל בְּכָל הַסִּפְרִים שֶׁבְּעוֹלָם. וְכַל-כֵּן רָגִיל הֵייתִי עִמּוֹ, עַד שֶׁלֹּא הֵייתִי יָכוֹל לְהִיּוֹת בְּלִעְדֵּיו, וְכַפִּי הִנְרָאָה בְּשִׁבִיל זֶה אֲנִי מְרַגֵּשׁ שֶׁם טַעַם עָרֵב וְנִפְלָא מְאֹד.

וּסְפַר מוֹהַר"ש נ"י, שֶׁבַּפְּעַם הִרְאֵשׁוּנָה כְּשֶׁבָּא אֶל צִיּוֹן מוֹהַרנ"ת ז"ל, נִסַּע עִם זְוִגְתּוֹ הַרְבֵּנִית וּבְנוֹ הַקָּטָן, וְזוֹ הָיְתָה מִמֶּשׁ מְסִירוֹת נֶפֶשׁ, כִּי אַז לֹא אֲשֶׁרוּ לְאַף אֶחָד לְנִסְעוֹ, וְהָיוּ צָרִיכִים לְקַבֵּל וַיְזָה לְכָל עִיר הֵיכָן שָׂרְצוּ לְנִסְעוֹ, וְלַעִיר בְּרִסְלָב לֹא רָצוּ בְּשׁוּם פְּנִים וְאִפְּן לְתַן וַיְזָה. וְהִשְׁתַּדַּל בְּכָל מִינֵי אֲפָנִים לְהַגִּיעַ אֶל צִיּוֹן מוֹהַרנ"ת ז"ל, וְלֹא עָלָה בְּיָדוֹ, עַל אֵף שֶׁכָּבַר הָיָה אִזּוֹ יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר פְּעָמִים עַל צִיּוֹן רַבְּנוֹ ז"ל, עִם כָּל זֹאת אֶל צִיּוֹן מוֹהַרנ"ת ז"ל לֹא עָלָה בְּיָדוֹ בְּשׁוּם פְּנִים וְאִפְּן לְנִסְעוֹ. וּפְעַם אַחַת כְּשֶׁזָּכָה לְהִיּוֹת בְּצִיּוֹן רַבְּנוֹ ז"ל, הִתְעַקֵּשׁ מְאֹד מְאֹד אֲצֵל רַבְּנוֹ ז"ל שְׂרוּצָה לְנִסְעוֹ לְצִיּוֹן מוֹהַרנ"ת ז"ל, וְשֶׁכָּל חִיּוּתוֹ הִיא עַל-יְדֵי מוֹהַרנ"ת ז"ל וְכוּ' וְכוּ'. וְכִשְׁחָזַר לְקַיֵּב (בְּתַקּוּפָה הַהִיא הָיוּ צָרִיכִין לְחָזֵר בְּכָל יוֹם לְקַיֵּב, וְהָיָה אֲסוּר לְלוֹן בְּמָקוֹם אַחֵר), נָסָה עוֹד פְּעַם לְגַשֵּׁת אֶל הַ"אֵינְטוּרִיסְט", וְלִבְקֵשׁ וַיְזָה לְיוֹם הַמַּחְרָת, לְנִסְעוֹ אֶל הַעִיר בְּרִסְלָב, וְתַכְףּ-וּמִיד אָמְרוּ לוֹ שְׂזָה בְּלִתִּי אֲפָשָׁרִי, וְהִתְעַקֵּשׁ, וְאָמְרוּ, שֶׁחָבַל לְהִתְעַקֵּשׁ, אֵין נוֹתְנִים אֲשׁוּר לְנִסְעוֹ כִּי אִם לְאוּמָן. וְתַכְףּ-וּמִיד כְּשֶׁיִּצְאָ מִשֵּׁם מוֹהַר"ש נ"י, נִגְשָׁה אִיזוֹ אִשָּׁה גַם-כֵּן מֵהַ"אֵינְטוּרִיסְט", וְאָמְרָה: "תְּכִין אֲרַבֵּעַ מְאוֹת דּוֹלָר, וְאֲנִי אֲסַדֵּר לְךָ. תָּבֵא לְכָאן בְּדִיוֹק בְּשַׁעָה שְׁמוֹנָה בַּבֶּקֶר".

וְרַמְזָה בְּאֶצְבָּעָה עַל הַפֶּה, כְּאוֹמֶרֶת שֶׁלֹּא יִדְבַר יוֹתֵר מִזֶּה, רַק יִלְךְ.
 וְחִזּוּר אֶל חֲדָרוֹ בְּבֵית-הַמְּלוֹן. וְלִמְחִירֵת יֵשֵׁב כְּכֹר בְּשָׁעָה שְׁבַע וְחֲצִי,
 וְהִמְתִּין לְקַבֵּל אֶת הַוִּיזָה כְּפִי הַבְּטָחַת הָאִשָּׁה הַנִּי"ל. וּבֵין כֶּף הַתְּבוּדָה
 הַרְבֵּה עִמּוֹ יִתְבַּרֵךְ, שְׂיָחוּס וִירְחֹם עָלָיו, כִּי רוֹצֵה לִהְיוֹת בְּצִיּוֹן
 מוֹהֲרָנִי תָּז"ל עִם זְוִגְתּוֹ וְעִם בְּנוֹ שְׁגַם-בֶּן נִקְרָא עַל שֵׁם מוֹהֲרָנִי תָּז"ל
 ז"ל. וּבְדִיּוּק בְּשָׁעָה שְׁמוֹנֶה פְּתַחַה הָאִשָּׁה אֶת הָאֲשֻׁנָּב, וְנִטְלָה מִמֶּנּוּ
 אֶת הַפֶּסֶף, וְאָמְרָה שְׁעוֹד מְעַט תַּחֲזוּר. עֲבָרָה שָׁעָה וְהִיא לֹא חֲזָרָה,
 וְהִיא מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּפֶתַח גְּדוֹל מִשָּׁף כָּל אוֹתוֹ הַזְּמַן, וְאָמַר: "מִי
 יוֹדֵעַ, אוּלַי יִדְחוּ אוֹתִי בְּלֶךְ וְשׁוֹב כְּדָרְכָם אֲז" וכו'. וְהִנֵּה בָּאָה הָאִשָּׁה
 וְאָמְרָה: "יֵשׁ לִי בְּשִׁבְלֶךְ וַיִּזָּה לְנִסְעַ אֶל עִיר בְּרִסְלָב, אֲבָל אֲסוּר לָךְ
 לְנִסֵּעַ לְמִקּוֹם אַחֵר, רַק לְשֵׁם וְחֲזָרָה, וְאֶפְלוּ לְאִימָן אֲסוּר לָךְ לְנִסְעַ".
 וְחִכְךָ-וּמִיד הִנֵּהן מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּרֵאשׁוֹ. וְאִף שְׁכָאֵב לוֹ מְאֹד, "הֵיִתְכַן
 שֶׁלֹּא אֲזַכֶּה לִהְיוֹת שׁוֹב בְּצִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל?" עִם כָּל זֹאת הִיא לְבוֹ בְּטוֹחַ
 וּמְלֵא תִקְוָה, שְׁעוֹד יִזְכֶּה הַיּוֹם לִהְיוֹת גַּם בְּצִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל. וְהִנֵּה אֵיךְ
 שְׁמַחְכֵּה עִם אִשְׁתּוֹ וּבְנוֹ שְׂיָקָחוּ אוֹתָם, יֵצֵא גּוֹי מִהָאִינְטוּרִיסְט, וְאָמַר
 בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "אֲמַנִּים יֵשׁ לָךְ וַיִּזָּה לְנִסְעַ לְבְּרִסְלָב, אֲבָל אֵינִי מְכוֹנִית
 שְׁתַּסִּיעַ אוֹתְךָ לְשֵׁם" ... וּמְאֹד מְאֹד הַצִּטְעַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, וְהִלְךְ
 לְהַתְּבוּדָה עִמּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וּבְכָל פַּעַם חֲזַר אֶל הָאִינְטוּרִיסְט וְשָׂאֵל: "מַה
 יְהִיָּה? וְהַתְּשׁוּבָה הֵיִתָּה: "אֲנִחְנוּ מִחַפְּשִׁים רַכָּב". וּבֵין כֶּף עָבְרוּ
 שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת, וְהֵיִתָּה כְּכֹר הַשָּׁעָה אַחַת-עֶשְׂרֵה. וְלִפְתַּע בָּא אֵיזָה עֶרֶל
 זָקֵן עִם רַכָּב, וְאָמַר שֶׁהוּא נִשְׁלַח עַל-יְדֵי הָאִינְטוּרִיסְט לְהַסִּיעֵם לְעִיר
 בְּרִסְלָב, אִךְ הַתְּנָה עִמָּהֶם תְּנָאִי, יַעַן שְׂזוֹ נִסִּיעָה רְחוּקָה, הוּא מְכַרְחַח
 לְחִנּוּת בְּעִיר אוּמָן פְּחֲצִי שָׁעָה עַד שָׁעָה כְּדִי לְאָכַל וּלְהַחֲלִיף כַּת.
 וְשָׂמַח מוֹהֲרָא"ש נ"י מְאֹד מְאֹד, שֶׁנִּתְקַבְּלָה גַּם תְּפִלָּתוֹ עַל זֶה, שֶׁבִקֵּשׁ
 מְאֹד שֶׁבְּדַרְךְ בְּנִסְעוֹ לְמוֹהֲרָנִי תָּז"ל, יִזְכֶּה שׁוֹב לִהְיוֹת בְּצִיּוֹן רַבְּנוּ
 ז"ל. וּבְשָׁעָה שְׁהַגּוֹי אָמַר אֶת הַדְּבָרִים בְּרוּסִית, תְּרַגְּמָה הָאִשָּׁה
 מִהָאִינְטוּרִיסְט לְאַנְגְּלִית, וְהוֹסִיפָה: "הִנֵּה יֵשׁ לָכֶם גַּם מִתְּנָה לְבַקֵּר
 עוֹד הַפַּעַם בְּאוּמָן" ... אִף שֶׁהָאִינְטוּרִיסְט הִרְאִישִׁי הַזֶּהִיר שְׁבִשׁוּם פָּנִים
 וְאָפֵן לֹא יַעֲצֹר בְּאוּמָן (בְּשָׁנִים הָהֵם הֵיִתָּה מְסִירוֹת נֶפֶשׁ עַל כָּל נִסִּיעָה
 וְנִסִּיעָה לְהַגִּיעַ לְצִיּוֹן רַבְּנוּ ז"ל). וְהוֹסִיפָה הָאִשָּׁה לֹאמֹר: "תִּפְנְסוּ מִהֵר

למכונית, כדי שלא יצא איזה שליח או פקיד ויזהיר את הנהג שלא יעצר באומן... וכן היה, שנסעו לעיר אומן, והתנצל הגוי מאד, שהוא מכרח לאכל ולנוח, "ועל-כן אם גם אתם רוצים לנוח תנוחו במכונית... כי אסור לכם לצאת", ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י ברמזים, היות שלא הבין כי אם רוסית, שיקח אותם למגילה (קבר) צדיקו (הצדיק). והוא שאל: "היכן זה?" כי לא ידע מציון רבנו ז"ל. ענה לו מוהרא"ש נ"י: "ברחוב פושקין פנת בילינסקי". וכך עצר כמה פעמים גויים ברחוב ושאלם, והם הראו לו את הדרך לנסע לציון רבנו ז"ל. וכשהגיע לשם, אמר שיחכו לו שעה אחת, ולא יברחו ממנו, כך דבר ברמזים. ושם מוהרא"ש נ"י מאד מאד להיות על ציון רבנו ז"ל, ונתן תודה להקדוש-ברוך-הוא על החסד חנם שעשה עמו לנסע לציון מוהרנ"ת ז"ל, ובקש שבאמת יגיע לשם. ואחר שעה חזר הגוי, ונסעו אל עיר ברסלב, וככל שהתקרבו אל עיר ברסלב, נתעוררה בו תשוקה והתעוררות גדולה מאד, הנה אנחנו ונכנסים לעיר ברסלב, עיר שרבנו ז"ל נקרא עליה, והתגורר שם שמונה שנים, וכשהגיע לשם היה מלא שמחה. ואמר: "היתה לי שמחה כזו שאיני יכול לתאר לכם". וככל שהיו קרובים וסמוכים יותר אל בית החיים, נתמלא לבו מלא שמחה, והרגיש פח משיכה עז מאד מאד אחר מוהרנ"ת ז"ל. ולבסוף לאחר שהצרך הנהג לעצר כמה פעמים ולשאל: "היכן בית-החיים" — הגיעו. וכידוע, הציון נמצא במורד הקר, ובימים ההם היו רק שני אנשים מאנשי שלומנו, שהיו אצל ציון מוהרנ"ת ז"ל, כי לא נתנו רשות לאף אחד, ולא היתה עוד מציאות כזו, ואפלו הם כשהיו בפעם הראשונה בציון מוהרנ"ת ז"ל, אחד מארץ ישראל עם דרכון אמריקאי, ואחד מארצות-הברית, ונכנסו לשם ללא אשור. אחד באוטובוס רוסית שנוסע לברסלב, ואחד ברכב פרטי, ששלם כסף רב לגוי מקומי שיקח אותו לשם. ועוד לא היו תמונות שיכלו להעזר בהן, למצא את ציון מוהרנ"ת ז"ל בנקל, ועל-כן היה קשה מאד מאד למצאו. ואמר מוהרא"ש נ"י לזוגתו ולבנו: "אתם תלכו מצד אחד של הקר ותחפשו, ואני אלך מהצד השני לחפש". וכן היה, שעברו דרך כל

הָהָר וְלֹא מִצְאוֹ, וּבִקְשׁ מוֹהֲרָא"ש נ"י הִרְבֵּה מְאֹד מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: "רְבוּנוּ שְׁל עוֹלָם, אָנִי כֹבֵר נִמְצָא פֹה בְּבֵית-הַחַיִּים, הֵיכָן שְׁמוֹהֲרַנְיָתָ ו"ל נִטְמָן, וְהֵיחֲכֵן שְׂאִינִי זוֹכֵה לְמִצְאוֹ?!" וְהִצְטַעַר מְאֹד מְאֹד (כִּי אִזְ הָיָה צִיּוֹן מוֹהֲרַנְיָתָ ו"ל מְסַבֵּב בְּהִרְבֵּה אֵילָנוֹת, וְהָיָה מְכֻסָּה בְּעֵשְׂבִים, בְּקוֹצִים וּבְדַרְדְּרִים שְׂצֻמְחוּ סְבִיבוֹ, וְעַל-כֵּן הָיָה קָשָׁה מְאֹד מְאֹד לְמִצָּא אֶת הַמְּקוֹם בְּלִי הַדְּרָכָה מִיִּשְׁהוּ שֶׁהָיָה שָׁם פְּעַם). וּלְבִסוּף מִצְאָהּ זוּגְתוֹ אֶת מְקוֹם הַצִּיּוֹן, לְמַטָּה בְּשִׁפּוּעַ הָהָר, וּמוֹהֲרָא"ש נ"י הִלֵּךְ מֵהַצַּד הַשְּׂנַי שֶׁל הַשִּׁפּוּעַ, וְעַל-כֵּן לֹא רָאָהוּ. וְכֵן הָיָה שֶׁהִגִּיעַ לְשָׁם, וְהָיָה חֲרוּת מְאֹחֲזֵי הַמִּצְבָּה שָׁמוּ שֶׁל מוֹהֲרַנְיָתָ ו"ל. וְגִדְּל הַשְּׂמֻחָה שֶׁהָיְתָה לוֹ אִזְ, אֵינִן לְתֹאֵר וְאֵינִן לְשַׁעַר, וְאֵי אֶפְשָׁר לְהַסְבִּירָהּ בְּמַלְּיָם, וּמֵרַב שְׂמֻחָה בְּכָה הִרְבֵּה מְאֹד, וְהִסִּיר אֶת הַקּוֹצִים, הַדַּרְדְּרִים וְהַעֲשָׂבִים, וְהִשְׁתַּטַּח עַל צִיּוֹן מוֹהֲרַנְיָתָ ו"ל, וּבְכָה שָׁם הִרְבֵּה מְאֹד מְאֹד, וְאָמַר לְעַצְמוֹ: "הֲלֹא כָּאֵן מְנַח הָאָדָם שְׂכַל-כֶּף הַחַיָּה אוֹתִי, כָּאֵן מְנַח הָאָדָם שְׂפִתָּהּ אֶת דַּעְתִּי, וְהַכְּנִים בִּי תְּשׁוּקָה גְדוֹלָה כָּל-כֶּף אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ, כָּאֵן מְנַח הָאָדָם שְׂגִלָּה לִי אֶת גְּדֻלַּת רַבְּנוּ ו"ל, וְשִׂאזְכָּה לְהַבִּין בְּתוֹרוֹתָיו הַקְּדוּשׁוֹת וְהַנּוֹרְאוֹת וְהַנִּפְלְאוֹת". וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְהַפְרִיד מִן הַמְּקוֹם בְּשׁוּם פְּנִים וְאֶפְסָן, עַד שֶׁשָּׁמַע אֶת קוֹלוֹ שֶׁל הַגּוֹי, שְׂצַעַק בְּכַעַס גְּדוֹל שִׂיחֲזָרוּ, וְהָיָה קָשָׁה לוֹ עַד מְאֹד לְהַפְרִיד מִשָּׁם, אָף שֶׁהָיָה שָׁם בְּשַׁעֲתִים וְחֻצֵי, וְאָמַר לְזוּגְתוֹ: "פֹּה בְּאַרְבַּע אַמּוֹת אֵלָיו שׁוֹכֵב אָדָם שְׂגִלָּה וּפְרָסָם אֶת גְּדֻלַּת רַבְּנוּ ו"ל, וְהַדְּפִיס וְהַפִּיץ אֶת אוֹר רַבְּנוּ ו"ל בְּעוֹלָם, וְלוֹלֵא הוּא, לֹא הָיוּ יוֹדְעִים מְרַבְּנוּ ו"ל כָּלֵל, וְהִנֵּה הוּא מְנַח כָּאֵן, מְכֻסָּה וּמְסֻתָּר בֵּין עֲשָׂבִים, קוֹצִים וּדַרְדְּרִים וְאֵילָנוֹת, וְאָף אֶחָד אֵינּוּ בָּא לְכָאֵן, עִם כָּל זֹאת אוֹרוֹ סוֹכֵב בְּכָל הָעוֹלָם". וְהַזְכִּיר לָהּ אֶת כָּל הָעֲנִיּוֹת וְהַדְּחָקוֹת שֶׁסָּבְלוּ אַחַר חַתְּנָתָם, שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם מֵה לְאָכֵל, וְעַם כָּל זֹאת זָרַק עַצְמוֹ בְּתוֹךְ חוֹבוֹת עֲצוּמִים לְהַדְּפִיס אֶת כָּל סִפְרֵי רַבְּנוּ ו"ל וּמוֹהֲרַנְיָתָ ו"ל בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ הַכִּי גְדוֹלָה. וְהִמְשִׁיךְ וְאָמַר: "כִּמוֹ שֶׁאַתָּה בְּעַצְמְךָ יַדְעָתָ אֶת כָּל הַסְּפּוּרִים וְהַסְּבוּבִים שֶׁהָיוּ כְּרוּכִים בְּזָה, וְאֶת גְּדֻלַּת הַמַּחְלָקֶת וְהַמְּרִיבוֹת, הַקְּנָאוֹת וְהַשְּׂנְאוֹת שֶׁנִּגְרְמוּ עָלַי עַל-יַד־יְהוָה וְכוּ', וְאֶת גְּדֻלַּת הַרְדִּיפּוֹת שֶׁחָלּוּ לְרַדְּף אוֹתִי בְּשִׁבִיל כָּל זֶה, אָף זֶה חַיּוּתִי וְזוֹ שְׂמֻחָתִי

ותקנותי, שגם על האדם הזה המנח פה עבר כמו שעבר עלי ויותר מזה, והכל רק מפני שגלה ופרסם את דעת רבנו ז"ל בעולם". ואמר לנו מוהרא"ש נ"י: "אם הגוי לא היה צועק כמטרף, שהשעה מאחרת, הייתי נשאר שם עוד שעות על גבי שעות". כי הרגיש כל מיני נעם וערבות, ובקש אז הרבה אצל מוהרנ"ת ז"ל, שיזכה עוד לחזר ולהיות אצלו הרבה פעמים, ובקשי רב עלה בידו להפרד מציון מוהרנ"ת ז"ל.

ומאז אין מוהרא"ש נ"י מפסיק לדבר מגדלת ציון מוהרנ"ת ז"ל, ותמיד אומר שאי אפשר לתאר ולשער את מעלת המקום הזה, אלא למי שהרבה לשקד בספרו הקדוש והנורא "לקוטי-הלכות", והוא רגיל לומר בכל פעם: "כשאני בא אל ציון מוהרנ"ת ז"ל, אני נתעורר מחדש מגדלת מוהרנ"ת ז"ל, אשר לילא הוא לא היו יודעים כלל מרבנו ז"ל. ועל-כן החדוש הוא מוהרנ"ת ז"ל, שהוא בעצמו היה גדול מאד מאד בתורה ובדבקות ובהשגות אלקות וכו', וזכה למה שזכה, ואף-על-פי-כן סלק את דעתו לגמרי, ומסר את נפשו פשוטו כמשמעו לגלות ולפרסם את דעת רבנו ז"ל בעולם, וכל מחשבתו ורצונו וכסופו היה רק דבר אחד, איך יכולים לגלות ולפרסם דעת רבנו ז"ל בעולם, ואיך שכל העולם פלו ידעו מרבנו ז"ל". ובכל פעם שהוא נוסע אל ציון מוהרנ"ת ז"ל, הוא אומר לתלמידיו: "הסתכלו והתבוננו היטב מי טמון כאן, אדם שהאיר אל כל העולם פלו עם אור רבנו ז"ל, ולילא הוא, אף אחד לא היה יודע מרבנו ז"ל כלל". וכן מרבה לשבח ולפאר את מקום ציון מוהרנ"ת ז"ל, ואומר: "התבוננו היטב, מנח פה אדם, שכלם מדברים עליו בלי יוצא מן הפלל". (כי בעולם החסידי, אף אלו שעל רבנו ז"ל אינם מעזים לדבר, אבל על מוהרנ"ת ז"ל כלם מדברים וכו', ולכלם יש קבלות מהספא ומהסבתא וכו'...). ובאמת דיקא על-ידי מוהרנ"ת ז"ל נתגלה רבנו ז"ל, כי בלי מוהרנ"ת ז"ל לא היו העולם יודעים מרבנו ז"ל, והוא זכה בשלמות להגיע אל מה שאמר רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רס), שיש שמוסר את

נפשו שהוא שמו בשביל הקדוש-ברוך-הוא, הינו שמוסר את שמו, שכלם ידברו עליו, הכל למענו יתברך ולמען הצדיק האמת, וזה היה מוהרנ"ת ז"ל, אשר באמת אם היה געשה רבי בעצמו, היה חדוש גדול עד מאד, חדוש שבחדושים. וכמו שאמר לו פעם רבנו ז"ל בפרוש: "אתה חד בדרך בחדושין דאורייתא". ענה ואמר לו מוהרנ"ת ז"ל: "הלא יש הרב", והשיב לו רבנו ז"ל בזו הלשון: "אבער ווי האט ער דיינע הקדמות"?! ואף-על-פי-כן מסר מוהרנ"ת ז"ל את שמו לגמרי, הכל בעבור רבנו ז"ל. וזה הפלא הגדול של מוהרנ"ת ז"ל, שהוא בעצמו היה יכול להיות גדול ומפרסם בעולם עם חדושי תורה נוראים ונפלאים מאד, ואף-על-פי-כן מסר הכל בשביל רבנו ז"ל.

וספר מוהרא"ש ג"י, שאצל אנשי שלומנו בכלל, אין נוהגים ללכת אל ציון מוהרנ"ת ז"ל, כי כן אמר והתבטא פעם אל אנשי שלומנו: "אל קברי אל תבואו, כי אני אהיה אצל רבנו ז"ל". ופעם אחת כשעמד מוהרנ"ת ז"ל בציון רבנו ז"ל ביחד עם תלמידיו אנשי שלומנו, ענה ואמר להם: "רבנו ז"ל נמצא כאן (הראה באצבעו על ציון רבנו ז"ל) ואני נמצא כאן" (והראה באצבעו על מקום מסים ליד הציון הקדוש). והבינו תלמידיו מדבריו, שהוא נמצא כאן בציון רבנו ז"ל, (והיה מקבל בין אנשי שלומנו, שהמקום היה אצל החלון של האהל, שהוא בדיוק מול הקלויז). אף-על-פי-כן היו בודדים שהלכו אל ציון מוהרנ"ת ז"ל, ובפרט ר' אברהם בר' נחמן ז"ל, שהלך הרבה לשהות בציון מוהרנ"ת ז"ל, ובלה שם זמן רב, ובפרט בעת התקופה שחלקו עליו הרבה מאנשי שלומנו, וחרפוהו ובזוהו וכו'. כי דעתו היתה, שאין על אנשי שלומנו להשאיר ברוסיה, אלא שיעלו לארץ ישראל, ותמיד עורר אותם על זה, שיברחו משם לארץ ישראל, "כי עוד יבא זמן שיהיה כאן מר מאד". ור' מיכל, נכד מוהרנ"ת ז"ל, חלק עליו מאד בזה, ואמר לו בזו הלשון: "ווי וועט

(ת) אכל היכן יש לו ההקדמות שלך.

מען נעמען דעם רבי'ס ציון^א, (פאומר, שפאן ברוסיה יש לנו לך לפחות ציון רבנו ז"ל להחיות עצמנו בו, אבל מה יהיה לנו בארץ ישראל). וענה על זה ר' אברהם בר' נחמן ז"ל בזו הלשון: "שונאי ציון זאלן אזוי לעבן ווי דייע אייניקלעך וועלן וויסען פון רבי'ן"^ב, כי ראה ברוח הקדש ברור, שקלפת הקומניסטים תעלה ותשתלט בכל מדינת רוסיה, ורשעים אלו יעבירו על הדת את רב רבם של עם ישראל. ואז היה ללעג ולקלס בעיני חשובי אנשי שלומנו, שאמרו עליו שהוא עושה תעמולה לברח לארצנו הקדושה, ומה יהיה עם ציון רבנו ז"ל. והוא טען שיכולין תמיד לנסע מהתם להקא. כי כן עשה הוא, שנסע עשרים שנה רצופות מארץ ישראל לראש השנה לאומן. ופעם אחת הציקוהו אנשי שלומנו מאד מאד בופוחים, וסבל חלישות הדעת גדולה מאד, וברח אז אל עיר ברסלב, וישב בציון מוהרנ"ת ז"ל זמן רב, והתבודד עמו יתברך הרבה מאד, אולי הוא טועה וכו', ואמר, שעלה על מחשבתו אז הפסוק (בראשית טו, טז): "ודור רביעי ישובו הנה", שזה סובב על אנשי שלומנו, הינו שהוא דור רביעי מרבנו ז"ל, ומאז כבר צריכין לשוב לארץ ישראל ולא להשאר לגור ברוסיה. ויותר מזה כבר לא רצה לדבר עם אף אחד, רק עם תלמידיו הקרובים אליו היה רגיל לומר בשעה שדבר מארץ ישראל בזו הלשון: "איך בין גיווען ביי ר' נתן'ס ציון איז מיר אריינגעקומען אין זינען דעם פסוק: 'ודור רביעי ישובו הנה', האב איך פארשטאנען אז דאס איז דעם רצון פון רבי'ן און פון ר' נתני'ן"^ג.

והיום כבר נעשה דרך פבושה לרבים, כי רב רבם של אנשי שלומנו היקרים כשנוסעים לציון רבנו ז"ל, נוסעים גם לציון מוהרנ"ת ז"ל בעיר ברסלב, ואף שזוהי יגיעה וטרחה לרדת את

(א) איפה יהיה לנו ציון רבנו ז"ל.

(ב) ששונאי ציון יחיו כפי שהנכדים שלך ידעו מרבנו ז"ל.

(ג) הייתי בציון מוהרנ"ת ז"ל, ועלה ברעיוני הפסוק: "ודור רביעי ישובו הנה", והבנתי שזהו רצונו של רבנו ז"ל ומוהרנ"ת ז"ל.

שפוע הָהָר, וְאַחַר-כֵּן לַעֲלוֹת וְכוּ', עִם כָּל זֹאת כְּדָאִית וְכְדָאִית כָּל הַטְּרַחַה הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת, כְּדִי לְהַתְּבַשֵּׁם מֵאוּרוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל, שְׂרַק עַל יָדוֹ מִקְבִּלִין אֶת אוֹר רַבְּנֵי ז"ל.

קְשִׁיּוֹת

מוֹהֲרַא"ש נ"י אָמַר, שְׁצַרִּיף לְהַכְנִיס בְּעֶצְמוֹ פֶּל-כֶּף אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, עַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ שׁוּם קְשִׁיּוֹת עַל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כָּלָל. וְדַבֵּר מִמָּה שֶׁרַבְּנֵי ז"ל אוֹמְרִים (לְקוּטִי-מוֹהֲרַ"ן, חֶלֶק א', סִימָן סב) עַל הַמְּשֻׁנָּה (אֲבוֹת ב'): "וְיָדַע מָה שֶׁתְּשִׁיב לְאַפִּיקוֹרוֹס"; כִּי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ אַפִּיקוֹרוֹס בְּלִבּוֹ, הֵינּוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד עוֹלִים עַל לְבוֹ קְשִׁיּוֹת וְסִפְקוֹת עַל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, רַק צַרִּיף לְהַשְׁתַּדֵּל לְמַצֵּא תְרוּץ עַל כָּל הַקְּשִׁיּוֹת שֶׁלוֹ, לְתַרְץ שְׁכָל מָה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו, הַכֹּל מִגִּיעַ לוֹ בְּחֻשְׁבוֹן צָדֵק. וְתָמִיד יִחֹזֵר עַל הַפְּסוּק (דְּבָרִים לב, ד): "הַצּוֹר תָּמִים פָּעֵלוּ, כִּי כָל דְרָכָיו מִשְׁפָּט, אֵל אֱמוּנָה וְאִין עוֹל, צַדִּיק וְיֵשֶׁר הוּא"; אָדָם צַרִּיף לִידַע (תְּהִלִּים קמ"ה, יז): "צַדִּיק ה' בְּכָל דְרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו", מָה שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה, הַכֹּל בְּחֻשְׁבוֹן צָדֵק, וְאֶסוּר לְהַרְהֵר אַחֲרָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְלִשְׂאֵל קְשִׁיּוֹת, אֲלֵא לִידַע, שְׁכָל מָה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו מִגִּיעַ לוֹ. וְעַקֵּר הָעֵצָה רַק לְבַרַח אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְלִבְקֵשׁ וּלְהִתְחַנֵּן מִמֶּנּוּ יִתְבַּרֵּךְ, שְׂיַחֲוֶס וְיִרְחַם עָלָיו, וְיִמְתִּיק מִמֶּנּוּ אֶת הַדִּינִים, אֲבָל קְשִׁיּוֹת וְסִפְקוֹת צַרִּיף לְעַקֵּר לְגַמְרֵי מִלְּבוֹ.

וְאָמַר מוֹהֲרַא"ש נ"י, שְׁנֵה עַקֵּר הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל בַּר יִשְׂרָאֵל, שְׂאִין לוֹ שׁוּם קְשִׁיּוֹת וְסִפְקוֹת עָלָיו יִתְבַּרֵּךְ, רַק הוּא פֶּל-כֶּף חֲזָק בְּאֱמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, שְׁכָל מָה שֶׁעוֹשֶׂה הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא זֶהוּ בְּחֻסָּד וּבְרַחֲמִים וּבְצָדֵק, שְׂאֵז דִּיקָא הוּא נִקְרָא אִישׁ יְהוּדִי, שְׂאִין לוֹ שׁוּם קְשִׁיּוֹת וְסִפְקוֹת אַחֲרָיו יִתְבַּרֵּךְ, כִּי תִכְף-וּמִיד כְּשֶׁנִּכְנָסִים בְּאָדָם סִפְקוֹת וְקְשִׁיּוֹת אַחֲרָיו יִתְבַּרֵּךְ, נִפְגַּמָּת אֲצִלוֹ נִקְדַּת הַיְיָדוּת, וְרַבְּנֵי ז"ל אָמַר,

שאלו הקשיות והספקות שעולים בדעתו של אדם, הם מחמת מעשיו הרעים והחטאים והעוונות שחטא ופגם נגדו יתברך, כי אם לא היה חוטא, אף פעם לא היו נכנסים בו קשיות וספקות אחריו יתברך.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת נסע ה"חפץ חיים" ו"ל עם העגלון של העיר ראדין, והיה שמו 'אברהם'ל בעל העגלה, ותוך כדי נסיעתם, התחיל בעל העגלה לדבר עם ה"חפץ חיים" ו"ל, וספר לו: "רבי, אתם רואים זה הסוס השני שלי... הסוס הראשון מת, ואנשי העגרה והעירות הסמוכות רחמו עלי, וקבצו נדבות, וקנו לי סוס חדש, ובזה אני מתפרנס". וה"חפץ חיים" ו"ל היה שומע את דברי בעל העגלה, כי מצוה לשמע באשר אדם שופך את לבו (רעדט זיך אוס דאס הארץ). אחר-כך ענה ואמר: "רבי, יש לי קשיה על הקדוש-ברוך-הוא, מדוע המית את הסוס הראשון שלי?"... ענה ואמר לו ה"חפץ חיים" ו"ל: "אסור להקשות קשיות על הקדוש-ברוך-הוא, בודאי הכל בחשבון צדק, מי יודע אולי הסוס הלה ורעה בשדות זרים? אולי נתנו לו מספוא ותבן גנוב? או בדרך כלל בעל עגלה מסכם שכר נסיעה עם הנוסע, ואחר-כך הוא מתחרט, ומעלה את שכר הנסיעה... ועל-כן בצדק הקדוש-ברוך-הוא לוקח את הסוס". ענה ואמר בעל העגלה ל"חפץ חיים" ו"ל בתרעמת: "פארוואס ווען איהר זענט געווען אין ווארשא אין ווינטער, האט מען אייך צי גע'גנבט דעם פעלץ?" ענה ואמר לו ה"חפץ חיים" בבת צחוק: "ומה אתה חושב, אברהם'ל, שאני כבר צדיק?... בודאי גם אני עשיתי איזה דבר נגד רצונו יתברך, ושלמו לי בחזרה בזה שגנבו ממני את מעיל הפרוה" (מ'האט מיר באגנב'ט דעם פעלץ). וסיים מוהרא"ש נ"י, שרצה ה"חפץ חיים" ו"ל לחקק באדם פשוט זה, שאין לשאל שום קשיות על הקדוש-ברוך-הוא, כי בודאי הכל

ד) ואם-כן, רבי, מדוע לפני שנה בחרף, כשהייתם בעיר וארשא גנבו מאתכם את מעיל הפרוה שלכם?

בְּחֶשְׁבוֹן צָדֵק. וְזֶה עֵקֶר הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁהָאָדָם צָרִיף לְהַגִּיעַ אֵלֶיהָ, שֶׁלֹּא יִהְיוּ לוֹ קִשְׁיוֹת וְסִפְקוֹת עַל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כָּלֵל. וּמִי שֶׁמְרַגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ לְתַרְץ אֶת כָּל הַקִּשְׁיוֹת וְהַסִּפְקוֹת שְׁלוֹ, הוּא בְּכֻלּוֹ "וְדַע מֶה שֶׁתְּשִׁיב לְאֶפִיקוֹרְס", הֵינּוּ לְאֶפִיקוֹרְס שֶׁבְּלִבּוֹ צָרִיכִים תְּמִיד לְהִשִּׁיב תְּשׁוּבָה, וְתַכְף-וּמְיָד בְּשִׁעוּלָה עַל לְבוֹ קִשְׁיָה עַל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, יִרְאֶה לְתַרְץ אֶת זֶה, שֶׁלֹּא תִהְיֶה לוֹ שׁוּם קִשְׁיָה עַל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

קִנְיָא

מוהרא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר אָדָם צָרִיף לְשֹׁמֵר אֶת עֲצָמוֹ מְאֹד מְאֹד מִמִּדַּת הַקִּנְיָא, וְלֹא לְקַנֵּא בְּשׁוּם בְּרִיָּה, כִּי אִף פְּעַם לֹא תִדַּע מֶה עִם זוּלָתָךְ, מֶה עוֹבֵר עָלֶיךָ וּבְאִיזָה מַעֲמָד וּמַצָּב הוּא נִמְצָא, וְעַל-כֵּן מֶה וְלָמָּה לָךְ לְקַנֵּא בּוֹ? ! וּכְבָר אָמַר הַתַּנָּא הַקְּדוּשׁ (אָבוֹת ו'): "אֵל תִּתְאַוֶּה לְשִׁלְחָנִים שֶׁל שָׂרִים, כִּי שִׁלְחָנְךָ גָּדוֹל מִשִּׁלְחָנָם"; וְכֵן אֶחָד צָרִיף לְדַעַת, כִּי מֶה שֶׁנִּתֵּן לוֹ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא זֶה שְׁלוֹ, וְהוּא צָרִיף לְשַׁמַּח בְּחִלְקוֹ, וְאִף שֶׁיְכוֹל לִהְיוֹת שֶׁחִלְקוֹ וּמַצָּבוֹ וְעִנְיָנוֹ עֲדִין בְּצַמְצוּם גָּדוֹל, מֶה בְּכֶף? הָאָדָם צָרִיף לְקַחַת אֶת נִקְדָּתוֹ, אֶת חִלְקוֹ וְאֶת עִנְיָנוֹ, וְלִבְנוֹת וּלְפַתַח אֶת זֶה, וְלִידַע שֶׁזֶהוּ חִלְקוֹ וְנִקְדָּתוֹ וְעִנְיָנוֹ, כִּי מֶה יֵשׁ לוֹ עִם זוּלָתוֹ. וּכְשִׁילְךָ בְּדַרְךָ זוֹ, אֲזִי אִף פְּעַם לֹא יִקַּנֵּא בְּזוּלָתוֹ, רַק יִשְׁתַּדֵּל לִבְנוֹת אֶת חִלְקוֹ וְנִקְדָּתוֹ וְעִנְיָנוֹ, וְאֵז יִצְלִיחַ מְאֹד מְאֹד. וְאֶדְרָבָה, אִם אָמַנְסָה יִתְנַהֵג כְּפִי שֶׁאָמַר הַתַּנָּא הַקְּדוּשׁ: "כִּי שִׁלְחָנְךָ גָּדוֹל מִשִּׁלְחָנָם", הֵינּוּ שֶׁתְּמִיד יִדַּע אֲשֶׁר חִלְקוֹ וְנִקְדָּתוֹ וְעִנְיָנוֹ גָּדוֹלִים יוֹתֵר, וְאֵז אִף פְּעַם לֹא יִקַּנֵּא בְּאַחֲרִים, וְיִכְנִיס אֶת כָּל מַחוֹ וּמַחְשַׁבְתּוֹ, וְיִקַּא לִבְנוֹת אֶת חִלְקוֹ וְנִקְדָּתוֹ וְעִנְיָנוֹ, וּבְזֶה יִהְיֶה כָּל מַחוֹ וּמַחְשַׁבְתּוֹ, וְיִקַּא עַל-יַדֵּי-זֶה יִצְלִיחַ מְאֹד מְאֹד בְּחַיָּיו, לֹא-כֵן כְּשֶׁאָדָם מְקַנֵּא בְּזוּלָתוֹ, אֲזִי יוֹצֵא מִעִנְיָנוֹ וְחִלְקוֹ וְנִקְדָּתוֹ, וְנִעֲשֶׂה כּוֹשֵׁל בְּחַיָּיו, מֵאַחַר שֶׁכָּל מַחְשַׁבְתּוֹ וּמַחוֹ הֵם רַק עַל זוּלָתוֹ, וְזֶה הוֹרֵס אוֹתוֹ לְגַמְרֵי. וְרוֹאִים

שְׁעַל-פִּי-רַב בְּנֵי-אָדָם הַנוֹפְלִים בְּמִדַּת הַקְּנָאָה, זֶה מַעֲבִירָם עַל דַּעְתָּם וְעַל דַּעַת קוֹנָם, וְחֻמָּא לְצִלָּן.

וסֵפֶר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר אֶצְלוּ הָיָה הָעֲנָן הַזֶּה, שֶׁכֵּל יָמָיו לֹא הִסְתַּכֵּל עַל אֵף אֶחָד, רַק עַל עֲצָמוֹ, עַל נִקְדָּתוֹ וְעַל חֻלְקוֹ, וְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לֹא עֲזָבוֹ, וְכֵן הִצְלִיחַ. וְהָיָה אֶחָד בֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ, שֶׁהוּא אֲשֶׁר גָּרַם עָלָיו אֵת כָּל הַמַּחְלָקָת, וְהַכֵּל הָיָה מִחַמַּת מִדַּת הַקְּנָאָה, כִּי אוֹתוֹ אֶחָד אֵף שָׁאֵהָב לַעֲזוֹר לְאַנְשִׁים, וְכֵן בְּדַבָּר רַבְּנוּ ז"ל עָשָׂה וּפָעַל הַרְבֵּה, אֵף הָיָה נִגּוּעַ בְּמִדַּת הַקְּנָאָה, וְכֵן אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ שֶׁהִצְלִיחַ בְּדַרְכֵי רַבְּנוּ ז"ל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, הוּא מִמֶּשׁ נִחְלָה מֵרַב קְנָאָה. וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁלֹּא רָאָה דָּבָר כְּזֶה עַד אַז, אִיךָ מִדַּת הַקְּנָאָה יְכוּלָה לְאַכֵּל אֵת הָאָדָם עוֹד בַּחַיִּים חַיּוּתוֹ, כִּי חֻכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אָמְרוּ (שְׁבַת קנב:): כָּל מִי שֵׁישׁ לוֹ קְנָאָה בְּלִבּוֹ — עֲצָמוֹתָיו מֵרַקִּיבִין; וּבְדַרְךָ כָּלֵל לוֹמְדִים אֵת הַפֶּשֶׁט, שֶׁזֶה סוֹכֵב אַחַר מִיתָתוֹ, אֲבָל מֵהָאָדָם הַזֶּה הֵבִין אֵת מֵאֲמַר חו"ל הַיֵּטֵב, אִיךָ מִדַּת הַקְּנָאָה יְכוּלָה לְהַרְקִיב אֵת עֲצָמוֹתָיו שֶׁל הָאָדָם אֲפֵלוּ בַּחַיִּים חַיּוּתוֹ; כִּי הָאָדָם הַזֶּה הָיָה בַעַל קְנָאָה גָּדוֹל, וְכֵן מִי שֶׁהִצְלִיחַ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, הוּא מִמֶּשׁ יָצָא מִדַּעְתּוֹ מִחַמַּת הַקְּנָאָה, וְאִז רָאָה מוֹהֲרָא"ש נ"י בַּחוּשׁ אֵל מֵהַ מִדַּת הַקְּנָאָה יְכוּלָה לְהִבְיֵא אֵת הָאָדָם, כִּי הָאָדָם הַזֶּה מִמֶּשׁ עוֹ, וְכַמָּה פְּעָמִים בָּא מוֹהֲרָא"ש נ"י אֵל בֵּיתוֹ שֶׁל הַלֵּה, וְרָאָה אִיךָ שֶׁהוּא מִמֶּשׁ חוֹלָה וּמִתְפָּרֵץ וְכוּ' וּמִתְיַסֵּר בְּיִסּוּרִים קָשִׁים, וּשְׁאָלוּ מוֹהֲרָא"ש נ"י: "מַה וְלָמָּה לָכֶם כָּל-כֵּף לְהִתְיַסֵּר?" וְתַמִּיד הָיָה לוֹ תְרוּץ אַחֵר, אֵךְ סָבַל יִסּוּרִים מְרוּרִים מֵהַקְּנָאָה שֶׁאַכְלָתוֹ בְּעוֹדוֹ בַּחַיִּים חַיּוּתוֹ. וּבַפְּעַם הָרֵאשׁוֹנָה כְּשֶׁבָא ר' גְּדַלְיָהוּ קַעֲנִיג ז"ל לְאַרְצוֹת-הַבְּרִית לְאַסֵּף כְּסָפִים בְּעִבּוֹר הַמוֹסְדוֹת שְׁלוֹ, וּפְרָסְמוֹ בְּמַה מִתְלַמִּידוֹ בְּכָל הָעֵתוֹנִים: "בְּרוּךְ הַבָּא", "הַרְבֵּי מִבְּרִסְלָב הִגִּיעַ..." וְעָשׂוּ לוֹ פְּרִסְמַת גְּדוֹלָה. וּבְאוֹתָהּ עֵת בָּא מוֹהֲרָא"ש נ"י אֵל בֵּיתוֹ שֶׁל הַלֵּה מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ בְּנוֹגַע לְאִיזָה עֲנָן, וּמִצָּאוּ מִמֶּשׁ כְּמִי שֶׁיָּצָא מִדַּעְתּוֹ מֵרַב צָרוֹת, וְהָיָה מִמְרָמֵר מְאֹד מְאֹד, וַיֵּשֶׁב בְּדַפְאוֹן וּבְעֵצָבוֹת, וּשְׁאָלוּ מוֹהֲרָא"ש נ"י: "מַה זֶה וְעַל מַה זֶה, מַה הָיָה לָכֶם?" עָנָה

ואמר בקול צעקה כַּמְטָרָף מִמֶּשׁ: "הַאֵינְכֶם יוֹדְעִים מַה קָרָה?"
 וּבַתּוֹף דְּבָרָיו הוֹצִיא עִתוֹן בְּשִׁפָּה הָאֲנָגְלִית, וְהִרְאָה לוֹ אֶת תְּמוֹנַת ר' גְּדֻלְיָהוּ קַעֲנִיג ז"ל, וּמָה שִׁפְתָּבוּ עָלָיו: "בְּרִסְלָבֵר רַבִּי", וְצִעַק
 כַּמְטָרָף: "הָאֵין זֶה מְסַפֵּיק לְצֵאת מֵהַפְּלִים?"... עָנָה וְאָמַר לוֹ
 מוֹהֲרָא"ש נ"י: "וּמָה בְּכָךְ אִם כּוֹתְבִים עָלָיו דְּבַר כְּזֶה? שְׂאִימְרוּ
 שְׁהוּא ה'בְּרִסְלָבֵר רַבִּי". וְהִתְפָּרֵץ הֵלָּה וְצִעַק עוֹד: "הֲלֹא אֵיךְ הוּא
 יְכוּל לְקִרּוֹת עֲצֻמוֹ בְּלִשׁוֹן זֶה 'בְּרִסְלָבֵר רַבִּי', כְּשֹׁאֲנִי הוּא ה'בְּרִסְלָבֵר
 רַבִּי"?... וּמִמֶּשׁ לֹא הָיָה יְכוּל מוֹהֲרָא"ש נ"י לְהִרְגִיעוֹ, כִּי הֵלָּה הָיָה
 בְּכַעַס וּבִרְצִיחָה כְּזוֹ שְׂאִין לְתֹאֵר וְאֵין לְשַׁעַר כָּלֵל. וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש
 נ"י, שְׂרָאָה אֲזַל מֵהַמְּדַת הַקְּנָאָה יְכוּלָּה לְהִבְיֵא אֶת הָאָדָם, עַד
 כְּדֵי שֶׁגִּעוֹן וְטְרוּף הִדְעַת. וְהִיָּתָה דְרַכּוֹ מְאֹד לְסַפֵּר סְפוּר זֶה: פֶּעַם
 אַחַת בָּא עֲשִׂיר גְּדוֹל לְבַקֵּר בְּבֵית-חֹלִים, אֲשֶׁר נָדַב לְשֵׁם כְּסָפִים
 רַבִּים, וּבָא לְרֵאוֹת מָה עָשׂוּ בְּכֶסֶף שְׁנֹדֵב, הֵיזוֹת שֶׁהָיָה זֶה סְכוּם עֵתֵק.
 וְתַכְף-וּמִדְּנָתוֹ אֵלָיו הִמְנַהֵל וְהַמְזַכִּיר שֶׁל בֵּית-חֹלִים, וְהִחְלוּ
 לְהִרְאוֹת לוֹ קוֹמָה אַחַר קוֹמָה וְחֹדֵר אַחַר חֹדֵר, מַה בָּנוּ וּמָה עָשׂוּ
 בְּכֶסֶפוֹ. וּכְשֶׁנִּכְנְסוּ אֶל אֲגַף חוֹלֵי הַנֶּפֶשׁ, נִתְלוּהוּ אֲלֵיהֶם אַחַד, וְהִסְבִּיר
 לְעֲשִׂיר, לְמַנְהֵל וְלַמְזַכִּיר אֶת חֲלָיו שֶׁל כָּל חוֹלָה: בְּחֹדֵר זֶה נִמְצָא
 אָדָם הָאוֹמֵר שֶׁהוּא מְלֵךְ... וְאֵין מוֹעִיל שׁוּם דְּבַר לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ אֶת
 הַשְּׁגִעוֹן הַזֶּה... בְּחֹדֵר זֶה נִמְצָא חוֹלָה הָאוֹמֵר שֶׁהוּא טֵיס, וְיְכוּל לְטוֹס
 בְּאוֹיר אֲפֵלוּ בְּלִי אוֹירוֹן... בְּחֹדֵר זֶה נִמְצָא חוֹלָה הָאוֹמֵר שֶׁהוּא בְּנָה
 אֶת כָּל הָעוֹלָם... וְכֵךְ עֵבֵר מִחֹדֵר לְחֹדֵר, וְהִסְבִּיר לָהֶם תּוֹצְאוֹת שֶׁל
 כָּל חוֹלָה וְחוֹלָה, וְדַבֵּר כְּאָדָם נוֹרְמָלִי לְגַמְרִי. וְהָיָה לְעֲשִׂיר קִשָּׁה
 קִשְׂיָה אַחַת, מַה אָדָם זֶה עוֹשֶׂה בְּמָקוֹם זֶה, הֲלֹא הוּא מְדַבֵּר כְּאָדָם
 בְּרִיא לְחִלוּטִין, כְּרוֹפֵא הַמְּבִין מִחִלּוֹתָיו שֶׁל כָּל אָדָם. כִּינֵן שֶׁהִגִּיעוּ
 לְאֵיזָה חֹדֵר, הִסְבִּיר הֵלָּה, שֶׁבְּחֹדֵר זֶה נִמְצָא אַחַד הָאוֹמֵר עַל עֲצֻמוֹ
 שֶׁהוּא מְשִׁיחַ... שְׂאֵלוֹ הָעֲשִׂיר: "וְאוֹלֵי בְּאֵמַת הוּא מְשִׁיחַ?... וְלָמָּה
 בְּאֵמַת מְסַרִּים אוֹתוֹ בִּיסוּרִים כְּאֵלָּה לְאָסְרוֹ בְּאִזְקִים?" הִחַל הֵלָּה
 לְהִתְפָּרֵץ וְלְצִעַק: "אֵיךְ הוּא יְכוּל לְהִיזוֹת מְשִׁיחַ, כְּאֲשֶׁר אֲנִי הוּא
 הַמְּשִׁיחַ"... וְאֲזַי הִבִּין הָעֲשִׂיר לָמָּה אָדָם זֶה יוֹשֵׁב כְּאֵן.

וסיים מוהרא"ש נ"י, שפן הבין אז מהמעשה של האחד מאנשי שלומנו, שפל-כף התפרע למה קוראים לפלוני 'ברסלבר רבי'... בשעה שאמר על עצמו: "הלא אני הוא"... ואז ראה איך הקנאה מעלה ריח רע, ויכולה לכלות ולאכל את האדם לגמרי ולהעבירו על דעתו. כי באמת הלה מאנשי שלומנו היה איש פשוט, ועזר הרבה בהתפתחות דעת רבנו ז"ל בעולם, אבל הייתה לו מחלת הקנאה שאכלה בו בכל פה וכלתה אותו לגמרי, ולא היה יכול לסבל בשום פנים, אם עוד אחד מאנשי שלומנו עושה משהו בשביל רבנו ז"ל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת אחר פורים, קבל מכתב מהרב החסיד ר' לוי יצחק ז"ל, שבקש ממנו, היות שיש לו מצוה אחת שהוא זהיר בה מאז שהתקרב אל רבנו ז"ל, והיא מצות צדקה, לחלק לעניים מעות חטים, ובשנה זו המצב מאד קשה, על-כן הוא מבקש ומתחנן לפניו, שישתדל לעשות דבר של מסירות נפש, וישלח לו איזה סכום בעבור מעות חטים לעניים. ומחמת שמוהרא"ש נ"י כבודו מאד, על-כן תכף-ומיד לנה סכום גדול מאד, ושלחו אליו למעות חטים (אף שהוא בעצמו היה בעל חוב גדול, כי עסק בעסק הקדוש של הדפסת ספרי רבנו ז"ל, והיה חייב אלפים ורובות דולרים, רק מחמת כבודו של הנ"ל, עשה מסירות נפש, ושלח לו סכום גדול בעבור מעות חטים). בחל המועד פסח קבל מכתב תודה מר' לוי יצחק ז"ל עם תארים גדולים, ותמצית המכתב הייתה: "הן אמת שאתה עוסק במסירות נפש זה שנים על גבי שנים להדפיס את ספרי רבנו ז"ל, ולהפיצם במסירות נפש הכי גדולה, ואני יודע היטב שאתה בעל חוב גדול, ועם כל זאת עשית דבר מסירות נפש כזה, לשלח לי סכום כה גדול בעבור מעות חטים, על-כן אני מברך אותך, שתזכה עוד להדפיס ולהפיץ להדר ולפאר את דבר רבנו ז"ל". והיו עוד במכתב תארים ושבחים רבים. ומחמת שהנ"ל מאנשי שלומנו שהיתה בו מדת הקנאה, היה מקנא כל העת במוהרא"ש נ"י, והיתה דרכו לומר לו: "הלא גם ר' לוי יצחק אינו מחזיק ממך"... והסית גם את אנשי שלומנו נגדו וכיו', והוא אשר

גַּרְם אַחֲר־כֶּךָ לַמַּחֲלָקֶת הַגְּדוּלָּה עַל מוֹהֲרָא"ש נ"י. וְאִזּוּ נִטַּל מוֹהֲרָא"ש נ"י אֶת הַמַּכְתָּב וְהִרְאָהוּ לוֹ, וְאָמַר לוֹ בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "עֲכָשׁוּ אַחֲר הַמַּכְתָּב הַזֶּה, מַה תַּעֲנֶנּוּ לְכָל הַשְּׁקָרִים שְׁלָכֶם?" וַיְהִי כִרְאוֹת הָאָדָם הַזֶּה אֶת הַמַּכְתָּב, חֲרוּ פָּנָיו כְּסִיד, (וּגְוֵן עוֹרוֹ שֶׁהָיָה כְּהָה, נִשְׁתַּנָּה פָּתַע פִּתְאוּם כִּלּוֹ לְלָבָן מִמֶּשׁ, דְּבַר שְׁטָרֶם רָאָה בְּחַיּוֹ, שֶׁמִּשְׁחֹר יְכוּל לְהִשְׁתַּנּוֹת לְלַבְנוּנִית). וְהַחֵל מוֹהֲרָא"ש נ"י לְחַשֵּׁשׁ עַל בְּרִיאוֹתוֹ, הָיִית שֶׁהַחֲוִיר כְּסִיד רַק מִחֲמַת שְׂרָאָה הַמַּכְתָּב עִם הַשְּׂבָחִים שֶׁכָּתַב ר' ל׳ ל׳ יִצְחָק ז"ל. וְכִבֵּר לֹא רָצָה לְדַבֵּר עִמּוֹ אִזּוּ, וְהִלֵּךְ לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י, אִף אָמַר לְעֲצָמוֹ, שְׂאִזּוּ רָאָה מַה זֶה מִדַּת הַקְּנָאָה, וְלֹאִילוּ מַחֲלוֹת וְחִלָּאִים רְעִים יְכוּלָּה לְהִבְיָא אֶת הָאָדָם, עַד שֶׁיִּשְׁתַּגַּע לְגַמְרִי. וּמֵאִזּוּ לֹא רָצָה הֵלָּה לְדַבֵּר עִם מוֹהֲרָא"ש נ"י, וְתַכְּף־וּמְיָד כְּשֶׁרָאָה אֶת מוֹהֲרָא"ש נ"י, הִתְחַמַּק וְהִתְחַבֵּא מִמֶּנּוּ. וְאַחֲר־כֶּךָ בְּל"ג בְּעֵמֶר הָיָה מוֹהֲרָא"ש נ"י בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְכִשְׁבָּא לְבַקֵּר אֶת ר' ל׳ ל׳ יִצְחָק ז"ל, עָנָה וְאָמַר לוֹ בְּזוֹ הַלְשׁוֹן, "וּוֹאֵס הָאֶסְטוּ מִיר גְּעִטוּהֵן? וּוֹאֵס הָאֶסְטוּ גְּעִדְאַרְפֵּט וּוִיִּזְעֵן דְּעַם בְּרִירוֹ? הָאֵב אִיךְ גְּעִהֵאֵט אַ מְעוֹת חֲטִיִּם, פְּרָעַג שׁוִיִּן נִישְׁט"ה... וְקַבֵּל לְפָנָיו ר' ל׳ ל׳ יִצְחָק ז"ל: "מַה וְלָמָּה הָיִית צָרִיךְ לְהִרְאוֹת אֶת הַמַּכְתָּב שֶׁכָּתַבְתִּי, גְּרַמְתָּ לִי בְּזִיזוּנוֹת וְשִׁפְיכוֹת דָּמִים". וְהִבִּין מִכֶּךָ מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁהֵלָּה כָּתַב מַכְתָּבִים בְּתַרְעוּמוֹת וּבְזִלְזוּלִים לְר' ל׳ ל׳ יִצְחָק ז"ל, עַל מַה וְלָמָּה הִצְרַךְ לְכַתֵּב לוֹ תְּאָרִים וְשְׂבָחִים. וְתַמִּיד מוֹהֲרָא"ש נ"י מִתְּפִלָּא, אִיךְ מִדַּת הַקְּנָאָה יְכוּלָּה לְהִבְיָא אֶת הָאָדָם לְשַׁגְּעוֹן מִמֶּשׁ. וּבְיֹתֵר הִתְפִּלָּא עַל ר' ל׳ ל׳ יִצְחָק ז"ל, לָמָּה הִצְרַךְ לְהִתְפַּעֵל מֵאָדָם כְּזֶה, אִפְלוּ שְׁכַל הַכְּסָפִים בְּעִבּוֹר הִישִׁיבָה בְּמֵאָה שְׁעָרִים הָיוּ עוֹבְרִים דְּרַךְ הַנִּל, מִדּוּעַ צָרִיכִין לְהִתְפַּעֵל מֵאָדָם שְׂדַעְתּוֹ נִטְרַפֵּת עֲלָיו מִחֲמַת קְנָאָה עַל כָּל פֶּרֶט וּפְרֶט. וְאָמַר אִזּוּ מוֹהֲרָא"ש נ"י לְתַלְמִידָיו: "אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁהָאָדָם הַזֶּה לֹא יְנוּחַ וְלֹא יִשְׁקֹט עַד שֶׁיִּמְרַר אֶת הַחַיִּים לְר' ל׳ ל׳ יִצְחָק ז"ל, וְיֹוצֵיא מִמֶּנּוּ כְּתָב וּמַכְתָּב כְּנַגְדִּי, כִּי הִבְנִיתִי אִזּוּ מִפִּי ר' ל׳ ל׳ יִצְחָק ז"ל,

(ה) מַה עֲשִׂיתָ לִּי? לָמָּה הָיִית צָרִיךְ לְהִרְאוֹת אֶת הַמַּכְתָּב? הָיָה לִּי כְּכֹר מְעוֹת חֲטִיִּם... אַל תִּשְׂאֵל...

שהלה לוחץ עליו בלחץ גדול כזה, ואים שיפסיק לגמרי לתרום לשיבה במאה שערים, עד כדי-כף בערה אצלו מדת הקנאה". והוסיף עוד מוהרא"ש נ"י: "ראיתי בעיני אל מה מדת הקנאה יכולה להביא, על-כן איני מתפעל כלל אפלו שיכתב עלי מכתב — מה בכך? הספרים שזכיתי לחבר הם העדות היפה ביותר, ואדרבה שיבוא אחד ויעשה ספרים יותר יפים מהם". והיה מוהרא"ש נ"י רגיל לספר לנו את כל זאת ויותר מזה, איך מדת הקנאה מעברת את האדם על דעתו ועל דעת קונו עד כדי שגעון ממש, שעלול להשתגע, רחמנא לצלן. ורב בני-אדם משתגעים ממש ממדת הקנאה שמקנאים בזולתם. ובאמת, כך עלתה לנ"ל, רחמנא לישזבן, שאחר כמה שנים קבל איזו מחלה נדירה מאד, אשר אין לה תרופה כלל, השם ישמרנו, והיא נקראת "דאהר", שהאדם מצטמק ונאכל מעצמו, רחמנא לצלן, עד שאי אפשר לו להיות מלבש במלבושים, וצריך להיות מכסה רק בסדין, רחמנא לצלן, וראה איך שמדת הקנאה יכולה לאכל את האדם עוד בחיים חיותו בזה העולם, ולבסוף מת מזה מיתה משנה.

ותמיד מדבר עמנו מוהרא"ש נ"י, שצריך לברח ממדת הקנאה, ושאסור לקנא בשום ברנה שבעולם, ואפלו שרק נדמה שהוא מצליח, אין צריכין להסתפל על זה כלל, כי אין מה לקנא בשום ברנה בזה העולם, כי כל אחד ואחד יש לו הנקודה שלו מה שאין בחברו, ומה שיקד להסתפל על זולתו. וכמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן לד). וכשאדם מכניס בדעתו ידיעות אלו, שכל אחד ואחד יש לו הנקודה שלו והחלק שלו והענין שלו והשלחן שלו, אזי לא יקנא בשום ברנה, ואדרבה, יזכר את מאמר התנא הנ"ל: אל תתאנה לשלחנם של שרים, כי שלחנך גדול משלחנם; כי כל אחד צריך לדעת שחלקו וענינו ושלחנו גדול משל אחר, ומה לו לקנא בחברו וזולתו?! וזה היה הספור של החכם והתם, החכם הסתפל בעין של קנאה על כל אחד ואחד, איז ער פארשווארצט געווארן פון דעם אנהייב ביז אין אויסלאז, ביז ער

איז אריין געפאלן אין א גידעכטע בלאטע, און דער טייוויל האט עס דארט אנגעטאן ווילדע יסורים מיט ווילדע ענוויים! מה שאין כן התם היה תמיד שמח, ואף פעם לא רצה להתבלבל מאחר, והיה רגיל לומר: דאס איז מיין מעשה און דאס איז יענעמס, וואס האב איך מיט יענעם! ועל-ידי הנהגה זו זכה להתעלות ממדרגה למדרגה, עד שזכה להיות מיניסטר על כל המיניסטורים, ודבר עם המלך בעצמו. אל הכל זכה רק מחמת שלא היתה לו שום קנאה, כמובא באריכות בספרי-מעשיות מעשה ט', מחכם ותם; אשרי מי שיעקר מעצמו את מדת הקנאה, ואז יזכה אל כל טוב אמתי ונצחי.

קרוב

מוהרא"ש נ"י אמר, שכל אחד ואחד צריך לדעת שיש לו קרוב נאמן, המוכן ומזמן לעזור לו בכל עת ורגע במה שצריך, הן בצרכי כסף, הן בצרכי בריאות והן בכל שאר צרכי גופו ונשמתו, והקרוב הזה הוא הקדוש-ברוך-הוא, וכמו שכתוב (תהלים קמה): "קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראהו באמת". ורואים אצל בני-אדם ששמחים מאד כשיש להם איזה קרוב משפחה עשיר ובעל יכלת, שמוכן לעזור להם בעת דחקם, להלוות להם איזו הלואה ולגמל עמהם חסד וכו', ובינתיים אינם מבינים, שכל יהודי יש לו קרוב יותר סמוך מזה, המוכן לעזור לו בכל צרכיו ממש, וזהו הקדוש-ברוך-הוא, כי הקדוש-ברוך-הוא טוב ומיטיב לכל, ורוצה רק בטובת ישראל, ולכן הוא מוכן ומזמן בכל עת להשפיע כל מיני טובות וברכות על האדם, העקר שיפתח את פיו ויקרא אליו יתברך.

(ו) שנשחר מההתחלה עד הסוף, עד שנפל בביצה טובענית סמיכה, והשטן ענה אותו שם ב'סורים וב'ענויים קשים ומרים.

(ז) זה מעשה שלי וזה שלו, מה יש לי עם אחר.

(ח) שר על כל השרים.

ויכמו שפֿתוב בפֿסוק הנ"ל: "קרוב ה' לכל קראיו" וכו'. ותכף-ומיד
 כשאדם פֿותח את פֿיו לדבר עמו יתברך, הוא כבר סמוך וקרוב אליו
 מאד, בבחינת (דברים ל): "כי קרוב אליך הדבר מאד בפֿיה ובלבבך
 לעשותו", ולא כמו שחושבים בני-אדם, שפֿדי להתפלל אליו
 יתברך, צריכין איזה מקום וזמן מסוים, כגון בבית-הכנסת ובעת
 שהצבור מתפללים וכו', ואז יכולים לסדר בקשותיהם לפני השם
 יתברך, אבל במקומות ובזמנים אחרים, אי אפשר להיות קרובים
 אליו יתברך. ובאמת זו טעות גדולה מאד, כי בכל מקום ובכל זמן
 שאדם נמצא, כשפֿותח את פֿיו לדבר עמו יתברך, ולבקש מלפניו
 כל מה שחסר לו ברוחניות ובגשמיות, הוא כבר קרוב וסמוך אליו
 יתברך מאד, ואין שום רחוק מקום בינו לבין השם יתברך כלל.

וספר מוהרא"ש נ"י, שכאשר נכנס רבנו ז"ל לגור בעיר ברסלב,
 שאל רבנו ז"ל את אחד, אם יש בעיר מקום להתבודד, והשיב לו,
 שיש מערה גדולה, אף היא רחוקה קצת מהעיר, ענה ואמר רבנו
 ז"ל: "ווייט? ווי ווייט איז פון מויל ביז צום הארץ?"... כאומר,
 שיכולים כבר להתחיל להתבודד מהפסיעה הראשונה שפֿוסעים עד
 שמגיעים לשם, כי המאמין שאין בלעדיו יתברך כלל, אין שׂך אצלו
 רחוק מקום, ועל-פֿן מה שׂך רחוק, כמה רחוק הפֿה מהלב...?

וספר מוהרא"ש נ"י, שהיה רבנו ז"ל רגיל להתבודד הרבה בזו
 המערה, והיתה נקראת בין אנשי שלומנו: "דעם רבינ'ס הייל",
 ואחר-כך היו אנשי שלומנו גם-כן רגילים להתבודד במערה זו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כשאדם קונה לעצמו הידיעה הנ"ל,
 שהקדוש-ברוך-הוא קרוב אליו בכל עת ובכל רגע, אזי אף פעם
 אינו מרגיש את עצמו לבד, ואינו מפחד להיות לבד, ואפלו אם

(ט) רחוק? כמה רחוק הפֿה מהלב...?

(י) מערת רבנו ז"ל.

ימצא את עצמו באיזה מקום או רחוב אפל וחשוף מאד, לא יפחד כלל, רק גם שם ידבר אליו יתברך, ויאיר אורו יתברך סביבו באור גדול מאד, וכמו שאמר דוד המלך, עליו השלום (תהלים כג): "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי", ופרשו אנשי שלומנו: "כי אתה עמדי" — אתה הוא בחינת אותיות האל"ף-בית, מא' עד ת', והה' היא חמשת מוצאות הפה, שעל ידם האדם מדבר, הינו פשיש לאדם פח הדבור עם אותיות האל"ף-בית, שאותם הוא מצרף לדבורים, אזי כבר אינו צריך לפחד משום דבר, ואפלו שילך בגיא צלמות, במקום אפל וחשוף מאד, לא יירא ויפחד כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהמדרש (דברים רבא ב, י) מספר ספור נאה על זה, המראה איך יהודי קרוב להשם יתברך בכל מקום שהוא. פעם נסעה ספינה אחת בים, וכלה היתה של גויים, רק יהודי אחד היה בתוכה. פשהגיעו לאי אחד, אמרו הגויים לאותו יהודי: "קח פסך ועלה לאי הזה וקנה לנו ממנו אכל". אמר להם: "וכי לא אכסנאי אני כמו פלכם? אינני מכיר להיכן אלך". אמרו לו: "וכי יש אכסנאי יהודי?! בכל מקום שאתה הולך, אלקיך עמך". ומסים המדרש: הרי זה מה שכתוב (דברים ד): "מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו", עיין שם; הרי כשאדם יודע שהשם יתברך קרוב אליו בכל מקום, אזי אף פעם אינו לבד, ואינו אכסנאי בשום מקום, כי בכל מקום שהולך הקדוש-ברוך-הוא עמו. ופעם כששאל אחד את מוהרא"ש נ"י, היכן הוא לוקח פסך לכסות את כל ההוצאות העצומות שיש לו, הן בעסק ההדפסה, והן בהחזקת מתיבתא "היכל-הקדש", והן בהקמת יבנאל עיר ברסלב וכו', ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: "אגיד לך האמת, יש לי קרוב, שמספק לי כל צרכי... ושאל האיש: "אולי גם אני יכול לגשת אל הקרוב הזה, היות שאני צריך איזו הלואה וגמילות חסד, ודחוק מצבי מאד עכשו". ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: "בנדאי ובלי שום ספק אתה יכול לגשת אל הקרוב הזה, כי הקרוב הוא הקדוש-ברוך-הוא,

שעליו נאמר: 'קרוב ה' לכל קראיו', ואם רק תפתח את פיך לקרא אליו, בודאי יעזר לך בכל מה שאתה צריך" ... אשרי מי שמכניס ידיעה זאת היטב בלבו, כי אז יהיה תמיד סמוך וקרוב אליו יתברך, ולא יחסר לו דבר.

קרוב רחוקים

מוהרא"ש נ"י אמר, שאי אפשר לתאר ולשער כלל את גדל מעלת הענין של קרוב רחוקים אל השם יתברך, כי בזה שאדם מקרב נפש מישאל אל השם יתברך, יש לו חלק בכל המצוות והמעשים הטובים שהוא עושה כל ימי חייו, ושכל בניו ויוצאי חלציו עושים עד סוף כל הדורות, כי כלם תלויים בכחו ובזכותו, והם באים לעזרו בעת הצרה, וממליצים טוב בעדו, ומצילים אותו מפל מיני גזרות רעות. ולכן ראוי לאדם למסור נפשו על דבר זה לעסק בקרוב רחוקים בכל מיני אפנים שרק יכול, הן לדבר עם אנשים דבורי אמונה ויראת שמים, והן להפיץ בין אנשים ספרים המגלים אמתת מציאותו יתברך, כי אי אפשר לאדם לדעת מתי יעשו הדבורים שלו רשם אצל אחרים, וכן מתי יתעורר אדם מאיזה ספר שנתת לו, ולפעמים עם איזה דבור קל בעלמא, או עם ספר קטן מאד, יכולים להציל בן אדם ממות לחיים ולשנות את כל צורת חייו, ולכן אשרי מי שיש לו חלק בזה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל אלו העוסקים בהפצת ספרי רבנו ז"ל בעולם, צריכין להחיות עצמם מאד מאד, כי המציאות מראה, שספרים אלו מקרבים נפשות רבות אל השם יתברך, ואף-על-פי שלא בכל פעם רואים את תוצאות ההפצה תכף-ומיד, ובדרך כלל אין שומעים את הספורים של כל אלו שחוזרים אל היהדות על-ידי הספרים הקדושים, אבל מן הפרט לומדים על הכלל, כי תמיד

מגיעים מכתבים מאנשים שספרי רבנו ז"ל שנו את כל הלך מחשבתם וארח חיייהם לגמרי, והחזירו אותם בתשובה אל השם יתברך, וכמו שפעלו הספרים עליהם, כמו-כן פעלו על אנשים רבים אחרים, אך לא כל אחד ואחד חפץ לספר את הספור שלו, ולכן אשרי מי שיש לו חלק בזה. וכדאי לו לרשם על פני הכתב כל הספורים ששומע מאנשים שנתקברו אל היהדות על-ידי הפצת הספרים הקדושים, כי זהו חזק עצום לכל מי שעוסק בזה, ונותן התעוררות גדולה לכל מי שקורא בהם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שעל פן צוה לקבץ בעתון "אור יבנאל" מדור מיוחד ל"ספורים מהפצה", כי ספורים אלו הם התחזקות עצומה ונוראה מאד לכל הקורא בהם, והספורים בעצמם מעוררים בגי'אדם בתשובה, כי אם אחד קורא שנתעורר בו ישראל לתשובה על-ידי ספר או קונטרס מסים, גם הוא מתעורר להשיג הספר או הקונטרס הזה, ולראות מה פתוב שם; ועל-כן כל מי שיודע מספורים כאלו, חוב קדוש מנח עליו לרשם אותם על פני הכתב ולפרסמם ברבים, כי הם עושים התעוררות גדולה בעולם.

ומוהרא"ש נ"י חוזר תמיד ומדבר עמנו על גדל מעלת הענין של קרוב רחוקים, ואשר זו זכות נוראה ועצומה לאדם בלי שעור וערך כלל, ופוטרת אותו מכל מיני דינים ומשפטים. ופעם באחד הבקרים קדם התפלה ספר לנו מוהרא"ש נ"י, שחלם חלום נורא באשמרת הבקר, שהיו דנים אותו בבית-דין של מעלה בפתחו של גן-עדן על איזה דבר שאינו זוכר, והיו עומדים שם הרבה אנשים, ואף-על-פי שלא ראה אותם, אבל מקול הרעש ששמע, הבין שהיה שם המון גדול, ובאמצע המשפט הגיע איש אחד בעל תשובה, שמוהרא"ש נ"י קרבו בזמן האחרון אל היהדות, והיה לבוש במלבוש הרגיל שלו, הינו מכנסים כחולים שקורין ג'ינס, ועליו היה

חגור הגארטל^כ, והתחיל לברך בקול גדול את הברכה: "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שלא עשני גוי", ואחר-כך ברך: "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שהחנינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה", כשגמר את הברכה, ברחו משם פתאם כל הדינים וכל האנשים שהיו שם, ונתבטל המשפט, ונפתחו שערי גן-עדן ונכנס לשם בשלום. ואמר מוהרא"ש נ"י, שאף-על-פי שלא ראה בשעת מעשה את האנשים שעמדו שם, אבל כשפלם ברחו, הבין מעצם קול הרעש וההמולה, הזזת כסאות וכו', שהיה המון גדול של אנשים, וכלם ברחו משם בבהלה גדולה כשהגיע האיש הנ"ל וברך את הברכות.

וסים מוהרא"ש נ"י שכן הוא בענין קרוב רחוקים, שבזכות שמקרים נפש מישראל אל הקדוש-ברוך-הוא, בזכות זה אין פח לשום מקטרג לקטרג עליו, והוא נפטר מכל מיני דינים ומשפטים.

קדשה

מוהרא"ש נ"י אמר: רואים בחוש, היכן שיש קדשה גדולה, שם מתגברת הסטרא אחרא מאד מאד, ועל-כן אנו רואים בפתל המערבי, שעליו אמרו חכמינו הקדושים (מדרש תנחומא, פרשת שמות י): מעולם לא זזה שכינה מפתל המערבי, כי שם משכן השכינה, ודיקא שם מתגברת הסטרא אחרא מאד מאד, שבאים פריצים ומחללים אותו, ועושים שם כל מיני חניגאות וטקסים, אשר אינם מתאימים למקום קדוש כזה. ותמיד כואב לו מאד ונצבט לבו כשרואה שמסתובבים שם תירים מכל העולם ברחבה מול הפתל המערבי, ועושים כל מיני הצגות וצלומים ופרסומים וכו', ומתנהגים לא כראוי למקום כה קדוש ונורא, וצריכין לבקש רחמים רבים

רחמים עצומים לא להכשל בראיות אסורות מהערבוביה והפריצות שיש בחוץ, שהיא נוראה עד מאד, הקדוש-ברוך-הוא ירחם.

ואמר מוהרא"ש נ"י, בן הדבר בציון התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי במירון, ובפרט בל"ג בעמר, שבאים כל מיני טפוסים אנשים, ואף שבאמת יש ללמד זכות על כלם, כי סוף כל סוף הם באים אל רבי שמעון, עם כל זאת צריכין רחמים רבים בשמירת העינים לא להכשל בראיות אסורות ובהרהורים רעים וכו', מגדל הפריצות וההפקרות שיש שם. ורואים בחוש, שדיקא במקום קדוש ונורא כזה, מתגברת הסטרא אחרא מאד, כי בכל מקום קדוש מסתובבים הסטרא אחרא והקלפות, כי בדרך כלל הם אורבים רק במקום שיש אור גדול ונורא מאד, ושם יש להם שליטה.

וכמו-כן הוא בציון רבנו ז"ל באומן, שצריכין רחמים רבים עד מאד, כי הערלים הטמאים שגרים שם ובאים גם מהעירות הסמוכות, הם מאד מאד מגשמים בפריצות נוראה, ומשתדלים להכשיל בני-אדם, וצריכין רחמים רבים, רחמים עצומים, לא להסתפל עליהם ולא להכשל בהרהורים רעים ובהסתכלויות רעות, ואסור להפגס עמהם בדין ודברים כלל, ולא לקנות אצלם שום דבר. וצריכין רחמים רבים מאד מאד לא להכשל בשום הבטה והסתכלות על גויות וכו', כי דיקא במקום קדוש ונורא כזה, נקדת אבן שתיה, אצל הצדיק שמתקן את כל העולם כלו, ודיקא שם מתגברת הסטרא אחרא מאד מאד, ובמקום אור נורא ונפלא ועליון כזה, דיקא שם מתגברת הסטרא אחרא ומתפשטים כל המניעות — הן מבחוץ והן מבפנים, כי בכל מקום שיש יותר קדושה, הנסיונות הם יותר קשים ומרים וחוזקים ביותר, ועל-כן צריכין לדעת את הכלל הזה, שפכל שהמקום קדוש יותר, שם פרוץ יותר, כי דיקא במקום שיש אור גדול ונורא מאד, שם מסתובבים כל הקלפות, ועל כן אסור לפל בדעתו כלל מדברים כאלו, אלא כשאדם בא לאחד מהמקומות האלו, שהם מקומות קדושים מאד מאד, שלא תחלש דעתו כשיראה

את הקורה סביב, אדרבה ידע שדיקא מאחר שמתפשטת הסטרא אחרא והקלפות במקום כזה, זהו סימן שהמקום קדוש ונורא מאד.

רצון

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר לדעת רבנו ז"ל העקר בזה העולם הוא הרצון, כמובא בשיחותיו הקדושות (שיחות-הר"ן, סימן נא), כי הרצון הוא עולם החרות. כל דבר יש לו מניעות, אם רוצה להוציא מהכח אל הפעל, אבל הרצון הוא עולם החרות, כל אחד יכול לרצות ולכסף, ואפלו ששהוא מנח בשאול תחתית ומתחתיו, עם כל זאת "אני רוצה להיות איש כשר, אני רוצה להקלל באין סוף ברוך הוא, אני רוצה לבנות מבצרי התורה, אני רוצה לגלות את האמונה הקדושה" וכו' וכו', כי הרצון הוא עולם החרות, ואף אחד אינו יכול לבטל את רצונו. ועל-כן זהו דבר גדול מאד מאד להתחזק בכל יום ברצונות ובכסופים חזקים אליו יתברך, ומכל שכן וכל שכן כשזוכה להוציא את הרצונות והכסופים שלו מפיו, על-ידי-זה געשים דברים עליונים למעלה בעולמות העליונים, כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימנים: לא, סו; ובלקוטי-הלכות, אומגין, הלכה ד'), כי בזה שאדם רוצה ברצונות ובכסופין חזקים להקלל באין סוף ברוך הוא, ורוצה לעשות מעשים טובים, על-ידי-זה סוף כל סוף נטהרת נפשו, כי הנשמה היא עצם האצילות, אף נחלבשה בגוף עכור, והאדם שוכח מאין בא, ועל-ידי-זה יורד לעמקא דתהומא רבא, עד שנופל בשאול תחתית ומתחתיו, ורוצה דברים מתעבים ומזהמים ומגנים, רחמנא לישזבן. אבל אם זוכה להתחזק במקום שהוא שם, ורוצה וכוסף אחריו יתברך, על-ידי-זה מנתק את עצמו מהרע, מכל שכן וכל שכן כשזוכה להוציא את הרצונות והכסופין מפיו — אין למעלה מזה, ועל-כן צריך להוציא את הרצונות והכסופין שלו מפיו דיקא, ולומר תמיד את הרצונות הטובים שיש

לו אל הקדוש-ברוך-הוא, ועל-ידי-זה יזכה להוציאם מהכח אל הפעל, אם לא יהיה בטלן ויהיה חזק ואמין מאד מאד בדבר זה.

ואמר מוהרא"ש נ"י, כי מוכא בזהר הקדוש (תזריע לח), שכל אלו שעשו את העגל, באו על ענשם, רחמנא לישזבן, ולא עוד אלא אפלו אלו שלא עשו את העגל, אלא עלה במחשבתם איזה רצון בשביל העגל, כבר קבלו את ענשם, עד כדי כך גדול פח הרצון, שאפלו לא עשו את העגל אלא נכנסה במחשבתם איזו מחשבה להצדיק את עשיית העגל שהוא דבר טוב, כבר קבלו ענש, ומכל שכן מדה טובה מרבה אשר לית רעותא טבא דאתאביד, אין לה רצון טוב שיהיה נאבד, אדרבה כל הרצונות והכסופים שיש לאדם בשבילו יתברך נשואים, מכל שכן וכל שכן כשאדם כוסף אחריו יתברך כל היום, וכל מה שעובר עליו מתחזק רק ברצונות ובכסופים אליו יתברך, ומוציא את הרצונות והכסופים מפיו, ומשתוקק וכוסף אחריו יתברך, ואומר: "רבנו של עולם, אני רוצה לשוב בתשובה שלמה, ואני רוצה לתקן את מעשי הרעים והמכערים והמזהמים, שעשיתי עד עכשו" וכו' וכו', "רבנו של עולם, אני רוצה ללמד את התורה הקדושה, ואני רוצה להתעמק בתורה הקדושה, ואני רוצה לחדש חדושי תורה" וכו' וכו' וכדומה כל מיני רצונות וכסופים טובים שיש לו, על-ידי-זה סוף כל סוף יזכה לזה. וכל אלו הצדיקים שזכו להגיע בזה העולם למה שהגיעו, הפל היה הודות לרצון, כי הרצון הוא דבר חזק מאד מאד, ושום דבר שבעולם לא יוכל לשבר אותו. ובאמת אם היו בגי'אדם יודעים את מעלת הרצונות והכסופים אליו יתברך, היו תמיד כוספים אליו יתברך ברצונות ובכסופים עצומים, אף האדם נשבר במשך הזמן לגמרי, עד שנדמה לו כאלו אבד מנוס ותקנה ממנו, ועוזב את עצמו לגמרי, וזה אשר הורס לו את כל החיים. כי רואים בחוש, מי שמתחזק ברצונות ובכסופים עצומים, אזי סוף כל סוף יגיע לרצונות ולכסופים שלו. ודבר זה רואים גם בגשמיות, בגי'אדם שהצליחו בחייהם באפן יוצא מן הכלל, הפל היה רק הודות הרצונות

והכסופים שהתחזקו בהם ולא הניחו את רצונם וכסופם ימים ושנים, אף שהיו להם הרבה מניעות וטרדות, צרות ויסורים, מכאובים ומחלוקות וכו' וכו', עם כל זאת לא עזבו את רצונם וכסופם, אדרבה כל מה שמנעו אותם ועצרו בעדם, הם התחזקו יותר ויותר, ועל-ידי-זה זכו להוציא מהפכת אל הפעל, וזה היה עקר הצלחתם; ועל-כן אשרי ואשרי מי שזוכה לחזק את עצמו בכל מיני אפנים שבעולם, להוציא מהפכת אל הפעל את רצונו וכסופיו, שאז בודאי יזכה להגשים את כל מה שרוצה וכוסף.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אם היו בני-אדם יודעים את מעלת הרצון, ואיך ששובר את כל חומות הברזל, היו חזקים בו מאד מאד, והיו הולכים כל היום ברצונות ובכסופים עצומים אליו יתברך, כי סוף כל סוף לא ישאר מהאדם רק אלו הכסופים שהוא כוסף ורוצה להפיל באין סוף ברוף הוא, ועל זה צריכים הרבה התחזקות, כי גם לרצונות צריכים התחזקות רבה, כי האדם עלול לפל בתלישות הדעת בזה העולם, עד שמניח את עצמו לגמרי, ועוזב את עצמו לגמרי, עד שנתחשב לו כאלו אותו הדבר שהוא רוצה וכוסף, הוא בבחינת: על מנת שתעלה לרקיע, ומחמת זה הוא עוזב את עצמו, אבל אם יהיה חזק ואמין בעבודת הרצונות והכסופים, אזי יוציאם מהפכת אל הפעל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אפלו בגשמיות רואים בני-אדם שאינם מצליחים בחייהם, ואינם יכולים להשתלב בתורה, הכל מחמת שאין להם בטחון עצמי, הבא מחמת שנפסק רצונם, כי מי שיש לו רצונות וכסופים חזקים, זה בעצמו בונה לו בטחון עצמי, כי הרצון שאדם רוצה וכוסף להגיע לאיזה מקום או לאיזה דבר, הוא מחדיר בו בטחון עצמי, "כן, כן, בודאי אני יכול להגיע אל זה". "כן, כן, אני יכול להצליח". "כן, כן, אני יכול להתגבר על הכל". שזה כלל כל הרצונות והכסופים. אבל תכף-ומיד כשאדם מפסיק לרצות ולכסף, זה מחסרון בטחון עצמי, "אני כבר לא יכול", "אני כבר

לא אצליח", "לי אין שום תקנה", "מה טעם לי בחיים" וכדומה כל מיני פתויים כאלו. נמצא, שכל ענין הרצון שגלה לנו רבנו ז"ל, שהאדם צריך לרצות ולכסף בכסופים ובמצונות חזקים אליו יתברך, ולהוציא את הרצונות והכסופים מפיו, זה בעצמו "בטחון עצמי". ועל-כן אפלו בגשמיות, מי שרוצה להצליח, עליו להתחזק ברצונות ובכסופים, ולא יניח את רצונו וכסופו, עד שיוציא מהכח אל הפעל את הדבר הזה שרצה להגיע אליו. ואם עדין יש לו מניעות שמונעות ומעכבות אותו, עם כל זאת לא יעזב את הרצון, ואז סוף כל סוף יזכה להוציא מהכח אל הפעל. וכל זה בגשמיות ומכל שכן ברוחניות, כל רצון וכסופים שיש לאדם אליו יתברך ומכל שכן כשמוציאו מפיו, זה בעצמו הצלחה, כי עצם הדבר שגוף עכור, גוף מגשם, טמא מטמא, מלא עוונות וכו' וכו', רוצה כבר לשוב אליו יתברך, ומנתק את עצמו מהרע שלו, ואף שאין הולך לו, עם כל זאת הוא אינו עוזב את עצמו רק מתגבר יותר ויותר לצאת מהחשך והלכלוך והזהמה שגפלו אליהם וכו' וכו', זה בעצמו כבר הצלחה גדולה מאד מאד; ועל-כן אשרי ואשרי מי שמחזק את עצמו בעבודה הקדושה הזו של רצונות וכסופים, ומוציא את רצונותיו וכסופיו מפיו, ועל-ידי-זה יצליח ברכו כל ימי חייו. ודבר זה רצה רבנו ז"ל להחדיר בנו, שנהיה חזקים ברצונות ובכסופים, ונוציא מפינו את הרצונות והכסופים, ואפלו שרואים לפנינו הרים וגבעות מניעות ועכובים, שכלל אי אפשר לשברם, עם כל זאת כשחזקים ברצונות ובכסופים אמתיים, ומכל שכן כשמוציאים את הרצונות והכסופים מפיו, בודאי יזכה סוף כל שבר את כל המניעות והעכובים, ויגיע אל מה שצריך להגיע. אשרי מי שמחזק את עצמו ברצונות ובכסופים אמתיים.

רבי מאיר בעל הנס

מוהרא"ש נ"י רגיל לומר, שציונו של התנא האלקי, רבי מאיר בעל הנס, הנמצא בעיר טבריה, הוא מקום מסגל מאד לפעל כל מיני נסים וישועות ברוחניות ובגשמיות. ופעמים רבות כשהיו אנשים מארץ ישראל כותבים לו בקשותיהם וצרותיהם וצרכיהם וכו', היה מוהרא"ש נ"י מיעץ להם, שתכף-ומיד יסעו לציונו הקדוש של רבי מאיר בעל הנס בעיר טבריה, וישפכו שם נפשם בתפלה ובקשה אליו יתברך, והבטיח להם שבודאי יראו על-ידי-זה ישועה גדולה, ולפעמים היה גם מצוה לאנשים, שיקחו קצת מן השמן הנוצר שם על הציון הקדוש, וימשחו אותו על כאביהם ומכותיהם, ותהיה להם רפואה. והיה אומר שהוא בעצמו פעל שם המון נסים ונפלאות, למעלה מדרך הטבע לגמרי, ולכן היה רגיל לומר שם הלל שלם בקול גדול ובהתעוררות נפלאה, וכן לעשות שם סעדת הודאה, על הנסים שזכה לפעל שם, ואמר, שהוא מקום מסגל לנסים ממש.

ופעם בשנת תשמ"א, כשהיה מוהרא"ש נ"י בארץ ישראל, היה שם על ציונו הקדוש של התנא רבי מאיר בעל הנס, והיה עמו גם בחור אחד מתלמידיו, ובחור זה היה לו קשה מאד למצא זוגו, והסתובב כבר הרבה שנים שבור מאד כחרס הנשבר על שלא זכה להתחתן. ואחר שהיה מוהרא"ש נ"י על הציון הקדוש, ואמר שם הלל והתבודד כדרךכו, הלך לטל ידיו לסעדה כמנהגו בכל פעם. וגם הבחור הנ"ל רצה להצטרף עמו לסעדה, אזי ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: "הלא אתה צריך ישועה גדולה ונס נפלא, אין לך עכשו הזמן לאכל סעדה, לך אל התבה בבית-הכנסת שעל הציון הקדוש, ושם תעמד ותשפך נפשך בשיחה ותפלה אל השם יתברך, ותבכה הרבה לפני השם יתברך שירחם עליך, ותזכה לפעל ישועה שלמה". והבחור הנ"ל תכף-ומיד הלך, וקיים דברי מוהרא"ש נ"י, ועמד ליד העמוד בתפלה והתבודדות, ובכה הרבה לפניו יתברך.

ובינתים סיים מוהרא"ש נ"י את הסעדה, והבחור הנ"ל היה עדין עומד בתפלה, וחכה לו מוהרא"ש נ"י עד שסיים תפלתו, ואחר-כך הלכו משם בצותא. ולא עברו כמה חודשים, וזכה הבחור הנ"ל למצא זוגו בדרך נסית ממש למעלה מדרך הטבע לגמרי, כי בת זוגו הייתה ממדינה אחרת לגמרי, והיה ספור ארוך איך זכה למצאה. ואמר אז מוהרא"ש נ"י לבחור הנ"ל: "תדע שמציאת זוגך הוא אחד מנסי רבי מאיר בעל הנס, ואף-על-פי שכבר שכחת כל מה שבקשת בציון הקדוש של רבי מאיר, כל זה מחמת שאין בעל גס מכיר בנסו (נדה לא.), אבל כל מי שיש לו עינים לראות, יודע שזה היה הנס של רבי מאיר. ואחר קצת זמן הוסיף מוהרא"ש נ"י ואמר, שאפלו סומא היה יכול לראות שזה היה גס של רבי מאיר... אשרי מי שרגיל לבקר אצל ציונו הקדוש של רבי מאיר בעל הנס, ולשפך נפשו שם בתפלה ובקשה אליו יתברך.

רבי אלימלך מליז'ענסק

מוהרא"ש נ"י דבר פעם מגדל קדשת הרב הקדוש הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע וספרו הקדוש "נעם אלימלך", ואמר שידוע איך הפליג רבנו ז"ל בקדשת הרבי ר' אלימלך זי"ע, ואמר שקדשתו נשגבה למעלה למעלה גם ממה שנראה ומוכן מתוך ספרו הקדוש (עין חיי-מוהר"ן, סימן תקנג — דפוס חדש), ומקבל הוא אצל אנשי שלומנו מפי רבנו ז"ל, שאחד מן השמונה זקנים המזכרים ביום ראשון של הספור מהשבועה בעטליירס (עין ספר ספוריי-מעשיות של רבנו ז"ל, מעשה יג), שהתפארו בזכרון נורא ונפלא מאד, שזכרו מה שנעשה עמם בשעת לידתם ולפני זה וכיו, אחד מהם הוא כבוד קדשת הרבי ר' אלימלך זי"ע, כי קדשתו הייתה נוראה ונשגבה מאד. ואנשי שלומנו נוהגים להגות הרבה בספר הקדוש "נעם אלימלך", עד שהיו הרבה נוהגין ללמד אותו מדי שבת בשבתו, הינו שסימו

את כל התורות מפרשת השבוע, ובפרט ה"צעטל קטן" היו נוהגין לחזור עליו פעמים אין מספר, עד שהיה רגיל על לשונם בעל-פה ממש. ובמלחמת עולם השנייה, כשגלו הרבה מאחינו בני ישראל אל שאנחאי שבסין, הדפיס שם אחד מאנשי שלומנו "תקון הכללי", ובסופו הוסיף את ה'צעטל קטן' מהרבי אלימלך זי"ע, ושאלו מוהרא"ש נ"י: "מדוע הוספת גם את ה'צעטל קטן'?" ענה ואמר: "היה חסר להשלמת הגליון, ועל-כן היות ששגור בפי ה'צעטל קטן', כתבתיו באותיות מרבעות (דפוס), וכך צלמתי את הכל להדפסה".

וידוע איך מוהרא"ש נ"י בעצמו, היה הוגה תמיד בספר הקדוש "נעם אלימלך", וכבר עשרות שנים שהוא מסיים את התורות שבפרשת השבוע בכל שבת קדש, והיה מנהגו לסיים אותו אצל השלחן בסעדת ליל שבת-קדש, ואמר פעם, שאי אפשר לטעם טעם אמתי בספר הקדוש "נעם אלימלך" כי אם בליל-שבת-קדש, כי יש ספרים קדושים שמבעירים את האדם כל השבוע, אבל בספר הקדוש "נעם אלימלך" יש ענין המיוחד לליל-שבת-קדש, ומקטע אחד לבד יכולין להשרף לגמרי, הינו גדל הקדשה שיש בו, יכול לשרף את כל הרע שיש באדם לגמרי, ולהדליק אותו בהתעוררות נפלאה להשם יתברך. ואמר, שלפעמים בשלא אסתיע לו לסימו בליל-שבת-קדש, היה מסימו ביום שבת-קדש בסעדת הבקר, והיה אומר, שהספר הקדוש הזה כבר אפוי בתוכו "ארנינגעבאקן אין זיך" מרב התמדתו שהיה הוגה בו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שהשפלות של הרבי ר' אלימלך זי"ע, הייתה עד אין שעור ואין תכלית, כי היה כל-כך ביטל ומבטל בעיני עצמו, עד שאחז עצמו לכלום ממש, ולכן גם כל ההוגה בספרו הקדוש, נמשכת עליו מדת השפלות, ויכולין להרגיש איך שמדת השפלות צועקת לאדם מתוך הספר הקדוש הנ"ל. וכן כל מי שזוכה להיות על קברו הקדוש של הרבי רבי אלימלך זי"ע בעיר ליז'ענסק,

נמשכת עליו שפלות גדולה מאד, פי מרגיש שם הארה נוראה מאד, ונופלת עליו שפלות גדולה; אשרי הזוכה לבקר בציונו הקדוש שם.

וספר מוהרא"ש נ"י, שכשזכה להיות על ציונו הקדוש של הרבי ר' אלימלך זי"ע בעיר ליז'ענסק, הרגיש שם הארה כזו, שאי אפשר לתאר ולשער כלל, וגם נפלה עליו שפלות שאי אפשר להסביר כלל, והרגיש שם חיות כזו, עד שאי אפשר היה לו לעזוב את המקום, ואמר: "איך האב נישט געקענט אוועק גיין פון דארט", והיתה נפשו קשורה שם מאד. וכשחזר לביתו, וקבל תמונה מן הציון הקדוש של הרבי ר' אלימלך זי"ע, היתה התמונה מנחת תמיד על שלחנו בספריה הגדולה שלו, ובכל פעם היה מסתכל עליה, והיה מרגיש כאלו עומד שם ממש.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת היה הרב הקדוש רבי שניאור זלמן מליאדי זי"ע (בעל התניא והשלחן ערוך) אצל אחד מרבני המתנגדים, ושאל הרב המתנגד את בעל התניא זי"ע על ספר אחד שנמצא אצלו, שנקרא בשם "נעם אלימלך", כי שמע שמחברו הוא מתלמידי הרב הקדוש המגיד ממעזריטש זי"ע שהיה מפת החסידים, ולכן הספר מנח אצלו תחת הספסל, רחמנא לצלן (כי היה מתנגד גדול). ושאל אותו אם הוא מכירו, ואם יכול לתאר לו מהות המחבר, וענה ואמר לו בעל התניא זי"ע: "דבר אחד אני יכול לתאר לפניכם על מהות המחבר, שאם הייתם מניחים אותו בעצמו תחת הספסל, היה גם כן שותק, ולא אומר לכם שום דבר..." כי עד פדי כך הגיעה השפלות והענוה של הרבי ר' אלימלך זי"ע, עד שלא היתה לו שום ישות ומציאות כלל.

ועוד ספר מוהרא"ש נ"י, שהרב הקדוש רבי קלונימוס קלמן זי"ע בעל הספר הקדוש "מאור ושמש", היה תלמיד של הרבי ר'

אלימלך זי"ע, והעיד שהשפלות של הרבי ר' אלימלך זי"ע הייתה כל-כף גדולה, עד שעשה תשובה גם על מה שצער את אמו בהיותה מעברת עמו (עין בספר הקדוש מאור ושמש, פרשת מסעי). והרב הקדוש רבי חיים מצאנז זי"ע מביא בספרו הקדוש "דברי חיים" (בדרוש לשבת שובה), שהרבי ר' אלימלך זי"ע עשה תשובה גם על מה שהכה על שדי אמו בגנקה ממנה, וסגף עצמו עד ששרף את ידיו באש וכו', עין שם. ובפרשת פי תצא מביא בעל המאור ושמש זי"ע, שהרבי ר' אלימלך זי"ע תכף-ומיד כשנעור משנתו, אזי היה מדבר על לבו בקול רעש גדול, ואומר לנפשו: "אוי לך, פי כלה הזמן בשנתך", עין שם; הרי ששפלותו וענותנותו היו עד אין שעור ותכלית, ולכן גם כל ההוגה בספרו הקדוש, נמשך עליו משפלות זאת.

וספר מוהרא"ש נ"י, שהרב הקדוש רבי דוד מלעלוב זי"ע, היה מתלמידי הרבי ר' אלימלך זי"ע, וגם לפני התקרבותו אליו היה צדיק נשגב ועצום מאד, וקיים בעצמו כל תשובת ספר הקנה שלש פעמים, אשר זה ענין של סגופים ותעניות וגלגולים בשלג וכו' שש שנים רצופות. וכשבא אל הרבי ר' אלימלך זי"ע בפעם הראשונה, לא רצה הרבי ר' אלימלך זי"ע להסתפל עליו, ואמר לו: "אזוי זעהט מען אויס? ! אזא פנים האט מען? !"^מ... ואז נשבר לבו בקרבו של הרב הקדוש רבי דוד מלעלוב זי"ע, פי נתביש מאד מפני הרבי ר' אלימלך זי"ע, ובא אליו בהכנעה ובבכיה גדולה, ובלב נשבר ונדפא, ואז קרב אותו הרבי ר' אלימלך זי"ע מאד, ונעשה מגדולי תלמידיו. וכונת הרבי ר' אלימלך זי"ע הייתה להכניס בו מדת הענוה והשפלות, שלא יחשב עצמו לאיזו ישות ומציאות, מחמת שעשה כל העבודות הנ"ל. וכך השפיע הרבי ר' אלימלך זי"ע מדת השפלות והענוה על כל מקרביו ותלמידיו.

ואמר מוהרא"ש נ"י שמדה נוספת רואים תמיד מתוך הספר הקדוש "נעם אלימלך", הינו עצם מסירות הנפש של הרבי ר' אלימלך זי"ע בכל עת ורגע, וכמו שפותב בתחילת הצעטל קטן: "בכל עת ורגע שהוא פנוי מן התורה, ובפרט שהוא יושב לבדו בחדר או שוכב על מטתו ואינו יכול לישן, יהיה מהרהר בלבו במצות עשה של ונקדשתי בתוך בני ישראל, וידמה בנפשו ויציר במחשבתו פאלו אש גדול ונורא בוער לפניו עד לב השמים, והוא בשביל קדשת השם יתברך שובר את טבעו ומפיל את עצמו לאש על קדוש השם יתברך, ומחשבה טובה הקדוש-ברוך הוא מצרפה למעשה, ונמצא שאינו שוכב ויושב בטל רק מקים מצות עשה דאורייתא, עין שם; ובנו הרב הקדוש רבי אלעזר זי"ע, הדפיס ספר "לקוטי שושנה" של אביו יחד עם ספר "אותיות דרבי עקיבא", ומסביר שם, למה בחר להדפיס יחד שני ספרים אלו? מחמת שכבוד אביו הרבי ר' אלימלך זי"ע היתה לו מסירות נפש על קדוש שמו יתברך בכח, כמו התנא רבי עקיבא זי"ע, ולכן הדפיסם ביחד, עין שם; כי בדבר זה נצטין הרבי ר' אלימלך זי"ע ביותר, שהיה תמיד מוסר את נפשו על קדשת שמו יתברך. ולמעשה, זה קשור יחד עם מדת השפלות, כי ככל שאדם מרגיש את עצמו שפל ביותר, הוא מוכן בכל עת ורגע למסר את נפשו אליו יתברך, ומחמת זה כל דבריו בספריו הקדושים בוערים כלפיד אש, כי הוא אמרם במסירות נפש ממש. וכמו שהעיד בנו הרב הקדוש רבי אלעזר זי"ע, כששאלוהו אחר הסתלקות אביו הקדוש, מה צנה אביו הקדוש לפני מותו? ענה ואמר: "אם תרצו לדעת צונאת אבא, דרשו אותו מעל הספר הקדוש "נעם אלימלך", כי כ"ב שנים לפני מותו אמר הדברים האלו שבספרו, וידעתי שבכל יום ויום היה מצנה מחמת מותו... ולכן אשרי הזוכה להגות בדבריו הקדושים וגם לבקר בציונו הקדוש בעיר ליז'ענסק, כי תמשך עליו הארה גדולה ממדותיו הרמות, ויטעם טעם גן-עדן ממש.

רחמן

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁצָרִיךְ חֲכָמָה גְדוֹלָה מְאֹד, לְדַעַת מְתֵי
 לְהִיּוֹת רַחֲמָן וּמְתֵי אֵין צָרִיכִין לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִדַּת הַרַחֲמָנוּת, כִּי עַל
 אַכְזָרִי אָסוּר לְרַחֵם, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (קִהְלַת רַבָּה ז', ל"ג):
 כָּל מִי שֶׁנַּעֲשֶׂה רַחֲמָן בְּמָקוֹם אַכְזָרִי, סוּף שֶׁנַּעֲשֶׂה אַכְזָרִי בְּמָקוֹם
 רַחֲמָן; וְהֵטְבַע שֶׁל בְּנֵי-אָדָם, שֵׁישׁ לָהֶם מִדַּת הַרַחֲמָנוּת, וְאִינֶם
 יוֹדְעִים אִיךְ וּמְתֵי לְצַמְצֵם אוֹתָהּ, וַיְכוּלִין לְרַחֵם גַּם עַל הָאֲכָזְרִי הַכִּי
 גְדוֹל, אֲשֶׁר זֶה בַּעֲצָמָה אַכְזָרִיּוֹת שֶׁאֵין כְּמוֹהָ, כִּי בְּזֶה שֶׁאֵתָּה מְרַחֵם
 עַל הָאֲכָזְרִי, אֵתָּה גּוֹרֵם לוֹ לְהַמְשִׁיךְ בְּאַכְזָרִיּוֹתוֹ, וַיֵּשׁ לָךְ חֵלֶק
 בְּמַעֲשָׂיו, וְלָכֵן צָרִיכִין לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ לְדַעַת, מְתֵי לְהִיּוֹת
 רַחֲמָן וּמְתֵי לֹא לְרַחֵם, כִּי זֶהוּ שְׁקוּל דֶּק מְאֹד, וַצָּרִיכִין הַרְבֵּה סִיעֵתָא
 דְשִׁמְיָא לְדַעַת אִיךְ לְהִתְנַהֵג בְּמִדַּת הַרַחֲמָנוּת.

וּדְבַר זֶה רְאִינוּ פְעָמִים רַבּוֹת אֶצֶל מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁבִטְבָּעוּ הוּא
 רַחֲמָן עַד מְאֹד, עַד שֶׁאֵין מוֹצֵאִין אִישׁ רַחֲמָן כְּמוֹהוּ, כִּי יֵשׁ לוֹ רַחֲמָנוּת
 עַל כָּל בְּרִיָּה יְהִיָּה מִי שִׁיְהִיָּה, וּמוֹסֵר נַפְשׁוֹ בְּכָל מִינֵי אַפְגִּים לַעֲשׂוֹת
 טוֹבָה לְבֶן-אָדָם, וְלִרְחֹם עָלָיו בְּכָל דֶּרֶךְ אַפְשָׁרִית, אַף-עַל-פִּי-כֵן
 לְפַעֲמִים הֵיוּ רוֹאִים אִיךְ כּוֹבֵשׁ מִדַּת רַחֲמָנוּתוֹ לְגַמְרִי, וּמִתְנַהֵג
 בְּתַקִּיפוֹת וּבְאַכְזָרִיּוֹת כְּלַפִּי בֶן-אָדָם אַכְזָרִי, וְלֹא הָיָה מוֹהֲרָא"ש נ"י
 מְרַחֵם עָלָיו כְּלָל, רַק הָיָה מְרַחֵק אוֹתוֹ בְּכָל מִינֵי אַפְגִּים בְּלִי שׁוּם
 רַחֲמָנוּת כְּלָל, וְהַחֲסִידִים הַמְקַרְבִּים יְדַעוּ שֵׁישׁ לְמוֹהֲרָא"ש נ"י בְּזֶה
 עֲבוּדָה גְדוֹלָה, כִּי יְדַעוּ שֶׁאֵף פַּעַם אֵינוּ מְגַרֵשׁ מִמֶּנּוּ שׁוּם בְּרִיָּה,
 וְהֵבִינוּ שֶׁעֲכָשׁוּ הוּא מְקַיֵּם אֶת מְאֹמֵר חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים הַנִּזְכָּר,
 שֶׁאָסוּר לְרַחֵם עַל אַכְזָרִי, וְלִמְדוּ מִמֶּנּוּ לְמוֹד זֶה לֹא לְהִיּוֹת רַחֲמָן
 בְּמָקוֹם אַכְזָרִי.

וּפַעַם אַרְעֵ סְפוּר, שֶׁבָּא אֵיזָה אַבְרָךְ לְדַבֵּר עִם מוֹהֲרָא"ש נ"י,
 וּבֵין הַדְּבָרִים אָמַר לְמוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁלְּפָנַי שְׁנַתִּים הִיָּתָה לוֹ מַחְלָקַת

גדולה עם אשתו, ורוצה ללמדה לקח, ולכן מעגן אותה כבר שנתים, ואינו רוצה לתת לה גט. ואמר לו מוהרא"ש נ"י, שיבוא עמה אליו, והוא יעשה ביניהם שלום (כדרךכו למסר תמיד נפשו להשפין שלום בין איש לאשתו). ואמר למוהרא"ש נ"י, שאיננו מענין לעשות שלום, רק רוצה ללמדה לקח, ואמר לו מוהרא"ש נ"י, שזו אכזריות גדולה מאד, "פי אם אינך רוצה לעשות שלום, תגרש אותה, אף איך אתה מעגן אותה כך?! והלה לא רצה לקבל דברי מוהרא"ש נ"י, ואחזו שהצדק אתו, והלך משם. ואחר קצת זמן לקח את כל רהיטי ביתו ושם אותם במחסן, כדי שלא יהיה לאשתו כלום, ועגן אותה עוד שנה שלמה. בסוף השנה הגיע לפתע טוב לבית מדרשו של מוהרא"ש נ"י. כשנכנס מוהרא"ש נ"י לבית-המדרש ומצאו שם, שאלו: "מה נעשה בינך לבין אשתך?" וענה, שהוא עדין מלמד אותה לקח... אזי ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: "ראה איזה אכזר אתה, אתה הורס הן את תיך והן את תיי אשתך, אתה תושב ללמד אותה לקח, ובינתיים אתה מלמד גם את עצמך לקח, תעשו שלום או שתתן לה גט". והשיב למוהרא"ש נ"י, שבשום אופן לא יתן לה גט, אזי אמר לו מוהרא"ש נ"י: "אם-כן אין לך מקום פאן בבית מדרשנו, כי אין זה עיר מקלט, ולכן אני מבקש ממך לילך ברצונך, ואם לא תלך ברצונך, תלך בעל כרחך". ולא רצה הנ"ל לזוז מבית-המדרש, וצוה מוהרא"ש נ"י לתלמידים שיוציאוהו, וכן עשו. ואז ספר להם מוהרא"ש נ"י את כל הספור הנ"ל, ואמר להם: "תדעו כלל חשוב בחיים, שאסור לרחם על אכזרי, כי מי שמרחם על אכזרי יש לו אכזריות בעצמו, ולהפוך מי שמתאכזר על אכזרי, זה סימן שיש לו רחמנות באמת".

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם בא ר' נחמן טולטשינער ו"ל אל הקלוזי בעיר אוימן עם מקל בידו, לגרש איזה איש בליעל שהיה יושב שם. ואמר לו: "אוימן אינה עיר מקלט"... וכן לא היה נותן לאברכים שלא גרו בעיר אוימן לשהות שם יותר משבועים רצוף, כי אמר, שאין זו עיר מקלט ומקום לברח בכל פעם שיש לאחד

מחלקת עם אשתו, והנה מקפיד על זה מאד. ולכן אשרי מי שקונה בעצמו דעת זאת, לדעת מתי להיות רחמן ומתי להיות אכזרי, כי על-ידי-זה יציל עצמו מהרבה צרות בחיים, ויעברו ימיו בשמחה ובשלום.

רשע

מוהרא"ש נ"י אמר, שבשעה שרואה אדם שקם עליו איזה רשע, ועושה לו כל מיני רשעות, הדבר הטוב הוא לשתק ולדם ולמסר את המלחמה להשם יתברך, בבחינת (שמות יד): "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון", כי לא בכל פעם יכולים להתגרות ברשעים ולהכניע אותם, כי אדרבה לפעמים יתגברו ברשעים, ויעשו יותר מעשי רשעות, אבל כשאדם שותק ומסר את המלחמה אל השם יתברך, הינו שבורח אל השם יתברך, ומבקש ממנו להציל אותו מיד הרשע, אזי לבסוף יקבל הרשע כל רשעתו על ראשו, ולא יותרו לו כלל. וזהו כלל גדול, שכל הרשעות של הרשע הוא מכין רק לעצמו, בבחינת מה שנאמר בעץ התליה שהכין המן למרדכי (אסתר ו): "אשר הכין לו", ודרשו חכמינו הקדושים (מגלה טז): לו הכין — לצרף עצמו, כי לבסוף יחזר הכל על ראשו, ובדיוק מה שרצה לראות בחברו — יראו בו. ולכן אם עולה על דעת האדם איזו מחשבה לעשות דבר רשעות לחברו, חס ושלום, ידע היטב שהוא מכין את הרשעות רק לעצמו, כי הכל יחזר אליו.

ופעם הנה ספור, שהנה חסר אחד למנן בבית מדרשו של מוהרא"ש נ"י, וקראו לאחד השכנים להשלים את המנן, אבל הלה לא רצה לבא, ואף עשה שחוק וליצנות מזה, וכשספרו למוהרא"ש נ"י, ענה ואמר: לעשות שחוק וליצנות זו כבר רשעות, כי מי שאינו רוצה לבוא להשלים מנן, לפעמים יש לו הסבות שלו, ואסור

להאשים אותו על זה, אבל לעשות שחוק וליצנות, זוהי כבוד רשעות, ורשעות חוזרת תמיד לבעליה, ומי יודע מתי יצטרף האיש הזה למגזן ולא ימצא... ולא עבר זמן רב ונחלה האיש מאד, ושלח שליח לאסוף מגזן להתפלל בעבורו ולא מצאו... הרי שאסור אף פעם להתנהג ברשעות כלפי חברו, כי אינו עושה הרשעות אלא לעצמו.

ופעם סבל מוהרא"ש נ"י צרות ויסורין שונים מאיזה רשע מרשע שהיה רודף אותו מאד, ורצה אחד מאנשי שלומנו לצאת ולמחות נגדו פראוי, ונעצרו מוהרא"ש נ"י, ואמר לו, שיותר טובה השתיקה, כי אנחנו צריכין לדמות לעצמנו שאנחנו גרים במדינת רשע (המבטא האנגלי של מדינת רוסיה), ושם אסור לדבר בידוע... (כי היתה אז תחת ממשלת הקומוניסטים). וכשראה מוהרא"ש נ"י שלא הרגיע עדין את האיש הנ"ל, כי בער בקרבו למחות על כבוד מוהרא"ש נ"י, אזי ענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: "תדע ש"מדינת רשע" יש לה עוד שתי משמעותות חוץ מהנ"ל, אחד: "מדינת רשע" כפשוטו, הינו שאנחנו גרים בין רשעים ארורים שהצליחה שעתם, ולכן אין להתגרות בהם, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (ברכות ז:): אם ראינו רשע שהשעה משחקת לו, אל תתגרה בו וכו', כי סוף כל סוף יקבלו הרשעים את שלהם מתחת ידיהם ולא יותרו להם על שום דבר כלל, רק לעת עתה מכרחים לשתק ולדם, כי הרוח שלהם גדולה בשעתם, אבל לבסוף יהיו פלים ונאכדים (עין לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ח). ועוד משמעות יש ל"מדינת רשע", כי רשע הוא ראשי תבות: ר'בונו ש'ל ע'ולם, הינו שאנחנו גרים במדינה של הרבונו ש'ל עולם, והוא יתברך מנהיג את הכל בהשגחה פרטי פרטית, ולכן אין לנו לשאל קשיות על הנהגותיו יתברך, למה מגיע לנו רדיפות כאלו, רק לקבל הכל באהבה, ולדעת שגם בתוך הרשע יש הרבונו ש'ל עולם, כי יש חשבון צדק והשגחה עליונה למה צריכין לסבל מרשעות הרשעים. ולבסוף הקדוש-ברוך-הוא בודאי יבקש את הנרדף, וישיב לרשעים כגמולם. ולכן טוב יותר לשתק

ולא להתגרות בהם כלל; אשרי הזוכה ללכת באמונה ברוחה ומזככת תמיד, ולמסור עצמו לגמרי אל השם יתברך.

שמוש רבו

מוהרא"ש נ"י אמר: בזה שעוסקים בהפצת מעינות החכמה חוצה, ומגלים ומפרסמים את ספרי רבנו ז"ל בעולם, בזה מקימים 'שמוש רבו' בשלמות, כי באמת כל הענין של רבנו ז"ל הוא פלא גדול עד מאד, וכמו שהתבטא פעם רבנו ז"ל ואמר (ת"י-מוהר"ן, סימן רנו): "אני פלא ונשמתי היא פלא גדול". ועקר הפלא רואין איהו שהסמ"ך-מ"ם עמל מאד, שישפחו שהיה פעם רבי כזה, ובזה שמפיצים את ספריו הקדושים בכל העולם כלו, מגלים ומפרסמים, שיש עדין רבי כזה שנשמתו פלא בעולם, והלמוד שלו יכול לחזק ולאמץ ולעודד את כל הנפשות הירודות והנפולות והמשלכות וכו', להעלותן ולהגביהן ולהדביקן בו יתברך; ועל-כן צריכה להיות עקר עבודתנו להפיץ אור רבנו ז"ל במסירות נפש הכי גדולה, ולא להתפעל משום ברירה שבעולם. ואף אחרי שמגלים ומפרסמים את דעת רבנו ז"ל בעולם, עושה הסמ"ך-מ"ם את שלו, ומעלים ומסתיר את דבר רבנו ז"ל מן העולם, אף-על-פי-כן בכל פעם אנו צריכים להתחיל מחדש לגלות ולפרסם את דעת רבנו ז"ל בעולם ולא להתפעל כלל, וזה עקר שמוש רבו.

ותמיד מעורר מוהרא"ש נ"י את אנשי שלומנו, שיעסקו בעבודה הקדושה הזו לשמש את רבנו ז"ל, ולגלות ולפרסם את דעתו בעולם, ולא להתפעל משום ברירה שבעולם. כי צריך להמשיך את הירושה הזו לכל העולם כלו, וזה נקרא בשלמות שמוש רבו. ואף שגם מבין אנשי שלומנו, יש על זה מחלוקות גדולות וכו', ואומרים שאין צריכים וכו', אסור להסתפל עליהם כלל, רק מי

שְׂרוּצָה לְשִׁמְשׁ אֶת רַבְּנוּ ז"ל, עָלְיוּ לְמַסַּר אֶת נַפְשׁוֹ לְגַלּוּת וּלְפָרְסָם
דַּעַת רַבְּנוּ ז"ל בְּעוֹלָם עַל-יְדֵי הַפְּצַת סִפְרָיו הַקְּדוּשִׁים, וּבְזָוָה יָקִים
בְּשִׁלְמוֹת שְׁמוֹשׁ רַבּוֹ.

וְסִפֵּר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שֶׁפַּעַם אַחַת הִתְבַּטָּא הָאִישׁ הָאֱלֹקִי בְּעַל
ה"חֲתָם סוֹפֵר" ז"ל, וְאָמַר: "אֲנִי קִיַּמְתִּי שְׁמוֹשׁ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים
פְּשׁוּטוֹ כְּמִשְׁמְעוֹ, כִּי לְמַדְתִּי אֶצֶל רַבִּי וּמוֹרֵי הָאִישׁ הָאֱלֹקִי ר' נִתָּן
אֲדָלָר ז"ל, וְעָשִׂיתִי בְּשִׁבְלֵוֹ כָּל מְלָאכָה פְּשׁוּטָה שֶׁהִיְתָה גּוֹרֶמֶת לוֹ
קוֹרֶת רוּחַ, חֲטַבְתִּי עֲצִים בְּעַבּוּרוֹ, הִסְקַתִּי אֶת הַבַּיִת, שְׁאַבְתִּי מִים,
שִׁיְהִיו מוֹכָנִים וּמְזֻמָּנִים בְּעַבּוּרוֹ בְּכָל עֵת שִׁירְצָה. פַּעַם אַחַת בֵּימֵי
הַחֲרָף יֵצְאֵנוּ לְדֶרֶךְ רְחוֹקָה בְּבִקְרַת הַשָּׁכָם, וּבַחוּץ הָיָה כְּפוֹר וְשִׁלְג,
וְרַבִּי וּמוֹרֵי יָשָׁב מְעֻטָּף וּמְעֻטָּר בְּטִלִּית וּבַתְּפִלִּין, וְעֵסֶק אִזּוֹ בַתְּפִלָּה
בַּדְּבָקוֹת נוֹרָאָה, וְכֵן יָשָׁב כָּל הַיּוֹם כָּלוּ, וְלֹא אָכַל בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם
מְאוּמָה, כִּי הִיְתָה דְרָכּוֹ בְּקִדְשׁ לֹא לֶאֱכֹל שׁוֹם מֵאֲכָל בְּלֵי נְטִילַת יָדַים
כְּהִלְכָה, וּמִים לֹא הָיוּ אֲתָנוּ. וְאִזּוֹ רְאִיתִי שְׁמוֹרֵי וְרַבִּי הָאֱלֹקִי עֹדִין לֹא
אָכַל, מִפְּנֵי שְׁאִין לוֹ מִים, אֲזַי יְרַדְתִּי מִהֶעֱגֵלָה, וְלִקְחַתִּי אֶת הַכְּלֵי שֶׁל
נְטִילַת יָדַים שֶׁל מוֹרֵי וְרַבִּי, וּמִלֵּאֲתֵי קֶרֶחַ, וְאֶחָזְתִּי אֶת הַכְּלֵי בְּשִׁתִּי
כְּפוֹת יָדַי, עַד שֶׁנִּתְחַמַּם הַקֶּרֶחַ וְנִמַּס וְהָיָה לְמִים כְּדֵי שְׁעוֹר נְטִילָה,
וְאֵת הַמִּים הָאֵלוּ יִצְקֵתִי עַל יָדָיו, וְכִמְעַט שֶׁקָּפְאוּ יְדֵי מְרַב קוֹר, עִם
כָּל זֹאת לֹא הִסְתַּכְּפַלְתִּי עַל שׁוֹם דְּבָר, אֲלֹא מְסַרְתִּי אֶת נַפְשִׁי שִׁיְהִיָּה
לְמוֹרֵי וְרַבִּי הָאֱלֹקִי מִים לְטַל יָדָיו". וְסִיַּם הָאִישׁ הָאֱלֹקִי ה"חֲתָם
סוֹפֵר" ז"ל לְתַלְמִידָיו: "כֵּן קִיַּמְתִּי בְּתַמִּימוֹת וּבַפְּשִׁיטוֹת מְצוֹת שְׁמוֹשׁ
רַבּוֹ". וְאֵת הַסְּפוּר הַזֶּה סִפֵּר מוֹהֲרָא"ש נ"י פַּעַם לְכַמָּה מֵאַנְשֵׁי
שְׁלוֹמְנוּ, שֶׁחֲזָרוּ מִהַפְּצַת סִפְרֵי רַבְּנוּ ז"ל כְּשֶׁבַּחוּץ הָיָה קוֹר גְּדוֹל
מְאֹד, רוּחוֹת וְשִׁלְגִים, וְכַדֵּי לְחֻזְקָם וּלְאַמְצָם סִפֵּר לָהֶם אֶת הַסְּפוּר,
לְמַעַן יִדְעוּ מֵהַ נִקְרָא שְׁמוֹשׁ רַבּוֹ, וְאִיךָ צְרִיכִים לְמַסַּר אֶת נַפְשׁוֹ עַל
שְׁמוֹשׁ הָרַב; אֲשֶׁרֵי מִי שְׁזוֹכָה לְשִׁמְשׁ אֶת רַבְּנוּ ז"ל, בְּצוּרָה כְּזוֹ,
וְשׁוֹם דְּבָר בְּעוֹלָם לֹא יוּכַל לְשִׁבֵּר אוֹתוֹ — לֹא רוּחַ וְלֹא גֶשֶׁם, לֹא
שִׁלְג וְלֹא חֹם וְלֹא שׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַעֲעוֹלָם, אֲלֹא תָמִיד יַעֲסֹק בְּשְׁמוֹשׁ
רַבּוֹ לְהַפִּיץ אֶת סִפְרָיו הַקְּדוּשִׁים בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל, וְיִרְאֶה שְׁלֵא יִשְׁכַּח

שמו של רבנו ז"ל מן העולם, כי הסמ"ך-מ"ם עושה כל מיני פעולות בעולם להשפית את שמו של רבנו ז"ל מן העולם, ועלינו ללחם נגד זה, ולגלות ולפרסם דעת רבנו ז"ל בעולם, וכזה יאיר אורו הגנוז לכל העולם כלו.

שמיעה

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר אדם צריך להרגיל את עצמו לשמע דברי תורה אצל כל בר ישראל, כי תורה כדאי לשמע אצל כל אחד ואחד, כי אף פעם אין יכולים לדעת אצל מי שומעים דבר טוב. ולא כמו שנהוג אצל בני-אדם מסימים, שאינם מוכנים לשמע את אף אחד, רק את הרבי או הראש ישיבה שלהם, ובאמת אין לה טעות גדולה מזו, כי דברי תורה צריכין לשמע מכל אחד ואחד. ורואים בני-אדם שפל-כף עקשנים, שלא ירצו לשמע שום דבר תורה מאף בריה שבעולם, רק מהרבי ומהראש ישיבה שלהם, כי חוששים לשמע דברי תורה מאחר, אך לגבי שמיעת דברים בטלים, לשון-הרע ורכילות וליצנות, זה אינם מפתדים לשמע מאף אחד, ואינם יודעים שהאזנים ששומעות דברים בטלים, נכוות אחר-כך, רחמנא לישזבן, ותולין את האדם באזניו. וזו שטות גדולה מאד לומר שאינו רוצה לשמע מאף אחד דבר תורה, וכזה מגלה שלבו מלא טנפת, כי מי שהוא בר לבב, יקבל דברי תורה מכל אחד ואחד, ועל-ידי שמרגיל את עצמו לשמע דברי תורה מכל בר ישראל, על-ידי-זה יזכה לשמע ולקבל הרבה מרבו ומהראש ישיבה שלו. לא-כן מי שאינו רוצה לשמע מאף אחד דברי תורה, לבסוף גם מרבו ומהראש ישיבה שלו לא ישמע דברי תורה, וזה ברור.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר אדם צריך להרגיל את עצמו לשמע רק דברי תורה, וחכמינו הקדושים אמרו (מדרש תנחומא, פרשת תבא),

על הפסוק (דברים כח, א): "וְהָיָה אִם שָׁמוּעַ תִּשְׁמָע" — אִם שָׁמַעְתָּ קִימָעָא, סוּפָךְ לִשְׁמַע הַרְבֵּה, אִם שָׁמַעְתָּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, תִּשְׁמָע לְעוֹלָם הַבָּא מִתְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אִם זָכִיתָ לִשְׁמַע דְּבָרֵי תוֹרָה שְׁנִתְנָה בְּקוּלֵי קוּלוֹת, תִּזְכֶּה לִשְׁמַע קוֹל שְׁשׁוֹן וְקוֹל שְׁמַחָה; עַל-כֵּן צָרִיךְ לְהַרְגִיל אֶת עַצְמוֹ מְאֹד מְאֹד לִשְׁמַע תָּמִיד רַק דְּבָרֵי תוֹרָה, וּמִמְקוֹם שְׁמַדְבָּרִים לְשׁוֹן-הָרַע, רְכִילוֹת וְלִיצְנוּת, צָרִיכִין לְבָרַח, וְלֹא לְהִשְׁמִיעַ לְאַזְנוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּתוּחוֹת ה.): אֵל יִשְׁמִיעַ אָדָם לְאַזְנוֹ דְּבָרִים בְּטָלִים; וְכֵן אָמְרוּ (שם) עַל הַפְּסוּק (דְּבָרִים כג, יד): "וַיִּתַּד תִּהְיֶה לְךָ עַל אֲזָנֶיךָ", אֵל תִּקְרִי אֲזָנֶיךָ אֲלֵא עַל אֲזָנֶיךָ, שְׂאֵם יִשְׁמַע אָדָם דְּבָר שְׂאִינוֹ הַגּוֹן, גִּיחַ אֲצַבְעוֹ עַל אֲזָנוֹ; כִּי צָרִיךְ לִשְׁמַר מְאֹד מְאֹד עַל אֲזָנוֹ שְׂאֵל לִשְׁמַע דְּבָרִים בְּטָלִים וְלְשׁוֹן-הָרַע וְרְכִילוֹת וְלִיצְנוּת, אֲלֵא לְהִשְׁמִיעַ בָּהֶם דְּבָרֵי תוֹרָה. וְכָלֵל זֶה צָרִיךְ לְהִבְהִיר לְעַצְמוֹ, מִי שְׂמוּכָן וּמְזֻמָּן לִשְׁמַע דְּבָרֵי תוֹרָה מְכַל בַּר יִשְׂרָאֵל, אֲזִי יִזְכֶּה לִשְׁמַע תוֹרָה מִפִּי שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וּמִפִּי רַבּוֹ, וַיִּתְעַלֶּה מְעַלָּה מְעַלָּה, לֹא-כֵן מִי שְׂאִינוֹ רוֹצֵה לִשְׁמַע מֵאַף אֶחָד דְּבָרֵי תוֹרָה, לְבַסּוּף לֹא יִזְכֶּה לִשְׁמַע מִפִּי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְלֹא מִפִּי רַבּוֹ, וְזֶה בְּרוּר.

וּפְעַם אַחַת בְּשַׁעַה שְׂמוּהָרָא"ש נ"י דָּרַשׁ בְּרַבִּים "לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן", יֵצֵא מִהַשְּׁעוֹר אַבְרָהָ אֶחָד שְׂאִינוֹ מִשְׁתַּיָּךְ לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, אֲלֵא שַׁיָּךְ לְחִסְדוֹת אַחֲרֵת. אֲזִי עָנָה וְאָמַר: "סִימָן וְכָלֵל זֶה יִהְיֶה בְּיָדְךָ, מִי שְׂאִינוֹ רוֹצֵה לִשְׁמַע דְּבָרֵי תוֹרָה מֵאַחֲרִים, אִינוֹ שׁוֹמֵעַ גַּם מִרַבּוֹ תוֹרָה, וְזֶה בְּרוּר וּבְדוּק וּמְנַסָּה".

וּסְפַר אֲזוֹ סְפוּר גִּפְלָא, מִהֶרֶב הַקְּדוּשׁ רַבִּי שְׁגִיאֹר זְלַמֵּן מְלִיאָדִי זי"ע (בְּעַל הַתְּנִיָּא וְהַשְּׁלַחַן עָרוּךְ), שְׁפַעַם אַחַת אָמַר לוֹ חֲסִיד אֶחָד: "רַבִּי, אֲנִי מֵאֲחַל לְעַצְמִי, שְׁבַעֲוֹלָם הַבָּא אֲזָכֶּה לְהִיּוֹת בְּמַחֲצֵתְכֶם". וְחִיף הַרְבֵּי הַקְּדוּשׁ וְאָמַר לוֹ: "בְּעוֹלָם הַעֲלִיּוֹן לֹא תִדַּע אֶת הַדֶּרֶךְ שְׂמוּלִיכָה אֶל הַדֶּרֶךְ, אֲשֶׁר הַדֶּרֶךְ הַזֶּה מוּלִיכָה אֶל הַדֶּרֶךְ, אֲשֶׁר הַדֶּרֶךְ הַזֶּה מוּבִילָה אֶל הַדֶּרֶךְ, אֲשֶׁר הַדֶּרֶךְ הַזֶּה הוֹלֵכֵת אֶל הַדֶּרֶךְ" וְכוּ' וְכוּ'. וְכַךְ הִמְשִׁיךְ "דֶּרֶךְ וְדֶרֶךְ, עַד הַמְּקוֹם שְׂאִנִּי גִמְצָא שֵׁם, וְאַתָּה כָּכָר

מאחל לעצמך להיות בעולם העליון עמי במחיצתי, הרי אפלו לא תדע את הדרך שמוליכה אל הדרך והדרך המוליכה אל הדרך... וכך חזר שוב פעמים אין מספר, "ואיך אתה אומר דבר כזה?!"

וסים מוהרא"ש נ"י, שכמו-כן הוא במה שאדם חושב שהוא מקרב אל רבו, אזי בודאי "שלום עלי נפשי, ואין לי מה לפחד, כי בעולם העליון אהיה במחיצת רבי", ואינו יודע שבעולם העליון כלל לא יגיע אל מחיצת רבו, כי מי שאינו נכנס בעולם הזה לשמע תורה מפי רבו, לא יהיה בעולם העליון בהיכל רבו, ועל-כן חבל לו על כל היגיעות והטרחות, לא כן מי שמרגיל את עצמו לשמע תורה מכל אחד ואחד, אזי זוכה גם לילה אל רבו, ולבסוף יזכה להיות במחיצת רבו; אשרי מי ששומע תורה מכל בר ישראל.

שלום-בית

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר אדם צריך למסור את נפשו שיהיה שלום בתוך ביתו, וזה כל הלמוד של רבנו ז"ל, שאדם ישתדל שיהיה שלום בתוך ביתו, כי בפרוש גלה לנו רבנו ז"ל, אשר האשה היא השכינה, ובימי אברהם היתה השכינה נקראת שרה, ובימי יצחק היתה השכינה נקראת רבקה, ובימי יעקב היתה השכינה נקראת רחל ולאה. וכן הוא אצל כל בר ישראל, שאשתו היא בחינת השכינה, ובזה שגרים ביחד באהבה, אחנה ורעות, על-ידי-זה נעשה יחוד קדשא בריך הוא ושכינתיה, וגורמים יחוד בכל העולמות, ועל-כן צריכין להשתדל בכל מחיר שיהיה שלום בבית.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר היצר הרע מסית ומדיח מאד את בני הנעורים לקלקל אצלם את השלום-בית, כדי להכשילם בעוונות חמורות (עין שיחות-הר"ן, סימנים: רסג, רסד), וצריכין לשמר דבר זה

מאד מאד, לא לקלקל את השלום-בית, ועל-פיר-רב רואים שעקר קלקול השלום-בית נעשה רק על-ידי דברים קטנים, שיש איזה חלוקי דעות ביניהם, והולכים ראש בראש, ועל-ידי-זה גורמים אחר-כך צרות רבות, ונכשלים בעוונות חמורים. ועל-כן צריך האדם להזהר מאד מאד בכבוד אשתו, ולא לצערה בדברים, אדרבה צריך לחזקה ולנחמה, וזוהי המצוה הגדולה ביותר, כי באתערותא דלתתא אתער דלעילא, כפי שאדם מתנהג עם אשתו, כן מתנהגים עמו מלמעלה, וכך נעשה יחוד בכל העולמות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר אדם צריך להשמר מאד מאד לא להיות צדיק על חשבון אשתו, כי בזה שעושה על חשבון אשתו, ומזיל דמעות מעיניה, הוא יתן לבסוף את הדין, ועל-כן אם רוצה לעשות איזה דבר שבקדשה, עליו לפייס את אשתו בכל מיני פיוסים, וישתדל שיהיה שלום ואהבה ואחנה ורעות בינו לבינה, ודיקא אז יצליח. ועליו לדעת שכל אלו הצדיקים שזכו למה שזכו, היה רק על-ידי שהיה שלום ביניהם לבין נשותיהם. והיו צדיקים שהיו מוסרים את נפשם על נקדה זו, שיהיה שלום בינם לבין נשותיהם, וחזרו בתשובה שלמה ועשו עבודות גדולות, כדי שהאשה תסכים עמם, כי זה תלוי בזה. כי אם האדם חטא ופגם בעוונות ובפגם בפגם הברית, על-ידי-זה אשתו נפרדת ממנו ונעשית כנגדו ממש, כמוכא בתקונים (תקוני יד), וכן הוא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן פו): כשאדם חוטא בפגם הברית, אזי מפריד בינו לבין אשתו, ועל-ידי-זה גורם כל מיני צרות ויסורים שאשתו אינו מסכימה עמו כלל, אבל בזה שאדם חוזר בתשובה שלמה, על-ידי-זה אשתו מתבטלת אליו לגמרי. והצדיקים הקדושים הגבאים במעלה מאד מאד, שלא חטאו ופגמו מימיהם, ושום חטא לא שיק אליהם, גם-כן מסרו את נפשם בעבודות קשות ובתשובות גדולות, הכל כדי שנשותיהם תסכמנה עמם, ועל-כן אנחנו מוצאים אצל רב הצדיקים, שהאשה הסכימה עמם. ואם היו צדיקים שנשותיהם היו כנגדם, לא היה זה, חס ושלום, מחמת איזה חטא,

אֵלָא מַחֲמַת רְזִי וְסוּדוֹת הַגְּלָגוּל. כִּי הַצְּדִיקִים הַקְּדוּשִׁים הַדְּבָקִים בּוֹ יִתְבַּרְךָ בְּדַבְּקוֹת אֲמַת, וְאֵין לָהֶם שׁוּם שְׂיִכוּת אֶל זֶה הָעוֹלָם כָּלֵל, נְשׁוּתֵיהֶם מִתְבַּטְּלוֹת אֲלֵיהֶם לְגַמְרִי, כִּי "בְּאַתֵּר דְּאִית תַּמָּן דּוּכְרָא, נּוֹקְבָא לֹא אֲדַכֵּר תַּמָּן"¹ (זהר חקת קפג), וְעַל-כֵּן רַב רַבִּם שֶׁל הַצְּדִיקִים, נְשׁוּתֵיהֶם הִסְכִּימוּ עִמָּהֶם, וּמָה שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹצְאִים אֲצֵל צְדִיקִים, שֶׁנְשׁוּתֵיהֶם הָיוּ כְּנֻגָדָם, זֶה רַק מִסּוּדוֹת הַגְּלָגוּל וְאִסּוּר לְהַכְּנִס בְּזוֹה, אֲבָל עַל-כָּל-פְּנִים אֲנָשִׁים קְטַנֵּי עֵרָה כְּמוֹנוֹ, צְרִיכִין לְהַשְׁתַּדֵּל בְּכָל מִינֵי אֲפָנִים שֶׁבְּעוֹלָם לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שְׂיִהֵיָה שְׁלוֹם וְאַהֲבָה, אַתְּחָה וְרַעוּת בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה לוֹ מַחֲזִין לְעַבֵּד אֵת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּתוֹרָה וּבְתַפְלָה, כִּי כְּשֶׁאָדָם רַב עִם אִשְׁתּוֹ, הוּא נִכְנָס לְמַתְחִים, וְכִבֵּר אֵינוֹ יָכוֹל לְלַמַּד וְלְהַתְפַּלֵּל וּלְקַיֵּם אֵת מְצוּוֹתָיו יִתְבַּרְךָ, וְכָל הַחַיִּים מְרוֹרִים לוֹ מְאֹד וּמְסֻתוֹכָב בְּעוֹלָם הַדְּמִיוֹן. וְעַל-כֵּן מִי שֶׁרוּצֵה לְהִיּוֹת אִישׁ כָּשֵׁר, יִשְׁתַּדֵּל בְּכָל מִינֵי אֲפָנִים שֶׁבְּעוֹלָם לְהִיּוֹת בְּשְׁלוֹם וּבְאַהֲבָה, בְּאַתְּחָה וּבְרַעוּת עִם אִשְׁתּוֹ.

וְתַמִּיד מְזַהֵיר מוהרא"ש נ"י אֵת אַבְרָכֵי אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ, שֶׁיִּבְרָחוּ מִכָּל אֵלוֹ הַצְּבוּעִים וְהַשְּׁקֵרָנִים, אֲשֶׁר מְסִיתִים וּמְדִיחִים, שֶׁצְרִיכִין לְהִיּוֹת פְּרוּשִׁים, וְלְהַעֲדֵר מֵהַבַּיִת, כִּי הֵם גּוֹרְמִים רַק קְלָקוּלִים גְּדוּלִים, וּמְכַשִּׁילִים אֵת בְּנֵי הַנְּעוּרִים בַּחֲטָאִים וּבְעוֹנוֹת מְרַבִּים, וּבַפֶּרֶט בְּדוּרוֹת אֵלוֹ, צְרִיכִין לְהַשְׁתַּדֵּל מְאֹד מְאֹד, שְׂיִהֵיָה שְׁלוֹם-בַּיִת, כְּדֵי שְׂיִהֵיָה שְׁמוֹרִים מִחֲטָא, וְאִי אֲפָשֵׁר לְקַבֵּל אֵת דַּעַת רַבְּנוּ ז"ל בְּשׁוּם פְּנִים וְאִפֵּן בְּלֵי שְׁלוֹם-בַּיִת, כִּי הָאִשָּׁה שׁוֹמֵרֶת אֵת בְּעֻלָּהָ, וְאִם, חַס וְשְׁלוֹם, אֵין שְׁלוֹם-בַּיִת, אֲזִי אֵין שְׁמִירָה לְאָדָם.

וּסְפָר מוהרא"ש נ"י, אֲשֶׁר מוהרנ"ת ז"ל הִזְהִיר רַגִּיל לְסַפֵּר, שֶׁבְּשַׁעֲזָה שֶׁהִתְקַרַּב אֶל רַבְּנוּ ז"ל, וְהָיוּ לוֹ מְנִיעוֹת עֲצוּמוֹת מְצַד אִשְׁתּוֹ, שֶׁאָבִיו הִסִּית אֵת אִשְׁתּוֹ לְהַתְגַּרֵּשׁ מִמֶּנּוּ, וְהִזְהִיר לוֹ מֵרַ מְאֹד

1) בְּמָקוֹם שֶׁנִּמְצָא זָכַר, אֵין הַנִּקְבָּה נִזְכָּרֶת שָׁם.

מאד, וגם חֲבָרֵיו הִצִּיעוּ לוֹ לְמַכּוֹר אֶת הַשְּׁטֶעֶרן טִיכָל"ס, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ כֶּסֶף לְנִסְעַ אֶל רַבְּנוּ ז"ל, וְכֵן הָיוּ כַּמָּה שֶׁהִסִּיתוּהוּ לְהִתְגַּרֵּשׁ, מִחֲמַת שֶׁהִיְתָה מִתְנַגְּדָת לוֹ, וְהוּא לֹא צִיַּת לָהֶם, וְנִתְּן תְּמִיד תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׁלֹא צִיַּת אוֹתָם, וְאָמַר: אִם הֵייתִי מִתְגַּרֵּשׁ, חֵס וְשְׁלוֹם, לֹא הָיוּ לִי מַחִין וְכָלִים לְקַבֵּל מִרַבְּנוּ ז"ל, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל מִרַבְּנוּ ז"ל אֶלֶּא עַל-יְדֵי קִדְשָׁת וְטָהָרַת הַבְּרִית, שֶׁהוּא עַל-יְדֵי שֵׁישׁ לְאָדָם אֲשֶׁה. וְהָיָה תְּמִיד נוֹתֵן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁלֹא צִיַּת לְכָל אֱלוֹ שֶׁהִסִּיתוּ וְהִדְיָחוּ אוֹתוֹ לְהִתְגַּרֵּשׁ, כִּי זֶה הָיָה גוֹרֵם לוֹ קְלָקוּל גָּדוֹל.

וְסִיִּים מוֹהֲרָא"ש נ"י: כֶּף צָרִיף כָּל אַבְרָךְ לְהִתְנַהֵג, לְמַסּוֹר אֶת נַפְשׁוֹ עַל שְׁלוֹם-בֵּית, וַיִּפִּיֵס אֶת אֲשֶׁתוֹ בְּכָל מִינֵי פִּיּוּסִים, וְאָף פָּעַם לֹא יֵצֵא כְּנִגְדָּה, וּבִפְרֵט בְּעֵנֵן רַבְּנוּ ז"ל יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת שְׁבָעוּלָם שֶׁיִּהְיוּ שְׁלוֹם וְאַהֲבָה, אַחֲרָה וְרַעוּת שׁוֹרִים בִּינֵיהֶם, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִצְלִיחַ דְּרָכּוֹ, וַיִּקַּבֵּל הַרְבֵּה מִרַבְּנוּ ז"ל; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁשָּׂם לְבוֹ לְדַבְּרִים אֱלוֹ.

שָׁקֵר

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, כָּל אָדָם צָרִיף לְשַׁמֵּר אֶת עֲצֻמוֹ מֵאֵד מְכָל מִינֵי שָׁקָרִים הַנִּמְצָאִים עֲכָשׁוּ בְּעוֹלָם, כִּי רוּאִים בְּנֵי-אָדָם שֶׁהֵם בְּעֵלֵי עֲבִירוֹת, רַחֲמָנָא לִישׁוֹבֵן, וְעָשׂוּ וְעוֹשִׂים מַעֲשִׂים מְגִנִּים, בְּכַחֲנִיַת: "עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה זְמָרִי", וְלִבְסוּף "מִבְּקָשִׁים שָׁכַר כְּפִנְחָס", וְרוֹצִים לְהִתְגַּדֵּל עַל זוּלָתָם. וּבְאֵמַת אֵין לָךְ עוֹד חוּכָא וְאַטְלוּלָא יוֹתֵר מִזֶּה, שֶׁשָׁקָרְנִים כָּאֱלוֹ שְׁנוּלְדוּ בְּטַמְאָה וְחַיִּים בְּטַמְאָה, וְעֲכָשׁוּ הֵם הוֹגִים דְּעוֹת, וְאוֹמְרִים דְּעוֹת עַל אַנְשִׁים כְּשָׂרִים. וְצָרִיכִים לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים

ממנו יתברר להתרחק מכל אלו השקרנים, המסיתים ומדיחים לחלק על אנשים כשרים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, אשר צריכין לבקש הרבה ממנו יתברר שלא תהיה אצלו שום תנועה של שקר, שום דבור של שקר ושום מחשבה של שקר, ואי אפשר להגיע אל נקדת האמת, להיות מזכר לגמרי מן השקר, אלא על-ידי רבוי תפלה והתבודדות, שצריך להרגיל את עצמו בכל יום לבקש ולהתחנן ממנו יתברר, שיתרחק מכל מיני דרכי שקר ומאנשי שקר ומפעלות של שקר, שהשקר לא יעשה אצלו שום רשם כלל, ויהיה מרחק לגמרי משקרנים ומצבועים. וכמעט שאי אפשר להנצל משקר אלא על-ידי רבוי תפלה ובקשה, ועל-כן לא תמצא אדם שהוא נקי משקר, אלא מי שמתבודד הרבה אליו יתברר, כי ההתבודדות והתפלה והשיחה בינו לבין קונו, זה עקר הזכויה מן השקר, כי אפלו כשאדם מתפלל ברבים, הוא צריך לחשש מאד מאד, שלא תפנס בו איזו תנועה של שקר ואילו קולות של שקר שמתפלל בגלל בני-אדם, כמובא בדברי רבנו ו"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן סו), כי גם בעת התפלה יכולה לפל עליו מחשבה של שקר והנהגה של שקר, והכל כדי ליפות עצמו בפני הפריות, אבל בזה שאדם נכנס בחדר בתוך חדר, ואף אחד אינו יודע היכן הוא מסתתר, והוא יושב שם ובוכה ומתפלל אליו יתברר, שיחוס וירחם עליו ויוציא אותו מכל מיני שקרים, וממנהיגים של שקר ומדרכים של שקר, דיקא על-ידי-זה הוא יכול להנצל משקר. ועל-כן מי שרוצה להנצל משקר ומשקרנים ומצבועים הנמצאים עכשו בעולם, אי אפשר בשום פנים ואופן, אלא על-ידי רבוי שיחה בינו לבין קונו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שראוי לנו לתן תודה והודאה להקדוש-ברוך-הוא בכל יום על החסד חנם שזכה אותנו, שאנחנו יודעים מרבנו ו"ל, שהחדיר בנו את הענין של תפלה והתבודדות, אשר דבר זה מוציאנו מהשקר. כי בלי תפלה והתבודדות, האדם מטעה את

עצמו מאד מאד, וּנְמָצָא עֲדִין בְּכָל מִינֵי שְׁקָרִים, וְאִפְלוּ הַעֲבוּדוֹת שְׁלוֹ, הֵן מִתּוֹךְ שְׁקָר, לֹא-כֵן כְּשֶׁאָדָם מִתְבוּדָד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וְעוֹשֶׂה לְעֲצֻמוֹ חֲשׁבוֹן הַנְּפֶשׁ, הוּא יוֹצֵא מִהַשְׁקָר.

וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר מִי שְׁמַרְגִיל אֶת עֲצֻמוֹ לְדַבֵּר, לְהַשִּׁיחַ וְלִסְפֹּר אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לִבּוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּמִתְמִיד בְּדַבֵּר זֶה יָמִים וְשָׁנִים, הוּא כְּבָר מְכִיר אֶת הַשְׁקָרִים וּבִוְרַח מֵהֶם, כִּי בְּלִי תַפְלָה וְהַתְבוּדוֹת, הָאָדָם נִמְשָׁף אַחַר הַשְׁקָרָנִים, כִּי דָרְכֵי הַשְׁקָרָנִים לְדַמוֹת עֲצָמָם אֶל הַצְּדִיקִים, וְהֵם מַצְּלִיחִים בְּיוֹתֵר לְפָרְסָם אֶת שְׁקָרֵיהֶם בְּעוֹלָם, כִּי הָעוֹלָם נִמְשָׁף יוֹתֵר אַחַר הַשְׁקָרָנִים וְהַצְּבוּעִים, כַּמּוּבָא בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ ז"ל (ש"ס, חֶלֶק ב', סִימָן טו), וְעַל-כֵּן רַב הָעוֹלָם נִמְשָׁכִים אַחַר שְׁקָרָנִים וְאֵינָם שָׁמִים לֵב, שְׁאֵלוּ הַשְׁקָרָנִים הֵם בְּעֲלֵי עֲבָרָה גְדוֹלִים; וְעַל-כֵּן צָרִיךְ לְהִרְבוֹת בְּתַפְלָה וּבִקְשָׁה, לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שְׂיִזְכֶּה לְהַנְצִיל מִכָּל מִינֵי שְׁקָרָנִים, וְגַם יִהְיֶה שְׁמוֹר מִכָּל מִינֵי שְׁקָר, וְאִזּוּ דִּיקָא יִצְלִיחַ; אֲשֶׁרֵי מִי שְׁמִתְבוּדָד בְּכָל יוֹם, וּמִבְּקֵשׁ וּמִתְחַנֵּן מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שְׂיִסִּיר אוֹתוֹ מִכָּל מִינֵי דָרְכֵי שְׁקָר, וְאִזּוּ יִצְלִיחַ דָּרְכּוֹ תְּמִיד.

שד

פַּעַם שָׁאַל אַבְרָהָ אֶחָד אֶת מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֵיךְ יָכוֹל הָאָדָם לְדַעַת מִי הוּא הַתְּלַמִּיד-חֶכֶם 'שֵׁד יְהוּדָאִי', שְׁמִזְכִּיר רַבְּנוּ ז"ל בְּלִקוּטֵי-מוֹהֲרָ"ן (חֶלֶק א', סִימָנִים: יב, כח), הֲלֹא כָּל אֶחָד יָכוֹל לִוְמַר עַל זְוִלְתּוֹ, כְּשֶׁלֹּא תִרְאֶה לוֹ הַתְּנַהֲגוּתוֹ, שֶׁהוּא 'שֵׁד יְהוּדָאִי', וּמֵהִי הַהִבְחָנָה בְּדַבֵּר זֶה? וְעֵנָה לוֹ מוֹהֲרָא"ש נ"י וְאָמַר: זֶהוּ דָּבָר פְּשוּט מְאֹד, כִּי בְּכָל הַשָּׂם מְגִדִירִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אֶת הַשְּׂדִים בְּשֵׁם מְזִיקִים, וּכְפִי שְׁמִסְפָּר בְּמִקּוּמוֹת רַבִּים בְּש"ס, שְׁכָּל פְּעֻלוֹת הַשְּׂדִים הֵן לְהַזִּיק לְבְרִיּוֹת, וְכֵן סִפֵּר רַבְּנוּ ז"ל בְּמַעֲשֵׂה שֶׁל הַחֲגוּר (עֵין סְפוּרֵי-מַעֲשִׂוֹת,

מעשה ג), שהשדים התפארו והתלוצצו: "זה מספר שהזיק לזה תינוק, וזה אומר שהזיק לזה יד, וזה מספר שהזיק רגל..." "זה מתלוצץ איך הזיק תינוק, והיולדת מתאבלת עליו"; נמצא, שקל מאד להפיר את ה'שד יהודאי', הינו לראות אם הוא מזיק לבריות באיזה אופן, כי אפלו אם הוא תלמיד חכם וגם מקבל גדול, וגם דורש שעור בקבלה בישיבת מקבלים וכו', אם הוא מזיק לבריות ורוצה להכניע איזה אדם, ומדבר עליו לשון-הרע ורכילות וכו', הוא תלמיד חכם 'שד יהודאי', כי תלמיד חכם אמתי לא אכפת לו מאחרים כלל, וכל מגמתו וחספו הוא רק ללמד תורה ולזכות את הבריות עם תורה, ואינו מעלה על דעתו להזיק אף בריה שבעולם, אבל תכף-ומיד כשנכנס בדעת האדם, שצריך להזיק ולהכניע מישהו, או לרדף אותו ולצאת כנגדו וכדומה, אפלו אם הוא תלמיד חכם גדול מאד וגם מקבל וכו', זהו תלמיד חכם 'שד יהודאי', וצריכין להשמר ממנו מאד, כי כל מי שיתחבר עמו, יהיה נזק מאד בהבל פיו הטמא, השם ישמרנו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל זה מרמז בדברי רבנו ז"ל בתורה כ"ח הנ"ל; כי רבנו ז"ל אומר על הפסוק (משלי כג, כט): "למי מדנים למי שיח", שי"ח ראשי תבות ח'כם ש'ד יהודאי, הינו כנ"ל, שמי שמעורר מדנים ומחלקת על אחרים, ועוסק תמיד בשיח ובלשון-הרע על הבריות, הוא 'שד יהודאי', וצריכים להשמר ממנו מאד; אשרי מי שאינו יודע מהם כלל, ומדבק עצמו לתלמידי חכמים אמתיים שבדור.

תפלה

מוהרא"ש נ"י אומר, אשר טועים בני-האדם החושבים שצריכים להתנגע רק בלמוד ולא בתפלה, כי באמת צריכים להתנגע בתפלה

כמו בלמוד; וכמו שבחלקי התורה הקדושה כל פרט מהלכות התורה היא סגיה מיחדת, וצריכים להתעמק מאד מאד לירד לעמק הסגיה, כמו-כן כל חלק מחלקי התפלה הרי היא סגיה בפני עצמה, שצריכים לירד לעמק התפלה, כי גם בתפלה יש פשט, רמז, דרש וסוד, ויש פונות גדולות על כל ברכה וברכה ועל כל מזמור ומזמור, מדוע דיקא ברכה זו נתקנה ולמה מזמור זה, ומדוע סדר זה. וכמו שבלמוד יכולים לפרש את התורה הקדושה בפשט, רמז, דרש, סוד, כמו-כן בתפלה יכולים לפרש כל פרט מפרטי התפלה בפשט, רמז, דרש, סוד, וכבר נדפסו ספרים רבים הדנים בסגיות התפלה הן בפשט, הן ברמז, הן בדרש, ומכל שכן בסוד, וצריך להעמיק עצמו מאד מאד בכל פרט ופרט מהתפלה. והעקר כמו שאמר רבנו ז"ל, שבשעה שאדם מתפלל ואומר מזמורי תהלים, שיכון זאת על עצמו, כי זו שלמות התפלה שמתפלל אליו יתברך בלשון נוכח, כמו שאמר פעם הרב הקדוש ר' אברהם בר' נחמן ז"ל (מתבר ספר באור הלקוטים) לאחד מאנשי שלומנו בזה הלשון: "ווען דו זאגסט די ברכות פון שמונה עשרה רעד'סטו מיט גאט", כאומר, מי שאומר את הברכות "ברוך אתה" בלשון נוכח, ומזכיר שמו יתברך, הוא מדבר עמו יתברך, וכך צריכה להיות התפלה — להתבונן באחדותו ויחודו יתברך באפן שכשמתפלל יכון שמדבר עמו יתברך. וצריך להעמיק את עצמו ביותר בכל פרט מפרטי התפלה הקדושה — הן בשחרית, הן במנחה, הן במעריב והן בנחצות.

וסיים מוהרא"ש נ"י: מי שמתפלל בצורה כזו, יתחדשו לו מחין חדשים על-ידי כל תפלה כמו בלמוד, שכאשר אדם מעמיק את עצמו בלמוד שלומד, ויורד לעמק הסגיה, זוכה לחדש חדושיין דאורייתא, כמו-כן בתפלה כשאדם מעמיק עצמו בברכות שמברך

(ע) כאשר אתה אומר את ברכות תפלת שמונה-עשרה, הרי אתה משוחח עם הקדוש-ברוך-הוא.

אותו יתברך ובמזמורים שמוזמר ומתפלל לפניו יתברך, ירגיש מחין חדשים, ויתחדשו לו תמיד חדושים חדשים.

ואמר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אשר מבאר בכתבי האריז"ל, שאינה דומה התפלה של שחרית לשל מנחה, ושל מנחה לשל ערבית, ושל ערבית לחצות, ומכל שכן מיום ליום ומשבוע לשבוע, כי כל תפלה ותפלה ממשכת מחין חדשים לאדם. ורגיל מוֹהֲרָא"ש נ"י לומר, שיכולים לראות זאת כפי המחשבות הזרות שנוכנסות בלב ובדעת האדם, כי "זה לעמת זה עשה האלקים", הינו אם האר"י הקדוש אמר, אשר כל תפלה ותפלה מושכת מחין עליונים, אם זוכה באמת להעמיק את עצמו בכונת התפלה, זה לעמת זה בכל תפלה יש לו מחשבות זרות ורעות אחרות, בתפלה אחת יש לו כל מיני מחשבות זרות והרהורים רעים של נאוף, בתפלה אחרת יש לו כל מיני מחשבות רעות וזרות איך להשיג כסף, בתפלה אחרת יש לו כל מיני מיני מחשבות זרות של גאות וכבוד, בתפלה אחרת יש לו כל מיני מחשבות רעות וזרות של מחלוקת ומריבות וכדומה בכל תפלה ותפלה זה לעמת זה במקום זה שעליו להעמיק את עצמו להשיג עמק התפלה, כנגד זה יש לו מחשבות זרות אחרות; אשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל, רק מכניס את עצמו בעמק התפלה, ומחפש בכל ברכה ומזמור את הפשט, את הרמז, את הדרש ואת הסוד שבחלק התפלה הזו, שאז דיקא יזכה שיאירו לו המחין באפן אחר לגמרי.

וספר מוֹהֲרָא"ש נ"י, שפעם אחת אמר הרב הקסיד ר' אפרים בן ר' נפתלי ו"ל (תלמיד רבנו ו"ל) אל מוהרנ"ת ו"ל בזו הלשון "מיט אייער דאווענען מאכט איר א פרוש אויפ'ן דאווענען"^ב, כי מוהרנ"ת ו"ל התפלל במתיקות ובחיות ובדבקות כזו, עד שכל מי ששמע אותו להתפלל, הבין פרוש אחר על התפלה, כי מוהרנ"ת

(ב) על-ידי תפלתכם אתם עושים פרוש על התפלה.

ו"ל התפלל בצורה כזו, כאלו הוא מפרש בעצמו את התפלה. וכל זה זכה מרב דבקותו בו יתברך, שאז כשמתפללים תפלה בדבקות, אזי יוצא פרוש חדש על התפלה; אשרי מי שמעמיק את עצמו בתוך התפלה בדיוק כפי שמעמיק בלמוד התורה הקדושה.

תקון הפללי

מוהרא"ש נ"י אמר: אשרי האיש הו
מזמורי תהלים שתקן רבנו ו"ל בשביל
הצלחה נצחית, הצלחה כזו, שאי אפשר
ו"ל בעצמו גלה לנו, אשר היות שהתקו
כי הלא אינו לוקח זמן רב לומר עשר
עשר דקות, בעבור זה בעצמו, יתפשט
ולעב לא לומר את העשרה מזמורי
ויכניס באדם ספקות וקשיות ובלבולי
תקון גמור? וכדומה כל מיני פתוים.
לא יהיה בטלן, רק יאמר בכל יום הו
רבנו ו"ל, שהם תקון נפלא, ומה
ולתפלה בכל הענינים. וכשאדם זוכה
כל הגידים, על-ידי זה זוכה לפרנס
(לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן כט).

ואמר מוהרא"ש נ"י, שמה טוב
הנעורים עוד מימי נעוריהם, שיאמרו
וישננו אותם בעל-פה, כדי שיהיו שגו
לומר אותם כמה פעמים ביום, וגם
אותם בקלות, כי דבר שיודעים בעל
שבל-כף הזהירנו רבנו ו"ל על התק

לחזור בעל-פה על העשרה מזמורי תהלים האלו הנקראים 'תקון הפללי', כדי שיהיו שגורים על פינו תמיד, ובני הנעורים יכולים בקלות ללמד אותם בעל-פה, ויועיל להם על כל החיים, כי תמיד יהיו רגילים לומר העשרה מזמורי תהלים, שהם תקון הפללי.

וספר מוהרא"ש נ"י, כשהוא היה מלמד, והנה נכנס המנהל אל הכתה, ובקש לומר תהלים בעבור חולה, ותכף-ומיד התחיל לומר עם התלמידים את העשרה מזמורי תהלים שהם 'תקון הפללי', ואף אחד לא ידע מה הם עשרה מזמורי תהלים אלו, כי הישיבה שבה למד היתה מפת המתנגדים על דבר רבנו ז"ל, על-כן לא הזכיר להם דבר וחצי דבר מענין 'תקון הפללי', אלא אמר לתלמידים שעשרה מזמורים אלו, מסגלים מאד לרפואה ולישועה ולכל דבר, עד שהרגיל אותם לומר עשרה מזמורים אלו בכל יום, והיו הרבה מהתלמידים שיידעו אותם בעל-פה, ואף אחד לא ידע שזה 'תקון הפללי'. עד שפעם אחת בא אחד האבות להתלונן לפני המנהל, מדוע בנו אומר בכל יום את 'תקון הפללי' מרבי נחמן מברסלב... וכשבא המנהל אל מוהרא"ש נ"י, ושאלו האם זו אמת? ענה ואמר לו בפשיטות: הרי אתם רוצים בכל פעם שאמר עם התלמידים תהלים בעבור איזה חולה, מה אכפת לכם אילו מזמורים אני אומר?... והסכים עמו המנהל, רק בקש ממנו שלא יספר שמזמורים אלו צוה רבנו ז"ל... כדי שלא יבואו ההורים בטענות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, מה טוב ומה נעים לנסע לציון רבנו ז"ל, ולומר שם העשרה מזמורי תהלים, שהם 'תקון הפללי', שאין למעלה מזה. ואם אי אפשר לו מאיזו סבה, אזי בכל ציון של תנא או צדיק, יכול לומר את העשרה מזמורי תהלים אלו, כי הם מאד מאד מסגלים לאמרם בציון של תנא או צדיק, או אפלו בקברי אבותיו, שיאמר עשרה מזמורי תהלים אלו דיקא, וזוהי טובה בעבורו ובעבור נשמת אבותיו.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם אחת היה בצפת בציון האריז"ל, ושמע שאחד מאנשי שלומינו אומר שם בעל-פה את העשרה מזמורי תהלים, שהם התקון הפללי. וכשסיים הלך אל הציון של הבית יוסף, והחל לומר שוב את העשרה מזמורי תהלים, וכשסיים הלך אצל מצבת ציון ר' שמעון תלמיד רבנו ז"ל, ואמר שוב את העשרה מזמורי תהלים. ואחר-כך כשירד למטה אל הציון של התנא רבי פנחס בן יאיר, אמר שוב העשרה מזמורי תהלים, פי מחמת שידעם בעל-פה, על-פני היתה אמירתו שוטפת ובמהירות גדולה.

וסיים מוהרא"ש נ"י, שמאד התפעל מהאיש הזה ומהנהגה שלו, ומאד נראה היה בעיניו דבר זה, שיהיו העשרה מזמורי תהלים שגלה רבנו ז"ל שגורים על פיו בעל-פה, באפן שבכל מקום בואו, יוכל לאמרם תכף-ומיד, שזהו תקון גמור לכל החטאים.

תוכחה

מוהרא"ש נ"י אמר, שצריך חכמה עצומה כיצד לומר תוכחה לחברו, ומי שאינו מכיר את עצמו כראוי לזה, טוב יותר שימנע מזה, כי יכול לקלקל הרבה יותר ממה שימתקן, פי על-ידי תוכחה שאינה כראוי, יכולין להחליש דעת אדם, עד שיפיל לנוקבא דתהומא רבא, רחמנא לצלן, פי מי שאינו יודע להוכיח, דומה למי שנכנס לבית-חולים, ואין לו שום השגה בעניני רפואות, ומתחיל לחלק תרופות לכל החולים השוכבים שם, וכודאי לא תעברנה דקות ספורות וכלם ימותו, רחמנא לצלן. וכן הוא בענין תוכחה, שמי שאינו יודע איך להוכיח, יכול להרג בני-אדם בתוכחתו, רחמנא לצלן, ולכן צריכין להזהר בזה מאד.

ובדרך אגב ספר מוהרא"ש נ"י, שפעם שמע מאחד מבני משפחתו, שארע לו מעשה כזה בבית-חולים בשנות המלחמה, שהצרך לשהות בבית-חולים בשביל טפולים מסימים, ובמטה הסמוכה אליו שכב איזה ערל, שאף עבר נתוח על הצרך (שקורין "בלנדע קישקע"), וכידוע מי שעבר נתוח כזה, אסור לו לשתות כמה שעות שום משקה אפלו מים, וזוהי סכנת נפשות ממש, כי השתיה מקלקלת את חוטי הנתוח, ויכול למות מזה, רחמנא לצלן. והנה האיש הנ"ל לא ידע מדבר זה, ושמע את הערל גונח וצועק שהוא צמא מאד ומכרח לשתות קצת מים, וראה שאף אחד אינו שם לבו לצעקותיו, ועל-כן רחם עליו, והלך והביא לו כוס מים. ולאחר זמן מה נכנסה אחת האחיות לבדק את מצב הערל, ופתאום החלה לצעק: "מי היה כאן?! מי גתן מים לאיש הזה והרג אותו?!... והאיש הנ"ל עשה עצמו כאינו יודע כלום, כי ידע שיהיה מר לו מאד, ואחר-כך השתדל בכל מיני תחבולות לברח מבית-החולים בהקדם האפשרי... וסיים מוהרא"ש נ"י: וכן הוא בדיוק מי שרוצה להוכיח אנשים ואינו יודע איך, אשר מצד אחד רוצה לעשות חסד גדול ולהחזיר בני-אדם בתשובה, אבל מצד שני יכול להרג נפשות ממש, רחמנא לצלן, ולכן טוב יותר לחדל מזה, פאשר אינו מכיר את עצמו אם ראוי לזה באמת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזו היתה דרך המטעית של כמה דרשנים, שהיו מסתוכבים מעיר לעיר לומר מוסר ותוכחה לבני-אדם בשביל פרנסתם, ובאמת לא היו ראויים לזה כלל, ופעמים רבות החלישו דעת בני-אדם, וקלקלו הרבה יותר ממה שתקנו. והיו הרבה צדיקים שלא נתנו להם רשות לדרש בעירם, כי ידעו שאין דבריהם פועלים כלל, כי כל הדרשה היתה בעבור בצע כסף, והיו בני העיר נתעוררים לקדשה ממשפט אחד קטן שיצא מפיו רבם יותר מכל הדרשות הארכות של הדרשנים.

וספר מוהרא"ש נ"י, שפעם הגיע דרשן אחד לעיר ברדיטשוב, אשר צריך היה מעות להכנסת פלה, ובקש מהרב הקדוש רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע רשות לדרש בבית-הכנסת, ונתן לו רשות, בתנאי שלא ידבר בדרשה בגנות ישראל קדושים. והבטיח לו. באמצע הדרשה שכח הדרשן את הבטחתו, והחל להטיף דברי מוסר ותוכחה לכל הנמצאים שם. אזי עמד הרב הקדוש מברדיטשוב זי"ע ממקומו, ופתח את ארון-הקדש, וקרא: "רבונו של עולם, אל תאמין לו, כי הוא אינו כי אם עד אחד, ואין עד אחד נאמן בדיני ממונות ובדיני נפשות, תן לו מעות שיוכל להשיא את בנו, העקר שלא ידבר על בניך..."

ופעם היה ספור בבית מדרשו של מוהרא"ש נ"י, שאיש אחד שהיה מקרב לאנשי שלומנו, ישב שם ואכל איזה מאכל, אבל ברוך עליו ברכה לא נכונה. והנה איש אחר שלא היה מקרב כל-כך לאנשי שלומנו, וגם לא היה תלמיד-חכם גדול, עמד שם, ושמע שברוך ברכה לא נכונה, ולכן נגש אליו, והעיר לו בדרך נעם, שצריך לברוך ברכה אחרת. והנה האיש הראשון התבייש כפי הנראה על שלא ידע איך לברוך, ולא התאים לו שהלה העיר לו על כך, ולכן במקום לקבל דבריו, החל לצעק עליו, ולומר לו מוסר ותוכחה: "מי אתה שתאמר דעות בהלכות ברכות? הלא לא למדת כלום, ועוד מעט תצטרך למות ולצאת מזה העולם, ומה למדת? וכו' וכו'... והלה קבל חלישות הדעת, כי אף-על-פי שלא היה למדן גדול, אבל העיר לו דבר פשוט ובדרכי נעם, ולכן החליט בדעתו שלא תהיה לו כבר שיכות עם אנשי שלומנו, כי אם יכולים לומר מוסר ותוכחה באופן כזה, אינו רוצה שתהיה לו שיכות עמהם. וכששמע מוהרא"ש נ"י מהספור הזה, הצטער מאד מאד, ואמר לאיש הראשון: "הנה תראה מה יצא מהתוכחה הפסולה שלך, הלא החלשת דעת אדם והרחקת אותו לגמרי, ומלבד זאת שהיה צודק, והצרכת לקבל דבריו ולומר לו יישר כח, ואיך מלאך לבך לומר לו מוסר בענין למודו, בשעה שאין אתה יודע איך להוכיח, הלא רבנו ו"ל הזהיר אותנו מאד מאד

על זה, ואמר, שיש בזה סכנה גדולה" (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ח').

ופעם שאל אחד את מוהרא"ש נ"י, אם תוכחה הוא ענין מסכן כל-כף, איך יכולים לקיים מצוות "הוכח תוכיח את עמיתך", שזוהי מצוות עשה מדאורייתא? וענה ואמר לו מוהרא"ש נ"י: מקימים מצוה זאת על-ידי שמדברים דבורי אמונה והתחזקות עם בני-אדם, כי בשעה שמדברים דבורי אמונה והתחזקות בתמימות ובפשטות גמורה, הלה ממילא מקבל הרהור תשובה וחרטה, ובזה יצאת ידי תוכחה. ופעם אמר רבנו ז"ל: עם דבורים טובים פועלים תמיד, ואם רואים שלפעמים פועלים עם דבורים חריפים וחוזקים, צריכין לדעת שיהיו פועלים הרבה יותר עם דבורים טובים, ולכן במקום להוכיח, צריכין רק לחזק ולאמץ לדברים שבקדשה, וכפי שירבה במצוות ומעשים טובים בן יפל ויתבטל כל הרע לגמרי, ובזה יצאת ידי תוכחה באמת, וזוהי עצה נוראה ונפלאה מאד למי שמבינה באמת.

תלמיד

מוהרא"ש נ"י אמר, שכדי להקרא תלמיד אמתי של איזה צדיק, צריכין מקדם לקיים כמה תנאים חשובים, ובלי זה אינו נקרא תלמיד כלל, וכלם יוצאים מדברי רבנו ז"ל בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רנג, עין שם היטב.

תנאי אחד, שיהיו לתלמיד אנפין נהירין, הינו, פנים שמחות, שישמח מאד מאד בלי שעור בהתקרבותו אל רבו, כי בזה ששמח בהתקרבותו אל רבו, זהו סימן שמקרב אליו באמת, ומרגיש את התקרבותו בתוך פנימיות לבו. וכמו שמצינו אצל מוהר"ן ז"ל, שכל ימי חייו שמח והחיה את עצמו עם התקרבותו אל רבנו ז"ל,

וכמו שכתוב כמעט בכל מכתב מהספר "עלים לתרופה", שזוהי כל שמחתו וחיותו, שירדע מרבי אמת כזה, טוב להודות לה' על כל החסד שעשה עמנו וכו' וכו', עין שם היטב במכתביו, ותראה שכמעט ואין מכתב שלא יהיה פתוב פן, ולא מצינו תלמיד שהחזיק את עצמו כל-כף בהתקרבותו אל רבו כמו מוהרנ"ת ז"ל בהתקרבותו אל רבנו ז"ל, כי היה כל כף אדוק וקשור אל רבנו ז"ל, עד שהרגיש שכל חיותו היא ממנו ממש. ושמחה זו מאירה על פני האדם, ונותנת לו אנפין נהירין, וזהו תנאי אחד של תלמיד אמת.

תנאי שני, שתמיד ידבר התלמיד את דבורי רבו, עד שכלם ידעו שדברי התלמיד הם דברי רבו ממש, בבחינת מה שמבאר בתורה הנ"ל על הפסוק (דברים ה): "פנים בפנים דבר ה' עמכם", הינו שהדבור היה מדבר עם כל אחד מישראל ויוצא מפייהם ממש, עין שם; כי התלמיד צריך להכניס בתוכו כל-כף את למודי רבו, עד שלא יהיה יכול לומר שום דבר בלי הקדמת רבו. וכמו שאמר פעם מוהרנ"ת ז"ל, שלא די שאינו יכול לומר דברי תורה בלי ההקדמות של רבנו ז"ל, אלא אפלו דברי צחות ושיחות חלין אינו יכול לומר בלי הקדמות רבנו ז"ל... וזו היתה באמת עקר מעלתו של מוהרנ"ת ז"ל על כל שאר תלמידי רבנו ז"ל, כי תלמידים אחרים היו רגילים לומר תורות ארכות ונפלאות מאד, ולבסוף היו אומרים, וכן מובא בלקוטי-מוהר"ן וכו', אבל אצל מוהרנ"ת ז"ל היתה כל אמירת תורתו בנויה ומיסדת מהתחלה עד הסוף אך ורק על-פי ההקדמות של רבנו ז"ל. וכמבאר היטיב בכל חלקי ספרי ה"לקוטי-הלכות", שכל תורה ודרוש מתחילים עם דברי רבנו ז"ל, וקשורים בהם בתחלתם, באמצעיתם ובסופם, וזה סימן של תלמיד אמת, שכל הלך מחשבתו הוא על-פי הקדמות רבו, ואי אפשר לו לומר שום דבר בלי הקדמות רבו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שבאמת מצינו דבר זה בגמרא אצל התנאים והאמוראים, שאמרו (עין סנה כו:): לא אמרתי דבר שלא

שִׁמְעֵתִי מִפִּי רַבִּי מֵעוֹלָם, עֵינַי שָׁם; וְיֵשׁ סִפּוּר נִפְלָא בְּגַמְרָא (יבמות צו:), שִׁפְעָם אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּבֵית הַמְדֻרָשׁ הִלְכָה שִׁשְׁמַע מִרַבִּי יוֹחָנָן רַבּוֹ, אָבֵל לֹא אָמַר בְּשֵׁמוֹ, וְשִׁמְעַע רַבִּי יוֹחָנָן וְהַקְפִּיד, וְנִכְנַס אֶצְלוֹ רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֵיִדִּי וְאָמַר לוֹ, כְּתִיב (יְהוֹשֻׁעַ יא): כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה עֲבֹדוּ בֶן צִוָּה מֹשֶׁה אֶת יְהוֹשֻׁעַ, וְכֵן עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ שְׁלֹא הִחֲסִיר דְּבַר מִכָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה, וְכִי עַל כָּל דְּבַר שֶׁאָמַר יְהוֹשֻׁעַ, הָיָה אוֹמֵר לָהֶם, כִּי אָמַר לִי מֹשֶׁה? אֵלֶּא יְהוֹשֻׁעַ יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ סֵתָם, וְהַכֵּל יוֹדְעִין שֶׁתּוֹרַתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה הִיא, אִף רַבִּי אֶלְעָזָר תַּלְמִידָדָּךְ יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ סֵתָם, וְהַכֵּל יוֹדְעִין כִּי שְׁלָךְ הִיא. וְנִתְפָּיֵס רַבִּי יוֹחָנָן מִזֶּה, עֵינַי שָׁם; הָרִי שְׁזָהוּ עֵקֶר שְׁלֵמוֹת הַתַּלְמִיד, שִׁיְהִיָּה כָּל־כִּי אָדוּק וְקָשׁוּר לְרַבּוֹ, עַד שֶׁכֻּלָּם יִדְעוּ שֶׁכָּל דְּבָרָיו הֵם דְּבָרֵי רַבּוֹ, וַיְכוּלִין לְסַמְךָ עֲלֵיהֶם כְּאֵלֶּי קַבְלָם מִפִּי רַבּוֹ מִמֶּשׁ.

תְּנַאי שְׁלִישִׁי, שֶׁתְּהִיָּה לַתַּלְמִיד בִּשְׁתׁ בְּפָנִים דְּקַדְשָׁה וְעֻזוֹת פָּנִים דְּקַדְשָׁה, כִּי לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ בְּוֵדָאֵי צְרִיף בִּשְׁתׁ פָּנִים דְּקַדְשָׁה, וְלִהְתַּבְּיֵשׁ מְאֹד מִכָּל הַמַּעֲשִׂים הַמְּגִנִּים שְׁלוֹ, וְלִהְפִּיר אֶת מְקוֹמוֹ הַיָּטִב הַיָּטִב, אָבֵל בּוֹשָׁה זֹאת צְרִיכָה לְהַכְנִיס בּוֹ עֻזוֹת דְּקַדְשָׁה, לְמַסֵּר אֶת נַפְשׁוֹ לְהִתְקַרֵּב אֶל רַבּוֹ בְּכָל מַחִיר שִׁיְהִיָּה, וַיֹּאמֶר: "יַעֲבֹר עָלַי מָה, שִׁיעֲמַד כְּנֻגְדֵי כָל הָעוֹלָם כְּלוֹ, אָבֵל אֲנִי אֶתְקַרֵּב אֶל הַצְּדִיק הַזֶּה שִׁיְכוּל לְתַקֵּן אוֹתִי וְלִהְעֲלוֹתִי מִמְדֻרְגָתִי הַפְּחוּתָה". כִּי כְּפִי שֶׁמְרַגֵּשׁ שֶׁפְּלוֹתוֹ וּבְשֵׁתוֹ מִלְּפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, כֵּן תְּהִיָּה לוֹ עֻזוֹת לְהִתְקַרֵּב אֶל צְדִיקֵי הָאֱמֶת שְׁבַדוֹר, וְלִקְבֹּל תַּקּוּן אֱמֶתִי עַל יָדָם. אָבֵל מִי שִׁישׁ לוֹ בִּשְׁתׁ פָּנִים דְּסִטְרָא אַחְרָא, וּמִתְבְּיֵשׁ לְקַיָּם אֶת הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת בְּפָנֵי אֲנָשֵׁי הָעוֹלָם, וְחוֹשֵׁשׁ מִפְּנֵי מָה יֹאמְרוּ וּמָה יִחְשְׁבוּ וְכוּ', וְכִמוֹ שְׁזָהוּג אֶצְלֵ הַרִיפוֹרְמִים וְכִיּוֹצֵא בָהֶם, שֶׁתַּמִּיד מִתְחַשְׁבִּים בְּדַעַת הַגּוֹיִם — מָה יֹאמְרוּ וְכוּ', מִמִּילָא גַם נִכְנַסְתׁ בּוֹ עֻזוֹת פָּנִים דְּסִטְרָא אַחְרָא, שֶׁמַּעִיז פָּנָיו כְּנֻגְדׁ הַחֲכָמִים וְהַצְּדִיקִים הָאֱמֶתִיִּים שְׁבַדוֹר, כִּי אַחַד תְּלוּי בִּשְׁנֵי. וְלִכֵּן סִימֵן שֶׁל תַּלְמִיד אֱמֶתִי הוּא כְּשִׁישׁ לוֹ בִּשְׁתׁ פָּנִים מִלְּפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ, וְכִלְפֵי רַבּוֹ יֵשׁ לוֹ עֻזוֹת דְּקַדְשָׁה, כִּי אֲזִי יִזְכָּה לְקַבֵּל

הרבה טוב אמת ונצחי מרבו, ויתפרסם שמו של רבו לטוב בפני כל הבריות.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שגם מבאר מתוך דברי רבנו ז"ל הנ"ל, שהרב הוא בחינת שמש, והתלמיד הוא בחינת לבנה, וכמו שכל אור הלבנה הוא רק מן השמש כידוע, כמו כן צריך התלמיד לדעת, שכל אורו בא לו רק מרבו, אבל תכף ומיד פשיחשב שיש לו אור בפני עצמו, וכאלו כבר אינו צריך לאור רבו, הוא מאבד כל חשיבותו לגמרי, והוא כמו הלבנה שמאירה בתוך חשכת לילה, וכלם חושבים לה אור גדול מאד, ופתאום מגיע אור הבקר, והנה נעלם אורה לגמרי, ואינו כלום... וכן הוא זה שמתפאר, שיש לו כבר אור בפני עצמו, ואינו צריך לקבל מרבו, ופתאום מתגלה אורו של רבו בעולם, וכלם כבר רואים ומפירים שאין לו שום אור בפני עצמו כלל.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזו היתה עקר מעלתו של מוהרנ"ת ז"ל, שתמיד ידע שכל מה שיש לו הוא רק בכח רבנו ז"ל. וכמו שאמר פעם, שבהתקרבותו אל רבנו ז"ל, השליך את שכלו וחקמתו לגמרי, וכששמע דבור מרבנו ז"ל, נכנסה בו חתיכת שכל (א שטיקל שכל), וכששמע עוד דבור מרבנו ז"ל, נכנסה בו עוד חתיכת שכל (נאף א שטיקל שכל) וכו', וכך הרגיש תמיד, ועל ידי זה זכה לקבל תמיד חדשות מרבנו ז"ל, עד שזכה למה שזכה. וכן כותב מוהרנ"ת ז"ל בהקדמת ה"לקוטי הלכות": "כשם שאני קטן בעיני מצד עצמי, כאשר בוחן לבות הוא יודע, כן יקרה נפשי מצד מעלת הדרת קדשת המשפיע עלי חכמה ובינה ודעת, הוא פבוד אדמו"ר הרב הקדוש והנורא רבנו ז"ל, עין שם; וזהו סימן של תלמיד אמת, כשמקבל כל דברי רבו בתמימות ובפשיטות גמורה, ויודע שכל אורו הוא רק מאורו הגדול של רבו המשפיע עליו תמיד.

ופעם ספרו לפני מוהרא"ש נ"י על אחד שהיה מתלמידיו
 לשעבר, שהוא כבר אומר מה רואה בשמים, ומה שעוסק בתקון
 נשמות וכו' וכו', ונחלשה דעתם, כי התלמיד הזה כבר לא בא לקבל
 פני מוהרא"ש נ"י, ואין לו שיכות עמו. ואמר מוהרא"ש נ"י, שכל
 הדבורים הנ"ל של מראות וחזיונות וכו' נתקבלים רק אצל מי
 ששרוי בתוך עמק החשך, ואינו יודע מה הוא אור אמת, כמו
 באישון לילה, שאז יכולין לטעות בכל אור שרואים, כאלו זה מאיר
 ובו בפני עצמו, וכמו שטועים באור הלבנה באמצע הלילה, אבל
 תכף ומיד כשמתגלה לאדם אור השמש, שהוא אור אלקותו ותברך
 באמת, אזי כל השקר והדמיונות נופלין ונתבטלין לגמרי, ואין להם
 שום קיום כלל.

ופעם כתב מאן דהו במכתב למוהרא"ש נ"י, שיש לו טענה על
 "אחד מתלמידיו" וכו', והשיב לו מוהרא"ש נ"י: "האם חושב אתה
 שכל-כך בנקל נקראים 'אחד מתלמידי' אי אפשר להקרא 'אחד
 מתלמידי' קדם שנים את כל התנ"ך וששה סדרי משנה וש"ס בבלי
 ירושלמי ותוספתא, ומדרש רבה ומדרש תנחומא, וספרי הזהר
 והתקונים, ומב"ם, טור ושלחן ערוך, ובכל ספרי רבנו ז"ל, ואז
 אפשר להכיר אם הוא אחד מתלמידי, אך אם לאו, יש לו שיכות
 עמי, כמו העדש אל הכתל"... (אזוי ווי א בעביל קלעבט זיך צו א
 וואנט...), אשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל, וזוכה להיות נמנה
 בין התלמידים האמתיים של צדיקי האמת שבדור.

תמימות

מוהרא"ש נ"י אמר, אשר אי אפשר בשום פנים ואפן להשיג שום השגה בזה העולם מהשגות רוחניות אלקות, כי אם כשזורק ומסלק ומשליך את חכמתו המדמה לגמרי, כי בדרך כלל האדם מלא חכמות, וזה אשר מעכב אותו מלהשיג השגות רוחניות אלקותו יתברך, על-כן כל מי שזוכה להשליך את דעתו, חכמתו ושכלו לגמרי, הוא זוכה להעשות כלי להמשכת זיו חיות אלקותו יתברך. וזה עקר התמימות שצריך האדם לזכות אליה, להיות תם וישר וירא אלקים.

ודבר עמנו מוהרא"ש נ"י הרבה בענין התם הקדוש שבספורי-מעשיות (מעשה ט' מחכם ותם), שהתם היה תמיד שמח, והחיה את עצמו עם כל נקדה ונקדה שהיתה בו, ולא רצה להכנס בשום ופוחים עם בני-אדם, כי לפי גדל תמימותו אחז, שבזה שיתוכח עם בני-אדם זה כבר נחשב 'חכמות', על-כן לא רצה להתוכח עם שום אדם, והיה תם גדול, ועל-ידי-זה זכה להיות מיניסטור על כל המיניסטורים, הינו להיות ראש כל הצדיקים, כי אי אפשר להשיג שום השגה רוחנית, כי אם כשמבטל כל חכמתו המדמה לגמרי, ונעשה איש תם וירא אלקים.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שרבונו ו"ל דבר עמנו (שבחי-ה"ן, סימן יג), שבהיותו ילד קטן הבין בחכמתו העמקה, אשר אי אפשר לנכנס לעבודת השם יתברך כי אם על-ידי מדת התמימות, והשליך את כל חכמתו, הינו כפי רבוי חכמתו, הבין תכף-ומיד אשר בעבודת ה' צריכין לסלק חכמתו לגמרי, כי אי אפשר להגיע אל מדרגת התמימות כי אם כשמשליכים את החכמות, ועל זה בעצמו צריך להיות חכם גדול מאד מאד.

וסיים מוהרא"ש נ"י: אף-על-פי-כן אמר פעם רבנו ז"ל (שיחות-הר"ן, סימן נא), שגם בתמימות אסור להיות שוטה, הינו אף שמדת התמימות היא מדרגה עליונה מאד, שאדם הוא תם וישר וירא אלקים, עם כל זאת צריך להשמר מאד לא להיות "פתי יאמין לכל דבר" (משלי יב, טו), ולא יהיה שוטה ולהאמין לכל שטות שמספרים בעולם, פי עקר התמימות הוא להיות איש תם וירא אלקים, ולהיות בטל ומבטל אל האין סוף ברוך הוא, אשר זה עקר שלמות התמימות.

וספר עמנו מוהרא"ש נ"י, אשר ידוע שהרב הקדוש רבי נפתלי מרופשיץ זי"ע, היה חכם ופקח גדול מאד, ופעם אחת בא אל החוזה הקדוש מלובלין זי"ע, ודבר בתכמתו, ענה ואמר לו החוזה מלובלין זי"ע: "הלא אנחנו קבלנו מהרבי ר' אלימלך זי"ע אשר העקר בעבודת השם יתברך הוא מדת התמימות, ולא להיות חכם". ענה ואמר על זה הרב הקדוש רבי נפתלי מרופשיץ זי"ע: "תאמינו לי שלהיות איש תם וירא אלקים, על זה בעצמו צריכין להיות חכם ומשכיל גדול".

וסיים מוהרא"ש נ"י שכן היא האמת, אשר אי אפשר לזכות להגיע אל מדת התמימות באמת, אלא כשהאדם חכם גדול, כי בני-אדם עלולים לטעות מיהו 'תם' באמת, כי דרכם להתפעל מכל שוטה ואיש משנה, ועל זה אמר רבנו ז"ל, שגם בתמימות אסור להיות שוטה, אלא צריך להיות חכם ומשכיל גדול לידע ההפרש בין ירא אלקים הדבוק בחי החיים בו יתברך, לבין שקרן וצבוע גדול; אשרי מי שזוכה להגיע אל מדת התמימות, שאז יזכה לעלות לכל המדרגות העליונות עד מאד.

תם וּנְשָׁלִם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם !

בְּרִיךְ רַחֲמָנָא שְׂזַכְּנוּ לְסִיַּים אֶת כָּל הַחֲבוּר הַנּוֹפֵלָא הַזֶּה, וְהוּא כְּרִיךְ
תְּשִׁיעַ, וְיִזְכְּנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ לְסִדֵּר עֲכָשׁוּ לְדָפוּס אֶת הַכְּרִיךְ הַעֲשִׂירִי
לְהַגְדִּיל תּוֹרָה וּלְהַאֲדִירָהּ.

אָנָּה הַשֵּׁם הוֹשִׁיעָה נָא, אָנָּה הַשֵּׁם הַצְּלִיחָה נָא.

הספר הקדוש הזה
נדפס לזכות

אברהם בן רבקה
וזוגתו ורד בת רחל

וילדיהם
חנה עליה בת ורד
ישראל בן ורד
אליעזר שלמה בן ורד

הקב"ה יעזור להם בזכות רביז"ל
לעשות נחת רוח לפניו ית'
ולילך בדרך רביז"ל, הם וילדיהם
וכל יוצאי חלציהם, ויהיה להם שפע
ברוחניות ובגשמיות, ובריאות בנפש ובגוף
לעבודתו יתברך שמו.

מפתח הענינים

חלק ט'

א

ז	אמונה
י	אמת
יד	אכילה
יז	אורחים
כ	אמונת חכמים

ב

כז	בית-הכנסת
ל	בלבולים
לב	בטחון
לג	בין המצרים
לה	בזיונות

ג

מ	גנבה
מו	גמילות חסד
מט	גאולה
נא	גמרא
נז	גאווה

ד

נט	דְּבָקוֹת
סא	דֶּרֶךְ
סה	דֶּרֶךְ אֶרֶץ
סז	דְּבוּר
ע	דְּגִים

ה

עג	הַתְּחַדְּשׁוֹת
עז	הַתְּבוּדוֹת
פג	הַפֶּרֶת הַטּוֹב
פז	הַתְּקַרְבוֹת לְצַדִּיקִים
פט	הַצְּלָחָה

ו

עב	וְדוּי
עג	וְתֵרֶן
עו	וּפְנֹחִים
עז	וְתִיקִין
קא	וְדָאוֹת

ז

קב	זְכוֹת
קד	זְמַן
קז	זְרִיזוֹת
קט	זְכָרוֹן
קיא	זֶהָר

ח

חתימה	קיד
חוב	קטו
חתן	קטז
חשק	קיט
חולה	קכא

ט

טְבִירָה	קכו
טובות	קכח
טְרַפָּה	קכט
טְהָרָה	קל
טָבַע וְהַשְׁגָּחָה	קלא

י

יום	קלד
יהודי	קלה
יגיעה	קלט
יום המיתה	קמב
יחוד	קמו

כ

כְּסוּפִין	קמז
כְּפִירוֹת	קמט
כְּבוֹד	קנא
כַּעַס	קנד
כְּסָף	קנח

ל

קנט	למוד
קסד	למוד זכות
קסו	לקויטי-מוהר"ן
קסח	לקויטי-תפלות
קעג	לשון-הרע

מ

קפא	מקוה
קפד	מפרסם של שקר
קפז	מדות
קצא	מחשבות זרות
קצב	מחלקת

נ

קצד	נסיונות
קצז	נאוף
רא	נצחון
רג	נפילה
רה	נשים

ס

רז	סבלנות
רי	סתרי תורה
ריג	ספר תורה
רטו	ספורי-מעשיות
רטז	סוד

ע

רַכ	עצות
רַכב	עָנוּה
רַכג	עצלות
רַכה	עֲשִׂיר
רַכז	עזות

פ

רלא	פְּרָסוּם שֵׁם רַבֵּנוּ ז"ל
רלח	פַּחַד
רמב	פְּלֵא
רמה	פְּרִנְסָה
רמז	פְּאֵה נְכָרִית

צ

רמח	צְדָקָה
רנ	צְדִיק
רנב	צְבִיעוֹת
רנה	צָרָה
רנז	צִיּוֹן מוֹהֲרַנְיָת ז"ל

ק

רסה	קְשִׁיּוֹת
רסז	קְנָאָה
רעג	קְרוֹב
רעו	קְרוֹב רְחוּקִים
רעח	קְדֻשָּׁה

ר

רפ	רצון
רפד	ר' מאיר בעל הנס
רפה	ר' אלימלך מליז'ענסק
רצ	רחמן
רצב	רשע

ש

רצד	שמוש רבו
רצו	שמיעה
רחצ	שלום-בית
שא	שקר
שג	שד

ת

דש	תפלה
שז	תקון הכללי
שט	תוכחה
שיב	תלמיד
שיז	תמימות

תיקון הפללי

קודם שיתחיל באמירת תהלים יאמר זה:

”לכו נרננה ליהוה, נריעה לצור ישענו: נקדמה פניו בתודה, בזמרות נריע לו: כי אל גדול יהוה, ומלך גדול על כל אלהים:”

הריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה ברחילו ורחימו על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים:

הריני מקשר עצמי באמירת העשרה מזמורים אלו לכל הצדיקים האמתיים שבדורנו. ולכל הצדיקים האמתים שזכני עפר. קדושים אשר בארץ המה. ובפרט לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה רבנו נחמן בן פיגא. זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

(* ועל דעתם ועל פונתם אני אומר כל אלו העשרה קפיטל תהלים, ובזכותם וכחם אזכה לעורר ולגלות כל העשרה מיני נגינה שנאמר בהם ספר תהלים, שהם: אשרי, ברכה, משכיל, שיר, נעוה, נגון, תפלה, הודאה, מזמור, הללויה. שהם שיר פשוט, כפול, משלש, מרבע, שהם כלולים בשמך המיוחד הגדול והקדוש. ובזכות וכח השני שמות הקדושים האלו במלואם, שהם אל אלהים (בזה): אל"ף למ"ד, אל"ף למ"ד ה"י ו"ד מ"ם, שהם עולים במספר תפ"ה, במספר תהלים. בכח אלו השמות תזכני לתקון הברית שהוא תקון הפללי אמן:

טז

א מכתם לדוד, שמרני אל פי חסיתי בך: ב אמרת ליהוה, אדני
אתה, טובתי בל עליך: ג לקדושים אשר בארץ המה, ואדירי, כל
חפצי בם: ד ירבו עצבותם, אחר מהרו, בל אסוף נספיהם מדם, ובל
אשא את שמותם על שפתי: ה יהוה מנת חלקי וכוסי, אתה תומיך
גורלי: ו חבלים נפלו לי בנעמים, אף נחלת שפחה עלי: ז אברך את
יהוה, אשר יעצני, אף לילות יסרוני כליותי: ח שויתי יהוה לנגדי
תמיד, כי מימיני בל אמוט: ט לכן שמח לבי, ויגל כבודי, אף בשרי
ישכן לבטח: י כי לא תעזב נפשי לשאול, לא תתן חסידך לראות
שחת: יא תודיעני ארח חיים, שבע שמחות את פניך, נעמות
בימינך נצח:

לב

א לדוד משכיל, אשרי נשוי פשע, כסוי חטאה: ב אשרי אדם לא
יחשב יהוה לו עון, ואין ברוחו רמיה: ג כי החרשתני, בלו עצמי,
בשאגתי כל היום: ד כי יומם ולילה תכבד עלי ידך, נהפך לשדי,
בחרבני קיץ סלה: ה חטאתי אודיעך, ועוני לא כסיתי, אמרתני,
אודה עלי פשעי ליהוה, ואתה נשאת עון חטאתי סלה: ו על זאת
יתפלל כל חסיד אליך, לעת מצא, רק לשטף מים רבים אליו לא

יגיעו: ז אתה סתר לי¹, מצר תצרני, רני פלט תסובבני
 סלה: ח אשכילה, ואורף בדרף זו תלך, איעצה עליך עיני: ט אל
 תהיו פסוס, כפרד, אין הבין, במתג ורסן עדין לבלום, בל קרב
 אליך: ירבים מכאובים לרשע, והבוטח ביהוה חסד יסובבנו: יא
 שמחו ביהוה, וגילו צדיקים, והרנינו כל ישרי לב:

מא

א למנעח מזמור לדוד: ב אשרי משכיל אל דל, ביום רעה ימלטהו
 יהוה: ג יהוה ישמרהו ויחיהו, ואשר בארץ, ואל תתנהו בנפש
 איביו: ד יהוה יסעדנו על ערש דוי, כל משכבו הפכת בחליו: ה אני
 אמרתי, יהוה חנני, רפאה נפשי כי חטאתי לך: ו אויבי יאמרו רע
 לי, מתי ימות ואבד שמו: ז ואם בא לראות, שוא ידבר, לבו יקבץ
 און לו, יצא לחוץ ידבר: ח יחד עלי יתלחשו כל שנאי, עלי יחשבו
 רעה לי: ט דבר בליעל יעוק בו, ואשר שכב לא יוסיף לקום: י גם
 איש שלומי, אשר בטחתי בו אוכל לחמי, הגדיל עלי
 עקב: יא ואתה יהוה, חנני והקימני, ואשלמה להם: יב בזאת ידעתי
 כי חפעת בי, כי לא יריע איבי עלי: יג ואני בתמי תמכת בי,
 ותציבני לפניך לעולם: יד ברוך יהוה, אלהי ישראל, מהעולם ועד
 העולם אמן ואמן:

¹ כאן צריך להפסיק מעט. (עין בלקוטי מזהר"ן חלק א' סימן רי"ג).

מב

א לַמְנַעַח מִשְׁכִּיל, לִבְנֵי קֶרֶחַ: ב כָּאֵיל תִּעְרַג עַל אֲפִיקי מַיִם, כֵּן נַפְשִׁי תִּעְרַג אֵלַיךָ אֱלֹהִים: ג עֲמָאָה נַפְשִׁי לְאֱלֹהִים, לְאֵל חַי, מִתִּי אָבוֹא וְאֶרְאֶה פְּנֵי אֱלֹהִים: ד הִיְתָה לִי דַמְעָתִי לֶחֶם יוֹמָם וְלַיְלָה, בְּאָמַר אֵלַי כָּל הַיּוֹם, אֵיךְ אֱלֹהֶיךָ: ה אֵלֶּה אֶזְכְּרָה, וְאֲשַׁכְּחָה עָלַי נַפְשִׁי, כִּי אֶעֱבֹר בַּסֶּף, אֲדַדִּם עַד בַּיִת אֱלֹהִים בְּקוֹל רִנָּה וְתוֹדָה, הַמּוֹן חוֹגֵג: ו מֶה תִּשְׁתַּוְּחַחֵי נַפְשִׁי וְתַהֲמִי עָלַי, הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים, כִּי עוֹד אֲוֹדְנֵנוּ יְשׁוּעוֹת פְּנִינוּ: ז אֱלֹהֵי, עָלַי נַפְשִׁי תִּשְׁתַּוְּחַח, עַל כֵּן אֶזְכְּרֶךָ מֵאֲרֶץ יַרְדֵּן וְחֶרְמוֹנִים, מֵהַר מְעַעְרָח תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם קוֹרָא, לְקוֹל עֲנֻרִיךָ, כָּל מִשְׁבְּרֶיךָ וְגִלְיֶיךָ עָלַי עֲבָרוּ: ט יוֹמָם יַעֲזֹה יְהוָה חֲסֵדוֹ, וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי, תִּפְלָה לְאֵל חַיִּי: י אֲוֹמְרָה לְאֵל סְלַעִי, לְמָה שְׂכַחְתָּנִי, לְמָה קָדַר אֵלֶיךָ בְּלַחַץ אוֹיְבֵי־אֵל בְּרֶעַח בְּעַצְמוֹתַי, חֶרְפוֹנֵי עוֹרְרִי, בְּאָמַרְם אֵלַי כָּל הַיּוֹם אֵיךְ אֱלֹהֶיךָ: יב מֶה תִּשְׁתַּוְּחַחֵי נַפְשִׁי, וּמָה תַּהֲמִי עָלַי, הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים, כִּי עוֹד אֲוֹדְנֵנוּ יְשׁוּעַת, פְּנֵי וְאֱלֹהֵי:

נט

א לַמְנַעַח, אֵל תִּשְׁחַת, לְדוֹד מִכְתָּם, בְּשִׁלַּח שְׂאוּל, וַיִּשְׁמְרוּ אֶת הַבַּיִת לְהַמִּיתוֹ: ב הַצִּילֵנִי מֵאִיְבֵי, אֱלֹהֵי, מִמִּתְקוֹמְמֵי תִּשְׁגְּבֵנִי: ג הַצִּילֵנִי מִפְּעֻלֵי אֲנֹן, וּמֵאֲנָשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי: ד כִּי הִנֵּה אָרְבוּ לְנַפְשִׁי, יַגְרוּ עָלַי עֲזִים, לֹא פִשְׁעִי וְלֹא חֲטָאתִי יְהוָה: ה בְּלִי עֹן, יְרוּעוֹן וַיִּפְּוֹנְנֵנוּ,

עורה לקראתי וראה: וואתה יהוה אלהים עבאות, אלהי ישראל, הקיצה לפקד כל הגוים, אל תחזן כל בגדי און סלה: זישובו לערב, יהמו ככלב, ויסובבו עיר: ח הנה יביעון בפיהם, חרבות בשפתותיהם, פי מי שמע: טואתה יהוה תשחק למו, תלעג לכל גוים: י עז, אליך אשמרה, כי אלהים משגבי: יא אלהי חסדי, יקדמני, אלהים יראני בשררי: יב אל תהרגם פן ישכחו עמי, הניעמו בחילך, והורידמו, מגננו אדני: יג חטאת פימו, דבר שפתימו, וילכדו בגאונם, ומאלה ומכחש יספרו: יד כלה בחמה, כלה, ואינמו, וידעו כי אלהים משל ביעקב לאפסי הארץ סלה: טו וישבו לערב, יהמו ככלב, ויסובבו עיר: טז תזהמה יניעון לאכל, אם לא ישבעו, וילינו: יז ואני אשיר עזך, וארנן לבקר חסדך, כי היית משגב לי ומנוס ביום צר לי: יח עזי, אליך אשמרה, כי אלהים משגבי אלהי חסדי:

עז

א למניעך על ידותון לאסף מזמור: ב קולי אאל אלהים, ואצעקה קולי אל אלהים, והאזין אלי: ג ביום צרתי אדני דרשתי, ידי לילה נגרה, ולא תפוג, מאנה הנחם נפשי: ד אזכרה אלהים, ואהמיה, אשיחה ותתעטף רוחי סלה: ה אחזת שמרות עיני, נפעמתי ולא אדבר: ו חשבת ימים מקדם, שנות עולמים: ז אזכרה נגינתי

² באמרה אל אלהים תכונ המלוי כזה אל"ה א"ה למ"ד אל"ה א"ה למ"ד ה"י יו"ד מ"ם

בְּלִילָהּ, עִם לְבָבִי אֲשִׁיחָהּ, וַיַּחַפֵּשׂ רוּחִי: ח הִלְעוּלָמִים יִזְנַח אֲדָנִי,
וְלֹא יוֹסִיף לְרַצוֹת עוֹד: ט הָאֶפֶס לְנֶצַח חֲסִדוֹ, גָּמַר אָמַר לְדֹר
וְדֹר: י הִשְׁכַּח חַנּוּת אֵל, אִם קָפַץ בְּאֵף רַחֲמָיו סְלָה: יא וְאָמַר חֲלוּתִי
הִיא, שְׁנוֹת יָמָיו עֲלִיוֹן: יב אֲזָכֹר מֵעַלְלֵי יְהוָה, כִּי אֲזָכְרָה מִקֶּדֶם
פְּלִאָה: יג וְהוֹדִיתִי בְּכָל פְּעֻלָּהּ, וּבַעֲלִילוֹתֶיהָ אֲשִׁיחָהּ: יד אֱלֹהִים, בְּקֹדֶשׁ
דְּרָכָהּ, מִי אֵל גָּדוֹל בְּאֱלֹהִים: טו אַתָּה הָאֵל עָשָׂה פְּלֵא, הוֹדַעְתָּ
בְּעַמִּים עֲזָה: טז גָּאֲלַת בְּזִרוּעַ עַמָּהּ, בָּנִי יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף סְלָה: יז רְאוּהָ
מִיָּם אֱלֹהִים, רְאוּהָ מִיָּם יַחֲלוּ, אֵף יִרְגְּזוּ תְהַמּוֹת: יח זֶרְמוּ מִיָּם
עֲבוֹת, קוֹל נָתְנוּ שְׁחָקִים, אֵף חֲצַצִּיף יִתְהַלְכוּ: יט קוֹל רַעֲמָהּ בְּגִלְגָל,
הָאִירוּ בְּרָקִים תַּבַּל, רָגְזָה וַתִּרְעַשׂ הָאָרֶץ: כ בֵּינֵי דְרָכָהּ, וּשְׂבִילָהּ
בְּמִים רַבִּים, וַעֲקֹבוּתֶיהָ לֹא נָדְעוּ: כא נַחֲיֵת כִּצְאָן עַמָּהּ, בְּיַד מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן:

ע

א תִּפְלָה לְמֹשֶׁה, אִישׁ הָאֱלֹהִים, אֲדָנִי מַעֲזֵן אַתָּה הָיִיתָ לָנוּ בְּדֹר
וְדֹר: ב בְּטָרֶם הָרִים יִלְדוּ, וַתַּחֲזִלֵּל אֶרֶץ וְתַבַּל, וַיַּמְעוּלֶם עַד עוֹלָם
אַתָּה אֵל: ג תֵּשֵׁב אָנוּשׁ עַד דְּכָא, וַתֹּאמֶר, שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם: ד כִּי אֶלֶף
שָׁנִים בְּעֵינֶיהָ כִּיּוֹם אַתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר, וְאַשְׁמוּרָה בְּלִילָהּ: ה זֶרְמַתָּם
שָׁנָה יִהְיוּ, בְּבִקְרַת כְּחֲצִיר יַחֲלֶף: וּבְבִקְרַת יַצִּיץ, וַחֲלֶף, לְעָרֵב יִמּוּלֵל
וַיִּבֶשׁ: ז כִּי כָלִינוּ בְּאֶפְהָ, וּבַחֲמַתָּה נִבְהַלְנוּ: ח שִׁתָּה עֲזוּנְתֵינוּ לְנִגְדָהּ,
עֲלַמְנוּ לְמֵאוֹר פְּנוּיָהּ: ט כִּי כָל יָמֵינוּ פָּנוּ בְּעִבְרַתָּהּ, כָּלִינוּ שְׁנֵינוּ כְּמוֹ

הָגָה: י ימי שְׁנוֹתֵינוּ, בָּהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה, וְאִם בְּגִבּוֹרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה,
וְרַהֲבָם, עָמַל וְאָוֶן, כִּי גַז חִישׁ וְנִעְפָּה: יֵאָמֵר יוֹדֵעַ, עַז אֶפֶד,
וְכִירָאֲתָדָ, עֶבְרֵתָדָ: יב לְמִנּוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדֵעַ, וְנָבֵא, לְבַב
חֲכָמָה: יג שׁוֹבָה יְהוּזָה, עַד מָתִי, וְהִנָּחֵם עַל עֶבְדִּיָדָ: יד שִׁבְעֵנוּ
בְּבִקָר, חֲסִדָדָ, וְנִרְנָנָה, וְנִשְׁמָחָה, בְּכֹל יָמֵינוּ: טו שְׁמַחְנוּ, כִּימוֹת
עֲנִיתָנוּ, שְׁנוֹת רְאִינוּ רָעָה: טז יִרְאָה אֶל עֶבְדִּיָדָ פְּעִלָדָ, וְהִדְרָדָ עַל
בְּנֵיהֶם: יז וַיְהִי נָעַם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ, כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ,
וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ כּוֹנֵנָהוּ:

קה

א הוֹדוּ לַיהוָה, קְרָאוּ בְשֵׁמוֹ, הוֹדִיעוּ בְּעַמִּים עֲלִילוֹתָיו: ב שִׁירוּ לוֹ,
זַמְרוּ לוֹ, שִׁיחוּ בְּכֹל נִפְלְאוֹתָיו: ג הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קְדֹשׁוֹ, יִשְׂמַח לֵב
מִבְּקִשֵׁי יְהוָה: ד דַּרְשׁוּ יְהוָה, וְעִזּוּ, בְּקִשׁוֹ פָּנָיו תָּמִיד: ה זְכְרוּ
נִפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה, מִפְּתִיו וּמִשְׁפְּטֵי פִּיו: ו זֶרַע אֲבָרְהָם, עֲבָדוּ, בְּנֵי
יַעֲקֹב, בְּחִירָיו: ז הוּא יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ בְּכֹל הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו: ח זְכֹר
לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ, דָּבָר עֲזָה, לְאַלְף דּוֹר: ט אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אֲבָרְהָם,
וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִשְׁחָק: י וַיַּעֲמִידָהּ לְיַעֲקֹב, לְחֵק, לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית
עוֹלָם: יא לֵאמֹר, לְךָ, אֲתָן אֶת אֶרֶץ פְּנֵעוֹ, חֶבְל נַחֲלַתְכֶם: יב בַּהֲיוֹתֶם
מִתִּי מִסְפָּר, כַּמַּעֲט, וְגָרִים בָּה: יג וַיִּתְּחַלְכוּ מִגּוֹי אֶל גּוֹי, מִמַּמְלָכָה
אֶל עַם אֲחֵר: יד לֹא הִנִּיחַ אָדָם לַעֲשֹׂקֶם, וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם
מַלְכִים: טו אֶל תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחִי, וְלֹנְבִיאִי אֶל תִּרְעוּ: טז וַיִּקְרָא רָעַב עַל

הָאָרֶץ, כָּל מִטָּה לָחֵם שָׁבַר: יז שָׁלַח לִפְנֵיהֶם אִישׁ, לְעֶבֶד נִמְכָּר
וְיֹסֵף: יח עָנוּ בְּכָבֵד רַגְלוֹ, בְּרָזַל בָּאָה נַפְשׁוֹ: יט עַד יֵת, בֵּא דְבָרוֹ,
אָמַרְתָּ יְהוָה, עֲרַפְתָּהוּ: כ שָׁלַח מֶלֶךְ, וַיִּתְּרָהוּ, מִשָּׁל עַמִּים,
וַיִּפְתַּחְהוּ: כא שְׁמוֹ אָדוֹן לְבֵיתוֹ, וּמִשָּׁל בְּכָל קִנְיָנוֹ: כב לְאֶסֶר שָׂרֵיו,
בְּנַפְשׁוֹ, וּזְקִינוֹ, יַחֲפֵם: כג וַיָּבֵא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם, וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ
חָם: כד וַיִּפֹּר אֶת עַמוֹ מְאֹד, וַיַּעֲצִמְהוּ מִצְרַיִם: כה הִפְךָ לִבְּסָ לְשֹׂנְאֵי
עַמוֹ, לְהִתְנַבֵּל בְּעֶבְדָיו: כו שָׁלַח מֹשֶׁה עֲבָדָיו, אֲחֵרֹן אֲשֶׁר בָּחַר
בּוֹ: כז שְׁמוֹ בֶּסֶם, דְּבָרֵי אֲתוֹתָיו, וּמִפְתִּים בְּאֶרֶץ חָם: כח שָׁלַח חֲשָׁדָה,
וַיַּחֲשָׁדָה, וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ: כט הִפְךָ אֶת מִימֵיהֶם לְדָם, וַיָּמַת אֶת
דִּגְתָם: ל שָׂרֵץ אֲרָעָם עֲפָרְדַּעִים, בְּחֹדְרֵי מַלְכֵיהֶם: לא אָמַר, וַיָּבֵא
עָרֵב, כְּנִים, בְּכָל גְּבוּלָם: לב נָתַן גְּשָׁמֵיהֶם בְּרֹד, אִשׁ לְהִבּוֹת
בְּאֲרָעָם: לג וַיָּדָה, גִּפְנִים וְתַאנְתָּם, וַיִּשְׁבֵּר עֵץ גְּבוּלָם: לד אָמַר, וַיָּבֵא
אֲרָבָה, וַיִּלֶּק, וְאִין מִסָּפֵר: לה וַיֹּאכַל כָּל עֵשֶׂב בְּאֲרָעָם, וַיֹּאכַל פְּרִי
אֲדָמָתָם: לו וַיָּדָה כָּל בְּכוֹר בְּאֲרָעָם, רֵאשִׁית לְכָל אוֹנָם: לז וַיּוֹצִיאֵם
בְּכֶסֶף וְזָהָב, וְאִין בְּשִׁבְטָיו כּוֹשֵׁל: לח שָׂמַח מִצְרַיִם בְּעֲאֲתָם, כִּי נָפַל
פַּחַדֵם עֲלֵיהֶם: לט פָּרַשׁ עֲנָן, לְמִסְדָּה, וְאִשׁ, לְהָאִיר לַיְלָה: מ שָׁאַל,
וַיָּבֵא שְׁלִי, וְלָחֵם שָׁמִים, יִשְׁבִּיעֵם: מא פָּתַח עוֹר, וַיִּזְוֹבוּ מֵיָם, הִלְכוּ
בְּצִיּוֹת נָהָר: מב כִּי זָכַר אֶת דְּבַר קִדְשׁוֹ, אֶת אֲבָרְהָם עֲבָדָיו: מג
וַיּוֹצֵא עַמוֹ בְּשִׁשּׁוֹן, בְּרִנָּה אֶת בְּחִירָיו: מד וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָצוֹת גּוֹיִם,
וַעֲמַל לְאֲמִים וַיִּירָשׁוּ: מה בְּעֶבֶר וַיִּשְׁמְרוּ חֻקָיו, וְתוֹרָתוֹ יִנְעֲרוּ,
הַלְלוּיָהּ:

קלז

א על נהרות בבל שם ישבנו, גם בכינו בזכרנו את ציון: ב על ערבים בתוכה, תלינו פנרותינו: ג כי שם שאלנו שובינו דברי שיר, ותוללינו שמחה, שירו לנו, משיר ציון: ד איך נשיר את שיר יהוה, על אדמת נכר: ה אם אשכחך ירושלים, תשכח ימיני: ו תדבק לשוני לחכי, אם לא אזכרכי, אם לא אעלה את ירושלים, על ראש שמחתי: ז זכר יהוה לבני אדום, את יום ירושלים, האמרים, ערו ערו, עד היסוד בה: ח בת בבל השדודה, אשרי שישלם לך, את גמולך שגמלת לנו: ט אשרי שיאחז ונפץ את עלליך אל הסלע:

קנ

א הללויה הללו אל בקדשו, הללוהו ברקיע עזו: ב הללוהו בגבורתיו, הללוהו כרב גדלו: ג הללוהו בתקע שופר, הללוהו בנגבל וכנור: ד הללוהו בתוף ומחול, הללוהו במנים ועגב: ה הללוהו בצלצלי שמע, הללוהו בצלצלי תרועה: ו כל הנשמה תהלל יה, הללויה:

אחר שסיים תהלים יאמר שלשה פסוקים אלה:

מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב יי שבות עמו, יגל יעקב ישמח ישראל: ותשועת צדיקים מני, מעוזם בעת צרה: ויעזרם יי ויפלטם, יפלטם מרשעים ויושיעם כי חסו בו:

זאת התפלה מצאנו באמתחת הפתבים והיא מעט הפמות ורב האיכות:
רבנו של עולם, עלת העלות וסבת כל הסבות, אנת לעלא, לעלא
מן בלא, ולית לעלא מנף, דלית מחשבה תפיסא בך כלל, ולך
דומיה תהלה, ומרמם על כל ברכה ותהלה. אותך אדרש, אותך
אבקש שתחתך חתירה דרך כבושה מאתך, דרך כל העולמות, עד
השתלשלות שלי במקום שאני עומד, כפי אשר נגלה לך, יודע
תעלומות, ובדרך ונתיב הזה תאיר עלי אורך, להחזירני בתשובה
שלמה לפניך באמת, כפי רצונך באמת, כפי רצון מבחר הברואים,
לכלי לחשב במחשבותי שום מחשבת חוץ ושום מחשבה ובלבול
שהוא נגד רצונך, רק לדבק במחשבות זפות צחות וקדושות
בעבודתך באמת בהשגתך ובתורתך. הט לבי אל עדותיך, ותן לי
לב טהור לעבדך באמת. ומצעולות ים תוציאני לאור גדול חיש קל
מהרה. תשועת יהוה כהרף עין, לאור באור החיים כל ימי חיותי
על פני האדמה. ואזכה לחדש נעורי, הימים שעברו בחשך,
להחזירם אל הקדשה, ותהיה יציאתי מן העולם כביאתי, בלא
חטא. ואזכה לחזות בנעם יהוה ולבקר בהיכלו, כלו אומר כבוד,
אמן נצח סלה ועד:

א. "אני אומר בפרוש לכל יהודי שנזתנים
קונטרס אחד – נפטרים מכרת אחד, לכן אשרי מי
שמרבה להפיץ להרבה יהודים, פכה יפטר מכל מיני
עונשים קשים ומרים: פרת, סקילה, שריפה והרג,
שלצערנו הרב באים על האדם שעבר על רצונו
יתברך".

ב. "אין לה עוד צדקה גדולה מצדקה זו – להדפיס
ולהפיץ ספרי רבנו ז"ל בעולם. אשר מחזקים ומאמצים
ונזכחים חיות חדשה בנפש הקורא בהם, ומחפכים את
הבחירה מהחיפוד אל החפנה, ועל פן אשרי מי שיעזור
לזה"

ג. "כל מי שידפיס איזה ספר מספרנו, יהיה לו חלק
בגאולתנו העתידה".

ד. "עסק ההדפסה וההפצה הוא תיקון כל העולמות
וקרוב הגאולה, כי על ידי זה יזכו כל ישראל להתקרב
אליו יתברך, ולדבר עמו יתברך, ובדאי יראה נסים
נגלים ממש, שישפיע עליו שפע גדול מכמה מקורות
חדשים. מי שרוצה לעזור לי – יעזור לו ה' יתברך
ובפרטיות כל מי שיוזב להדפיס ספר שחברתי – אהיה
לו בעזרתו יתברך למליץ יושר בעולם הבא ולא אנוח
ולא אשקוט עד שאזכה לעשות לו איזו טובה שצריך

בבני חיי ומזוני (ואני יודע שהלצים שבהור ילעגו גם
מדיבורים אלה אך תהלה לאל אני חזק בהם מאד)."

ה... "ואתה בני ידידי ואחי! חום ורחם עלי ועליך
ותראה להדפים איזה ספר מספרנו שזכינו להכיר
ותפיצו בין כלל ישראל ולמצוה רבה ולזכות גדולה
יחשב לך"

ו... "ועל כן היה לי אסור תודה שתדפים לי איזה ספר
ותפיצו בזול גדול באופן שיתפשט בין כלל ישראל
ובפרטיות בין בני הנעורים למען השם תראה להיות
טוב ותזכה גם אחרים עם ספרינו" (מתוך סדרת
ספרי אשר בנחל)

יהודי יקר,

אנו מאד רוצים להמשיך את הדפסת כל
סדרת ספרי "שיוזות מוהרא"ש",

אם ברצונך להשתתף בהדפסת הספרים,

(תוכל גם לקבלם לעצמך – אם תרצה, או שזה יתגלגל לעוד ספרים

שיודפסו בזכותך) לזכות וישועה כל שהיא, צור

עמנו קשר. תודה

פלאפון: 055-678-3366